BIBLIOTECA POLIROM

Amy Tan

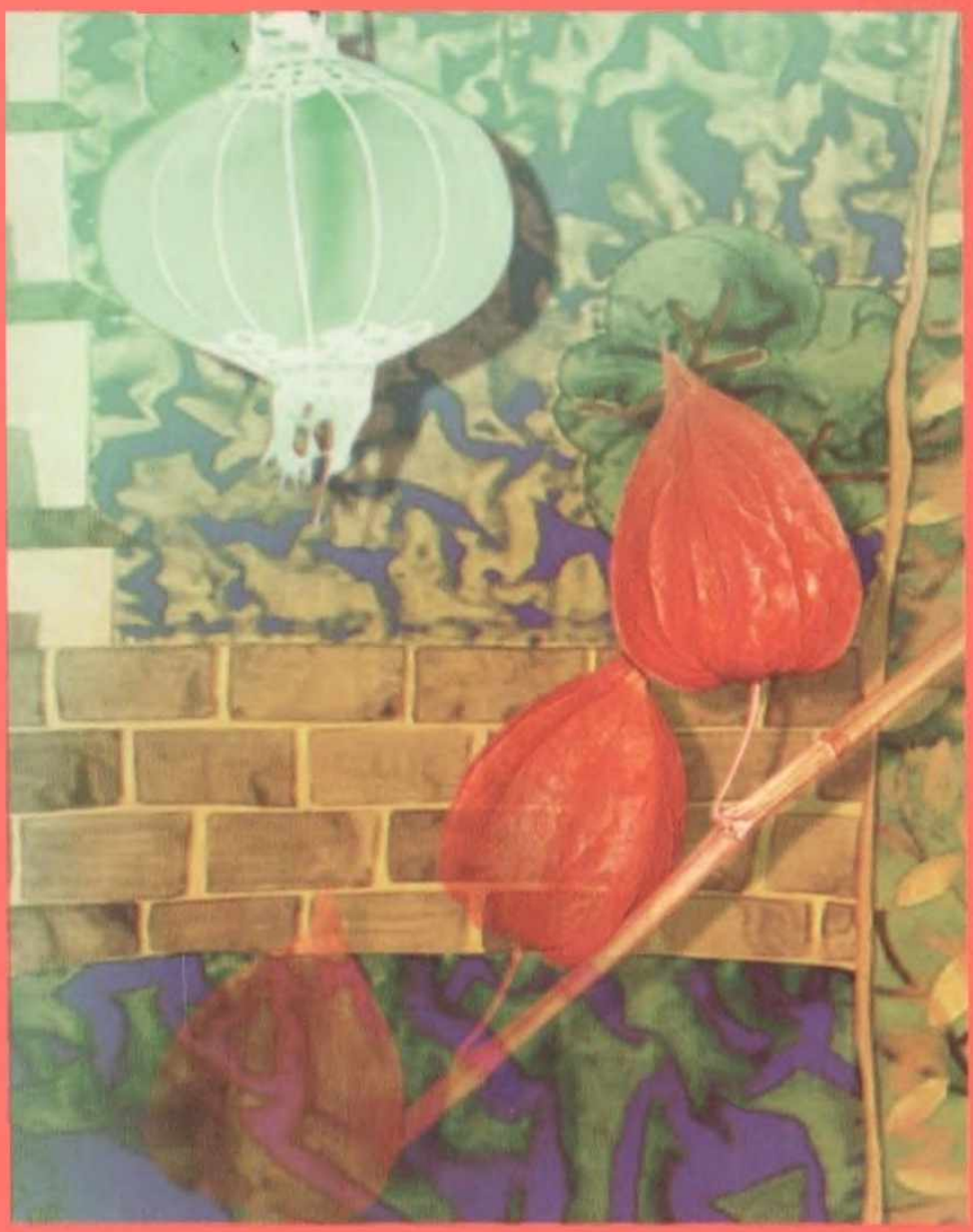

Cele o sută de simţuri secrete

POLIROM

Amy Tan

Cele o sută de simțuri secrete

Traducere de Ioana Filat

POLIROM
2006

Una dintre cele mai în vogă autoare americane contemporane, **Amy Tan** s-a născut în 1952 în Oakland, California. Părinții ei emigraseră din China în urma Războiului Civil. Studiază limba engleză și lingvistica la San Jose State University. În 1974 se căsătorește cu Louis de Mattei. Debutează cu proză scurtă în reviste literare de prestigiu precum *FM* și *Seventeen*. În 1987, după o călătorie în China, începe să scrie romanul *Clubul Norocoaselor*, publicat mai întâi în foileton în *Ladies' Home Journal*, *Atlantic Monthly* și *San Francisco Focus*. Apărut în 1989, *Clubul Norocoaselor* a rămas nouă luni pe lista de bestselleruri a prestigiosului *New York Times* și a fost tradus în peste douăzeci și cinci de limbi. Romanul a fost nominalizat la National Book Award și National Book Critics Circle Award și a fost distins cu Bay Area Book Reviewers Award for Fiction și Commonwealth Club Gold Award. Romanele *Soția zeului bucătăriei* (1991), *Cele o sută de simțuri secrete* (1998) și *Fiica tămăduitorului de oase* (2001) îi consolidează poziția în fruntea listelor de bestselleruri. A mai publicat volumul de nonficțiune *Împotriva sorții* (2003), precum și două cărți pentru copii. Amy Tan este, de asemenea, solista formației Rock Bottom Remainders, din care mai fac parte scriitori celebri precum Stephen King și Dave Barry și care susține concerte în scopuri caritabile.

Cele o sută de simțuri secrete este povestea a două surori de origine chineză : Olivia, născută și crescută în America, rațională și pragmatică, și Kuan, care sosește din China la vârsta de optsprezece ani, cu o gândire mistică, întemeiată pe credințe și superstiții ciudate. Kuan poartă conversații animate cu fantome ce sălășluiesc în Lumea Yin și îi istorisește surorii sale o poveste de dragoste petrecută în sângeroasa Chină de la jumătatea secolului al XIX-lea. Atunci când cele două surori, însoțite de soțul Oliviei, Simon, pleacă în China, ies la iveală legături tulburătoare între poveștile lui Kuan și realitatea pe care o descoperă acolo.

Lui Faith

Pentru a scrie această poveste, am depins de indulgența, sfaturile și susținerea multor oameni: Babalu, Ronald Bass, Linden și Logan Berry, Dr. Thomas Brady, Sheri Byrne, Joan Chen, Mary Clemmey, Dr. Asa DeMatteo, Bram și Sandra Dijkstra, Terry Doxey, Tina Eng, Dr. Joseph Esherick, Audrey Ferber, Robert Foothorap, Laura Gaines, Ann și Gordon Getty, Molly Giles, Amy Hempel, Anna Jardine, Peter Lee Kenfield, Dr. Eric Kim, Gus Lee, Cora Miao, Susanne Pari, rezidenții localității Pei Sa Bao, Robin și Annie Renwick, Gregory Atsuro Riley, Rock Bottom Remainders, Faith și Kirkpatrick Sale, Orville Schell, Gretchen Schields, conducerea bibliotecii Shelburne, Kelly Simon, Dr. Michael Strong, Daisy Tan, John Tan, Dr. Steven Vandervort, Lijun Wang, Wayne Wang, Yuhang Wang, Russell Wong, locuitorii din Yaddo și Zo.

Le mulțumesc tuturor și nu-i trag la răspundere pentru contribuțiile lor nimerite și uneori neavizate la autenticitatea acestui roman.

I

1

Fata cu ochi yin

Sora mea, Kuan, crede că are ochi yin. Îi vede pe cei care au murit şi locuiesc acum în Lumea Yin, fantome care lasă în urmă acel tărâm neguros doar pentru a da o raită prin bucătăria ei de pe Balboa Street din San Francisco.

— Libby-ah, îmi spune ea după aceea. Ghici pe cine văzut ieri, hai, ghiceşte.

Şi ştiu din prima că e vorba de cineva care a murit.

De fapt, Kuan îmi e pe jumătate soră vitregă, dar n-am voie să spun aşa ceva în public. Ar fi o insultă, ca şi cum ar merita numai cincizeci la sută din dragostea familiei noastre. Totuşi, pentru a clarifica problema ascendenţei, Kuan şi cu mine avem doar acelaşi tata. Ea s-a născut în China. Eu şi fraţii mei, Kevin şi Tommy, ne-am născut în San Francisco, după ce tata, Jack Ye, a imigrat aici şi s-a căsătorit cu mama noastră, Louise Kenfield.

Maică-mea se descrie drept „un *mixed grill* american, cu un pic din toate – carne albă, puţină grăsime şi o parte bine rumenită". S-a născut în Moscow, Idaho, unde, ca majoretă, era as la jonglat cu bastonul şi odată a câştigat un trofeu la un târg agricol pentru că a crescut un cartof care semăna cu faţa lui Jimmy Durante, din profil.

Mi-a spus că visa să ajungă într-o bună zi o persoană ieşită din comun – suplă, exotică şi superbă ca Luise Rainer, care câştigase un Oscar pentru rolul lui O-lan din *The Good Earth*. Când, în loc de asta, s-a mutat la San Francisco şi a ajuns secretară la compania Kelly Services, maică-mea a făcut alegerea ideală. S-a măritat cu tata. Ea crede că, odată ce s-a căsătorit cu un bărbat care nu aparţinea rasei anglo-saxone, a devenit automat liberală. „Când ne-am întâlnit noi doi", încă le mai povesteşte ea oamenilor, „existau legi împotriva căsătoriilor mixte. Am încălcat legea din dragoste". Uită să menţioneze că acele legi nu erau în vigoare în California.

Nici unul dintre noi, inclusiv mama, nu a întâlnit-o pe Kuan înainte ca ea să împlinească optsprezece ani. De fapt, mama nici măcar nu ştia că *există*, a aflat cu puţin înainte să moară tata, de insuficienţă renală. Nu-mplinisem încă patru ani când şi-a dat duhul. Dar încă îmi mai amintesc clipele petrecute cu el. Cum alunecam pe un tobogan, aterizându-i în braţe. Cum scoteam apa din bazin ca să pun mâna pe bănuţii pe care îi zvârlise el acolo. Şi cum ultima oară când l-am văzut la spital, l-am auzit spunând ceva ce m-a speriat ani de zile.

Kevin, care avea pe atunci cinci ani, era şi el acolo. Tommy era doar un bebeluş, aşa că se afla în sala de aşteptare, cu verişoara maică-mii, Betty Dupree – trebuia să-i spunem „tanti Betty" –, care se mutase şi ea din Idaho. Stăteam pe un scaun de vinilin şi mâncam jeleuri de căpşune Jell-O dintr-un bol pe care mi-l dăduse tata de pe tava lui de la prânz. Stătea rezemat de capul patului şi respira greu. Maică-mea se punea cam un minut pe bocit, după care se prefăcea binedispusă. Am încercat să mă prind ce nu era în ordine. Apoi îmi amintesc că tata a început să şuşotească ceva şi mama s-a aplecat spre el ca să asculte, cu gura

căscată din ce în ce mai larg. Brusc şi-a întors spre mine faţa schimonosită de groază. Eu am înlemnit, cuprinsă de frică. De unde ştia? Cum aflase tati că Slowpoke şi Fastpoke, broscuţele mele ţestoase, au luat-o-n jos pe ţeavă azi-dimineaţă, când am tras apa la closet? Vrusesem doar să văd cum arată dezbrăcate de paltonaşele lor, dar până la urmă le-am smuls capetele.

— Fiica ta? am auzit-o pe mama. S-o aduc înapoi?

Eram sigură că tocmai îi spusese să mă ducă la iaz, aşa cum făcuse cu Buttons, căţeaua noastră, după ce ne-a ros canapeaua. După asta nu-mi amintesc decât un puzzle din frânturi de imagini: bolul de Jell-O spărgându-se de podea, mama holbându-se la o fotografie, Kevin înşfăcând-o şi hlizindu-se, apoi o poză micuţă, alb-negru, cu un bebeluş slăbănog, cu părul în smocuri. La un moment dat, am auzit-o pe mama strigând: „Olivia, nu mai comenta, trebuie să pleci acum". Iar eu spuneam printre lacrimi: „Dar o să fiu cuminte".

Curând după asta, mama a anunţat: „Tati ne-a părăsit". A adăugat apoi că are de gând s-o aducă pe cealaltă fetiţă a lui tati din China, să locuiască la noi. N-a spus că o să mă trimită la iaz, dar am plâns oricum, crezând că toate astea se legau cumva – ţestoasele luate de vârtejul closetului, plecarea tatei, cealaltă fată care va sosi în curând ca să-mi ia locul. Mi-a fost frică de Kuan încă dinainte să apuc s-o cunosc.

Când aveam zece ani, am aflat că rinichii l-au ucis pe tata. Mama mi-a spus că se născuse cu patru rinichi în loc de doi, cum era normal, şi nici unul dintre ei nu funcţiona cum trebuie. Tanti Betty avea o teorie proprie care explica de ce se întâmplase aşa ceva. *Întotdeauna* avea câte o teorie, de obicei procurată din surse ca *Weekly World News*. A spus că tata ar fi avut un frate geamăn

siamez. Dar în pântece, tata, fratele mai puternic, l-a înfulecat pe cel slab şi şi-a grefat cei doi rinichi în plus. „Poate că a avut şi două inimi, două stomacuri, cine ştie." Cam pe vremea când Tanti Betty ne împuia urechile cu tot scenariul ăsta apăruse în *Life* un articol ilustrat despre nişte gemene siameze din Rusia. Am dat acolo peste aceeaşi poveste: două fete, Taşa şi Saşa, lipite din şold, frumoase de ţi se rupea inima, prea frumoase pentru a fi pur şi simplu două ciudăţenii ale naturii. Toate astea s-au întâmplat probabil pe la mijlocul anilor '60, cam pe când învăţam despre fracţii. Imi amintesc că mi-am dorit s-o dăm pe Kuan în schimbul acelor gemene siameze. Aşa m-aş fi ales cu două surori pe jumătate vitrege, care făceau cât una naturală, şi îmi imaginam că toţi copiii din cartier se vor da peste cap să se împrietenească cu noi, în speranţa că îi vom lăsa să se uite când sărim coarda sau jucăm şotron.

Tanti Betty a pus în circulaţie istoria naşterii lui Kuan. Povestea nu avea nimic cutremurător, era pur şi simplu penibilă. În timpul războiului, spunea ea, tata era student la universitatea din Guilin. Obişnuia să-şi cumpere de la piaţă broaşte vii pentru cină, de la o femeie tânără pe nume Li Chen. Ulterior, a luat-o de nevastă şi în 1944 ea a născut-o pe fiica lor, Kuan, bebeluşul slăbănog din poză.

Tanti Betty avea de asemenea o teorie despre căsătoria lor.

— Tăticul tău arăta bine pentru un chinez. Făcuse colegiul. Şi vorbea engleza ca mine şi ca mama ta. Păi, atunci de ce să se însoare cu o ţărăncuţă? Pentru că *n-a avut încotro*, de-aia.

La vremea aceea eram destul de mare să ştiu ce însemna *n-a avut încotro*.

Oricum, în 1948 prima soţie a tatălui meu a murit de plămâni, poate de TBC. Tata a plecat la

Hong Kong să-şi caute de lucru. A lăsat-o pe Kuan în grija surorii mai mici a nevesti-sii, Li Binbin, care trăia într-un sătuc de munte numit Changmian. Bineînţeles, le trimitea bani – ce tată n-ar fi făcut la fel? Dar în 1949 comuniştii au venit la putere în China, iar tatălui meu i-a fost imposibil să se întoarcă după fiica lui, care împlinise cinci ani. Ce-i mai rămânea de făcut în cazul ăsta? Cu inima grea, a plecat în America pentru a începe o viaţă nouă şi a da uitării tristeţea pe care o lăsa în urmă. Unsprezece ani mai târziu, când îşi dădea sufletul la spital, i s-a arătat la căpătâi fantoma primei soţii. „Cere-ţi înapoi fiica", l-a avertizat ea, „sau o să suporţi consecinţele după moarte!" Asta e povestea pe care ne-a spus-o tata chiar înainte să moară – aşa cum a istorisit-o tanti Betty câţiva ani mai târziu.

Acum, când îmi amintesc toate astea, îmi închipui cum s-a simţit probabil mama când a aflat. Încă o soţie? O fiică din China? Eram o familie americană modernă. Vorbeam engleza. Sigur, mâncam mâncare chinezească, dar de la pachet, ca toată lumea. Şi locuiam într-o casă stil ranch, în Daly. Tata era contabil în Biroul Guvernamental. Mama mergea la întrunirile de la Asociaţia Părinţilor şi Profesorilor. Nu-l mai auzise niciodată pe tata vorbind de superstiţii chinezeşti; în schimb, mergeau regulat la biserică şi îşi făcuseră poliţe de asigurare pe viaţă.

După ce-a murit tata, mama a tot spus în stânga şi-n dreapta cât de frumos se purtase cu ea, de parc-ar fi fost „o împărătească chineză". S-a apucat să facă tot felul de promisiuni îndurerate la mormântul tatei, luându-l pe Dumnezeu ca martor. Din câte spune tanti Betty, la înmormântare mama a jurat să nu se mai căsătorească niciodată. A jurat să ne înveţe pe noi, copiii, să cinstim numele

de Ye. A jurat să-l găsească pe primul născut al tatei, Kuan, şi să-l aducă în Statele Unite.

Ultima promisiune a fost singura pe care-a respectat-o.

Maică-mea a suferit întotdeauna de pe urma inimii sale miloase, la care se adaugă unele accese periodice de voluntarism. Intr-o vară a lucrat pe post de „mamă adoptivă" pentru Yorkie Rescue; casa noastră încă mai miroase a pipi de câine. Două Crăciunuri la rând le-a servit mâncare oamenilor fără adăpost la cantina St. Anthony; acum îşi duce în Hawaii toţi iubiţii de ocazie. A pus în circulaţie petiţii, a strâns fonduri, a făcut parte din comitetele unor grupuri de medicină alternativă. Entuziasmul ei e întotdeauna sincer, doar că nu durează niciodată prea mult şi, într-un final, lasă totul baltă şi se apucă de ceva nou. O suspectez că s-a gândit la Kuan ca la o studentă străină, o Cenuşăreasă chineză pe care avea s-o ţină în gazdă un an, ca apoi să ajungă pe picioarele ei şi să ducă o viaţă minunată în America.

Înainte de venirea lui Kuan, mama a tot făcut pe majoreta, îndemnându-ne pe mine şi pe fraţii mei să o întâmpinăm cu braţele deschise pe noua noastră soră mai mare. Tommy era prea mic, nu făcea decât să dea din cap aprobator de câte ori îl întreba mama: „Nu te bucuri că o să ai încă o soră mai mare?". Kevin doar ridica plictisit din umeri. Numai eu făceam tumbe ca o apucată, asta şi pentru că nu-mi mai încăpeam în piele de bucurie când am aflat că fata asta, Kuan, vine să locuiască *împreună cu* mine, nu *în locul* meu.

Deşi eram un copil singuratic, aş fi preferat o nouă broască ţestoasă sau chiar o păpuşă, nu pe cineva cu care să intru în concurenţă pentru atenţia şi aşa mereu distrasă a maică-mii şi cu care să fiu nevoită să împart gesturile ei destul de sporadice

de iubire. Acum că îmi amintesc toate astea, sunt sigură că mama m-a iubit – dar nu la modul absolut. Când puneam în balanţă timpul pe care şi-l petrecea cu alţii – chiar şi cu oameni total străini –, simţeam că mă prăbuşesc tot mai jos pe scara persoanelor ei favorite, umplându-mă de vânătăi şi jelituri. În viaţa ei se găsea întotdeauna timp la discreţie pentru întâlniri cu bărbaţi sau prânzuri „între gagici". Când venea vorba de mine, nu mă puteam baza pe ea. Promisiunile că va merge cu mine la film sau la ştrand puteau fi cu uşurinţă anulate de scuze ori amnezii temporare, sau, mai rău, de diferenţe subtile între ceea ce spusese şi ce voise de fapt să spună.

— Urăsc să te văd bosumflată, Olivia, mi-a spus ea odată. Nu ţi-am zis că *sigur* o să merg la clubul de înot cu tine. Doar că *mi-ar plăcea* să merg.

Cum aş fi putut să o bat la cap cu toate lucrurile de care aveam nevoie fără să ţin cont de intenţiile ei?

Am învăţat să nu mai dau nici o importanţă lucrurilor, să-mi pecetluiesc bine speranţele şi să le aşez undeva sus, pe un raft, unde nu pot ajunge la ele. Spunându-mi că oricum acele speranţe sunt goale pe dinăuntru, am evitat suferinţa dezamăgirilor crunte. Durerea nu era cu nimic mai rea decât înţepătura unei injecţii. Şi totuşi, când mă gândesc la asta, mă doare din nou. Cum se face că am ştiut încă din copilărie că ar fi trebuit să fiu iubită mai mult? Oare toată lumea se naşte cu un rezervor emoţional fără fund?

Aşa că, bineînţeles, nu am vrut-o pe Kuan pe post de soră. Din contră. Şi tocmai de-asta m-am chinuit să par entuziasmată de faţă cu mama. Era o formă denaturată de logică inversă: dacă speranţele nu ţi se împlinesc niciodată, atunci speră să se întâmple ceea ce nu-ţi doreşti de fapt.

Mama îmi spusese că o soră mai mare e un fel de copie măritată a mea, adorabilă şi frumoasă, doar ceva mai chinezească, şi că împreună o să punem la cale tot felul de chestii amuzante. Aşa că nu mi-am imaginat o soră, ci un alt eu, mai în vârstă, care dansa şi purta numai haine mulate, care ducea o viaţă tristă dar fascinantă, ca o versiune cu ochi migdalaţi a lui Natalie Wood din *Poveste din cartierul de vest*, pe care îl văzusem când aveam cinci ani. De-abia acum îmi dau seama că atât eu, cât şi maică-mea ne modelam speranţele după actriţe cu accente străine.

Într-o seară, înainte de culcare, mama m-a întrebat dacă vreau să mă rog. Ştiam că a te ruga înseamnă să spui toate lucrurile drăguţe pe care vor să le audă oamenii de la tine, cum făcea maică-mea. Aşa că m-am rugat la Dumnezeu şi Domnul Iisus să mă ajute să fiu cuminte. Apoi am adăugat că speram să vină cât mai repede sora mea mai mare, pentru că mama tocmai îmi vorbise despre asta. Când am spus „Amin", am văzut-o plângând şi zâmbind mândră. Sub supravegherea maică-mii, am început să adun cadouri de bun-venit pentru Kuan. Eşarfa pe care mi-a dat-o tanti Betty de ziua mea, parfumul de flori de portocal pe care l-am primit de Crăciun, acadeaua insipidă rămasă de la Halloween – am depozitat grijulie toate obiectele astea disparate, învechite, mirosind dubios, într-o cutie pe care mama a scris „Pentru sora mai mare a Oliviei". M-am convins că devenisem un copil atât de cuminte, încât mama o să-şi dea curând seama că nu mai aveam nevoie de nici o soră.

Mai târziu mama ne-a spus, mie şi fraţilor mei, cât de greu fusese să dea de Kuan.

— Pe atunci, a zis ea, nu puteai să scrii pur şi simplu o scrisoare, să-i lipeşti un timbru şi s-o expediezi la Changmian. A trebuit să-mi croiesc

drum prin *mormane* de hârţogărie şi să completez zeci de formulare. Şi nu prea găseai oameni dispuşi să-şi lase baltă treburile ca să ajute pe cineva dintr-o ţară comunistă. Tanti Betty a crezut c-am înnebunit. Mi-a zis: „Cum poţi să iei la tine o fată mare de-acuma, care nu vorbeşte o boabă de engleză? N-o să ştie ce-i bine şi ce-i rău, care-i dreapta şi care-i stânga".

Birocraţia nu era singurul obstacol pe care-l avea de trecut Kuan în ignoranţa ei. După doi ani de la moartea tatălui meu mama s-a măritat cu Bob Laguni, despre care Kevin spune azi că a fost „singura pleaşcă din şirul de importuri cu care-a ieşit mama în oraş – şi asta doar pentru că a crezut că Laguni e un nume mexican, nu italian". Mama şi-a luat numele lui Bob şi aşa se face că fraţii mei şi cu mine ne-am ales tot cu numele de Laguni, pe care l-am schimbat bucuroasă cu Bishop când m-am măritat cu Simon. Chestia e că Bob nu a vrut-o pe Kuan de la bun început. Iar pentru mama dorinţele lui aveau întotdeauna întâietate în faţa tuturor celorlalte. După ce-au divorţat – pe atunci eram deja la colegiu –, mama mi-a spus cât o bătea la cap, cu puţin timp înainte de nuntă, să anuleze documentele de adopţie. Cred că maică-mea chiar a avut de gând să facă asta, doar că la un moment dat a uitat. Insă ceea ce mi-a spus atunci a fost:

— Mă uitam la tine în timp ce-ţi făceai rugăciunea. Arătai atât de dulce şi de tristă şi îl rugai frumos pe Dumnezeu: „Te rog, adu-mi-o pe sora mea mai mare din China".

Aveam aproape şase ani când a sosit Kuan în America. Am aşteptat-o la punctul de control vamal, în aeroportul din San Francisco. Tanti Betty era şi ea acolo. Mama era emoţionată şi agitată, turuind non-stop:

— Ascultaţi, copii, o să fie probabil timidă, aşa că nu săriţi toţi odată pe ea... Şi o să arate slabă ca o scândură, aşa că nu vreau să facă nimeni glume pe seama ei...

Când vameşii au escortat-o în sfârşit pe Kuan pe holul unde aşteptam noi, tanti Betty ne-a arătat-o cu degetul şi a spus:

— Ea e. Vă zic eu că ea e.

Mama clătina din cap. Persoana asta arăta ca o doamnă în vârstă ciudată, scundă şi durdulie, nu era tocmai copilul prăpădit al nimănui pe care şi-l închipuise ea, nici fermecătoarea soră adolescentină din mintea mea. Purta nişte pijamale cenuşii ponosite, iar faţa lată şi un pic tuciurie îi era încadrată de două cozi groase împletite.

Kuan numai timidă nu era. A lăsat să-i cadă geanta din mână şi a început să-şi fluture braţele şi să urle „Sa-luut! Sa-luut!" Încă zbierând şi râzând, s-a apucat să sară de colo-colo şi să scâncească, aşa cum făcea câinele nostru de câte ori îi dădeam drumul din garaj. Persoana asta total străină s-a aruncat în braţele mamei, apoi în ale lui tata Bob. I-a înşfăcat pe Kevin şi Tommy de umeri şi i-a scuturat zdravăn. Când m-a văzut, a tăcut deodată, s-a ghemuit pe podeaua holului şi şi-a întins braţele spre mine. M-am agăţat de fusta maică-mii.

— *Asta*-i sora mea mai mare?

— Vezi, are părul des şi negru, ca al lui tăticu', mi-a răspuns mama.

Încă mai am fotografia pe care ne-a făcut-o tanti Betty atunci: mama, cu părul ei ondulat, într-un costum de mohair, afişând un zâmbet chinuit; Bob, tatăl nostru vitreg italo-american, aparent în stare de şoc; Kevin şi Tommy strâmbându-se, cu pălărioarele lor de cowboy pe cap; Kuan, cu un rânjet lăţit pe toată faţa şi cu o mână pe umărul meu; şi eu, într-o rochiţă zurlie, urlând cu degetul în gură.

Plângeam pentru că, doar cu puţin înainte să fie făcută poza, Kuan îmi dăduse un cadou. Era o cuşcă mică, împletită din nuiele, pe care a scos-o din mâneca paltonului şi mi-a întins-o cu mândrie. Când am ridicat-o în dreptul ochilor şi am privit înăuntru, am zărit un monstru cu şase picioare, verde ca iarba crudă, cu fălci ca nişte lame de bomfaier, ochi bulbucaţi şi bice în loc de sprâncene. Am urlat aruncând ca friptă cuşca.

Acasă, Kuan a atârnat cuşca lăcustei acum rămasă fără un picior în baia pe care-am împărţit-o de atunci înainte. De cum s-a lăsat noaptea, lăcusta s-a pus pe ţârâit, la fel de tare ca un claxon de bicicletă care avertizează lumea să se dea din drum.

Din ziua aceea viaţa mea s-a schimbat definitiv. Kuan era o bonă permanent la îndemână, săritoare, capabilă şi pe gratis. Înainte să se facă nevăzută toată după-amiaza la salonul de frumuseţe sau într-o raită prin magazine cu „gagicile", mama îmi spunea să nu mă dezlipesc de Kuan.

— Fii o surioară bună şi explică-i tu tot ce nu-nţelege. Îmi promiţi?

Aşa că în fiecare zi după şcoală Kuan se ţinea scai de mine şi nu scăpam de ea, oriunde mă duceam. Până să termin clasa întâi devenisem expertă în materie de umilire în public şi intrat în pământ de ruşine. Kuan punea atâtea întrebări tâmpite, că toţi copiii din cartier o credeau de pe Marte. Întrebări de genul: „Ce aia M&M?", „Ce aia ciunga?", „Cine Popeye Marinarul ăsta? De ce rămas fără un ochi? Bandit?" Până şi pe Kevin şi Tommy îi pufnea râsul.

De când o avea pe Kuan la dispoziţie, maică-mea îşi permitea să se bucure în voie şi fără pic de vinovăţie de luna ei de miere cu Bob. Când a sunat-o învăţătoarea mea s-o anunţe că făcusem febră, Kuan a venit la cabinetul medical să mă ia

acasă. Când am luat o trântă pe patinele cu rotile, Kuan mi-a bandajat piciorul. Ea îmi împletea părul. Ne făcea pachetele pentru şcoală mie şi fraţilor mei. A încercat să mă înveţe cântece chinezeşti de grădiniţă. M-a liniştit când mi-a căzut un dinte. Când făceam baie, ea mă spăla cu buretele pe gât.

Ar fi trebuit să-i fiu recunoscătoare lui Kuan. Puteam să contez întotdeauna pe ea. Cea mai mare plăcere a ei era să-mi fie mereu aproape. In loc de asta, mai tot timpul prezenţa ei mă scotea din sărite pentru că-i luase locul maică-mii.

Imi amintesc ziua în care mi-a trecut prima dată prin cap să-i fac vânt lui Kuan. Era vară, la câteva luni după ce venise în America. Ea, Kevin, Tommy şi cu mine stăteam pe peluza din faţa casei şi aşteptam să se întâmple ceva. Vreo doi amici de-ai lui Kevin s-au furişat pe lângă casă şi au dat drumul la aspersoare. Fraţii mei şi cu mine am auzit jetul venind pe ţeavă şi bolborositul de avertizare al apei şi am luat-o la goană chiar înainte să izbucnească cele zece aspersoare. Kuan, însă, a rămas pur şi simplu ţintuită locului, udându-se până la piele şi minunându-se cum de-au ţâşnit deodată atâtea izvoare din pământ. Kevin şi prietenii lui se tăvăleau de râs.

— Nu-i prea frumos din partea voastră! am ţipat la ei.

Apoi unul dintre amicii lui Kevin, unu' din a doua care făcea mereu pe grozavul, febleţea tuturor puştoaicelor, m-a întrebat:

— Gălbejita asta bătută-n cap e soră-ta? Hei, Olivia, asta înseamnă că şi tu eşti o gălbejită bătută-n cap?

M-am atacat atât de tare, că am început să ţip:

— Nu e soră-mea! O urăsc! Nu vreau decât să se care înapoi în China!

Tommy m-a pârât după aia lui tata Bob, care i-a spus maică-mii:

— Louise, ar fi cazul să faci ceva cu fata asta a ta.

Maică-mea a clătinat cu tristeţe din cap.

— Olivia, noi nu urâm niciodată pe nimeni. „Urăsc" e un cuvânt *îngrozitor*. Îţi face la fel de mult rău ca şi persoanei pe care o răneşti în felul ăsta.

Bineînţeles că asta nu m-a făcut decât s-o urăsc şi mai tare pe Kuan.

Cel mai rău era că trebuia să dormim în aceeaşi cameră. Noaptea îi plăcea să dea de-o parte perdelele, ca lumina puternică a felinarului de stradă să inunde dormitorul, în timp ce noi două stăteam una lângă alta în paturile noastre asortate. În bătaia „frumoasei luni americane", cum îi zicea ea, Kuan începea să turuie în chineză. O ţinea aşa întruna, iar eu mă prefăceam că dorm. Când mă trezeam, ea tot nu terminase cu trăncănitul. Aşa se face că am ajuns singura din familia noastră care ştie chineză. M-am molipsit pur şi simplu de la Kuan. I-am absorbit prin pori cuvintele în timp ce dormeam. Mi-a îndopat creierul cu secretele ei chinezeşti şi a schimbat modul în care vedeam lumea. Nu peste mult timp am început să am până şi coşmaruri în chineză.

În schimb, Kuan a învăţat engleză de la mine – şi tocmai aşa se explică, îmi dau seama acum, faptul că n-a vorbit-o niciodată prea bine. N-am fost o profesoară prea dedicată. Odată, când aveam şapte ani, i-am făcut o farsă răutăcioasă. Stăteam fiecare în patul ei pe întuneric.

— Libby-ah, a început Kuan, apoi a trecut pe chineză: Para aia delicioasă pe care-am mâncat-o astă-seară, cum îi spuneţi voi în America?

— Vomă, am răspuns, apoi mi-am dus mâna la gură, să nu-mi audă chicotitul.

S-a căznit să pronunţe cuvântul cel nou.

— Vohh-mă. Ua! Ce cuvânt grosolan pentru un gust atât de fin. N-am mâncat niciodată un

fruct aşa de bun. Libby-ah, eşti o fată norocoasă. De n-ar fi murit mama...

Putea să treacă de la aproape orice subiect la tragediile vieţii sale precedente şi pe toate mi le povestea mie în chineza noastră secretă.

Altă dată se uita la mine în timp ce-mi puneam în ordine felicitările de Sfântul Valentin, împrăştiate pe pat. S-a apropiat şi a luat o felicitare.

— Ce formă e asta?

— E o inimă. Înseamnă dragoste. Vezi, toate felicitările au aşa ceva pe ele. Tre' să dau câte una fiecărui tip din clasa mea. Dar asta nu înseamnă că-i iubesc pe toţi.

S-a dus şi s-a întins pe patul ei.

— Libby-ah, a început, de n-ar fi murit mama de inimă rea... Am oftat, dar nu m-am uitat la ea. A rămas tăcută o vreme, apoi a continuat: Ştii ce-i aia o boală de inimă?

— Ce?

— Înseamnă să-ţi încălzeşti trupul în sânul familiei şi apoi să sară în aer acoperişul de stuf şi să te ia pe sus cu el.

— O!

— Vezi tu, mama n-a murit de plămâni, nimic de felul ăsta.

Apoi Kuan mi-a povestit cum s-a îmbolnăvit tata de prea multe vise frumoase. Nu putea să se abţină să nu se gândească la bogăţii şi la o viaţă mai uşoară, aşa că s-a rătăcit, a ieşit plutind încet din viaţa lor şi şi-a şters din memorie nevasta şi fetiţa pe care le lăsase în urmă

— Nu spun că tatăl nostru a fost un om rău, a şoptit Kuan răguşit. Nu-i aşa. Doar că loialitatea lui nu a fost destul de puternică. Libby-ah, ştii ce-i aia loialitate?

— Ce?

— E aşa: Dacă rogi pe cineva să-şi taie o mână ca să te ajute să nu zbori odată cu acoperişul,

omul îşi taie pe loc ambele mâini, ca să-ţi arate că te ajută cu toată plăcerea.

— O!

— Dar tatăl nostru n-a făcut aşa ceva. Ne-a părăsit tocmai când mama aştepta încă un copil. Nu te mint, Libby-ah, e-adevărat. Când s-a-ntâmplat, aveam patru ani, după vârsta mea chinezească. Nu pot să uit o clipă cum stăteam lipită de mama şi îi masam burta umflată. Era cât un pepene, uite-aşa de mare!

Şi-a întins braţele în faţă cât de larg putea.

— Apoi toată apa din burtă i s-a scurs ca lacrimile pe obraji, era atât de tristă! Kuan a lăsat brusc să-i cadă braţele în lături. Bebeluşul ăla înfometat din burtă i-a mâncat din inimă până i-a făcut ditamai gaura şi au murit amândoi.

Sigur, Kuan vorbea mai mult la figurat. Dar, copil fiind, am luat tot ce-mi povestea ea la propriu: mâini retezate zburând dintr-o casă fără acoperiş, tata plutind pe Marea Chinei, bebeluşul sugând din inima maică-sii. Imaginile au început să mă bântuie ca nişte fantome. Eram ca un copil care se uită la un film de groază, acoperindu-şi ochii cu mâinile, dar aruncând cu teamă priviri printre degete. Eram prizoniera benevolă a lui Kuan, iar ea era protectoarea mea.

Când termina de povestit ceva, Kuan spunea întotdeauna:

— Eşti singura care ştie asta. Să nu mai spui nimănui. Niciodată. Îmi promiţi, Libby-ah?

Iar eu scuturam mereu din cap, apoi încuviinţam, silită să mă supun atât de situaţia mea privilegiată, cât şi de frică.

Într-o noapte, când pleoapele îmi erau deja îngreunate de somn, şi-a început din nou vorbăria monotonă în chineză:

— Libby-ah, trebuie să-ţi spun ceva, un secret absolut. E o taină prea grea ca s-o mai ţin în mine.

Am căscat, sperând că va pricepe aluzia.

— Am ochi yin.

— Ochi de care?

— E adevărat. Am ochi yin. Pot să văd oamenii yin.

— Cum adică?

— Bine, o să-ţi spun. Dar mai întâi trebuie să-mi promiţi că n-o să mai spui niciodată nimănui. Niciodată. Imi promiţi, da?

— Bine. Promit.

— Oamenii yin sunt cei care-au murit deja.

Am făcut deodată ochii mari.

— Ce? Vezi oameni morţi?... Adică *fantome*?

— Să nu spui nimănui. Niciodată. Îmi promiţi, Libby-ah?

Mi-am ţinut răsuflarea.

— Acum vezi vreo fantomă pe-aici? am întrebat-o în şoaptă.

— O, da, multe. Mulţi, mulţi prieteni buni.

Mi-am tras pătura peste cap.

— Zi-le să plece, m-am rugat de ea.

— Nu te teme, Libby-ah, ieşi de-acolo. Sunt şi prietenii tăi. O, vezi, acum râd de tine că te-ai speriat în halul ăsta.

Am început să plâng. După un timp, Kuan a oftat şi a spus dezamăgită:

— Gata, nu mai plânge acum. Au plecat.

Şi aşa a-nceput toată povestea cu fantomele. Când am ieşit într-un final de sub aşternut, am văzut-o pe Kuan şezând foarte dreaptă pe pat, iluminată de strălucirea artificială a lunii ei americane, uitându-se fix pe fereastră, de parc-ar fi privit cum i se topesc vizitatorii în noapte.

A doua zi dimineaţă, m-am dus la mama şi am făcut ce promisesem că n-o să fac niciodată: i-am spus despre ochii yin ai lui Kuan.

Acum, la maturitate, îmi dau seama că nu din vina mea a ajuns Kuan la spitalul de nebuni.

Cumva şi-a făcut-o cu mâna ei. La urma urmei, eu nu eram decât o puştoaică de şapte ani. Eram înnebunită de frică. Trebuia să-i zic mamei ce-mi spusese Kuan. Am crezut că mama o să-i ceară pur şi simplu să înceteze. Apoi a aflat tata Bob de fantomele lui Kuan şi şi-a ieşit din pepeni. Mama a propus s-o ducă la biserica Sfânta Maria, să stea de vorbă cu preotul. Dar tata Bob nu a fost de acord, nu era de-ajuns să se confeseze. În loc de asta a internat-o pe Kuan în salonul psihiatric de la spitalul Mary's Help.

Când m-am dus acolo s-o văd peste o săptămână, Kuan mi-a şoptit:

— Libby-ah, ascultă, am secret. Nu spui nimănui, da? Apoi a trecut pe chineză: Când doctorii şi asistentele îmi pun întrebări, mă port cu ei de parcă ar fi fantome americane – nu-i văd, nu-i aud, nu vorbesc cu ei. În curând or să-şi dea seama că nu mă pot schimba, de-asta trebuie să-mi dea drumul.

Îmi amintesc cum arăta, la fel de încremenită ca acei câini de piatră care păzesc palatele.

Din nefericire, greva ei chinezească a tăcerii a fost un fiasco. Doctorii au crezut că a intrat într-o fază catatonică. Situaţia fiind aşa cum era la începutul anilor '60, doctorii au diagnosticat fantomele chinezeşti ale lui Kuan drept o tulburare psihică gravă. I-au făcut tratament cu electroşocuri, o dată, a zis ea, apoi de două ori, a ţipat, apoi iar şi iar. Şi în ziua de azi mă apucă durerea de dinţi când mă gândesc la asta.

Data următoare când am vizitat-o la spital, mi s-a confesat din nou:

— Toată electricitatea aia mi-a făcut limba slobodă, aşa că n-am mai fost în stare să tac ca un peşte. M-am pomenit preschimbată într-o gâscă, am ţipat *ga-ga-ga*! – m-am apucat să mă laud cu Lumea Yin. Apoi patru fantome rele mi-au strigat

„Cum îndrăzneşti să ne dezvălui secretele?“ Mi-au făcut un *yin-yang tou* – m-au silit să-mi smulg jumătate din păr. De-asta mi-au ras asistentele ce mai rămăsese. Nu puteam să mă stăpânesc să nu trag de fire, până când o jumătate a capului a ajuns netedă ca un pepene, iar cealaltă, păroasă ca o nucă de cocos. Fantomele mi-au pus o pecete pentru că sunt cu două feţe: una loială şi cealaltă trădătoare. Dar nu sunt o trădătoare! Uită-te la mine, Libby-ah. N-am eu faţă de om loial? Ce vezi?

Ceea ce am văzut m-a împietrit de frică. Arăta de parcă fusese rasă în cap milităreşte cu o maşină manuală de tuns iarba. Era la fel de oribil ca atunci când vezi un animal călcat de maşină în mijlocul străzii şi te întrebi cum arătase oare odată. Doar că eu ştiam cum arătase odată părul lui Kuan. Înainte îi curgea până dincolo de talie. Înainte degetele îmi înotau în valurile sale negre de satin. Înainte o înşfăcam de coamă şi i-o scuturam ca hăţurile unui catâr, strigând „Dii, Kuan, hai să te-aud cum faci hi-ha!“

Mi-a luat mâna şi mi-a frecat-o de scalpul ei şmirghelat, povestindu-mi în şoaptă despre prietenii şi duşmanii ei din China. A ţinut-o aşa întruna, de parcă tratamentul cu şocuri i-ar fi făcut praf articulaţiile maxilarului şi nu se mai putea opri. Eram îngrozită că am să mă molipsesc şi eu de boala asta a ei a vorbitului în dodii.

Nici în ziua de azi nu ştiu de ce nu m-a învinovăţit Kuan niciodată pentru ce s-a întâmplat. Sigur ştia că eu o vârâsem în toată beleaua aia. După ce s-a întors de la spital, mi-a dat brăţara ei de identificare din plastic ca amintire. A povestit despre copiii de la şcoala duminicală care au venit în salon să cânte „Noapte sfântă“ şi cum au urlat cu toţii când un bătrân a zbierat „Gura!“. Mi-a zis că unii pacienţi de acolo erau posedaţi de

fantome care nu erau ca amabilii oameni yin pe care-i ştia ea şi era într-adevăr păcat de ei. Nici măcar o dată nu m-a întrebat: „Libby-ah, de ce le-ai spus secretul meu?“

Şi totuşi îmi amintesc totul ca întotdeauna – cu sentimentul că am trădat-o şi de aici i s-a tras nebunia. Şi tratamentul cu şocuri, eram convinsă, tot din vina mea a fost. I-a eliberat toate fantomele.

Toate astea s-au întâmplat în urmă cu mai bine de treizeci de ani, iar Kuan încă se mai jeleşte:

— Părul meu aşaaa de frumooos, neted-lucios ca o cascadă, alunecos-răcoros ca un ţipar. Acum uite. Toate şocurile alea, parcă făcut un permanent prost, pus chestii ieftine în păr şi lăsat acolo prea mult. Toată culoarea mea bogată – arsă din rădăcini. Toată moliciunea – boţită. Firele de păr acum doar sârme ţepene, masaj cu ace pe creierul meu: Gata cu vorbăria despre yin! Ei îmi fac una ca asta, ha, da' tot nu mă schimb. Vezi? Mă ţin tare.

Kuan avea dreptate. Când i-a crescut părul la loc, arăta zburlit şi sârmos ca al unui terier. Iar când şi-l pieptăna, şuviţe întregi îi trosneau şi i se ridicau furioase, încărcate de electricitate statică, pocnind cum fac filamentele din becuri când se aprind. Kuan explica:

— Toată electricitatea aia pe care doctor vârât cu sila în creier, acum goneşte prin corpul meu ca un cal pe pista de alergare.

Susţine că din cauza asta, dacă stă la mai puţin de un metru de televizor, acesta începe să sâsâie la ea. Nu foloseşte walkmanul primit în dar de la George, soţul ei; trebuie să-şi ţină aparatul de radio în poală, altfel, indiferent de post, nu aude decât „muzică oribilă, bum-pa-pa, bum-pa-pa“. Nu poate purta nici un tip de ceas la mână. A primit unul digital ca premiu la bingo şi, după ce şi l-a pus, numerele au început să curgă pe ecran ca

fructele dintr-un automat de la cazinou. Două ore mai târziu, ceasul i-a stat.

— Am pus mâna pe potul cel mare, ne-a anunţat ea. Opt-opt-opt-opt-opt. Norocoase numere, prost ceas.

Deşi Kuan nu are nici o pregătire tehnică, poate depista imediat sursa unei erori dintr-un circuit electric, fie ea într-o bornă de ieşire din perete sau dintr-un bliţ. A făcut chestii de felul ăsta cu o parte din echipamentul meu. Ea, care de-abia reuşeşte să regleze obiectivul cum trebuie, nu *eu*, fotograful comercial profesionist. Şi totuşi a fost în stare să depisteze exact partea cu probleme a aparatului de fotografiat, a cablului sau a bateriei, iar mai târziu când am trimis aparatul foto cu poşta navală la Cal Precision, în Sacramento, pentru detectarea defecţiunii tehnice, aflu că a avut dreptate la milimetru. Am văzut-o punând în funcţiune temporar un telefon mort fără fir doar lipindu-şi degetele de nodurile de asamblare ale încărcătorului. Nu reuşeşte să-şi explice toate astea, şi nici eu. Tot ce pot să zic e că am văzut-o cu ochii mei făcând astfel de lucruri.

Cea mai bizară abilitate a ei se manifestă, cred, când vine vorba de diagnosticarea bolilor. Poate să-şi dea seama, când dă mâna cu oameni necunoscuţi, dacă şi-au rupt vreodată vreun os, chiar dacă s-au vindecat cu mulţi ani în urmă. Ştie pe loc dacă o persoană are artrită, afecţiuni musculare sau ale tendoanelor, sciatică – e chiar specialistă când are de-a face cu chestii de-astea muscular-osoase – maladii pe care ea le numeşte „foc în oase“, „febra braţelor“, „articulaţii amare“ sau „picior-şarpe“, fiecare având drept cauze, spune ea, consumarea laolaltă a mâncărurilor fierbinţi şi reci, socoteala pe degete a dezamăgirilor, scuturarea plină de regret a capului de prea multe ori şi acumularea grijilor între falcă şi pumni. Nu

poate vindeca pe nimeni pe loc; nu e peştera de la Lourdes. Dar o groază de lume spune că are mâini tămăduitoare. De exemplu, clienţii ei de la Spencer's, farmacia din cartierul Castro unde lucrează. Cei mai mulţi dintre oamenii care vin la ea să-şi procure reţetele sunt homosexuali – „burlaci", cum le spune ea. Şi pentru că lucrează acolo de mai bine de douăzeci de ani, i-a văzut pe unii dintre clienţii ei fideli din ce în ce mai dărâmaţi de SIDA. Când intră pe uşă, le face câte un masaj fulger pe umeri, în timp ce le oferă sfaturi medicale:

— Încă bei bere, mănânci picant? Amândouă *odată*? Uaa! Ce zis eu ţie? Tţ! Tţ! Cum te faci bine dacă făcut aşa ceva? Ai?

De parc-ar avea de-a face cu nişte puşti care s-ar da peste cap să fie răsfăţaţi. O parte dintre clienţii ei trec pe la farmacie zilnic, deşi medicamentele le pot fi livrate pe gratis la domiciliu. Ştiu de ce o fac. Când îşi pune mâinile pe locul care te doare, ai o senzaţie de furnicătură, o mie de zâne-fluturi dansând încoace şi-ncolo, apoi te simţi de parcă ţi-ar curge apă caldă prin vene. Nu te-ai vindecat, dar eşti eliberat de griji, calmat, plutind pe o mare liniştită.

Kuan mi-a spus odată:

— După ce mor, burlacii yin continuă să vină în vizită la mine. Îmi spun *doamna doctor* Kuan. În glumă, bineînţeles. Apoi a adăugat timid în engleză: Poate chiar din respect. Ce crezi, Libby-ah?

Întotdeauna mă-ntreabă asta.

Nimeni din familia noastră nu vorbeşte despre capacităţile neobişnuite ale lui Kuan. Asta ar pune în centrul atenţiei ceva ce deja ştim: Kuan e ţăcănită, chiar şi după standardele chinezeşti – nu numai după cele din San Francisco. O bună parte din chestiile pe care le spune şi le face ar pune la grea încercare credulitatea celor mai mulţi oameni care nu urmează un tratament pe

bază de antipsihotice sau nu trăiesc la fermele unor secte religioase.

Dar eu, una, nu o mai cred pe soră-mea nebună. Sau dacă este, nu face rău nimănui atâta timp cât oamenii nu o iau în serios. Nu ţine litanii pe trotuare ca tipul ăla de pe Market Street care urlă că peninsula California e condamnată să alunece în ocean ca o farfurie cu moluşte. Şi nu se ocupă cu speculaţii New Age dubioase; nu trebuie să-i dai o sută cincizeci de dolari pe oră doar ca s-o auzi dezvăluindu-ţi ce n-a mers în viaţa ta anterioară. O să-ţi spună orice pe gratis, chiar dacă nu o întrebi.

Cea mai mare parte a timpului, Kuan e ca toată lumea, stă la cozi, face turul magazinelor în căutare de chilipiruri, socotindu-şi succesele în mărunţiş:

— Libby-ah, mi-a spus azi-dimineaţă la telefon, ieri cumpărat pantofi două-perechi-la-preţ-de-una, Emporium Capwell. Ghici cât nu plătit. Ghiceşte tu.

Dar Kuan e ciudată, n-ai cum s-o întorci. Uneori asta mă amuză. Alteori mă cam calcă pe nervi. De cele mai multe ori mă întristez, chiar mă apucă furia – nu pe Kuan, ci pe faptul că lucrurile nu ies niciodată aşa cum speri. De ce m-am ales cu o soră ca ea? De ce s-a ales Kuan cu o soră ca mine?

Din când în când mă întreb cum ar fi stat lucrurile între noi două dacă ea ar fi fost mai normală. Şi totuşi cine poate să zică ce e normal şi ce nu? Poate că într-o altă ţară Kuan ar fi considerată o persoană obişnuită. Poate că în unele regiuni din China, Hong Kong sau Taiwan ar fi privită cu veneraţie. Poate există un loc pe Pământ în care toată lumea are o soră cu ochi yin.

Kuan are acum aproape cincizeci de ani, în timp ce eu sunt mai tânără cu doisprezece ani

bătuţi pe muchie, lucru pe care îl menţionează cu mândrie de câte ori se întâmplă să ne întrebe cineva din politeţe care din noi două e mai în vârstă. De faţă cu alţii, îi place să mă ciupească de obraz şi să-mi aducă aminte că pielea începe să mi se „zbârce" pentru că fumez şi beau prea mult vin şi cafea – năravuri pe care ea nu le are. „Dacă nu te-apuci, nici nu trebuie te laşi", îi place să spună. Kuan nu e nici profundă, nici subtilă; totul e chiar la suprafaţă, în văzul oricui. Ce vreau eu să spun e că nimănui nu i-ar trece vreodată prin cap că suntem surori.

Kevin a spus odată în glumă că poate comuniştii ne-au trimis un copil străin, convinşi că oricum pentru noi, americanii, toţi chinezii arată la fel. După ce-am auzit asta, am început să-mi închipui cum ar fi dacă într-o bună zi am primi o scrisoare din China: „Ne pare rău, oameni buni. Am făcut o greşeală". Dintr-o groază de puncte de vedere, Kuan nu şi-a găsit niciodată locul printre noi. Tabloul nostru de familie, de câte ori ne fotografiam de Crăciun, arăta ca un puzzle din acelea pentru copii: „Descoperiţi neregulile din imaginea de mai jos". În fiecare an, în faţă, pe centru, o vedeai pe Kuan – în haine viu colorate, de vară, cu fundiţe din plastic în păr pe ambele părţi ale capului şi un rânjet de nebună, de parcă erau gata-gata să-i plesnească obrajii. Într-un final, mama i-a găsit o slujbă de chelneriţă la un restaurant cu specialităţi americane şi chinezeşti. I-a luat o lună să se prindă că mâncarea pe care o serveau ei acolo era, chipurile, chinezească. Trecerea timpului n-a reuşit nici să o americanizeze, nici să-i scoată la lumină vreo asemănare cu tata.

Pe de altă parte, mi se spune că eu semăn cu el cel mai mult dintre toţi, şi la înfăţişare, şi la caracter.

— Ia uite cât poate să mănânce Olivia fără să pună pe ea un gram, spune tanti Betty de când mă ştiu. La fel era şi Jack.

Iar mama a zis o dată:

— Olivia analizează fiecare detaliu în parte la sânge. Are mentalitate de contabil, ca taică-său. Normal că s-a făcut fotograf.

Astfel de comentarii mă fac să mă întreb ce alte trăsături mi s-au mai transmis prin genele tatei. Tot de la el am moştenit şi dispoziţiile sumbre, obiceiul de a pune sare pe fructe, fobia de microbi?

Prin contrast, Kuan e un dinam mititel, cu puţin peste un metru cincizeci, un taur în miniatură într-o prăvălie de porţelanuri. Totul la ea e strident şi discordant. Poartă, de pildă, o jachetă mov în carouri cu pantaloni turcoaz. Vorbeşte în şoaptă, dar cu o voce puternică şi răguşită, de parc-ar suferi de laringită cronică, când de fapt nu e niciodată bolnavă. Împarte în stânga şi dreapta avertismente medicale, recomandări de tratamente cu plante medicinale şi păreri despre cum se repară cam orice, de la ceşti distruse la căsnicii distruse. Sare de la un subiect la altul, strecurând ponturi despre magazinele unde poţi găsi chilipiruri. Cum spunea Tommy odată, Kuan crede în libertatea cuvântului, libertatea de asociere şi libertatea de a-ţi spăla maşina pe gratis, cu un rezervor plin ca bonus. Singura schimbare din engleza lui Kuan în ultimii treizeci de ani constă în viteza cu care vorbeşte. În acelaşi timp, ea e convinsă că engleza ei e impecabilă. Îşi corectează adesea soţul:

— Nu *creiază*, îi spune lui George, *crează*.

În ciuda atâtor deosebiri frapante dintre noi două, Kuan are impresia că semănăm ca două picături de apă. În viziunea ei, pe noi două ne leagă un cosmic cordon ombilical chinezesc, care ne-a înzestrat cu aceleaşi trăsături de caracter, motivaţii personale, aceeaşi soartă şi acelaşi noroc.

— Eu şi Libby-ah, le spune ea noilor cunoştinţe, la fel aici. Şi ciocăneşte uşor în tâmpla mea. Amândouă născute Anul Maimuţa. Care din noi mai mare? Ghiceşte tu. Care?

Apoi îşi striveşte obrazul de al meu.

Kuan n-a fost niciodată în stare să-mi pronunţe cum trebuie numele, Olivia. Pentru ea, o să rămân întotdeauna Libby-ah, nu pur şi simplu Libby, ca bulionul ăla, ci Libby-ah, ca naţiunea lui Muammar Qaddafi. Ca urmare, soţul ei, George Lew, cei doi fii din prima căsătorie şi toată familia din partea lui îmi spun şi ei Libby-ah. Particula „ah" mă enervează în mod deosebit. E echivalentul chinezesc al lui „hei", ca în „Hei, Libby, vino-ncoace". Am întrebat-o pe Kuan o dată cum s-ar simţi dacă aş prezenta-o oamenilor drept „Hei, Kuan". Mi-a ars una peste braţ, cu răsuflarea tăiată de atâta râs, apoi mi-a răspuns răguşit: „Place, place". Ce mai atâtea paralele culturale, Libby-ah am rămas şi voi rămâne în vecii vecilor.

Nu vreau să spun că n-o iubesc pe Kuan. Cum să nu-mi iubesc sora? Din multe puncte de vedere, mi-a fost mai mult ca o mamă, mai mult decât maică-mea cel puţin. Dar uneori mă simt prost pentru că nu vreau să fim mai apropiate. Adică, într-un anumit sens, suntem *apropiate*. Ştim multe lucruri una despre alta, mai ales pentru că am trăit împreună, am împărţit baia, pasta de dinţi, cutia cu fulgi de cereale, în fiecare dimineaţă timp de douăzeci de ani, datorită întregii rutine şi tabieturilor vieţii de familie. Kuan mi se pare, sincer, adorabilă şi loială, foarte loială. I-ar smulge urechile oricui ar îndrăzni să spună ceva urât despre mine. Asta contează foarte mult. Doar că n-aş vrea să fim apropiate, nu aşa cum sunt unele surori care se consideră prietene ideale. Astfel stând lucrurile, nu obişnuiesc să-i spun tot ce mi se întâmplă, aşa cum face Kuan, care-mi dezvăluie

cele mai intime detalii din viaţa ei – de exemplu, ce mi-a spus săptămâna trecută despre soţul ei:

— Libby-ah, găsit neg, mare cât nara mea, găsit pe – cum ziceţi voi la chestia dintre picioare la bărbat, în chineză noi zicem *yinnang*, rotundă şi zbârcită ca două nuci?

— Scrot.

— Da-da, găsit neg mare pe scrot! Acum zilnic-zilnic trebuie verific scrotul lui Georgie-ah, fiu sigură că negul nu creşte.

Pentru Kuan nu există limite între membrii unei familii. Orice subiect e deschis unei înfiorătoare şi obositoare analize – cât ai cheltuit în concediu, care-i problema cu tenul tău, de ce arăţi aşa de plouat, ca un peşte din acvariul unui restaurant înaintea tragediei finale. Şi se mai întreabă de ce nu-i permit să ia parte la viaţa mea socială de fiecare zi. Oricum, ea mă invită la cină o dată pe săptămână şi la toate plictisitoarele ei reuniuni de familie – săptămâna trecută, la o petrecere în cinstea unei mătuşi de-a lui George, care primise cetăţenie americană după cincizeci de ani de aşteptare. Kuan e convinsă că doar o catastrofă de proporţii m-ar putea împiedica să vin. Mă ia la rost îngrijorată:

— De ce nu venit aseară? Întâmplat ceva?

— Nu s-a întâmplat nimic.

— Simţi rău?

— Nu.

— Vrei vin la tine, aduc portocale? Am o mulţime, preţ bun, şase la un dolar.

— Serios, sunt *bine*.

E ca o pisică orfană care-şi face culcuşul pe inima mea. Aşa s-a purtat cu mine de când mă ştiu, mi-a curăţat portocale, mi-a cumpărat bomboane, mi-a admirat lucrările şi s-a minunat cât de deşteaptă sunt, mai deşteaptă decât ar putea fi ea vreodată. Şi totuşi nu am căutat niciodată

să-i câştig dragostea. În copilărie adesea refuzam să mă joc cu ea. De-a lungul anilor am tot urlat la ea, i-am spus că mă face de râsul lumii. Nici nu mai ţin minte de câte ori am minţit ca să scap de prezenţa ei.

Iar ea *întotdeauna* mi-a luat răbufnirile drept sfaturi utile, scuzele slabe drept bune intenţii, palidele gesturi de afecţiune drept loialitate de soră. Şi când nu mai pot să suport, îmi vărs nervii pe ea şi-i spun că e nebună. Înainte să apuc să-mi retrag cuvintele tăioase, mă bate pe braţ, zâmbeşte, apoi începe să râdă. Iar rana pe care o poartă se vindecă pe loc. În timp ce eu mă simt veşnic vinovată.

În ultimele luni, Kuan a devenit şi mai dificilă. De obicei, după ce refuz a treia oară să fac ceva, o lasă baltă. Acum e ca şi cum i s-a blocat mintea pe derulare automată. Când se întâmplă să nu mă enerveze, îmi fac griji că o paşte iar o cădere nervoasă. Kevin a spus că probabil e la menopauză. Dar îmi dau seama că nu e numai asta. E mai obsedată ca de obicei. Vorbeşte din ce în ce mai mult despre fantome. Aduce vorba despre China în mai toate conversaţiile noastre, cum că trebuie să se întoarcă acolo înainte ca totul să se schimbe şi să fie prea târziu. Prea târziu pentru ce? Nu ştie.

Şi apoi mai e şi căsnicia mea. Pur şi simplu nu vrea să accepte faptul că eu şi Simon ne-am despărţit. De fapt, încearcă deliberat să ne saboteze divorţul. Săptămâna trecută am dat o petrecere de ziua lui Kevin şi l-am invitat pe tipul cu care mă întâlneam. Ben Apfelbaum. Când i-a spus lui Kuan că joacă, pe post de *voice talent,* în reclame radiofonice, ea a replicat:

— A, şi Libby-ah şi cu mine, amândouă talent pentru ieşit din situaţii delicate, şi mult talent

pentru făcut cum ne taie capul. Aşa, Libby-ah? Apoi, cu o zvâcnire din sprâncene: Simon, soţul tău, cred că de acord cu mine, ai?

— Viitorul meu *fost* soţ. După care a trebuit să-i explic lui Ben: Divorţul se va finaliza peste cinci luni. Pe cincisprezece decembrie.

— Poate nu, poate nu, a spus Kuan, râzând şi ciupindu-mă de braţ. Apoi, întorcându-se spre Ben: Cunoscut Simon?

Ben a negat din cap şi a început să explice:

— Eu şi Olivia ne-am întâlnit la...

— O, foarte frumos bărbat, s-a pornit Kuan să ciripească. Şi-a dus mâna căuş la colţul gurii şi a şoptit: Simon arată ca frate geamăn cu Olivia. Pe jumătate chinez.

— Pe jumătate *hawaiian*, am spus. Şi nu semănăm absolut deloc.

— Cu ce ocupă mama tata? l-a întrebat Kuan, cu ochii ţintă pe jacheta lui de caşmir.

— Sunt amândoi la pensie şi trăiesc în Missouri, a răspuns Ben

— În mizerie[1]! Tţ! Tţ! S-a uitat la mine. Asta foarte trist.

De câte ori începe Kuan să vorbească despre Simon, îmi simt creierul pe punctul de a face implozie, la cât de tare mă abţin să nu urlu de exasperare. Ea crede că, de vreme ce eu am fost cea care a iniţiat acţiunea de divorţ, pot la fel de simplu s-o şi anulez.

— De ce nu ierţi? m-a întrebat după petrecere, în timp ce-şi făcea de lucru smulgând florile moarte dintr-un arbust de orhidee. Încăpăţânată şi ură, foarte rău îţi fac. Văzând că nu-i răspund, a încercat să mă ia altfel: Cred că tu încă ţii mult la el, aha! Foarte, foarte mult. A – vezi! – uite ce faţă

---

1. Joc de cuvinte: *Missoury* şi *misery* (engl.) (n. tr.).

făcut. Înroşit foc! Dragostea asta dat năvală din inimă. Dreptate? Zi. Dreptate, nu?

Între timp eu răsfoiam teancul de scrisori, mâzgălind MUTAT pe orice plic cu numele lui Simon Bishop. N-am discutat niciodată cu ea motivele despărţirii mele de Simon. N-ar înţelege. E prea complicat. Nu există nici un eveniment sau vreo ceartă anume, un lucru pe care să-l pot izola de restul şi să spun: „Ăsta a fost motivul". Ne-au despărţit o groază de chestii: un început cu probleme, o sincronizare proastă, ani şi ani de zile în care am crezut că obişnuinţa şi tăcerea erau acelaşi lucru cu intimitatea. După şaptesprezece ani împreună, când mi-am dat în sfârşit seama că ceream mai mult de-atât de la viaţă, Simon părea să-şi dorească şi mai puţin. Sigur, l-am iubit – chiar prea mult. Şi el m-a iubit, dar nu îndeajuns. Îmi doresc pur şi simplu un bărbat care să mă considere numărul unu în viaţa lui. Nu mai sunt dispusă să mă mulţumesc cu resturi emoţionale.

Însă Kuan nu voia să înţeleagă asta. Ea nu ştie că oamenii îţi pot provoca răni de nevindecat. Când cineva îi spune că-i pare rău, îl crede. E genul de om naiv şi credul, convins că tot ce se spune în reclamele de la televizor e adevărat şi poate fi dovedit oricând. Uite numai ce casă are: plină până la refuz cu tot feluri de gadgeturi – cuţite Ginsu, dispozitive de feliat sau de făcut cuburi, aparate de stors fructe şi de făcut suc natural, friteuze, şi tot ce vrei, a tot cumpărat din-astea, „la numai nouăsprezece dolari şi nouăzeci şi cinci de cenţi, comandaţi acum, oferta e valabilă până la miezul nopţii".

— Libby-ah, mi-a spus Kuan astăzi la telefon. Trebuie zic ceva, veste foarte importantă. Azi-dimineaţă vorbit cu Lao Lu. Noi hotărât: Tu şi Simon nu trebuie divorţaţi.

— Ce drăguţ, am răspuns. Aţi ajuns voi doi la concluzia asta.

Îmi făceam un bilanţ al cheltuielilor, tot adunând şi scăzând, în timp ce mă făceam că o ascult.

— Eu şi Lao Lu. Iţi aminteşti de el.

— Vărul lui George.

Mai toate persoanele de origine chineză din San Francisco păreau să fie rude de-ale lui George, bărbatul lui Kuan.

— Nu-nu! Lao Lu nu văr. Cum de uitat? De multe ori povestit despre el. Bătrân, cap chel. Braţ tare, picior tare, nerv tare. O dată nerv slab şi tare de cap! Retezat! Lao Lu zis...

— Ia stai un pic. Cineva care nici măcar nu mai are capul pe umeri îmi spune *mie* dacă să divorţez sau nu?

— Tţ! Tăiat cap în urmă cu mai bine de o sută de ani. Acum arată bine, nici o problemă. Lao Lu crede, dacă tu, eu şi Simon mergem tustrei China, toate bune. Da, Libby-ah?

— Kuan, am spus oftând, chiar n-am timp să discutăm despre toate astea acum. Am ceva de rezolvat.

— Lao Lu zice nu trebuie doar faci bilanţ cheltuieli, calculat cât ţi-a mai rămas. Trebuie şi bilanţ viaţă.

De unde naiba ştia Kuan că-mi făceam bilanţul cheltuielilor?

Aşa au stat tot timpul lucrurile între mine şi Kuan. De cum încep să n-o mai iau în serios, îmi trânteşte câte-o bombă de-asta care-mi vâră iar frica-n oase şi mă face din nou prizoniera ei. Cu ea prin preajmă, n-o să am niciodată viaţa mea. O să-mi solicite permanent tot interesul.

De ce am rămas şi acum surioara ei nepreţuită? De ce are impresia că eu sunt cel mai important om din viaţa ei? – cel mai important!

De ce îmi repetă la nesfârşit că ar simţi la fel şi dacă nu am fi de fapt surori?

— Libby-ah, îmi spune, eu nu te părăsesc niciodată.

Nu! îmi vine să strig, n-am făcut nimic pentru tine, încetează să mai spui asta. Pentru că de câte ori mi-o spune, îmi transformă toate trădările în dragoste care se cere recompensată. Va rămâne veşnic stabilit între noi: mi-a fost loială, într-o bună zi şi eu trebuie să fiu la fel.

Dar chiar dacă mi-aş tăia ambele braţe, tot în zadar ar fi. Kuan mi-a spus-o doar, n-o să-mi dea niciodată drumul. Într-o zi vântul va urla îngrozitor şi ea se va agăţa de o mână de paie din acoperiş, gata să-şi ia zborul spre Lumea Yin.

— Să mergem! Hai, grăbeşte-te! îmi va şopti de deasupra furtunii. Dar să nu spui nimănui. Promite-mi, Libby-ah.

2

Pescarul de oameni

Nu e nici şapte dimineaţa când sună telefonul. Numai Kuan e în stare să sune la o oră atât de nepotrivită. Las robotul telefonic să răspundă.

— Libby-ah, şopteşte Kuan, Libby-ah, eşti acolo? Sunt sora ta... Kuan. Am ceva important zic ţie... Vrei auzi?... Azi-noapte visat pe tine şi Simon. Ciudat vis. Tu dus la bancă, ridicat bani din cont. Deodată spărgător dat buzna înăuntru. Repede! Ascuns portofel. Aşa spărgătorul jefuit toată lumea, numai tu nu. Dup-aia mers acasă, vârât mâna în portofel – ah – unde e – dispărut! Nu banii, ci inima ta. Furată. Acum nu mai ai inimă, cum poţi trăieşti? Fără energie, fără culoare în obraz, palidă, tristă, obosită. Preşedintele băncii de unde luat banii zice: „Iţi dau împrumut inima mea. Fără dobândă. Plăteşti când vrei tu". Iţi ridici privirea, îi vezi chipul – ştii cine, Libby-ah? Ghiceşte... Simon! Da-da, dat ţie inima lui. Vezi! Încă te iubeşte. Libby-ah, crezi? Nu doar vis... Libby-ah, mă asculţi?

Datorită lui Kuan, am talentul de a-mi păstra în memorie visele. Chiar şi în ziua de azi îmi pot aminti opt, zece, uneori douăsprezece vise. Am învăţat asta când s-a întors Kuan de la spital. De cum deschideam ochii, mă întreba:

— Azi-noapte, Libby-ah, pe cine întâlnit? Ce văzut?

Pe jumătate adormită, mă prindeam de firele destrămate ale unei lumi gata să se dizolve şi urcam înapoi. De acolo îi descriam în detaliu viaţa pe care tocmai o părăsisem – pantofii scâlciaţi, stânca pe care o clintisem de la locul ei, chipul adevăratei mele mame strigând de sub ea. Când mă opream din povestit, Kuan mă întreba:

— Unde mers înainte?

La îndemnul ei, găseam drumul care mă ducea către visul anterior, apoi către cel dinainte, mai bine de zece vieţi, uneori cu morţile care le-au pus capăt. Pe acestea nu le uit niciodată: clipele dinainte să mor.

De-a lungul anilor vieţii mele din vis am simţit gustul cenuşii ninse într-o noapte ceţoasă. Am văzut o mie de suliţe lucind ca nişte flăcări pe creasta unui deal. Am pipăit un perete zgrunţuros de piatră aşteptând să fiu ucisă. Am simţit mirosul de mosc al fricii în timp ce funia mi se strângea în jurul gâtului. Am simţit apăsarea zborului prin aerul lipsit de greutate. Am auzit scârţâitul sufocat al vocii mele chiar înainte ca firul vieţii să se rupă.

— Ce văzut după ce murit? mă întreba întotdeauna Kuan.

— Nu ştiu. Aveam ochii închişi, răspundeam clătinând din cap.

— Data viitoare, deschide ochii.

Aproape toată copilăria mea am crezut că oamenii îşi amintesc visele ca pe alte vieţi, alte euri. Aşa şi le amintea Kuan. După ce s-a întors de la salonul de boli nervoase, a început să-mi povestească despre ei, oamenii yin, înainte de culcare: o femeie pe nume Benner, un bărbat pe care-l chema Capă, o fată-bandit cu un singur ochi, un bărbat jumate-jumate. Vorbea despre ei de parcă ne-ar fi fost prieteni. Nu i-am mai spus mamei

sau lui tata Bob ce-mi povestea Kuan. Uite ce s-a întâmplat data trecută când am făcut aşa ceva.

Când am plecat la colegiu şi am reuşit să mă rup de lumea lui Kuan, era deja prea târziu. Imaginaţia ei se cuibărise în a mea. Fantomele ei nu se lăsau evacuate din visele mele.

— Libby-ah, parcă o aud pe Kuan vorbind în chineză, ţi-am spus vreodată ce a promis domnişoara Benner înainte să murim?

Mă văd pe mine însămi prefăcându-mă că dorm. Apoi continua:

— Bineînţeles, nu ştiu sigur cât timp a trecut de când s-a întâmplat asta. Timpul se schimbă în intervalul dintre două vieţi. Dar cred că era prin anul 1864. Nu sunt sigură dacă după calendarul lunar chinezesc sau după cel occidental...

Intr-un final adormeam şi nu ţineam minte niciodată unde ajunsese cu povestea. Cât din ce visam era de fapt visul ei? Unde ni se intersectau visele? In fiecare noapte îmi spunea poveştile ei. Iar eu rămâneam întinsă în patul meu, în linişte, neajutorată, dorindu-mi să tacă odată.

Da, da, sunt sigură că era 1864. Acum îmi amintesc, pentru că anul suna foarte ciudat. Libby-ah, ascultă şi tu: *Yi-ba-liu-si*. Domnişoara Banner zicea că era ca şi cum ai spune: „Renunţă la orice speranţe, afundă-te în moarte". Dar eu am zis: Nu, înseamnă: „Continuă să speri, morţii sunt alături de tine". Asta e bine, dar şi rău, la cuvintele din chineză, au atâtea sensuri care depind de ce anume porţi în inima ta.

Oricum, era în anul când i-am oferit ceaiul domnişoarei Benner. Iar ea mi-a dăruit cutia muzicală, cea pe care i-o furasem odată şi apoi i-o dădusem înapoi. Îmi amintesc noaptea aceea în

care am ţinut între noi cutia, cu toate lucrurile acelea din ea pe care nu voiam să le uităm. Nu eram decât noi două atunci, în Casa Negustorului Fantomă, unde am locuit şase ani cu Adoratorii lui Iisus. Stăteam în picioare lângă arbustul sfânt, cel în care creşteau acele frunze deosebite, folosite la prepararea ceaiului meu. Doar că acum arbustul fusese tăiat, iar domnişoara Benner spunea că-i pare rău că l-a lăsat pe generalul Capă să omoare arbustul acela. O noapte atât de tristă şi fierbinte, feţele ne şiroiau de apă, sudoare şi lacrimi, greierii urlau din ce în ce mai tare, apoi au tăcut brusc. Şi, mai târziu, am stat sub o arcadă, speriate de moarte. Dar eram totodată fericite. Eram fericite pentru că aflaserăm că eram nefericite din acelaşi motiv. Chiar în anul acela cerurile noastre s-au mistuit în flăcări.

Cu şase ani în urmă, atunci am întâlnit-o, când eu aveam paisprezece ani, iar ea douăzeci şi şase, poate cu câţiva ani mai mult sau mai puţin. Niciodată n-am putut să-mi dau seama ce vârste au străinii de fapt. Eram dintr-un sătuc de pe Muntele Ciulinilor, la sud de Changmian. Nu ne trăgeam din neamul punti, acei chinezi care pretindeau că le curge prin vine mai mult sânge Han, de Fluviul Galben, decât oricui altcuiva, aşa că lor li se cuvine totul. Şi nici nu ne număram printre triburile Zhuang, nu ne războiam unii cu alţii, sat cu sat, clan împotriva altui clan. Noi eram hakka, Musafiri – hn! – asta însemna, musafiri neîncurajaţi să rămână prea mult în nici un loc mai acătării. Aşa că ne stabiliserăm într-una din multele noastre aşezări improvizate, într-o regiune săracă a munţilor, unde eşti nevoit să-ţi creşti zarzavaturile pe stânci, să te caţări ca o capră de munte şi să dezgropi două roabe cu pietre ca să poţi semăna o mână de orez.

Toate femeile munceau din greu, ca şi bărbaţii. Nu se făceau deosebiri între cine căra pietrele, cine făcea cărbunii sau cine păzea noaptea recoltele de tâlhari. Toate femeile hakka erau aşa, erau puternice. Noi nu ne legam picioarele ca fetele han, care ţopăiau de colo-colo pe cioturile lor negre şi putrezite ca nişte banane. Noi trebuia să străbatem tot muntele ca să ne facem treaba, fără faşe în jurul tălpilor şi fără încălţări. Păşeam cu picioarele noastre desculţe peste tufele tăioase de ciulini care-i dăduseră muntelui nostru faimosul său nume.

O mireasă hakka ideală din munţii noştri avea tălpile acoperite de bătături tari şi chipul atrăgător, cu pomeţi înalţi. Mai erau şi alte familii din neamul hakka, stabilite pe lângă marile oraşe din Yong'an, în munţi, sau Jintian, pe malul fluviului. Iar mamelor din familii mai sărace le plăcea să-şi însoare fiii cu fete drăguţe şi muncitoare de pe Muntele Ciulinilor. In timpul festivalurilor de peţit băieţii lor urcau până la satele noastre de pe crestele cele mai înalte, iar fetele de pe la noi le cântau cântece munteneşti vechi de o mie de ani, pe care le aduseserăm din nord. Băiatul trebuia să-i răspundă tot prin cântec fetei cu care voia să se însoare, găsind pe loc cuvintele care se potriveau cu ce cântase ea. Dacă nu-l ţinea vocea sau nu se pricepea la cuvinte, cu atât mai rău, adio căsătorie. Aşa se face că hakka nu numai că sunt nemaipomenit de puternici, dar au şi voci frumoase şi o minte ageră, ca să pună mâna pe tot ce-şi doresc.

Noi aveam o vorbă: Cine se-nsoară cu o fată de pe Muntele Ciulinilor are parte de-o nevastă care face cât trei boi: unul de prăsilă, unul de pus la plug şi ultimul să-ţi care-n spinare mama la bătrâneţe. Atât de solidă era orice fată hakka. Nu se plângea niciodată, chiar dacă se prăvălea vreo piatră de pe creastă şi îi scotea un ochi.

Asta mi s-a întâmplat şi mie când aveam şapte ani. Am fost foarte mândră de rana mea, n-am plâns decât un pic. Când bunică-mea mi-a cusut gaura care fusese odată ochiul meu, am zis că un cal-fantomă clătinase piatra aceea de la locul ei. Iar în şa stătea faimoasa fecioară-fantomă Numunu – *nu* înseamnă „fată", *munu* înseamnă „privire cumplită ca un pumnal". Numunu, Fata cu Ochiul-pumnal. Şi ea rămăsese fără un ochi în tinereţe. Văzuse un punti furând sarea altuia şi, înainte să apuce să fugă, tâlharul îi înfipsese pumnalul în faţă. Mai târziu şi-a tras un colţ al baticului peste ochiul orb. Iar celălalt i s-a mărit, i s-a întunecat, i-a devenit tăios ca un ochi de vultur. Nu jefuia decât oameni din neamul punti, iar când îi zăreau ochiul-pumnal, o, cum mai tremurau!

Toţi hakka de pe Muntele Ciulinilor o admirau, şi asta nu doar pentru că-i jefuia pe punti. A fost primul tâlhar din neamul nostru care s-a alăturat luptei pentru Marea Pace când Împăratul Ceresc ne-a cerut ajutorul. Când a venit primăvara, a plecat la Guilin în fruntea unei armate de fecioare hakka şi a căzut în mâinile manciurienilor. După ce i-au tăiat capul, buzele n-au încetat să i se mişte, blestemându-i şi jurând că se va întoarce şi le va căsăpi familiile o sută de generaţii de-atunci încolo. În vara aceea mi-am pierdut eu ochiul. Şi când le-am spus tuturor că Numunu gonise prin preajmă pe calul ei fantomă, oamenii au luat-o ca pe un semn că ea mă alesese să-i fiu mesageră, tot aşa cum Dumnezeul Creştin alesese un hakka pentru a-l face Împărat Ceresc. Au început să mă strige Numunu. Iar uneori, târziu în noapte, mi se părea că o văd aievea pe Fecioara Tâlhar, nu foarte clar, bineînţeles, pentru că pe atunci nu aveam decât un singur ochi yin.

Curând după aceea am întâlnit pentru prima dată un străin. De câte ori soseau străini în provincia

noastră, toată lumea – de la Nanning până la Guilin – vorbea despre ei. Mulţi occidentali veneau să facă negoţ cu nămol străin, opiul care le inspira vise nebuneşti despre China. Alţii veneau să vândă arme – tunuri de artilerie, praf de puşcă, carabine, dar nu dintre cele noi şi rapide, ci tipuri vechi şi lente, care se aprindeau cu chibritul, rămăşiţe din bătălii străine deja pierdute. Misionarii veneau în provincia noastră auzind că hakka erau Adoratori ai Domnului. Doreau să ajute pe cât mai mulţi dintre noi să ajungă în raiul lor. Nu ştiau că „Adorator al Domnului" nu însemna Adorator al lui Iisus. Mai târziu ne-am dat seama că raiurile noastre erau diferite.

Dar străinul pe care l-am întâlnit nu era misionar. Era un general american. Hakka îi spuneau Capă, după felul în care era îmbrăcat, cu o capă largă, la care se adăugau mănuşi negre, bocanci negri şi un veston scurt, cenuşiu, încheiat cu nasturi – ca nişte monede lucioase! – din talie până la bărbie. Nu purta pălărie. In mână ţinea mereu un baston lung din bambus, cu vârf de argint şi mâner de fildeş sculptat, închipuind o femeie goală.

Când a venit pe Muntele Ciulinilor, oameni din toate satele au prins să curgă râuri-râuri pe pante şi s-au strâns în marea vâlcea verde. Generalul a sosit pe un cal greu de strunit, în fruntea a cincizeci de soldaţi cantonezi, foşti barcagii şi milogi, care acum călăreau ponei, îmbrăcaţi în uniforme militare colorate – nu chinezeşti, nici manciuriene, ci, cum auziserăm noi, nişte resturi din războaiele purtate în Africa Franceză. Soldaţii strigau:

— Adoratori ai Domnului! Şi noi suntem Adoratori ai Domnului!

Unii dintre ai noştri au crezut că generalul Capă era Iisus sau, aidoma Împăratului Ceresc, unul dintre fraţii lui mai mici. Era foarte înalt, cu

o mustaţă stufoasă, barbă scurtă şi păr negru ondulat, care i se revărsa pe umeri. Şi bărbaţii hakka îşi lăsau părul lung, fără să-l mai lege la ceafă, pentru că Împăratul Ceresc spusese că neamul nostru nu mai trebuia să asculte de legile manciuriene. Nu mai văzusem niciodată un străin şi nu aveam de unde să-mi dau seama care-i era adevărata vârstă. Dar mi se părea că arată bătrân. Avea pielea de culoarea napilor şi ochi de nepătruns, ca adâncul apelor mâloase. Avea un chip scobit şi colţuros, asemenea cuiva ruinat de o boală. Zâmbea foarte rar, dar râdea mai mereu. Şi rostea cuvinte aspre, pe un ton scrâşnit. Lângă el stătea întotdeauna un bărbat ce-i servea de intermediar, traducând cu o voce elegantă ce spunea Capă.

Prima dată când l-am văzut pe intermediar, mi s-a părut că aducea a chinez. În următorul moment, părea străin, apoi nici una, nici alta. Era asemenea şopârlelor acelora care iau culoarea crengilor şi frunzelor. Mai târziu am aflat că omul acesta avea sânge chinezesc în vine din partea mamei şi american din partea tatălui, care era negustor. Era pătat din ambele părţi. Generalul Capă îi spunea *yiban ren*, jumătate de om.

Yiban ne-a spus că generalul Capă tocmai se întorcea din Canton, unde se împrietenise cu Împăratul Ceresc al Marii Revoluţii a Păcii. Toată lumea a rămas uimită. Împăratul Ceresc era un sfânt care se născuse în neamul hakka, iar mai târziu a fost ales de Dumnezeu ca fiu multiubit şi frate mai mic pentru Iisus. Am ascultat cu mare atenţie.

Capă, spunea Yiban, era un conducător militar american, general suprem, cel mai înalt grad. Oamenii au început să murmure. Venise în China pe mare pentru a-i ajuta pe Adoratorii Domnului, adepţii Marii Păci. „Bine, bine", au strigat oamenii. Şi el era un Adorator şi ne admira, admira

legile noastre împotriva opiului, furtului, plăcerilor date de părţile întunecate ale trupului feminin. Oamenii şi-au scuturat capetele aprobator, iar eu am fixat cu singurul meu ochi femeia goală de pe mânerul bastonului. Capă ne-a spus că a venit să ne ajute să câştigăm bătălia cu manciurienii, că totul era un plan divin, scris cu mai bine de o mie de ani în urmă în Biblia pe care o ţinea în mână. Oamenii au început să se împingă ca să vadă mai bine. Cunoşteam şi noi acest plan. Împăratul Ceresc ne spusese deja că neamul hakka va moşteni Pământul şi va conduce împărăţia chineză a Domnului. Capă ne-a anunţat că soldaţii Marii Păci cuceriseră deja multe oraşe şi strânseseră mulţi bani şi pământ. Iar acum bătălia era pe punctul să avanseze în nord, dacă Adoratorii Domnului de pe Muntele Ciulinilor ar intra în armata lui. Cei care luptau alături de el, a adăugat, vor lua parte la împărţirea câştigurilor – haine călduroase, mâncare îndestulătoare, arme, iar mai târziu pământuri, ranguri şi situaţii mai bune, şcoli şi case, pentru femei şi bărbaţi separat. Împăratul Ceresc le va trimite hrană familiilor rămase acasă. Oamenii deja începuseră să scandeze: „Marea Pace! Marea Pace!"

Atunci generalul Capă a bătut cu bastonul în pământ. Toţi au făcut îndată linişte. L-a chemat pe Yiban să ne arate darurile pe care Împăratul Ceresc îl rugase să ni le dea. Butoiaşe cu praf de puşcă! Coşuri cu uniforme militare din Africa Franceză, unele rupte şi deja pline de pete de sânge. Dar toată lumea a căzut de acord că arătau încă foarte bine. Toţi exclamau: „Hei, ia uită-te la butonii ăştia, ia pipăie haina asta". În acea zi o mulţime de oameni, bărbaţi şi femei, s-au alăturat armatei Împăratului Ceresc. Eu n-am putut. Eram prea mică, aveam doar şapte ani, aşa că m-am simţit tare nefericită în adâncul sufletului. Însă

apoi soldaţii cantonezi au împărţit uniformele – doar bărbaţilor, nici măcar una femeilor. Şi când am văzut asta, mi-a mai trecut din nefericire.

Bărbaţii şi-au tras pe ei uniformele noi. Femeile cercetau armele şi chibritele pentru aprinsul prafului de puşcă. Apoi generalul Capă a bătut din nou din baston şi i-a cerut lui Yiban să aducă darul său pentru noi. Ne-am îngrămădit cu toţii în faţă, avizi după încă o surpriză. Yiban a adus o colivie din răchită în care se aflau doi porumbei albi. Generalul Capă ne-a anunţat, în chineza sa bizară, că îl implorase pe Domnul să-i dea un semn că armata noastră nu va fi în veci înfrântă. Dumnezeu i-a trimis porumbeii. Porumbeii însemnau, spuse generalul Capă, că noi, oamenii sărmani din neamul hakka, vom avea parte de recompensele Marii Păci la care tânjeam de o mie de ani. Apoi deschise colivia şi scoase păsările. Le aruncă în văzduh şi toată lumea scoase un strigăt de surpriză. Au luat-o la fugă, s-au îmbrâncit şi au sărit să prindă făpturile acelea înainte să-şi ia zborul. Un om s-a izbit de o stâncă. Capul i s-a despicat şi creierul a început să i se scurgă din spărtură. Dar oamenii au sărit peste el şi au continuat să urmărească acele păsări rare şi preţioase. Un porumbel a fost prins, iar celălalt a zburat. Aşa că unii au avut ce să pună pe masă în seara aceea.

Părinţii mei s-au vârât şi ei la înghesuială. Unchii, mătuşile, fraţii mei mai mari, aproape toată populaţia trecută de treisprezece ani de pe Muntele Ciulinilor şi din oraşele de la poale. Cincizeci sau şaizeci de mii de oameni. Ţărani şi moşieri, negustori ambulanţi de supă şi profesori, tâlhari şi cerşetori, nu doar hakka, ci şi yao şi miao, triburile zhuang şi chiar punti, care erau foarte săraci. A fost un moment măreţ pentru poporul chinez când ne-am strâns toţi laolaltă în felul acesta.

Eu am fost lăsată în urmă, pe Muntele Ciulinilor, la bunică-mea. Eram un sat jalnic de resturi umane, prunci şi ţânci, bătrâni şi schilozi, laşi şi idioţi. Şi totuşi eram fericiţi pentru că, aşa cum ne promisese, Împăratul Ceresc îşi trimisese soldaţii pentru a ne aduce mâncare, mai multe feluri de mâncare decât ne-am fi imaginat noi într-un veac întreg. Soldaţii au adus cu ei şi istorisiri despre victorii măreţe: Cum îşi stabilise Împăratul Ceresc noua împărăţie la Nanjing. Cum se găseau acolo mai multe lingouri de argint decât boabe de orez. În ce case frumoase locuia toată lumea, bărbaţii într-o zonă, femeile în alta. Ce viaţă tihnită – duminica la biserică, fără trudă, doar odihnă şi fericire. Ne bucuram să aflăm că acum trăiam pe timpul Marii Păci.

Anul următor, soldaţii ne-au adus orez şi peşte sărat. În al doilea an, doar orez. Au mai trecut câţiva ani. Într-o zi, un om care locuise în satul nostru s-a întors de la Nanjing. A zis că se săturase până peste cap de Marea Pace. Când se confruntă cu suferinţe crâncene, toată lumea se zbate la fel de tare. Dar dacă e pace, nimeni nu vrea să fie la fel ca ceilalţi. Bogaţii nu le mai dau nimic săracilor. Cei mai puţin bogaţi sunt cuprinşi de invidie şi se apucă de furat. La Nanjing, spunea el, toată lumea se dădea în vânt după lux, plăceri şi părţile întunecate ale femeilor. Spunea că Împăratul Ceresc locuia acum într-un palat frumos şi avea o mulţime de concubine. Lăsase împărăţia pe seama unui om posedat de Duhul Sfânt. Iar generalul Capă, cel care-i chemase la luptă pe toţi hakka, se alăturase manciurienilor şi era considerat acum un trădător prins în mreje de aurul unui bancher chinez şi de căsătoria cu fiica lui. Prea multă fericire, spuse omul care se întorsese, se revarsă întotdeauna în valuri de tristeţe.

Simţeam în burţile noastre cât de adevărate erau cuvintele lui. Ne era foame. Împăratul Ceresc ne uitase. Prietenii noştri din Vest ne trădaseră. Nu mai primeam nici mâncare, nici istorisiri despre victorii măreţe. Eram săraci lipiţi. Nu aveam mame, nici taţi, nici doici care să ne cânte, nici băieţi. Iarna ne îngheţau oasele de frig.

A doua zi dimineaţa am părăsit satul şi am început să cobor muntele. Aveam paisprezece ani, eram destul de mare ca să mă îngrijesc singură de viaţa mea. Bunică-mea murise cu un an în urmă, dar fantoma ei nu a făcut nimic ca să mă împiedice. Era în ziua a noua a lunii a noua, ţin minte, o zi în care chinezii trebuiau să urce pe culmi, nu să coboare, un prilej pentru cinstirea strămoşilor, o zi ignorată de Adoratorii Domnului, pentru a demonstra că rămâneau credincioşi calendarului occidental cu patruzeci şi două de duminici, nu sărbătorilor sacre ale almanahului chinezesc. Astfel că am coborât muntele, apoi am străbătut văile dintre munţi. Nu mai ştiam ce să cred, în cine să am încredere. Am hotărât să aştept un semn, să văd ce se întâmplă.

Am sosit în oraşul de pe malul râului, numit Jintian. Oamenilor hakka pe care-i întâlneam le ziceam că mă cheamă Numunu. Dar nimeni nu ştia cine era Fecioara Tâlhar. În Jintian nu era faimoasă. Hakka de acolo nu mi-au admirat ochiul pe care mi-l scosese un cal fantomă. Mă compătimeau. Mi-au pus în palmă un bol vechi de orez şi au încercat să mă transforme într-o cerşetoare chioară. Dar eu am refuzat să devin ce considera lumea că ar trebui să fiu.

Aşa că am mai rătăcit încă o dată prin oraş, gândindu-mă ce mi-aş putea găsi de lucru pentru a-mi câştiga singură blidul de mâncare. Am văzut cantonezi care se ocupau cu tăiatul unghiilor întărite de la picioare, yao care scoteau dinţi, punti

care înfigeau ace în picioare umflate. Habar n-aveam cum să scot bani din stricăciunile trupului omenesc. Am continuat să merg până am ajuns pe malul jos al unui râu lat. Am văzut pescari hakka în nişte bărcuţe, azvârlind năvoade mari în apă. Dar eu n-aveam nici barcă, nici năvod. Nu ştiam să gândesc ca un peşte rapid şi alunecos.

Înainte să mă hotărăsc ce să fac, i-am auzit pe oamenii de pe mal strigând. Au sosit străinii! Am alergat pe doc şi m-am uitat la doi barcagii chinezi *culi*, unul tânăr, altul bătrân, care înaintau pe o scândură îngustă, descărcând cutii, coşuri şi cufere de pe o ambarcaţiune mare. Apoi i-am zărit şi pe străini pe punte – trei, patru, cinci persoane, toate îmbrăcate în haine negre sumbre, mai puţin cea mai măruntă dintre ele, care avea părul şi hainele de un cafeniu lucios, nuanţa carapacei de cărăbuş. Era domnişoara Banner, dar, la vremea aceea, bineînţeles că nu ştiam asta. Singurul meu ochi îi cuprindea pe toţi cu privirea. Cele cinci perechi de ochi străini îi urmăreau pe barcagiii tineri şi bătrâni înaintând hâţânat pe pasarela aceea lungă şi îngustă. Barcagiii purtau pe umeri două prăjini curbate în mijlocul cărora atârna un cufăr legat cu sfori îmbârligate. Deodată străina cea cafenie şi lucioasă se repezi pe pasarelă – cine ştie de ce? – pentru a-i atenţiona pe hamali, pentru a-i ruga să se mişte mai cu grijă. Şi, la fel de brusc, pasarela începu să se onduleze, cufărul începu să se clatine, hamalii, să se balanseze, iar cei cinci străini din ambarcaţiune, să strige. Înainte şi înapoi, în sus şi în jos – ochii ne scăpărau dintr-o parte în alta în timp ce-i priveam pe barcagii încordându-şi muşchii şi pe străina cea strălucitoare fluturându-şi mâinile ca un pui de pasăre. În următoarea clipă cel mai bătrân dintre barcagii, care se afla pe partea cea mai curbată a scândurii, scoase un ţipăt ascuţit – am auzit frângerea, i-am văzut

osul umărului iţindu-se prin piele. Apoi doi *culi*, un cufăr şi o străină cu haine lucioase se prăvăliră în râu, împroşcând cu apă în toate părţile.

Am alergat pe marginea râului. Barcagiii mai tineri deja ajunseseră înot la mal. Doi pescari adunau într-o barcă micuţă lucrurile care se împrăştiaseră din cufăr, haine viu colorate ce se umflau ca nişte pânze de corabie, pălării cu pene plutind ca nişte raţe, mănuşi lungi care brăzdau suprafaţa apei asemeni unor degete de fantomă. Dar nimeni nu se repezise să-i ajute pe barcagiul rănit şi pe străina cea lucioasă. Ceilalţi străini nu aveau de gând să o facă; se temeau să păşească pe scândură. Oamenii punti de pe mal la fel; dacă ar schimba cursul sorţii, ar deveni responsabili pentru vieţile scăpate de la înec ale celor doi. Însă eu nu gândeam aşa. Eram hakka. Hakka erau Adoratori ai Domnului. Iar Adoratorii Domnului erau pescari de oameni. Aşa că am înhăţat una din prăjinile de bambus care căzuseră în apă. Am alergat cu ea întinsă de-a lungul malului, astfel încât frânghiile să fie purtate de valuri în josul apei. *Culi* şi străina s-au agăţat de ele cu mâinile flămânde. Şi încordându-mi toate forţele, i-am tras la mal.

Imediat după aceea, punti m-au împins deoparte. L-au lăsat pe barcagiul rănit să zacă gemând şi înjurând. Era Lao Lu, care mai târziu va deveni paznicul de la porţi, pentru că umărul rupt nu-i mai permitea munca de *culi*. Pe domnişoara Banner punti au târât-o undeva mai sus pe mal, unde a vomitat, apoi a plâns. Când străinii au coborât în sfârşit din ambarcaţiune, punti s-au îmbulzit în jurul lor strigând „Daţi-ne bani". Unul dintre străini azvârli un pumn de bănuţi pe pământ, iar punti s-au repezit ca un stol de păsări să-i devoreze, apoi mulţimea s-a împrăştiat.

Străinii au încărcat-o pe domnişoara Banner într-o cotigă şi pe barcagiul rănit în alta. Au ticsit

încă trei cotigi cu cutiile, lăzile şi cuferele lor. Au pornit-o spre casa misiunii din Changmian, iar eu am alergat în urma lor. Aşa am ajuns noi trei să locuim în aceeaşi casă. Destinele noastre au curs împreună în râul acela, s-au încâlcit şi s-au răsucit ca părul unei înecate.

Povestea a fost următoarea: Dacă domnişoara Banner n-ar fi sărit pe pasarelă, Lao Lu nu şi-ar fi rupt niciodată umărul. Dacă Lao Lu nu şi-ar fi rupt umărul, domnişoara Banner nu ar fi fost niciodată gata să se înece. Dacă n-aş fi salvat-o pe domnişoara Banner de la înec, nu i-ar fi părut niciodată rău pentru că i-a rupt lui Lao Lu umărul. Dacă nu l-aş fi salvat pe Lao Lu, nu i-ar fi spus niciodată domnişoarei Banner ce făcusem. Dacă domnişoara Banner n-ar fi ştiut asta, nu mi-ar fi cerut niciodată să-i fiu damă de companie. Dacă nu m-ar fi angajat ca damă de companie, nu l-ar fi pierdut pe bărbatul pe care îl iubea.

Casa Negustorului Fantomă se afla în Changmian, iar Changmian se afla tot pe Muntele Ciulinilor, dar la nord de satul meu, la o jumătate de zi de mers din Jintian. Dar cu atâtea cufere şi oameni gemând în cotigi, ne-a luat de două ori mai mult să ajungem acolo. Am aflat mai târziu că *Changmian* înseamnă „cântece fără sfârşit". Dincolo de sat, pe coasta muntelui, se găseau sute de peşteri. Iar când bătea vântul, gurile peşterilor cântau *uu*! *uu*! – ca vocile unor doamne triste care îşi pierduseră fiii.

Acolo mi-am petrecut ultimii şase ani ai vieţii mele – în casa aceea. Am locuit cu domnişoara Banner, Lao Lu şi cu misionarii – două doamne şi doi domni, Adoratori ai lui Iisus din Anglia. La vremea aceea nu ştiam asta. Mi-a spus domnişoara Banner multe luni mai târziu, când am reuşit să vorbim una cu alta în aceeaşi limbă.

Mi-a spus că misionarii ajunseseră pe mare la Macao, au propovăduit o vreme pe-acolo, apoi au plecat în Canton şi-au mai propovăduit un pic şi pe-acolo, unde, de altfel, au întâlnit-o şi pe domnişoara Banner. Cam pe la vremea aceea s-a semnat un tratat în care se spunea că străinii au voie să se stabilească, după placul inimii, oriunde în China. Astfel că misionarii au pornit-o pe Râul de la Apus spre Jintian. Iar domnişoara Banner era cu ei.

Sediul misiunii era un ansamblu vast de clădiri, cu o curte mare în mijloc, alte patru mai mici, o casă mare, elegantă şi alte trei mai mici. Intre ele se aflau pasaje acoperite care făceau legătura între toate clădirile. Şi totul era împrejmuit cu un zid înalt, care izola interiorul de exterior. Nimeni nu mai locuise acolo de mai bine de un secol. Doar străinii puteau să locuiască într-o casă blestemată. Spuneau că nu cred în fantomele chinezeşti.

Localnicii i-au spus lui Lao Lu:

— Nu te duce să locuieşti acolo. Locul e bântuit de spirite-vulpi.

Dar Lao Lu a zis că nu se teme de nimic. El era un *culi* din Canton şi se trăgea din zece generaţii de *culi*! Era destul de puternic ca să muncească pe brânci şi destul de deştept ca să găsească răspuns la orice voia să ştie. De pildă, dacă-l întrebai câte articole de îmbrăcăminte purtau doamnele străine, nu ţi-ar fi răspuns pe ghicite că poate vreo douăzeci fiecare. Se ducea în camerele doamnelor când acestea erau plecate la masă şi se apuca să numere toate articolele, fără să fure nici unul, bineînţeles. Domnişoara Banner, mi-a spus el, avea două perechi de pantofi, şase perechi de mănuşi, cinci pălării, trei costume lungi, două perechi de ciorapi negri şi două de ciorapi albi, două perechi de pantalonaşi albi, o umbrelă şi alte şapte lucruri care ar fi putut fi tot articole de

îmbrăcăminte, dar nu putea să-şi dea seama ce părţi ale corpului erau menite să acopere.

Prin intermediul lui Lao Lu am aflat repede multe lucruri despre străini. Nu mi-a spus decât mai târziu de ce credeau localnicii că locul acela era blestemat. Cu mulţi ani în urmă, casa fusese o reşedinţă de vară, proprietatea unui negustor care murise în condiţii misterioase şi groaznice. Apoi i-au murit una după alta cele patru neveste, tot în condiţii misterioase şi groaznice, începând cu cea mai tânără şi sfârşind cu cea mai în vârstă; toate acestea s-au petrecut în intervalul dintre două luni pline.

Asemeni lui Lao Lu, nici eu nu mă speriam uşor. Dar îţi zic, Libby-ah, ce s-a petrecut acolo cinci ani mai târziu m-a convins că Negustorul Fantomă se întorsese.

3

Câinele şi boa

De când trăim separat, eu şi Simon ne tot certăm pe tema custodiei lui Bubba, câinele *meu*. Simon vrea să i se acorde dreptul la vizite şi plimbări în weekend. Nu vreau să-l privez de privilegiul de a curăţa trotuarul în urma lui Bubba. Dar îi urăsc atitudinea cavalerească atunci când e vorba de câini. Lui Simon îi place să-l plimbe pe Bubba fără lesă. Îl lasă să se zbenguie pe potecile din Presidio, de-a lungul terenului cu nisip rezervat câinilor de lângă Crissy Field, unde fălcile unui pitbull sau ale unui rottweiler sau chiar ale unui cocker spaniel turbat ar sfâşia în două un ciuaua Yorkie de un kilogram jumătate, cât ai zice peşte.

Astă-seară eram în apartamentul lui Simon şi puneam în ordine chitanţele care se strânseseră într-un an la firma noastră privată pe care încă nu o împărţiserăm. De dragul deducerii taxelor, am hotărât că rămânea valabilă „declaraţia comună de impunere pentru partenerii căsătoriţi".

— Bubba e câine, spuse Simon. Are dreptul să fie şi el lăsat liber din când în când.

— Mda, şi să fie omorât pentru chestia asta. Îţi aduci aminte ce-a păţit Sarge?

Simon şi-a dat ochii peste cap, expresia lui de „Nu începe iar cu asta". Sarge fusese câinele lui

Kuan, un pechinez-maltez bătăios care ataca orice câine mascul de pe stradă. Simon l-a scos o dată la plimbare – fără lesă – şi Sarge a sfâşiat nasul unui boxer. Stăpânul boxerului i-a înmânat lui Kuan o chitanţă de opt sute de dolari de la veterinar. Am insistat să plătească Simon. Simon a zis că stăpânul boxerului ar trebui să achite, de vreme ce câinele lui provocase atacul. Kuan s-a certat cu cei de la spitalul de animale pentru cele mai mici servicii incluse în nota de plată.

— Şi dacă Bubba dă peste un câine ca Sarge? l-am întrebat.

— Boxerul a început, spuse Simon pe un ton plat.

— Sarge era un câine feroce! Tu i-ai dat drumul din lesă şi Kuan a plătit până la urmă veterinarul!

— Ce tot zici? Stăpânul boxerului a plătit.

— Ba nu, nici vorbă. Kuan ţi-a zis asta ca să nu te simţi prost. Ţi-am povestit doar, adu-ţi aminte.

Simon şi-a strâmbat gura într-o parte, o grimasă de-a lui care preceda întotdeauna o replică sceptică.

— Nu-mi amintesc, spuse.

— Bineînţeles! Iţi aminteşti *numai* ce-ţi convine.

Simon zâmbi dispreţuitor.

— Aha, şi tu nu faci niciodată aşa ceva? Înainte să apuc să răspund, şi-a ridicat mâna, cu palma întinsă, pentru a mă opri. Ştiu. Ştiu. *Tu* ai o memorie infailibilă! *Tu* nu uiţi niciodată nimic! Să-ţi spun ceva, faptul că-ţi aminteşti fiecare chestie până la cel mai mic detaliu n-are nimic de-a face cu memoria. Asta înseamnă, la naiba, să-i porţi pică cuiva.

Ce mi-a spus Simon m-a sâcâit toată noaptea. Chiar sunt genul de persoană care se agaţă de resentimente? Nu, Simon se eschiva, arunca săgeţi otrăvite. E vina mea că am din naştere talentul ăsta de a ţine minte tot felul de lucruri?

Mătuşa Betty a fost prima persoană care mi-a spus că am memorie fotografică; observaţia ei m-a făcut să cred că într-o zi am să ajung fotograf. Mi-a spus asta pentru că o corectasem o dată de faţă cu mai mulţi oameni când povestea un film pe care îl văzuserăm cu toţii. Acum că îmi câştig de cincisprezece ani pâinea în spatele lentilelor aparatului de fotografiat, habar n-am ce înţeleg oamenii prin memorie fotografică. Când îmi amintesc lucruri din trecut nu e ca şi cum aş răscoli un teanc de instantanee disparate. E un proces mult mai selectiv.

Dacă m-ar întreba cineva la ce adresă locuiam când aveam şapte ani, numărul casei nu mi-ar trece fulgerător prin faţa ochilor. Ar trebui să retrăiesc un anumit moment: arşiţa zilei, mirosul de peluză proaspăt tunsă, foşnetul curelelor de cauciuc frecându-se pe călcâiele mele. Aş urca din nou cele două trepte ale verandei din beton şi mi-aş vârî mâna în cutia de scrisori neagră, cu inima bătându-mi nebuneşte şi degete lacome – Unde e? Unde-i porcăria aia de scrisoare de la Art Linkletter în care mă invită să iau parte la emisiunea lui? Totuşi refuzam să renunţ la orice speranţă. Îmi spuneam: Poate am greşit adresa. Dar nu, uite-le, cifrele din alamă de deasupra cutiei, 3-6-2-4, cu garnitura lor de pete şi rugină din jurul şuruburilor.

Asta îmi amintesc cel mai clar, nu adrese, ci durere – vechea convingere dureroasă că lumea abuza de mine şi mă neglija. E asta pică? Îmi doream atât de mult să mă invite la *Kids Say the Darndest Things*[1]. Era calea spre celebritate pentru puşti şi voiam să-i dovedesc încă o dată mamei că sunt specială, în ciuda lui Kuan. Voiam să le dau cu tifla copiilor din vecini, să turbeze când vor

1. *Copiii spun lucruri trăsnite* (engl.) (n. tr.).

vedea că, în comparaţie cu mine, ei nu vor şti niciodată ce-i aia distracţie. In timp ce mă învârteam pe bicicletă prin cartier, plănuiam ce-o să spun când mă vor invita în sfârşit la emisiune. O să-i povestesc domnului Linkletter despre Kuan, doar chestiile amuzante – ca atunci când a zis că îi place la nebunie filmul *Southern Pacific*. Domnul Linkletter ar ridica din sprâncene şi şi-ar ţuguia buzele. „Olivia", mi-ar spune, „sora ta vrea să spună de fapt *South Pacific*, nu?" La care publicul o să se plesnească peste genunchi de atâta râs, iar eu o să strălucesc cu expresia mea dulce de uimire copilărească.

Bătrânul Art îşi închipuia întotdeauna că puştii sunt atât de dulci şi de naivi că nu-şi dau seama ce lucruri jenante spun. Dar toţi copiii ăia din emisiune ştiau foarte bine ce fac. Altfel cum de nu le scapă *adevăratele* secrete – cum se jucau de-a sora medicală şi domnu' doctor, cum furau gumă de mestecat, alice şi reviste pentru culturişti din magazinul mexican de la colţ. Cunoşteam destui puşti care făceau chestii din astea. Ca ei erau cei care m-au imobilizat o dată la pământ şi au făcut pipi pe mine în timp ce râdeau şi strigau „Sora Oliviei e retardată". Au stat pe mine până am început să plâng, urând-o pe Kuan, urându-mă pe mine însămi.

Ca să mă consoleze, Kuan m-a dus la Sweet Dreams Shoppe. Stăteam afară şi ne lingeam îngheţatele. Captain, ultima potaie pe care o salvase maică-mea de la înec, stătea întins la picioarele noastre, aşteptând vigilent să se prelingă îngheţata.

— Libby-ah, spuse Kuan, ce cuvânt ăsta, leta-daat?

— Retar-daaat, am corectat-o eu, lungind cuvântul. Încă mai eram supărată pe Kuan şi pe puştii din cartier. Am mai luat o limbă de îngheţată, gândindu-mă la tot felul de chestii retardate pe

care le făcuse Kuan. Retardat înseamnă *fantou*, am spus. Ştii tu, un idiot care nu pricepe nimic. A dat din cap. Ca atunci când spui ce nu trebuie când nu trebuie, am adăugat. A aprobat din nou din cap. Ca atunci când râd copiii de tine şi nu ştii de ce.

Kuan a rămas tăcută foarte mult timp, iar eu am început să simt furnicături neplăcute în piept. În sfârşit a spus în chineză:

— Libby-ah, crezi că acest cuvânt, *retardat*, mi se potriveşte? Fii sinceră.

Am continuat să ling picurii de îngheţată de pe cornet, evitându-i privirea fixă. Am observat că şi Captain mă privea cu mare atenţie. Furnicăturile au crescut în intensitate până când am oftat din greu şi am mormăit:

— Nu chiar.

Kuan a zâmbit larg şi m-a bătut uşor peste braţ, chestie care aproape m-a scos din fire.

— Captain, am strigat. Eşti un câine foarte rău! Nu mai cerşi!

Câinele s-a făcut mic de frică.

— O, nu cerşeşte, spuse Kuan pe un ton vesel. Speră şi el doar. L-a mângâiat pe spinare şi şi-a ţinut cornetul deasupra capului lui. Vorbeşte în engleză!

Captain a strănutat de vreo două ori, apoi a îndrăznit să se mişte, cu un mic *ham*. I-a dat voie să lingă o dată.

— *Jiang Zhongwen!* Vorbeşte în chineză!

Au urmat două schelălăituri ascuţite. L-a mai lăsat să lingă o dată, apoi încă o dată, alintându-l în chineză. Pe mine mă enerva la culme să văd toate astea, cum orice prostie putea să-i facă fericiţi pe ea şi pe Captain.

Mai târziu în aceeaşi seară, Kuan m-a întrebat din nou ce spuseseră copiii ăia. Atâta m-a bătut la cap, că până la urmă mi-am spus că într-adevăr era retardată.

Libby-ah, dormi? Bine, îmi pare rău, îmi pare rău, culcă-te la loc, nu e important... Voiam doar să te întreb încă o dată ce-i cu cuvântul ăsta, *retardat*. Ei, dar acum ai adormit, poate mâine, după ce te întorci de la şcoală...

Ce ciudat, mă gândeam că odată am crezut-o pe domnişoara Banner aşa, *retardată*. Nu înţelegea nimic... Libby-ah, ştii că eu am învăţat-o pe domnişoara Banner să vorbească? Libby-ah? Iartă-mă, iartă-mă, culcă-te la loc atunci.

E totuşi adevărat. Eu i-am fost profesoară. Când am cunoscut-o, vorbea ca un copil mic! Uneori mă pufnea râsul, nu mă puteam abţine. Dar nu se supăra. Ne distram amândouă de minune când spuneam tot timpul ce nu trebuia. Eram ca două actriţe la un spectacol de bâlci de la templu, ne foloseam mâinile, sprâncenele, ne răsuceam rapid picioarele ca să arătăm ce voiam să spunem. Aşa mi-a povestit viaţa ei dinainte de a ajunge în China. Ce am înţeles eu din cuvintele ei au fost următoarele:

S-a născut într-o familie care locuia într-un sat aflat foarte departe, la apus de Muntele Ciulinilor, peste o mare tălăzuită, dincolo de ţara unde trăiesc oameni negri, dincolo de tărâmul soldaţilor englezi şi al marinarilor portughezi. Satul în care locuia familia ei era mai mare decât toate ţările astea la un loc. Tatăl ei deţinea multe vase care traversau marea, pentru a ajunge pe alte meleaguri. Aici el culegea bani, care creşteau asemenea florilor, iar mirosul banilor făcea mulţi oameni fericiţi.

Când domnişoara Banner a împlinit cinci ani, cei doi fraţi mai mici ai ei au fugărit un pui de găină până au ajuns într-o groapă întunecoasă. Au căzut prin ea până pe cealaltă parte a lumii.

Firește, mama a vrut să-i găsească. Până să răsară soarele și după ce soarele a apus, și-a umflat gâtul ca un cocoș și i-a tot strigat pe fiii ei pierduți. Mulți ani mai târziu, mama a găsit acea gaură, a coborât acolo și apoi a căzut și ea până a ajuns pe cealaltă parte a lumii.

Tatăl i-a spus domnișoarei Banner: Trebuie să plecăm în căutarea familiei noastre pierdute. Astfel că au străbătut pe un vas marea cea tălăzuită. Mai întâi au poposit pe o insulă gălăgioasă. Tatăl ei a dus-o să locuiască într-un mare palat condus de omuleți care arătau ca Iisus. În vreme ce tatăl se afla pe câmp, la cules de flori de ban, Iisușii aceia mititei au aruncat cu pietre în ea și i-au tăiat părul lung. După doi ani, când s-a întors tatăl ei, au plecat amândoi pe mare și au ajuns pe o altă insulă, condusă, de astă dată, de câini turbați. Din nou a dus-o pe domnișoara Banner într-un palat mare și s-a dus să mai culeagă niște flori de ban. Pe când era plecat, câinii au gonit-o pe domnișoara Banner și i-au sfâșiat rochia. A fugit de colo-colo pe insulă în căutarea tatălui ei. Nu l-a găsit, dar a găsit un unchi. Împreună cu acest unchi au ajuns pe mare într-un loc din China unde trăiau mulți străini. Nici aici nu și-a găsit familia. Într-o zi, în timp ce stătea în pat cu unchiul ei, acesta s-a făcut fierbinte și rece totodată, s-a ridicat în aer, apoi a căzut în mare. Din fericire, domnișoara Banner a întâlnit alt unchi, un om care avea multe arme. A luat-o cu el în Canton, unde locuiau alți străini. În fiecare seară, unchiul ei își înșira armele pe pat și o punea să le curețe înainte de culcare. Într-o zi, omul ăsta a tăiat o bucată din China, una care avea multe temple frumoase. A plecat acasă pe această insulă plutitoare, i-a dat templele nevesti-sii și insula, regelui său. Domnișoara Banner a întâlnit un al treilea unchi, un yankeu, care avea și el multe arme. Dar

acesta din urmă o pieptăna. Îi dădea să mănânce piersici. L-a iubit foarte mult pe unchiul ăsta. Într-o noapte, o mulţime de bărbaţi hakka au năvălit în camera lor şi l-au luat pe unchiul ei. Domnişoara Banner a alergat la Adoratorii lui Iisus ca să le ceară ajutorul. Ei i-au spus: Cazi în genunchi. Aşa că a căzut în genunchi. I-au spus: Roagă-te. Aşa că s-a rugat. Apoi au dus-o departe de ţărm, la Jintian, unde a căzut în apă şi s-a rugat s-o salveze cineva. Atunci am salvat-o eu.

Mai târziu, pe măsură ce învăţa alte şi alte cuvinte chinezeşti, domnişoara Banner mi-a mai povestit o dată viaţa ei şi, pentru că acum auzeam altceva, imaginile din mintea mea au fost şi ele altele. Se născuse în America, o ţară aflată dincolo de Africa, Anglia şi Portugalia. Satul în care trăia familia ei se afla în apropierea unui oraş mare numit *Nu Ye*, Vaca Lună, cam aşa sună în chineză. Poate se referea la New York. Vasele acelea aparţineau unei companii, Rusia sau Russo, nu tatălui ei. El era funcţionar. Compania navală cumpăra opiu din India – astea erau florile – şi îl vindea în China, răspândind printre chinezi o boală a viselor.

Când domnişoara Banner a împlinit cinci ani, fraţii ei mai mici nu au fugărit nişte pui de găină într-o groapă, ci au murit de varicelă[1] şi au fost înmormântaţi în curtea din spatele casei. Iar mama ei nu şi-a umflat gâtul ca un cocoş. I s-a umflat gâtul şi a murit de o boală a glandei tiroide. Au înmormântat-o lângă fiii ei. După această tragedie, tatăl ei a dus-o în India, care nu era condusă de Iisuşi mititei. A urmat o şcoală pentru copiii din Anglia care i se închinau lui Iisus şi aceştia nu erau sfinţi, ci obraznici şi sălbatici. Mai târziu,

1. Joc de cuvinte intraductibil: pui de găină – *chicken*, varicelă – *chicken pox* (engl.) (n. tr.).

tatăl ei a dus-o în Malacca, ţară care nu era condusă de câini. Se referea la o altă şcoală cu copii englezi, şi mai neascultători decât cei din India. Tatăl ei a plecat în India să mai cumpere nişte opiu, dar nu s-a mai întors – de ce, nu ştia –, astfel că a crescut multe tristeţi în sufletul ei. Acum nu mai avea nici tată, nici bani şi nici un loc al ei. Pe când era încă foarte tânără, a întâlnit un bărbat care a dus-o în Macao. Sunt o mulţime de ţânţari în Macao. Bărbatul acela a murit de malarie şi a fost înmormântat în mare. Apoi a trăit cu un alt bărbat, de data asta un căpitan englez. Îi ajuta pe manciurieni, se lupta cu Adoratorii Domnului şi câştiga bani frumoşi pentru fiecare oraş cucerit. Mai târziu a plecat acasă pe mare, ducând cu el multe comori din templele pe care le jefuise pentru Anglia şi pentru soţia lui. Atunci domnişoara Banner s-a dus să locuiască cu un alt soldat, un yankeu. Acesta, a spus ea, îi ajuta pe Adoratori, se bătea cu manciurienii şi câştiga de asemenea bine, jefuind oraşele pe care le ardea din temelii alături de Adoratori. Aceşti trei oameni, mi-a spus domnişoara Banner, nu îi erau unchi.

I-am zis:

— Domnişoară Banner-ah, mă bucur să aflu asta. Dacă dormi cu unchii tăi în pat, le faci rău mătuşilor.

A râs. Aşa că vezi, pe atunci puteam să râdem împreună pentru că ne înţelegeam una pe alta foarte bine. Pe atunci, bătăturile de pe tălpile mele fuseseră înlocuite de o pereche veche de pantofi strâmţi de piele de-ai domnişoarei Banner. Dar înainte să se întâmple asta, a trebuit s-o învăţ să vorbească.

Mai întâi şi întâi, i-am spus că mă cheamă Numunu. Ea îmi spunea domnişoara Mu. Stăteam în curte şi o învăţam numele lucrurilor, de parcă ar fi fost copil mic. Şi, asemenea unui copil mic,

învăţa repede şi cu poftă. Nu avea mintea zăvorâtă în faţa ideilor noi. Nu era ca Adoratorii lui Iisus, ale căror limbi erau ca nişte roţi vechi şi scârţâitoare, care urmează aceleaşi făgaşuri. Avea o memorie neobişnuită, extraordinar de bună. Tot ce spuneam îi intra pe urechi şi îi ieşea pe gură.

Am învăţat-o să arate şi să numească cele cinci elemente care alcătuiau lumea fizică: metalul, lemnul, apa, focul şi pământul.

Am învăţat-o prin ce anume e lumea un loc viu: răsăritul şi apusul soarelui, arşiţa şi frigul, colbul şi arşiţa, colbul şi vântul, colbul şi ploaia.

Am învăţat-o ce merită să asculţi pe lumea asta: vântul, tunetul, galopul cailor în colb, căderea pietricelelor în apă. Am învăţat-o care sunt sunetele ce stârnesc spaima: paşi repezi în noapte, sfâşierea lentă a unei stofe moi, lătratul câinilor, liniştea greierilor.

Am învăţat-o în ce fel se combină două lucruri pentru a naşte un al treilea: din apă şi pământ se trage nămolul, din căldură şi apă se trage ceaiul, iar din străini şi opiu se trag numai necazuri.

Am învăţat-o cele cinci gusturi din care ne extragem amintirile în viaţă: dulce, amar, acru, înţepător şi sărat.

Intr-o zi, domnişoara Banner şi-a atins cu palma partea din faţă a trupului şi m-a întrebat cum se zice asta în chineză. După ce i-am spus, mi-a zis în chineză:

— Domnişoară Mu, vreau să cunosc multe cuvinte ca să vorbesc despre sânii mei!

Abia atunci mi-am dat seama că voia să vorbească despre sentimentele din inima ei. A doua zi am dus-o la plimbare prin oraş. Am văzut oameni care se certau. Mânie, i-am spus. Am văzut o femeie care aşeza mâncare pe un altar. Respect, i-am spus. Am văzut un tâlhar cu capul prins într-un jug de lemn. Ruşine, i-am spus. Am văzut

pe malul râului o fată care arunca un năvod găurit acolo unde era apa mai mică. Speranţă, i-am spus.

Mai târziu, domnişoara Banner mi-a arătat un om care încerca să strecoare un butoi prea mare prin cadrul prea mic al unei uşi.

— Speranţă, a spus domnişoara Banner.

Dar mie asta nu mi se părea speranţă, era curată prostie, orez în loc de creier. Şi m-am întrebat ce văzuse domnişoara Banner când îi spusesem cum se cheamă celelalte sentimente. M-am întrebat dacă străinii nu aveau cumva sentimente total diferite de ale chinezilor. Credeau oare că toate speranţele noastre erau prosteşti?

Totuşi, cu timpul, am învăţat-o pe domnişoara Banner să vadă lumea aproape la fel ca un chinez. Despre cicade, spunea că arată ca nişte frunze moarte fluturând în vânt, că la pipăit le simţi ca pe o bucată de hârtie care-ţi trosneşte între degete, că se aud ca vuietul focului, că miros ca pulberea stârnită de vânt şi au gust de drac prăjit în ulei. Le ura, hotărâse că n-au nici un rost pe lume. Vezi tu, în cinci feluri putea să perceapă lumea ca un chinez. Dar avea în permanenţă un al şaselea fel, simţul ei american al importanţei lucrurilor, iar acesta din urmă a făcut să existe neînţelegeri între noi două. Pentru că simţurile ei o duceau la opinii, iar opiniile ei duceau la concluzii şi uneori acestea erau diferite de ale mele.

Cea mai mare parte a copilăriei mele, a trebuit să mă chinui să *nu* văd lumea aşa cum mi-o descria Kuan. Vorbăria ei despre fantome, de pildă. După tratamentul cu şocuri electrice, i-am spus că trebuia să se poarte ca şi cum n-ar fi văzut fantome, altfel doctorii n-or s-o lase să plece din spital.

— A, ţinem secret, a spus ea dând din cap. Doar eu tu ştim.

Când s-a întors acasă, a trebuit să mă prefac că *văd* fantome, pentru ca secretul nostru – de a ne preface că nu vedem fantome – să fie valabil. M-am chinuit atâta să menţin aceste două puncte de vedere contradictorii, că nu după mult timp am început să văd ce n-aveam cum să văd. Şi cum altfel? Majoritatea copiilor, *fără să aibă* surori asemenea lui Kuan, îşi imaginează fantome care stau la pândă sub pat, gata să-i înşface de picior. Pe de altă parte, fantomele lui Kuan stăteau *pe* patul ei, sprijinite de tăblie. Le-am văzut.

Nu e vorba de cearşafuri albe învăluite în ceaţă care urlau „Uuuuu". Fantomele ei nu erau invizibile ca stafiile TV din Topper, care erau de treabă şi mişcau stilouri şi căni în aer. Fantomele ei păreau vii. Pălăvrăgeau despre vremurile bune. Se îngrijorau şi se plângeau. Chiar am văzut una scărpinând gâtul câinelui, iar Captain a împins-o cu piciorul şi a dat din coadă. Nu am spus nimănui ce vedeam, în afară de Kuan. Eram sigură că mă vor trimite la spital să fac tratament cu şocuri electrice. Tot ce vedeam părea atât de real, nicidecum de parcă aş fi visat. Ca şi cum sentimentele *altcuiva* se desprinseseră de acesta, iar ochii mei ar fi devenit proiectorul care le dădea viaţă.

Imi amintesc de o zi anume – cred că aveam opt ani – când stăteam singură pe patul meu şi îmi îmbrăcam păpuşa Barbie în cele mai frumoase hăinuţe. Am auzit o voce de fată spunând: „*Gei wo kan*". Mi-am ridicat privirea şi pe patul lui Kuan stătea o fetiţă chinezoaică de vârsta mea, care părea tristă şi îmi cerea să-i arăt păpuşa. Nu m-am speriat. Asta era cealaltă chestie când vedeam fantome: mă simţeam întotdeauna perfect calmă, de parcă trupul mi-ar fi fost îmbibat într-un sedativ uşor. Am întrebat-o politicoasă în chineză

cine e. Mi-a răspuns: *„Lili-lili, lili-lili“*, pe un ton foarte ascuţit.

Când am azvârlit păpuşa Barbie pe patul lui Kuan, *lili-lili* a luat-o în mâini. I-a scos pelerina boa din pene roz şi a aruncat o privire pe sub rochiţa asortată din satin. Apoi i-a răsucit violent mâinile şi picioarele.

— Să nu o rupi, am avertizat-o.

Tot timpul i-am simţit curiozitatea, uimirea, teama că păpuşa ar putea fi moartă. Deşi nu m-am întrebat nici o clipă cum de exista această simbioză emoţională între noi. Mă temeam prea tare c-o s-o ia pe Barbie acasă cu ea.

— Ajunge, am spus. Dă-mi-o înapoi.

Fetiţa s-a făcut că nu mă aude. Aşa că m-am dus la ea, i-am smuls păpuşa din mâini şi m-am întors la patul meu.

Am observat imediat că lipsea boa din pene.

— Dă-mi-o înapoi! am strigat.

Dar fetiţa dispăruse, lucru care m-a alarmat, pentru că abia atunci mi-au revenit simţurile normale şi am ştiut că era o fantomă. Am căutat boa – sub cuverturi, între saltea şi perete, sub ambele paturi. Nu-mi venea să cred că o fantomă putea să ia ceva real şi să-l facă să dispară. Am răscolit toată casa o săptămână, am cercetat amănunţit fiecare sertar, buzunar şi ungher. N-am mai găsit pelerina niciodată şi m-am decis că fata aceea fantomă chiar o furase.

Acum pot găsi explicaţii mai logice. Poate a luat-o Captain şi a îngropat-o în curtea din spate. Sau a nimerit în aspiratorul maică-mii. Probabil s-a întâmplat ceva de genul ăsta. Dar în copilărie nu-mi stabilisem încă limite destul de ferme între imaginaţie şi realitate. Kuan vedea lucrurile în care credea. Eu vedeam lucrurile în care *nu* voiam să cred.

Când am mai crescut, fantomele lui Kuan au luat calea altor credinţe copilăreşti – Moş Crăciun,

Zâna Măseluţă, Iepuraşul de Paşti. Nu i-am spus lui Kuan. Dacă o lua din nou razna? În sinea mea, am înlocuit credinţele ei despre fantome şi Lumea Yin cu sfinţi aprobaţi de Vatican şi o viaţă de apoi bazată pe un sistem de merite. Am aderat cu bucurie la conceptul de punctaj cu bile albe, asemenea timbrelor ălora verzi pe care le lipeai pe broşuri şi în schimbul cărora primeai prăjitoare de pâine şi pahare de măsurat ingrediente. Numai că, în loc de aparate casnice, ţi se dădea un bilet dus spre rai, iad sau purgatoriu, în funcţie de cât de multe fapte bune şi rele făcuseşi şi ce-au spus oamenii despre tine. Dar odată ajuns în rai, nu te întorceai pe pământ ca fantomă decât dacă erai sfânt. Ceea ce probabil nu era cazul meu.

Am întrebat-o o dată pe mama cum e în rai şi mi-a spus că raiul era o staţiune de agrement unde toată lumea era în concediu permanent şi toţi erau egali – regi, regine, vagabonzi, profesori, copii.

— Staruri de cinema? am întrebat-o.

Mama mi-a răspuns că acolo puteam să întâlnesc tot felul de oameni, cu condiţia să se fi purtat destul de frumos ca să-i primească în rai. Noaptea, pe când Kuan îi dădea înainte cu fantomele ei chinezeşti, eu îmi socoteam pe degete oamenii pe care îmi doream să-i întâlnesc, încercând să-i pun într-o ordine a preferinţelor, în cazul în care nu puteam să mă văd decât cu, să zicem, cinci pe săptămână. Erau Dumnezeu, Iisus şi Fecioara Maria – ştiam că trebuia să-i trec pe ei primii. Apoi aş fi cerut să-l văd pe tata şi pe vreun alt membru de familie apropiat care ar fi ajuns acolo înaintea mea – dar nu pe tata Bob. Aş lăsa să treacă vreo sută de ani până să-l pun pe listă. Şi aşa îmi umpleam prima săptămână – chestii cam plictisitoare dar necesare. În a doua săptămână ar începe distracţia. Aş întâlni oameni celebri,

dacă ar fi murit între timp – The Beatles, Hayley Mills, Shirley Temple, Dwayne Hickman – şi poate Art Linkletter, jigodia, care şi-ar da seama într-un târziu de ce ar fi trebuit să mă invite la porcăria lui de emisiune.

Când am intrat la gimnaziu, această versiune proprie a vieţii de apoi a devenit ceva mai sumbră. Îmi imaginam un loc al cunoaşterii infinite, în care ţi se va revela absolut totul despre lume – cumva ca biblioteca din centru, dar mai mare – şi în care voci pioase vibrau prin portavoce, enumerându-ţi ce să faci şi ce nu. Tot aşa, dacă erai un pic rău dar nu irecuperabil, nu mergeai în iad, ci trebuia să plăteşti o amendă usturătoare. Sau dacă făcuseşi ceva şi mai rău, ajungeai într-un loc asemănător şcolii complementare, unde ajungeau toţi puştii puşi pe rele, cei care fumau, fugeau de acasă, furau din magazine sau făceau copii din flori. Dar dacă n-ai fi încălcat nici o regulă în timpul vieţii şi n-ai fi ajuns o povară pentru societate, avansai rapid şi te pomeneai în rai. Iar acolo aflai răspunsurile la toate întrebările pe care ţi le puseseră întruna profesorii de catehism, de genul:

Ce-ar trebui să învăţăm în calitate de fiinţe umane?

De ce trebuie să-i ajutăm pe alţi oameni mai puţin norocoşi decât noi?

Cum putem preîntâmpina războaiele?

Îmi imaginam de asemenea că aş afla ce s-a întâmplat cu anumite lucruri pe care le-am pierdut, ca de exemplu boa de pene al lui Barbie şi, ceva mai recent, colierul de diamante false pe care bănuiam că mi-l şterpelise frate-meu, Tommy, chiar dacă îmi spusese „Jur pe Dumnezeu că nu l-am luat eu". Mai mult de-atât, voiam să caut răspunsurile în cazul unor mistere nerezolvate, ca de exemplu: Şi-a omorât Lizzie Borden părinţii? Cine era Omul cu Masca de Fier? Ce s-a

întâmplat de fapt cu Amelia Earhart? Şi, dintre toţi oamenii care îşi executaseră pedeapsa cu moartea, cine fusese de fapt vinovat şi cine nu? Şi dacă tot eram la capitolul ăsta, cum era cel mai groaznic – să fii spânzurat, gazat sau electrocutat? Şi la un moment dat, între două întrebări, aş fi găsit şi dovada că tata a fost cel care a spus adevărul despre cum a murit mama lui Kuan, nu Kuan.

Când am intrat la colegiu, nu mai credeam în rai şi în iad, sau în vreuna dintre metaforele ce închipuiau recompense şi pedepse pe baza existenţei binelui şi răului absolut. Pe atunci îl întâlnisem deja pe Simon. Fumam iarbă cu prietenii noştri şi discutam despre viaţa de apoi:

— Pur şi simplu n-are sens, omule – vreau să zic, nu apuci să trăieşti nici măcar un secol, apoi se face un calcul şi, bum, dup-aia îţi petreci miliarde de ani fie cu burta la soare pe plaja aia de pomină, fie rumenindu-te la frigare ca un hotdog.

Şi nu mi se mai părea valabilă nici teoria că Iisus era singura cale. Asta însemna că budiştii, hinduşii, evreii şi africanii care nu auziseră în viaţa lor de Hristos Atotputernicul erau condamnaţi la iad, în timp ce membrii Ku Klux Klan-ului nu erau. Intre două fumuri, spuneam în timp ce ne chinuiam să nu expirăm:

— Mamă, păi, ce rost are modul ăsta de a face dreptate? Adică, ce învaţă universul din asta?

Cei mai mulţi dintre prietenii noştri credeau că nu urmează nimic după moarte – întuneric beznă, nici o durere, nici o recompensă sau pedeapsă. Un tip, Dave, a spus că nemurirea dura atâta timp cât îşi mai aminteau oamenii de tine. Platon, Confucius, Buddha, Iisus sunt nemuritori. Asta o zicea după ce eu şi Simon am fost la înmormântarea unui prieten, Eric, care fusese selectat de loteria recrutării şi după aceea ucis în Vietnam.

— Chiar dacă lumea n-o să-şi mai amintească de ei ca acum? a întrebat Simon.

Dave a tăcut o clipă, apoi a răspuns:

— Da.

— Şi cu Eric cum rămâne? am întrebat. Dacă lumea îşi aminteşte de Hitler mai mult timp decât de Eric, nu înseamnă asta că Hitler e nemuritor, dar Eric nu este?

Dave a tăcut din nou. Dar Simon i-a luat-o înainte, spunând hotărât:

— Eric a fost un tip grozav. Nimeni n-o să-l uite vreodată pe Eric. Şi dacă există un rai, cu siguranţă că se află acolo.

Îmi amintesc că l-am iubit pe Simon pentru că a spus asta. Aşa simţeam şi eu.

Cum de n-a mai rămas nimic din sentimentele astea? Au intrat în pământ ca boa aceea din pene, au dispărut într-un moment de neatenţie? Ar fi trebuit să fi făcut mai multe eforturi ca să le găsesc?

Nu mă agăţ doar de resentimente. Îmi amintesc de o fată care stătea pe patul meu. Îmi amintesc de Eric. Îmi amintesc puterea invincibilă a iubirii. În memoria mea, încă mai am un loc unde păstrez toate aceste fantome.

4

Casa Negustorului Fantomă

Maică-mea are acum un nou iubit, Jaime Jofre. Nu trebuie să-l întâlnesc ca să ştiu că va avea farmec, păr brunet şi o carte verde. Va vorbi cu accent, iar mama mă va întreba mai târziu: „Nu-i aşa că-i un tip pasional?" Cuvintele i se par mai înfocate dacă vorbitorul se chinuie să le găsească, dacă spune graseiat „*amor*" în locul banalului „dragoste".

Cu toată firea ei romantică, mama e o femeie practică. Vrea să-i dovedeşti dragostea ta: Dă şi ţi se va da. Un buchet, lecţii de dans pentru baluri, promisiunea eternei fidelităţi – bărbatul e acela care trebuie să decidă. Există de asemenea corolarul Louisei privind sacrificiile din dragoste: Lasă-te de fumat de dragul lui şi vei primi cadou un sejur de o săptămână la o staţiune balneară. Preferă băile cu nămol de la Calistoga sau Hanul misionarilor de la Sonoma. Consideră că bărbaţii care pot înţelege schimburile de felul ăsta provin din ţările în curs de dezvoltare – nu ar spune în ruptul capului „lumea a treia". O colonie aflată sub stăpânire străină îi convine de minune. Când nu e disponibilă nici o ţară în curs de dezvoltare, se mulţumeşte cu Irlanda, India sau Iran. Crede cu tărie că oamenii care au suferit de pe urma opresiunii şi economiei la negru ştiu că au de

pierdut mult mai multe lucruri. Se străduiesc mai mult decât ceilalţi să te cucerească. Sunt dispuşi să rişte tot ce au. Cu ajutorul acestor principii călăuzitoare, mama a găsit adevărata dragoste ori de câte ori s-a lăsat definitiv de fumat.

O, da. Sunt furioasă pe maică-mea. Azi-dimineaţă m-a întrebat dacă poate să treacă pe la mine ca să-mi mai ridice moralul. Ca apoi să compare timp de două ore căsnicia mea destrămată cu aceea dintre ea şi Bob. Lipsă de implicare, refuzul de a face sacrificii, fără să dea, doar să i se ofere – cam astea sunt greşelile comune pe care le-a observat ea la Simon şi Bob. Pe când ea şi cu mine am „tot dat şi iar am dat din adâncul inimilor noastre". Apoi s-a milogit de mine să-i dau o ţigară şi un chibrit.

— Am ştiut c-aşa o să se întâmple, a spus ea, trăgând adânc fumul în piept. Acum zece ani. Iţi aduci aminte când Simon a plecat în Hawaii şi te-a lăsat acasă, răcită cobză?

— Eu i-am zis să plece. Aveam bilete de avion nereturnabile şi n-a putut să vândă decât unul.

De ce oare îi luam apărarea?

— Erai bolnavă. Trebuia să-ţi fi adus supă de pui la pat, nu să se zbenguie pe ţărmul oceanului.

— Se zbenguia cu bunică-sa. Tocmai suferise un atac cerebral.

Vocea începea să-mi sune piţigăiată ca a unui copil gata să plângă.

Mi-a zâmbit compătimitor.

— Drăguţă, acum nu mai e nevoie să negi adevărul. Ştiu ce simţi, sunt mama ta, nu-ţi aduci aminte? Şi-a stins ţigara în scrumieră, apoi a continuat pe tonul ei impersonal, de asistent social: Simon nu te-a iubit îndeajuns pentru că *el* avea nişte lipsuri, nu tu. Tu ai din belşug calităţi pentru care meriţi să fii iubită. Nu e *nimic în neregulă cu tine.*

Am aprobat țeapăn din cap.

— Mamă, trebuie neapărat să mă apuc de lucru.

— Dă-i bătaie. Eu mai beau doar o cafea. S-a uitat la ceas și a spus: Exterminatorii au început să dea cu insecticid la mine pe la zece. Aș vrea să mai aștept o oră înainte să mă întorc, doar ca să fiu sigură.

Iar acum stau la biroul meu, incapabilă să lucrez, complet stoarsă de puteri. Ce naiba știe ea despre capacitatea mea de a iubi? Bănuiește măcar de câte ori m-a rănit fără să-și dea seama? Se plânge că și-a pierdut o groază de timp cu Bob. Dar cu mine? Dar timpul pe care nu și l-a petrecut cu mine? N-a fost și asta o pierdere? Și de ce îmi cheltuiesc acum energia gândindu-mă la toate astea? M-a făcut din nou să mă simt ca o mucoasă. Iată-mă, am doisprezece ani, trântită cu fața în jos pe patul meu, cu un colț de pernă îndesat în gură, ca să nu-mi audă Kuan sughițurile înăbușite de plâns.

— Libby-ah, îmi șoptește Kuan, întâmplat ceva? Bolnavă? Mâncat prea multe prăjituri de Crăciun? Data viitoare nu fac atât de dulce... Libby-ah, place cadoul de la mine? Nu place, spui, bine? Fac alt pulover. Spui tu ce culoare. Ia o săptămână să împletesc. Termin, învelesc în hârtie, și din nou surpriză... Libby-ah? Cred tati mami întorc din Yosemite Park și aduc la tine cadou frumos și poze. Zăpadă frumoasă, munți... Nu plânge! Nu! Nu! Nu vorbești serios. Cum *urăști* pe mama ta?... A? Și pe tati Bob? *Ah, zemma zaogao*...

Libby-ah, Libby-ah? Pot să aprind lumina? Vreau să-ți arăt ceva...

Bine, bine! Nu te enerva! Îmi pare rău. O sting. Vezi? E din nou întuneric. Culcă-te la loc... Voiam să-ți arăt pixul care i-a căzut lui tati Bob

din buzunarul de la pantaloni... Îl înclini într-o parte şi vezi o doamnă într-o rochie albastră. Îl înclini în partea cealaltă şi, uaa, îi cade rochia. Nu te mint. Poţi să vezi cu ochii tăi. O să aprind lumina. Eşti gata?... O, Libby-ah, ai ochii umflaţi ca două prune! Pune-ţi prosopul ăla ud la loc pe ei. Mâine n-o să te mai furnice în halul ăsta... Pixul? L-am văzut când i-a alunecat din buzunar duminică, la slujbă. N-a observat, pentru că se făcea că se roagă. Ştiu că doar se prefăcea, mhm, pentru că i-a căzut capul aşa – *bum* – şi a început să sforăie. *Nnnnnnnnnhhh!* E adevărat! L-am împins uşor. Nu s-a trezit, însă nasul lui a încetat să scoată sunetele alea. A, ţi se pare amuzant? Atunci de ce râzi?

Mă rog, după un timp m-am uitat la florile de Crăciun, la lumânări, la sticla colorată. L-am urmărit pe preot când flutura felinarul ăla care fumega. Dintr-odată l-am văzut pe Iisus păşind prin fum! Da, pe Iisus! Am crezut că venise să sufle în lumânările pregătite de ziua lui. Mi-am spus: În sfârşit pot să-l văd – acum sunt catolică! O, nu-mi găseam astâmpărul. De-aia s-a trezit tati Bob şi m-a împins la locul meu.

I-am zâmbit tot timpul lui Iisus, însă apoi mi-am dat seama – a?– că omul ăla nu era Iisus, ci vechiul meu prieten Lao Lu! Mă arăta cu degetul şi râdea de mine.

— Te-am păcălit, a spus. Nu sunt Iisus! Ei, credeai că are capul chel ca mine?

Lao Lu a venit lângă mine. Şi-a fluturat mâna în faţa lui tati Bob. Nu s-a întâmplat nimic. A atins fruntea lui tati Bob cu degeţelul lui uşor ca o muscă. Tati Bob şi-a tras o palmă. A scos încet pixul ăla deocheat din buzunarul lui tati Bob şi l-a înfăşurat într-un pliu al rochiei mele.

— Hei, a spus Lao Lu. De ce te mai duci încă la o biserică pentru străini? Crezi că dacă faci bătături pe fund o să-l vezi pe Iisus?

Nu râde, Libby-ah. Nu e politicos să spună aşa ceva. Cred că îşi amintea de ultima noastră viaţă împreună, când trebuia să stăm amândoi două ore pe o bancă tare în fiecare duminică. În fiecare duminică! Şi domnişoara Banner. Ne-am dus la biserică atâţia ani şi nu l-am văzut niciodată pe Iisus, şi nici pe Fecioara Maria, deşi pe atunci nu era aşa de important s-o vedem pe ea. Pe vremea aia era tot mama pruncului Iisus, însă doar concubina tatălui său. Acum dai peste tot de Fecioara Maria! – *Biserica Sf Maria, Mary's Help, Fecioara Maria, Maica Domnului, iertându-mi păcatele.* Mă bucur că au avansat-o. Dar, cum spuneam, pe atunci Adoratorii Domnului nu prea vorbeau despre ea. Aşa că nu trebuia să mă preocupe decât să-i văd pe Dumnezeu şi pe Iisus. „Crezi?" mă întrebau adoratorii în fiecare duminică. Eram nevoită să le răspund că nu încă. Voiam să le spun că da din politeţe. Dar i-aş fi minţit şi, după moarte, poate că ar veni după mine şi m-ar pune să-i plătesc două feluri de amenzi diavolului străin, una pentru că n-am crezut, cealaltă pentru că m-am prefăcut că cred. Eram convinsă că nu pot să-l văd pe Iisus pentru că am ochi de chinezoaică. Mai târziu am aflat că nici domnişoara Banner nu l-a văzut vreodată pe Dumnezeu sau pe Iisus. Mi-a spus că nu era o persoană religioasă.

— Cum aşa, domnişoară Banner? am întrebat-o.

Şi mi-a răspuns:

— M-am rugat la Dumnezeu să-mi salveze fraţii. M-am rugat să o cruţe pe mama. M-am rugat să se întoarcă tata. Religia te învaţă că credinţa ocroteşte speranţa. Mie nu mi-a mai rămas nici o speranţă, aşa că ce nevoie mai am de credinţă?

— Aii! am făcut eu. Ce trist! Nu mai ai nici o speranţă?

— Am foarte puţine, mi-a răspuns. Şi nici una pentru care să merite să mă rog.

— Dar iubitul tău?

— Am hotărât că nici el nu merită să mă rog pentru el, a spus ea oftând. M-a părăsit, ştii. I-am scris unui ofiţer american de marină din Shanghai. Iubitul meu a fost acolo. A fost în Canton. A fost în Guilin. Ştie unde sunt. Atunci de ce n-a venit?

Cuvintele ei m-au întristat. Pe atunci nu ştiam că iubitul ei era generalul Capă.

— Eu încă mai am speranţe că-mi voi regăsi familia, am spus. Poate ar trebui să devin şi eu o Adoratoare a lui Iisus.

— Pentru a fi o adoratoare adevărată, a zis, trebuie să-ţi oferi tot trupul lui Iisus.

— Tu cât oferi?

Şi-a ridicat degetul mare. Eram uimită, pentru că ea ţinea predica în fiecare duminică. Credeam că asta face cât cel puţin ambele picioare. Bineînţeles, nu avea de ales. Nimeni nu-i înţelegea pe ceilalţi străini, iar ei nu ne înţelegeau pe noi. Vorbeau chinezeşte atât de stricat, că suna fix ca engleza. Domnişoara Banner trebuia să-i slujească de intermediar pastorului Amin. Pastorul Amin nu o ruga să facă nimic. Ii spunea că trebuie să facă una sau alta, altfel rămânea fără cameră în Casa Negustorului Fantomă.

Aşa că în fiecare duminică dimineaţă, ea şi pastorul stăteau lângă uşa bisericii. El striga în engleză:

— Bine aţi venit! Bine aţi venit!

Iar domnişoara Banner traducea în chineză:

— Haideţi repede în Casa Domnului! După slujbă mâncaţi orez!

Casa Domnului era de fapt templul de familie al Negustorului Fantomă. Aparţinea strămoşilor lui decedaţi şi zeilor lor. Lao Lu considera că străinii nu aveau pic de maniere din moment ce au ales locul ăsta pentru a fi Casa Domnului.

— Parcă ne-ar plesni peste faţă, a spus. Zeul Războiului o să arunce cu bălegar din cer, ai să vezi.

Aşa era Lao Lu şi pace – dacă-l călcai pe nervi, ţi-o plătea.

Misionarii intrau întotdeauna primii, domnişoara Banner a doua, apoi eu şi Lao Lu, împreună cu ceilalţi chinezi care mergeau la Casa Negustorului Fantomă – bucătarul, cele două servitoare, grăjdarul, tâmplarul şi alţii pe care i-am uitat. Vizitatorii intrau ultimii în Casa Domnului. Erau mai mult cerşetori, câţiva Adoratori hakka şi o femeie care îşi împreuna palmele şi făcea trei plecăciuni în faţa altarului, deşi i se spusese în repetate rânduri să nu mai facă asta. Nou-veniţii stăteau pe băncile din spate – presupun că rămâneau acolo în caz că se întorcea Negustorul Fantomă şi trebuiau să fugă. Eu şi Lao Lu trebuia să stăm în faţă cu misionarii şi să strigăm „Amin" de fiecare dată când pastorul ridica din sprâncene. De-asta îi spuneam pastorul Amin – şi pentru că numele lui suna ca „Amin", Hammond sau Halliman, ceva de genul ăsta.

De-ndată ce ne turteam fundurile pe băncile alea, nu mai aveam voie să ne mişcăm. Doamna Amin sărea deseori de la locul ei, dar asta ca să-şi bâţâie degetul spre cei care făceau prea mult zgomot. Aşa am învăţat ce n-aveam voie să facem. Nu te scărpina în cap ca să striveşti păduchii. Nu-ţi sufla nasul în palmă. Nu spune „Rahat" când nori de ţânţari îţi cântă în ureche – Lao Lu spunea asta de câte ori îi deranja ceva somnul.

Asta era o altă regulă: Nu ai voie să dormi decât atunci când pastorul Amin se ruga la Dumnezeu, rugăciuni lungi şi plictisitoare care-l făceau pe Lao Lu foarte fericit. Pentru că, atunci când Adoratorii lui Iisus îşi închideau ochii, făcea şi el la fel şi trăgea un pui zdravăn de somn. Eu rămâneam cu ochii deschişi. Mă zgâiam la pastorul Amin să văd dacă Dumnezeu sau Iisus coboară din ceruri. Văzusem cum i se întâmplase aşa ceva

unui Adorator al Domnului la un bâlci de la templu. Dumnezeu a intrat în trupul unui om obişnuit şi l-a azvârlit la pământ. Când s-a ridicat, căpătase puteri extraordinare. Dacă încercai să-i înfigi o sabie în stomac, se îndoia. Dar aşa ceva nu i s-a întâmplat niciodată pastorului Amin. Deşi o dată, când pastorul se ruga, am văzut un cerşetor stând în picioare la uşă. Mi-am amintit că zeii chinezi făceau uneori astfel de lucruri, veneau deghizaţi în cerşetori să vadă ce se întâmpla, cine era credincios, cine le arăta respect. M-am întrebat dacă nu cumva cerşetorul acela era un zeu, urmărindu-i mânios pe străinii care stăteau în faţa altarului unde fusese locul lui. Când m-am uitat în spate peste câteva minute, cerşetorul dispăruse. Cine ştie dacă nu el a fost motivul nenorocirilor care s-au întâmplat cinci ani mai târziu.

Când se termina rugăciunea, începea predica. În prima duminică, pastorul Amin a vorbit cinci minute – şi dă-i şi vorbeşte, vorbeşte, vorbeşte! – un potop de sunete pe care doar ceilalţi misionari îl puteau pricepe. Apoi domnişoara Banner a tradus cinci minute. Ameninţări cu diavolul. Amin! Reguli ca să ajungi în rai. Amin! Adu-ţi şi prietenii cu tine. Amin! Strigau unii la alţii de parcă se certau. Ce plictiseală! Două ore a trebuit să stăm nemişcaţi cu fundurile şi creierele din ce în ce mai amorţite.

La sfârşitul predicii, avea loc un mic spectacol, pentru care se foloseau de cutia muzicală a domnişoarei Banner. Tuturor ne plăcea foarte mult partea asta. Cântecele nu erau prea frumoase, dar când începea muzica, ştiam că suferinţa noastră va înceta în curând. Pastorul Amin îşi înălţa braţele şi ne spunea să ne ridicăm. Doamna Amin se ducea în partea din faţă a încăperii. La fel şi misionara nervoasă pe nume Lasher, ca *loashu*, „şoarece", prin urmare aşa îi spuneam, domnişoara

Şoricel. Mai era şi un doctor străin pe nume Swan, care suna ca *suanle*, „prea târziu" – nu-i de mirare că bolnavii se speriau când îl vedeau. Doctorul Prea Târziu avea sarcina de a deschide cutia muzicală a domnişoarei Banner şi de a o întoarce cu o cheie. Când începea muzica, se apucau toţi trei să cânte. Doamnei Amin îi curgeau lacrimile şiroi pe obraz. Unii ţărani mai în vârstă au întrebat în gura mare dacă acea cutie conţinea străini mititei.

Cutia muzicală, mi-a spus domnişoara Banner o dată, era un cadou de la tatăl ei, singura amintire de familie pe care o mai avea. Înăuntru ţinea un mic album în care îşi nota gândurile. Muzica, mi-a spus ea, era de fapt un cântec german despre bărbaţi care beau bere, dansau şi sărutau fete frumoase. Însă doamna Amin scrisese cuvinte noi, pe care le-am auzit de o sută de ori, dar numai ca un şir de sunete: „Mergem în marş cu Iisus, bucuroşi tropotim, când Moartea ne iese în cale, la Domnul venim". Ceva de genul ăsta. Vezi, îmi amintesc cântecul ăsta vechi, dar de data asta cuvintele capătă noi înţelesuri. Oricum, ăsta e cântecul pe care îl auzeam în fiecare săptămână, spunându-ne tuturor să mergem afară ca să mâncăm un bol de orez, cadou din partea lui Iisus. Mulţi cerşetori credeau că Iisus era un moşier care avea o mulţime de orezării.

În a doua duminică, pastorul Amin a vorbit cinci minute, iar domnişoara Banner, trei. Apoi pastorul, alte cinci minute şi domnişoara Banner, un minut. Partea chinezească a predicii se micşora tot mai mult, iar muştele s-au adăpat din sudoarea noastră doar o oră şi jumătate în acea duminică. Săptămâna următoare, a durat doar o oră. Mai târziu pastorul Amin a discutat îndelung cu domnişoara Banner. Săptămâna următoare, pastorul Amin a vorbit cinci minute şi domnişoara Banner tot atât. Apoi iar a vorbit pastorul cinci

minute şi domnişoara Banner tot atât. Dar acum nu ne mai spunea despre regulile pe care trebuia să le respectăm ca să ajungem în rai. Zicea:

— Trăiau odată, într-o împărăţie îndepărtată, un uriaş şi fiica unui tâmplar sărman care era în realitate împărat...

Când se terminau cele cinci minute, se oprea într-un punct foarte palpitant al poveştii şi spunea ceva de genul:

— Acum trebuie să-l las pe pastor să vorbească cinci minute. Dar în timp ce aşteptaţi, întrebaţi-vă: Oare micuţa prinţesă a murit sau l-a salvat pe uriaş?

După ce predica şi povestea se terminau, le spunea oamenilor să strige „Amin" dacă erau gata să-şi mănânce bolul de orez din partea casei. Oho, ce mai strigam cu toţii atunci!

Predicile astea de duminică deveniseră foarte populare. O mulţime de cerşetori veneau să asculte poveştile din copilăria domnişoarei Banner. Adoratorii lui Iisus erau fericiţi. Mâncătorii de orez erau fericiţi. Domnişoara Banner era fericită. Numai eu îmi făceam griji. Dacă afla pastorul Amin ce făcea? O s-o bată? Or să toarne Adoratorii Domnului cărbuni pe mine pentru că am învăţat o străină să-şi folosească limba chineză pentru a nesocoti ordinele? Oare pastorul Amin îşi va pierde onoarea şi va fi obligat să se spânzure? Oare oamenii care veneau să mănânce orez şi să asculte poveşti, şi nu de dragul lui Iisus, vor ajunge în iadul străinilor?

Când i-am spus domnişoarei Banner ce mă îngrijora, a râs şi mi-a zis că nu se va întâmpla niciodată una ca asta. Am întrebat-o de unde ştie. A zis:

— Dacă toată lumea e fericită, ce nenorocire se poate întâmpla din pricina asta?

Mi-am amintit ce spusese omul acela care se întorsese pe Muntele Ciulinilor: „Prea multă fericire se revarsă întotdeauna în lacrimi de tristeţe".

*
* *

Am avut parte de cinci ani de fericire. Eu şi domnişoara Banner am devenit prietene bune şi loiale. Ceilalţi misionari mi-au rămas străini. Dar observând mici schimbări zi de zi, le cunoşteam foarte bine secretele. Lao Lu îmi spunea ce lucruri ruşinoase văzuse de afară, când se uitase prin ferestrele lor şi ce lucruri ciudate găsise când fusese în camerele lor. Că domnişoara Şoricel plângea din cauza unui medalion, în timp ce ţinea în mână o şuviţă din părul unui mort. Că doctorul Prea Târziu mânca pastile cu opiu pentru dureri de stomac. Că doamna Amin ascundea bucăţi de cuminecătură în sertar, de care nu se atingea, ci le păstra să le aibă când venea sfârşitul lumii. Că pastorul Amin raportase în America o sută de chinezi convertiţi, când de fapt nu era decât unul.

În schimb, eu îi spuneam lui Lao Lu o parte din secretele pe care le văzusem cu ochii mei. Că domnişoara Şoricel se îndrăgostise de doctorul Prea Târziu, dar el nu observase. Că doctorul Prea Târziu se îndrăgostise lulea de domnişoara Banner, iar ea se prefăcea că nu observă. Dar nu i-am spus că domnişoara Banner încă mai ţinea mult la iubitul numărul trei, un bărbat pe care îl chema Wa-ren. Numai eu ştiam asta.

Cinci ani de zile, totul a rămas la fel, cu excepţia acestor schimbări mărunte. Asta era viaţa noastră pe atunci, speranţe mărunte, schimbări mărunte, secrete mărunte.

Şi, da, aveam şi eu propriile mele secrete. Primul secret era următorul. Într-o noapte am visat

că l-am văzut pe Iisus, un străin cu păr şi barbă lungă, urmat de o mulţime de oameni. I-am spus domnişoarei Banner, doar că am uitat să adaug că fusese un vis. Aşa că ea i-a povestit pastorului Amin, care m-a trecut pe listă pe post de o sută de convertiţi – astfel am aflat că era doar unul de fapt. Nu i-am spus domnişoarei Banner să-l corecteze. S-ar fi simţit şi mai ruşinat că în suta lui de convertiţi nu era nici măcar un singur om.

Cel de-al doilea secret era şi mai grav.

S-a întâmplat după ce domnişoara Banner mi-a spus că-şi pierduse familia şi speranţele. Am zis că aveam atâtea speranţe, că aş fi putut să folosesc ce-mi mai rămânea pentru a spera că iubitul ei se va răzgândi şi se va întoarce la ea. I-a făcut plăcere să audă asta. Aşa că pentru asta m-am rugat, cel puţin o sută de zile.

Într-o seară stăteam pe un taburet, în camera domnişoarei Banner. Am stat de vorbă mult, mult timp. După ce ne-am spus toate lucrurile care ne nemulţumeau de obicei, am întrebat dacă puteam să ascultăm cutia muzicală. Da, da, a spus. Am deschis cutia. Cheia nu era acolo. E în sertar, a spus. A! Ce-i asta? Am scos o statuetă de fildeş şi am ridicat-o în dreptul ochilor. Reprezenta o femeie goală. Foarte neobişnuit. Mi-am amintit că mai văzusem o dată una la fel. Am întrebat-o de unde are mica statuetă.

— A fost a iubitului meu, mi-a spus. Era mânerul bastonului lui. Când s-a rupt, mi l-a dat mie ca amintire.

Uaa! Atunci mi-am dat seama că iubitul domnişoarei Banner era trădătorul acela, generalul Capă. Atâta amar de vreme mă rugasem să se întoarcă. Mi se zbârcea pielea în creştetul capului doar când mă gândeam la asta.

Aşa că acesta a fost cel de-al doilea secret: că ştiam cine e iubitul ei. Iar cel de-al treilea era

faptul că am început să mă rog să rămână departe de noi.

Lasă-mă să-ţi spun, Libby-ah, nu ştiam cât de mult tânjea după dragoste, orice fel de dragoste. Dragostea bună, dulce nu ţinea prea mult şi era greu de găsit. Însă dragostea depravată! – găseai destulă cât să umpli golul. Cu asta s-a obişnuit, asta a acceptat de îndată ce dragostea s-a întors la ea.

5

Ziua rufelor murdare

Cu precizia unei sonerii de ceas deşteptător, telefonul sună la opt. E a treia dimineaţă la rând când Kuan sună exact în timp ce îmi întind unt pe pâinea prăjită. Nici nu apuc să salut, că-mi trânteşte:

— Libby-ah, întreabă Simon – nume atelier reparat casetofoane stereo, care e?

— Ce probleme ai cu casetofonul?

— Probleme? Aaaaa... prea mult zgomot. Da-da, dau pe radio şi face *cccchhhhhhhssss*.

— Ai încercat să reglezi frecvenţa?

— Da-da! Reglez de multe ori.

— Ce-ar fi să nu stai lângă casetofon? Poate azi ai multă electricitate statică în corp. S-a anunţat c-o să plouă.

— Bine-bine, poate încerc asta mai întâi. Dar în orice caz, sună Simon, întreabă nume atelier.

Sunt binedispusă. Vreau să văd cât de departe o să ajungă cu trucul ăsta.

— Ştiu eu cum se cheamă atelierul ăsta, îi spun, căutând în minte un nume credibil. Da, Bogus Boomboxes. Pe Market Street.

Pot să aud cum zumzăie şi păcăne mintea lui Kuan.... Până la urmă începe să râdă şi spune:

— Hei, răutate mică – minţi! Nu există numele ăsta.

— Nici probleme de-astea cu casetofonul, adaug.

— Bine-bine. Sună Simon, spune-i Kuan urează la mulţi ani.

— De fapt, tocmai voiam să-l sun şi eu, din acelaşi motiv.

— O, ce rea eşti! De ce mă chinui şi mă faci de râs aşa! Râde răguşit, apoi trage aer în piept de parcă se sufocă şi spune: A, şi Libby-ah, după ce sunat Simon, sună mama.

— De ce? Şi ei i s-a stricat casetofonul?

— Nu glumi. Inima ei nu e bine.

— Ce s-a întâmplat? E grav? întreb îngrijorată.

— Aha. Tare tristă. Ţii minte noul ei prieten, I May Hopfree[1]?

— *Hai*-me ho-*fre*, pronunţ eu rar. Jaime Jofre.

— Pentru mine e tot I May Hopfree. Şi asta şi face. Se pare că el deja însurat. Cu doamnă din Chile. Apărut, luat de ureche, dus acasă.

— Vai, nu!

Un val de amuzament îmi inundă obrajii şi-mi trag o palmă în minte.

— Ba-da-ba-da, mama tare tristă! Săptămâna trecută cumpărat două bilete croazieră amorezi. Hopfree spus cumpără cu Visa ta, îţi dau eu banii. Acuma nu bani, nu croazieră, nu banii înapoi. A! Biata mama, de fiecare dată găsit bărbat nepotrivit... Hei, poate găsesc eu bărbat pentru ea. Eu aleg mai bine decât poate ea. Fac pereche bună, poartă noroc.

— Şi dacă nu-ţi iese?

— Atunci trebuie rezolv, îndrept lucruri. Datoria mea.

După ce închidem, mă gândesc la datoria lui Kuan. Nu-i de mirare că vede apropiatul meu divorţ ca pe un eşec personal şi profesional. Încă mai crede că a fost o *meipo* spirituală pentru noi

1. Pot să zburd liber (engl.) (n. tr.).

doi, peţitoarea noastră cosmică. Şi nu prea am cum să-i spun că nu a fost. Eu am rugat-o să-l convingă pe Simon că suntem ursiţi să fim împreună, uniţi prin necesitatea destinului.

*

* *

Eu şi Simon Bishop ne-am întâlnit acum mai bine de şaptesprezece ani. În acel stadiu din vieţile noastre, eram dispuşi să ne punem în joc toate speranţele pariind pe cartea ridicolului – puterea piramidelor, farmecele braziliene *figa*, chiar şi pe sfaturile lui Kuan şi ale fantomelor ei. Eram amândoi cumplit de îndrăgostiţi, eu, de Simon, el, de altcineva. Acel altcineva, întâmplător, murise înainte să-l întâlnesc pe Simon, dar eu am aflat asta abia după trei luni.

Am pus ochii pe Simon în timpul unui curs de lingvistică, la Berkeley, în anul doi, semestrul de primăvară. L-am observat pentru că avea un nume care nu se potrivea cu trăsăturile lui asiatice, ca mine. Pe atunci nu existau atât de mulţi studenţi eurasieni ca astăzi şi, în timp ce îl fixam, am avut sentimentul că am în faţa ochilor dublul meu masculin. L-am tot privit foarte atentă, minunându-mă de felul în care interacţionează genele, întrebându-mă de ce un anumit set de caracteristici rasiale devin dominante în cazul unui individ, dar nu şi în cazul altuia din acelaşi mediu. Am cunoscut odată o fată pe care o chema Chan. Era blondă cu ochii albaştri şi, nu, a explicat ea a mia oară, nu fusese adoptată. Tatăl ei era chinez. Mi-am zis că strămoşii tatălui ei îşi cam făcuseră de cap în secret cu englezii sau portughezii din Hong Kong. Şi eu eram ca fata aceea, mereu trebuia să dau explicaţii despre numele meu şi de ce nu arăt ca o Laguni. Fraţii mei par aproape la fel de italieni ca

numele lor de familie. Au trăsături mai ascuţite decât ale mele şi părul ondulat, într-o nuanţă mai deschisă de castaniu.

Simon nu arăta de parcă ar fi aparţinut vreunei rase anume. Era un amestec perfect echilibrat, pe jumătate hawaiiano-chinez, pe jumătate anglo-american, o fuziune de gene rasiale diferite, nici o caracteristică nu se diluase. Când studenţii de la lingvistică s-au împărţit pe grupe de studiu, eu şi Simon ne-am orientat discret spre aceeaşi grupă. Nu am adus niciodată în discuţie tot ceea ce, evident, aveam în comun.

Îmi amintesc când a adus prima oară vorba despre prietena lui, pentru că sperasem să nu aibă aşa ceva. Ne strânseserăm vreo cinci persoane să tocim pentru sesiune. Enumeram atributele etruscei: limbă moartă, dar şi izolată, fără legături cu celelalte limbi... În toiul expunerii mele, Simon a spus brusc:

— Prietena mea, Elza, a fost într-un tur de studiu al Italiei şi a văzut nişte morminte etrusce incredibile.

Ne-am uitat cu toţii la el – ca şi cum am fi vrut să facem: Ei, şi? Observă, te rog, că Simon nu a spus: „Prietena mea, care, apropo, e la fel de moartă ca limba asta". A vorbit despre ea în treacăt, ca şi cum ar fi dus-o bine-mersi, făcea turul Europei cu trenul şi tocmai îi trimisese o carte poştală din Toscana. După câteva secunde de tăcere stânjenitoare, a părut ruşinat şi a mormăit ceva, cum fac oamenii când sunt surprinşi vorbind singuri pe stradă. Bietul de el, mi-am zis, şi chiar atunci coardele inimii mele au scos un *tuiing*.

Deseori după cursuri, eu şi Simon ne făceam pe rând cinste cu o cafea la Bear's Lair. Acolo ne pierdeam şi noi în zumzetul a sute de discuţii cruciale şi de epifanii. Am vorbit despre deformarea conceptului de primitivism de către civilizaţia

occidentală. Despre amestecul raselor ca unică soluţie de lungă durată la problema rasismului. Despre ironie, satiră şi parodie ca fiind cele mai profunde forme de adevăr. Mi-a spus că voia să-şi creeze o filozofie personală după care să se orienteze în viaţă şi care să-i permită să schimbe lumea într-un mod *substanţial*. Seara, am căutat în dicţionar cuvântul *substanţial* şi mi-am dat seama că şi eu voiam o viaţă substanţială. Când eram cu el, aveam sentimentul că o latură secretă, mai bună a sinelui meu fusese în sfârşit eliberată. Mai fusesem cu alţi tipi care mă atrăgeau, dar relaţiile acelea rar depăşeau stadiul obişnuit de distracţie indusă de petreceri până în zori, conversaţii la un joint şi uneori sex. Nu după mult timp, toate se acreau ca respiraţia după somn. Cu Simon râdeam mai mult, dar şi mai profund, priveam cu mai multă pasiune viaţa, dincolo de propriul meu ungher tihnit. Reluam din zbor idei, proiectându-le de la unul la altul, ca nişte jucători profesionişti de tenis. Ne luptam amândoi cu mintea celuilalt. Scoteam la lumină trecutul celuilalt, cu deliciile unei şedinţe de psihanaliză.

Mi se părea bizar cât de multe lucruri aveam în comun. Amândoi am rămas orfani de unul dintre părinţi înainte să împlinim cinci ani, el, de mamă, eu, de tată. Amândoi am avut broscuţe ţestoase în copilărie; ale lui au murit când le-a dat drumul din greşeală într-o piscină tratată cu cloramină. Amândoi am crescut singuri, lăsaţi în grija altora – el, cu două surori nemăritate, eu, cu Kuan.

— Maică-mea m-a lăsat pe mâna cuiva care vorbea cu fantome! i-am spus odată.

— Doamne! Mă mir că n-ai ajuns mai nebună decât eşti deja.

Am râs amândoi şi am simţit o ameţeală plăcută când mi-am dat seama că ne distram pe seama unui lucru care altădată mă duruse atât de mult.

— Maică-mea, draga de ea, am adăugat. E asistenta socială tipică, obsedată exclusiv să-i ajute pe străini şi total dezinteresată de ce se întâmplă acasă la ea. Mai bine merge să-şi facă manichiura decât să mişte un deget ca să-şi ajute copiii. Asta da ipocrizie! Nu că ar fi un caz patologic, dar, ştii...

— Da, s-a repezit Simon să continue ideea, până şi neglijenţele mai puţin grave pot durea o viaţă întreagă.

Exact asta simţeam şi eu, dar nu ştiusem cum să mă exprim. Apoi a spus ceva care mi-a mers drept la inimă:

— Poate că datorită lipsei ei de atenţie eşti acum o femeie atât de puternică. Am aprobat cu însufleţire din cap, iar el a continuat: Mă gândeam la asta, pentru că prietena mea... ştii tu, Elza... Ei bine, a rămas orfană de ambii părinţi când era foarte mică.. Asta da tipă ambiţioasă... oho!

Şi aşa mergeau lucrurile când eram împreună, intimi în toate privinţele – până la un punct. Simţeam că exista atracţie fizică între noi. La mine se manifesta ca o încărcătură sexuală puternică, la el, ca o aderenţă statică, din care se dezmeticea cu uşurinţă:

— Hei, Laguni, spunea punându-mi apăsat mâna pe umăr. Am o groază de treburi, tre' s-o tai. Dar dacă vrei să ne mai uităm pe cursuri în weekend, sună-mă.

După ce mă trimitea la plimbare în felul ăsta atât de degajat, îmi târşâiam picioarele spre apartamentul meu. Era vineri seara şi n-aveam nimic de făcut, pentru că refuzasem o întâlnire, cu speranţa că Simon mă va invita să ies cu el undeva. Dar pe atunci eram îndrăgostită de el ceva de speriat – cu ochii împăienjeniţi, vocea hlizită, capul plutindu-mi pe umeri, topită în ultimul hal. De

câte ori n-am zăcut în pat, dezgustată să-mi simt trupul frământat de dorinţa acumulată în zadar. Mă întrebam: Am luat-o razna? Numai eu sunt excitată? Sigur, are prietenă. Şi ce-i cu asta? Toată lumea ştie – când eşti la colegiu şi începi să judeci altfel un milion de chestii, o prietenă actuală se poate transforma peste noapte într-o fostă.

Dar Simon nu părea să-şi dea seama că flirtam cu el.

— Ştii ce-mi place la tine? m-a întrebat. Te porţi cu mine de parc-am fi prieteni de-o viaţă. Putem să vorbim despre orice şi nu lăsăm să se amestece cealaltă chestie între noi.

— Care chestie?

— Faptul că suntem... Mă rog, ştii tu, chestia cu sexele opuse.

— Pe bune? am spus, prefăcându-mă mirată la culme. Adică, eu sunt fată şi tu eşti... Nici prin cap nu mi-a trecut!

După care am izbucnit amândoi în hohote de râs.

Noaptea plângeam de nervi şi îmi spuneam că sunt o proastă. Mi-am jurat de multe ori să renunţ la orice speranţă că voi fi vreodată cu Simon – de parcă puteam să mă conving singură să *nu* fiu îndrăgostită! Dar cel puţin ştiam cum să mă prefac credibil. Am continuat să-mi joc rolul de amică jovială, ascultându-l cu zâmbetul pe buze şi inima strânsă. Mă aşteptam la ce-i mai rău. Şi, bineînţeles, mai devreme sau mai târziu, începea să vorbească despre Elza, de parcă ştia că şi eu mă gândeam la ea.

Pe parcursul a trei luni de ascultare masochistă, am ajuns să-i cunosc viaţa în cele mai mici detalii: Că locuia în Salt Lake City, unde au crescut ea şi Simon, zbenguindu-se împreună încă din clasa a cincea. Că avea o cicatrice de şase centimetri în spatele genunchiului stâng, de forma şi

culoarea unei râme, o moştenire misterioasă din fragedă copilărie. Că era atletică: naviga în caiac, mergea în drumeţii şi era expertă la schiul pe teren variat. Că avea talent muzical, era compozitoare în devenire şi studiase cu Artur Balsam la o faimoasă tabără muzicală din Blue Hill, Maine. Chiar scrisese propria ei variaţiune tematică la Variaţiunile Goldberg.

— Serios? exclamam de câte ori spunea încă un lucru lăudabil despre ea. Extraordinar.

Chestia ciudată era că vorbea despre ea la timpul prezent. Firește, am crezut că trăia în prezent. O dată, Simon mi-a atras atenţia că mi se întinsese rujul pe dinţi şi, în timp ce mă ştergeam în grabă, a adăugat:

— Elza nu se machiază, nici măcar nu se dă cu ruj. Nu crede în chestii de-astea.

Îmi venea să urlu: Ce treabă are credinţa? Dacă vrei, te machiezi, dacă nu, nu! Aş fi vrut s-o pocnesc pe fata asta, cu moralitatea ei atât de inflexibilă. Mai mult ca sigur era cel mai odios hominid care pusese vreodată piciorul pe Terra, în pantofii ei din imitaţie de piele. Chiar dacă Elza fusese o fată suavă şi insipidă, tot n-ar fi contat. Oricum aş fi dispreţuit-o. Din punctul meu de vedere, Elza nu-l *merita* pe Simon. De ce să-l aibă doar aşa, ca pe un bonus oferit de viaţă? Merita o medalie olimpică de aur pentru aruncarea discului. Merita premiul Nobel pentru Pace – salvase nişte pui de balenă retardaţi. Merita să cânte la orgă în Corul Casei de Rugăciuni Mormone.

Pe de altă parte, Simon mă merita pe mine, pe cineva care să-l ajute să descopere profunzimile propriului suflet, pasajele secrete pe care Elza le baricadase cu dezaprobarea şi criticile ei permanente. Dacă îi făceam un compliment lui Simon – dacă-i ziceam că spusese ceva profund, de exemplu, îmi replica:

— Crezi? Elza spune că unul dintre defectele mele cele mai grave e că preiau tot ce mi se pare plăcut şi comod, că nu fac destule eforturi să judec lucrurile dincolo de suprafaţă.

— Nu poţi să crezi chiar tot ce spune Elza

— Mda, şi ea spune la fel. Detestă faptul că preiau tot ce mi se serveşte pe post de adevăr. Crede că trebuie să ai încredere în propria intuiţie, cumva ca tipul ăla care a scris *Walden*, cum îl cheamă, Thoreau. Mă rog, ea crede că e important să discutăm în contradictoriu, să sondăm miezul şi motivele credinţelor noastre.

— Urăsc discuţiile în contradictoriu.

— Nu să ne certăm, nu în sensul ăsta. Mai degrabă să dezbatem chestii, aşa cum facem noi doi.

Uram să fiu termenul inferior într-o comparaţie. Am încercat să adopt un ton glumeţ.

— A, da? Şi ce chestii dezbăteaţi *voi doi*?

— Păi, dacă celebrităţile au sau nu responsabilităţi în calitate de simboluri, nu doar ca oameni obişnuiţi. Îţi aminteşti când Muhammad Ali a refuzat să plece în armată?

— Sigur, am minţit eu.

— Nouă ni s-a părut grozav pentru că lua poziţie în felul ăsta împotriva războiului. Dar după aia a câştigat din nou titlul de campion mondial şi, la un moment dat, preşedintele Ford l-a invitat la Casa Albă. Elza m-a întrebat: „Îţi vine să crezi una ca asta?“ „Ce naiba, dacă m-ar invita şi eu m-aş duce la Casa Albă“, i-am zis. „Un preşedinte *republican*? În timpul campaniei electorale?“ S-a apucat şi i-a scris o scrisoare.

— Cui, preşedintelui?

— Nu, lui Muhammad Ali.

— A, da. Bineînţeles.

— Elza spune că nu poţi doar să discuţi politică şi să vezi cum se face politică la televizor. Trebuie să faci ceva, altfel eşti şi tu băgat în toate astea.

— În ce?

— Ştii tu, în ipocrizie. Care înseamnă de fapt corupţie.

Mi-am imaginat-o pe Elza arătând ca Patty Hearst, cu beretă, uniformă militară de luptă şi cu şoldul proptit în ţeava unei puşti automate.

— Crede că oamenii trebuie să adopte poziţii morale active în viaţă. Altfel, peste treizeci de ani sau mai puţin, vine sfârşitul lumii. Mulţi dintre prietenii noştri spun că e pesimistă. Dar ea se consideră o optimistă autentică, pentru că vrea să *facă* ceva ca să schimbe lumea într-un mod pozitiv. Dacă stai şi te gândeşti, are dreptate.

În timp ce Simon devenea tot mai expansiv vorbind despre opiniile ridicole ale Elzei, eu îi analizam visătoare trăsăturile, cât de cameleonice puteau fi. Chipul i se preschimba – din hawaiian în aztec, din persan în indian sioux, din bengalez în balinez.

— Ce fel de nume e Bishop? l-am întrebat într-o zi.

— Numele de familie al tatălui meu, ai lui au fost nişte misionari excentrici. Mă trag din *acei* Bishop-i – ştii? – familia celebră de pe Insula Oahu. Au plecat în Hawaii pe la o mie opt sute şi ceva ca să convertească păgânii şi leproşii, dar s-au căsătorit cu membri ai familiei regale şi au ajuns să deţină jumătate din insulă.

— Glumeşti.

— Din păcate, mă trag de asemenea din acea ramură a familiei care n-a moştenit nimic din toată averea asta, nici măcar o livadă de ananaşi sau un teren de golf. Din partea maică-mii, suntem hawaiiano-chinezi, cu vreo două alteţe regale bălăcindu-se în piscina genetică. Însă din nou, n-avem acces direct la proprietăţile de pe litoral. A râs. Elza mi-a spus odată că am moştenit din ramura misionară comoditatea credinţei oarbe,

iar din ramura hawaiiană regală, tendința de a mă folosi de ceilalți pentru a obține lucrurile de care am nevoie, în loc să fac eforturi ca să-mi port singur de grijă.

— Nu cred că e adevărat, toată povestea asta cu natura umană ereditară, ar fi ca și cum ne este sortit să devenim un anumit tip de persoană și nu avem de ales. Vreau să zic, Elza n-a auzit niciodată de *determinism*?

Simon părea descumpănit.

— Hmm, a făcut el, meditând.

Preț de câteva clipe, am simțit satisfacția înfrângerii unui rival dintr-o singură mișcare subtilă și abilă. Dar apoi Simon mi-a atras atenția:

— Păi, doctrina determinismului nu spune că toate evenimentele și chiar deciziile oamenilor respectă legile naturii, adică, în mare, cam ce-a zis și Elza?

— Ce vreau eu să zic, și aici am început să mă bâlbâi, încercând să-mi aduc aminte bruma de cunoștințe cu care rămăsesem de la cursul de filozofie. Vreau să zic, cum putem defini ce este *natural*? Cine poate spune ce-i natural și ce nu? Dădeam cu disperare din mâini, încercând să-mi mențin sinele jalnic la suprafață. Și, în afară de asta, ea din ce fel de familie se trage?

— Ai ei sunt mormoni, dar au adoptat-o când avea un an și i-au dat numele de Elsie, Elsie Marie Vandervort. Nu-și cunoaște părinții biologici. Dar încă de la șase ani, înainte să învețe cum se citesc partiturile, dacă auzea un cântec o dată, putea să-l cânte perfect, până la ultima notă. Îi plăceau în special Chopin, Paderewski, Mendelssohn, Gershwin, Copland – am uitat care mai erau. Mai târziu a descoperit că toți erau polonezi sau evrei. Nu ți se pare ciudat? Așa și-a dat seama că e, probabil, evreică poloneză. Și și-a schimbat numele din Elsie, în Elza.

— Şi mie îmi plac Bach, Beethoven şi Schumann, am zis eu abilă, dar asta nu înseamnă că sunt nemţoaică.

— N-a fost numai asta. Când avea zece ani, s-a întâmplat ceva care o să ţi se pară foarte bizar, dar jur că e adevărat, pentru că am văzut cu ochii mei o parte. Se afla în biblioteca şcolii şi răsfoia o enciclopedie, când a văzut o fotografie a unei familii, cu un copil care plângea, înconjurată de soldaţi. Legenda spunea că erau evrei duşi la Auschwitz. Ea nu ştia unde-i Auschwitz, nici măcar că era un lagăr de concentrare. Dar a simţit, la propriu, ceva oribil, care a făcut-o să tremure şi să-şi ducă mâna la gură. Apoi a căzut în genunchi şi a început să intoneze: „Oş-vi-en-şim, oş-vi-en-şim", ceva de genul ăsta. Bibliotecara a scuturat-o, dar Elza nu tăcea – nu putea. Aşa că bibliotecara a târât-o la asistenta şcolii, doamna Schneebaum. Şi doamna Schneebaum, care era poloneză, a auzit-o pe Elza spunând „Oş-vi-en-şim" şi s-a speriat. Credea că Elza voia să-şi bată joc de ea. Ei bine, uite ce chestie: până la urmă am aflat că „Oswięcim" înseamnă „Auschwitz" în poloneză. După ce-a ieşit din transă, Elza a ştiut că părinţii ei erau evrei polonezi care supravieţuiseră la Auschwitz.

— Cum adică a ştiut?

— *A ştiut* pur şi simplu – aşa cum ştiu şoimii să planeze pe un curent de aer, aşa cum încremenesc iepurii de frică. E un gen de cunoaştere care nu se învaţă. A spus că amintirile mamei ei au trecut din inimă în pântece şi s-au imprimat definitiv pe pereţii creierului ei.

— Ei, haide! i-am tăiat-o. Parc-ar fi soră-mea, Kuan.

— Cum aşa?

— Ei, Kuan inventează teorii vechi, nu contează ce anume, atâta timp cât se potriveşte cu ce crede ea. Oricum, instinctele biologice sunt altceva

decât amintirile emoţionale. Poate că Elza citise sau auzise de Auschwitz, dar nu şi-a amintit. Ştii că oamenii văd fotografii sau filme vechi şi mai târziu cred că sunt amintiri personale. Sau au o senzaţie de *déja vu* – şi de fapt e doar o sinapsă care încarcă din greşeală memoria pe termen lung cu percepţii senzoriale imediate. Vreau să spun, *arată* măcar a evreică sau poloneză? Şi imediat după ce-am zis asta, mi-a trecut prin cap o idee periculoasă. Ai cumva vreo poză de-a ei? l-am întrebat eu cât am putut de relaxat.

În timp ce Simon îşi scotea portofelul, mi-am simţit inima turând ca o maşină de curse, gata să se confrunte cu rivala mea. M-am temut că va arăta distrugător de frumoasă – ceva între Ingrid Bergman în luminile pistei de decolare a aeroportului şi Lauren Bacall pierdută în gânduri sumbre într-un bar plin de fum de ţigară.

În fotografie era o fată în aer liber, luminată din spate de văpaia unui apus de soare, cu păr cârlionţat ce încadra ca o aură o faţă bosumflată. Avea nasul lung, bărbia copilăros de mică, buza de jos răsfrântă, surprinsă în mijlocul unei fraze, aşa că arăta ca un buldog. Stătea în picioare lângă un cort, cu mâinile în şolduri şi palmele proptite pe coapsele lătăreţe. Purta blugi tăiaţi prea strâmţi pentru ea, care făceau câteva pliuri ascuţite între picioare. Mai era şi tricoul ridicol, pe care era scris cu litere groase „Question Authority", lăţite de-a latul celor două dâmburi ale sânilor dolofani.

Mi-am spus: Păi, nu e cine ştie ce frumuseţe. Nu e nici măcar dulce. E insipidă ca un cârnat polonez fără muştar. Mă abţineam cu greu să zâmbesc, îmi venea să dansez polca, atât eram de fericită. Ştiam că era superficial şi irelevant să mă compar cu ea din punctul ăsta de vedere. Dar nu puteam să nu mă bucur de superioritatea mea,

crezându-mă mai frumoasă, mai înaltă, mai suplă şi mai stilată. Nu trebuia să-ţi placă Chopin sau Pederewski ca să-ţi dai seama că Elza se trăgea din ţărani slavi. Cu cât mă uitam mai mult, cu atât mă simţeam mai fericită. Dădusem în sfârşit cu ochii de demonii care-mi zdruncinaseră încrederea în mine şi nu erau cu nimic mai ameninţători decât genunchii ei durdulii ca nişte feţe de îngeraşi.

Ce naiba vedea Simon la ea? Am încercat să fiu obiectivă, s-o privesc cu ochii unui bărbat. Era atletică, nimic de zis. Şi părea cu siguranţă inteligentă, dar într-un fel intimidant şi nesuferit. Avea sâni mult mai mari decât ai mei; ăsta era un atu – dacă Simon era atât de prost încât să-i placă globurile alea de grăsime care or să i se lase într-o zi până la buric. Puteai să spui că are ochi interesanţi, ca ai pisicilor şi adânciţi în orbite. Deşi, dacă te uitai mai bine, erau dezagreabili, plini de pete întunecate ca nişte găuri. Se uita direct în obiectiv, cu o privire în acelaşi timp pătrunzătoare şi goală. Expresia ei îţi sugera că ştia toate secretele trecutului şi viitorului şi erau toate triste.

Am conchis că Simon confundase loialitatea cu dragostea. La urma urmei, o ştia pe Elza din copilărie. Cumva, trebuia să-l admiri pentru asta. I-am dat înapoi fotografia, încercând să nu îmi iau un aer superior.

— Pare *îngrozitor* de serioasă. Asta e zestrea genetică a unui evreu polonez?

Simon a studiat o vreme fotografia.

— Poate să fie şi amuzantă când vrea. Poate să imite pe oricine – gesturi, tipare de vorbire, accente străine. E foarte haioasă. Poate să fie. Uneori. A tăcut o clipă, dând din umeri. Dar ai dreptate. Tot stă şi se gândeşte cum ar putea fi mai bine decât e şi de ce-ar trebui să fie aşa, până

o apucă groaza. Întotdeauna a fost aşa, irascibilă, serioasă, chiar deprimată, ai putea spune. Nu ştiu de unde i se trage asta. Uneori poate fi atât de, ştii, nerezonabilă...

Vocea i-a devenit tot mai stinsă. Era vizibil tulburat, de parcă ar fi văzut-o într-o lumină nouă, iar trăsăturile ei i se păreau acum clar neatrăgătoare.

Păstram toate aceste delicatese pe care le procuram printr-o observare atentă ca arme bune de folosit pe viitor. Spre deosebire de Elza, voi deveni o optimistă *adevărată*. Voi acţiona. Prin contrast cu firea ei lugubră, eu voi fi plină de viaţă. În loc să fiu o oglindă critică, voi admira cum judecă Simon lucrurile. Şi eu o să iau o poziţie politică activă. Dar o să râd mult şi o să-i arăt lui Simon că viaţa alături de un suflet pereche nu trebuie să însemne neapărat tenebre şi scrâşnete din dinţi. Eram hotărâtă să fac orice pentru a o răsturna din locul pe care îl ocupa în inima lui Simon.

După ce-am văzut fotografia Elzei, am crezut că va fi uşor să-i iau locul. Naiva de mine, nu ştiam că va trebui să-l smulg pe Simon din ghearele unei fantome. Dar în ziua aceea am fost atât de fericită, că am acceptat invitaţia lui Kuan să vin la cină la ea. Mi-am adus cu mine şi hainele pe care aveam de gând să le spăl şi, ca să-i fac pe plac, m-am prefăcut că-i ascult sfaturile.

Libby-ah, lasă-mă pe mine. Nu ştii să foloseşti maşina mea de spălat. Nu atâta săpun, nu apă atât de fierbinte şi întoarce întotdeauna buzunarele pe dos...

Libby-ah, ai-ia, de ce ai atâtea haine negre? Ar trebui să porţi culori frumoase! Floricele, bulinuţe, ţie îţi stă bine în mov. Albul nu-mi place. Nu

c-aş fi superstiţioasă. Unii oameni cred că albul înseamnă moarte. Nici vorbă. În Lumea Yin sunt multe, multe culori pe care nici măcar nu le ştii, pentru că nu le poţi vedea cu ochii. Trebuie să-ţi foloseşti simţurile secrete, să ţi le imaginezi când eşti cuprins de sentimente şi amintiri adevărate, vesele şi triste totodată. Fericirea şi tristeţea se trag uneori din acelaşi lucru, ştiai asta?

Oricum, albul nu-mi place pentru că se murdăreşte prea uşor şi se curăţă prea greu. Nu e o culoare practică. Ştiu asta pentru că în ultima mea viaţă trebuia să spăl o groază de haine albe – grămezi, grămezi. Era unul din felurile în care îmi plăteam chiria în Casa Negustorului Fantomă.

În Prima Zi a fiecărei săptămâni trebuia să spăl rufe. A Doua Zi trebuia să calc ce spălasem. In A Treia Zi lustruiam pantofi şi cârpeam haine. În A Patra Zi măturam curtea şi pasajele. În A Cincea Zi spălam duşumelele şi ştergeam praful în Casa Domnului. A Şasea Zi era rezervată treburilor importante.

Cel mai mult îmi plăcea A Şasea Zi. Împreună cu domnişoara Banner mergeam prin sat şi le dădeam oamenilor broşuri care se chemau „Buna-Vestire". Chiar dacă foile conţineau cuvinte englezeşti traduse în chineză, nu puteam să le citesc. Pentru că nu ştiam să citesc, nu puteam nici să o învăţ pe domnişoara Banner să citească. Iar în părţile sărace ale satului prin care mergeam, nimeni nu ştia să citească. Dar oamenii luau cu plăcere broşurile alea. Îşi înveleau hainele de iarnă în ele. Acopereau cu ele bolurile cu orez ca să le ferească de muşte. Astupau cu ele crăpăturile din ziduri. O dată la mai multe luni, venea o barcă din Canton şi mai aducea nişte cutii cu broşuri din astea. Aşa că în fiecare săptămână, în A Şasea Zi, aveam broşuri din belşug. Nu ştiam că de fapt oamenii ăia primeau din mâinile noastre o groază de necazuri viitoare.

Când ne întorceam la Casa Negustorului Fantomă, fericite şi cu mâinile goale, Lao Lu dădea un mic spectacol în cinstea noastră. Se căţăra pe o coloană, apoi înainta repede pe marginea acoperişului, în timp ce noi ne ţineam răsuflarea şi strigam „Să nu cazi!" Apoi se răsucea, lua o cărămidă şi şi-o punea pe cap, pe cărămidă aşeza o ceaşcă, apoi un bol sau o farfurie, tot felul de lucruri de mărimi şi greutăţi diferite. Străbătea din nou marginea şubredă a acoperişului, în timp ce noi ţipam şi râdeam. Cred că încerca să-şi recapete onoarea pătată în momentul în care căzuse în apă împreună cu domnişoara Banner şi cufărul ei.

În A Şaptea Zi, bineînţeles, mergeam la Casa Domnului, iar după-amiaza ne odihneam, stăteam de vorbă în curte, priveam apusul soarelui, stelele sau o furtună cu fulgere şi tunete. Uneori culegeam frunze dintr-un tufiş care creştea în curte. Lao Lu mă corecta de fiecare dată:

— Ăsta nu e un tufiş, e un copac sfânt. Ia uite.

Îşi întindea mâinile în faţă, ca o fantomă care merge prin noapte, pretinzând că spiritul naturii curgea acum din mădularele copacului în ale lui.

— Mănânci frunzele, spunea el, şi găseşti pacea, echilibrul din interiorul tău, te pişi pe toată lumea.

Aşa că în fiecare duminică făceam un ceai din frunzele acelea, ca să-i mulţumesc lui Lao Lu pentru spectacolul său. Domnişoara Banner bea şi ea nişte ceai. În fiecare săptămână spuneam:

— Hei, Lao Lu, ai dreptate, ceaiul din frunzele astea îţi dă un sentiment de pace.

Apoi el spunea:

— Ăsta nu e un tufiş unde se pişă toţi câinii, e un copac sfânt.

Cum vezi, frunzele alea nu-l vindecau, din păcate, de cuvintele urâte.

După A Şaptea Zi urma din nou Prima Zi, despre care n-am să vorbesc. Cum am spus, trebuia să spăl rufele murdare.

Spălam în pasajul larg, zidit din faţa bucătăriei. Era pavat cu piatră, deschis către cer, însă umbrit de un copac mare. Toată dimineaţa puneam la fiert cazane mari cu apă şi var, două la număr pentru că misionarii nu-mi permiteau să pun bărbaţii şi doamnele să înoate de-a valma în aceeaşi apă fierbinte. Parfumam un cazan cu camfor şi pe celălalt cu scoarţă de cassia, care miroase ca scorţişoara. Ambele ţineau la distanţă moliile mâncătoare de haine. In apa cu camfor, fierbeam cămăşi albe şi desuurile secrete ale pastorului Amin şi ale doctorului Prea Târziu. Le fierbeam aşternuturile şi cârpele cu care se ştergeau la nas şi pe frunte. In cazanul cu cassia, fierbeam bluzele, desuurile secrete ale doamnelor, aşternuturile şi cârpele cu care se ştergeau la nasurile lor feminine.

Întindeam rufele ude pe roata unei mori vechi, de piatră, apoi rostogoleam tăvălugul de piatră ca să storc apa din ele. Puneam rufele stoarse în două coşuri, tot n-aveam voie să amestec bărbaţii şi femeile. Turnam ce mai rămăsese din apa cu cassia pe duşumeaua din bucătărie. Apa cu camfor o turnam pe pavajul pasajului. Căram apoi coşurile pe poartă, în zona din spate, unde, de-a lungul zidului, se aflau două şoproane, unul pentru un măgar, celălalt pentru o bivoliţă. Intre şoproane era o frânghie foarte bine întinsă. Acolo puneam rufele la uscat.

În stânga mea se afla încă un zid şi o poartă ce dădea într-o grădină mare, pentru plimbări, închisă de ziduri înalte de piatră. Era un loc frumos, odată lucrat de mâinile multor grădinari, acum neglijat şi sălbatic. Podurile de piatră şi pietrele ornamentale încă rezistau, însă iazurile de sub ele secaseră, nu mai erau peşti, ci doar buruieni. Totul creştea într-o încâlceală cumplită : boscheţii înfloriţi, crengile copacilor, ierburile şi plantele agăţătoare. Cărările erau acoperite de

frunze şi petale de flori strânse de douăzeci de anotimpuri, pe care le simţeam sub tălpi, moi şi reci. Cărările se derulau neaşteptat la deal sau la vale, făcându-mă să visez că urcam din nou Muntele Ciulinilor. Pe coama unuia dintre dealuri se afla un pavilion mic, numai bun. Înăuntrul lui erau bănci de piatră acoperite de muşchi. În mijlocul duşumelei, piatra era arsă. Din acest pavilion puteam să mă uit peste zid la sat, la crestele de calcar şi arcada ce se prelungea spre următoarea vale de munte. In fiecare săptămână, după ce terminam de spălat rufele, puneam ouă de raţă în restul de var şi le îngropam în grădină ca să o vindece. Şi după ce terminam şi asta, stăteam în pavilion, închipuindu-mi că lumea pe care o vedeam dincolo de zid era a mea. Am făcut asta ani în şir, până într-o zi, când Lao Lu m-a zărit când stăteam în pavilion. Mi-a zis:

— Ai, Numunu, nu te mai duce acolo sus, acolo a murit negustorul ăla punti, în pavilion.

Lao Lu mi-a povestit că negustorul stătea acolo într-o seară, iar cele patru neveste ale lui la poalele dealului. S-a uitat la soare şi a văzut un nor de păsări negre. Negustorul le-a blestemat şi a izbucnit în flăcări. Ua! Focul pocnea şi trosnea, grăsimea negustorului sfârâia şi împroşca. Jos, nevestele îngrozite ţipau, trăgând în nări mirosul înţepător de chili şi usturoi prăjit. Dintr-odată, focul s-a stins şi fumul, în forma negustorului, s-a înălţat şi a fost risipit de vânt. Când cele patru neveste s-au furişat în pavilion, n-au găsit fir de cenuşă, nu mai rămăseseră decât labele picioarelor şi pantofii. Şi mirosul, îngrozitor şi delicios totodată.

După ce Lao Lu mi-a povestit toate astea, au început să mă preocupe mirosurile de câte ori atârnam rufele la uscat, de câte ori mergeam în grădină să îngrop ouă. Simţeam miros de camfor, cassia, frunze moarte şi boscheţi înfloriţi. Dar în

ziua despre care vorbesc acum mi s-a părut că simt mirosul Negustorului Fantomă, frica lui de moarte, foarte puternic, chili, usturoi, poate şi un iz de oţet. Era o zi toridă, din luna în care cicadele ies din pământ, după ce au stat îngropate patru ani la rând. Cântau, masculii îşi chemau ascuţit femelele, fiecare încerca să răsune cel mai tare. Am rămas cu privirea pironită pe poartă, în caz că Negustorul Fantomă era acolo, căutându-şi picioarele. Am auzit un fâşâit, pocnete de frunze uscate, trosnete de crengi frânte, păsări negre au năvălit din tufişuri şi s-au risipit în înaltul cerului. Cicadele au tăcut.

Tremuram din toate încheieturile. Mi-a venit s-o iau la goană. Dar am auzit-o pe Fecioara Tâlhar în mine, spunându-mi: „Ţi-e frică? Cum poate să-ţi fie frică de un negustor punti fără picioare? Du-te şi vezi unde e". Acum îmi era şi frică, şi ruşine de frica mea. Am înaintat cu grijă spre poartă şi am aruncat o privire. Când au început să ţârâie cicadele, am fugit în grădină, călcând în picioare frunzele moarte. Am trecut ca o săgeată peste podul de piatră, am traversat iazul secat, am străbătut dealurile şi văile. Când ţârâitul s-a preschimbat în păcănit, m-am oprit, ştiind că cicadele vor fi în curând stoarse de puteri şi vor amuţi. Folosindu-mă de cântecul lor, am alergat şi m-am oprit, am tot alergat şi m-am oprit, până m-am aflat la poalele dealului, care era destul de mare ca să încapă acolo un pavilion micuţ. Am dat înconjur locului când au tăcut cicadele şi m-am zgâit la un om care stătea pe o bancă de piatră şi mânca o banană mititică. Bineînţeles, de atunci, alte fantome mi-au spus că uneori se mai prefăceau că mănâncă banane, dar niciodată din acelea cu julituri negre, de felul celei pe care o ţinea în mână omul acesta.

Când m-a văzut, a sărit în picioare. Avea un chip ciudat dar elegant, nu arăta nici a chinez, nici a străin. Era îmbrăcat ca un domn. Îl mai văzusem pe omul ăsta, eram sigură de asta. Apoi am auzit nişte sunete care veneau din cealaltă parte a dealului, un şuvoi zgomotos de apă ce se izbea de pietre, un om care ofta, picioare care sfărâmau frunze aşternute de douăzeci de anotimpuri. Am văzut sclipirea unui baston cu vârf de argint şi chipul scobit al posesorului. Mâinile sale se îndeletniceau cu încheiatul numeroşilor nasturi de la pantaloni. Era generalul Capă, iar bărbatul elegant cu banana era Yiban, jumătate de om.

Ua! În faţa mea stătea omul pentru a cărui întoarcere mă rugasem. Mai târziu mă rugasem să rămână departe de domnişoara Banner, dar se părea că ultimele rugi nu fuseseră la fel de numeroase ca primele.

Capă a lătrat un ordin către Yiban, apoi Yiban mi-a spus:

— Micuţă domnişoară, acest domn este un faimos general yankeu. Asta e casa unde locuiesc străinii care îl slujesc pe Dumnezeu?

N-am răspuns. Îmi aminteam ce spusese omul care se întorsese pe Muntele Ciulinilor: generalul Capă îi trădase pe hakka şi trecuse de partea cealaltă. Am văzut că generalul Capă se uita la pantofii mei. A vorbit din nou, iar Yiban a tradus:

— Doamna care ţi-a dat pantofii aceia e o prietenă foarte bună a generalului. De-abia aşteaptă să-l vadă.

Astfel că pantofii din picioarele mele i-au condus pe cei doi la domnişoara Banner. Şi Yiban avea dreptate. De-abia aştepta să-l vadă pe generalul Capă. S-a repezit să-l îmbrăţişeze şi l-a lăsat s-o ridice în aer. Şi asta de faţă cu pastorul Amin şi doamna Amin, care, deşi erau soţ şi soţie, nu se

atingeau niciodată, nici măcar în camera lor – aşa îmi spusese Lao Lu. Noaptea târziu, când toată lumea ar fi trebuit să doarmă, dar nu dormea, domnişoara Banner a deschis uşa, iar generalul Capă a trecut repede din camera lui în a ei. Toată lumea a auzit; nu aveam ferestre, doar panouri de lemn.

Ştiam că domnişoara Banner îl va chema pe general în camera ei. Mai devreme, în seara aceea, îi spusesem că generalul Capă îi trădase pe hakka şi că o va trăda şi pe ea. S-a înfuriat foarte tare pe mine, de parcă voiam să arunc un blestem asupra ei cu acele cuvinte. A spus că generalul Capă era un erou, că o părăsise în Canton doar pentru a-i ajuta pe Adoratorii Domnului. Aşa că i-am zis ce spusese omul care se întorsese pe Muntele Ciulinilor: că generalul Capă se însurase de dragul aurului cu fiica unui bancher chinez. Mi-a spus că inima mea era un boţ de carne putredă, iar cuvintele mele erau nişte viermi care se hrăneau cu bârfe. A spus că dacă eu credeam aşa ceva despre generalul Capă, nu mai eram prietena ei credincioasă.

I-am zis:

— Când deja crezi ceva, cum poţi să încetezi brusc? Când eşti un prieten credincios, cum poţi să nu mai fii dintr-odată asta?

Nu mi-a răspuns.

Târziu în noapte, am auzit cutia muzicală, cea pe care i-o dăduse tatăl ei când era mică. Auzeam melodia care o făcuse să plângă pe doamna Amin, care acum însă îl făcea pe un bărbat să sărute o fată. Am auzit-o pe domnişoara Banner suspinând, iar şi iar. Iar fericirea ei era atât de mare, că s-a revărsat, s-a prelins în camera mea şi s-a preschimbat în lacrimi de tristeţe.

Am început din nou să-mi spăl rufele acasă la Kuan. Simon se ocupase de asta – fusese una dintre chestiile frumoase din căsnicia noastră. Îi plăcea să facă curat în casă, să scuture aşternuturile proaspăt spălate şi să le întindă bine pe pat. De când a plecat, a trebuit să-mi spăl singură rufele. Maşinile de spălat cu fise se află la subsolul blocului, iar mirosul de mucezeală şi penumbra îmi dădeau ameţeli. Atmosfera de acolo încă îmi mai bântuie imaginaţia. Dar, dacă mă gândesc mai bine, la fel face şi Kuan.

Aştept întotdeauna până rămân fără chiloţi curaţi. Atunci arunc în maşină trei saci cu rufe murdare şi o pornesc spre Balboa Street. Chiar şi acum, în timp ce-mi întind rufele în uscătorul lui Kuan, mă gândesc la povestea pe care mi-a spus-o în acea zi în care eram atât de plină de speranţe în dragoste. Când a ajuns la partea cu fericirea care se preschimbă în tristeţe, am spus:

— Kuan, nu mai vreau să ascult povestea asta.

— A? De ce?

— Mă deprimă. Şi în momentul ăsta vreau să-mi păstrez buna dispoziţie.

— Poate spun mai mult şi nu te deprimi. Vezi greşeala pe care făcut domnişoara Banner...

— Kuan, am spus, nu vreau să mai aud nimic de domnişoara Banner. *Niciodată*.

Ce forţă! Ce uşurare! M-am minunat cât de puternică mă simţeam datorită lui Simon. Eram în stare să-i fac faţă lui Kuan. Eram în stare să hotărăsc pe cine ascult şi de ce. Eram în stare să fiu cu cineva ca Simon, realist, raţional şi normal la cap.

Nici nu-mi trecea prin minte că şi el îmi va umple viaţa cu fantome.

II

6

Licuricii

În noaptea când Simon m-a sărutat pentru prima oară am aflat adevărul despre Elza. Semestrul de primăvară se încheiase şi ne plimbam pe dealurile din spatele campusului de la Berkeley, fumând un joint. Era o noapte caldă de iunie şi am ajuns într-un loc în care luminiţe albe sclipeau în stejari de parcă era Crăciunul.

— Am cumva halucinaţii? am întrebat.

— Licurici, mi-a răspuns Simon. Grozavi, nu?

— Eşti sigur? Nu cred că există aşa ceva în California. Eu n-am mai văzut.

— Poate i-a crescut vreun student pentru un experiment de studiu şi le-a dat drumul.

Ne-am aşezat pe trunchiul ruginit al unui copac prăbuşit. Doi licurici pâlpâitori zburau în zigzag unul spre celălalt. Atracţia dintre ei părea accidentală şi totuşi predestinată. Luminiţele se aprindeau şi se stingeau ca două avioane care se îndreaptă spre aceeaşi pistă de aterizare, tot mai aproape, până când au strălucit o clipă ca o singură fiinţă, apoi s-au stins şi s-au îndepărtat în întuneric.

— Asta-i ideea ta de idilă, am spus.

Simon a zâmbit şi m-a privit foarte direct. M-a luat stângaci pe după talie. Au trecut zece secunde, apoi douăzeci, fără ca vreunul din noi să facă vreo mişcare. Faţa îmi luase foc şi inima îmi bătea

foarte repede când mi-am dat seama că eram pe punctul de a traversa limitele prieteniei, gata să escaladăm zidul şi să ne pierdem în peisajul sălbatic. Gurile noastre, asemenea celor doi licurici, au plutit şi s-au apropiat tremurat una de cealaltă. Mi-am închis ochii atunci când buzele lui le-au atins pe ale mele; amândoi eram înfiorați şi nesiguri. Când m-am tras mai aproape de el, ca să-i permit să mă îmbrățişeze cu mai multă pasiune, mi-a dat drumul, practic, m-a împins. A început să vorbească, pe un ton de scuză.

— Doamne, îmi pare rău. Îmi placi cu adevărat, Olivia. Foarte mult. Dar e foarte complicat, din cauză că... ei bine..., ştii tu.

I-am dat un bobârnac unui licurici de pe trunchiul copacului şi m-am uitat la el cu mintea aiurea, în timp ce se zvârcolea pe spate.

— Ştii, ultima dată când am văzut-o, ne-am certat îngrozitor. S-a enervat cumplit pe mine şi de-atunci n-am mai văzut-o. Asta s-a întâmplat acum şase luni. Chestia e că încă o mai iubesc. Dar...

— Simon, nu trebuie să dai nici o explicaţie. M-am ridicat cam nesigură pe picioarele mele. Hai să uităm totul, bine?

— Olivia, stai jos. Te rog. Trebuie să-ţi spun. Vreau să înţelegi. E important.

— Dă-mi drumul. Las-o baltă, bine? Rahat! Poartă-te ca şi cum nu s-a întâmplat nimic!

— Aşteaptă. Întoarce-te. Stai jos, te rog, stai jos. Olivia, trebuie să-ţi spun.

— De ce naiba?

— Pentru că am impresia că te iubesc şi pe tine.

Mi-am ţinut răsuflarea. Bineînţeles, aş fi preferat să nu fi adăugat cuvinte ca „am impresia" sau „şi pe tine", de parcă aş fi făcut parte dintr-un harem emoţional. Dar, la cât de îndrăgostită eram,

„te iubesc“ era de-ajuns ca să acţioneze şi ca balsam, şi ca momeală. M-am aşezat.

— Dacă o să afli ce s-a întâmplat, a spus, poate o să înţelegi de ce mi-a luat atâta să-ţi zic ce simt pentru tine.

Inima încă îmi mai bătea nebuneşte, pradă unui amestec ciudat de furie şi speranţă. Câteva minute am stat nemişcaţi într-o tăcere încărcată de nervozitate. Când m-am simţit pregătită, am spus pe un ton rece:

— Dă-i drumul.

Simon şi-a dres vocea.

— Cearta asta cu Elza s-a petrecut în decembrie, în timpul vacanţei. Mă întorsesem în Utah. Făcuserăm planuri să mergem la schi în Little Cottonwood Canyon. Cu o săptămână în urmă, ne rugaserăm amândoi să ningă şi până la urmă a turnat, ca din camion, aproape un metru de zăpadă proaspătă.

— Şi n-a mai vrut să meargă, mi-am dat eu cu presupusul, încercând să accelerez povestea.

— Nu, am mers. Urcam canionul în maşină şi ţin minte că discutam despre SLA şi dacă mâncarea dată săracilor făcea extorcarea şi furtul din bănci mai puţin condamnabile. Din senin, Elza m-a întrebat: „Ce crezi despre avorturi?“ Mi s-a părut că nu auzisem bine. „Despre furturi?“ am întrebat. Şi ea: „Nu, avorturi“. Aşa că i-am zis: „Păi, ştii, cum spuneam amândoi adineauri, despre procesul *Roe versus Wade*, problema e că decizia nu a mers destul de departe“. Atunci m-a întrerupt: „Da, dar ce crezi *cu adevărat* despre avorturi?“

— Cum adică, ce crezi cu adevărat?

— Asta am întrebat-o şi eu. Şi a zis încet, aproape silabisind: Adică, emoţional, ce simţi? Am răspuns: „Emoţional, n-am nici o problemă cu asta“. Atunci a izbucnit: „Nici măcar nu ai stat să te gândeşti la întrebarea mea! Nu vorbim despre

vreme. Vorbim despre viețile unor ființe omenești! E vorba de viața reală a unei femei în relație cu viața potențială din pântecele ei!"

— Era isterică.

De-abia așteptam să scot în evidență firea volatilă și irațională a Elzei. A dat din cap aprobator.

— Când am ajuns la capătul potecii, a sărit din mașină, enervată la culme, și și-a aruncat schiurile pe zăpadă ca să și le pună. Chiar înainte să o ia din loc, a țipat: „Sunt însărcinată, idiotule. Și n-am cum să nasc copilul ăsta și să-mi văd de viață. Dar mă distruge faptul că trebuie să avortez, iar tu stai acolo zâmbitor și-mi spui că n-ai nici o problemă".

— Dumnezeule, Simon. De unde era să știi?

Deci asta a fost, mi-am spus: Elza a vrut să se mărite, iar Simon, pus în fața unei asemenea perspective, a refuzat. Bravo lui.

— Am rămas interzis, continuă Simon. Habar n-aveam. Eram întotdeauna atenți să nu rămână însărcinată.

— Crezi că a făcut intenționat vreo greșeală?

S-a încruntat.

— Nu e genul.

Părea să-i ia apărarea.

— Și ce-ai făcut?

— Mi-am pus schiurile și m-am luat după ea. I-am tot strigat să aștepte, dar a coborât de partea cealaltă a unei culmi și n-am mai văzut-o. Doamne, îmi amintesc ce zi frumoasă era, însorită și liniștită. Știi, niciodată nu-ți închipui că se poate întâmpla ceva îngrozitor dacă vremea e frumoasă.

A râs amar. Am crezut că terminase de povestit – din acea zi, el și Elza nu s-au mai văzut niciodată, sfârșit, apoi cel de-al doilea film, adică eu.

— Mda, am spus, încercând să par compătimitoare, trebuia măcar să-ți fi dat o șansă să discuți situația, înainte să-ți sară în cap.

Simon s-a aplecat şi şi-a îngropat faţa în palme.

— O, Doamne! a spus pe un ton chinuit.

— Simon, înţeleg, dar nu a fost vina ta, iar acum s-a terminat.

— Nu, aşteaptă, a spus răguşit. Lasă-mă să termin. S-a uitat în gol spre genunchii lui şi a respirat de câteva ori adânc. Am ajuns la un drum abrupt şi am văzut un indicator de prăpastie. Imediat după, stătea ea, pe o creastă, cu mâinile strânse în jurul mijlocului, plângând. Am strigat-o şi a ridicat privirea, furioasă foc. Şi-a făcut vânt, îndreptându-se spre o crevasă abruptă, sub cerul liber. O văd şi acum: Zăpada incredibilă, curată şi fără fund. Şi ea aluneca pe pantă, în plină viteză. Dar când ajunsese cam pe la jumătatea coborâşului, s-a izbit de o porţiune cu zăpadă mai zgrunţuroasă, i s-au afundat schiurile şi s-a împotmolit.

M-am uitat la ochii lui Simon. Fixau ceva pierdut în depărtare şi mi s-a făcut frică.

— Am strigat-o din toate puterile. Înfigea beţele în zăpadă, încercând să-şi salte deasupra vârfurile schiurilor. Am strigat din nou: „La naiba, Elza!" şi am auzit un sunet, ca o împuşcătură înfundată, apoi s-a lăsat din nou o linişte totală. S-a întors. Privea cu greu – probabil că o orbea soarele. Nu cred că l-a văzut – povârnişul, la două sute de metri deasupra ei. Se despica lent, fără zgomot, ca un fermoar uriaş care se deschidea. Fisura s-a transformat într-o falie, o umbră albăstruie pe zăpadă. Şi după aia a început să se târască repede, direct către margine. Falia a alunecat puţin; era imensă, sticloasă ca o pistă de patinaj. Apoi totul a început să huruie, pământul, picioarele, pieptul şi capul meu. Iar Elza... mi-am dat seama că ştia. Se chinuia să-şi scoată schiurile.

Ca şi Elza, ştiam ce urma.

— Simon, nu cred că vreau să mai aud restul...

— Şi-a azvârlit schiurile şi rucsacul. Sărea prin zăpadă, se afunda până la mijloc. Am început să urlu: „Ia-o într-o parte!" Apoi muntele s-a prăbuşit şi n-am mai auzit decât un zgomot ca de tren; copaci frângându-se în lanţ, ca nişte beţe de chibrit.

— O, Doamne, am şoptit.

— Înota în zăpada întărită – asta trebuie să faci, să înoţi, să înoţi, să nu renunţi. Şi apoi... a fost înghiţită... a dispărut. Totul a trosnit, s-a liniştit, apoi a încremenit. Simţeam mirosul de răşină de pin venind de la copacii rupţi. Mintea îmi mergea cu un milion de kilometri pe oră. Nu intra în panică, mi-am spus, dacă intri în panică, s-a terminat. Am coborât pe schiuri printr-o parte, printre copacii unde zăpada era intactă. Îmi tot spuneam: Ţine minte unde s-a scufundat. Vezi unde ies schiurile din zăpadă. Foloseşte o placă de schi ca semn. Sapă cu un băţ. Lărgeşte tot mai mult groapa.

Dar când am ajuns jos, nimic nu mai semăna cu ce văzusem de sus. Punctul pe care mi-l însemnasem în minte, rahat, nu mai era acolo, nu se vedea decât o întindere imensă de zăpadă sfărâmată, grea ca cimentul ud. Îmi târşâiam picioarele de colo-colo, simţindu-mă ca într-un coşmar din ăla în care ai picioarele paralizate.

— Simon, am spus, nu trebuie să...

Dar a continuat să vorbească:

— Brusc, m-a izbit o stare bizară de calm, ca miezul unui uragan. O vedeam pe Elza în minte, vedeam unde se afla. Între noi exista o legătură atât de strânsă. Îmi arăta în gând pe unde să o iau. Mi-am făcut loc prin zăpadă până unde credeam că se află. Am început să sap cu o placă de schi, spunându-i c-o s-o scot de-acolo imediat. Apoi am auzit un elicopter. Slavă Domnului! Am început să dau din mâini ca un apucat şi doi tipi supraveghetori ai pistei de schi au sărit, cu un

câine-salvamontist şi sonde de avalanşă. Eram atât de înnebunit, că am început să le spun cât de bună era la aerobic, ce puls avea, câţi kilometri alerga în fiecare săptămână şi unde să sape. Dar salvamontiştii şi câinele au luat-o în josul pantei, mişcându-se în zigzag. Aşa că am continuat să sap acolo unde ştiam că e. Nu peste mult timp, am auzit un lătrat scurt şi oamenii de jos au strigat că au găsit-o. M-a surprins că nu era unde fusesem sigur că se afla. Când am ajuns în vale, unde erau salvamontiştii, am văzut că o dezgropaseră pe jumătate. Mă urneam cu greu prin zăpadă, transpirat şi cu răsuflarea tăiată, mulţumindu-le, spunându-le că sunt grozavi, pentru că vedeam că nu păţise nimic. Era acolo, chiar în faţa mea, tot timpul fusese doar la vreo jumătate de metru sub zăpadă. Eram al naibii de fericit că o vedeam în viaţă.

— O, slavă Domnului, am şoptit. Simon, până să spui asta, ştii? Chiar am crezut...

— Avea deja ochii deschişi. Dar se împotmolise, stătea ghemuită pe-o parte, cu mâinile făcute căuş la gură, aşa cum ştiusem că o să facă, pentru a obţine un fel de buzunar plin cu aer, ca să respiri mai mult timp. Spuneam râzând: „Doamne, Elza, nu-mi vine să cred că ai fost atât de calmă încât să-ţi aminteşti chestia cu buzunarul de aer". Numai că tipii mi-au zis împingându-mă: „Ne pare rău, omule, a murit". Le-am zis: „Ce mama naibii tot spuneţi? E încă acolo, o văd cu ochii mei, scoateţi-o". Unul dintre tipi mi-a pus mâna pe umăr şi mi-a zis: „Hei, amice, săpăm de o oră, iar avalanşa a fost anunţată cu o oră înainte să venim noi. Nu putea să reziste decât douăzeci, douăzeci şi cinci de minute cel mult.

Am strigat la el: „Au trecut *zece minute*!" Aveam mintea varză – ştii ce am crezut? Că Elza le spusese să-mi zică asta pentru că era încă furioasă

pe mine. I-am împins deoparte şi am trecut. Vezi tu, voiam să-i spun că ştiam – ştiam cu inima şi toată fiinţa mea – cât de specială e viaţa, cât de greu e să renunţi la ea, la viaţa ta sau a oricui altcuiva.

Mi-am pus mâna pe umărul lui Simon. Respira din greu, ca un astmatic.

— Când am ajuns lângă ea, am curăţat zăpada care i se strânsese în gură. Şi, şi, şi – şi atunci mi-am dat seama că nu respira, ştii, că de fapt nu respira în buzunarul acela de aer pe care o învăţasem să-l facă. Şi, şi, şi am văzut cât de întunecată era la faţă, cu lacrimile îngheţate în ochii deschişi, ştii, şi am zis: „Elza, te rog, haide, te rog, nu face asta, te rog, nu-ţi fie teamă. Am apucat-o de mâini, aşa – o, Doamne, rahat, erau atât de reci – dar nu se oprea, tot nu... Se...

— Ştiu, am zis încet.

Simon a scuturat din cap.

— Se ruga, ştii, cu mâinile împreunate, aşa cum o învăţasem eu. Şi chiar dacă ştiam deja, rahat, Doamne, Dumnezeule, deşi ştiam că de fapt nu spunea nimic, o auzeam, striga: „Te rog, Doamne, te rog, te rog, te rog, nu mă lăsa să mor".

Mi-am întors faţa de la el. Gâtul meu scotea zgomote aiurea, în timp ce mă străduiam să nu plâng. Nu ştiam ce să spun şi cum să-l consolez. Şi ştiu că ar fi trebuit să simt o tristeţe cumplită şi o mare compasiune pentru Simon, ceea ce chiar simţeam. Dar, ca să fiu cinstită până la capăt, cel mai puternic simţeam o teamă cumplită. O urâsem, îmi dorisem să moară, iar acum era ca şi cum eu o omorâsem. Trebuia să plătesc. O să suport consecinţele, cercul karmic o să se închidă, cum se întâmplase cu Kuan şi spitalul de nebuni. M-am uitat la Simon. Se uita cu ochi sticloşi la siluetele stejarilor şi la licuricii scăpărători.

— Ştii, majoritatea timpului ştiu că a murit, a spus cu un calm bizar. Dar uneori, când mă gândesc

la ea, începe la radio melodia noastră preferată. Sau chiar atunci sună vreun prieten de-al ei din Utah. Şi nu cred că sunt simple coincidenţe. O simt. E cu mine. Pentru că, vezi tu, eram strâns legaţi, cu adevărat, din toate punctele de vedere. Nu era doar o atracţie fizică, asta venea la urmă. Era ca şi cum... pot să-ţi citesc ceva scris de ea?

Am dat din cap, uitându-mă în gol. Simon şi-a scos portofelul şi a desfăcut o hârtie tocită şi lipită cu scotch.

— Mi-a trimis asta cam la o lună înainte de accident şi face parte din cadoul de ziua mea.

Am ascultat, simţindu-mi inima bolnavă.

— Dragostea e problematică, a citit cu voce tremurătoare. Nu ţine niciodată de lumesc şi de cotidian. Nu te poţi obişnui niciodată cu ea. Trebuie să mergi cu ea şi să o laşi să meargă cu tine. Nu poţi să te împotriveşti niciodată. Te pune în mişcare asemenea mareei. Te poartă în largul mării, apoi te depune din nou pe ţărm. Durerea şi zbaterea de azi sunt temelia unei plimbări prin ceruri. Poţi să fugi de dragoste, dar nu poţi să spui niciodată nu. E valabil pentru toată lumea. Simon împături la loc scrisoarea. Încă mai cred asta, spuse.

Mă chinuiam disperată să-mi dau seama ce înţeles aveau cuvintele alea. Dar mintea mea amesteca tot ce auzisem până se preschimba într-o bolboroseală de zoaie. Cumva îmi citise scrisoarea aia ca să îmi spună că asta vrea de la mine?

— E frumos.

Îmi era ruşine că nu ştiam ce altceva să spun.

— Doamne! Nici nu ştii cât de uşurat mă simt, vreau să zic, pentru că pot să vorbesc cu tine despre ea. Ochii îi străluceau însufleţiţi, cuvintele curgeau ca într-un abandon. E ca şi cum ea e singura persoană care mă *cunoaşte*, mă cunoaşte cu adevărat. Totul îmi revine în memorie şi ştiu

că trebuie să nu mă mai agăţ de ea. Dar după aia merg prin campus şi-mi spun: Nu, nu se poate să fi murit. Şi apoi o văd, cu părul ei ondulat, dar, când se întoarce, e altcineva. Şi chiar dacă m-am înşelat de atâtea ori, nu mă pot opri să n-o caut. E ca şi cum aş fi dependent şi închis în mine în ultimul hal. O văd în toţi şi în toate. Ochii i se agăţară nebuneşte de ai mei. Vocea ta, de pildă. Când te-am cunoscut, mi s-a părut că seamănă mult cu a ei.

Cred că am tresărit violent, pentru că Simon a adăugat repede:

— Trebuie să înţelegi că eram cam dus când te-am cunoscut. Nu trecuseră decât trei luni de când Elza avusese, ştii, accidentul ăla. Voiam să cred că era încă în viaţă, în Utah, că era supărată pe mine şi de-asta n-o mai văzusem de mult... De fapt, acum că mă gândesc mai bine, voi două nu prea semănaţi la voce, nu chiar. Îşi plimbă degetul pe încheieturile degetelor mele. Nu mi-am dorit niciodată să iubesc pe altcineva. Credeam că e de-ajuns ce aveam noi doi, eu şi Elza. Adică, îmi dau seama că cei mai mulţi oameni nu au parte toată viaţa de o astfel de iubire – înţelegi ce vreau să spun?

— Ai avut baftă.

A continuat să-mi mângâie încheieturile degetelor.

— Apoi mi-am amintit ce mi-a scris ea despre faptul că nu fugi niciodată de iubire, că nu spui nu. Că nu poţi. Şi-a ridicat ochii şi m-a privit foarte direct. În fine, de-asta a trebuit să-ţi spun tot ce s-a întâmplat, ca să pot fi sincer cu tine de acum înainte. Ca să înţelegi că am şi altfel de sentimente decât ce simt pentru tine şi dacă uneori o să fiu cu gândurile în alte părţi... ăă, ştii tu.

Simţeam că mă sufoc. I-am şoptit cu cea mai dulce voce de care eram în stare:

— Înţeleg, chiar înţeleg. Pe bune, chiar înţeleg.

Apoi ne-am ridicat amândoi şi, fără să ne mai spunem absolut nimic, am străbătut dealurile şi ne-am întors în apartamentul meu.

Ceea ce ar fi trebuit să fie cea mai romantică noapte din viaţa mea a fost, pentru mine, un coşmar. Tot timpul cât am făcut dragoste am avut impresia că Elza ne urmărea de undeva. Mă simţeam de parcă făceam sex la o înmormântare. Îmi era frică să scot vreun sunet. Totuşi Simon nu s-a purtat îndoliat sau vinovat absolut deloc. N-aveai cum să-ţi dai seama că tocmai îmi spusese cea mai tristă poveste pe care o auzisem vreodată. Se purta ca oricare alţi iubiţi în prima noapte, dornic să-mi arate cât de versatil şi de experimentat era, făcându-şi probleme că nu-mi oferea destulă plăcere, pregătit de-ndată pentru a doua rundă.

După, am stat trează în pat, gândindu-mă la Chopin şi Gershwin şi ce Dumnezeu putea avea în comun muzica lor. Îmi imaginam genunchii Elzei, ca două chipuri de îngeraşi, unul din ei cu un zâmbet euforic, şi mă întrebam cum poate un copilaş să se aleagă cu o cicatrice de forma şi culoarea unei râme. M-am gândit la ochii ei – amintirea căror speranţe, suferinţe şi violenţe i se transmiseseră prin sânge? Dragostea te pune în mişcare asemenea mareei, spusese. Am văzut-o plutind pe valul unei avalanşe.

În zori, reuşisem să o văd pe Elza aşa cum o făcuse Simon. Avea o aură luminoasă în jurul capului, pielea îi era la fel de catifelată ca aripile unui îngeraş. Iar ochii ei albaştri de gheaţă puteau să vadă totul, trecutul în viitor. Va fi întotdeauna periculos de frumoasă, la fel de curată şi de îmbietoare ca o pantă acoperită de zăpadă proaspătă, fără fund.

*

* *

Când mă gândesc la tot ce s-a întâmplat, îmi dau seama că a fost o tâmpenie să continui relaţia cu Simon. Dar eram tânără şi îndrăgostită lulea. Am confundat o situaţie patetică cu una romantică, compasiunea cu un mandat de a-l salva pe Simon de la tristeţe. Şi întotdeauna am atras sentimente de vinovăţie ca un magnet. Tatăl meu, apoi Kuan, acum Elza. Mă simţeam vinovată pentru toate gândurile răutăcioase pe care le nutrisem pentru Elza. Ca un gest de penitenţă, i-am căutat aprobarea. I-am devenit complice. Am luat parte la reanimare.

Îmi amintesc că i-am propus lui Simon să mergem în drumeţie prin Yosemite.

— Mi-ai spus cât de mult iubea Elza natura, am spus. Mă gândeam că, ştii, dacă am merge, ar fi şi ea cu noi.

Simon părea recunoscător pentru că înţelegeam, iar mie îmi era de-ajuns, că dragostea noastră va înflori în felul ăsta. Trebuia doar să mai aştept un pic. Asta mi-am repetat în minte mai târziu, când ne instalaserăm cortul într-un loc numit Rancheria Falls. Deasupra noastră se întindea o boltă înstelată magnifică. Era atât de vastă şi de vie, la fel ca speranţa mea. M-am căznit din toată inima şi mintea mea să-i destăinui asta lui Simon, dar, când am vorbit, cuvintele sunau destul de banal.

— Simon, am spus. Îţi dai seama că primii doi oameni care s-au iubit vreodată în lume au văzut aceleaşi stele pe care le vedem şi noi?

Iar Simon a inspirat şi a expirat adânc. Ştiam că o făcuse nu dintr-un sentiment de uimire, ci cu tristeţea omului educat. Aşa că am tăcut, înţele-

geam, după cum spusesem. Știam că se gândea din nou la Elza. Poate se gândea că și ea văzuse aceleași stele. Sau că și ea spusese cândva ceva asemănător, dar într-o exprimare mai elegantă. Sau că în întuneric vocea mea devenea ca a ei, cu același ton excesiv de pasional, tonul în care îmi exprimam ideile mele banale și pe care ea l-ar fi folosit ca să salveze toată lumea asta împuțită.

Apoi am simțit că devin tot mai mică, dar mai compactă, gata să fiu spulberată de greutatea propriei mele inimi, de parcă legile gravitației și echilibrului s-ar fi schimbat și eu le-aș fi încălcat. M-am mai uitat o dată la toate stelele acelea mărunte și tăioase, sclipind ca niște licurici. Doar că acum erau ca niște pete care se dizolvau, iar cerul nopții se clătina și se rotea ca un vârtej, prea imens pentru a mai putea să-și împiedice prăbușirea.

7

O sută de simțuri secrete

Din felul în care adoptasem viaţa trecută a Elzei, ai fi crezut că fusese cea mai bună şi mai apropiată prietenă a mea. Când eu şi Simon a trebuit să alegem reţete pentru Thanksgiving, am preferat umplutura cu stridii şi castane a Elzei mâncării mele chinezeşti cu orez cleios şi cârnaţi. Ne beam cafeaua din cănile de ceramică cu două toarte pe care le făcuse Elza la o tabără de vară pentru copiii cu talent muzical. Seara şi în week-end ascultam albumele favorite ale Elzei: cântece de The Blues Project, Randy Newman, Carole King şi o simfonie cam patetică pe care o compusese ea însăşi şi pe care orchestra colegiului ei o cântase şi înregistrase recent în memoria ei. Lui Simon i-am spus că muzica era dovada vie a convingerilor sale. Dar în sinea mea, mi se părea că sună ca un cor de mâţe care se miorlăie noaptea pe tomberoane, ca la sfârşit să se audă conserve prăbuşindu-se peste tot odată cu zborul pe fereastră al unui pantof bine direcţionat.

Apoi a trecut pe nesimţite şi decembrie, iar Simon m-a întrebat ce cadou special îmi doream de Crăciun. De la radio se auzeau colinde, iar eu mă gândeam ce i-ar plăcea lui Simon să-i ofere Elzei – o donaţie în numele ei la Sierra Club? O colecţie de albume de Gershwin? Atunci l-am auzit pe Yogi Yorgesson cântând *Yingle Bells*.

Ultima dată când ascultasem cântecul ăla aveam doisprezece ani şi pe atunci credeam că sarcasmul era cea mai tare chestie din lume. De Crăciun Kuan a primit de la mine o tablă de spiritism. În timp ce se zgâia zăpăcită la literele şi numerele învechite, i-am spus că se poate folosi de tablă ca să le întrebe pe fantomele americane cum se scriu cuvintele englezeşti. A mângâiat-o şi mi-a spus:

— Min'aat, foarte bună.

Pe tatăl meu vitreg l-au apucat nervii.

— De ce simţi neapărat nevoia să te distrezi pe seama ei? m-a întrebat sever tata Bob.

Kuan a studiat placa şi mai perplexă.

— A fost doar o glumă, bine?

— Atunci e o glumă răutăcioasă şi a fost o răutate din partea ta să faci aşa ceva. M-a înşfăcat de mână şi m-a smuls de pe podea. Gata cu Crăciunul tău, domnişoară, a zis.

Singură în dormitor, am dat drumul la radio. Atunci am auzit *Yingle Bells*. Cântecul se voia o glumă, ca placa pe care i-o dăruisem lui Kuan. Plângeam amar: Cum puteam eu să fiu rea cu Kuan dacă nici măcar nu *ştia* că sunt rea? În afară de asta, reflectam eu, dacă eram rea, deşi nu eram, o merita, era ţăcănită. Îi invita pe ceilalţi să-i joace tot felul de renghiuri. Şi de ce era atât de rău să te distrezi un pic de Crăciun? Oamenii care se cred sfinţenia întruchipată sunt răi. Ei bine, dacă toată lumea mă crede rea, o să le-arăt ce-i aia răutate.

Am dat radioul la maximum. Mi-am imaginat că butonul de la volum e nasul coroiat de italian al lui tata Bob, aşa că l-am rotit atât de dur că l-am rupt, iar acum Yogi Yorgesson cânta *„laughing all the way – ha-ha-ha!“* din toţi rărunchii, iar tata Bob înjura: „Olivia, închide radioul ăla împuţit“, ceea ce nu e o chestie prea creştinească, mai ales de Crăciun. Am smuls cu furie ştecherul din

priză. Mai târziu Kuan a intrat în dormitor şi mi-a spus că i-a plăcut cadoul meu cu scrierea cuvintelor „o, fooarte-fooarte mult".

— Nu mai face pe retardata, am mormăit.

Am continuat să afişez o faţă cât mai răutăcioasă, dar m-am speriat văzând cât de mult o rănisem.

Iar acum Simon mă întreba ce cadou vreau de Crăciun. Ascultam din nou *Yingle Bells* la radio. Şi-mi venea să urlu că n-ajungi nicăieri dacă eşti înţelegător cu oamenii. În momentul ăla ştiam ce voiam de Crăciun. Voiam să scot ştecherul din priză. Voiam să moară odată Elza.

Dar după şase luni în care mă purtasem ca un nobil ocupant al locului doi, cum puteam să-i spun din senin lui Simon că voiam să-i ard Elzei un şut în fundul ei de fantomă şi s-o azvârl din patul nostru? M-am imaginat punându-i într-o cutie fotografiile, albumele, toate kitschoşeniile ei enervante. „Ca să fie în siguranţă", i-aş spune lui Simon, „până termin curăţenia de primăvară". După care aş băga cutia în portbagajul maşinii mele şi, noaptea târziu, m-aş îndrepta spre lacul Temescal. Aş folosi pe post de greutăţi nişte sticle de înălbitor umplute cu nisip, aş azvârli toată harababura asta în apa întunecată, fără lună, şi aş urmări cum se ridică bule la suprafaţă în timp ce rivala mea de moarte s-ar adânci în uitarea lichidă.

Iar mai târziu ce i-aş spune lui Simon, ce explicaţie i-aş da? „Doamne, e îngrozitor, dar cutia cu toate lucrurile Elzei? – a fost furată. Nici mie nu-mi vine să cred. Hoţii tre' să fi crezut că e ceva de valoare în ea. Vreau să zic, chiar e ceva de valoare, dar numai pentru noi doi. Doamne, ai dreptate. Habar n-am de ce n-au luat casetofonul."

Ar observa privirea mea evazivă, colţurile gurii ridicate într-un zâmbet imposibil de înăbuşit. Aş

fi nevoită să mărturisesc ce făcusem, ce simţeam în realitate faţă de Elza şi cănile ei de cafea cu două toarte. S-ar supăra îngrozitor şi s-ar termina cu noi doi. Dacă aşa ar sta situaţia, să se ducă învârtindu-se. Dar după ce îmi oboseam sinele imaginar cu variaţii ale acestei victorii glorioase, mă simţeam pierdută. Nu puteam să renunţ la Simon, aşa cum nici el nu putea să renunţe la Elza.

În această dispoziţie mizerabilă şi criminală am căutat un complice pentru a săvârşi treaba asta murdară. Am sunat-o pe Kuan.

*
* *

I-am schiţat soră-mii discret situaţia. Nu i-am spus că eram îndrăgostită de Simon. Lui Kuan? Şi să suport dup-aia chicotelile de soră, tachinăriile nesfârşite şi sfaturile ţăcănite? Am spus că Simon era un prieten.

— Aha! Un iubit, a ghicit surescitată.

— Nu. Doar un prieten.

— Prieten apropiat.

— *Doar* prieten.

— Bine-bine, acum înţeles.

I-am spus că una dintre prietenele lui Simon murise într-un accident. Am spus că Simon era trist, că nu putea s-o uite pe prietena asta a lui moartă. Îl obseda, şi asta nu era ceva sănătos. Am spus că poate l-ar ajuta să primească veşti de la prietena asta în calitate de persoană yin. Ştiind cât de sugestionabilă e Kuan şi cât de dornică să mă ajute în orice fel, mi-am formulat cererile cât de limpede puteam.

— Poate, i-am bătut eu un apropo, prietena lui Simon i-ar putea spune că trebuie amândoi să o ia de la capăt. Trebuie s-o uite şi să n-o mai pomenească niciodată.

— Aha! Era iubită.

— Nu, doar o prietenă.

— Aha, ca tine, *doar* prietenă. A zâmbit, apoi m-a întrebat: Tot chinezoaică?

— Poloneză, cred. Poate şi evreică.

— Ţ! Ţ! Kuan clătină din cap. Polonezii-evrei, foarte greu dai de ei, atât de mulţi polonezi-evrei morţi. Şi mulţi chinezi morţi, dar am multe relaţii pentru chinezi – o persoană yin cunoaşte persoana ailaltă yin, mai uşor să dau de ea, dacă chinez. Dar polonez-evreu – a! – poate nici nu mers în Lumea Yin, poate mers în altă parte.

— Există *segregaţie* pe lumea cealaltă? Nu poţi să mergi în Lumea Yin decât dacă eşti chinez?

— Nu-nu! Domnişoara Banner nu chinezoaică, mers în Lumea Yin. Depinde de ce iubeşti, ce crezi. Iubeşti pe Iisus, mergi acasă la Iisus. Iubeşti Allah, mergi Ţara lui Allah. Iţi place mult somn, mergi culcare.

— Şi dacă nu prea crezi în nimic înainte să mori?

— Atunci mergi în loc baban, ca Disneyland, poţi încerci multe locuri – îţi place, hotărăşti. Gratis, bine'nţeles.

În timp ce Kuan turuia mai departe, mi-am imaginat un parc de distracţii plin de foşti agenţi de asigurări îmbrăcaţi în costume ponosite de îngeri, fluturând trăsnete false, îndemnându-i pe trecători să facă un tur introductiv prin anticamera Iadului, Purgatoriu sau Lumea Mică a Copiilor Nebotezaţi. Între timp s-ar înscrie o mulţime de foşti adepţi ai lui Moon şi Erhard pentru excursii ce poartă titluri ca În Pandemoniu, Foc şi Pucioasă sau Scaunul de Tortură Veşnică.

— Atunci cine merge în Lumea Yin?

— O groază de oameni. Nu doar chinezi, şi oameni cu regrete mari. Sau oameni care cred că ratat şansă mare, sau dor de nevastă, dor de

bărbat, dor de copii, dor de soră. Kuan s-a oprit şi mi-a zâmbit. Tot aşa, oamenilor dor de mâncare chinezească, merg în Lumea Yin şi aşteaptă acolo. Mai târziu pot să se nască drept altcineva.

— A, adică oamenii yin sunt cei care cred în reincarnare.

— Ce înseamnă recarnare?

— Reincarnare. Păi, ştii, după moarte, spiritul tău, sau sufletul, sau ce-o fi, se poate naşte din nou ca o altă fiinţă umană.

— Da, poate acelaşi lucru, ceva cam aşa. Nu eşti prea mofturos, poţi să te întorci repede, patruzeci şi nouă de zile. Vrei ceva special – te naşti din persoana cutare, te măriţi cu cutare – uneori trebuie aştepţi mult. Ca un aeroport mare, poţi să ajungi în multe-multe locuri. Dar vrei clasa întâi, loc la fereastră, non-stop sau decontare, zborul poate are mare întârziere. Cel puţin un veac. Acum spun la tine secret, nu zici la nimeni, da? Mulţi oameni yin, viaţa viitoare, ghici cine vor să fie. Ghiceşte.

— Preşedintele Statelor Unite.

— Nu.

— The Who.

— Cine?

— Lasă. Cine vor să fie?

— Chinezi! Spun adevărat! Nu francezi, nu japonezi, nu suedezi. De ce? Cred pentru că mâncarea chinezească cea mai bună, proaspătă şi ieftină, multe-multe arome, fiecare zi, alt gust. Şi familia chineză foarte apropiaţi, prieteni foarte credincioşi. Faci rost de prieten sau familie chineză care te ţine o viaţă, rămâne cu tine zece mii de vieţi, superafacere. De-asta sunt pe lume atâţia chinezi. La fel cu oamenii din India. Mare aglomeraţie pe-acolo. Indienii cred şi ei multe vieţi. Şi auzit mâncare indiană nu rea deloc, o groază de feluri cu condimente, şi arome de curry. Sigur, curry chinezesc tot cel mai bun. Ce crezi, Libby-ah?

Place mâncarea mea cu curry? Place, pot gătesc pentru tine seara asta.

Am condus-o pe Kuan înapoi la subiectul Elza.

— Deci care e cel mai potrivit mod să dăm de prietena lui Simon? Unde se duc de obicei evreii polonezi?

— Evrei-polonezi, evrei-polonezi, începu Kuan să bombănească. Pot meargă în atâtea locuri. Unii cred nimic după moarte. Unii spun merg în loc de mijloc, ca sala de aşteptare la doctor. Alţii merg Sion, ca staţiune de lux, nimeni nu se plânge, nu trebuie bacşiş, servicii bune oricum. Clătină din cap, apoi întrebă: Cum murit persoana asta?

— Un accident la schi, în Utah. Avalanşă. E ca şi cum s-ar fi înecat.

— A! Schi nautic după prânz[1]! Burta plină, normal înecat.

— N-am zis după prânz. Am zis...

— Nu prânz? Atunci de ce înecat? Nu ştiut înot?

— Nu s-a înecat! A fost îngropată sub zăpadă.

— Zăpadă! Kuan s-a încruntat. Atunci de ce zis înecat?

Am oftat, simţind c-o s-o iau razna.

— Foarte tânără?

— Douăzeci şi unu.

— Ţţ! Asta foarte trist. Când întâmplat?

— Cam acum un an.

Kuan bătu din palme.

— Cum de uitat? Prietenul meu burlac! Toby Lipski! Lipski sună ca „schi". Tot evreu. O! Foarte haios tip yin. Murit anul trecut, cancer la ficat. El spus la mine: „Kuan, ai dreptate, prea mult băut la club disco, făcut mult rău. Mult-mult rău. Când mă întorc, *gata cu băutura*. Aşa am viaţă lungă,

---

1. Joc de cuvinte: *avalanche* (avalanşă) – *after lunch* (după masa de prânz) (engl.) (n. tr.).

dragoste lungă, penis *lung*". Ultima parte, sigur, glumit doar... Kuan mi-a aruncat o privire să se asigure că pricepusem lecția ei despre ravagiile alcoolului. Toby Lipski spus și: „Kuan, ai nevoie de favoare yin, întrebi de Toby Lipsky". Ok. Poate rog Toby Lipsky dea de fata asta. Cum cheamă?

— Elza.

— Da-da, Elza. Întâi trebuie trimit Toby mesaj, ca și cum scriu scrisoare în minte. Și-a închis ochii foarte strâns și a început să bată darabana în tâmplă. Ochii i s-au deschis brusc. Trimit în Lumea Yin. Tot ce are minte și inimă laolaltă, folosiți al o sutălea simț secret.

— Cum adică, simț secret?

— A! Deja spus ție atâtea ori! Nu ascultat? Simț secret de fapt nu secret. Spui secret pentru că toată lumea are, doar uitat. Simț la fel ca picioare furnică, trompă elefant, bot câine, mustață pisică, ureche balenă, aripă liliac, cochilie scoică, limbă șarpe, puf pe floare. Multe lucruri, dar amestecate.

— Vrei să spui instinct.

— Stric? Poate uneori stric...

— Nu stric, *instinct*. Un fel de cunoaștere cu care te naști. Așa ca... păi, ca Bubba, când sapă în pământ cu labele.

— Da! De ce lași câinele face așa ceva? Asta nu bun-simț, prost, face harcea-parcea ghiveci cu flori!

— Voiam să fac o... of, s-o lăsăm baltă. Ce-i aia un simț secret?

— Cum spun? Memorie, văz, auz, simț, toate unite, așa știi ceva adevărat în inima ta. De pildă simți, nu știu cum spun, furnicături undeva. Știi asta: Furnicături pe oase înseamnă vine ploaia, înviorează mintea. Furnicături pe pielea de pe brațe, frică de ceva, te închizi toată, dar iese piele găină peste tot. Furnicături pe piele deasupra

creier, o-o, atunci ştii ceva adevărat prelins în inima ta, dar nu vrei crezi. Atunci ai şi gâdilat păr din nas. Furnicături pe pielea sub braţ. Furnicături loc din spate creier – asta, nu te fereşti, vine mare dezastru, mhm. Foloseşti simţ secret, uneori trimiţi şi primeşti rapid mesaj între doi oameni, vii, morţi, nu contează, acelaşi simţ.

— Bine, ce zici tu că trebuie ca să meargă, am spus. Numai dă-i bătaie.

— Uaa! a exclamat Kuan răguşit. Crezi că lucrez la poştă – cumpărat târziu, pus la poştă în Ajun, livrat la Crăciun, totu' repede-repede-repede? Nici aici nu merge, nici dincolo! Oricum, în Lumea Yin nu trebuie grabă. Totul deja prea târziu! Vrei dai de cineva, tre' simţi ce simte persoana aia, persoana simte pe tine. Apoi – *pang* – ca întâmplare fericită când doi întâlnesc unul pe altul.

— Păi, bine, cum zici tu. Numai nu uita să-i spui tipului ăluia, Toby, că pe femeie o cheamă Elza Vandervolt. Ăsta-i numele ei adoptiv. Nu ştie cine sunt părinţii ei adevăraţi. Crede că sunt nişte evrei polonezi care au fost la Auschwitz. Şi s-ar putea să se gândească la Chopin, la chestii legate de muzică.

— Uaa! Vorbeşti prea repede.

— Uite, o să-ţi scriu pe ceva toate astea.

Doar mai târziu, după, am realizat ironia întregii situaţii: că încurajam iluziile lui Kuan, ca ea să-l încurajeze pe Simon să renunţe la ale lui.

Două săptămâni mai târziu, Kuan mi-a spus că Toby dăduse lovitura. Îşi dăduse întâlnire cu Elza în prima noapte cu clar de lună. Kuan a spus că oamenii din Lumea Yin nu se pricepeau deloc la stabilit întâlniri, pentru că nu mai ţineau cont de calendare şi ceasuri. Cea mai bună metodă era să urmăreşti luna. De-asta se întâmplau atâtea ciudăţenii când luna se afla în faza de creştere maximă.

— Ca lumina aprinsă pe prispă, care le spune oaspeţilor bine aţi venit, bine aţi venit, intraţi, mi-a spus Kuan.

Încă mă mai simt prost când îmi amintesc ce uşor a fost să-l păcălesc pe Simon. Totul s-a petrecut în felul următor.

I-am spus că soră-mea Kuan ne invitase la cină. A acceptat. De cum am pus piciorul în casă, Kuan a exclamat:

— Oooo, foarte arătos.

De parcă era rândul lui să-şi spună replica, Simon i-a spus lui Kuan:

— Glumeşti. Nu arăţi cu doişpe ani mai mare ca Olivia.

Atunci Kuan a spus, toată numai zâmbet:

— Oooo, şi manierat pe deasupra.

Mâncarea cu curry n-a fost rea, iar conversaţia n-a fost prea stânjenitoare. Soţul şi fiii vitregi ai lui Kuan au sporovăit cu însufleţire despre o cafteală la care fuseseră martori în parcarea de la Safeway. Cât a ţinut cina, Kuan nu s-a purtat prea ciudat, cu toate că i-a pus lui Simon tot felul de întrebări indiscrete despre părinţii lui.

— Care din ei chinez? Mama. Dar nu chinezi?... Aa, Hawaii-ah, ştiu, chinezi înainte combinaţie. Ştia dans hula-hula?... Aa. Murit? Aşa tânără? Aii, trist. Văzut dans hula-hula odată la televizor, şolduri se roteau ca maşină de spălat, braţe fluturau ca zbor păsări...

Când Simon s-a dus la baie, mi-a făcut cu ochiul şi mi-a şoptit răstit:

— Hei, de ce spus că doar prieten? Privirea pe faţa ta, faţa lui, ha, nu doar prieten! Am dreptate?

Apoi a izbucnit în rafale cutremurătoare de râs.

După cină, la un semn, George şi băieţii s-au dus în camera de familie să se uite la *Star Trek*.

Kuan ne-a spus, mie şi lui Simon, să venim în camera de zi; voia să ne spună ceva important. Noi ne-am aşezat pe canapea şi Kuan pe scaunul ei comod. Ne-a arătat şemineul fals, cu arzător de gaz.

— Prea frig? a întrebat.

Am dat din cap că nu.

Kuan şi-a pus mâinile una peste alta în poală.

— Simon, a spus, zâmbind ca un duh din lampă, spune-mi – îţi place de surioara mea, aa?

— Kuan, am avertizat-o, dar Simon deja îi răspundea:

— Foarte mult.

— Hmm. Arăta la fel de mulţumită ca o pisică după ce-şi făcuse o baie bună cu limba. Chiar dacă nu-mi zici, deja văd asta. Mmm... Ştii de ce?

— Cred că ţine de aparenţe, a spus Simon, zâmbind timid.

— Nu-nu, părinţi nu spus mie asta. Ştiu – aici, a zis ciocănindu-şi fruntea. Am ochi yin, mhm, ochi yin.

Simon m-a privit întrebător, ca şi cum mi-ar fi spus: Ajută-mă, Olivia, ce se întâmplă aici? Am dat din umeri.

— Ia uită-te acolo, spuse Kuan arătând spre şemineu. Simon, ce vezi acolo?

Simon s-a aplecat şi apoi a încercat să intre în ceea ce probabil credea că e un joc chinezesc.

— Te referi la lumânările alea roşii?

— Nu-nu, vezi *şemineu*. Am dreptate?

— A, da. Acolo e şemineul.

— Tu vezi şemineu, eu văd altceva. O persoană yin care stă acolo, cineva care murit.

— A murit? Vrei să spui, o fantomă? întrebă Simon râzând.

— Mhm. Spune o cheamă... Elsie. Adorabila de Kuan a spus din greşeală exact numele corect. Simon-ah, poate cunoşti pe fata asta, Elsie? Ea zice cunoscut pe tine, mhm.

Simon s-a îndreptat de spate şi i-a pierit zâmbetul.

— Elza?

— O, atâât de fericită că îţi aminteşti de ea. Kuan şi-a îndreptat urechea spre Elza cea imaginară, ascultând cu atenţie. A?... A. Bine-bine. S-a întors din nou către noi. Spune n-o să vă vină să credeţi, dar întâlnit mulţi muzicieni celebri, şi ei morţi. Se consultă cu şemineul. O?... O... O!... Aha. Nu-nu, stai, Elsie, prea multe nume! Spui atâtea nume oameni celebri, nu pot repet! Bine, unul... Showman? Nu? Nu pronunţ bine?

— Chopin? am ajutat-o.

— Da-da. Şi Chopin. Dar ăsta zice sună ca Showman... O! Acum înţeles... *Schumann*!

Simon era vrăjit. Eu eram impresionată. Nu ştiam că Kuan se pricepe la muzica clasică. Cântecele ei favorite erau melodii country despre femei cu inimi rănite.

— Zice şi ce fericită că întâlnit mama, tata, frate mai mare. Adică altă familie, nu care adoptat. Numele adevărat spune sună ca Wawaski, Wakowski, japonez, cred... O? Nu japonez?... Mm. Spune polonez. Evreu-polonez. Cum?... A, bine. Spune familia ei murit demult, pentru că maşină auto-n şanţ.

— Auschwitz, am zis.

— Nu-nu. Maşină-n şanţ. Da-da, am dreptate, maşină intrat şanţ, răsturnat, lovit! Kuan şi-a făcut mâna pâlnie la urechea dreaptă. Multe ori, încep înţeleg foarte greu ce spune persoană yin. Prea agitată, vorbeşte prea repede. A?... Şi-a întins uşor gâtul. Acuma zice bunici murit locul ăsta, Auschwitz, război în Polonia. Kuan s-a uitat la mine şi mi-a făcut cu ochiul, apoi s-a întors repede spre şemineu cu o expresie surprinsă şi îngrijorată. Ai-ia! Ţţ! Ţţ! Elsie, suferit prea mult. Ce trist. O. Kuan îşi atinse genunchiul. Spune accident auto, aşa făcut cicatrice pe picioruşul ei de copilaş.

Din câte-mi aminteam, nu-i scrisesem detaliul acela cu cicatricea Elzei. Dar probabil o făcusem totuşi şi mă bucuram. Dădea poveştii o notă frumoasă de autenticitate.

Simon a trântit o întrebare:

— Elza, copilul. Ce s-a întâmplat cu copilul nenăscut? E cu tine?

Kuan s-a uitat spre şemineu perplexă, iar eu mi-am ţinut răsuflarea. Rahat! Uitasem să-i spun de copilul ăla nenorocit. Kuan s-a concentrat asupra şemineului. Bine-bine. S-a întors spre noi şi a măturat aerul cu o mişcare nonşalantă a mâinii.

— Elsie spune nici o problemă, nu-ţi face griji. A întâlnit un om foarte drăguţ care se crede copilul ei. Încă nu născut, aşa că nu murit. Avut de aşteptat numai puţin, acum deja născut ca altcineva.

Am răsuflat uşurată. Dar apoi am văzut-o pe Kuan privind fix şemineul cu o expresie îngrijorată. Clătina din cap încruntată. Şi de cum a făcut asta, a început să mă furnice creştetul capului şi am văzut scântei zburând în jurul şemineului.

— A, a şoptit Kuan, cu o voce mai ezitantă. Acum Elsie spune tu, Simon, nu trebuie să te mai gândeşti la ea... A? Mhm. Greşit, da-da – prea mult irosit viaţă gândind la ea... A? Hm. Trebuie s-o uiţi, spune, da, *s-o uiţi* – să nu-i mai pomeneşti niciodată numele. Are viaţă nouă acum. Chopin, Schumann, mămica, tăticul ei. Şi tu ai viaţă nouă...

Apoi Kuan i-a spus lui Simon că ar trebui să pună mâna pe mine până nu e prea târziu, că eram fata pe care o iubea cu adevărat, că o să regrete veşnic dacă rata această şansă dată o singură dată în multe vieţi. A tot ţinut-o aşa – cât de corectă şi sinceră sunt eu, cât de bună şi credincioasă şi deşteaptă sunt.

— O, poate că nu găteşte prea bine, încă nu, dar răbdare, aşteaptă şi vezi. Dacă nu, învăţ eu pe ea.

Simon încuviința din cap, accepta totul, părând trist și recunoscător totodată. Ar fi trebuit să fiu în al nouălea cer, însă mi-era greață. Pentru că și eu o văzusem pe Elza. O auzisem.

Nu arăta ca fantomele pe care le văzusem în copilărie. Era un miliard de scântei care conțineau fiecare gând și emoție pe care le avusese vreodată. Era un ciclon de energie statică, dansând prin cameră, implorându-l pe Simon s-o audă. Am știut toate astea cu ajutorul celor o sută de simțuri secrete. Cu o limbă de șarpe, am simțit cât de fierbinte era dorința ei de-a fi văzută. Cu o aripă de liliac, am știut unde flutura, planând pe deasupra lui Simon, evitându-mi apropierea. I-am simțit fiecare lacrimă pe pielea care mă furnica, asemenea unui trăsnet lovindu-mă drept în inimă. Cu un singur firicel de puf de floare, am simțit-o tremurând toată, în timp ce aștepta s-o audă Simon. Doar că eu o auzeam de fapt – nu cu urechile, ci cu porțiunea de deasupra creierului, cuprinsă de furnicături, care îți spune că un lucru e adevărat, deși nu vrei să crezi asta. Iar sentimentele ei nu erau acelea care ieșeau din gura bine intenționată a lui Kuan. Implora, plângea, spunea iar și iar: „Simon, nu mă uita. Așteaptă-mă. O să mă întorc".

Nu i-am spus niciodată lui Kuan ce văzusem sau auzisem. Mai întâi, voiam să cred că totul nu fusese nimic altceva decât o halucinație. Totuși, de-a lungul ultimilor șaptesprezece ani, am învățat că inima e înzestrată cu propria ei voință, indiferent de ce-ți dorești tu și de câte ori îți smulgi din rădăcini cele mai cumplite spaime. Asemenea iederei, își fac loc înapoi, se strecoară pe gaura cheii în camerele din inima ta, îți sug ca niște lipitori siguranța din suflet, apoi îți alunecă prin vene și afară prin pori. Nopți la rând m-am trezit în întuneric cuprinsă de aceeași febră, cu

mintea fierbându-mi speriată de adevăr. Oare Kuan auzise şi ea ce auzisem eu? A minţit cumva de dragul meu? Ce-ar face Simon dacă ar afla că-l păcălisem? Şi-ar da seama că de fapt nu mă iubeşte?

Întrebările s-au ivit una după alta şi le-am lăsat să zacă una peste alta, până am fost sigură că mariajul nostru era sortit pieirii, că Elza o să-l facă bucăţi. Era o avalanşă care de-abia aştepta să se producă, singurul punct de sprijin era periculoasa, alunecoasa întrebare: De ce suntem noi doi împreună?

Apoi soarele se ridica deasupra pervazului. Lumina dimineţii mă orbea la început. Mă uitam la ceas. Mă sculam şi atingeam robinetele de la duş. Reglam apa caldă şi rece, apoi îmi trezeam mintea cu un jet dur de apă pe piele. Şi mă întorceam recunoscătoare la realitate şi rutină, redusă la simţurile normale în care mă puteam încrede.

8

Vânătoarea de fantome

Am fost recunoscătoare fiscului că ne-a condus la altar.

Locuiam împreună de trei ani, dintre care doi postuniversitari. Pentru a respecta visul nostru comun de „schimbare substanţială a lumii", lucram în domeniul serviciilor umanitare. Simon era consilier la Clean Break, asociaţie care îi ajuta pe adolescenţii turbulenţi, cu cazier. Eu lucram pentru Another Chance, un program destinat femeilor însărcinate dependente de droguri. Nu prea câştigam cine ştie ce, dar după ce-am văzut ce sumă imensă ne reţinea din salarii cei de la taxe, am calculat cât am economisi dacă ne-am declara venituri comune: nici mai mult, nici mai puţin decât trei sute patruzeci şi şase de dolari pe an!

Cu suma asta zornăindu-ne în faţa ochilor noştri famelici, am dezbătut o vreme dacă era corect ca guvernul să favorizeze cuplurile căsătorite. Am căzut de acord că taxele erau o formă insidioasă de constrângere guvernamentală. Dar de ce să-i dăm guvernului trei sute patruzeci şi şase de dolari ca să cumpere cu ei şi mai multe arme? Puteam să cumpărăm boxe stereo de banii ăia. Îmi amintesc absolut clar că Simon a venit cu ideea să ne căsătorim.

— Ce crezi? m-a întrebat. Să ne lăsăm cooptaţi şi să ne unim veniturile?

Nunta a avut loc lângă grădinile de rododendroni din Golden Gate Park, un spaţiu pe care ni l-am închipuit amândoi romantic datorită deschiderii spre cer şi care nu ne costa nici un ban. Însă în acea zi de iunie, s-a aşternut ceaţa adusă de un vânt arctic care ne-a biciuit hainele şi părul, aşa că în fotografiile de nuntă atât noi doi, cât şi invitaţii arătăm ca nişte demenţi. Pe când preotul de la Biserica Vieţii Universale intona binecuvântarea căsătoriei noastre, un tip de la administraţia parcului a anunţat în gura mare:

— Scuze, oameni buni, dar aveţi nevoie de autorizaţie ca să ţineţi o asemenea întrunire.

Aşa că am dat bătaie cu jurămintele matrimoniale, am săltat cadourile şi tot ce adusesem pentru un picnic în cinstea nunţii şi le-am cărat înapoi în apartamentul nostru neîncăpător din Stanyan Street.

Cireaşa de pe tortul nostru de nuntă năruit a fost că darurile de nuntă nu conţineau nici unul dintre lucrurile practice de care aveam disperată nevoie, pentru a înlocui grămada noastră de cearşafuri şi prosoape ponosite, precum şi ustensilele de bucătărie uzate. Cei mai mulţi dintre prietenii noştri ne-au dat cadouri la mişto, din categoria obiectelor pentru tineri însurăţei. Fostul meu tată vitreg, Bob, ne-a dat o vază de cristal. Părinţii lui Simon ne-au fericit cu o tavă de argint gravată.

Restul familiei mele s-a întrecut în depistarea acelui „nu-ştiu-ce special" pe care viitorii noştri nepoţi îl vor primi ca moştenire de familie. De la maică-mea am primit o sculptură originală din metal, reprezentând un cuplu sărutându-se, opera lui Bharat Singh, iubitul ei de-atunci. Frate-meu Tommy ne-a livrat un joc mecanic cu bile la care se distra de câte ori trecea pe la noi. Kevin ne-a dat o navetă de vin roşu pe care trebuia să-l lăsăm la învechit cincizeci de ani. Dar după câteva

petreceri improvizate în weekend cu prietenii, posedam o frumoasă colecţie de sticle goale.

Surprinzător, cadoul lui Kuan a fost destul de frumos. O cutie chinezească din lemn de trandafir cu capac sculptat. Când l-am ridicat, a izbucnit melodia *The Way We Were*, într-un ritm rigid şi stupid. În compartimentul pentru bijuterii se afla un pachet de ceai. „Face mulţumirea durează mai mult", a explicat Kuan şi mi-a aruncat o privire cu subînţeles.

*

* *

În primii şapte ani de căsnicie, eu şi Simon am făcut tot ce puteam ca să picăm de acord în aproape toate privinţele. Următorii şapte, aparent, am făcut exact invers. Nu am dezbătut, cum făceau el şi Elza, teme importante ca procesele necesare, acţiunea afirmativă şi reformele sociale. Ne-am certat pe marginea unor mărunţişuri: Mâncarea are sau nu un gust mai bun dacă încălzeşti tigaia înainte să torni uleiul de măsline? Simon, da, eu, nu. Nu aveam răbufniri. Dar ne ciorovăiam mai tot timpul, de parcă asta făcea parte din rutină. Şi din cauza asta ne-am pierdut răbdarea unul cu celălalt, în loc să fim afectuoşi.

Cât despre speranţele, visele, dorinţele noastre secrete, despre astea nu puteam să discutăm. Erau prea vagi, prea înfricoşătoare, prea importante. Aşa că le-am ţinut în noi şi au crescut ca un cancer, ca un trup care se macină singur.

Când mă gândesc la ce-a fost, mă minunez cât de mult a rezistat căsnicia noastră. Mă întreb dacă acelea ale altora, ale prietenilor noştri, nu se prelungesc oare în virtutea obiceiului, a letargiei sau a unei bizare combinaţii de teamă care consumă speranţele şi de speranţă care naşte temeri.

N-am crezut niciodată că stăteam mai prost decât alţii. În unele privinţe credeam că stăm chiar mai bine decât majoritatea. Eram un cuplu reuşit la dineuri. Ne menţineam în formă, aveam o viaţă sexuală destul de satisfăcătoare. Şi aveam în comun un lucru foarte important, propria noastră afacere, care ţinea de relaţii publice; lucram mai mult nonprofit, pentru diverse asociaţii medicale.

De-a lungul anilor ne-am format o clientelă din ce în ce mai numeroasă – Fundaţia Naţională de Luptă împotriva Bolilor de Rinichi, Fundaţia de Cercetare a Tumorii pe Creier, Salvaţi Animalele, două spitale şi o afacere bănoasă, o clinică dubioasă care tot scotea reclame cu o mulţime de fotografii înainte/după reprezentând fese feminine liposucţionate. Eu şi Simon lucram într-o cameră din apartamentul nostru. Eu eram fotograf, proiectant, tehnoredactor şi ilustrator. Simon era copywriter, manager în relaţiile cu clienţii, furnizor de pliante şi departament de contabilitate. În materie de estetică, ne tratam cu grijă şi respect. Căutam să cădem de acord asupra aspectului broşurilor, mărimii literelor şi a titlurilor. Eram de un profesionalism dus la extrem.

Prietenii ne tot spuneau: „Voi doi sunteţi nişte băftoşi". Ani întregi mi-am dorit să fim pe cât de norocoşi ne credeau şi ne invidiau ei. Mă convingeam singură că certurile dintre noi erau doar nişte neplăceri minore, ca aşchiile intrate sub piele, zgârieturile de pe maşină, destul de uşor de înlăturat odată ce ne ocupam serios de ele.

Apoi, în urmă cu aproape trei ani, Dudley, naşul meu, un contabil ieşit la pensie pe care nu-l mai văzusem de când eram foarte mică, a murit şi mi-a lăsat moştenire un pachet de acţiuni la o companie care se ocupa cu manipularea ADN-ului. Pe-atunci nu valorau cine ştie ce. Dar la momentul în care executorul testamentar mi le-a atribuit,

compania devenise cunoscută, acţiunile se divizaseră de vreo două ori şi datorită miracolului comercial al ADN-ului, eu şi Simon ne permiteam să cumpărăm, până şi la preţurile enorme din San Francisco, o casă cum trebuie într-un cartier de lux. De fapt ne-am permis asta până când maică-mea mi-a sugerat să-mi împart norocul cu fraţii mei şi Kuan. La urma urmelor, mi-a atras ea atenţia, Dudley fusese un apropiat al tatei, nu al meu. Avea dreptate, dar speram ca Tommy, Kevin şi Kuan să spună „Păstrează-le tu, mulţam de intenţie". Pe naiba. Cel mai mult m-a surprins Kuan. A ţipat şi a ţopăit ca un câştigător la *Roata norocului*. După ce-am tăiat în patru plăcinta moştenirii şi le-am dat şi celor de la impozite o felie zdravănă, banii nu ne mai ajungeau decât pentru un avans la o casă modestă dintr-un cartier dubios.

Ca urmare, ne-a luat mai mult de un an să găsim o casă. Simon propusese o casă din anii '50, din prefabricate, în ceţosul district Sunset, pe care credea c-am putea-o vinde la preţ dublu peste câţiva ani. Eu mă gândeam mai degrabă la o casă victoriană părăginită din prosperul Bernal Heights, o locuinţă pe care o puteam renova pentru a face din ea căminul nostru scump şi drag, nu doar o investiţie. „Vrei să spui şandramaua noastră scumpă şi dragă", a spus Simon după ce ne-am dus să vedem o proprietate.

Nu ne înţelegeam şi pace pe tema „perspectivelor de viitor", cum le spuneam noi. Bineînţeles, cu perspectivele mai era cum era. Ştiam amândoi că traiul într-o magherniţă presupunea o iubire mereu proaspătă şi exuberantă care făcea să nu conteze nimic în afară de plăcerea de a sta cuibuşiţi la căldură în acelaşi minuscul pat dublu. Eu şi Simon avansaserăm de mult la stadiul de pat încăpător şi comod, şi pătură electrică cu comenzi duble.

Într-o duminică ceţoasă de vară am reperat un anunţ „Spaţiu disponibil“ pentru o locuinţă pe acţiuni într-o clădire cu şase apartamente aflată la marginea cartierului Pacific Heights. „La margine“ însemna că nu prea era la o aruncătură de băţ de zona şic a cartierului. Partea din spate a clădirii dădea spre suburbia de vest, unde la ferestre şi uşi erau bare de oţel imposibil de tăiat cu bomfaierul. Şi se afla la mai bine de trei cvartale şi două niveluri de impozitare de străzile mai bune din Pacific Heights, populate de familii care-şi permiteau să angajeze oameni care să le plimbe câinii, bone au pair şi să-şi cumpere încă două case.

In holul comun, Simon a cules un fluturaş publicitar ciuruit de virgule.

— „Locuinţă semiluxoasă, cu două niveluri, în Pacific Heights, asociaţie de proprietari“, a citit el cu voce tare, „amplasată într-o reşedinţă victoriană prestigioasă şi grandioasă pe vremuri, construită în 1893 de arhitectul destul de renumit Archibald Meyhew“.

Uimitor, fluturaşul se lăuda cu zece camere şi loc de parcare, toate la un preţ doar un pic peste bugetul nostru. Toate locuinţele pe măsura banilor noştri pe care le văzuserăm nu aveau mai mult de cinci camere, şase dacă n-aveau garaj.

Am sunat la apartamentul cinci.

— E un preţ bun pentru cartierul ăsta, am remarcat.

— Nu-i nici măcar un apartament normal, a spus Simon. În clădirile astea cu asociaţii de proprietari trebuie să respecţi tot felul de reguli absurde. Nici becurile nu poţi să le schimbi cum te taie capul.

— Uită-te la balustrada aia de lemn. Mă întreb dacă e chiar modelul originar.

— E imitaţie. Îţi dai seama după volutele mai mici. Sunt prea regulate.

Cum Simon nu părea convins că locul prezenta vreun interes, eram gata să-i propun să plecăm. Dar am auzit paşi rapizi pe palier şi un bărbat strigând:

— Cobor într-o clipă.

Simon m-a luat cu un gest foarte firesc de mână. Nici nu mai ţineam minte de când n-o mai făcuse. În ciuda criticilor, probabil aprecia posibilităţile clădirii, îndeajuns încât să-şi dorească să arătăm ca un cuplu cu o căsnicie reuşită, cu un venit gras, destul de stabil să reziste măcar în toată perioada de probă.

Agentul imobiliar şi, cum am aflat mai târziu, creatorul pliantului publicitar era un tip tânăr, cu început de chelie şi îmbrăcat foarte îngrijit, care se numea Lester Roland sau Roland Lester. Avea enervantul obicei să-şi dreagă frecvent vocea, lăsând astfel impresia că fie minţea, fie era pe punctul de a face vreo mărturisire jenantă.

Ne-a întins o carte de vizită.

— Aţi mai cumpărat vreo locuinţă din cartierul acesta, domnule, doamn...ăăă?

— Bishop. Simon şi Olivia, a răspuns Simon. Acum locuim în districtul Marina.

— Atunci ştiţi că aceasta este una dintre *cele mai bune* zone rezidenţiale din oraş.

Simon a făcut pe blazatul.

— Vă referiţi la Pacific Heights, nu la suburbia de vest.

— Măi să fie! Am de-a face cu nişte adevăraţi profesionişti în materie. Presupun că mai întâi doriţi să vedeţi cum arată subsolul.

— Mda. Haideţi să rezolvăm mai întâi partea asta.

Lester ne-a arătat plin de solicitudine apometrele separate, rezervoarele cu apă caldă, boilerul comun şi ţevile de cupru, timp în care eu şi Simon scoteam mormăieli neutre, de profesionişti.

— După cum observaţi... Lester făcu o pauză să îşi dreagă vocea, fundaţia e cea originară, din cărămizi.

— Nu-i rea, a comentat Simon dând din cap.

Lester s-a încruntat şi ne-a acordat un moment de tăcere deplină.

— V-am spus asta pentru că, şi-a dres vocea, aşa cum ştiţi deja, majoritatea băncilor nu finanţează clădirile cu fundaţii din cărămidă. Ştiţi, se tem de cutremure. Dar proprietarul e dispus să pună o a doua ipotecă, la rata practicată pe piaţă, bineînţeles, dacă întruniţi toate condiţiile.

De-asta o vând atât de ieftin, am gândit.

— Au fost cumva probleme cu clădirea asta?

— A, nu, absolut deloc. Bineînţeles, s-a mai afundat un pic în pământ, s-a mai şifonat pe ici pe colo şi tot aşa. Toate clădirile clasice mai fac nişte riduri – e privilegiul vârstei înaintate. Oho, dac-am arăta cu toţii la fel de bine la o sută de ani! Şi trebuie să ţineţi cont de faptul că bătrâna doamnă a supravieţuit deja cutremurului din '89, ca să nu mai vorbim de ăla mare din '86. Nu e cazul cu multe clădiri mai noi, n-am dreptate?

Lester părea prea entuziast şi începuse să-mi miroasă a magherniţă igrasioasă. Prin unghere întunecate am zărit mormane de geamantane vechi şi ponosite, din piele roasă de şobolani şi vinilin crăpat, pe care se aşternuse un praf cenuşiu. Într-o altă parte se aflau depozitate tot felul de fierătanii ruginite – piese de automobil, haltere, o cutie metalică pentru unelte – un monument închinat suprasecreţiei de testosteron a vreunui fost locatar. Simon mi-a dat drumul la mână.

— Locuinţa nu are decât un garaj, a spus Lester. Dar, din fericire, locatarul de la doi e orb, aşa că puteţi să-i închiriaţi garajul pentru a doua maşină.

— Cât ar costa, a întrebat Simon, în timp ce eu spuneam:

— Nu avem decât o maşină.

Ca o pisică, Lester ne-a învăluit pe amândoi într-o privire senină şi mi-a răspuns:

— Păi asta vă scuteşte de o groază de probleme, nu?

Am început să urcăm o scară îngustă.

— Vă conduc sus prin intrarea din spate, a fost odată scara servitorilor şi duce la apartamentul liber. A, apropo, cu vreo două cvartale în josul străzii – la o aruncătură de băţ, nu? – e o şcoală privată excelentă, a-ntâia. Când ajung în clasa a treia, monstruleţii ăia ştiu cum să facă bucăţi un calculator 386 şi să-l upgradeze la 486. E incredibil câte chestii îi pot învăţa pe copiii dumneavoastră în ziua de azi!

De data asta, eu şi Simon am spus-o amândoi într-un glas:

— N-avem copii.

Ne-am uitat surprinşi unul la celălalt. Lester a spus zâmbind:

— Uneori e o decizie înţeleaptă.

Pe la începutul căsniciei noastre singurul nostru ideal comun era să avem copii. Eu şi Simon eram vrăjiţi de posibilităţile fuziunii genelor noastre. El îşi dorea o fată care să semene cu mine, eu voiam un băiat care să semene cu el. După şase ani în care mi-am luat zilnic temperatura, m-am abţinut de la alcool în perioada dintre cicluri şi am făcut sex contracronometru, am mers amândoi la un specialist în fertilitate, doctorul Brady, care ne-a spus că Simon e steril.

— Vreţi să spuneţi că Olivia e sterilă, a zis Simon.

— Nu, testele arată că dumneavoastră sunteţi, a răspuns doctorul Brady. Fişa dumneavoastră medicală indică de asemenea că testiculele dumneavoastră au coborât abia la vârsta de trei ani.

— Ce? Nu-mi amintesc să se fi întâmplat aşa ceva. Oricum, acum au coborât. Ce-are a face asta?

În acea zi am învăţat multe lucruri despre cât de fragilă e sperma, că trebuie păstrată la o temperatură mai joasă decât cea a corpului; de-asta atârnă testiculele afară, e un sistem natural de aer condiţionat. Doctorul Brady a spus că sterilitatea lui Simon nu ţinea neapărat de numărul prea mic de spermatozoizi sau de mobilitatea lor redusă, ci că a fost probabil steril încă din pubertate, adică începând cu prima ejaculare.

— Dar e imposibil, a spus Simon. Ştiu deja că sunt în stare să... ei bine, nu se poate. Testele sunt eronate.

Doctorul Brady spuse pe tonul folosit la consolarea a sute de bărbaţi neîncrezători:

— Vă asigur că sterilitatea n-are nici o legătură cu masculinitatea, virilitatea, impulsul sexual, erecţia, ejacularea sau capacitatea dumneavoastră de a vă satisface partenera.

Am observat că doctorul a spus „partenera", nu „soţia", ca pentru a include multiple posibilităţi, trecute, prezente şi viitoare. Apoi s-a apucat să explice componentele actului ejaculării, fizica erecţiei şi alte lucruri de fapt divers care n-aveau nimic de-a face cu cizmuliţele de cauciuc pictate ca un cap de răţoi de pe masa noastră de toaletă, cu cărţile de Beatrix Potter pe care mama deja le adunase pentru viitorul ei nepot sau cu amintirea unei Elze însărcinate ţipând la Simon din vârful unei creste sortite avalanşei.

Ştiam că Simon se gândea la Elza, întrebându-se dacă nu se înşelase cumva când se crezuse însărcinată. În cazul ăsta, moartea ei devenea şi mai tragică, provocată de încă o greşeală stupidă adăugându-se celorlalte. Mai ştiam şi că Simon trebuia să ia în calcul şi că Elza l-a minţit, că nu fusese deloc însărcinată. Dar de ce? Şi dacă fusese

într-adevăr însărcinată, cu cine altcineva se culcase? De ce își descărcase nervii în capul lui Simon? Nici un răspuns posibil nu avea sens.

De la ședința de spiritism yin a lui Kuan, cu ani în urmă, eu și Simon evitaserăm să mai pomenim de Elza. Acum ne-am trezit cu limbile legate și mai strâns, incapabili să discutăm despre sterilitatea lui Simon, întrebările fără răspuns în cazul Elza sau, de ce nu, părerile fiecăruia despre inseminarea artificială și adopție. Ani în șir am evitat să vorbim despre copii, reali, imaginari sau doriți, până când ne-am trezit aici, pe palierul acesta de la etajul trei, informându-l într-un glas pe străinul ăsta odios pe nume Lester că „N-avem copii", de parcă am fi decis asta de comun acord cu ani în urmă și eram la fel de hotărâți acum ca și atunci.

*

* *

Lester căuta printre zeci de chei atârnate pe o sârmă.

— E pe-aici pe undeva, a mormăit. Probabil ultima. Mda, trebuia să-mi dau seama – *voilà*!

A deschis ușa larg și și-a plimbat palma pe perete până a găsit comutatorul. La început, apartamentul mi s-a părut familiar – de parcă aș mai fi fost acolo în secret de o mie de ori, ca o casă de rendez-vous a viselor de fiecare noapte. Iată-le: ușile duble din lemn masiv, cu geamuri din sticlă veche, cu ondulații ornamentale, coridorul larg, cu lambriurile de stejar, ochiul de geam de deasupra ferestrei străbătut de un fascicul de lumină în care scânteiau străvechi particule de praf. Era ca și cum m-aș fi întors într-o casă unde locuisem odată și nu reușeam să-mi dau seama dacă senzația de familiaritate era plăcută sau apăsătoare.

Apoi Lester ne-a anunţat vesel că ar trebui, pentru început, să vedem „salonul de recepţie", iar senzaţia s-a evaporat.

— Stilul arhitectonic e ceea ce numim noi Eastlake şi gotic modern, ne spunea Lester.

După care ne-a explicat că, în anii '20, imobilul devenise o pensiune pentru comis-voiajori şi văduve de război. În anii '40, stilul „gotic modern" a evoluat spre „improvizaţii libere" atunci când clădirea a fost transformată în douăzeci şi patru de studiouri micuţe, locuinţe ieftine, pe timp de război. În anii '60, acestea au devenit apartamente pentru studenţi, iar în perioada de redresare pe piaţa imobiliară de la începutul anilor '80, clădirea s-a reîncarnat din nou, devenind de data asta locuinţele „semiluxoase" ale asociaţiei de proprietari din prezent.

Mi-am zis că „semiluxos" se referea la candelabrul de sticlă din holul de la intrare. „Semibizar" ar fi fost o descriere mai onestă a apartamentului, care încorpora un amestec discordant compus din avatarele precedente. Bucătăria, cu faianţa de culoare roşu pal şi dulapurile din lemn laminat, îşi pierduse orice urmă de ereditate victoriană, iar celelalte camere erau în continuare decorate din belşug cu arcuri de boltă ţipătoare şi frize din ipsos în colţurile tavanului. Ţevile caloriferelor nu mai erau conectate la acestea. Cărămizile din partea de jos a şemineurilor fuseseră acoperite de un nou strat de cărămizi. Uşi din panouri fuseseră folosite la nevoie pentru debarale recent improvizate. Prin intermediul discursului imobiliar grandilocvent al lui Lester, spaţii victoriene inutile căpătaseră brusc utilităţi noi şi importante. Un fost palier luminat din fundal de un ochi de geam de culoarea chihlimbarului a devenit „camera de muzică", numai potrivită pentru un cvartet de coarde compus din pitici, mi-am închipuit. Ceea

ce fusese odată odaia sufocantă a unei spălătorese amărâte se transformă acum, prin cuvintele lui Lester, în „biblioteca pentru copii", nu că ar fi existat şi o bibliotecă pentru adulţi. Iar jumătate din ceea ce fusese odată o cameră de toaletă spaţioasă, utilată cu rafturi de cedru – cealaltă jumătate se afla în apartamentul de alături – devenise acum „scriptoriu". Îl ascultam amândoi cu răbdare pe Lester, în timp ce cuvintele îi ţâşneau din gură ca nişte căţeluşi din desene animate care glisau pe linoleumuri proaspăt ceruite, fără să ajungă nicăieri, în ciuda eforturilor frenetice.

Probabil a sesizat că ne pierea interesul; şi-a temperat vorbăria bombastică, a întors foaia şi ne-a atras atenţia asupra „excelentelor avantaje economice care decurg din simplitatea clasică, la care se adaugă un pic de muncă manuală". Am aruncat de formă o privire prin celelalte camere, un labirint de cămăruţe supradimensionate şi ele prin termeni pseudoaristocratici: odaia copiilor, salonul de dimineaţă, toaleta, aceasta din urmă fiind de fapt o debara în care n-ar fi încăput decât, cel mult, vasul de toaletă cu tot cu ocupantul acestuia, silit să-şi lipească genunchii de uşă. Transformat într-un apartament modern, întregul spaţiu ar fi echivalat cel mult cu patru camere de dimensiuni medii.

Mai rămăsese de văzut o cameră de la ultimul etaj. Lester ne-a invitat să urcăm scara îngustă ce ducea spre ceea ce fusese podul casei, în prezent „marele budoar". Ajunşi sus, expresiile noastre cinice s-au năruit cu totul. Ne-am plimbat lent privirile prin încăpere, fără să ne credem ochilor, ca nişte proaspăt convertiţi. În faţa noastră se afla o încăpere enormă, cu tavan boltit. Ca spaţiu de întindere, cuprindea toate cele nouă camere de la celelalte etaje. Iar în contrast cu întunericul igrasios de la etajul trei, podul era luminos şi

aerisit, zugrăvit într-un alb strălucitor. În tavanul boltit se aflau opt ferestre cu frontoane proeminente, prin care ochii noştri se delectau cu priveliştea cerului acoperit cu câteva scame de nori. Sub tălpile noastre sclipea podeaua din dale late de lemn, lucioasă ca un patinoar. Simon m-a luat de mână şi mi-a strâns-o uşor. I-am răspuns cu acelaşi gest.

Încăperea asta avea potenţial. Împreună, mi-am spus, eu şi Simon vom inventa modalităţi de a umple tot golul ăsta.

În ziua în care ne-am mutat, m-am apucat să răzuiesc tencuiala fostei odăi a copiilor, pe care am ridicat-o în curând la rangul de „sanctuar interior personal". Lester spusese că pereţii fuseseră la origine din mahon cu noduri decorative pe post de furniruri şi abia aşteptam să scot la lumină această comoară arhitectonică. Sub influenţa efluviilor ameţitoare emanate de diluant, m-am închipuit în postura unui arheolog care pătrunde în straturile fostelor existenţe, ale căror istorii pot fi reconstituite prin prisma tipului de tencuială ales. Primul strat pe care l-am decojit era o poleială luxoasă din latex, de culoarea chardonnay-ului, aplicată în tuşe care să amintească de pereţii unei mănăstiri florentine. Sub acest strat se aflau pojghiţele sfărâmicioase ale deceniilor precedente – verdele-bancnotă al anilor '80, portocaliul psihedelic al anilor '70, negrul hippiot al anilor '60, pastelurile potrivite pentru camerele copiilor din anii '50. Iar sub zdrenţele decojite de tapet acoperit de fluturi cu picăţele aurii, amoraşi purtând în zbor coşuleţe cu primule, flora şi fauna repetitive ale generaţiilor precedente, care au fixat cu privirea chiar aceşti pereţi în nopţi nedormite, la căpătâiul vreunui bebeluş chinuit de colici, al unui copilaş febril sau mătuşi tuberculoase.

După o săptămână, cu buricele degetelor jupuite, am atins stratul final de ipsos, sub care se afla lemnul gol; nu era mahon, cum spusese Lester, ci lemn ieftin de pin. Porţiunile neatinse de foc erau înnegrite de mucegai, probabil rezultatul folosirii cu prea mult zel a unui furtun de pompieri de la începutul secolului. Deşi nu sunt o persoană predispusă la violenţă, de data asta am tras cu atâta forţă un şut în perete, că unul dintre panouri s-a prăbuşit, iar de sub acesta a început să curgă un şuvoi de fire de păr aspru şi cărunt. Am scos un ţipăt teribil, ca acelea din filmele de groază de serie B, ca tonalitate, iar Simon a dat buzna în cameră, fluturând un prosop – de parcă aşa ceva ar fi constituit o armă redutabilă în lupta cu un criminal în masă. Am întins un deget acuzator spre rămăşiţele păroase a ceea ce credeam că era o crimă nerezolvată dintr-o epocă de mult apusă.

După o oră, eu şi Simon scoseserăm aproape toate panourile de lemn deteriorat şi mucegăit. Podeaua era plină de mormane de păr, care semănau cu nişte vizuini gigantice de şobolani. De-abia când am chemat un profesionist să retencuiască peretele am descoperit că scosesem baniţe de păr de cal, o tehnică victoriană de izolare termică. Specialistul a mai spus şi că părul de cal asigură o izolare fonică excelentă. Victorienii prosperi, am aflat noi, îşi construiau casele în aşa fel încât să nu fie siliţi să asculte sunete impudice precum trilurile extazului sexual sau tunetele ca de trompetă ale indigestiilor ce emanau din camerele vecine.

Spun toate astea pentru că eu şi Simon nu ne-am mai sinchisit să punem părul de cal înapoi, iar la început am crezut că asta era o explicaţie pentru acustica bizară pe care am observat-o în prima lună. Spaţiul dintre peretele nostru şi cel al apartamentului vecin devenise un puţ lat de

aproape treizeci de centimetri. Iar acest puţ, credeam eu, era ca o cutie de rezonanţă care putea transmite zgomote din întreaga clădire, ca apoi să le transforme în pocnete, şuierături şi alte sunete care semănau uneori cu nişte lecţii de lambada ce se desfăşurau în dormitorul nostru.

De fiecare dată când încercam să descriem problemele noastre acustice, mă apucam să imit ce auzisem: *Ping-ping-ping, ump-ump-ump, ch-ch-şş.* Simon compara sunetul cu o posibilă sursă: apăsarea unei clape de pian dezacordate, fâlfâitul din aripi al porumbeilor dimineaţa, gheaţa răzuită. Fiecare din noi percepea lumea atât de diferit faţă de celălalt – în halul ăsta de izolaţi ajunseserăm.

Şi mai era o ciudăţenie: Simon nu se nimerea niciodată acasă atunci când se auzeau sunetele cele mai de groază – ca atunci când eram sub duş şi am auzit pe cineva fluierând melodia de generic de la *Rişti şi câştigi*, care mă enerva la culme, pentru că nu reuşeam să-mi scot porcăria aia de cântec din cap toată ziua. Aveam senzaţia că stătea cineva cu ochii pe mine.

Un inginer constructor şi-a dat cu părerea că hărmălaia ar putea veni din ţevile goale ale caloriferelor. Un consilier în domeniul măsurilor de siguranţă în timpul cutremurelor mi-a spus că problema ar putea fi pur şi simplu modul cum e dispusă o clădire cu stâlpi de susţinere din lemn. Cu puţină imaginaţie, mi-a explicat el, pot să-ţi închipui că un scârţâit sau un huruit pot însemna tot felul de lucruri, uşi trântite, oameni care aleargă pe scări – deşi nu mai auzise pe nimeni care să se plângă că aude un sunet de pahar spart şi, imediat după, chiţăielile unui râs răutăcios.

In mod destul de ciudat, vecinii noştri au spus că nu-i deranja nici un sunet neobişnuit, deşi orbul care locuia sub noi a remarcat pe un ton sarcastic

că aude casetofonul nostru, dat cu sonorul la maximum, mai ales dimineaţa. Atunci îşi făcea el şedinţa de meditaţie zen, ne-a spus.

Când soră-mea a auzit pocnetele şi şuierăturile, a stabilit un diagnostic personal:

— Problema nu *ce*va, *cine*va. Mhm.

În timp ce eu despachetam în continuare cărţi, Kuan a făcut un tur prin biroul meu, cu nasul pe sus, amuşinând ca un câine în căutarea tufişului favorit.

— Uneori fantome se pierd, a spus. Vrei încerc prind pentru tine?

Şi-a întins braţul, pe post de baghetă magică.

M-am gândit la Elza. Dispăruse de mult din conversaţii, însă reuşise să se aciueze undeva în adâncul creierului meu, ca un chiriaş care-ţi plăteşte nimica toată, dar pe care nu poţi să-l dai afară. Acum, odată cu fantomele lui Kuan, îşi găsise drumul înapoi spre suprafaţă.

— Nu e vorba de fantome, am spus pe un ton hotărât. Am scos căptuşeala izolantă. Încăperea e ca o peşteră plină de ecouri.

Kuan mi-a respins explicaţia cu un pufnet autoritar. Şi-a pus mâna undeva pe podea. A început să străbată camera, cu mâna tremurându-i, ca un ogar care ia o urmă. A emis o serie de „hmmm"-uri, fiecare din ce în ce mai categorice: „HHhhmm! HhhmmMM!". Într-un final s-a postat în cadrul uşii, absolut nemişcată.

— Foarte ciudat, a spus. Cineva aici, simt. Dar nu fantomă. Om viu, plin de electricitate, prins în zid şi sub podea.

— A, bine, am glumit. Poate-ar trebui să-i cerem omului chirie.

— Oameni vii întotdeauna mai cu probleme decât fantome, a continuat Kuan. Oameni vii deranjează pentru că furioşi. Fantome fac de cap doar pentru că triste, rătăcite, confuze.

M-am gândit la Elza, cum îl implorase pe Simon să o audă.

— Fantomă ştiu cum prind, a spus Kuan. A treia mătuşică învăţat pe mine. Chem fantomă – „Ascultă la mine, fantomă!" şi inima vorbeşte una cu alta. Şi-a ridicat privirea, părând sinceră. Dacă doamnă bătrână, arată la ea papuci vechi, talpă de piele deja tocit, foarte confortabili. Dacă fată, arată la ea pieptene de la mama ei. Fetiţe place întotdeauna păr mama ei. Pun comoară care place-aşa mult la fantome în vas mare ulei. Când intră – repede! – pun capac strâns. Acuma chiar ascultă. Spun la ea: „Fantomă! Fantomă! Timpul mergi Lumea lui Yin".

Kuan s-a uitat la expresia mea încruntată şi a adăugat:

— Ştiu, ştiu! În America nu avem vas mare ulei, poate nu ştii ce fel de vas vreau spun. Pentru fantomă americană, trebuie folosim altceva – poate vas Tupperware mare. Sau geamantan. Marcă Samsonite. Sau cutie de la magazin lux, nu la chilipiruri. Da-da, idee mai bună, cred. Libby-ah, cum cheamă magazinu' ăla lux, toată lumea ştie că totul costă atât de scump? Simon cumpărat ţie stilou o sută dolari acolo anul trecut.

— Tiffany.

— Da-da, Tiffany! Dau cutie albastră, culoare cer. Fantomă americană place mult cer, nori drăguţi... A, ştiu. Unde cutie muzicală dat la tine nuntă? Fantomă place mult muzica. Crede pitici mici-mici cântă înăuntru. Intră vadă ochii lor. Ultima mea viaţă, do'n'şoara Banner avea cutie muzicală aşa...

— Kuan, sunt ocupată...

— Ştiu-ştiu! Tu nu ai fantomă, ai om viu strecurat în casa ta. Poate el făcut ceva rău, acuma ascunde, nu vrea să prindă pe el. Ce păcat nu ştiu prind fugari. Mai bine suni FBI. A, ştiu! Sună

omul ăla emisiune televizor, *American Most Wanted*. Sună. Spun eu la tine, în fiecare săptămână ăştia prinde pe cineva.

Kuan şi sfaturile ei!

După aceea s-a mai întâmplat ceva, un lucru pe care am încercat să-l consider doar o coincidenţă. Elza şi-a făcut o intrare destul de dramatică înapoi în viaţa noastră. Unul dintre colegii ei de colegiu, care devenise producător de muzică new age, a relansat o serie de piese compuse de Elza intitulată *O conştiinţă superioară*. Ulterior, muzica ei a devenit coloana sonoră a unui serial despre îngeri, ceea ce constituia o ironie, aşa cum a remarcat Simon, pentru că Elza nu agrea mitologia creştină. Dar în acel moment, parcă peste noapte, toată lumea era înnebunită după tot ce ţinea de îngeri. Serialul avea o audienţă imensă, CD-ul cu coloana sonoră s-a vândut destul de bine, iar Simon a început să găsească noi realizări personale în mărunta celebritate a Elzei. Nu credeam că o s-ajung să urăsc îngerii în halul ăsta. Simon, care detestase cândva muzica new age, punea albumul ei de câte ori ne veneau prieteni în vizită. Pomenea în treacăt că compozitoarea îi dedicase lui muzica aceea. Cum aşa, întrebau ei. Păi fuseseră odată iubiţi şi prieteni la cataramă. Firește, asta-i făcea pe unii prieteni să-mi arunce zâmbete de consolare care mă scoteau din minţi. Atunci mă apucam să explic direct şi pe un ton lipsit de emoţie că Elza murise înainte să-l întâlnesc pe Simon. Şi totuşi, cumva, suna mai mult ca o confesiune, de parcă aş fi spus că eu o omorâsem. Apoi în încăpere se aşternea liniştea.

Astfel, cu toate efectele sonore din casa noastră, am încercat să mă prefac că nu mă deranjează muzica Elzei. Am încercat să ignor distanţa din ce în ce mai mare dintre mine şi Simon. Am încercat să cred că, în privinţa căsătoriei, ca şi în cazul

cutremurelor, cancerului și războiului, oamenii de genul meu sunt imuni la nenorociri picate din senin. Însă, pentru a mă preface că toate merg bine pe lume, a trebuit mai întâi să-mi dau seama ce anume nu mergea.

9

Cea de-a cincizecea aniversare a lui Kuan

Eu şi Simon nu am schimbat niciodată candelabrul de doi bani din sticlă. La început, când ne-am mutat, ni se părea respingător, o insultă ţipătoare la adresa bunului-gust. Mai târziu, dispozitivul a devenit o glumă. Şi nu după mult timp, a ajuns doar o sursă de lumină căreia nu-i mai acordam nici o atenţie. Era la locul lui, dar trecea neobservat, mai puţin când se ardea vreun bec. Chiar am încercat să eliminăm orice ocazie de a ne aminti de existenţa lui, cumpărând o duzină de becuri de la o organizaţie a veteranilor nevăzători; erau de şaizeci de waţi, garantate să reziste cincizeci de mii de ore, adică veşnic, dacă facem calculul în ani-lumină de antreu. Totuşi cinci din şase becuri se ardeau într-un an. Nu ne-am sinchisit niciodată să fixăm scara ca să le schimbăm. Dacă ardea doar un bec, candelabrul devenea, practic, invizibil.

Într-o seară, acum vreo şase luni, acel ultim bec a cedat, cu un pocnet stins, şi ne-a lăsat în beznă. Eu şi Simon ne pregăteam să plecăm la restaurantul din apropiere unde mergeam de obicei, pentru o cină după program.

— O să cumpăr mâine nişte becuri adevărate, a spus Simon.

— De ce să nu luăm mai bine un corp de iluminat nou?

— De ce? Asta pe care-l avem nu e aşa de rău. Hai să mergem, mi-e foame.

În timp ce mergeam spre restaurant, mă gândeam la ce spusese sau, mai bine zis, la cum o spusese, de parcă nu mai dădea nici o importanţă traiului nostru de cuplu. Obiectele de prost-gust erau numai bune pentru noi.

Restaurantul era pe jumătate pustiu. In fundal răsuna o muzică soporifică, în surdină, un zgomot alb, pe care nimeni nu-l ascultă de fapt. In timp ce mă uitam într-un meniu pe care-l ştiam de-acum pe dinafară, am observat un cuplu trecut de cincizeci de ani, care stătea la o masă în celălalt capăt al restaurantului. Femeia avea o expresie amară. Bărbatul părea plictisit. I-am tot privit o vreme. Mestecau, întindeau unt pe pâine, beau apă, fără să se uite unul la celălalt nici măcar o dată, fără să scoată un cuvânt. Nu păreau certaţi. Se purtau ca nişte oameni resemnaţi, lipsiţi şi de fericire, şi de griji. Simon studia meniul cu vinurile. Oare comandaserăm vreodată altceva decât vinul casei?

— Vrei să bem împreună o sticlă de vin roşu, de data asta? am spus.

Nu s-a uitat la mine.

— Vinul roşu are o groază de tanin. N-am chef să mă trezesc la două dimineaţa.

— Bine, hai să comandăm altceva. Poate un *fume blanc*.

Mi-a întins meniul cu vinurile.

— Eu o să iau nişte Chablis de-al lor. Dar tu n-ai decât să comanzi ce vrei.

În timp ce fixam în gol meniul, am simţit că intru în panică. Brusc, tot ce se petrecea în viaţa noastră părea previzibil, şi totuşi lipsit de sens. Era ca şi cum ai fi aranjat corect toate piesele dintr-un puzzle, ca apoi să-ţi dai seama că imaginea

obţinută e reproducerea vreunei opere de artă de doi bani; toate eforturile tale te-au condus spre această dezamăgire măruntă. Sigur, din unele puncte de vedere, eram compatibili – sexual, intelectual, profesional. Dar nu eram *speciali*, ca oamenii care aparţineau într-adevăr unul celuilalt. Eram parteneri, nu suflete-pereche, doi oameni separaţi care împărţeau din întâmplare un meniu şi o viaţă. Întregul pe care îl formam nu depăşea suma părţilor. Dragostea noastră nu fusese predestinată, ci doar urmarea unui accident tragic şi a unei şmecherii spiritiste tâmpite. De-asta nu simţea nici o pasiune mistuitoare pentru mine. De-asta un candelabru ieftin îşi găsea atât de bine locul în viaţa noastră.

Când am ajuns acasă, Simon s-a trântit în pat.

— Eşti grozav de tăcută, a spus. S-a întâmplat ceva?

— Nu, am minţit. Păi, ştiu şi eu?

M-am aşezat pe partea mea de pat şi am început să răsfoiesc un catalog comercial, aşteptând să mă mai întrebe o dată.

Simon schimba acum canalele cu telecomanda din cinci în cinci secunde: un scurt buletin de ştiri despre o fetiţă răpită, o telenovelă în spaniolă, un zdrahon care vindea echipament de gimnastică. În timp ce crâmpeiele de viaţă televizată îmi pâlpâiau prin faţa ochilor, am încercat să-mi pun ordine în emoţii după o logică accesibilă lui Simon. Însă toate lucrurile pe care le reprimasem au năvălit claie peste grămadă şi mi s-au îngrămădit dureros în gât. Faptul că nu puteam să vorbim despre sterilitatea lui Simon – nu că mi-aş fi dorit copii după cum stăteau lucrurile în acel moment al vieţii noastre. Şi sunetele ciudate din casă şi felul în care ne prefăceam că erau perfect normale. Şi Elza, faptul că nu puteam să vorbim despre ea, şi totuşi era peste tot, în amintirea

minciunilor pe care le spusese Kuan în timpul şedinţei sale spiritiste yin, în porcăria aia de muzică pe care o asculta Simon. Dacă nu făceam nişte schimbări drastice în viaţa mea, aveam să mă sufoc. Între timp, Simon sărea în continuare de pe un canal pe altul.

— Ai idee cât de enervantă e chestia asta? am spus scurt.

Simon închise televizorul. Se răsuci cu faţa la mine, proptit în cot.

— Ce s-a întâmplat?

Părea într-adevăr îngrijorat.

Am simţit cum mi se strânge stomacul.

— Uneori stau şi mă întreb: Asta-i tot? Aşa o să fim şi peste zece sau douăzeci de ani?

— Cum adică, asta-i tot?

— Ştii tu, o să trăim în casa asta trăsnită, o să avem de-a face cu zgomotul ăsta, cu candelabrul de doi bani. Totul pare răsuflat. Mergem la acelaşi restaurant. Spunem aceleaşi lucruri. Acelaşi rahat iar şi iar. Simon păru nedumerit. Vreau să *iubesc* lucrurile pe care le facem în cuplu. Vreau să fim mai apropiaţi.

— Dar şi-aşa suntem împreună douăzeci şi patru de ore pe zi.

— Nu mă refer la muncă! Mă simţeam ca un copil mic, flămândă şi încinsă, iritată şi obosită, frustrată pentru că nu reuşeam să exprim ce doream de fapt. Vorbesc despre noi, despre ce contează cu adevărat. Am impresia că stagnăm şi prindem mucegai pe la încheieturi.

— Eu nu simt asta.

— Recunoaşte că viaţa noastră nu va fi cu nimic mai bună la anul faţă de azi. Va fi şi mai rău. Uită-te la noi. Ce mai avem în comun în afară de faptul că muncim la fel, ne uităm la aceleaşi filme şi dormim în acelaşi pat?

— Ei, haide. Eşti doar deprimată.

— Bineînţeles că sunt deprimată! Pentru că văd foarte bine încotro ne îndreptăm. Nu vreau să ajungem şi noi ca oamenii ăia pe care i-am văzut la restaurant în seara asta – cu nasul în paste, fără să aibă ce să-şi spună în afară de «Cum e *linguini*». Aşa cum stau lucrurile acum, nu vorbim niciodată cu adevărat.

— Am vorbit în seara asta.

— Da, sigur. Că noul client e un neonazist. Că ar trebui să punem mai mulţi bani în fondul nostru pentru pensie. Că asociaţia de proprietari a clădirii vrea să scumpească taxele. Nu asta înseamnă să vorbeşti! Nu asta înseamnă să trăieşti! Nu astea sunt lucrurile care contează cu adevărat în viaţa *mea*.

Simon îmi frecă amuzat genunchiul.

— Nu-mi spune că ai intrat în criza vârstei de mijloc. Doar oamenii din anii '70 treceau prin aşa ceva. Şi în afară de asta, în ziua de azi există Prozacul.

I-am dat mâna la o parte.

— Nu-mi mai vorbi de sus.

Şi-a pus mâna înapoi.

— Haide, glumesc şi eu.

— Atunci de ce iei în glumă lucruri importante?

— Hei, nu numai tu eşti aşa. Şi eu îmi pun probleme în viaţă, ştii, mă întreb cât timp mai am ca să fac lucruri care contează cu adevărat.

— Da? Ca de exemplu? am spus pe un ton sarcastic. Ce contează pentru tine?

A făcut o pauză. Îmi imaginam ce urma să spună: afacerea noastră, casa, destui bani ca să ne putem pensiona devreme.

— Haide. Spune-mi.

— Scrisul, spuse el în sfârşit.

— Păi scrii deja.

— Nu mă refer la ce scriu acum. Chiar crezi că numai asta pot – să scriu broşuri despre colesterol

și cum e suptă grăsimea de pe coapse fleșcăite? Ia mai lasă-mă.

— Atunci ce?

— Povești.

Se uită la mine, așteptând o reacție.

— Ce fel de povești?

Mă întrebam dacă nu cumva scotea din burtă chiar atunci toate astea.

— Povești despre viața reală, oamenii de aici sau din alte țări, Madagascar, Micronezia, una din insulele alea din Indonezia pe unde n-a călcat picior de turist.

— Jurnalism?

— Eseuri, literatură, orice mi-ar permite să scriu despre cum văd eu lumea, locul meu în ea, întrebările pe care le am... E greu de explicat.

Începu să-mi tragă catalogul din mână. I l-am smuls înapoi.

— Nu face asta.

Iar eram în faza defensivă.

— Bine, atunci rămâi deprimată, la naiba! strigă el. Bine, nu suntem perfecți. Mai dăm cu bâta-n baltă. Nu vorbim destul. Asta înseamnă că suntem doi rataţi amărâți? Adică, nu trăim pe străzi, nu suntem bolnavi și nici nu avem slujbe stupide.

— Ce, ar trebui să mă simt fericită gândindu-mă: «Hei, altcineva o duce mult mai rău decât mine»? Da' cine mă crezi – Pollyanna?

— Rahat! Ce vrei? se răsti el. Ce te-ar face fericită pe lumea asta?

M-am simțit blocată pe fundul unei fântâni a dorințelor. Îmi doream cu disperare să spun în gura mare ce voiam, dar nu știam ce. Nu știam decât ce nu voiam.

Simon se lăsă pe pernă, cu mâinile împreunate pe piept.

— Viața e întotdeauna o mare porcărie de compromis, spuse el. Vorbea ca un străin. Nu obții

întotdeauna ce vrei, nu contează cât de deştept eşti, cât de mult munceşti, ce om bun eşti. E doar un mit. Facem cu toţii ce putem.

Scoase un râset cinic.

Şi atunci i-am aruncat vorbele pe care mă temusem să le rostesc:

— Da, bine, m-am săturat să mă ţii lângă tine ca un substitut de doi bani al Elzei.

— Ce naiba are de-a face Elza cu toate astea? întrebă Simon ridicându-se în capul oaselor.

— Păi n-are. Mă purtam prosteşte şi infantil, dar nu mă puteam opri. Abia după câteva minute tensionate am spus: De ce trebuie să asculţi nenorocitul ăla de CD tot timpul şi să le spui tuturor că a fost prietena ta?

Simon ridică privirea în tavan. Oftă din greu, semn că era pe punctul de a ceda.

— Ce se întâmplă?

— Vreau doar să avem o viaţă mai bună, ştii, m-am bâlbâit eu. Împreună. Nu puteam să-l privesc în ochi. Vreau să fiu importantă pentru tine. Vreau să fii important pentru mine... Vreau să avem aceleaşi vise.

— Da, ce fel de vise? spuse el ezitant.

— Tocmai asta e... Nu ştiu. Despre asta vreau să vorbim. A trecut atâta timp de când aveam aceleaşi vise, că nici nu mai ştim ce înseamnă.

Eram în impas. M-am prefăcut că citesc catalogul. Simon s-a dus la baie. Când s-a întors, s-a aşezat pe pat şi m-a îmbrăţişat cu un braţ. Mă uram că izbucnisem în plâns, dar nu mă mai puteam opri.

— Nu ştiu, nu ştiu, am spus eu printre sughiţuri de plâns.

Mi-a tamponat ochii cu un şervеţel, m-a şters la nas şi m-a întins pe pat.

— E în ordine, m-a consolat el. Ai să vezi că mâine o să fie în ordine.

Dar faptul că se purta atât de drăguț cu mine m-a adus și mai tare la disperare. S-a lipit strâns de mine și am încercat să-mi înăbuș plânsul și să mă prefac mai calmă, pentru că nu știam ce altceva să fac. Apoi Simon a făcut ca întotdeauna când nu mai știam ce altceva să facem – a început să facă dragoste. L-am mângâiat pe păr ca să-i dau de înțeles că asta voiam și eu. Dar mă gândeam: Nu-și face griji ce-o să se întâmple cu noi? De ce nu-și face griji? Suntem terminați. E doar o problemă de timp.

A doua zi dimineața, Simon mi-a făcut o surpriză. Mi-a servit cafeaua la pat și m-a anunțat vesel:

— M-am gândit la ce-ai spus aseară – că vrei să avem aceleași vise. Ei bine, am un plan.

Ideea lui Simon era să facem o listă cu dorințele noastre: ceva ce puteam face împreună și care ne-ar permite să definim ceea ce numea el parametrii creativi ai vieții noastre. Am avut o discuție deschisă și însuflețită. Am căzut de acord că visul ar trebui să fie riscant dar distractiv, să includă o călătorie într-un loc exotic, mâncare bună și, ce era mai important, o șansă de a crea ceva care să ne satisfacă din punct de vedere emoțional. Nu am adus vorba despre nimic romantic.

— Așa rezolvăm partea cu visatul, spuse el. Acum trebuie să ne dăm seama cum să-l transformăm în realitate.

După o discuție de trei ore, materializasem o propunere pe care urma să o trimitem la vreo șase agenții de turism și reviste culinare. Ne ofeream să scriem o povestire despre bucătăria rurală din China, cu tot cu fotografii; asta presupunea o călătorie care să ne ofere un model pentru viitoarele articole culinare și despre cultura populară, poate pentru o carte, o serie de conferințe sau chiar de emisiuni la vreo televiziune prin cablu.

Eu şi Simon nu ne mai înţeleseserăm atât de bine de ani de zile. Tot nu credeam că îmi înţelegea întru totul temerile şi disperarea, însă reacţionase cum putuse mai bine. Îmi doream un vis. El venise cu un plan. Şi dacă stăteam să mă gândesc, nu era de-ajuns să ne dea speranţe?

Mi-am dat seama că nu aveam decât o şansă la un catrilion să muşte cineva cât de puţin din propunerea noastră. Însă, odată ce scrisorile fură expediate în univers, m-am simţit mai bine, de parcă îmi încărcasem vechea viaţă într-un camion şi le-o donasem săracilor. Orice-ar fi urmat, nu putea decât să fie mult mai bine.

La câteva zile de la tete-â-tete-ul nostru, m-a sunat mama ca să îmi amintească să-mi aduc aparatul de fotografiat la Kuan acasă în seara aceea. M-am uitat în calendar. Rahat, uitasem total că trebuia să mergem la ziua lui Kuan. Am fugit sus în dormitor, unde Simon urmărea cele mai spectaculoase faze din Super Bowl, tolănit cât era de lung pe covor în faţa televizorului. Bubba stătea lângă el, molfăind o jucărie chiţăitoare.

— Într-o oră trebuie să fim la Kuan. E ziua ei.

Simon scoase un geamăt. Bubba sări de la locul lui, se rezemă pe picioarele din spate şi începu să scurme nerăbdător covorul, scâncind după lesă.

— Nu, Bubba, tu trebuie să rămâi acasă.

Se culcă pe podea, cu capul pe labe, privindu-mă plin de jale.

— O să rămânem doar ca să schimbăm câteva cuvinte cu toată lumea, i-am propus eu, şi după aia o ştergem devreme.

— Da, sigur, spuse Simon cu ochii tot la ecran. Ştii cum e Kuan. N-o să ne lase-n veci să plecăm devreme.

Am trecut rafturile în revistă, în căutarea vreunei cărţi care să meargă făcută cadou. Una de

artă? Nu, am hotărât, Kuan nu ar aprecia-o, nu are pic de simţ estetic. Am aruncat o privire în cutia mea de bijuterii. Ce-ar fi să-i dau colierul ăsta din argint cu turcoaze pe care nu prea îl port niciodată? Nu, cumnata mea mi-l făcuse cadou şi va fi şi ea la petrecere. Am coborât la parter, spre biroul meu şi atunci mi-a sărit în ochi: o casetă din imitaţie de carapace de broască ţestoasă un pic mai mare decât un pachet de cărţi, acompaniamentul perfect pentru gunoaiele kitschoase ale lui Kuan. Cumpărasem caseta cu două luni în urmă, când făcusem nişte cumpărături pentru Crăciun. La vremea respectivă mi se păruse un cadou multifuncţional, destul de redus ca dimensiuni ca să-l port cu mine în geantă în eventualitatea că vreun client sau altcineva mi-ar fi oferit pe neaşteptate vreun cadou de Crăciun. Insă anul ăsta nu se întâmplase aşa ceva.

M-am dus în biroul lui Simon şi m-am apucat să cotrobăi după hârtie de împachetat şi o panglică. În sertarul din stânga jos al biroului, dosită în spate, am găsit o dischetă rătăcită. Am dat să o pun la locul ei în cutia unde-şi ţinea Simon documentele, când am observat titlul indicator pe care îl scrisese Simon pe etichetă: «Roman. Început: 2/20/90». Deci până la urmă chiar încerca să scrie ceva important. Lucra la el de ceva vreme. M-a durut că nu-mi împărtăşise asta.

În acel punct, ar fi trebuit să respect intimitatea lui Simon şi să pun discheta la locul ei. Dar cum puteam să nu arunc o privire? Acolo era inima lui, sufletul lui, ceea ce conta cel mai mult pentru el. Cu mâinile tremurându-mi, am deschis calculatorul şi am strecurat discheta. Am selectat fişierul cu titlul „Cap. 1". Ecranul s-a umplut de cuvinte pe un fundal albastru şi am citit prima frază: *De când avea şase ani, Elise putea asculta un cântec o singură dată, ca apoi să-l cânte din*

memorie, o memorie pe care o moştenise de la bunicii ei morţi.

Am derulat prima pagină, apoi pe a doua. E literatură de doi bani, numai aiureli, mi-am tot spus. Am citit pagini în şir, făcându-mi plinul cu otravă până la greaţă. Şi mi-am imaginat-o pe ea, pe Elza, mângâiată de vârful degetelor lui, întorcându-i privirea de pe ecran. Parcă o vedeam zâmbindu-mi afectat: „M-am întors. De-asta n-ai fost niciodată fericită. Am fost aici de la bun început".

In ce mă priveşte, calendarele au încetat să mai măsoare timpul. Ziua lui Kuan a fost acum şase luni, acum o viaţă. După ce m-am întors de la petrecerea ei, eu şi Simon ne-am tot certat o lună la cuţite. Durerea părea să ţină o veşnicie, dar dragostea se destrăma într-o clipă. S-a mutat în biroul lui, apoi, la sfârşitul lui februarie, a plecat. Pare să fi trecut atâta timp de-atunci, că nici nu-mi mai amintesc ce-am făcut în primele săptămâni de singurătate.

Dar încep să mă obişnuiesc cu această schimbare. Fără rutină, fără tipare, fără obiceiuri vechi, astea sunt acum normele mele. Îmi prind bine. Cum mi-a spus Kevin săptămâna trecută, la petrecerea de ziua lui:

— Arăţi bine, Olivia, chiar arăţi bine.

— Sunt o persoană nouă, am spus pe un ton frivol. Mă dau cu o cremă de faţă nouă, cu acizi extraşi din fructe.

Toată lumea a rămas surprinsă de cât de bine o duc – nu încerc doar să fac faţă situaţiei, ci îmi construiesc o viaţă nouă. Numai Kuan e de altă părere.

Aseară la telefon şi-a găsit să-mi spună:

— Vocea ta, aşa de obosită! Săturat de singurătate, cred. Simon la fel. Seara asta, voi doi veniţi la mine la cină, ca altădată, doar prieteni...

— Kuan, nu am timp de-aşa ceva.

— A, aşa ocupată! Bine, nu seara asta. Mâine tot prea ocupată? Vii mâine, a?

— Nu dacă vine şi Simon.

— Bine-bine. Doar tu vii seara asta. Fac găluşte cu carne, mâncarea ta preferată. Şi dau supă cu găluşte de pus în frigider acasă.

— Dar nu vorbim despre Simon, în regulă?

— Nu vorbim, doar mâncăm. Promit.

Mă servesc a doua oară cu găluşte, tot aşteptând să strecoare Kuan vreun comentariu despre căsnicia mea. Ea şi George discută însufleţiţi despre Virginia, o vară de-a soţiei moarte a lui George, din Vancouver, al cărei nepot vrea să imigreze din China în Canada.

George mestecă de zor.

— Prietena lui vrea şi ea în Canada. L-a obligat să se însoare cu ea. Vară-mea a trebuit s-o ia de la capăt cu hârţogăraia. Primise aproape toate aprobările – Hei! Acuma du-te înapoi la coadă. Mai aşteaptă încă optsprezece luni.

— Două sute dolari, acte noi, spune Kuan luând o păstaie de fasole verde între beţişoare. Multe-multe ore pierdute, du-te în biroul ăsta, du-te în ălălalt. Şi dup-aia? Surpriză – iese copilul.

George aprobă din cap.

— Vară-mea a spus: „Hei, de ce n-ai mai aşteptat? Acum trebuie să-l punem şi pe copil la socoteală, să o luăm de la capăt cu cererile". Nepotul a zis: „Nu le spune funcţionarilor că avem un copil. Venim noi doi mai întâi, mergem la colegiu, ne găsim slujbe bine plătite, ne luăm casă şi maşină. Mai încolo facem noi cumva să-l aducem pe ăla micu, peste un an, doi".

Kuan îşi pune pe masă bolul cu orez.

— Nu iei copilul cu tine! Ce gândire asta? Se uită furioasă la mine de parcă eu aş fi avut de

gând să-mi părăsesc copilul. Colegiu, bani, casă, slujbă – unde crezi găsești așa ceva? Cine plătește colegiu, o groază de bani în mână?

Eu clatin din cap, George mormăie și Kuan își ia o expresie dezgustată.

— Fasolea nu fragedă, prea bătrână, fără gust.

— Și? Ce s-a întâmplat? întreb. Iau copilul cu ei?

— Nu. Kuan pune beţișoarele pe masă. Fără bebe, fără nepot, fără nevastă. Virgie mută San Francisco rapid. America nu are imigrare pentru nepot. Tanti Virgie nu poate sponsoriza. Acuma mama la nepot din China, sora lu' Virgie, dă vina pe noi că fii-su pierdut mare șansă!

Aștept alte explicații. Kuan împunge aerul cu beţișoarele.

— Ua! De ce crezi fii-tu așa important? Propria soră nu gândește câtă bătaie de cap! Fii-tu răsfățat. Deja miros de-aici. *Hwai dan*. Ou stricat.

— I-ai zis asta?

— Nu întâlnit pe ea niciodată.

— Atunci de ce dă vina pe tine?

— Dă vina în scrisoare pentru că Virgie spus ei că noi invitat pe ea stă la noi.

— Și ați invitat-o?

— Înainte, nu. Acuma scrisoare spune asta, invităm pe ea. Altfel, facem de rușine. Săptămâna viitoare vine.

Cu toate că sunt expusă permanent acțiunilor lui Kuan, nu cred că voi înțelege vreodată dinamica familiei chineze, toate complicațiile subterane – cine are de-a face cu cine, cine e responsabil, cine e de vină, toate tâmpeniile alea despre pierderea onoarei. Mă bucur că nu am o viață atât de complicată.

Înainte să plec, Kuan îmi dă o casetă video. E de la ziua ei, cea în care eu și Simon am trecut prin cearta explozivă care a pus capăt căsniciei noastre.

Îmi amintesc că m-am năpustit sus pe scări, unde Simon tocmai se îmbrăca. Am deschis una dintre ferestruici, mi-am vârât prin ea mâna cu discheta şi am strigat:

— Uite-ţi porcăria de roman! Uite tot ce contează pentru tine!

Apoi am dat drumul dischetei.

Am urlat o oră unul la celălalt, apoi am spus pe un ton calm şi detaşat cuvintele mai cumplite decât un blestem:

— Vreau să divorţăm.

Am fost şocată să-l aud pe Simon spunând „Bine", după care s-a repezit pe scări, a trântit uşa şi dus a fost. Nu trecuseră nici cinci minute când a sunat telefonul. M-am golit de emoţii pe cât am putut. Fără durere, fără furie, fără iertare. Lasă-l să se milogească. După ce a sunat de cinci ori, am ridicat receptorul.

— Libby-ah? Era Kuan, vorbind pe un ton timid şi copilăros. Sunat mama? Vii? Toată lumea deja aici. Multă mâncare...

Am bâiguit o scuză la repezeală.

— Simon simte rău? Tocmai întâmplat?... O, intoxicat cu mâncare. Bine, ai grijă de el. Nu-nu. El mult mai important decât zi naştere.

Când am auzit-o spunând asta, am hotărât că Simon nu va mai fi niciodată mai important decât orice altceva, nici măcar decât Kuan. M-am dus singură la petrecere.

— Foarte amuzantă caseta, spune Kuan acum, pe când mă conduce la uşă. Poate nu timp să vezi. Ia oricum.

Şi cu asta se încheie seara, fără nici un cuvinţel despre Simon.

Ajunsă acasă, mă simt năpăstuită şi părăsită. Încerc să mă uit la televizor, încerc să citesc. Mă uit la ceas. E prea târziu să sun pe cineva. Pentru prima dată în şase luni, viaţa mi se pare pustie

şi mă simt îngrozitor de singură. Dau cu ochii de caseta lui Kuan pe masa de toaletă. De ce nu? Hai să mergem la o petrecere.

Filmele de familie mi s-au părut întotdeauna plicticoase, din cauza lipsei montajului. Asişti la clipe din viaţa ta care n-ar trebui în veci revăzute. Ai în faţa ochilor trecutul ca prezent, cu toate că ştii deja ce urmează.

Filmul începe cu imaginea beculeţelor pâlpâitoare de sărbători. Cadrul se lărgeşte pentru a arăta că ne aflăm la uşa în stil mediteranean a casei lui Kuan şi George din Balboa Street. Intrăm printr-o mişcare largă a camerei video, care estompează imaginea. Deşi e sfârşit de ianuarie, Kuan păstrează întotdeauna decoraţiile de Crăciun până după ziua ei. Camera surprinde totul: ghirlande din plastic atârnate deasupra ferestrelor cu tocuri de aluminiu, mocheta albastră-verzuie potrivită şi pentru interior, şi pentru exterior, lambriurile din imitaţie de lemn şi piesele disparate de mobilier cumpărate direct din depozite la preţ redus sau la mâna a doua.

In cadru se conturează ceafa coafată permanent a lui Kuan. Strigă pe tonul ei strident: „Mamă! Domnu' Shirizi! Bine venit, bine venit, intraţi". Mama şi iubitul ei de moment dau buzna în cadru. Ea poartă o bluză cu imprimeu leopard, colanţi şi o jachetă din catifea neagră cu panglici ornamentale aurii. Ramele ochelarilor ei cu lentile bifocale sunt în nuanţe tot mai tari de mov. De când şi-a făcut liftingul facial, mama se îmbracă în haine din ce în ce mai îndrăzneţe. Pe Sharam Shirazi l-a întâlnit la un curs de salsa pentru avansaţi. Mi-a spus că îl place mai mult decât pe ultimul ei amorez, un samoan, pentru că ştie cum să ţină de mână o doamnă, „nu ca pe un băţ de tobă". Mai mult, după estimările maică-mii, domnul Shirazi e bun la pat. Mi-a şoptit odată: „Face chestii pe

care nici voi, ăştia tineri, nu le încercaţi, poate". Nu am întrebat-o ce vrea să spună.

Kuan priveşte fix în cameră, pentru a se asigura că George a filmat cum trebuie intrarea mamei. Apoi soseşte tot mai multă lume. Camera se focalizează abrupt asupra lor: cei doi fii vitregi ai lui Kuan, fraţii mei, nevestele lor, cei patru copii ai cuplurilor. Kuan îi întâmpină pe toţi, strigând pe nume fiecare copil – „Melissa! Patty! Eric! Jena!" – apoi îi face semn lui George să-i prindă pe toţi patru în cadru.

În sfârşit sosesc şi eu. „De ce întârziat atâta?" se plânge fericită Kuan. Mă înşfacă de braţ şi mă escortează în dreptul camerei, astfel încât chipurile noastre umplu tot cadrul. Arăt obosită, stânjenită, cu ochii roşii. Oricine poate vedea că nu vreau decât să scap de acolo.

„Ea sora mea, Libby-ah", se adresează Kuan camerei. „Sora mea *favorită*, cea mai bună. Care din noi mai bătrână? Ghici. Care?"

În următoarele scene, Kuan se poartă de parcă ar fi îndopată cu amfetamine, ţopăie mai-mai să ricoşeze în pereţi. Iat-o lângă pomul ei de iarnă artificial. Arată ornamentele, gesticulează ca gazda graţioasă a unei emisiuni-concurs. Iat-o culegându-şi cadourile. Le exagerează greutatea, apoi le scutură, le înclină, le miroase pe fiecare în parte, înainte să citească eticheta cu numele de pe fiecare recipient norocos. Îşi rotunjeşte gura prefăcându-se uimită: „Pentru mine?" Apoi râde răguşit şi îşi întinde toate cele zece degete, le răsfiră şi le strânge ca un semnal luminos: „Cincizeci de ani!" – strigă ea. „Vă vine credeţi? Nu? Da' patruzeci?" Se apropie de cameră şi dă din cap aprobator. „Bine-bine, patruzeci."

Camera ricoşează de la o scenă de zece secunde la alta. Uite-i, mama, stând în poala domnului Shirazi: cineva le strigă să se sărute şi se execută

bucuroşi. Apoi fraţii mei, în dormitor, uitându-se la ESPN; fac cu mâna spre cameră vărsându-şi cutiile de bere. Acum cumnatele mele, Tabby şi Barbara, o ajută pe Kuan la bucătărie. Kuan ridică o felie de friptură de porc de forma unei monede şi ţipă: „Gustă! Vino încoace, gustă!" Într-un alt dormitor, puştimea s-a îmbulzit la un joc pe calculator; scot exclamaţii ori de câte ori a fost ucis un monstru. Iar acum întreaga familie şi eu stăm în şir lângă bar, încercând să ne găsim drumul spre masa de oaspeţi extinsă prin adăugarea unei măsuţe de mah-jong la un capăt şi a uneia de jucat cărţi la celălalt.

Mă văd pe mine în prim plan: fac cu mâna, ridic paharul în cinstea lui Kuan, apoi reîncep să-mi înfig furculiţa de plastic în mâncarea din farfurie, comportamentul normal când te afli la o petrecere. Dar camera e de o obiectivitate rece. Oricine îmi poate citi pe faţă: expresiile mele sunt şterse, cuvintele sunt rostite pe un ton apatic. E atât de evident că sunt foarte deprimată, pe de-a-ntregul închisă în faţa lucrurilor pe care mi le oferă viaţa. Cumnată-mea Tabby îmi spune ceva, însă eu privesc în gol spre farfurie. Soseşte tortul şi toată lumea începe brusc să cânte „La mulţi ani". Camera se roteşte prin încăpere şi mă dibuie pe canapea, punând în mişcare o jucărie ambientală cu bile metalice care scot un *clac-clac* perpetuu şi enervant. Arăt ca un zombi.

Kuan îşi deschide cadourile. Copia neautorizată după Hummel, reprezentând nişte copii patinând e de la colegii ei de la farmacie. „O, ce drăguţ-drăguţ", spune ea pe un ton cântat, punând-o lângă figurinele ei. Filtrul de cafea e de la mama. „A, mamă! De unde ştiut că celălalt filtru stricat?" Bluza de mătase roşie, culoarea ei favorită, e de la fiul ei vitreg mai mic, Teddy. „Prea bună ca să port", se plânge Kuan bucuroasă. Suporturile

pentru lumânări placate în argint sunt de la celălalt fiu vitreg, Timmy; le pune lumânări şi le aşază pe masa refinisată anul trecut cu ajutorul acestuia. „Fix ca prima doamnă la Casa Albă!", se mândreşte ea. Statueta grosolană din lut reprezentând un unicorn adormit e de la nepoata noastră, Patty; Kuan o aşază cu grijă pe consolă, promiţând: „Nu vând niciodată, nici când Patty ajunge artistă celebră şi asta face un milion de dolari". Halatul de baie cu margarete e de la soţul ei. Se uită la eticheta care imită numele unui designer de marcă: „Oooo, Giorgio Laurentis. Prea scump. De ce dat atâţia bani?" Îşi flutură arătătorul spre soţul ei, care zâmbeşte mândru şi sfios.

În faţa lui Kuan e depus alt maldăr. Dau pe derulare rapidă cât timp ea despachetează mileuri, un aburitor de rufe, o poşetă mare, cu monogramă. În sfârşit o văd luând cadoul de la mine. Apăs pe Stop, apoi pe Play.

„... Totdeauna ce-i mai bun, la urmă", proclamă ea. „Trebuie e foarte-foarte special, pentru că Libby-ah sora mea favorită". Desface panglica şi o pune deoparte spre păstrare. Hârtia de împachetat cade pe masă. Îşi ţuguiază buzele, privind fix caseta din carapace de broască ţestoasă. O suceşte lent de sus până jos, apoi deschide capacul şi se uită înăuntru. Îşi duce mâna la obraz şi spune: „Frumoasă şi atât de folositoare". Înalţă caseta pentru a o include în istoria lor surprinsă de camera video. „Vezi?" spune ea zâmbind până la urechi. „Savonieră pentru călătorii!"

De undeva din fundal, mi se aude vocea chinuită: „De fapt, nu e pentru săpun. E pentru, ştii tu, bijuterii şi chestii de-astea".

Kuan priveşte din nou caseta. „Nu săpun? Bijuri? Oooo!" Înalţă din nou caseta, cu şi mai mult respect. Se luminează brusc: „George, auzit? Sora mea Libby-ah spune merit bijuri frumoase.

Cumperi la mine diamante babane pun în savonieră!"

George mormăie ceva şi camera se balansează amplu când acesta strigă: „Cele două surori să stea în dreptul şemineului". Protestez, explic că trebuie să plec acasă, că am de lucru. Dar Kuan mă saltă de pe canapea, râzând şi vociferând: „Haide-haide, leneşo. Niciodată prea ocupată pentru soră mai mare".

Camera video se roteşte. Kuan zâmbeşte larg şi ţeapăn, de parcă aşteaptă să se declanşeze un bliţ. Mă înşfacă zdravăn, silindu-mă să stau şi mai aproape de ea, apoi murmură minunându-se parcă: „Libby-ah, sora mea, aşa specială, aşa bună cu mine".

Mă podidesc lacrimile, şi pe casetă, şi acum când viaţa mi se derulează din nou în faţa ochilor. Inima e gata-gata să mi se frângă în piept.

III

10

Bucătăria lui Kuan

Kuan îmi spune să vin la ea la şase şi jumătate, atunci îmi spune de fiecare dată să vin, deşi de obicei începem să mâncăm pe la opt. Aşa că o întreb dacă cina *chiar* e gata la şase şi jumătate, altfel o să vin mai târziu, pentru că sunt *chiar* ocupată. Şase jumate sigur, spune ea.

La şase jumate, George îmi deschide uşa, cu ochii mijiţi. Nu poartă ochelarii şi peticul de păr rar pare desprins dintr-o reclamă pentru produsele contra electricităţii statice. Tocmai a fost avansat ca manager la un magazin Food-4-Less din East Bay. Când a început să muncească acolo, Kuan nu a băgat de seama patrul din titlu şi chiar şi acum îi spune Foodless[1], cu toate că a tot primit atenţionări.

O găsesc în bucătărie, tăind ciuperci negre. Orezul încă n-a fost spălat, crevetele n-au fost livrate. Mai sunt două ore până la cină. Îmi trântesc geanta pe masă, dar Kuan nu-mi ia în seamă enervarea. Bate uşor un scaun.

— Libby-ah, stai jos, am ceva spun la tine. Taie ciupercile felii o jumătate de minut în cap, apoi îşi lansează bomba.

---

1. Food-4-Less – „mâncare pentru mai puţin(i bani)" – lanţ de magazine alimentare din America. *Foodless* – „fără mâncare" (engl.) (n. tr.).

— Am stat de vorbă cu o persoană yin.

Acum a trecut pe chineză.

Oftez din greu pentru a-i da de înţeles că n-am chef de o asemenea conversaţie.

— Lao Lu, l-ai cunoscut şi pe el, dar nu în viaţa asta, Lao Lu spune că trebuie să rămâi cu Simon. E *yinyuan*, soarta care îi uneşte pe îndrăgostiţi.

— Şi de ce e asta soarta mea? spun eu pe un ton înţepat.

— Pentru că în ultima ta viaţă ai iubit pe altcineva, înaintea lui Simon. Mai târziu, Simon şi-a pus toată viaţa la bătaie că îl iubeşti şi pe el.

Era să pic de pe scaun. Nu i-am spus niciodată lui Kuan sau oricui altcuiva adevăratul motiv al divorţului nostru. Am spus doar că ne îndepărtaserăm unul de celălalt. Şi uite cum vorbeşte Kuan despre asta – de parcă ştie tot blestematul de univers, animat sau inanimat.

— Libby-ah, trebuie crezi, spune ea în engleză. Prietenul ăsta yin spune că Simon spune la tine adevărul. Crezi că iubeşte pe tine mai puţin, pe ea mai mult – nu! – de ce gândeşti aşa, totdeauna compari dragostea? Dragostea nu ca banii...

Sunt furioasă la culme că îi ia apărarea.

— Haide, Kuan! Tu nu-ţi dai seama cât de trăsnit-stupid sună ce zici? Dacă te-ar auzi oricine altcineva vorbind aşa, ar crede că eşti ţicnită! Dacă există într-adevăr fantome, de ce nu le văd niciodată? Hai, spune-mi.

Acum spinteca spinarea crevetelor şi le scotea intestinele negre, fără să se atingă de carapace.

— Odată putut vedea, spune ea calm. Când fost copil.

— Mă prefăceam. Fantomele vin din imaginaţie, nu din Lumea Yin.

— Nu spune „fantomă". Pentru ele ca şi cum cuvânt rasist. Doar la persoană yin rea spui fantomă.

— A, aşa e. Am uitat. Până şi morţii au ajuns să creadă în corectitudinea politică. Bine, şi cum arată oamenii ăştia *yin*? Spune-mi. Cine stă pe scaunul ăsta? Mao Zedong? Chou En-lai? Poate împărăteasa văduvă?

— Nu-nu, ei nu aici.

— Ei, păi spune-le să treacă pe la tine! Spune-le că vreau să-i văd. Vreau să-i întreb ce calificare au în probleme de consiliere maritală.

Kuan întinde ziare pe jos pentru grăsimea împroşcată de pe aragaz. Toarnă crevetele într-o tigaie fierbinte şi sfârâitul uleiului clocotitor umple pe dată bucătăria.

— Oamenii yin vor vină, atunci vin, spune ea pe deasupra vacarmului. Nu spun niciodată când, pentru că pentru ei fac parte din familie – trec fără invitaţie, „Surpriză, venit la tine". Dar cel mai des vin la cină, când poate una două mâncăruri nu gătit cum trebuie. Spun: „A! Bibanu' ăsta de mare, prea tare, prea sfărmos, poate gătit un minut prea mult. Şi napii ăştia muraţi, nu destul de crocanţi, trebuie sunat ca paşi în zăpadă, cranţ-cranţ, atuncea ştii gata de mâncare. Şi sosul ăsta – ţţ – prea mult zahăr, doar străinii vor mănânce aşa ceva.

Bla, bla, bla. E atât de ridicol! Descrie întocmai ce fac ea, George şi familia lui tot timpul, toată vorbăria asta care pe mine mă plictiseşte. Îmi vine să râd şi să urlu totodată când o aud cum descrie ea plăcerile vieţii de apoi în termeni de critică culinară diletantă.

Kuan trânteşte crevetele lucitoare într-un bol.

— Cei mai mulţi oameni yin foarte ocupaţi, muncesc pe brânci. Vor relaxeze, vină la mine pentru conversaţie plăcută şi pentru că spun că gătesc foarte bine, continuă ea cu o expresie înfumurată.

Încerc s-o prind pe Kuan în capcana propriei logici deformate.

— Dacă găteşti aşa de bine, cum de trec atât de des pe la tine ca să-ţi critice mâncărurile?

Kuan se încruntă şi îşi răsfrânge buza de jos – de parcă ar fi o prostie din partea mea să pun o asemenea întrebare!

— Nu critică serios, doar discuţie deschisă ca între prieteni, sinceri ca prietenii buni. Şi de fapt nu vin mănânce. Cum mănâncă? Deja morţi! Doar prefac mănâncă. Oricum, cel mai des laudă mâncarea mea, da, spun că nu avut niciodată atâta noroc mănânce aşa feluri gustoase. Ai-ia, dacă guşti clătitele mele cu ceapă verde, atunci poţi mori oho, aşa fericit. Dar – prea târziu – deja murit.

— Poate ar trebui să ia mâncare la pachet, mormăi eu.

Kuan tace câteva clipe.

— A-ha-ha, nostim! Glumit. Îmi trage una peste mână. Obrăznicătură mică. Oricum, oamenii yin place vină la mine, povestesc despre viaţa trecută, ca ospăţ, multe-multe arome. „A", fac ei, „acuma amintesc. Asta plăcut, asta nu prea plăcut. Asta mâncat prea repede. De ce nu simt gustul la asta? De ce stricat partea asta din viaţă, irosit de tot?"

Kuan vâră o crevetă în gură, o plimbă de la un obraz la celălalt, până când reuşeşte să extragă carapacea intactă, fără fir de carne. Mă minunez de fiecare dată că e în stare să facă aşa ceva. Mi se pare ca o scamatorie de circ. Plescăie aprobator din buze.

— Libby-ah, spune, ridicând o farfurioară cu nişte zdrenţe aurii de carne, plac scoicile? Dau din cap că da. Vara lu' George, Vergie, trimis la mine din Vancouver. Şaizeci dolar juma'kil. Unii zic prea bun pentru masă obişnuită. Ar trebui păstrezi pentru mai târziu. Trânteşte scoicile într-o tigaie cu ţelină tocată. Pentru mine, cel mai bine acum. Aştepţi, totul schimbă. Oamenii yin ştiu

asta. Totdeauna întreabă la mine: „Kuan, unde dus cei mai frumoşi ani din viaţa mea? Cum de anii cei mai frumoşi strecurat printre degete ca peştişor iute? De ce păstrat pentru la urmă, apoi aflat că la urmă deja trecut?“ Libby-ah, uite, gustă. Spune, prea sărat, nu destul sărat?

— E bun.

Vorbeşte în continuare.

— „Kuan“, spun ei la mine, „tu încă trăieşti. Tu poţi încă faci amintire. Poţi faci amintire frumoasă. Învaţă pe noi cum facem amintire frumoasă, ca data viitoare amintim ce nu trebuie uităm“.

— Ce să-şi amintească? întreb.

— De ce vor întoarcă, bine'nţeles.

— Şi îi ajuţi să-şi amintească.

— Deja ajutat pe mulţi oameni yin aşa, se laudă ea.

— Ca femeile care dau sfaturi despre orice prin reviste.

Se gândeşte o vreme.

— Da-da, aşa. E vizibil încântată de comparaţie. Mulţi-mulţi oameni yin din China. Şi din America, o groază. Apoi se apucă să-i numere pe degete. Poliţaiul ăla tânăr – venit acasă la mine când cineva furat maşina mea? – în viaţa trecută, el fost misionar în China, spunea tot timpul „Amin, amin“. Fata aia frumoasă, acum lucrat la bancă, are grijă aşa bine de banii mei. Şi Sarge, Hoover, Kirby, acum Bubba, căţeluşi, toţi aşa credincioşi. Viaţa trecută, toţi fost aceeaşi persoană. Ghiceşte tu cine.

Ridic din umeri. Urăsc jocul ăsta, cum reuşeşte să mă atragă de fiecare dată în delirul ei.

— Ghiceşte.

— Nu ştiu.

— Ghici.

Îmi ridic mâinile exasperată.

— Domnişoara Banner.

— Ha! Ghicit greşit!

— Bine, spune-mi. Atunci cine?

— Generalul Capă!

Mă plesnesc peste frunte.

— Desigur.

Trebuie să recunosc că e destul de amuzant să mă gândesc la câinele meu ca fiind de fapt generalul Capă.

— Acum ştii de ce primul câine numit Captain, adaugă Kuan.

— Eu i-am pus numele ăsta.

Flutură arătătorul.

— Degradat pe el. Deşteaptă tu, dat lui lecţie.

— I-am dat o lecţie? Pff. Câinele ăla era bătut în cap. Nu ştia nici să şadă când îi spuneai, nici să vină la tine, nu ştia decât să cerşească mâncare. Şi după aia a fugit.

Kuan clatină din cap.

— Nu fugit. Călcat maşină.

— Ce?

— Aha. Ştiu, nu vrut spun la tine, erai prea mică. Aşa că zis: O, Libby-ah, cuţu plecat, fugit. Nu minţit. Fugit pe stradă şi după aia călcat maşină. Şi atunci engleza mea nu prea bună. Fugit, călcat, totuna pentru mine...

In timp ce Kuan îmi spune atât de târziu de moartea lui Captain, mă cuprinde o undă de tristeţe copilărească, de jind după lucrurile pe care le-am pierdut, de credinţă că pot schimba faptul că nu m-am purtat prea frumos cu Captain dacă l-aş mai vedea încă o dată.

— Generalul Capă în ultima viaţă deloc loial. De-asta întors căţeluş de-atâtea ori. El singur ales asta. Bună alegere. Viaţa trecută el fost aşa de rău – aşa de rău! Ştiu pentru că jumătatea lui de om spus la mine. Şi văd... Uite, Libby-ah, *huang do-zi*, păstaie mare de fasole, vezi ce galbenă?

Cumpărat proaspete azi. Rupt cozile. Dacă vezi vreo parte stricată, arunci...

Şi generalul Capă era stricat. A aruncat alţi oameni. Numunu, mi-am spus, poartă-te ca şi cum generalul Capă nu ar fi aici. Generalul Capă a locuit două luni în Casa Negustorului Fantomă. Domnişoara Banner i-a deschis două luni uşa în fiecare noapte. Tot aceleaşi două luni, nu mi-a mai vorbit, nu aşa cum îi vorbeşti prietenei tale fidele. Se purta cu mine de parcă îi eram servitoare. Îmi arăta pete de pe pieptul hainelor sale albe, pete pe care susţinea că nu le spălasem, pete despre care ştiam că erau urmele degetelor murdare ale generalului Capă. Duminica repeta întocmai predica preotului Amin, gata cu poveştile frumoase. Au avut loc şi alte schimbări majore în acea perioadă.

Când mâncam, misionarii, domnişoara Banner şi generalul Capă stăteau la masa pentru străini. Şi unde stătuse preotul Amin, acolo se postase generalul Capă. Vorbea pe tonul său strident, poruncitor. Ceilalţi doar dădeau aprobator din cap şi ascultau. Dacă ducea la gură lingura cu supă, îşi duceau şi ei lingurile la gură. Dacă lăsa lingura ca să mai adauge vreo fanfaronadă de-a lui, îşi lăsau lingurile ca să asculte fanfaronada.

Eu, Lao Lu şi ceilalţi servitori stăteam la masa pentru chinezi. Pe omul care traducea pentru Capă îl chema Yiban Johnson, Pe-jumătate Johnson. Chiar dacă era jumătate-jumătate, străinii au hotărât că era mai mult chinez decât Johnson. De aceea trebuia să stea şi el cu noi la masă. La început nu mi-a plăcut deloc Yiban Johnson ăsta, sau ce spunea – cât de important era Capă, cum că era un erou şi pentru americani, şi pentru

chinezi. Însă mai târziu mi-am dat seama: Nu făcea decât să repete cuvintele generalului Capă. Când stătea cu noi la cină, își rostea propriile cuvinte. Vorbea deschis cu noi, ca de la om la om. Era sincer politicos, nu se prefăcea doar. Glumea și râdea. Lăuda mâncarea și nu-și depășea niciodată porția.

Cu timpul am ajuns și eu să cred că era mai mult chinez decât Johnson. Cu timpul nici măcar nu mi s-a mai părut că arată ciudat. Tatăl său, ne-a spus el, era american get-beget, prieten din copilărie cu generalul Capă. Au făcut școala militară împreună. Au fost dați afară împreună. Johnson a venit în China cu un vas al unei companii, pe vremea comerțului cu țesături, mătase de Nanjing. La Shanghai, a cumpărat-o pe fiica unui servitor sărac pe post de amantă. Tocmai când aceasta era gata să-i nască un copil, Johnson i-a spus: „Mă întorc în America, îmi pare rău, nu pot să te iau cu mine". Femeia și-a acceptat soarta. Acum era amanta abandonată a unui diavol străin. A doua zi când s-a trezit Johnson, ghici pe cine a văzut atârnând de copacul de la fereastra dormitorului său?

Ceilalți servitori au dat-o jos și au înfășurat o bucată de pânză în jurul gâtului înroșit și spintecat adânc de funia care îi smulsese viața din trup. Pentru că se omorâse, n-a avut parte de nici o ceremonie. Au vârât-o într-un sicriu simplu din lemn și au închis-o acolo. Noaptea, Johnson a auzit un vaier. S-a sculat și a mers în camera unde se afla sicriul. Vaierul se auzea și mai tare. A deschis cutia de lemn și a găsit înăuntru un bebeluș, un băiat, între picioarele amantei sale moarte. În jurul gâtului său, chiar sub bărbia micuță, se vedea un semn roșu, de grosimea unui deget, în formă de semilună, ca rosătura de la funie de pe gâtul mamei sale.

Johnson l-a luat în America pe copilul acela, care era pe jumătate sânge din sângele lui. A dus copilul la circ, le-a povestit oamenilor despre spânzurătoare, le-a arătat misterioasa cicatrice ca o rosătură de funie. Când copilul a împlinit cinci ani, gâtul îi crescuse, cicatricea i se micşorase şi nimeni nu mai dădea bani să-i cerceteze misterul. Aşa că Johnson s-a întors în China cu banii câştigaţi la circ şi cu fiul său metis. De data asta, Johnson s-a apucat de comerţul cu opiu. A mers prin porturile unde se putea face negoţ. A câştigat o avere în fiecare oraş, apoi a pierdut-o la jocurile de noroc. Şi-a făcut câte o amantă în fiecare oraş, apoi a lăsat-o în urmă. Doar micuţul Yiban plângea după toate mamele pe care le pierdea. Ele l-au învăţat atâtea dialecte chineze – cantoneză, shanghaieză, hakka, fukien, mandarină – amantele acelea care-i fuseseră mame. Engleza a învăţat-o de la Johnson.

Intr-o zi, Johnson şi-a întâlnit fostul coleg, Capă, care se punea în serviciul oricărei armate – britanică, manciuriană, hakka, nu conta care – numai să-l plătească. Johnson i-a spus lui Capă: „Hei, am ditamai datoria, o groază de probleme, poţi să-i împrumuţi nişte bani unui vechi prieten?“ Ca să-i arate că îi va da înapoi, Johnson a zis: „Ţi-l dau împrumut pe fiul meu. Are cincisprezece ani şi vorbeşte o mulţime de limbi. Te poate ajuta să-ţi găseşti de lucru în orice armată vrei“.

Din acea zi, timp de cincisprezece ani, micul Yiban Johnson i-a aparţinut generalului Capă. Era datoria de care tatăl său nu se mai achitase niciodată.

L-am întrebat pe Yiban: Pentru cine mai luptă acum generalul Capă – pentru britanici, manciurieni, pentru hakka? Yiban a spus că generalul luptase pentru toate trei armatele, luase bani frumoşi de la toate trei şi îşi făcuse duşmani în

toate trei. L-am întrebat pe Yiban dacă era adevărat că generalul Capă se însurase pentru aur cu fiica unui bancher chinez. Yiban mi-a spus că se însurase cu fiica bancherului nu doar de dragul aurului, ci şi de dragul nevestelor mai tinere ale bancherului. Acum şi bancherul voia să-i dea de urmă. Capă, spuse el, era dependent de visarea la meiul de aur, la bogăţii ce puteau fi culese într-un singur anotimp, după care intrau în pământ.

M-am bucurat să aud că îl judecasem cum trebuie pe generalul Capă şi că domnişoara Banner greşea. Însă peste o clipă m-a copleşit o tristeţe chinuitoare. Îi eram prietenă fidelă. Cum puteam să mă bucur văzând cum acest om îngrozitor îi devora inima?

Atunci Lao Lu a vorbit deschis:

— Yiban, cum poţi să lucrezi pentru un asemenea om? Fără pic de loialitate, nici faţă de ţară, nici faţă de familie!

Yiban spuse:

— Uită-te la mine. Mama era moartă când m-am născut, deci m-am născut din nimeni. Am fost şi chinez, şi străin, aşa că nu sunt nici una, nici alta. Am fost al tuturor, aşa că nu sunt al nimănui. Am avut un tată, dar nu sunt nici pe jumătate fiul lui. Acum am un stăpân care mă priveşte ca pe o datorie. Spuneţi-mi, cui îi aparţin? Cărei ţări? Cărui popor? Cărei familii?

I-am privit cu toţii chipul. În viaţa mea nu mai văzusem o persoană atât de inteligentă, atât de plină de dor, care să merite atât de mult să-şi găsească oamenii potriviţi. Nu am ştiut ce să-i răspundem.

Noaptea, întinsă pe rogojina mea, m-am gândit la întrebările acelea. Cărei ţări? Cărui popor? Cărei familii? Am găsit pe loc răspunsurile primelor două întrebări. Aparţineam Chinei. Aparţineam poporului hakka. Dar în ce privea ultima

întrebare, eram ca Yiban. Nu aparţineam nimănui în afară de mine însămi.

Uită-te la mine, Libby-ah. Acum aparţin multor oameni. Am familie, te am pe tine... A! Lao Lu spune gata cu vorba! Mănâncă, mănâncă, până nu se răceşte.

11

Schimbare de nume

Până la urmă, Kuan a avut dreptate în legătură cu sunetele din casă. Chiar era cineva în pereţi, sub podele, şi plesnea de ură şi electricitate.

Am aflat asta după ce vecinul de sub noi, Paul Dawson, a fost arestat pentru că terorizase la telefon mii de femei din Bay Aria. Prima mea reacţie a fost una de înţelegere; în fond, sărmanul om era orb, tânjea după compania cuiva. Dar pe urmă am aflat ce fel de telefoane dădea: susţinea că face parte dintr-o sectă care răpea femei „de o moralitate condamnabilă" şi le preschimba în „păpuşi sacrificiale" menite a fi penetrate de bărbaţii din sectă într-un ritual de comuniune, apoi eviscerate de vii de albine lucrătoare femele. Celor care îi luau în râs ameninţările, le spunea: „Ai vrea să asculţi vocea unei femei care a crezut, ca tine, că nu e decât o glumă?" După care punea la telefon înregistrarea audio a unei femei urlând de parcă era sfâşiată de vie.

Când poliţiştii au percheziţionat apartamentul lui Dawson, au găsit tot felul de echipamente electronice bizare: aparatură de înregistrare pe bandă conectată la telefon, dispozitive de reformare a numerelor, de distorsionare a vocii, casete cu efecte de sunet şi multe altele. Activităţile sale

teroriste nu se limitaseră doar la telefon. Se pare că foştii proprietari ai apartamentului nostru fuseseră şi ei, după părerea lui, prea zgomotoşi şi nu-i respectaseră minutele de meditaţie zen matinală. Când se mutaseră temporar, în timpul renovării, făcuse găuri în tavanul apartamentului său şi instalase speakere şi microfoane sub podeaua camerelor de sus prin care putea să monitorizeze activităţile vecinilor săi de la etajul trei şi să-i bage în sperieţi cu efecte de sunet.

Înţelegerea mea binevoitoare s-a preschimbat pe dată în furie. Din partea mea, Dawson n-avea decât să putrezească în închisoare. Simţisem atâta timp că o iau razna gândindu-mă la fantome – mai ales la una anume, chiar dacă n-aş fi recunoscut asta în ruptul capului.

Dar mă simt mai liniştită, acum că am aflat cauza sunetelor. Trăind de una singură, am tendinţa să îmi imaginez tot felul de pericole. Acum eu şi Simon nu ne mai vedem decât din motive profesionale. De îndată ce vom deveni independenţi din punct de vedere fiscal, vom divorţa şi de clienţii noştri. De fapt, trebuie să vină mai târziu ca să-mi aducă nişte texte pentru broşura unui dermatolog.

Însă acum Kuan mi-a apărut din senin la uşă în timp ce vorbeam de zor la telefon cu tipografia. Îi fac semn să intre şi mă întorc în birou. A adus nişte găluşte de casă pe care le vâră în frigiderul meu, comentând zgomotos pe tema lipsei alimentelor din frigider şi dulapuri.

— De ce muştar şi murături, dar nu pâine şi carne? Cum poţi trăieşti aşa hal? Şi bere! De ce bere, lapte nu?

După câteva minute vine în biroul meu cu un rânjet lăţit pe toată faţa. Are în mâini o scrisoare pe care o lăsasem pe tejgheaua din bucătărie. E de la o revistă de turism, *Lands Unknown*, care

a acceptat propunerea mea şi a lui Simon de a realiza un eseu foto pe tema bucătăriei. chineze rurale.

În ziua precedentă, când sosise scrisoarea, mă simţisem de parcă câştigasem lozul cel mare, ca după aceea să-mi amintesc că îl aruncasem la gunoi. Zeii şansei, coincidenţei şi nenorocului îmi jucaseră un renghi răutăcios. Mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei şi nopţii următoare întorcând pe toate părţile această turnură de situaţie şi imaginându-mi tot felul de scenarii cu Simon.

Mi l-am închipuit citind în grabă scrisoarea şi spunând:

„Doamne! E incredibil! Când plecăm?"

„Păi nu plecăm", aş zice eu. „Îi refuz." Şi asta fără undă de regret în voce.

Şi atunci el ar spune ceva de genul:

„Cum adică îi refuzi?"

Şi eu:

„Cum poate să-ţi treacă măcar prin cap că putem să mergem împreună?"

Apoi, poate – şi în acest punct am clocotit de furie –, ar propune să meargă *el* şi să ia un alt fotograf.

Aşa că aş spune:

„A, nu, pentru că mă duc *eu* şi iau cu mine un alt scriitor, un scriitor *mai bun*".

La care toată discuţia ar degenera într-un schimb violent de insulte pe tema moralităţii, eticii profesionale şi a talentelor comparate, ale cărui variaţii m-au ţinut trează aproape toată noaptea.

— Ooooo! gângureşte Kuan fluturând bucuroasă scrisoarea. Tu şi Simon mergeţi China! Dacă vrei, merg cu voi, ghidul vostru, traduc, ajut găsiţi o groază de chilipiruri. Bine'ţeles, plătesc drumul. Oricum, de mult vreau mă întorc, văd mătuşă, sat...

— Nu mă duc nicăieri, i-o tai eu.

— A? Nu duci? De ce?

— Ştii tu.

— Ştiu?

Mă întorc şi mă uit la ea.

— Eu şi Simon divorţăm. Îţi aminteşti?

Kuan meditează două secunde, apoi răspunde:

— Puteţi mergeţi prieteni! De ce nu doar prieteni?

— Las-o baltă, Kuan, *te rog*.

Face o mutră tragică în timp ce mă priveşte.

— Aşa trist, aşa trist, geme ea, după care iese din birou. Ca doi oameni morţi de foame, ceartă-ceartă şi aruncă orezul pe jos. De ce fac asta, de ce?

Când îi arăt lui Simon scrisoarea, rămâne trăsnit de uimire. Să fie alea lacrimi adevărate? De când îl ştiu, nu l-am văzut niciodată plângând, nici la filmele triste, nici măcar atunci când mi-a povestit cum a murit Elza. Îşi şterge obrajii umezi. Mă fac că nu văd.

— Doamne, spune el, ce ne-am dorit aşa de tare s-a îndeplinit. Dar noi nu am rezistat atâta.

Nu mai spunem nimic, ca pentru a păstra un moment de tăcere respectuoasă în memoria căsniciei noastre. Apoi reuşesc să îmi adun forţele, trag adânc aer în piept şi spun:

— Ştii, oricât de dureros a fost, cred că ne-a făcut bine să ne despărţim. Adică suntem siliţi să ne examinăm vieţile separat, ştii, fără să presupunem din start că urmărim aceleaşi lucruri.

Simt că am adoptat un ton pragmatic, dar nu neapărat conciliant.

Simon dă din cap aprobator şi spune încet:

— Da, sunt de acord.

Îmi vine să strig: Cum adică eşti de acord? În atâţia ani n-am picat niciodată de acord asupra vreunui lucru şi acuma eşti de acord? Dar nu

spun nimic, chiar mă felicit că sunt în stare să-mi stăpânesc resentimentele, să nu las să se vadă cât de mult sufăr. Într-o clipă mă copleşeşte tristeţea. Nu e deloc o victorie faptul că pot să-mi ţin în frâu sentimentele – e dovada jalnică a dragostei pierdute.

Fiecare cuvânt, fiecare gest capătă acum o încărcătură ambiguă, nimic nu mai poate fi luat aşa cum pare. Ne vorbim păstrând o distanţă sigură între noi, ca şi cum toţi anii în care ne-am săpunit unul pe altul pe spate şi am urinat de faţă cu celălalt nu au existat niciodată. Nu mai folosim nici un cuvânt de alint sau din codul nostru personal sau vreun gest sugestiv din limbajul nostru intim, care dovedea că ne aparţinem.

Simon se uită la ceas.

— Ar fi cazul să plec. Trebuie să mă întâlnesc cu cineva pe la şapte.

Are întâlnire cu o femeie? Atât de curând? Mă aud spunând:

— Mda, trebuie să mă pregătesc şi eu pentru o întâlnire.

De-abia dacă clipeşte şi roşesc, sigură că şi-a dat seama de minciuna mea jalnică. Când mergem la uşă, ridică ochii.

— Văd că te-ai descotorosit în sfârşit de candelabrul ăla tâmpit. Aruncă o privire în urmă, prin apartament. Totul arată altfel – mai bine, cred, şi e mai multă linişte.

— Apropo de linişte, spun şi îi povestesc despre Paul Dawson, teroristul casei.

Simon e singurul om, din câţi cunosc, în stare să aprecieze cum trebuie consecinţele.

— Dawson? spuse el şi clătină din cap nevenindu-i să creadă. Ce ticălos. De ce să facă una ca asta?

— Singurătate, spun. Furie. Răzbunare.

Şi percep ironia din propriile cuvinte, ca un vătrai care scurmă în inima mea preschimbată în cenuşă.

După plecarea lui Simon, apartamentul pare într-adevăr cufundat într-o tăcere îngrozitoare. Mă aşez pe covorul din dormitor şi privesc cerul nopţii printr-o fereastră. Mă gândesc la căsnicia noastră. Firele celor şaptesprezece ani petrecuţi împreună s-au destrămat atât de uşor. Dragostea noastră a fost la fel de banală ca preşuleţele cu „Bine aţi venit" aşternute la uşile caselor în suburbiile unde am copilărit amândoi. Faptul că trupurile, gândurile şi inimile noastre s-au mişcat odată la unison ne-a făcut să credem în mod greşit că eram speciali.

Şi toată vorbăria aia despre cât de bine ne-a făcut să ne despărţim – pe cine încerc eu să trag pe sfoară? Sunt ruptă de orice, fără nici un fir care să mă lege de ceva, fără să aparţin de nimeni şi nimic.

Şi atunci mă gândesc la Kuan şi la dragostea ei deplasată pentru mine. Nu îmi dau niciodată interesul să fac ceva pentru ea decât dacă sunt la mijloc constrângeri emoţionale din partea ei şi vinovăţie din a mea. Nu o sun niciodată din senin ca să-i spun: „Kuan, ce-ar fi să mergem la un restaurant sau la film, doar noi două?" Nu îmi face niciodată plăcere să mă port pur şi simplu frumos cu ea. Şi cu toate astea, uite cum bate întotdeauna apropouri să mergem împreună la Disneyland sau Reno sau în China. Îi resping întotdeauna propunerile ca pe nişte musculiţe enervante, spunându-i că urăsc jocurile de noroc sau că pe lista mea de locuri în care vreau să ajung în viitorul apropiat nu figurează sudul Californiei. Nu iau în seamă faptul că sora mea nu vrea decât să petreacă mai mult timp cu mine, că sunt cea mai mare bucurie din viaţa ei. Of, Doamne, suferă

şi ea la fel de mult ca mine acum? Nu sunt cu nimic mai brează decât maică-mea! – îi neglijez pe toţi cei care mă iubesc. Nu-mi vine să cred că nu mi-am dat seama cât de crudă pot să fiu.

Am hotărât să o sun pe Kuan şi să o invit să petrecem împreună o zi, poate chiar un weekend. La Lacul Tahoe, n-ar fi deloc rău. N-o să-şi mai încapă în piele de bucurie. De-abia aştept să văd ce zice. N-o să-i vină să creadă.

Dar când răspunde la telefon, Kuan nu aşteaptă să-i explic de ce am sunat.

— Libby-ah, după-amiaza asta, stat de vorbă cu amicul meu, Lao Lu. Crede la fel, *trebuie* să mergi China – tu, Simon şi eu împreună. Anu' ăsta Câine, anu' viitor Porc, prea târziu. Cum nu poţi mergi? Asta soarta ta care aşteaptă să întâmple ţie.

Turuie înainte, ţinând piept tăcerii mele cu logica ei incontestabilă.

— Tu jumate chinezoaică, aşa că trebuie vezi China odată şi odată. Ce crezi? Dacă nu mergem acum, poate niciodată nu prindem altă şansă! Poţi îndrepţi unele greşeli, dar nu pe asta. Atunci ce faci? Ce zici, Libby-ah?

Sperând că va înceta şi mă va lăsa în pace, spun:

— Bine, o să mă gândesc.

— O, ştiut eu că vei schimba părerea!

— Stai un pic, nu am spus că merg. Am spus că mă mai gândesc.

Deja a început să bată câmpii cu toată viteza.

— Tu şi Simon place la nebunie China, garantat sută la sută, mai ales satul meu. Changmian aşa frumos că nu vine crezi. Munte, apă, cer, de parcă cerul şi pământul una singură. Lăsat lucruri acolo, întotdeauna vrut dat la tine... O ţine tot aşa încă cinci minute cu minunăţiile din satul ei, apoi anunţă: O-o, aud sonerie. Sun mai târziu, bine?

— De fapt eu te-am sunat pe tine.

— O? Se aude din nou soneria. Georgie! Răspunde uşă! Apoi strigă: Virgie! Virgie! Verişoara lui George din Vancouver locuieşte deja la ei? Kuan se întoarce la telefon. Stai puţin, merg răspund uşă. O aud salutând pe cineva, apoi e din nou la receptor, cu vocea întretăiată. Bun. De ce sunat?

— Păi, voiam să te întreb ceva. Deja îmi regret cuvintele încă nespuse. Oare în ce mă bag? Mă întreb cum o să fie la Lacul Tahoe, izolată doar cu Kuan într-o cameră înghesuită şi ponosită de hotel. E cam în ultima clipă, aşa că înţeleg dacă eşti prea ocupată...

— Nu-nu, niciodată prea ocupată. Ai nevoie de ceva, cere. Răspunsul meu întotdeauna da.

— Păi, mă întrebam, ştii – apoi spun la repezeală – ce faci mâine pe la ora prânzului. Am de rezolvat ceva afaceri prin zona farmaciei unde munceşti tu. Dar dacă eşti ocupată, o putem lăsa pe altădată, nu e mare lucru.

— Luăm prânz? spune Kuan bucuroasă foc. O! Prânz! Mi se rupe inima auzindu-i vocea fericită.

Mă cert singură că m-am zgârcit atâta cu darul meu simbolic. Apoi o aud uluită cum lasă receptorul deoparte şi anunţă:

— Simon, Simon – Libby-ah sunat pe mine scoată la prânz.

Il aud pe Simon din fundal:

— Ai grijă să te ducă la un restaurant scump.

— Kuan? Kuan, ce caută Simon la tine?

— Venit cină. Ieri întrebat deja pe tine. Spus că ocupată. Nu prea târziu, dacă vrei vii acum, am destulă mâncare.

Mă uit la ceas. Şapte. Deci asta e întâlnirea lui. Mai să sar în sus de bucurie.

— Mersi, îi spun. Dar sunt ocupată în seara asta.

Aceeaşi scuză.

— Tot timpul prea ocupată, răspunde ea.

Acelaşi reproş.

În seara asta am grijă ca scuza mea să nu fie mincinoasă. Ca pedeapsă, îmi fac de lucru cu o listă de sarcini neplăcute pe care le-am tot amânat, una dintre ele fiind schimbarea numelui. Asta necesită schimbarea permisului auto, a cărţilor de credit, a paşaportului, modificarea registrului de alegător, a contului din bancă, abonamentelor la reviste, ca să nu mai vorbesc că trebuie informaţi prietenii şi clienţii noştri. Presupune de asemenea alegerea unui alt nume. Laguni? Ye?

Mama mi-a sugerat să păstrez numele de Bishop.

— De ce să te întorci la Ye? a argumentat ea. Nu mai e nici un Ye rudă cu tine în ţara asta. Cui o să-i pese?

Nu i-am amintit mamei că jurase să cinstească numele de Ye.

Cu cât mă gândesc mai mult la numele meu, îmi dau seama că nu mi s-a mai potrivit nici o identitate de când aveam cinci ani şi mama a schimbat numele nostru de familie în Laguni. Nu şi-a bătut capul cu acela al lui Kuan. Numele ei a rămas Li. Când a venit Kuan în America, mama a spus că tradiţia le cerea fetelor să păstreze numele mamei. Mai târziu a recunoscut că tatăl nostru vitreg nu a vrut să o adopte pe Kuan de vreme ce era aproape adult. In afară de asta nu voia să răspundă el în faţa legii pentru problemele pe care le-ar fi putut provoca ea în calitate de comunistă.

Olivia Ye. Spun numele cu voce tare de mai multe ori. Sună străin, de parcă aş fi devenit dintr-odată o chinezoaică get-beget, cum e Kuan. Asta mă cam deranjează. Probabil şi din cauză că a trebuit să cresc laolaltă cu Kuan nu am ştiut

niciodată cine sunt sau ce voiam să devin. A fost un model de personalitate multiplă care m-a influențat.

Il sun pe Kevin să-i cer părerea în legătură cu numele meu.

— Nu mi-a plăcut niciodată numele de Ye, mărturisește el. Puștimea urla la mine: „Hei, Ye! Da, tu, ia-ai-ia-ai-o".

— S-a mai schimbat lumea, spun. Acum e la modă să fii dintr-o comunitate etnică.

— Dar dacă îți fluturi emblema de chinezoaică, n-o să te alegi cu vreun avantaj, spune Kevin. Păi ăștia îi dau afară pe asiatici, nu se strâng ca să le facă și lor loc. Mai bine ai alege Laguni. Apoi spune râzând: Ce naiba, unii cred că Laguni e nume mexican. Cum a crezut mama.

— Laguni nu-mi sună cum trebuie. Noi nu ne tragem de fapt din ramura Laguni.

— Nimeni nu se trage, spune Kevin. E un nume de orfan.

— Ce tot spui acolo?

— Când am fost în Italia acum vreo doi ani, am încercat să dau peste niște Laguni. Am aflat că e doar un nume inventat pe care li-l dau măicuțele orfanilor. Laguni – ca „lagună", izolat de restul lumii. Bunicul lui Bob era orfan. Suntem rude cu niște orfani oarecare din Italia.

— De ce nu ne-ai spus niciodată asta?

— Le-am spus lui Tommy și mamei. Cred că am uitat să-ți spun ție pentru că – ei bine, mi-am zis că nu mai ești o Laguni. Oricum, tu și Bob nu prea v-ați înțeles. Pentru mine, Bob e singurul tată pe care l-am cunoscut vreodată. Nu mai îmi amintesc deloc de tatăl nostru adevărat. Tu?

Păstrez câteva amintiri cu el: cum îi zburam în brațe, cum îl priveam când spinteca cleștii unui crab, cum stăteam pe umerii lui când mergea prin mulțimea de oameni. Nu sunt de-ajuns ca să-i

cinstesc numele? Nu e timpul să stabilesc o legătură cu numele cuiva?

La prânz merg la farmacie să o iau pe Kuan. In primele douăzeci de minute mă prezintă tuturor oamenilor din prăvălie – farmacistului, celeilalte vânzătoare, clienţilor ei, care din întâmplare sunt cu toţii „favoriţii" ei. Aleg un restaurant thailandez de pe Castro, de la fereastra căruia pot urmări ce se întâmplă pe stradă în timp ce stăm la masă şi Kuan susţine de una singură conversaţia. Astăzi las de la mine; poate să vorbească despre China, divorţ, faptul că fumez prea mult, despre orice are chef. Ziua de azi e darul meu pentru Kuan.

Îmi pun ochelarii de citit şi parcurg rapid meniul. Kuan măsoară cu privirea restaurantul, afişele cu peisaje din Bangkok şi evantaiele mov cu auriu de pe pereţi.

— Drăguţ, spune ea de parcă aş fi dus-o la cel mai bun restaurant din oraş. Toarnă ceaiul în cești. Aşa deci! proclamă ea. Azi nu prea ocupată.

— Mă ocup doar de nişte probleme personale.

— Ce fel personale?

— Ştii tu, îmi reînnoiesc permisul de parcare, îmi schimb numele, chestii din astea.

— Schimbi numele? Ce-i aia schimbi numele?

Îşi întinde şervetul în poală.

— Trebuie să fac toate tâmpeniile astea ca să îmi schimb numele de familie în Ye. E ceva de groază, trebuie să mă duc la circulaţie, la bancă, la primărie... Ce s-a întâmplat?

Kuan clatină violent din cap, cu chipul schimonosit. Se îneacă cumva?

— Eşti bine?

Dă din mâini incapabilă să vorbească şi părând în culmea agitaţiei.

— Dumnezeule!

Încerc să-mi amintesc cum se aplică manevra Heimlich.

Dar Kuan îmi face semn să mă aşez. Înghite ceaiul, după care geme:

— Ai-ia, ai-ia, Libby-ah, pare rău, dar trebuie spun la tine ceva. Schimbi nume în Ye, nu face asta.

Mă oţelesc sufleteşte. Fără îndoială că iar o să se apuce să mă convingă că n-ar trebui să divorţez de Simon.

Se apleacă în faţă ca un spion.

— Ye, şopteşte ea, de fapt nu numele lui *ba*.

Mă las pe spate cu inima bătându-mi nebuneşte.

— Ce tot spui?

— Doamnelor, spune chelnerul. Ne-am hotărât?

Kuan îi arată cu degetul ceva din meniu, întrebând mai întâi cum se pronunţă.

— Proaspăt? Întreabă.

Chelnerul dă din cap că da, însă nu la modul entuziast de care are nevoie Kuan.

Arată alt fel de mâncare.

— Fraged?

Chelnerul aprobă.

— Care mai bun?

Chelnerul ridică din umeri.

— Toate sunt bune, spune el.

Kuan îl priveşte bănuitoare, apoi comandă tăiţei thailandezi subţiri.

După ce chelnerul pleacă, întreb:

— Ce spuneai?

— Uneori în meniu scrie proaspăt – *nu* proaspăt! se plânge ea. Dacă nu întrebi, poate servesc la tine lăturile de ieri.

— Nu, nu, nu despre mâncare. Ce spuneai despre numele lui tati?

— O! Da-da. Işi lasă umerii şi se chirceşte iar în poziţia de spion. Numele lu' *ba*. Ye nu numele lui. Adevărat, Libby-ah! Spun doar la tine să nu

petreci viaţa cu nume greşit. De ce fericeşti strămoşii altora?

— Ce tot vorbeşti? Cum să nu fie Ye numele lui?

Kuan se uită repede în stânga şi în dreapta de parcă e gata să dezvăluie identităţile lorzilor morţii albe.

— Acum vreau spun la tine ceva, a. Nu spui nimănui, promiţi, Libby-ah?

Încuviinţez din cap, în silă, dar captivată deja. Şi Kuan începe să vorbească în chineză, limba fantomelor din copilăria noastră.

Îţi spun adevărul, Libby-ah. *Ba* a luat numele altuia. A furat soarta unui om plin de noroc.

Pe vremea războiului, atunci s-a întâmplat, când *ba* era student la fizică, la Universitatea de Stat Guangxi. *Ba* venea dintr-o familie săracă, dar tatăl lui l-a trimis la internatul misiunii când era mic. Nu trebuia să dai nici un ban, doar să promiţi că o să-l iubeşti pe Iisus. De-asta vorbea *ba* atât de bine engleza.

Nu-mi amintesc nimic din toate astea. Îţi spun doar ce mi-a povestit Li Binbin, mătuşa mea. Pe atunci eu, mama şi *ba* locuiam într-o cameră mică din Liangfeng, lângă universitate. Dimineaţa, *ba* mergea la cursuri. După masă, muncea într-o fabrică, asamblând piese de radio. Fabrica îl plătea în funcţie de câte radiouri termina, aşa că nu prea câştiga cine ştie ce. Mătuşa mi-a spus că *ba* avea minte ageră, dar mâini încete. Noaptea, *ba* şi colegii lui puneau mână de la mână ca să cumpere kerosen pentru lampa pe care o foloseau în comun. Erau în stare să stea afară şi să înveţe până în zori. Asta am făcut şi eu în copilărie. Ştiai? Înţelegi de ce în China clarul de lună pe lângă că e frumos, e şi un adevărat chilipir?

Intr-o noapte, când *ba* se întorcea acasă de la cursuri, un beţiv s-a ivit dintr-o alee şi i-a tăiat calea. A scuturat un sacou pe care îl purta în mâini.

— Sacoul ăsta, a spus el, a aparţinut familiei mele de generaţii întregi. Dar acum trebuie să îl vând. Uită-te la faţa mea, sunt un om ca oricare altul, cu un nume de familie pierdut printre sute altele. Ce-mi trebuie mie haine atât de extravagante?

Ba s-a uitat la veston. Era dintr-un material excelent, căptuşit şi croit într-un stil modern. Trebuie să ţii minte, Libby-ah, că asta s-a întâmplat în 1948, când naţionaliştii şi comuniştii îşi disputau China. Cine-şi putea permite un asemenea sacou? Cineva de seamă, de rang înalt, cineva periculos, care făcea bani luând mită de la oamenii speriaţi. *Ba* al nostru nu avea vată în loc de creier. Hn! Ştia că beţivul furase sacoul şi că-şi puteau pierde amândoi capul dacă făceau negoţ cu aşa ceva. Însă de cum a atins sacoul acela, *ba* era ca o musculiţă prinsă în plasa unui păianjen grăsan. Nu-şi mai putea desprinde degetele. Se simţi cuprins de un sentiment nou. A! Să pipăi cusăturile unei haine de bogătan – să te gândeşti că era prima dată când îşi dădea seama cât de cât ce înseamnă să trăieşti mai bine. Şi atunci acest sentiment periculos a atras după sine o dorinţă periculoasă, iar această dorinţă a atras după sine o idee periculoasă.

I-a strigat beţivului:

— Ştiu că sacoul e furat, pentru că-i cunosc proprietarul. Repede! Spune de unde îl ai sau chem poliţia!

Hoţul prins asupra faptului a aruncat sacoul pe jos şi a luat-o la fugă.

Ajuns în cămăruţa noastră, *ba* i-a arătat maică-mii sacoul. Ea mi-a povestit mai târziu cum

ba şi-a strecurat mâinile în mâneci, închipuindu-şi că puterea fostului proprietar se scurge acum în trupul lui. Intr-un buzunar a găsit o pereche de ochelari cu lentile groase. Şi i-a pus la ochi, şi-a întins braţul cu un gest larg şi în mintea lui o sută de oameni au luat seama la ce făcea şi s-au înclinat. A bătut uşor din palme şi doisprezece servitori s-au repezit din visele lui să-i aducă de mâncare. S-a bătut uşor peste burtă, sătul după masa imaginară pe care o luase. Şi atunci *ba* a simţit încă ceva.

Ei, ce să fie asta? Ceva rigid era prins în căptuşeala sacoului. Mama a tăiat de-a lungul cusăturii cu foarfecele ei ascuţit. Libby-ah, ce au găsit acolo trebuie să fi stârnit în mintea lor un vârtej ca al norilor în toiul furtunii. Din căptuşeală a căzut un teanc de hârtii – documente oficiale de imigrare în America! Pe prima pagină era un nume scris în chineză. Ye Jun. Sub el, era scris în engleză: Jack Ye.

Inchipuie-ţi, Libby-ah, pe vremea războiului civil, asemenea documente valorau cât viaţa şi averea multor oameni puse la un loc. *Ba* ţinea în mâinile-i tremurânde un certificat academic, unul de sănătate, o viză de studii şi o scrisoare de înscriere la Universitatea Lincoln din San Francisco, cu taxele de studiu plătite deja pe un an. S-a uitat într-un plic: conţinea un bilet dus cu linia aeriană American President şi două sute de dolari americani. Şi mai era ceva: o fişă de cercetare care îi permitea să treacă de examinarea de la imigrări când ateriza în America.

O, Libby-ah, asta era foarte rău. Nu înţelegi ce spun? Pe atunci, banii chinezeşti nu aveau nici o valoare. Acest om, Ye, trebuie să fi cumpărat documentele pe aur greu şi favoruri necurate. Oare le trădase secrete naţionaliştilor? Vânduse numele conducătorilor Armatei Populare de Eliberare?

Maică-mii i s-a făcut frică. I-a spus lui *ba* să arunce sacoul în râul Li. Dar *ba* avea o privire de câine aţâţat. A spus:

— Pot să-mi schimb soarta. Pot să devin un om bogat.

I-a spus mamei să meargă la sora ei din Changmian şi să aştepte.

— După ce ajung în America, voi trimite după tine şi fiica noastră, îţi promit.

Mama s-a uitat lung la viză, la fotografia omului în care se va preschimba în curând *ba*. Insul acesta, Ye, avea părul tuns scurt, o faţă de om rău şi purta ochelari cu lentile groase la ochii reci. Inima omului se citeşte în ochi şi mama a spus că Ye ăsta arăta ca unul de teapa celor care ar spune: „Târăşte-te din calea mea, vierme netrebnic!"

In acea noapte mama a privit cum *ba* se preschimba în acel ins, îmbrăcându-i haina şi scurtându-şi părul. L-a privit cum îşi pune ochelarii cu lentile groase. Şi când s-a întors spre ea, i-a văzut ochii micşoraţi şi atât de reci. Nu mai ţinea deloc la mama. Spunea că era ca şi cum se transformase în Ye ăsta, omul din fotografie, un om arogant şi puternic – gata să se descotorosească de trecut pentru a începe cât mai repede noul destin.

Şi aşa şi-a furat *ba* numele. Cât priveşte adevăratul nume al lui *ba*, nu ştiu care este. Eram atât de tânără şi apoi, după cum ştii, mama a murit. Ai noroc că n-ai trecut printr-o asemenea tragedie. Mai târziu, mătuşa n-a vrut să-mi spună cum îl chema de fapt pe *ba* pentru că o părăsise pe sora ei. Asta a fost răzbunarea mătuşii mele. Şi nici mama n-a vrut să îmi spună, nici măcar după ce a murit. Dar m-am întrebat adesea cum îl chema. L-am invitat de câteva ori pe *ba* să-mi facă o vizită din Lumea Yin. Insă alţi prieteni yin mi-au spus că a rămas blocat în altă parte, un loc

învăluit în ceaţă unde oamenii cred că minciunile lor sunt adevărate. Nu-i aşa că e trist, Libby-ah? Dacă aş afla numele lui adevărat, i l-aş spune. Atunci ar putea merge în Lumea Yin, i-ar zice mamei cât de rău îi pare şi ar trăi în linişte laolaltă cu strămoşii noştri.

De-asta trebuie să pleci în China, Libby-ah. Când am văzut scrisoarea aia ieri, mi-am spus: Asta e soarta ta care aşteaptă să se manifeste! Oamenii din Changmian s-ar putea să ţină încă minte cum îl chema, mătuşa mea, una, sunt sigură că ştie. Omul care s-a preschimbat în Ye, aşa îi spunea Mam' Mare, mătuşa mea. Intreab-o pe Mam' Mare când mergi acolo. Întreab-o cum îl chema cu adevărat pe *ba* al nostru.

A! Ce tot zic? Nu vei şti cum s-o întrebi. Nu vorbeşte mandarina. E aşa de bătrână că nu a mers niciodată la şcoală să înveţe limba pe care o vorbesc majoritatea oamenilor. Vorbeşte în dialectul de Changmian, nu hakka, nici mandarină, ceva între, şi numai oamenii din sat vorbesc în limba ei. De asemenea, trebuie să fii isteaţă când o întrebi de trecutul ei, altfel te alungă ca o raţă nebună care se repede să te ciupească de picioare. Ştiu cum face. Ce fire arţăgoasă poate să aibă!

Dar nu-ţi face griji, merg şi eu cu tine, ţi-am promis deja. Nu-mi uit niciodată promisiunile. Tu şi cu mine împreună putem schimba numele tatei înapoi în cel adevărat. Împreună îl putem trimite în sfârşit în Lumea Yin.

Şi Simon! Trebuie să vină şi el. Aşa poţi să scrii şi articolul pentru revistă şi să faci rost de nişte bani pentru călătorie. Şi avem nevoie de el ca să ne care geamantanele. Trebuie să iau cu mine o groază de cadouri. Nu pot să mă duc acasă cu mâna goală. Virgie îi poate găti lui Georgie, nu e deloc o bucătăreasă rea. Şi Georgie poate să

aibă grijă de câinele tău, nu trebuie să plăteşti pe nimeni.

Da, da, tustrei, eu, tu şi Simon. Cred că aceasta e cea mai practică şi mai bună modalitate de a-ţi schimba numele.

Hei, Libby-ah, ce zici de asta?

12

Când e cel mai bine să mănânci ouă de rață

Kuan nu stă să se certe cu tine ca să obțină ce vrea. Are metode mult mai eficace, o combinație între picătura chinezească și șmecheria tipic americană a ademenirii cumpărătorului cu false oferte avantajoase.

— Libby-ah, spune ea. Ce lună mergem China, vedem satul meu?

— Nu plec nicăieri, nu ții minte?

— A, așa e, așa e. Bine, ce lună crezi că ar trebui merg eu? Septembrie, probabil încă prea cald. Octombrie, prea mult turiști. Noiembrie, nici prea cald, nici prea rece, poate cel mai bine atunci.

— Când vrei tu.

A doua zi, Kuan face:

— Libby-ah, Georgie nu poate merge, nu strâns încă destule zile concediu. Crezi că Virgie și mama pot merge cu mine?

— Sigur, de ce nu? Întreabă-le.

După o săptămână, Kuan îmi spune:

— Ai-ia! Libby-ah! Cumpărat deja trei bilete. Acuma Virgie făcut rost slujbă nouă, mama făcut rost iubit nou. Amândouă zis: Pare rău, nu pot merg. Și agentul de turism, ea zis pare și ei rău, nu dau bani pe bilet. Îmi aruncă o privire plină de chin. Ai-ia, Libby-ah, ce fac?

Mă gândesc. M-aş putea preface că-i pic în plasă. Dar nu mă pot convinge să fac aşa ceva.

— Să văd dacă găsesc pe altcineva ca să meargă cu tine, spun în loc de asta.

Seara mă sună Simon.

— M-am gândit la călătoria în China. Nu vreau să ratezi aşa ceva din cauza despărţirii noastre. Ia un alt scriitor – pe Chesnick sau pe Kelly, se pricep amândoi foarte bine la literatura de călătorie. Îi sun eu dacă vrei.

Rămân cu gura căscată. Tot încearcă să mă convingă să merg cu Kuan, să folosesc perspectiva ei personală, de chinezoaică ce îşi revede căminul. Întorc pe toate părţile în minte toate permutările de sens din cuvintele lui. Poate că mai e o şansă să devenim prieteni, ca atunci când ne-am întâlnit. Pe când ne continuăm discuţia telefonică, îmi amintesc ce anume ne-a atras la început unul la celălalt – felul în care ideile noastre se legau tot mai mult, deveneau tot mai amuzante şi mai pasionale cu cât vorbeam mai mult. Şi atunci mă năpădeşte sentimentul dureros al lucrurilor pe care le-am pierdut de-a lungul anilor: însufleţirea şi minunea de a fi în acelaşi timp şi în acelaşi loc pe lume.

— Simon, spun după ce am discutat două ore la telefon, îţi apreciez cu adevărat gestul... Cred că ar fi bine să fim într-o zi prieteni.

— Nu am încetat niciodată să-ţi fiu prieten, spune el.

Şi în acel moment las deoparte orice reţineri.

— Păi atunci ce-ar fi să vii şi tu în China?

În avion, mă apuc să caut semne de bun augur. Asta pentru că, atunci când ne-am dus actele şi bagajele la control, în aeroport, Kuan mi-a zis:

— Eu, tu şi Simon – mergem China! Destinul reunit pe noi în sfârşit.

Şi mă gândesc: Soartă ca în „misteriosul destin al Ameliei Earhart"? Destin ca în latinescul *fatum*, din care derivă cuvântul „fatal"? Nu ajută cu nimic faptul că compania aeriană aleasă de Kuan pentru reducerile pe care le oferă a suferit trei dezastre aviatice în ultimele şase luni, două dintre ele la aterizarea în Guilin, destinaţia noastră, după o oprire de patru ore în Hong Kong. Încrederea mea în compania aeriană intră din nou în picaj atunci când urcăm la bord. Însoţitoarele de zbor chinezoaice ne întâmpină purtând bonete cu pompon scoţiene şi kilturi, o vestimentaţie inexplicabilă care mă face să pun sub semnul întrebării capacitatea celor responsabili de vieţile noastre de a face faţă răufăcătorilor care deturnează avioane, pierderii vreunei părţi din motor sau aterizărilor forţate pe ocean.

În timp ce eu, Simon şi Kuan ne facem loc pe intervalul îngust, observ că nu mai e nici măcar o persoană albă la clasa a II-a, în afară de mine şi de Simon. Are acest lucru vreo semnificaţie anume?

Ca majoritatea chinezilor de la bord, Kuan ţine în fiecare mână câte o geantă cu cadouri. În afară de geamantanul burduşit cu daruri care a ajuns deja în compartimentul pentru bagaje. Îmi imaginez ce vor spune mâine la ştiri: „Un termos cu presiune, vase etanş din plastic, pachete de ginseng din Wisconsin – toate acestea au fost găsite printre rămăşiţele împrăştiate pe pistă în urma unui dezastru aviatic în care a murit Horatio Tewksbury al III-lea de Atherton, care zbura la clasa întâi, şi patru sute de chinezi care visau să se întoarcă pe pământurile strămoşeşti în calitate de oameni de succes".

Când vedem unde ne-au repartizat locurile, scot un geamăt. Rândul din centru, exact la mijloc, cu oameni şi la stânga, şi la dreapta. O bătrână

care stă la celălalt capăt al intervalului se uită lung şi sumbru la noi, apoi tuşeşte. Se roagă unei zeităţi nenumite să nu ocupe nimeni cele trei locuri de lângă al ei şi menţionează că e foarte grav bolnavă şi are nevoie să se întindă ca să doarmă. Tusea îi devine din ce în ce mai violentă. Din nefericire pentru ea, zeitatea e probabil în pauza de prânz, pentru că ne aşezăm noi.

Când ajunge în sfârşit căruciorul cu băuturile, cer să-mi uşurez inima cu gin tonic. Însoţitoarea de zbor nu înţelege.

— Gin tonic, repet eu şi apoi spun în chineză: Şi o feliuţă de lămâie, dacă aveţi.

Se consultă cu tovarăşa ei, care ridică şi ea nedumerită din umeri.

— *Ni you* scotch *meiyou*? Încerc eu. Scotch aveţi?

Râd de aşa o glumă.

Sigur aveţi scotch, îmi vine să le strig. Uite ce costume ridicole aveţi pe voi.

Dar „scotch" nu se numără printre cuvintele din chineză pe care le ştiu şi Kuan nu are de gând să mă ajute. De fapt pare să se distreze destul de bine pe seama frustrării mele şi a confuziei însoţitoarelor de bord. Până la urmă cer o cola dietetică.

Între timp, Simon stă de cealaltă parte şi se joacă pe un simulator de zbor de pe laptopul lui.

— Ua-ua-*ua*! Rahat. Urmează zgomotul unei prăbuşiri şi explozii. Se întoarce spre mine. Căpitanul Bishop spune că băuturile sunt din partea casei.

Pe tot parcursul călătoriei, Kuan pare năucă de fericire. Îmi strânge de nenumărate ori braţul şi zâmbeşte larg. Pentru prima dată în treizeci de ani, va pune piciorul pe pământul Chinei, la Changmian, satul unde a trăit până la optsprezece ani. Îşi va vedea mătuşa, femeia căreia îi spune Mam' Mare, care a crescut-o şi, din câte spune Kuan, s-a purtat îngrozitor cu ea, ciupind-o

atât de tare de obraji, că i-a lăsat cicatrice în formă de semilună.

Îşi va reîntâlni şi vechii colegi de şcoală, cel puţin pe aceia care au supravieţuit Revoluţiei Culturale, care a început după plecarea ei. De-abia aşteaptă să-şi impresioneze prietenii cu engleza ei, cu carnetul ei de conducere şi pozele cu pisica ei aşezată pe canapeaua cu floricele cumpărată recent de la un depozit de mobilă – „reducere cincizeci la sută pentru gaură mică de tot, poate nici nu vede nimeni".

Spune că vrea să meargă la mormântul mamei sale, că o să aibă grijă să fie curăţat de buruieni. Mă va duce într-o văioagă unde a ascuns odată o cutie ticsită cu comori. Şi cum sunt sora ei bună şi dragă, vrea să-mi arate locul unde se ascundea când era mică, o grotă din piatră de var ce conţine un izvor fermecat.

Şi pentru mine călătoria asta presupune o serie de lucruri pe care le fac pentru prima dată. E prima dată când merg în China. E prima dată din copilărie când Kuan îmi va fi neîncetat alături două săptămâni. Prima dată când eu şi Simon călătorim împreună undeva şi dormim în camere separate.

Înghesuită în scaunul meu, între Simon şi Kuan, îmi dau seama ce nebunie a fost din partea mea să plec – chinul de a petrece aproape douăzeci şi patru de ore în avioane şi aeroporturi, calvarul emoţional de a mă afla în compania celor doi oameni care îmi inspiră cele mai îngrozitoare suferinţe şi temeri. Şi totuşi, de dragul inimii mele, tocmai asta trebuie să fac. Desigur, am motive pragmatice să plec – articolul pentru revistă, aflarea numelui tatălui meu. Însă motivul principal e teama de regrete. Îmi fac griji că dacă nu merg, într-o zi am să-mi amintesc totul şi o să mă întreb: Ce-ar fi fost dacă mă duceam?

Poate are dreptate Kuan. Soarta e motivul din spatele călătoriei mele. Soarta nu are nici o logică, nu poţi sta la discuţii cu ea, aşa cum nu poţi sta la discuţii cu o tornadă, un cutremur sau un terorist. Soarta e un alt nume al lui Kuan.

Ne mai despart doar zece ore de China. Trupul meu deja nu mai ştie dacă e zi sau noapte. Simon moţăie, eu n-am pus geană pe geană şi Kuan tocmai se trezeşte.

Cască. Într-o clipă e perfect trează şi nu-şi găseşte astâmpărul. Îşi face de lucru cu pernele.

— Libby-ah, la ce gândeşti?

— A, ştii tu, la probleme de afaceri.

Înainte de plecare am întocmit un itinerariu şi o listă cu ce am de făcut. Am ţinut cont de decalajul orar, orientare, căutarea locaţiilor, posibilitatea ca singura lumină disponibilă să fie cea albastră fluorescentă. Am strecurat atenţionări să fotografiez micile prăvălii cu alimente şi marile supermarketuri, tarabele cu fructe şi grădinile de zarzavat, cuptoarele şi ustensilele de gătit, mirodeniile şi uleiurile. M-am preocupat multe nopţi la rând de logistică şi buget. Distanţa până la Changmian reprezintă o mare problemă, un drum de trei, patru ore de la Guilin, din câte spune Kuan. Agentul de turism nici măcar nu a fost în stare să găsească Changmian pe hartă. Ne-a făcut rezervări la un hotel din Guilin, două camere cu şaizeci de dolari fiecare pe noapte. Există altele mai ieftine şi mai apropiate, dar va trebui să le găsim singuri după ce ajungem.

— Libby-ah, spune Kuan. În Changmian, poate nu tocmai lux.

— E-n regulă. Kuan mi-a spus deja că mâncărurile sunt simple, aşa cum le găteşte ea, nu ca acelea din restaurantele chinezeşti extravagante. De fapt, o liniştesc eu, nu vreau să fotografiez

chestii de lux. Crede-mă nu mă aştept la şampanie şi caviar.

— Cavi-a, ce asta?

— Ştii tu, icre de peşte.

— O! Avem, *avem*. Pare uşurată. Cavi-icre, icre de crab, icre de crevete – tot avem! Şi ouă raţă vechi o mie de ani. Sigur, de fapt nu vechi o mie de ani, un an, doi, cel mult trei... Ua! Ce gândit! Ştiu unde găsesc pentru tine ouă raţă mai vechi. Mult timp în urmă, ascuns câteva.

— Serios? Sună promiţător, un detaliu care se potriveşte în articol. Le-ai ascuns când erai mică?

— Până împlinesc douăzeci ani.

— Douăzeci?... Atunci erai deja în State.

Kuan zâmbeşte tainic.

— Nu douăzeci *acum*. Douăzeci data *trecută*. Îşi sprijină capul de spetează. Ouă raţă – aaa, aşa bune... Domnişoara Banner nu place cine ştie ce. Mai târziu venit foamete şi mâncat orice, şobolan, cosaş, greiere. Crede că un *yadan* vechi o mie de ani mai gustos decât astea... Când ajungem Changmian, Libby-ah, arăt la tine unde ascuns. Poate unele încă acolo. Tu şi eu mergem căutăm, a?

Dau din cap aprobator. Pare atât de al naibii de fericită. De data asta trecutul ei imaginar nu mă mai calcă pe nervi. De fapt, ideea de a căuta ouă inventate în China mi se pare chiar fermecătoare. Mă uit la ceas. Încă douăsprezece ore şi suntem la Guilin.

— Mmm, murmură Kuan. *Yadan*...

Îmi dau seama că e deja acolo, în lumea ei iluzorie de altădată.

Îmi plăceau atât de tare ouăle de raţă, că am ajuns să fur. În fiecare zi în afară de duminică, înainte de micul dejun, atunci le furam. Nu furam

pe rupte, ca generalul Capă. Nu luam decât ce ştiam că nu le va lipsi oamenilor, un ou sau două, cam aşa ceva. Oricum, Adoratorii lui Iisus nu le voiau. Preferau ouăle găinilor. Nu ştiau că ouăle de raţă erau un mare lux – foarte scumpe dacă le cumpărai din Jintian. Dacă ar şti cât de scumpe sunt ouăle de raţă, ar vrea să mănânce tot timpul aşa ceva. Şi atunci? Cu atât mai rău pentru mine!

Pentru a obţine ouă vechi de o mie de ani, trebuie să ai de la bun început ouă foarte, foarte proaspete, altfel, stai să mă gândesc... altfel... nu ştiu, pentru că nu am folosit decât ouă proaspete. Poate în cele vechi cresc deja oscioare şi ciocuri. Oricum, am pus ouăle ăstea foarte proaspete într-un vas cu var şi sare. Praful de var l-am pus deoparte când spălam rufe. Cu sarea era altă poveste, nu era ieftină ca în ziua de azi. Din fericire pentru mine, străinii aveau o groază. Voiau ca mâncarea lor să aibă gust de apă de mare. Şi mie îmi plăceau mâncărurile sărate, dar nu *orice* mâncare trebuia să fie sărată. Când se aşezau la masă, spuneau toţi pe rând: „Dă-mi sarea, te rog" şi-şi sărau şi mai tare mâncarea.

Am furat sarea de la bucătăreasă. O chema Ermei, A Doua Soră, o fiică în plus într-o familie fără fii. Familia le-o încredinţase misionarilor ca să nu trebuiască să o mărite şi să-i plătească zestrea. Eu şi Ermei aveam o mică afacere pe sub mână. În prima săptămână i-am dat un ou şi ea mi-a turnat sare în palme. În a doua săptămână a vrut două ouă pentru aceeaşi cantitate de sare! Fata aia ştia cum să se tocmească.

Într-o zi, doctorul Prea Târziu ne-a văzut făcând schimbul. Am mers pe aleea unde spălam. Când m-am întors, era acolo, arătând spre moviliţa albă din căuşul palmelor mele. Trebuia să gândesc repede.

— A, asta? Am spus. Pentru pete.

Nu minţeam. Aveam nevoie de sare ca să pătez ouăle. Doctorul Prea Târziu s-a încruntat, neînţelegându-mi cuvintele în chineză. Ce puteam să fac. Am trântit toată sarea aceea preţioasă într-o găleată cu apă rece. El privea în continuare. Aşa că am scos ceva din coşul cu rufărie intimă a doamnelor, l-am aruncat în găleată şi am început să frec.

— Vezi? am spus ridicând un articol sărat de îmbrăcăminte. Ua! Ţineam în mână chiloţii domnişoarei Şoricel, pătaţi jos de sângele ce se scurgea în fiecare lună! Doctorul Prea Târziu – ha, să fi văzut ce moacă a făcut! Era mai roşu decât petele alea. După ce a plecat, îmi venea să plâng după sarea irosită. Dar când am terminat de spălat chiloţii domnişoarei Şoricel – a? – am văzut că nu minţisem! Pata de sânge dispăruse! Iisus făcuse un miracol! Pentru că, din acea zi, am reuşit să iau câtă sare voiam din bucătărie, un pumn de sare pentru pete, unul pentru ouă. Nu mai trebuia să vin prin uşa din spate la Ermei. Dar din când în când îi mai dădeam câte un ou.

Puneam varul, sarea şi ouăle în vase din pământ. Vasele le luam de la un vânzător ambulant cu o singură ureche pe nume Zeng, de pe străduţa de la capătul aleii. I-am dat un ou pe un vas din care se scurgea uleiul. Avea întotdeauna o mulţime de vase crăpate. Asta mă făcea să-l cred fie foarte stângaci, fie nebun după ouă de raţă. Mai târziu am aflat că era nebun după mine! E adevărat! Singura lui ureche, singurul meu ochi, vasele lui crăpate, ouăle mele gustoase – poate de-asta a crezut că făceam o pereche pe cinste. Nu mi-a spus că voia să mă ia de nevastă, nu atât de direct. Dar ştiam că asta gândea pentru că odată mi-a dat un vas fără nici cea mai mică spărtură. Şi când i-am atras atenţia, a luat o piatră, a ciobit cu ea vasul la gură şi mi l-a dat înapoi. Oricum,

aşa mă alegeam cu vase şi cu micile atenţii ale unui bărbat.

După multe săptămâni, varul şi sarea pătrundeau prin coajă. Albuşurile ouălor se preschimbau într-un verde tare şi gălbenuşurile, în negru solid. Ştiu asta pentru că uneori mâncam unul ca să mă asigur că celelalte erau numai bune să fie vârâte în găoacea de nămol. Nămolul nu trebuia să îl fur. Puteam să amestec cât nămol voiam în grădina Negustorului Fantomă. Cât timp ouăle unse cu nămol erau încă umede, le înveleam în hârtie, în pagini rupte din broşurile acelea numite „Buna-Vestire". Vâram ouăle într-un cuptor mic pe care îl clădisem din cărămizi. Nu furasem cărămizile. Se desprinseseră din perete şi erau crăpate. De-a lungul fiecărei crăpături, am întins un clei stors dintr-o plantă otrăvitoare lipicioasă. Astfel soarele se strecura prin crăpături, iar insectele se împotmoleau şi nu mai puteau să îmi mănânce ouăle. În următoarea săptămână, când găocile de nămol se întăriseră, puneam încă o dată ouăle în vasul cu conservant. Le îngropam în colţul de nord-vest al grădinii Negustorului Fantomă. Până la sfârşitul vieţii, adunasem zece şiruri de vase, fiecare lung de zece paşi. Acolo s-ar putea să fie şi azi. Sunt sigură că nu le-am mâncat pe toate. Am păstrat o mulţime.

După părerea mea, ouăle de raţă erau prea bune ca să le mănânci. Oul ar fi putut ajunge un boboc de raţă. Bobocul ar fi putut ajunge raţă. Din raţa aceea ar fi mâncat douăzeci de oameni de pe Muntele Ciulinilor. Şi pe Muntele Ciulinilor nu prea se mânca raţă. Dacă mâncam un ou – aşa cum făceam uneori –, douăzeci de oameni flămânzi îmi apăreau în faţa ochilor. Cum puteam să mănânc pe săturate? Dacă îmi lăsa gura apă după un ou, dar nu mă atingeam de el, mă simţeam mulţumită, eu care odată nu avusesem nimic. Eram

chibzuită, nu lacomă. Cum am spus, din când în când îi mai dădeam un ou lui Ermei, dar şi lui Lao Lu.

Şi Lao Lu punea deoparte ouăle. Le îngropa sub patul din căsuţa sa de portar unde dormea. În felul ăsta, spunea el, putea să viseze la ziua în care le va încerca pentru prima oară. Era ca mine, aştepta cel mai bun moment ca să mănânce ouăle acelea. Nu ştiam că cel mai bun moment se va dovedi mai târziu a fi cel mai rău.

Duminica, Adoratorii lui Iisus luau întotdeauna un mic-dejun copios. Aşa era obiceiul: o rugăciune lungă, apoi ouă de găină, felii groase de carne de porc sărată, mămăligă, pepene, apă rece de la fântână şi încă o rugăciune lungă. Străinilor le plăcea să amestece mâncărurile calde şi reci, foarte nesănătos. In ziua despre care vorbesc acum, generalul Capă a mâncat pe rupte. Apoi s-a ridicat de la masă, şi-a schimonosit faţa şi a anunţat că îl arde stomacul, ce păcat că nu putea merge la Casa Domnului în dimineaţa aceea. Asta ne-a povestit Yiban.

Aşa că ne-am dus la întâlnirea cu Iisus şi, pe când stăteam pe bancă, am observat că domnişoara Banner nu se putea abţine să nu bată uşor din picior. Părea nerăbdătoare şi fericită. De cum s-a terminat slujba, şi-a luat cutia muzicală şi s-a dus în camera ei.

În timpul prânzului, la care se mânca hrană rece rămasă de pe la alte mese, generalul Capă nu a venit în sufragerie. Şi nici domnişoara Banner. Străinii s-au uitat la scaunul lui gol, apoi la al ei. Nu au spus nimic, dar ştiam ce gândeau, mm-hmm. Apoi străinii s-au dus în camerele lor să-şi facă somnul de după masă. Întinsă pe rogojina mea împletită, am auzit cutia muzicală cântând melodia aceea pe care ajunsesem s-o urăsc atât de

mult. Am auzit uşa domnişoarei Banner deschizându-se, apoi închizându-se. Mi-am astupat urechile cu mâinile. Dar în minte o vedeam frecând stomacul suferind al lui Capă. Până la urmă melodia a încetat.

M-am trezit la strigătele grăjdarului, care alerga prin pasaj:

— Asinul, bivoliţa, căruţa! Au dispărut. Am ieşit cu toţii din camere. Apoi Ermei veni în fugă din bucătărie, ţipând:

— Un picior afumat de porc şi un sac de orez.

Adoratorii lui Iisus erau confuzi, strigând-o pe domnişoara Banner să vină să schimbe cuvintele din chineză în engleză. Dar uşa ei a rămas închisă. Aşa că Yiban le-a spus străinilor ce ziseseră grăjdarul şi bucătăreasa. Atunci toţi străinii s-au năpustit în camerele lor. Domnişoara Şoricel a ieşit plângând, cu mâna încleştată pe gât; pierduse medalionul cu părul iubitului ei mort. Doctorul Prea Târziu nu găsea geanta cu medicamente. Pastorul şi doamna Amin rămăseseră fără un pieptene de argint, o cruce de aur şi toţii banii misiunii pe următoarele şase luni. Cine făcuse aşa ceva? Străinii stăteau ca nişte statui, incapabili să se mişte sau să vorbească. Poate se întrebau de ce îngăduise Dumnezeu să se întâmple una ca asta chiar în ziua în care i se închinau.

Lao Lu bătea deja la uşa generalului Capă. Nici un răspuns. A deschis uşa, a aruncat o privire înăuntru şi apoi a rostit un singur cuvânt: Dus! A bătut la uşa domnişoarei Banner. La fel, dusă.

Au început să vorbească toţi odată. Cred că străinii încercau să hotărască ce să facă, unde să-i caute pe cei doi hoţi. Dar acum nu mai aveau asin, nici bivoliţă, nici căruţă. Chiar dacă le-ar fi avut, de unde să ştie unde să caute? Încotro o apucaseră Capă şi domnişoara Banner? Spre sud, în Annam? Spre est, de-a lungul râului, spre

Canton? Spre provincia Guizhou, unde trăiau sălbaticii? Cel mai apropiat *yamen* unde puteai să aduci la cunoştinţa autorităţilor infracţiuni majore era în Jintian, unde îţi lua multe ore să ajungi pe jos din Changmian. Şi ce-ar face funcţionarul de la *yamen* când ar auzi că străinii fuseseră jefuiţi de ai lor? Ar râde ha-ha-ha.

În seara aceea, în ora insectelor, am stat în curte, privind cum vânau liliecii ţânţari. Am refuzat să mă gândesc la domnişoara Banner. Îmi spuneam: „Numunu, de ce să-ţi iroseşti fie şi un singur gând pe domnişoara Banner, o femeie care preferă un trădător unei prietene loiale? Numunu, ţine minte de-acum înainte, străinii nu sunt de încredere". Mai târziu am stat întinsă în camera mea, tot fără să mă gândesc la domnişoara Banner, refuzând să-i încredinţez vreun crâmpei din îngrijorarea sau furia sau tristeţea mea. Totuşi ceva s-a scurs oricum în afară, nu ştiu cum s-a întâmplat. Am simţit un nod în stomac, un foc în cuşca pieptului şi o durere în oase, senzaţii ce-mi străbăteau trupul, încercând să evadeze.

A doua zi dimineaţa începea prima zi a săptămânii, era vremea să spăl rufe. Pe când Adoratorii lui Iisus erau la o întrunire specială, în Casa lui Dumnezeu, m-am dus în camerele lor, să le strâng hainele murdare. Bineînţeles, nu m-am mai deranjat să merg în camera domnişoarei Banner. Am trecut prin faţa ei fără să-i dau atenţie. Însă după aceea picioarele mele s-au pornit să meargă pe dos şi am deschis uşa camerei ei. Primul lucru pe care l-am văzut a fost cutia muzicală. Am rămas surprinsă. Probabil s-a gândit că e prea grea să o care după ea. Câtă lene. I-am văzut hainele murdare în coş. Am aruncat o privire în şifonier. Rochia şi pantofii ei de duminică lipseau, ca şi cea mai frumoasă pălărie, două perechi de mănuşi, colierul cu un chip de femeie sculptat pe o piatră

portocalie. Ciorapii ei găuriţi la călcâi erau încă la locul lor.

Apoi mi-au trecut prin minte un gând rău şi un plan bun. Am înfăşurat cutia muzicală într-o bluză murdară şi am pus-o în coşul de rufe. L-am cărat prin pasaj, prin bucătărie, apoi pe hol, spre alee. Am intrat pe poartă în grădina Negustorului Fantomă. În dreptul zidului de nord-vest, unde-mi ţineam ouăle de raţă, acolo am mai săpat o groapă şi am ascuns în pământ cutia muzicală şi toate amintirile cu domnişoara Banner.

În timp ce bătătoream cu mâinile ţărâna deasupra mormântului muzical, am auzit un sunet jos, ca de broască: „Wa-*ren*! Wa-*ren*!". Am luat-o pe cărare şi pe deasupra foşnetului frunzelor am auzit din nou sunetul, însă acum ştiam că era vocea domnişoarei Banner. M-am ascuns după un tufiş şi m-am uitat spre pavilion. Ua! Era fantoma domnişoarei Banner! Asta am crezut când i-am văzut părul despletit şi revărsat până în talie. M-am speriat atât de tare că am căzut în tufiş şi m-a auzit.

— Wa-*ren*? Wa-*ren*? a strigat ea fugind pe cărare cu o privire sălbatică şi rătăcită.

Mă îndepărtam pe brânci cât de repede puteam. Dar atunci i-am văzut pantofii de duminică chiar în faţa mea. Mi-am ridicat privirea. Am ştiut pe dată că nu era o fantomă. Avea faţa, gâtul şi mâinile ciupite de ţânţari. Dacă ar fi fost şi niscaiva ţânţari *fantome* pe acolo, ar fi putut să facă aşa ceva. Dar asta mi-a trecut prin cap abia acum. Oricum, ţinea în mână geanta de piele cu care fugise. Şi-a scărpinat faţa iritată cu unghiile şi m-a întrebat pe un ton plin de speranţă:

— Generalul... s-a întors cumva să mă ia?

Atunci mi-am dat seama ce se întâmplase. Aşteptase în pavilion încă din ziua precedentă, cu urechea ciulită la orice sunet cât de mic. Am clătinat

din cap. Şi m-am simţit bucuroasă şi vinovată totodată când i-am citit nefericirea pe chip. S-a prăbuşit la pământ, apoi a început să râdă şi să plângă. M-am zgâit la ceafa ei, la pielea umflată în locurile de unde se înfruptaseră ţânţarii, dovada că speranţa nu o părăsise toată noaptea. Îmi părea rău de ea, dar eram şi furioasă.

— Unde a plecat? am întrebat. Ţi-a spus?

— A spus că în Canton... Nu ştiu. Poate că m-a minţit şi în privinţa asta.

Vocea îi era ştearsă, ca un clopot ce rămâne mut chiar dacă e lovit.

— Ştii că a furat mâncare, bani, multe lucruri de preţ?

A încuviinţat din cap.

— Şi ai vrut în continuare să pleci cu el?

A început să se vaite în engleză ca pentru sine. Nu ştiam ce spunea, însă, după tonul ei, părea să-şi plângă de milă că nu era cu omul acela îngrozitor. S-a uitat în sus la mine.

— Domnişoară Mu, ce să mă fac?

— Până acum nu mi-ai respectat părerea. De ce să mă mai întrebi acum?

— Ceilalţi mă cred probabil proastă.

— Şi hoaţă, am încuviinţat eu.

A rămas tăcută multă vreme. Apoi a spus:

— Poate ar trebui să mă spânzur – ce crezi, domnişoară Mu? A început să râdă ca o nebună. Apoi a luat o piatră şi mi-a pus-o în poală. Domnişoară Mu, te rog, fă-mi o favoare şi sfărâmă-mi capul. Spune-le Adoratorilor lui Iisus că diavolul ăla de Capă m-a ucis. Lasă-mă să fiu căinată, nu dispreţuită. S-a aruncat în ţărână, strigându-mi: Omoară-mă, te rog, omoară-mă. Oricum o să-mi dorească moartea.

— Domnişoară Banner, am spus, îmi ceri să devin o criminală?

Şi mi-a răspuns:

— Dacă mi-ai fi prietenă loială, mi-ai face favoarea asta.

Prietenă loială! Parcă mă plesnise peste faţă! Mi-am spus: „Cine se crede ca să vorbească despre prietenie şi loialitate?“ Omoară-mă, domnişoară Mu! Hn! Ştiam ce voia de fapt – să o liniştesc, să-i spun că Adoratorii lui Iisus nu vor fi mânioşi, că vor înţelege că a fost înşelată de un om rău.

— Domnişoară Banner, am zis alegându-mi cu mare grijă cuvintele, nu face o prostie şi mai mare. De fapt nu vrei să-ţi sfărâm capul. Te prefaci doar.

— Da, da, omoară-mă! mi-a răspuns. Vreau să mor!

Izbi cu pumnul în pământ.

Se aştepta să încerc măcar încă o dată sau de două ori să o conving să se răzgândească, contrazicând-o până când se lăsa cu greu convinsă să trăiască. În loc de toate astea, am spus:

— Hm. Ceilalţi te vor urî, e adevărat. Poate chiar au să te azvârle în stradă. Şi atunci încotro o s-o apuci?

M-a privit lung. S-o azvârle în stradă? Vedeam cum i se perindă ideea prin minte.

— Lasă-mă să mă gândesc, am spus. După un timp, am anunţat-o pe un ton ferm: Domnişoară Banner, am hotărât să-ţi fiu prietenă loială.

Ochii îi erau două găuri întunecate, pline de confuzie.

— Stai cu spatele sprijinit de copac, i-am spus. Nu a făcut nici o mişcare. Aşa că am apucat-o de braţ, am târât-o spre copac şi am împins-o în jos. Haide, domnişoară Banner, încerc să te ajut. Am apucat cu dinţii de tivul rochiei sale de duminică şi l-am rupt.

— Ce faci!? a ţipat.

— Ce contează? am spus. Oricum o să mori în curând.

Am rupt tivul în trei bucăţi de pânză. Cu una dintre ele i-am legat mâinile în spatele trunchiului

slăbănog. Domnişoara Banner deja tremura ca varga.

— Domnişoară Mu, te rog, lasă-mă să-ţi explic... a început ea, însă am legat încă o fâşie în jurul gurii.

— Acum, chiar dacă trebuie să ţipi, am spus, n-o să te audă nimeni.

Bălmăjea ceva, ă-ă-ă. Am legat-o la ochi cu cealaltă fâşie.

— Acum nu poţi să vezi ce lucru îngrozitor trebuie să fac. A început să dea din picioare. Am avertizat-o: A, domnişoară Banner, dacă te zbaţi în halul ăsta, s-ar putea să lovesc unde nu trebuie şi să-ţi sparg numai ochiul sau nasul. Atunci va trebui să o iau de la capăt...

Scotea ţipete înăbuşite, scuturând din cap şi zvâcnind.

— Eşti pregătită, domnişoară Banner?

Bălmăji din nou ă-ă-ă şi scutură din cap, din tot trupul, scutura tot copacul, atât de tare că începură să cadă frunzele de parcă ar fi venit toamna.

— Rămas bun, am spus şi i-am atins uşor capul cu pumnul.

Aşa cum mă aşteptasem, a leşinat pe dată.

Ce făcusem fusese o răutate, însă nu avea nimic îngrozitor. Ce-am făcut pe urmă a fost din bunătate, însă o minciună. M-am dus la un tufiş în floare. Am rupt un spin şi m-am înţepat la deget cu el. Am stors şi am picurat sânge pe partea din faţă a rochiei ei, pe frunte şi pe nas. Apoi am fugit să-i aduc pe Adoratorii lui Iisus. Vai, cât au mai lăudat-o şi au mângâiat-o. Cât curaj pe domnişoara Banner! – a încercat să-l oprească pe general când a furat catârul. Sărmana domnişoară Banner! – ruptă în bătaie şi lăsată să moară. Doctorul Prea Târziu şi-a cerut scuze că nu are nici o doctorie cu care să-i oblojească faţa umflată.

Domnişoara Şoricel a spus cât de rău îi pare că domnişoara Banner îşi pierduse cutia muzicală. Doamna Amin i-a dus supă la pat.

Când am rămas singure în camera ei, domnişoara Banner mi-a spus:

— Mulţumesc, domnişoară Mu. Nu merit o prietenă atât de loială. Chiar acestea au fost cuvintele ei, ţin minte, pentru că m-am simţit foarte mândră. A mai spus: De acum înainte, am să te cred întotdeauna.

Tocmai atunci a intrat Yiban în cameră, fără să bată. A aruncat o geantă de piele pe podea. Domnişoara Banner a scos un icnet. Era geanta cu hainele ei pe care o luase când fugise. Acum secretul ei ieşise la iveală. Toată răutatea şi bunătatea mea fuseseră în zadar.

— Am găsit-o în pavilion, a spus el. Cred că-ţi aparţine. Conţine pălăria ta şi nişte mănuşi, un colier, o perie de damă. Yiban şi Domnişoara Banner s-au uitat multă vreme fix unul la celălalt. In cele din urmă, Yiban a zis: Din fericire pentru tine, generalul a uitat s-o ia cu el.

Astfel i-a dat de înţeles că şi el avea să-i păstreze jalnicul secret.

Toată săptămâna, pe când munceam, m-am întrebat: De ce a salvat-o Yiban pe domnişoara Banner de la căderea în dizgraţie? Nu-i fusese niciodată prietenă, cum îi eram eu. Mi-am amintit când am scos-o pe domnişoara Banner din râu. Când salvezi viaţa cuiva, acea persoană devine parte din tine. Cum aşa? Atunci mi-am adus aminte că eu şi Yiban aveam amândoi inimi singuratice. Voiam amândoi să ne aparţină cineva.

Nu după mult timp, Yiban şi domnişoara Banner au ajuns să petreacă ore în şir împreună. De cele mai multe ori vorbeau în engleză, aşa că trebuia s-o întreb pe domnişoara Banner despre ce discutau. O, îmi răspundea ea, lucruri puţin importante:

despre cum o duseseră în America, despre cum o duceau în China, ce era diferit, ce era mai bine. Eram geloasă, ştiind că noi două nu vorbiserăm niciodată despre lucrurile acestea puţin importante.

— Ce e mai bine? am întrebat.

S-a încruntat şi s-a gândit ce să răspundă. Am presupus că încerca să hotărască de care dintre numeroasele lucruri pe care le iubea la China ar trebui să pomenească mai întâi.

— Chinezii sunt mai politicoşi, a spus ea, apoi s-a mai gândit o vreme. Nu sunt atât de lacomi.

Am aşteptat să continue. Eram sigură că va spune că ţara noastră era mai frumoasă, că gândirea noastră era superioară, că oamenii erau mai rafinaţi. Dar nu a spus nimic din toate acestea.

— Ce lucruri sunt mai bune în America? am întrebat.

S-a mai gândit un pic.

— O... confortul şi curăţenia, magazinele şi şcolile, trotuarele şi străzile, casele şi paturile, bomboanele şi prăjiturile, jocurile şi jucăriile, ceaiurile şi zilele de naştere, a, şi paradele zgomotoase, picnicurile minunate la iarbă verde, ieşirile cu barca, florile de la pălărie, rochiile frumoase, cărţile, scrisorile trimise prietenilor...

A tot ţinut-o aşa până m-am simţit tot mai mică, mai murdară, mai urâtă, proastă şi săracă. Deseori în viaţă nu mi-a plăcut cum trăiam. Dar era prima oară când simţeam că nu-mi plăcea de mine. Eram chinuită de invidie – nu din cauza lucrurilor din America pe care le înşirase, ci pentru că putea să-i spună lui Yiban de ce anume îi era dor şi el putea să-i înţeleagă vechile dorinţe. El îi aparţinea într-un fel necunoscut mie.

— Domnişoară Banner, am întrebat-o, simţi ceva pentru Yiban Johnson, a?

— Dacă simt? Da, poate. Dar e doar un prieten, nu la fel de bun ca tine. O! Şi nu sentimentul

dintre un bărbat şi o femeie – nu, nu, *nu*! La urma urmei, e chinez, mă rog, nu pe de-a-ntregul, ci pe jumătate, ceea ce e aproape şi mai rău... Ei bine, în ţara noastră, o americancă nu are cum să... Vreau să spun, asemenea prietenii romantice nu ar fi *niciodată* îngăduite.

Am zâmbit eliberată de toate grijile.

Apoi, din senin, s-a apucat să îl critice pe Yiban Johnson.

— Totuşi trebuie să-ţi spun că e îngrozitor de serios! Nici pic de umor! Atât de sumbru când vine vorba de viitor. China are probleme, spune el, în curând nici Changmian nu va mai fi un loc sigur. Şi când încerc să-i ridic moralul, să-l tachinez un pic, nu râde în ruptul capului.

Tot restul după-amiezii l-a criticat, enumerând toate aceste defecte mărunte şi în ce fel le-ar putea schimba. Avea atâtea lucruri să-i reproşeze, că mi-am dat seama că îl plăcea mai mult decât spusese. Nu doar ca pe un prieten.

Săptămâna următoare i-am urmărit când şedeau în curte. Am văzut cum Yiban învăţa să râdă. I-am auzit tachinându-se ca doi îndrăgostiţi, cu voci însufleţite. Ştiam că ceva creştea în inima domnişoarei Banner, pentru că a trebuit să pun multe întrebări ca să aflu ce anume era.

Să-ţi spun ceva, Libby-ah. Intre domnişoara Banner şi Yiban era o dragoste vastă şi neclintită aidoma cerului. Ea mi-a spus-o. A zis: „Am mai cunoscut multe feluri de iubire, dar niciodată una ca asta. Pentru mama şi fraţii mei, am avut o iubire tragică, după care te chinui întrebându-te ce-ai fi putut să primeşti, dar n-ai primit niciodată. Între mine şi tatăl meu a fost o dragoste nesigură. Îl iubeam, dar nu ştiam dacă mă iubeşte. Pentru iubiţii mei simţeam o iubire egoistă. Îmi dădeau doar cât să iau înapoi ceea ce voiau de la mine".

— Acum sunt mulţumită, a spus domnişoara Banner. Cu Yiban, iubesc şi sunt iubită, total şi fără oprelişti, fără aşteptări, primesc mai mult decât de-ajuns. Sunt ca o stea căzătoare care şi-a găsit în sfârşit locul lângă o alta, într-o constelaţie minunată, unde vom străluci în veci pe boltă.

Mă bucuram pentru domnişoara Banner şi mă întristam gândindu-mă la mine. Iat-o vorbindu-mi de cea mai mare bucurie a ei, iar eu nu-i înţelegeam cuvintele. Mă întrebam dacă acest fel de dragoste se datora cumva simţului ei american al importanţei lucrurilor, care o condusese spre concluzii diferite de ale mele. Sau poate că această dragoste era ca o boală – mulţi străini se îmbolnăveau la cea mai mică schimbare a vremii. Acum pielea i se înroşea adesea, ochii-i erau strălucitori şi larg deschişi. Nici nu mai simţea cum trece timpul. „O, deja s-a făcut atât de târziu?“ spunea ea adesea. Era stângace în mişcări şi avea nevoie de sprijinul lui Yiban când mergea. Şi vocea îi era alta, devenise subţire şi copilăroasă. Iar noaptea gemea. Gemea ore în şir. Îmi făceam griji că se îmbolnăvise de frigurile malariei. Dar dimineaţa se simţea întotdeauna bine.

Nu râde, Libby-ah. Nu mai văzusem niciodată o asemenea iubire, exprimată fără reţineri. Pastorul şi doamna Amin nu erau aşa. Băieţii şi fetele din satul meu nu se purtau niciodată aşa, cel puţin nu de faţă cu alţii. Ar fi fost o ruşine – să arăţi că ţii la iubitul sau iubita ta mai mult decât la ai tăi, fie ei vii sau morţi.

Mă gândeam că dragostea ei era una dintre extravaganţele sale americane, un lucru pe care un chinez nu şi-l putea permite. Ore în şir în fiecare zi, ea şi Yiban stăteau de vorbă, cu capetele înclinate la fel, ca două flori întoarse spre acelaşi soare. Deşi vorbeau în engleză, îmi dădeam seama că ea începea să exprime un gând, iar el i-l

ducea la capăt. Apoi vorbea el, uitându-se lung la ea, fără să ştie cum să-şi rostească lămurit gândurile, iar ea găsea cuvintele pe care el le pierduse. Uneori vorbeau pe un ton intim şi blând, apoi şi mai intim şi blând, iar mâinile li se atingeau. Aveau nevoie să simtă pielea încinsă, pe potriva căldurii din inimile lor. Priveau lumea din curte – tufişul sfânt, o frunză din tufiş, un fluture de pe frunză, fluturele pe care i l-a pus el în palmă. Se minunau de fluturele acesta de parcă ar fi fost o făptură nemaivăzută pe pământ, un înţelept nemuritor ascuns sub o altă înfăţişare. Şi îmi dădeam seama că această viaţă pe care o ţinea cu atâta grijă în palmă era asemenea dragostei pe care avea să şi-o apere întotdeauna, neîngăduind să i se întâmple vreun rău.

Urmărind toate acestea, am învăţat ce e aceea o idilă. Şi nu după mult timp, am avut şi eu parte de atenţiile unui bărbat – îţi aminteşti de Zeng, vânzătorul cu o singură ureche? Era un bărbat cumsecade şi nu arăta deloc rău, chiar dacă-i lipsea o ureche. Nu era nici prea în vârstă. Dar vin şi te întreb: Ce mare idilă se poate lega când nu vorbiţi decât despre vase crăpate şi ouă de raţă?

Ei bine, într-o zi Zeng a venit ca de obicei la mine, aducând un nou vas. I-am spus:

— Gata cu vasele. Nu mai pun la învechit nici un ou, nici nu mai pot să-ţi dau vreunul.

— Ia oricum vasul, a spus. Îmi dai un ou săptămâna viitoare.

— Nici săptămâna viitoare n-o să am. Impostorul acela american care se dădea drept general a furat toţi banii Adoratorilor lui Iisus. Mâncarea nu ne mai ajunge decât până vine următorul vas din Canton cu bani din vest.

Săptămâna următoare, Zeng s-a întors, aducându-mi acelaşi vas. Doar că de data asta îl umpluse cu orez. Era greu de atâtea sentimente!

Era cumva dragoste? E dragostea un vas plin de orez, fără să trebuiască să oferi un ou?

Am luat vasul. Nu am spus: Mulţumesc, oâtă bunătate, cândva am să-ţi răsplătesc cum se cuvine gestul. M-am purtat – cum se spune? – ca un *diplomat*.

— Zeng-ah, l-am strigat când dădea să plece. De ce ai tot timpul hainele aşa de murdare? Uită-te la petele alea de grăsime de la coate! Adu-ţi mâine hainele aici, am să ţi le spăl. Dacă tot vrei să-mi faci curte, ar trebui cel puţin să arăţi curat.

Vezi? Şi eu ştiu cum se poartă o idilă.

Când a venit iarna, Ermei încă îl mai blestema pe generalul Capă pentru că şterpelise piciorul de porc. Pentru că toată carnea conservată se terminase, ca şi aceea proaspătă. Rând pe rând, omorâse toţi porcii, găinile şi raţele. În fiecare săptămână, doctorul Prea Târziu, pastorul Amin şi Yiban străbăteau lungul drum până la Jintian ca să vadă dacă venise vasul de Canton cu banii lor. Şi în fiecare săptămână se întorceau acasă cu aceleaşi chipuri posomorâte.

Odată s-au întors cu chipurile posomorâte şiroindu-le de sânge. Doamnele au luat-o la fugă într-un suflet, strigând şi plângând: doamna Amin spre pastorul Amin, domnişoara Şoricel spre doctorul Prea Târziu, domnişoara Banner spre Yiban, eu şi Lao Lu spre fântână. Pe când doamnele se agitau şi ştergeau sângele, pastorul Amin s-a apucat să explice ce se întâmplase şi Yiban ne-a tradus.

— Ne-au făcut diavoli, duşmani ai Chinei!

— Cine? Cine? au ţipat doamnele.

— Răsculaţii Taiping! N-am să-i mai numesc Adoratori ai Domnului. Sunt nebuni, Taiping ăştia. Când le-am spus „Suntem prietenii voştri", au aruncat cu pietre în mine, au încercat să mă omoare!

— De ce? De ce?

— Ochii lor, ochii lor sunt de vină!

Pastorul a mai strigat o vreme, apoi a căzut în genunchi şi a început să se roage. Ne-am uitat la Yiban, care a clătinat din cap. Pastorul a început să lovească aerul cu pumnii şi s-a rugat iarăşi. A arătat cu degetul misiunea, a scos un vaier şi s-a mai rugat o vreme. A arătat-o cu degetul pe domnişoara Şoricel, care s-a pus pe plâns, plimbându-şi palmele pe faţa doctorului Prea Târziu, deşi tot sângele fusese curăţat. A arătat-o cu degetul pe doamna Amin şi a mai împroşcat nişte vorbe. Aceasta s-a ridicat şi a plecat. Eu şi Lao Lu eram ca nişte surdomuţi, neatinşi de cuvintele lui.

Când s-a lăsat noaptea, ne-am dus în grădina Negustorului Fantomă, să ne întâlnim cu Yiban şi domnişoara Banner. Le-am zărit umbrele în pavilionul de pe micul deal; domnişoara Banner stătea cu capul pe umărul lui. Lao Lu n-a vrut să meargă acolo din cauza fantomei. Aşa că am şuierat până m-au auzit. Au coborât mână în mână, despărţindu-se doar după ce m-au văzut. La lumina unei luni ca o felie de pepene galben, Yiban ne-a spus noutăţile.

Stătuse de vorbă cu un pescar atunci când se dusese cu pastorul şi doctorul Prea Târziu la râu să se intereseze de sosirea vasului. Pescarul i-a spus: „Nici un vas, nu acum, nu în curând, poate niciodată. Vasele britanice au gâtuit toate fluviile şi râurile. Nici nu se vine, nici nu se pleacă. Ieri străinii au luptat pentru Dumnezeu, azi luptă pentru manciurieni. Poate că mâine China se va face bucăţi şi străinii le vor aduna şi le vor vinde odată cu opiul lor". Yiban a spus că se dădeau lupte din Suzhou până în Canton. Manciurienii şi străinii atacau toate oraşele conduse de Împăratul Ceresc. Zeci şi zeci de mii de răsculaţi Taiping fuseseră ucişi, laolaltă cu pruncii în faşă şi copiii.

În unele locuri nu se vedeau decât leşuri de răsculaţi în descompunere; în alte locuri, doar oase albe. Manciurienii aveau să sosească în curând în Jintian.

Yiban ne-a lăsat să medităm la veştile lui.

— Când i-am spus pastorului ce-mi povestise pescarul, s-a lăsat în genunchi şi a început să se roage, cum l-aţi văzut făcând în după-amiaza asta. Adoratorii Domnului au aruncat cu pietre în noi. Eu şi doctorul Prea Târziu am luat-o la fugă şi l-am strigat pe pastor, dar n-a vrut să vină. Pietrele i-au izbit spatele, braţul, un picior şi fruntea. Când s-a prăvălit la pământ, i s-a scurs sângele şi răbdarea din cap. Atunci şi-a pierdut credinţa. A ţipat: „Doamne, de ce m-ai trădat? De ce? De ce ni l-ai trimis pe impostorul acela de general, de ce l-ai lăsat să ne fure speranţele?"

Yiban a tăcut. Domnişoara Banner i-a spus ceva în engleză. El a clătinat din cap. Aşa că domnişoara Banner a continuat:

— Azi-după-amiază, când l-aţi văzut căzând în genunchi, şi-a vărsat din nou gândurile rele. Doar că acum şi-a pierdut nu numai credinţa, ci şi minţile. Striga: „Urăsc China! Îi urăsc pe chinezi! Le urăsc ochii strâmbi, inima strâmbă. N-au suflet, aşa că nu pot fi mântuiţi". A zis: „Omoară-i pe chinezi, omoară-i pe toţi, dar nu mă lăsa să mor odată cu ei". A arătat spre ceilalţi misionari şi a ţipat: „Ia-o pe ea, ia-l pe el, ia-o pe ea".

Multe lucruri n-au mai fost la fel din ziua aceea, ca ouăle mele: pastorul Amin se purta ca un ţânc încăpăţânat, uita cine e. Doamna Amin nu era mânioasă pe el. Uneori îl mustra, dar de cele mai multe ori încerca să-l liniştească. Lao Lu a spus că în acea noapte, l-a lăsat pe pastor să se lipească strâns de ea. Acum se purtau ca soţ şi soţie. Doctorul Prea Târziu a lăsat-o pe domnişoara Şoricel să-i oblojească rănile multă vreme

după ce nici nu mai avea ce vindeca. Şi noaptea târziu, când toată lumea ar fi trebuit să doarmă, dar nu dormea, se deschidea apoi se închidea o uşă. Auzeam zgomot de paşi, apoi şoaptele lui Yiban, apoi suspinele domnişoarei Banner. M-am simţit atât de stânjenită să îi aud, că nu după mult timp am dezgropat cutia muzicală şi i-am dat-o înapoi. I-am spus:

— Ia uite ce-a mai uitat generalul Capă să ia cu el.

Servitorii au plecat unul câte unul. La vremea când aerul se răcise prea mult ca să mai iasă ţânţarii noaptea, singurii chinezi care mai rămăseseră în Casa Negustorului Fantomă eram eu şi Lao Lu. Pe Yiban nu-l pun la socoteală, pentru că de-acum nu mai credeam că e mai mult chinez decât Johnson. Yiban a stat de dragul domnişoarei Banner. Eu şi Lao Lu am rămas pentru că încă mai aveam o avere îngropată în grădina Negustorului Fantomă – ouăle de raţă. Dar ştiam şi că, dacă am pleca, nici unul dintre străini nu ar şti cum să rămână în viaţă.

Eu şi Lao Lu căutam de mâncare în fiecare zi. Cum fusesem odată doar o fată sărmană de la munte, ştiam unde să caut. Scormoneam sub trunchiurile copacilor, acolo unde dormeau cicadele. Stăteam noaptea în bucătărie, aşteptând să iasă insectele şi şobolanii în căutarea resturilor de mâncare pe care noi nu le vedeam. Ne urcam în munţi şi culegeam ceai sălbatic şi bambus. Uneori prindeam câte o pasăre prea bătrână sau proastă ca să zboare la timp. Primăvara am prins lăcuste şi cosaşi când îşi lăsau ouăle pe câmp. Am găsit broaşte şi râme şi lilieci. Pe lilieci trebuie să îi atragi într-un loc strâmt şi să-i sileşti să zboare până pică de oboseală. Prăjeam în ulei tot ce prindeam. Uleiul mi l-a dat Zeng. Acum noi doi aveam mai multe subiecte de discuţie decât vasele crăpate

şi ouăle – lucruri amuzante, ca de pildă prima dată când i-am servit domnişoarei Banner ceva ce nu mai mâncase în viaţa ei.

— Ce-i asta? a întrebat.

Şi-a vârât nasul în bol, s-a uitat şi a amuşinat. Câtă suspiciune.

— Şoricel, am spus.

A închis ochii, s-a ridicat şi a ieşit din cameră. Când ceilalţi străini au vrut să ştie ce spusesem, Yiban le-a explicat în limba lor. Au clătinat cu toţi din cap apoi au mâncat cu poftă. Mai târziu l-am întrebat pe Yiban ce le zisese.

— Iepure, mi-a răspuns. Le-am spus că domnişoara Banner avusese un iepuraş când era mică.

De atunci înainte, de fiecare dată când străinii întrebau ce anume gătiserăm eu şi Lao Lu, îl puneam pe Yiban să le spună: „E un alt soi de iepure". Ştiau că nu trebuie să ne întrebe dacă era sau nu adevărat.

Nu zic că aveam mâncare din belşug. Îţi trebuie multe soiuri de iepuri ca să hrăneşti opt oameni de două, trei ori pe zi. Până şi doamna Amin a slăbit. Zeng povestea că luptele erau din ce în ce mai înverşunate. Speram să câştige unii şi să piardă ceilalţi, ca să ne putem întoarce la traiul mai bun. Doar pastorul Amin era fericit, gângurind ca un prunc.

Într-o zi eu şi Lao Lu am hotărât că totul mersese din rău în mai rău, iar acum nici nu se putea s-o ducem mai rău de-atât. Am căzut de acord că acum era cel mai bine să mâncăm ouăle de raţă. Nu prea ne-am înţeles când a venit vorba de câte ouă să dăm fiecăruia. Asta depindea de cât credeam noi că vor mai dura vremurile crunte şi de câte ouă aveam la dispoziţie pentru a îndrepta lucrurile. Apoi a trebuit să hotărâm dacă să împărţim ouăle dimineaţa sau seara. Lao Lu spunea că dimineaţa era cel mai bine, pentru că puteam visa

că mâncăm ouă şi, când ne trezeam, visele deveneau realitate. Asta ne-ar face fericiţi dacă ne-am trezi şi ne-am da seama că suntem încă în viaţă. Aşa că în fiecare dimineaţă îi dădeam fiecăruia câte un ou. Domnişoara Banner, o, se dădea în vânt după ouăle acelea cu pieliţă verde – sărate, cremoase, mult mai gustoase decât iepurii, spunea ea.

Ajută-mă să fac socoteala, Libby-ah. Câte opt ouă în fiecare zi timp de aproape o lună, cât face? – două sute patruzeci de ouă de raţă. Ua! Aşa de multe am făcut! Dacă le-aş vinde în ziua de azi la San Francisco, a, ce avere aş face! De fapt am făcut mult mai multe. În toiul verii, când s-a sfârşit viaţa mea, mai aveam cel puţin încă două vase. În ziua în care am murit, eu şi domnişoara Banner râdeam şi plângeam, spunându-ne că ar fi trebuit să mâncăm mai multe ouă.

Dar de unde să ştii când o să-ţi vină sfârşitul? Dacă ai şti, ce anume ai schimba? Ai putea să spargi mai multe ouă şi să eviţi regretele? Poate că aşa ai muri de indigestie.

Oricum, Libby-ah, acum că mă gândesc la toate astea, nu regret nimic. Mă bucur că nu am mâncat toate ouăle. Acum am ce să-ţi arăt. O să le putem dezgropa în curând. Putem gusta împreună din ce-a mai rămas.

13

Dorința Fetei

În prima dimineaţă de când sunt în China, mă trezesc într-o cameră întunecoasă dintr-un hotel din Guilin şi zăresc o siluetă aplecată deasupra patului meu, uitându-se la mine cu o privire intensă de asasin. Dau să ţip, când o aud pe Kuan spunând în chineză:

— Dormi pe-o parte – *de-asta* nu-ţi ţii corpul cum trebuie. De-acum înainte trebuie să dormi pe spate. Şi să faci mişcare.

Aprinde brusc lumina şi se apucă să-mi facă o demonstraţie, cu mâinile pe şolduri, rotindu-se din talie ca o profesoară de educaţie fizică din anii '60. Mă întreb cât timp mi-a stat la căpătâi, aşteptând să mă trezesc pentru a-mi livra acest sfat nedorit. Deja şi-a făcut patul.

Mă uit la ceas şi îi spun îmbufnată:

— Kuan, e de-abia cinci dimineaţa.

— Suntem în China. Toată lumea s-a trezit, numai tu dormi.

— Acum nu mai dorm.

Suntem în China de mai puţin de opt ore şi deja pune stăpânire pe viaţa mea. Suntem pe teritoriul ei, trebuie să-i respectăm regulile, să-i vorbim limba. E în raiul chinezesc.

Începe să râdă, smulgându-mi păturile.

— Libby-ah, dă-i bătaie şi scoală-te. Vreau să mă duc în satul meu şi să le fac tuturor o surpriză.

Vreau să văd cum o să-i pice falca lui Mam' Mare şi o să spună surprinsă: „Hei, am crezut că te-am gonit de-aici. De ce te-ai întors?"

Kuan deschise fereastra. Ne-am cazat la Hotelul Sheraton din Guilin, situat pe malul râului Li. Afară e încă întuneric. Aud sunete repetate, *trnnng*! *trnnng*!, care răzbat parcă dintr-o sală aglomerată cu jocuri mecanice. Mă duc la fereastră şi mă uit în jos. Biciclişti remorcaţi la cărucioare se claxonează unii pe alţii în semn de salut, cărându-şi spre pieţe coşurile cu grâne, pepeni galbeni şi napi. Bulevardul e ticsit de umbre de biciclete şi maşini, muncitori şi copii care merg la şcoală şi toată lumea ciripeşte şi claxonează, strigă şi râde ca în miezul zilei. De bara unei biciclete se bălăngănesc patru capete imense de porc, prinse cu o sfoară ce le trece prin râturile împietrite în rânjetul morţii.

— Ia uite, spune Kuan arătând spre nişte tarabe luminate de becuri slabe din josul străzii. Putem să cumpărăm ceva pentru micul-dejun de acolo, ieftin şi bun. Mai bine decât să dăm nouă dolari de căciulă pe mâncarea de la hotel – şi pentru ce? Gogoşi, suc de portocale, şuncă, cine vrea aşa ceva?

Îmi vine în minte avertismentul din ghiduri să nu ne atingem de mâncarea vânzătorilor stradali.

— Nouă dolari nu e mult, argumentez eu.

— Ua! Nu mai poţi să gândeşti aşa. Acum eşti în China. Nouă dolari e o sumă frumuşică aici, leafa pe o săptămână.

— Mda, însă după mâncarea ieftină te poţi alege cu vreo toxiinfecţie.

Kuan gesticulează spre stradă.

— Uită-te şi tu. I-a picat rău mâncarea cuiva dintre toţi oamenii ăştia? Dacă vrei să fotografiezi mâncăruri chinezeşti, trebuie să încerci feluri chinezeşti autentice. Aromele ţi se topesc pe limbă şi

coboară în stomac. În stomac se află ce simţi tu cu adevărat. Dacă faci fotografii, sentimentele astea din stomacul tău pot ieşi la lumină şi toată lumea va şti ce gust au mâncărurile doar privind imaginile.

Kuan are dreptate. Cine mă cred să fac atâta caz dacă mă voi întoarce acasă cu niscaiva paraziţi? Trag pe mine nişte haine groase şi merg pe hol să bat la uşa lui Simon. Îmi deschide imediat, gata îmbrăcat.

— N-am putut să dorm, recunoaşte el.

În cinci minute suntem toţi trei pe trotuar. Trecem pe lângă zeci de tarabe cu mâncăruri, unele echipate cu arzătoare portabile cu propan, altele cu grătare improvizate cu cărbuni. În dreptul tarabelor, cumpărătorii stau pe vine în semicercuri şi se înfruptă din tăiţei şi găluşte. Trupul meu nu-şi găseşte astâmpărul de oboseală şi emoţii. Kuan alege un vânzător care trânteşte ceva care seamănă cu nişte clătite făinoase pe marginile unui container cu ulei clocotit.

— Daţi-mi trei, spune ea în chineză.

Vânzătorul ia cu degetele sale înnegrite clătitele, iar eu şi Simon zvârlim prin aer clătitele fierbinţi ca nişte jongleri la circ.

— Cât face? întreabă Kuan deschizându-şi portofelul cu mărunţiş.

— Şase yuani, îi spune vânzătorul de clătite.

Fac un calcul – costă un dolar şi ceva – ieftin ca braga. După socotelile lui Kuan, preţul echivalează cu un jaf la drumul mare.

— Ua! exclamă ea arătând cu degetul un alt cumpărător. Lui i-ai luat doar cincizeci de feni bucata.

— Şi normal! El e un muncitor de la noi. Voi trei sunteţi turişti.

— Ce vorbeşti?! Şi eu sunt de pe-aici.

— Tu? Vânzătorul pufneşte şi o măsoară cu o privire cinică. De unde eşti, mă rog?

— Din Changmian.

Ridică din sprâncene bănuitor.

— Nu, serios! Pe cine cunoşti tu în Changmian?

Kuan toarnă repede nişte nume.

Vânzătorul se plesneşte peste coapsă.

— Wu Zemin? Îl ştii pe Wu Zemin?

— Bine'nţeles. Când eram mici locuiam peste drum unul de celălalt. Ce mai face? Nu l-am mai văzut de mai bine de treizeci de ani.

— Şi-a măritat fata cu fiu-meu.

— Fugi de-aici!

Vânzătorul începe să râdă.

— E adevărat. Acum doi ani. Nevastă-mea şi maică-mea s-au opus – doar pentru că fata era din Changmian. Dar au idei învechite de la ţară, tot mai cred că Changmian e blestemat. Eu nici vorbă, nu sunt superstiţios, nu mai sunt. Iar acum s-a născut şi copilul, primăvara trecută, o fată, dar nu mă deranjează asta.

— Greu de crezut că Wu Zemin e bunic. Ce mai face?

— A rămas fără soţie, asta acum vreo douăzeci de ani, când i-au trimis la coada vacii pentru gândire contrarevoluţionară. I-au zdrobit mâinile, dar nu şi mintea. Mai târziu s-a însurat cu o altă femeie, Yang Lingfeng.

— Nu se poate! Era surioara unui vechi coleg de şcoală de-al meu. Nu-mi vine să cred! În mintea mea a rămas tot o fetişcană plăpândă.

— Nu mai e aşa de plăpândă. Are piele *jiaoban*, tăbăcită, îţi zic eu, a trecut printr-o groază de necazuri.

Kuan bârfeşte în continuare cu vânzătorul cât timp eu şi Simon ne mâncăm clătitele aburite în aerul rece. La gust, sunt ceva între pâinea italiană cu ulei de măsline şi omleta cu salată verde. Când ne terminăm micul-dejun, Kuan şi vânzătorul se poartă deja ca nişte prieteni vechi, ea promite să

transmită toate cele bune familiei şi tovarăşilor lui, el îi dă sfaturi cum să găsească un şofer mai ieftin.

— Bine, frate mai mare, spune Kuan, cât îţi datorez?

— Şase yuani.

— Ua! Tot şase yuani? Prea mult, prea mult. Iţi dau doi, nici un bănuţ mai mult.

— Hai să fie trei.

Kuan mormăie, se învoieşte şi plecăm. Când ne-am îndepărtat bine, îi şoptesc lui Simon:

— Omul ăla a zis că Changmian e blestemat.

Kuan mă aude.

— Ţţ! E doar o poveste veche de o mie de ani. Doar tâmpiţii mai cred că te paşte ghinionul dacă trăieşti în Changmian.

Îi traduc lui Simon, apoi întreb:

— Ce fel de ghinion?

— Nu vrei să ştii.

Dau să insist, când Simon îmi arată prima ocazie să fac fotografii – o piaţă în aer liber gemând de coşuri împletite pline cu grepfruturi cu coajă groasă, fasole uscată, ceai de cassia şi ardei iuţi. Îmi scot Nikon-ul şi mă pun pe fotografiat, în timp ce Simon îşi ia în grabă însemnări.

— Fuioare de fum înţepător de la tarabele cu mâncăruri topindu-se în ceaţa de dimineaţă, spune el cu voce tare. Hei, Olivia, poţi să faci o fotografie din direcţia asta? Să surprinzi broaştele ţestoase, broaştele ţestoase ar fi grozave.

Trag adânc aer în piept şi îmi închipui că-mi umplu plămânii cu aerul pe care l-au inspirat strămoşii mei, oricine au fost ei. Pentru că am sosit noaptea trecută târziu, nu am văzut încă peisajul din Guilin, legendarele creste carstice, peşterile magice săpate în calcar şi toate celelalte privelişti enumerate în ghidul nostru turistic drept motive pentru care Guilin e numit în China „cel

mai frumos loc din lume". Am reuşit să mai scad nivelul adrenalinei şi sunt pregătită să îmi focalizez lentila asupra aspectelor mai prozaice şi monocromatice ale vieţii sub comunism.

Oriîncotro am apuca-o, străzile sunt inundate de localnici în haine viu colorate şi occidentali dolofani în echipament de jogging, cam câţi ai vedea la San Francisco după o victorie a echipei 49-ers în Super Bowl. Şi de peste tot răzbate rumoarea unei economii de piaţă libere. Iată-i pretutindeni: comercianţii de bibelouri; vânzătorii ambulanţi de bilete de loterie cu noroc, de cupoane pentru piaţa de acţiuni, tricouri, ceasuri şi genţi cu sigle contrafăcute. Mai sunt şi indispensabilele suveniruri pentru turişti – nasturi cu efigia lui Mao, portretul Celui de-al Optsprezecelea Iluminat gravat pe o nucă, Buddha de plastic atât în ipostaza tibetană zveltă, cât şi în cea dolofană. E ca şi cum China ar fi renunţat la tradiţiile şi cultura ei în schimbul celor mai rele atribute ale capitalismului: escrocherii, bunuri de unică folosinţă şi goana din piaţa de masă după produsele pe care le are toată lumea, deşi nu-i trebuie nimănui de fapt.

Simon se strecoară spre mine.

— E fascinant şi deprimant în acelaşi timp. Apoi adaugă: Dar mă bucur într-adevăr că sunt aici.

Mă întreb dacă se referă şi la faptul că e împreună cu mine.

Înălţând privirile la nivelul norilor, încă vedem crestele extraordinare, semănând cu nişte dinţi de rechin preistoric, subiectul clişeizat al oricărui calendar sau stampă chinezească. Dar adânc în gingiile acestor formaţiuni stâncoase şi-au făcut loc asemenea unor paraziţi clădiri înalte, cu faţade din stuc mânjite de poluarea industrială şi plăcuţe indicatoare presărate cu ideograme roşii şi aurii

ţipătoare. Între ele se află clădiri mai joase datând dintr-o epocă mai veche, zugrăvite toate într-un verde proletar ca al pastei de dinţi. Ici şi colo sunt case năruite de dinainte de război şi grămezi de gunoi improvizate. Întreaga scenă conferă Guilin-ului aspectul şi duhoarea unui chip frumos desfigurat de un ruj strident, câţiva dinţi lipsă şi gingiile dezvelite de parodontoza avansată.

— Mamă, Doamne, şopteşte Simon. Dacă Guilin-ul este cel mai frumos oraş din China, de-abia aştept să văd cum arată satul blestemat.

O prindem pe Kuan din urmă.

— Totul s-a schimbat, nimic nu mai e cum era.

În voce i se simte o undă de nostalgie. Probabil o întristează să vadă cât de îngrozitor arată Guilin-ul după treizeci de ani. Însă apoi Kuan se minunează pe un ton plin de mândrie:

— Cât progres, totul e mult mai bine.

Două străzi mai încolo dăm peste o parte a oraşului doldora de scene numai bune de fotografiat: piaţa de păsări. Sute de colivii decorative atârnă de crengile copacilor, cu cintezoi cântători şi păsări exotice cu penaj superb, creste punk şi cozi în evantai. Pe pământ sunt colivii cu păsări imense, poate vulturi sau şoimi, toţi magnifici, cu gheare şi ciocuri ameninţătoare. Se vând şi păsări de casă obişnuite, găini şi raţe pentru ceaunul cu tocană. Dacă le-aş surprinde în prim plan, cu celelalte păsări frumoase şi mai bine îngrijite în fundal, ar ieşi o fotografie de efect pentru articol.

Abia epuizasem o jumătate de film la piaţa de păsări când văd un om şuierând spre mine. „Sssss!" Îmi face grav semn să mă apropii. Cine mai e şi ăsta, poliţia secretă? E ilegal să faci fotografii pe aici? Dacă mă ameninţă că îmi ia aparatul, ce şpagă ar trebui să îi dau?

Omul se întinde solemn sub o masă şi scoate o colivie.

— Place la tine, spune în engleză.

In faţa mea se află o bufniţă albă ca zăpada cu porţiuni de culoarea ciocolatei cu lapte. Arată ca o pisică siameză dolofană cu aripi. Bufniţa clipeşte din ochii aurii, iar eu simt că m-am îndrăgostit.

— Hei, Simon, Kuan, veniţi încoace. Ia uitaţi-vă.

— O sută dolar SUA, spune omul. Foarte ieftin.

Simon clatină din cap şi spune într-o combinaţie ciudată de pantomimă şi engleză de baltă:

— Pasăre în avion, nu se poate, vameşii vor spune până aici, nu e voie, trebuie amendă mare...

— Cât? întreabă brusc omul. Spuneţi voi. Dau la voi preţ de dimineaţă, cel mai bun preţ.

— N-are rost să ne tocmim, îi spune Kuan în chineză. Suntem turişti, nu putem să ducem păsări în Statele Unite, oricât ar fi de ieftine.

— Aaa, dar cine a zis că trebuie să o duceţi acasă? răspunde omul într-o chineză alertă. O cumpăraţi azi, apoi o duceţi la restaurantul acela de peste drum, acolo. Pe un preţ de nimic, v-o gătesc azi pentru cină.

— Dumnezeule! exclam eu şi mă întorc spre Simon. Vinde bufniţa ca hrană!

— E dezgustător. Spune-i că e dobitoc.

— Spune-i-o tu!

— Eu nu vorbesc chineza.

Omul crede probabil că vreau să-mi conving soţul să-mi cumpere o bufniţă pentru cină. Îşi concentrează atacul asupra mea presându-mă să închei tranzacţia.

— Aveţi mare noroc că am măcar *una*. Bufniţele albe sunt rare, foarte rare, se laudă el. Mi-a luat trei săptămâni să o prind.

— Nu-mi vine să cred, îi spun lui Simon. Cred c-o să vomit.

Apoi o aud pe Kuan spunând:

— Bufniţele albe nu sunt atât de rare, doar greu de prins. Şi pe lângă asta, am auzit că nu au un gust deosebit.

— Ca să fiu sincer, spune omul, carnea nu e atât de picantă ca a furnicarului, de pildă. Dar bufniţele se mănâncă pentru a căpăta forţă şi ambiţie, nu ca să faci caz de gust. Şi e bună pentru vedere. Un client de-al meu era aproape orb. După ce a mâncat o bufniţă albă, şi-a văzut nevasta după aproape douăzeci de ani. Clientul a venit la mine şi a început să mă înjure în toate felurile: „Rahat! E aşa de urâtă că şi maimuţele se sperie de ea. Te bag în mă-ta că m-ai lăsat să mănânc bufniţa aia!“

Kuan râde cu poftă.

— Da, da, am mai auzit lucruri din astea despre bufniţe. E o poveste bună.

Îşi scoate portofelul şi saltă o bancnotă de o sută de yuani.

— Kuan, ce faci? ţip eu. Nu se pune problema să mâncăm bufniţa asta.

Omul respinge cu mâna bancnota.

— Doar bani americani, spune el hotărât. O sută de dolari *americani*.

Kuan scoate o bancnotă de zece dolari.

— Kuan, strig.

Omul clatină din cap refuzând banii. Kuan ridică din umeri şi dă să plece. Omul îi strigă să-i dea cincizeci, atunci. Kuan se întoarce şi întinde o hârtie de zece şi una de cinci, spunând:

— Asta e ultima mea ofertă.

— Ce nebunie! bombăneşte Simon.

Omul oftează, apoi renunţă la bufniţa cu ochii trişti din colivie, plângându-se tot timpul:

— Ce păcat, aşa de puţini bani când m-am spetit atâta. Uită-te la mâinile mele, trei săptămâni m-am căţărat pe munte şi am tăiat tufişuri ca să prind pasărea asta.

Când ne îndepărtăm, o înşfac pe Kuan de mâna liberă şi îi spun plină de nervi:

— N-o să te las în ruptul capului să mănânci bufniţa asta. Puţin îmi pasă că suntem în China.

— Şşş! Şşş! O s-o sperii! Kuan trage colivia ca să nu pun mâna pe ea. Îmi zâmbeşte într-un fel care mă face să turbez de mânie, apoi se apropie de un parapet de beton dinspre râu şi aşază colivia pe el. Îi spune bufniţei pe un ton miorlăit. Ei, micuţa mea prietenă, vrei să mergi la Changmian? Vrei să urci cu mine până în vârful muntelui, să te privească surioara mea cum îţi iei zborul?

Bufniţa îşi roteşte capul şi clipeşte.

Mai că-mi dau lacrimile de bucurie şi vinovăţie. De ce cred lucruri atât de urâte despre Kuan? Îi povestesc spăsită lui Simon despre greşeala mea şi generozitatea lui Kuan. Kuan nu vrea să mă asculte când încerc să-mi cer scuze.

— Mă duc înapoi în piaţă să-mi mai fac nişte însemnări despre păsările mai exotice vândute ca hrană, spune Simon. Vii şi tu?

Clatin din cap, mulţumindu-mă să admir bufniţa salvată de Kuan.

— Mă întorc în zece minute, cel mult un sfert de oră.

Simon se îndepărtează şi observ că păşeşte ţanţoş, ca un american, lucru care îţi sare în ochi în ţara asta străină. Merge după un ritm al lui, nu se conformează mişcărilor mulţimii.

— Vezi? o aud pe Kuan. Acolo. Arată spre un vârf conic din depărtare. Chiar lângă satul meu e un munte ascuţit, chiar mai înalt decât acela. Îi spunem Dorinţa Fetei, după o sclavă tânără care a fugit în vârful lui şi a zburat de acolo purtată de un phoenix, iubitul ei. Mai târziu s-a preschimbat în phoenix şi s-a dus să trăiască împreună cu iubitul ei într-o pădure albă, nemuritoare, de pini.

Kuan îmi aruncă o privire.

— E o poveste, doar o superstiţie.

Mă amuză faptul că a simţit nevoia să precizeze asta. Kuan povesteşte în continuare:

— Şi totuşi toate fetele de la mine din sat credeau în basmul ăsta, nu pentru că erau proaste, ci pentru că voiau să spere la o viaţă mai bună. Credeam că dacă urcăm în vârf şi ne punem o dorinţă, aceasta s-ar putea îndeplini. Aşa că ne apucam să creştem puişori şi îi puneam în colivii pe care le împletiserăm cu mâna noastră. Când păsările erau gata să-şi ia zborul, urcam în vârful Dorinţei Fetei şi le dădeam drumul. Păsările zburau încotro trăiau phoenicşii şi le spuneau dorinţele noastre. Kuan continuă pufnind: Mam' Mare mi-a zis că vârful se numea Dorinţa Fetei pentru că se urcase o nebună acolo. Dar când încercase să-şi ia zborul, a picat până la poalele muntelui şi s-a înfipt atât de bine în pământ, că s-a preschimbat într-o stâncă. Mam' Mare a spus că de-aia se văd atâtea stânci la poalele vârfului – toate sunt fetele fără minte care i-au urmat exemplul nebunesc, dorindu-şi lucruri imposibile.

Încep să râd. Kuan se uită mânioasă la mine, de parcă aş fi Mam' Mare.

— Nu poţi să le obligi pe fete să nu-şi pună dorinţe. Nu! Cu toţii trebuie să visăm. Visăm ca să ne facem speranţe. Să nu mai visezi – e ca şi cum ai spune că nu poţi în veci să-ţi schimbi soarta. N-am dreptate?

— Presupun că da.

— Şi acum ghiceşte ce dorinţă mi-am pus.

— Nu ştiu. Ce dorinţă?

— Haide, ghiceşte.

— Un soţ arătos.

— Nu.

— O maşină.

Clatină cu putere din cap.

— Să câştigi mulţi bani la jocurile de noroc.

Kuan râde şi îmi arde una peste mână.

— N-ai ghicit. Bine, îţi spun. Îşi înalţă privirea spre vârfurile muntelui. Înainte să plec în America,

am crescut trei păsări, nu una, ca să-mi pun trei dorinţe în vârful crestei. Mi-am zis: Dacă aceste trei dorinţe se îndeplinesc, nu mai am ce să cer de la viaţă, pot să mor fericită. Prima mea dorinţă: să am o soră pe care să o iubesc din toată inima, doar atât, altceva nu-i voi cere niciodată. A doua dorinţă: să mă întorc în China cu sora mea. A treia dorinţă – vocea începe să-i tremure – ca Mam' Mare să vadă toate astea şi să spună cât de rău îi pare că m-a alungat.

E prima dată când Kuan îmi arată cât de supărată e pe cineva care nu s-a purtat frumos cu ea.

— Am deschis colivia, continuă ea, şi le-am dat drumul celor trei păsări. Îşi întinde demonstrativ braţul în faţă. Dar una dintre ele a bătut stângaci din aripi, s-a rotit o vreme smulsă de vânt într-o parte şi alta, apoi s-a prăvălit ca o piatră până la poale. Vezi tu, două dintre dorinţe deja s-au îndeplinit: te am pe tine şi suntem împreună în China. Azi-noapte mi-am dat seama că ultima dorinţă nu o să mi se îndeplinească niciodată. Mam' Mare n-o să-mi spună niciodată că-i pare rău.

Înălţă colivia cu bufniţa.

— Dar acum am o bufniţă albă superbă care poate să-mi poarte noua dorinţă. Când îşi va lua zborul, toate tristeţile mele trecute vor dispărea odată cu ea. Atunci amândouă vom fi libere.

Se întoarce Simon, cu pasul lui săltat.

— Olivia, nici n-o să-ţi vină să crezi ce chestii sunt considerate bune de mâncat pe aici.

O luăm spre hotel, în căutarea unei maşini dispuse să ducă o localnică, doi turişti şi o bufniţă albă în satul Changmian.

14

Salut la revedere

Până la ora nouă am reuşit să procurăm serviciile unui şofer, un tânăr agreabil care ştie cum merg treburile în capitalism.

— Curat, ieftin şi rapid, declară el în chineză.

Apoi îi şopteşte ceva numai lui Simon.

— Ce-a spus? întreabă Simon.

— Îţi dă de înţeles că vorbeşte engleza.

Şoferul nostru îmi aminteşte de tinerii spilcuiţi originari din Hong Kong care îşi fac veacul pe la sălile cu piscină din San Francisco – acelaşi păr geluit, unghia de la degetul mic de vreo doi centimetri, bine îngrijită, simbolizând că duce o viaţă plină de noroc şi nu se speteşte cu munca de jos. Ne aruncă un zâmbet larg, dezvelindu-şi dinţii pătaţi de nicotină.

— Ziceţi-mi Rocky, ne spune el în engleză cu un accent foarte pronunţat. Ca star de cinema celebru.

Ridică o poză ferfeniţită cu Sylvester Stallone tăiată dintr-o revistă, pe care o scoate dintre paginile dicţionarului chinez-englez.

Înghesuim un geamantan burduşit cu cadouri şi echipamentul meu foto suplimentar în portbagajul maşinii sale. Restul bagajelor a rămas la hotel. Rocky va trebui să ne aducă înapoi diseară, în afară de cazul în care mătuşa lui Kuan insistă

să rămânem la ea până mâine – cu familiile chineze nu se ştie niciodată. Cu perspectiva asta în minte, mi-am vârât tot ce-mi trebuie la noapte în geanta cu aparatul de fotografiat. Rocky deschide portiera cu un gest elegant de invitaţie şi ne urcăm într-un Nissan negru, un sedan model mai vechi, în mod ciudat lipsit de centuri de siguranţă şi de rezemători pentru cap. Oare japonezii cred că vieţile chinezilor nu merită salvate?

— În China ori sunt şoferi mai buni decât oriunde-n altă parte, ori nu poţi să dai pe nimeni în judecată din lipsă de avocaţi, trage Simon concluzia.

Aflând că suntem americani, Rocky consideră fericit că ne place să ascultăm muzică dată la maximum. Pune o casetă cu Eurythmics, cadou de la unul dintre „excelenţii săi clienţi americani". Şi astfel – Kuan pe scaunul din faţă, eu, Simon şi bufniţa pe bancheta din spate – ne începem călătoria spre Changmian cu timpanele perforate de *Sisters Are Doing It for Themselves*.

Excelenţii clienţi americani ai lui Rocky l-au învăţat şi un sortiment de fraze cu care să-i întreţină pe turişti. Pe când străbatem străzile aglomerate din Guilin, începe să ni le recite ca pe nişte mantre: „Unde mergeţi? Ştiu. Hop în maşină, calc-o." „Merg mai repede? Prea repede? Nici vorbă, frate." „Cât de departe? Nu departe. Prea departe." „Parchez maşina? Staţi aşa. Înapoi cât zici peşte." „Nu rătăcit. Nici o problemă. Nu vă consumaţi." Rocky ne lămureşte că învaţă engleza de unul singur pentru a-şi îndeplini visul de-a ajunge în America.

— Ideea mea e să ajung celebru ca actor în filme cu arte marţiale, spune el în chineză. Am învăţat tai chi chuan doi ani de zile. Bine'nţeles, nu mă aştept să dau lovitura peste noapte. Poate că la început o să trebuiască să-mi găsesc o slujbă de taximetrist. Dar sunt muncitor. În America

oamenii nu ştiu să fie muncitori ca noi, chinezii. Noi ştim şi cum să îndurăm suferinţele. Ce li se pare de neîndurat americanilor pentru mine ar fi ceva normal. N-am dreptate, soră mai mare?

Kuan scoate un „Hm" ambiguu. Mă întreb dacă se gândeşte cumva la cumnatul ei, un fost chimist care a imigrat în State şi care munceşte acum ca spălător de vase pentru că se teme să vorbească în engleză ca oamenii să nu-l creadă tâmpit. Chiar atunci Simon face ochii mari şi eu strig „Mama mă-sii" când maşina mai că rade dintr-o parte două şcolăriţe care se ţin de mână. Rocky trăncăne mai departe netulburat despre visul său:

— Am auzit că poţi să câştigi cinci dolari pe oră în America. Pentru banii ăştia aş munci zece ore pe zi, fără să-mi iau liber tot anul. Aşa scot cincizeci de dolari pe zi! Nu câştig atâta nici într-o lună, cu bacşişuri cu tot.

Ne aruncă o privire prin oglinda retrovizoare să vadă dacă pricepem unde bate. În ghidul nostru scrie că bacşişul e considerat o insultă în China; cartea ar cam trebui adusă la zi, îmi spun eu.

— Când o să trăiesc în America, continuă Rocky, o să pun majoritatea banilor deoparte, o să cheltuiesc doar un pic pe mâncare, ţigări, poate un film din când în când, şi, bine'nţeles, o să-mi iau o maşină pentru afacerea cu taxiul. N-am nevoie de cine ştie ce. După cinci ani, o să am aproape o sută de mii de dolari americani. Asta face aici o jumătate de milion de yuani, mai mult dacă îi schimb la negru. Chiar dacă n-o să devin star de cinema în cinci ani, pot oricum să mă întorc în China şi să trăiesc regeşte.

Zâmbeşte fericit cu gura până la urechi gândindu-se la perspectiva asta. Îi traduc lui Simon ce a spus Rocky.

— Dar cheltuielile? întreabă Simon. Mai e chiria, gazele, serviciile publice, asigurarea pentru maşină.

— Nu uita de taxele pe venit, zic.

Iar Simon adaugă:

— Ca să nu mai zic de tichetele de parcare şi jafurile. Spune-i că cei mai mulţi oameni din America ar face probabil foamea cu cincizeci de dolari pe zi.

Dau să-i traduc lui Rocky, însă îmi amintesc povestea lui Kuan despre Dorinţa Fetei. Nu-i poţi sili pe oameni să nu-şi pună speranţele într-o viaţă mai bună.

— Probabil că n-o să ajungă niciodată în America, îi argumentez eu lui Simon. De ce să-i stric visele cu avertismente de care n-o să aibă niciodată nevoie?

Rocky ne priveşte prin oglinda retrovizoare şi ne arată pumnii strânşi cu degetele mari îndreptate încrezător în sus. În clipa următoare Simon se agaţă de scaunul din faţă şi eu scot un „Futu-i mama mă-sii!" Suntem gata să lovim o tânără pe bicicletă cu un bebeluş cocoţat pe ghidon. În ultima clipă biciclista o coteşte nesigur spre dreapta, ferindu-se din calea noastră.

Rocky începe să râdă.

— Nu vă consumaţi, spune el în engleză.

Apoi se apucă să explice în chineză de ce nu trebuie să ne facem griji. Kuan se întoarce să-i traducă lui Simon:

— Spune în China, dacă şoferul calcă cineva, totdeauna vina şoferului, nu contează cât de neatentă cealaltă persoană.

Simon se uită la mine.

— Şi asta ar trebui să ne liniştească? S-a pierdut cumva ceva din mesaj în traducere?

— Nu are nici un sens, îi spun lui Kuan, pe când Rocky coteşte dintr-o parte în alta prin trafic. Un pieton mort e mort şi gata, nu contează a cui e vina.

— Ţţ! asta gândire americană, răspunde Kuan.

Bufniţa îşi roteşte capul şi se holbează la mine, de parcă ar vrea să-mi spună: Fii deşteaptă, *gringa*, eşti în China, ideile tale de americancă nu merg aici.

— În China, continuă Kuan, tu întotdeauna responsabil pentru altul, oricum ar fi. Te calcă unu', vina mea, tu sora mea mai mică. Acum înţelegi?

— Mda, mormăie Simon. Nu pune nici o întrebare.

Bufniţa ciuguleşte gratiile coliviei.

Trecem prin dreptul unui şir de prăvălii care vând mobilă din ratan şi pălării de paie. Apoi suntem la marginea oraşului, kilometri întregi nu vezi în dreapta şi în stânga decât restaurante identice cu o singură încăpere. Unele sunt în construcţie, cu pereţii din cărămidă goală, chirpici şi var alb. Judecând după panourile pictate în culori ţipătoare din faţă, presupun că toate prăvăliile angajează acelaşi artist. Fac reclamă aceloraşi specialităţi: suc acidulat de portocale şi supă fierbinte cu tăiţei. E competiţia capitalistă dusă până în pânzele albe, ceea ce e de-a dreptul deprimant. Chelneriţe fără ocupaţie stau ghemuite în faţa restaurantelor, uitându-se cum le depăşim în trombă. Ce viaţă. Cred că li s-au atrofiat creierele de plictiseală. Oare se revoltă vreodată împotriva arbitrariului absolut al existenţei lor mărginite? E ca şi cum li s-ar da bilete de bingo doar cu spaţii libere, nimic altceva. Simon aşterne cu furie rânduri de însemnări. Oare a observat şi el aceeaşi disperare?

— Ce scrii acolo?

— Miliarde şi miliarde de oameni neserviţi, răspunde el.

Câţiva kilometri mai încolo, restaurantele sunt înlocuite de dughene cu acoperişuri de paie şi, după aceea, de vânzători ambulanţi fără nici un

adăpost care să îi ferească de aerul rece şi umed. Stau la marginea drumului, strigând cât îi ţine gura, fluturându-şi plasele împletite cu grepfruturi şi sticlele cu sos picant de casă. Străbatem în sens invers traseul evoluţiei umanităţii şi a publicităţii.

În timp ce traversăm un sat, vedem vreo zece bărbaţi şi femei în jachete identice albe, din bumbac. Au lângă ei taburete, găleţi cu apă, cutii din lemn cu unelte şi pancarte cu un scris de mână. Neştiind să citesc în chineză, trebuie să o întreb pe Kuan ce scrie pe pancarte.

— Frizer expert, citeşte ea. De asemenea pot stoarcă coş, taie unghii tari, scoată ceară urechi. Două urechi la preţ de una.

Simon îşi mai face nişte însemnări.

— Pfui! Nu ţi-ar plăcea să fii a zecea persoană care se oferă să scoată ceară din urechi, deşi nimeni n-a oprit vreodată să-i ceară serviciile primeia? Asta zic eu că înseamnă inutilitate.

Îmi amintesc de una dintre discuţiile noastre în contradictoriu; eu spuneam că nu poţi să-ţi compari fericirea cu nefericirea altuia şi Simon întreba de ce nu. Poate că amândoi ne-am înşelat. Acum, când îi privesc pe oamenii ăştia care ne fac cu mâna să oprim, mă simt norocoasă că nu muncesc în branşa curăţătorilor de urechi. Dar în acelaşi timp mă tem că miezul fiinţei mele nu diferă cu nimic de acela al celui de-al zecelea ins din şir care stă pe marginea drumului, dorindu-şi să oprească cineva şi să-l aleagă pe el.

Îi dau un cot lui Simon.

— Mă întreb ce speranţe au, dacă mai au.

Îmi răspunde mimând un ton vesel:

— Hei, poţi să te înalţi în slăvile cerului – cât nu se pune ploaia.

Mi-am imaginat o sută de Icari chinezi, făcându-şi aripi din ceară de urechi. Nu-i poţi sili

pe oameni să nu-şi pună dorinţe. Nu pot să nu încerce. Cât timp vor vedea bolta deasupra lor, vor dori întotdeauna să se înalţe cât îi ţin puterile.

Peisajele pustii dintre sate şi localurile de la şosea devin tot mai vaste. Kuan aproape a adormit, cu capul lăsat tot mai tare în piept. Se trezeşte pe jumătate de fiecare dată când intrăm în vreo groapă. După o vreme începe să emită sforăituri ritmice, neştiind, spre norocul ei, că Rocky conduce din ce în ce mai rapid pe şoseaua cu două benzi de circulaţie. Depăşeşte automat toate vehiculele mai lente, bătând darabana pe volan în ritmul muzicii. De fiecare dată când accelerează, bufniţa îşi desface un pic aripile, apoi rămâne din nou nemişcată în colivia ei strâmtă. Mă ţin zdravăn de genunchi şi trag aer în piept cu dinţii încleştaţi de fiecare dată când Rocky intră în depăşire pe banda din stânga. Simon are chipul crispat, dar când mă surprinde privindu-l, îmi zâmbeşte.

— Nu crezi c-ar trebui să-i spunem să meargă mai încet? întreb.

— Totul e bine, nu-ţi face probleme.

Mi se pare cam de sus acest „nu-ţi face probleme". Dar mă abţin să-l contrazic. Acum ne aflăm în spatele unui camion cu soldaţi în uniforme verzi. Ne fac cu mâna. Rocky claxonează, apoi intră brusc în depăşire. În timp ce rulăm în dreptul camionului, văd cum se apropie un autobuz din direcţia opusă, claxonând din ce în ce mai tare. „O, Doamne, Dumnezeule", scâncesc eu. Închid ochii şi simt că Simon îmi strânge tare mâna. Maşina intră cu un salt pe banda din dreapta. Aud un şuierat şi zgomotul claxonului estompându-se.

— Până aici! şoptesc eu nervoasă. O să-i spun să meargă mai încet.

— Nu ştiu, Olivia. S-ar putea să se simtă jignit.

Mă uit furioasă la Simon.

— Ce? Preferi să mori decât să fii nepoliticos?

Îşi ia un aer nonşalant.

— Pe-aici toată lumea conduce aşa.

— Şi sinuciderea asta în masă rezolvă lucrurile? Ce logică e asta?

— Păi încă n-am văzut nici un accident.

Nodul care mi s-a pus de atâta enervare în gât cedează în sfârşit.

— De ce crezi întotdeauna că e mai bine să nu zici nimic? Spune-mi, cine adună oalele sparte după ce nu se mai poate face nimic?

Simon mă priveşte lung şi nu-mi dau seama dacă e furios sau spăsit. Chiar atunci Rocky frânează brusc. Kuan şi bufniţa se trezesc cu o fâlfâire din mâini şi aripi. Poate că Rocky a priceput de ce ne certăm noi în spate – dar nu, acum de-abia ne mai mişcăm, într-un şir de maşini înghesuite bară lângă bară. Rocky lasă în jos geamul portierei şi îşi scoate capul. Înjură în sotto-voce, apoi începe să izbească mânerul claxonului cu podul palmei.

După câteva minute, zărim cauza întârzierii noastre: un accident, unul urât, judecând după cioburile de sticlă, bucăţile metalice şi efectele personale risipite pe şosea. În aer plutesc mirosuri grele de benzină vărsată şi cauciuc ars. Dau să-i arunc un „Vezi?“ lui Simon, când trecem foarte lent pe lângă o dubiţă neagră cu roţile în sus şi portierele atârnând din balamale ca aripile frânte ale unei insecte strivite. Partea din faţă de lângă scaunul şoferului nici nu mai există. Pentru cei dinăuntru a dispărut speranţa. Pe un câmp cu zarzavaturi din apropiere zace un cauciuc. După câteva clipe, depăşim cealaltă jumătate a ciocnirii: un autobuz de transport public roşu cu alb. Parbrizul e făcut ţăndări, capota ca un bot de dulău e răsucită şi mânjită de o dâră hidoasă de sânge şi scaunul şoferului e liber, semn rău. Vreo cincizeci

de gură-cască, cu uneltele agricole încă în mâini, se fâţâie pe margine, holbându-se şi arătând diferite porţiuni ale autobuzului şifonat de parcă ar fi la o expoziţie ştiinţifică. Apoi trecem prin dreptul celeilalte laturi a autobuzului şi văd mai bine de zece răniţi, unii încleştaţi şi scoţând strigăte de durere, alţii zăcând tăcuţi în stare de şoc. Sau poate că au murit deja.

— Rahat, nu-mi vine să cred, spune Simon. Nu e nici o salvare aici, nici un doctor.

— Opreşte, îi ordon lui Rocky în chineză. Ar trebui să-i ajutăm cumva.

De ce am spus asta? Ce pot eu să fac pentru ei? De-abia mă pot uita la victime, dar să-i mai şi ating.

— Ai-ia, face Kuan uitându-se fix pe câmp. Atâţia oameni yin.

Oameni yin? Kuan vrea să spună că sunt morţi acolo? Bufniţa scoate un gângurit funebru şi îmi simt mâinile umede şi reci.

Rocky nu-şi desprinde privirea de la drumul ce ne aşteaptă, înaintând şi lăsând tragedia în urmă.

— Nu am avea ce face, spune el în chineză. Nu avem medicamente, nici bandaje. In afară de asta, nu e bine să ne amestecăm, mai ales că sunteţi străini. Nu vă faceţi griji, o să vină repede poliţia.

In sinea mea, mă simt uşurată că nu-mi ia în seamă ordinele.

— Sunteţi americani, continuă el pe un ton de autoritate chineză. Nu sunteţi obişnuiţi cu tragediile. Vă e milă de noi, da, pentru că mai târziu puteţi să vă întoarceţi acasă, la viaţa voastră comodă şi să uitaţi ce-aţi văzut. Pentru noi, dezastrele de felul ăsta sunt la ordinea zilei. Suntem atât de mulţi. Aşa e viaţa noastră, întotdeauna un autobuz aglomerat, toţi se împing unii în alţii, nici nu poţi să-ţi tragi sufletul, nu mai e loc de milă.

— Îmi spune şi mie cineva, vă rog, ce se întâmplă?! exclamă Simon. De ce nu oprim?

— Nu pune nici o întrebare, mă răstesc eu. Ţii minte?

Acum mă bucur că visele lui Rocky să dea lovitura în America nu se vor îndeplini niciodată. Îmi vine să-i povestesc de imigranţii ilegali chinezi păcăliţi de mafioţi, care se sting în închisori şi sunt deportaţi pe urmă înapoi în China. Am să-i împui urechile cu poveşti despre oameni ai străzii, rata criminalităţii, despre oamenii cu diplome universitare care stau la coadă în birourile de şomaj. Cine se crede dacă îşi închipuie că are mai multe şanse decât ei să se realizeze? Cine se crede dacă presupune din start că noi nu ştim ce-i aia nefericire? O să-i fac ferfeniţă dicţionarul chinez-englez şi o să i-l îndes în gură.

Apoi mă cuprinde o greaţă fizică, atât de dezgustată sunt de mine însămi. Rocky are dreptate. Nu pot să fac nimic pentru nimeni, nici măcar pentru propria persoană. Îi cer pe un ton stins să tragă pe dreapta ca să vomit. În timp ce mă aplec afară din maşină, Simon mă mângâie pe spate.

— N-ai nimic, o să te simţi mai bine. Şi pe mine m-au cam apucat greţurile.

Când ne întoarcem pe şosea, Kuan îi dă câteva sfaturi lui Rocky. Acesta dă din cap solemn şi încetineşte.

— Ce i-a zis? întreabă Simon.

— Logică chinezească. Dacă murim, nu-şi mai primeşte banii. Şi în viaţa următoare o să ne fie dator vândut.

Trec încă trei ore. Ştiu că suntem din ce în ce mai aproape de Changmian. Kuan ne arată bornele.

— Uite! Uite! ţipă ea răguşit, ţopăind pe scaun ca un copil. Crestele acelea două. Satul dintre ele

se cheamă Nevastă Aşteptând Întoarcerea Bărbatului. Dar unde e copacul? Ce s-a întâmplat cu copacul? Chiar acolo, lângă casă, era un copac foarte mare, poate bătrân de o mie de ani.

Cercetează cu privirea peisajul din faţă.

— Locul ăla de acolo! Acolo era odată o piaţă mare. Dar acum, uite, doar un câmp pustiu. Şi acolo – muntele ăla din faţă! Pe ăsta îl numeam Dorinţa Fetei. Odată m-am urcat până-n vârf.

Kuan râde, dar în clipa următoare arată nedumerită.

— Ciudat, acum muntele ăla pare atât de mărunt. De ce oare? A intrat la apă de la atâtea ploi? Sau poate că vârful s-a tocit sub paşii atâtor fete care au dat fuga acolo sus să-şi pună dorinţe. Sau poate pentru că acum am devenit prea americană şi văd lucrurile cu alţi ochi şi totul pare mai mic, mai sărac, nu mai e la fel de bun.

Dintr-odată, Kuan îi strigă lui Rocky să o ia pe un drum îngust şi nepavat de care tocmai trecusem. Şoferul face o întoarcere bruscă, astfel încât eu şi Simon ne ciocnim unul de altul şi bufniţa scoate un ţipăt ofensat. Acum huruim pe un drumeag desfundat, pe lângă câmpuri presărate cu movile de pământ umed şi roşiatic.

— Fă la stânga, fă la stânga! ordonă Kuan. Îşi ţine mâinile încleştate în poală. Prea mulţi ani, prea mulţi ani, spune ea pe o voce cântată.

Ne apropiem de un pâlc de copaci şi apoi, de cum anunţă Kuan „Changmian", îl văd: un sat adăpostit sub două culmi stâncoase, cu versanţii de la poale de un verde catifelat, culoarea muşchiului, şi falduri de smarald. Cuprindem cu privirea tot mai multe lucruri: şiruri strâmbe de clădiri zugrăvite în alb, cu acoperişuri dispuse după modelul tradiţional al dragonului încolăcit. În jurul satului se află câmpuri bine îngrijite şi iazuri care oglindesc cerul, despărţite ordonat prin

ziduri de piatră şi canale de irigaţii. Sărim cu toţii din maşină. În mod miraculos, Changmian nu a fost cu nimic ştirbit de modernizare. Nu văd acoperişuri de tablă sau cabluri electrice. În contrast cu alte sate prin care am trecut, terenurile de la margine nu au devenit locuri de depozitare a gunoiului, potecile nu sunt presărate cu pachete de ţigări mototolite şi pungi de plastic roz. Poteci curate, pietruite se încrucişează în mijlocul satului, apoi urcă printr-un defileu între cele două culmi şi dispar sub o arcadă din piatră. În depărtare se văd alte două creste alăturate, ca de jad şi, dincolo de ele, contururile violete ale unei alte perechi. Eu şi Simon ne uităm unul la altul cu ochii mari.

— Dumnezeule, îţi vine să crezi? îmi şopteşte el strângându-mi mâna.

Îmi amintesc când a mai spus cuvintele astea: în ziua când am mers la primărie să ne căsătorim, în ziua în care ne-am mutat în apartamentul nostru. Apoi îmi spun: Clipe fericite care devin altceva.

Vâr mâna în geantă să scot aparatul de fotografiat. Pe când mă uit prin dispozitivul de vizare mă simt de parcă ne-am fi trezit pe un tărâm de basm învăluit în ceţuri, pe jumătate amintire, pe jumătate iluzie. Am atins cumva nirvana chinezească? Changmian arată ca în fotografiile atent retuşate din pliantele turistice care fac reclamă „unei lumi vrăjite a trecutului îndepărtat, în care vizitatorii pot face o adevărată călătorie în timp". Întruneşte tot pitorescul sentimental după care tânjesc turiştii dar pe care nu le e dat să-l vadă. Cu siguranţă ceva nu e în ordine aici, mă tot avertizez singură. După colţ o să dăm nas în nas cu realitatea: piaţa cu fast food, maidanul cu grămezi de gunoi, panourile care anunţă că satul e de fapt o lume fantastică în versiune chinezească pentru turişti: Procuraţi-vă bilete de aici!

Vizitați China dumneavoastră de vis! Neîntinată de progres, bine ancorată în trecut!

— Am senzația că am mai văzut locul ăsta, îi șoptesc lui Simon, temându-mă să nu risipesc vraja.

— Și eu. E atât de perfect. Poate că a fost prezentat într-un documentar. Sau o reclamă la mașini, spune el râzând.

Privesc munții și îmi dau seama de ce Changmian mi se pare atât de familiar. E decorul în care se petreceau poveștile lui Kuan, care îmi pătrundeau în vise. Iată totul: arcadele, arbuștii de cassia, zidurile înalte ce împrejmuiesc casa Negustorului Fantomă, dealurile ce duc spre Muntele Ciulinilor. Și, în acest loc, simt că membrana ce separă cele două jumătăți ale vieții mele s-a desprins de la locul ei.

De nicăieri răzbate până la noi larma chiotelor și strigătelor. Cincizeci de școlari mititei se reped la gardul unei curți, salutându-ne sosirea. Când ne apropiem de ei, copiii scot țipete ascuțite, fac stânga-mprejur pe călcâie și gonesc râzând înapoi spre clădirea școlii. După câteva clipe, vin țipând spre noi ca un stol de păsări, urmați de profesoara lor, care ne zâmbește. Stau în expectativă și, la un semnal invizibil, strigă toți ca unul în engleză:

— A-B-C! Unu-doi-trei! Ce mai faci! Salut la revedere!

Le-a spus cineva că trebuie să sosească niște americani? Oare copiii exersaseră salutul acesta în cinstea noastră?

Copiii ne fac cu mâna și le răspundem la fel.

— Salut la revedere! Salut la revedere!

Înaintăm pe cărarea de lângă școală. Doi tineri pe biciclete încetinesc, după care se opresc să se uite la noi. Ne continuăm drumul și, când dăm colțul, Kuan icnește. Ceva mai încolo pe cărare, în fața unei porți boltite, stau doisprezece oameni zâmbitori. Kuan își duce mâna la gură, apoi o ia

la goană spre ei. Când ajunge în faţa grupului, strânge între palme mâna fiecăruia, apoi salută o femeie bondoacă şi îi arde una pe spate. Eu şi Simon venim din urmă lângă Kuan şi prietenii ei. Fac schimb de insulte amicale.

— Grăsano! De necrezut ce te-ai mai îngrăşat!

— Hei, ia uită-te la tine – ce s-a întâmplat cu părul tău? Expre îţi stă aşa de urât?

— Aşa se poartă acum! Ce, ai stat atâta la ţară că nu mai recunoşti o coafură stilată?

— O, ia auzi cum vorbeşte, tot face pe şefa, îmi dau eu seama.

— Tu făceai pe şefa, nu...

Kuan se opreşte la jumătatea frazei, captivată de un zid din piatră. Ai crede că în viaţa ei n-a mai văzut ceva atât de fascinant.

— Mam' Mare, murmură ea. Ce s-a întâmplat? Cum se poate una ca asta?

Un om din mulţime izbucneşte în râs.

— Ha! Era atât de nerăbdătoare să te vadă, că s-a sculat devreme azi-dimineaţă şi s-a suit fuga într-un autobuz să vină după tine la Guilin. Şi acuma, ce să vezi – tu eşti aici şi ea e acolo. Ce furioasă o să fie!

Toată lumea râde, numai Kuan nu. Se apropie de zid, strigând răguşit:

— Mam' Mare, Mam' Mare.

Câţiva oameni şuşotesc, apoi se trag cu toţii înapoi înfricoşaţi.

— Hopa, zic eu.

— De ce plânge Kuan? întreabă Simon în şoaptă.

— Mam' Mare, o, Mam' Mare. Lacrimile îi şiroiesc pe obraji. Trebuie să mă crezi, nu asta mi-am dorit. Ce ghinion că ai murit chiar în ziua în care m-am întors acasă.

Câteva femei gem şi îşi duc mâna la gură.

Mă apropii de Kuan.

— Ce tot spui? De ce crezi că a murit?

— De ce s-a speriat în halul ăsta toată lumea? întreabă Simon uitându-se în jur.

Ridic mâna în semn că trebuie să aibă răbdare.

— Nu sunt sigură. Mă întorc iar spre ea. Kuan? spun pe un ton blând. Kuan?

Dar nu pare să mă audă. Priveşte afectuos zidul, râzând şi plângând totodată.

— Da, am ştiut asta. Bineînţeles că am ştiut. În adâncul sufletului am ştiut tot timpul.

După-amiaza, sătenii organizează o petrecere stingheră de bun-venit în cinstea lui Kuan, în sala de festivităţi a comunităţii. S-a dus vestea în tot satul că sora mea a văzut fantoma lui Mam' Mare. Deşi ea nu le-a dat de veste că asta se întâmplase şi, cum nu există nici o dovadă că Mam' Mare a murit, nu au de ce să anuleze o serbare cu mâncare din belşug care, evident, a fost pusă la punct zile în şir de prietenii ei. În timpul festivităţilor, Kuan nu se laudă cu maşina, canapeaua şi engleza ei. Îşi ascultă în tăcere prietenii depănând amintiri despre evenimentele majore din viaţa lor: naşterea unor gemeni, o călătorie cu trenul într-un mare oraş şi sosirea unui grup de studenţi intelectuali în Changmian, trimişi spre reeducare pe vremea Revoluţiei Culturale.

— Se credeau mai deştepţi decât noi, îşi aminteşte o femeie cu mâinile noduroase de la artrită. Voiau să semănăm un soi de orez care se cocea mai rapid, trei recolte pe an, nu două. Ne-au dat nişte seminţe speciale. Ne-au adus otravă pentru gângănii. După aia, broscuţele care înotau în lanurile de orez şi se hrăneau cu gângănii au murit toate. Şi raţele care mâncau broscuţe au murit şi ele. Şi la urmă a murit orezul.

Un bărbat cu păr stufos strigă:

— Aşa că le-am zis: „La ce bun să semănăm trei recolte distruse de orez, în loc de două bogate?

Femeia cu mâini noduroase continuă:

— Tot intelectualii ăştia au încercat să crească asini de rasă! Ha! Vă vine să credeţi? Doi ani la rând, în fiecare săptămână, unul din noi îi întreba: „Aţi nimerit-o?“ Şi ei ziceau: „Încă nu, încă nu“. Iar noi încercam să părem serioşi, dar să-i încurajăm. „Dă-ţi silinţa, tovarăşe“, spuneam noi. „Nu te da bătut.“

Încă mai râdem când un băieţel dă buzna în sală, strigând că un funcţionar de stat din Guilin a ajuns în sat într-o maşină neagră elegantă. Tăcere. Funcţionarul intră în sală şi toată lumea se ridică în picioare. Arată solemn cartea de identitate a lui Li Binbin şi întreabă dacă era de aici din sat. Câţiva oameni îi aruncă priviri temătoare lui Kuan, care se apropie de funcţionar, se uită la cartea de identitate şi încuviinţează din cap. Funcţionarul face un anunţ şi un val de gemete şi apoi vaiere umple încăperea.

Simon se apleacă spre mine.

— Ce s-a întâmplat?

— Mam' Mare a murit. A fost ucisă în accidentul acela de autobuz pe care l-am văzut azi-dimineaţă.

Eu şi Simon înaintăm şi ne lăsăm fiecare o mână pe umerii lui Kuan. Pare atât de mică.

— Îmi pare rău, bâiguie Simon. Îmi...îmi pare rău că n-ai mai apucat să o revezi. Îmi pare rău că nu am cunoscut-o.

Kuan îi zâmbeşte printre lacrimi. În calitate de cea mai apropiată rudă a lui Li Binbin, s-a oferit să ducă la îndeplinire necesarul ritual birocratic al aducerii trupului înapoi în sat a doua zi. Ne întoarcem toţi trei la Guilin.

De cum ne vede, Rocky îşi stinge ţigara şi închide radioul maşinii. Trebuie să fi auzit vestea.

— Ce tragedie, spune el. Îmi pare rău, soră mai mare, ar fi trebuit să opresc. E vina mea...

Kuan îi întrerupe scuzele cu un gest al mâinii.

— Nu e vina nimănui. Oricum, regretele n-au nici un rost, vin întotdeauna prea târziu.

Când Rocky deschide portiera, vedem că bufniţa e încă în colivia ei pe bancheta din spate. Kuan ridică încet colivia şi priveşte lung pasărea.

— Nu mai e nevoie să urc în vârf, spune ea.

Aşază colivia pe pământ şi o deschide. Bufniţa scoate capul, sare pe marginea de jos a uşii, apoi pe pământ. Îşi roteşte capul şi, cu o bătaie largă din aripi, îşi ia zborul spre crestele munţilor. Kuan o priveşte până se pierde în zare.

— Gata cu regretele, spune ea.

Apoi se strecoară în maşină.

În timp ce Rocky încălzeşte motorul, o întreb pe Kuan:

— Când am trecut pe lângă locul accidentului azi-dimineaţă, ai văzut pe cineva care semăna cu Mam' Mare? Aşa ai ştiut că a murit?

— Ce tot spui? Nu am ştiut că a murit până nu i-am văzut sufletul yin stând în faţa zidului.

— Atunci de ce i-ai spus că ştiusei?

Kuan se încruntă nedumerită.

— Ce ştiam?

— Îi spuneai că ştiuseşi că în adâncul inimii tale ştiuseşi că e adevărat. Nu vorbeai despre accident?

— A, face ea, înţelegând în sfârşit. Nu, nu despre accident. Oftează. I-am zis lui Mam' Mare că ceea ce-mi spunea *ea* e adevărat.

— Şi ce spunea?

Kuan se întoarce spre geamul portierei şi îi văd chipul uluit reflectat în el.

— Spunea că s-a înşelat când mi-a povestit de Dorinţa Fetei. Şi că toate dorinţele mi s-au îndeplinit deja. I-a părut întotdeauna rău că m-a alungat. Dar n-a putut să mi-o spună niciodată. Altfel n-aş mai fi plecat ca să-mi încerc norocul în căutarea unei vieţi mai bune.

M-am gândit cum aş putea să o consolez pe Kuan.

— Cel puţin încă mai poti să o vezi, spun.

— A?

— Vreau să spun, din Lumea Yin. Poate veni la tine.

Kuan priveşte în gol prin geamul portierei.

— Dar nu e totuna. Nu mai putem să clădim amintiri comune. Nu putem schimba trecutul. Decât de-abia în viaţa următoare.

Oftează din greu, eliberându-se de toate cuvintele nerostite.

Pe când maşina huruie pe drumul de ţară, copiii de pe terenul de joacă dau fuga spre noi şi îşi lipesc feţele de şipcile gardului.

— Salut la revedere! ţipă ei. Salut la revedere!

15

Cea de-a Şaptea Zi

Kuan e distrusă. Ştiu asta. Nu plânge, dar când am propus mai devreme să comandăm pur şi simplu ceva în cameră în loc să ieşim toţi trei în căutarea unui chilipir, a acceptat pe dată.

Simon îi oferă stânjenit alte condoleanţe. O sărută pe obraz, apoi ne lasă singure în cameră. Avem lasagna la cină, douăzeci de dolari porţia, un lux exorbitant după standardele chineze. Kuan priveşte fix în farfurie, cu chipul golit de expresie, ca o câmpie bătută de vânturi în preajma furtunii. Pentru mine lasagna e o mâncare reconfortantă. Sper să mă întărească îndeajuns ca să-i fac faţă lui Kuan.

Ce-ar trebui să spun? „Mam' Mare a fost o femeie minunată. Îi vom simţi cu toţii lipsa?" Nu ar fi sincer din partea mea pentru că eu şi Simon nu am întâlnit-o niciodată. Iar poveştile lui Kuan despre cât de rău se purtase Mam' Mare cu ea mi s-au părut întotdeauna numai bune pentru o carte de memorii intitulată *Scumpă mătuşică*. Şi tousi uite cum o jeleşte Kuan pe femeia asta afurisită care a lăsat-o cu sechele la modul propriu. De ce iubim mamele din viaţa noastră chiar dacă n-au ştiut niciodată cum să ne poarte de grijă? Oare ne naştem cu inimi gata să primească pecetea oricărei imitaţii de iubire?

Mă gândesc la mama. Oare aş fi neconsolată dacă ar muri? Mă simt copleşită de groază şi vinovăţie doar gândindu-mă cum aş putea răspunde. Să vedem totuşi: Oare m-aş întoarce în copilărie în căutarea amintirilor fericite, ca apoi să-mi dau seama că sunt la fel de rare ca murele coapte dintr-un tufiş deja cules? M-aş încâlci în spini, atrăgând mânia reginei viespilor cu suita sa de trântori adoratori? La moartea mamei, oare aş ierta-o şi aş răsufla apoi uşurată? Sau aş merge într-o vâlcea imaginară, unde mama e acum perfectă, grijulie şi iubitoare, unde mă îmbrăţişează şi îmi spune: „Îmi pare rău, Olivia, am fost o mamă îngrozitoare, de tot rahatul. Nu ţi-aş lua-o în nume de rău dacă nu m-ai ierta niciodată". Asta vreau să aud. Mă întreb ce mi-ar spune în realitate.

— Lasagna, zice Kuan din senin.

— Ce?

— Mam' Mare întreabă ce mâncăm. Acuma zice că tare rău pare că nu avut timp încerce mâncare americană.

— Lasagna e italiană.

— Şşş! Şşş! Ştiu, dar dacă spui asta la ea, pare rău nu avut timp meargă Italia. Deja prea mult pare rău.

Mă aplec spre Kuan şi îi spun în sotto-voce.

— Mam' Mare nu înţelege engleza?

— Doar dialect Changmian şi ceva de la inimă la inimă. După ce trece mai mult timp de la moarte, învaţă mai bine limba inimilor şi poate chiar un pic de engleză...

Kuan continuă să vorbească şi mă bucur că nu se lasă strivită de durere, pentru că n-aş şti cum s-o salvez.

— ... oamenii yin după un timp vorbesc doar limba inimilor. Mai simplu şi mai rapid aşa. Fără lipsă de neînţelegeri din cauza cuvintelor.

— Cum sună limba inimilor?

— Deja spus la tine.

— Da?

— Multe ori. Nu foloseşti doar limbă, buze, dinţi pentru vorbit. Foloseşti o sută simţuri secrete.

— A, da, aşa e.

Îmi amintesc frânturi de conversaţii pe tema asta: simţurile situate în legătură cu instinctele primitive, pe care oamenii le-au avut înainte ca creierul lor să dezvolte limbajul şi funcţiile superioare – capacitatea de a fi evazivi, de a inventa scuze şi de a minţi. Firişoarele de păr de pe spinare şi parfumurile moscate, pielea de găină şi roşeaţa din obraji – acesta e vocabularul simţurilor secrete. Cred.

— Simţurile secrete, îi spun lui Kuan. Când ţi se zbârleşte părul nu înseamnă că ţi-e frică?

— Înseamnă că cineva pe care *iubeşti* frică.

— Cineva pe care îl iubeşti?

— Da, simţ secret întotdeauna între doi oameni. Cum poţi avea secret dacă doar tu cunoşti, a? Părul zbârlit când cunoşti secretul cuiva.

— Am crezut că sunt secrete pentru că oamenii au uitat de simţurile astea.

— A, da. Oamenii uită de multe ori, până mor.

— Deci e limba fantomelor.

— Limba iubirii. Nu doar iubire scumpo-iubitule. Orice fel, mamă-bebe, mătuşă-nepoată, prieten-prieten, soră-soră, străin-străin.

— Străin? Cum poţi iubi un străin?

Kuan zâmbeşte larg.

— Când întâlnit Simon, el fost străin, nu? Când întâlnit pe tine, tu tot străină. Şi Georgie! Când văzut prima oară Georgie, spus la mine: „Kuan, de unde ştii omul ăsta?“ Ştii ce? Georgie iubitul meu din viaţa trecută!

— Serios? Yiban?

— Nu, Zeng!

Zeng? Numele nu-mi spune nimic.

Îmi răspunde în chineză:

— Știi tu, omul care mi-a adus vase pentru ulei.

— Da, acum îmi amintesc.

— Stai puțin, Mam' Mare, îi povestesc lui Libby-ah despre soțul meu. Kuan privește undeva în spatele meu. Da, îl știi – nu din viața asta, cea dinainte, când erai Ermei și ți-am dat ouă de rață și tu mi-ai dat sare.

Înfig furculița în lasagna și Kuan începe să turuie fericită, uitând de durere în timp ce se afundă în amintirile ei dintr-un trecut inventat.

Ultima dată l-am văzut pe Zeng când încă nu era Georgie... a, da, cu o zi înainte să mor.

Zeng mi-a adus un săculeț cu orz uscat și niște vești proaste. Când i-am întins hainele curate, nu mi-a mai dat nimic la spălat. Stăteam lângă cazanele aburinde și fierbeam rufe.

— Nu mai trebuie să-ți faci griji ce-i curat sau murdar, mi-a spus.

Se uita în depărtare, spre munți, nu la mine. A, mi-am zis, spune că nu-mi va mai face curte de acum înainte. Însă atunci el m-a anunțat.

— Împăratul Ceresc a murit.

Ua! Era ca și cum aș fi auzit un tunet pe vreme senină.

— Cum se poate una ca asta? Împăratul Ceresc nu poate muri, e nemuritor!

— Nu mai e, a spus Zeng.

— Cine l-a omorât?

— Și-a pus singur capăt zilelor, asta spune lumea.

Vestea aceasta era și mai cutremurătoare decât prima. Împăratul Ceresc interzisese sinuciderile

şi acum se omorâse? Acum recunoştea că nu e fratele mai mic al lui Iisus? Cum îşi putea face un hakka neamul de ruşine în halul ăsta? M-am uitat la Zeng, la chipul său posomorât. Am ghicit că şi el simţea acelaşi lucru. Şi el era hakka.

Am meditat la asta pe când scoteam din cazan rufele şiroind de apă.

— Măcar se vor sfârşi luptele, am spus. Şiruri de corăbii vor începe să curgă din nou pe apele râurilor.

Atunci Zeng mi-a dat ce-a de-a treia veste, şi mai proastă decât celelalte două.

— Pe râuri a început deja să curgă sânge, nici urmă de corăbii.

Când cineva îţi spune „nu corăbii, ci sânge" nu te mulţumeşti să asculţi şi să zici „A, înţeleg". A trebuit să-l descos ca să aflu toate amănuntele, cum ai cerşi un bol de orez bob cu bob. Se zgârcea în ultimul hal când era vorba de cuvinte. Puţin câte puţin, am aflat următoarele lucruri.

Cu zece ani în urmă, Împăratul Ceresc semănase moartea din munţi până pe coastă. Sângele a curs în valuri şi au murit milioane de oameni. Acum urma un nou val. În porturi, manciurienii îi măcelăriseră pe toţi Adoratorii Domnului. Acum se îndreptau spre miezul ţării, arzând case din temelii, săpând morminte, făcând prăpăd şi în cer, şi pe pământ.

— Toţi au murit, mi-a spus Zeng. Nici unul nu a fost cruţat. Nici măcar pruncii.

Când a spus asta, mi s-a părut că văd pruncii plângând.

— Când vor veni în provincia noastră? Am şoptit. Peste o lună?

— A, nu. Mesagerul a ajuns în satul nostru doar cu câţiva paşi înaintea morţii.

— Ai-ia! Două săptămâni? Una? Cât mai avem?

— Mâine soldaţii vor distruge Jintian-ul, a spus el. Iar în ziua următoare – Changmian-ul.

Orice senzaţie mi s-a scurs din trup. M-am rezemat de piatra de moară. În minte vedeam deja cum mărşăluiau soldaţii pe drum. Pe când îmi închipuiam săbii şiroind de sânge, Zeng m-a cerut în căsătorie. De fapt, nu a folosit cuvântul „căsătorie". A spus pe un ton aspru:

— Hei, diseară mă duc pe munte să mă ascund în peşteri. Vrei să vii cu mine sau nu?

Ţie s-ar putea să ţi se pară o cerere stângace, nu prea romantică. Dar dacă un om se oferă să-ţi salveze viaţa, nu valorează asta la fel de mult ca mersul la biserică într-o rochie albă şi acel „Da" rostit în faţa preotului? Dacă situaţia mea ar fi fost alta, asta aş fi spus: Da, hai să mergem. Dar în mintea mea nu era loc de gânduri la măritiş. Mă întrebam ce se va întâmpla cu domnişoara Banner, Lao Lu, Yiban – da, chiar şi cu Adoratorii lui Iisus, cu feţele palide ale pastorului şi doamnei Amin, domnişoarei Şoricel şi doctorului Prea Târziu. Ce ciudat, mi-am spus. De ce să-mi pese ce se va întâmpla cu ei? Nu avem nimic în comun – nici limba, nici gândirea, nici acelaşi fel de a înţelege lucrurile cereşti şi pământeşti. Şi totuşi, puteam să spun un lucru despre ei: Intenţiile lor sunt sincere. Poate că unele intenţii nu sunt prea bune la început şi atrag după sine consecinţe rele. Chiar şi aşa, îşi dau toată silinţa. Când ştii asta despre cineva, cum să crezi că n-aveţi nimic în comun?

Zeng mi-a întrerupt şirul gândurilor.

— Vii sau nu?

— Lasă-mă să mă gândesc la asta o vreme, am răspuns. Nu am o minte la fel de iute ca a ta.

— La ce ţi-a mai rămas să te gândeşti? a spus Zeng. Vrei să trăieşti sau vrei să mori? Nu te gândi prea mult. Aşa o să ajungi să crezi că ai mai multe posibilităţi decât în realitate. Apoi devii din ce în ce mai confuză.

Se duse la banca de lângă zidul pasajului, îşi uni palmele la ceafă şi se întinse pe ea.

Am trântit rufele ude pe piatra de moară. M-am apucat să învârt tăvălugul pentru a stoarce apa. Zeng avea dreptate: eram confuză. Intr-un ungher al minţii gândeam: Zeng e un om de treabă. Cât mi-a mai rămăs de trăit s-ar putea să nu mi se mai ofere o asemenea şansă, mai ales dacă mor în curând.

Apoi am pătruns într-un alt ungher al minţii: Dacă plec cu el, nu voi mai avea întrebări şi răspunsuri personale. Nu mai pot să mă întreb: Sunt o prietenă loială? S-o ajut pe domnişoara Banner? Cum rămâne cu Adoratorii Domnului? Aceste întrebări nu vor mai exista. Zeng va decide ce mă priveşte şi ce nu. Aşa stau lucrurile între bărbat şi femeie.

Îmi purtam gândurile dintr-o parte în alta. O nouă viaţă alături de Zeng? Loialitatea faţă de prieteni vechi? Dacă mă ascund în munţi, mă va chinui frica şi apoi voi muri oricum? Dacă rămân, voi avea parte de o moarte rapidă? Care viaţă, care moarte, care cale? Era ca şi cum aş fi alergat după o găină, ca apoi să mă preschimb în găina după care alergam. Aveam doar un minut la dispoziţie ca să hotărăsc care dintre sentimente era mai puternic. Şi pe acela l-am urmat.

M-am uitat la Zeng, cum stătea întins pe bancă. Avea ochii închişi. Era un om bun, nu prea isteţ, dar totdeauna cinstit. Am hotărât să închei idila noastră aşa cum o şi începusem. Voi fi diplomată şi îl voi face să creadă că el a hotărât să nu ne mai vedem.

— Zeng-ah, l-am chemat.

Şi-a deschis ochii şi s-a ridicat.

Am început să pun rufele la uscat.

— De ce să fugim neapărat? Am spus. Nu suntem Taiping.

Şi-a pus mâinile pe genunchi.

— Ascultă-ţi prietenul, a spus el foarte răbdător. Manciurienilor nu le-ar trebui decât s-audă că eşti prietenă cu Adoratorii Domnului. Uite unde trăieşti. Ar fi de-ajuns ca să te condamne la moarte.

Ştiam asta, însă, în loc să încuviinţez, l-am contrazis:

— Ce tot spui? Străinii nu se închină Împăratului Ceresc. De multe ori i-am auzit spunând: „Iisus nu are nici un frăţior chinez".

Zeng s-a răstit la mine de parcă nu-şi dăduse niciodată seama ce proastă puteam să fiu:

— Spune-i asta unui soldat manciurian şi deja o să ţi se rostogolească ţeasta în ţărână. Se ridică dintr-un salt în picioare. Nu mai pierde timpul trăncănind. Diseară plec. Vii cu mine?

Am continuat să vorbesc în dodii.

— Ce-ar fi să mai aşteptăm un pic? Să vedem ce-o să se întâmple de fapt. Nu se poate să fie aşa de rău cum crezi tu. Manciurienii vor omorî nişte oameni, dar doar câţiva, ca să dea un exemplu. Cât îi priveşte pe străini, manciurienii n-or să-i tulbure cu nimic. Au semnat un tratat. Acum dacă mă gândesc mai bine, poate e mai sigur să rămâi aici. Zeng-ah, vino să stai la noi. Avem destul loc.

— Să rămân aici? a strigat el. Poate aş face mai bine să-mi tai capul cu mâna mea! Zeng s-a ghemuit la pământ; vedeam că mintea îi fierbea asemenea cazanelor mele cu rufe. Spunea tot felul de cuvinte nepoliticoase, ridicând vocea ca să fie sigur că-l aud. E tâmpită. Doar un ochi – nici nu-i de mirare că nu e-n stare să vadă ce-i mai bine de făcut!

— Hei, cine te crezi să mă critici? am spus. Poate ţi-a intrat o muscă în ochiul ăla al tău şi ţi-a umplut capul cu febra lăcustelor. Mi-am înălţat arătătorul şi am început să-l vântur în zigzag prin aer. Auzi un *zzz-zzz* şi crezi că se apropie din spate nori aducători de prăpăd. Te sperii degeaba.

— Degeaba!? a strigat Zeng. Ce-ai păţit la cap? Ai trăit atâta vreme în norii sfinţi ai străinilor, că ai ajuns să te crezi nemuritoare?

S-a ridicat, m-a privit dezgustat o vreme, apoi a făcut: Pfui!

Mi-a întors spatele şi a început să se îndepărteze. Pe loc m-a durut inima. Pe când vocea i se stingea, l-am auzit spunând:

— Ce nebună de fată! Şi-a pierdut minţile şi în curând o să-şi piardă şi capul...

Am continuat să pun rufe la uscat, doar că acum degetele îmi tremurau. Cât de repede luau locul sentimentele rele celor bune. Cât de uşor îl păcălisem. În ochi îmi ardea o lacrimă. Nu am lăsat-o să curgă. Fără autocompătimire. Numai cei slabi îşi permiteau luxul de a plânge. Am început să fredonez un cântec vechi de la munte, pe care acuma nu mi-l mai amintesc. Insă vocea răsuna tare şi limpede, tânără şi tristă.

— Bine, bine. Hai să nu ne mai certăm.

Când m-am întors, am dat cu ochii de Zeng, cu oboseala întipărită pe chip.

— Putem să-i luăm şi pe străini cu noi pe munte, a spus el.

Să-i luăm cu noi! Am încuviinţat din cap. Pe când îl priveam cum se îndepărtează, a început să fredoneze răspunsul la cântecul meu. Omul acesta era mai deştept decât îl crezusem. Ce soţ isteţ ar fi. Şi nici n-are voce rea. S-a oprit şi m-a strigat.

— Numunu?

— A?

— La două ore după apusul soarelui, atunci o să vin. Spune-le tuturor să fie pregătiţi, în curtea cea mare. Inţelegi?

— Înţeleg! am strigat.

A mai făcut câţiva paşi, apoi s-a oprit iarăşi.

— Numunu?

— A?

— Nu mai spăla rufe. Nu va mai avea cine să le poarte, doar cadavrele.

Aşa că vezi? Deja era autoritar, hotărând în locul meu ce era mai bine să fac. Aşa am ştiut că eram soţ şi soţie. Aşa mi-a spus el *Da*.

După plecarea lui Zeng, am mers în grădină şi am urcat spre pavilionul în care murise Negustorul Fantomă. M-am uitat pe deasupra zidului şi am văzut acoperişurile multor case şi cărarea subţire ce ducea în munţi. Dacă tocmai ai fi venit prima dată la Changmian, ţi-ai fi zis poate: A, ce loc încântător. Atâta linişte. Atâta pace. Poate că ar trebui să vin aici în luna de miere.

Însă ştiam că acea încremenire însemna că anotimpul pericolelor se sfârşea şi curând avea să înceapă dezastrul. Aerul era dens şi umed, greu de tras în piept. Nu am văzut nici o pasăre şi nici un nor. Cerul era plin de pete portocalii şi roşii, de parcă sângele vărsat ajunsese deja la boltă. Eram nervoasă. Simţeam că mi se târăşte ceva pe piele. Şi când m-am uitat, pe braţ mi se urca unul dintre cele cinci rele, un miriapod mărşăluind şi ondulându-şi ca un val picioruşele. Ua! Mi-am scuturat braţul ca să-l desprind de pe mine, apoi am zdrobit miriapodul de s-a făcut subţire ca o frunză. Deşi îl omorâsem, piciorul meu continua să-l apese până când a devenit doar o pată întunecată pe podeaua de marmură. Şi tot nu scăpasem de senzaţia că mi se târa ceva pe piele.

După o vreme, l-am auzit pe Lao Lu scuturând clopoţelul ce anunţa cina. Doar atunci mi-am venit în fire. În sufragerie m-am aşezat lângă domnişoara Banner. Nu mai aveam mese separate pentru chinezi şi străini de când începusem să-mi împart cu ei ouăle de raţă. Ca de obicei, doamna Amin a rostit rugăciunea de dinainte de masă. Ca de obicei, Lao Lu a adus un castron cu cosaşi fripţi, pe

care i-a prezentat ca fiind carne tocată de iepure. Aveam de gând să aştept până terminam de mâncat, însă gândurile au dat năvală:

— Cum să mănânc când mâine s-ar putea să murim?

Când domnişoara Banner a tradus vestea proastă pe care le-o aduceam, toată lumea tăcu o vreme. Apoi Pastorul Amin sări din scaun, îşi ridică braţele şi ţipă spre Dumnezeu pe un ton fericit. Doamna Amin îşi conduse soţul înapoi la masă şi îl convinse să se aşeze. Apoi vorbi, iar domnişoara Banner îi traduse cuvintele:

— Pastorul nu poate să plece. Vedeţi în ce stare e, nu i-au trecut frigurile. Acolo sus ar atrage atenţia, punându-i pe ceilalţi în pericol. Noi rămânem aici. Sunt sigură că manciurienii nu ne vor face nimic, pentru că suntem străini.

Era oare curaj sau prostie? Poate că avea dreptate şi manciurienii nu-i vor omorî pe străini. Dar cine putea să ştie sigur?

Apoi veni rândul domnişoarei Şoricel.

— Unde e peştera asta? Ştiţi cum să daţi de ea? S-ar putea să ne rătăcim! Cine e Zeng ăsta? De ce să avem încredere în el? Nu putea să nu-şi facă griji. E aşa de întuneric! Ar trebui să rămânem. Manciurienii nu ne pot omorî. Nu au voie. Suntem supuşi ai reginei...

Doctorul Prea Târziu merse într-un suflet la domnişoara Şoricel şi îi luă pulsul. Domnişoara Banner îmi spuse în şoaptă ce zicea:

— Inima îi bate prea repede... Urcarea muntelui ar putea s-o răpună... Pastorul şi doamna Amin sunt pacienţii lui... Va rămâne cu ei... acum domnişoara Şoricel plânge şi doctorul Prea Târziu o ţine de mână...

Domnişoara Banner îmi traducea lucruri pe care le vedeam cu ochii mei. Atât era de ameţită.

Apoi a vorbit Lao Lu:

— Eu nu rămân. Uitaţi-vă la mine. Unde mi-e nasul lung, tenul palid? Nu mă pot ascunde sub chipul ăsta bătrân. Măcar în munţi există sute de peşteri, sute de şanse. Aici nu am nici una.

Domnişoara Banner s-a uitat lung la Yiban. Câtă frică în ochii ei. Ştiam la ce se gândea: Că bărbatul pe care îl iubea părea mai mult chinez decât Johnson. Acum că mă gândesc mai bine, chipul lui Yiban semăna cu al lui Simon, uneori străin, alteori amestecat. Dar în seara aceea, în ochii domnişoarei Banner, părea foarte chinez. Ştiu asta pentru că s-a întors spre mine şi a spus:

— Când vine Zeng să ne ia?

Pe atunci nu existau ceasuri de mână, aşa că am zis ceva de genul: „Când luna se va ridica la jumătate pe cerul nopţii", ceea ce însemna cam zece seara. Domnişoara Banner a dat din cap apoi s-a dus în camera ei. Când a ieşit, purta toate hainele cele mai frumoase pe care le avea: rochia de duminică cu tivul rupt, colierul cu un chip de femeie sculptat pe piatra portocalie, mănuşi foarte fine din piele, agrafele favorite în păr. Erau din carapace de broască ţestoasă, ca săpuniera aia pe care mi-ai dat-o de ziua mea. Acum ştii de ce mi-a plăcut atât de mult. Asta hotărâse să poarte dacă murea. Mie nu-mi păsa de haine, deşi noaptea aceea trebuia să fie cumva luna mea de miere. Iar cealaltă pereche de pantaloni şi bluza atârnau încă ude în grădină. Şi nu arătau cu nimic mai bine decât ce purtam deja.

Soarele a apus. S-a înălţat semiluna, apoi s-a căţărat şi mai sus. Nu mai aveam astâmpăr pe când aşteptam în curtea cufundată în întuneric venirea lui Zeng. Ca să fiu sinceră, nici nu trebuia neapărat să-l aşteptăm. Ştiam la fel de bine ca el cum se ajunge în munţi, poate chiar mai bine.

În sfârşit am auzit un pumn bătând în poartă. *Bom*! *Bom*! *Bom*! Venise Zeng! Înainte ca Lao Lu

să ajungă la poartă, sunetul răsună din nou: *Bom*! *Bom*! *Bom*! Aşa că Lao Lu a strigat:

— Ne-ai făcut să aşteptăm atâta, acuma n-ai decât să faci la fel cât mă piş eu!

Deschise pe jumătate poarta şi de îndată doi soldaţi manciurieni înarmaţi cu săbii ţâşniră înăuntru, doborându-l la pământ. Domnişoara Şoricel scoase un ţipăt lung – *Aaaaaaaaa*! – urmat de altele mai iuţi, „*Aaaa-aaaa-aaaa*!" Doctorul Prea Târziu i-a acoperit cu mâna gura, să nu mai facă zgomot. Domnişoara Banner l-a împins pe Yiban deoparte şi acesta s-a strecurat în dosul unui tufiş. Eu nu am făcut nimic. Însă în sinea mea ţipam: Ce s-a întâmplat cu Zeng? Unde e proaspătul meu soţ?

Tocmai atunci, în curte a intrat altcineva. Un alt soldat. Acesta avea un rang înalt, era străin. Avea părul tuns scurt. Nu purta barbă, nici capă. Dar când a vorbit – strigând „Nelly!" şi bătând din baston – am ştiut cine era tâlharul ăsta trădător. Generalul Capă stătea în faţa noastră, căutând-o pe domnişoara Banner în curte. Părea să regrete ceea ce făcuse? S-au năpustit Adoratorii lui Iisus să-l doboare cu pumnii? A întins braţul spre domnişoara Banner.

— Nelly, a spus încă o dată.

Ea n-a făcut nici o mişcare.

Atunci s-au întâmplat toate relele deodată. Yiban a ieşit din dosul tufişului şi s-a apropiat furios de Capă. Domnişoara Banner s-a năpustit pe lângă Yiban şi s-a aruncat în braţele lui Capă murmurând „Waren". Pastorul Amin a început să râdă. Lao Lu a strigat:

— Târfa de-abia aşteaptă să-l fută pe câinele ăsta!

O sabie a spintecat aerul ca un fulger – *crac*! – apoi încă o dată – *haac*! Şi înainte să ne treacă vreunuia dintre noi prin cap să strige „Opreşte-te", un cap s-a rostogolit spre mine, cu buzele încă

crispate într-un strigăt. M-am uitat fix la capul lui Lao Lu, aşteptând să-l aud înjurând ca de obicei. De ce nu vorbea? Îi auzeam pe străini scâncind şi gemând în spatele meu. Atunci mi s-a înălţat un urlet din piept şi m-am aruncat la pământ, încercând să unesc cele două părţi şi să-l fac pe Lao Lu ca la început. In zadar! Am sărit în picioare, l-am privit mânioasă pe Capă, gata să ucid şi să fiu ucisă. Am făcut un singur pas şi am simţit cum mi se înmoaie picioarele, de parcă n-aş mai fi avut oase. Întunericul nopţii deveni şi mai dens, aerul, şi mai apăsător, iar pământul se înălţă spre mine şi mi se izbi de faţă.

Când am deschis ochii, mi-am văzut mâinile şi mi le-am dus la gât. Capul era la locul lui, la care se adăuga un cucui mare într-o parte. Mă doborâse cineva la pământ? M-am uitat în jur. Lao Lu dispăruse, însă pământul de lângă mine era încă ud de sânge. În clipa următoare am auzit strigăte venind din spatele casei, la celălalt capăt. M-am strecurat într-acolo şi m-am ascuns după un copac. De acolo vedeam prin ferestrele şi uşile deschise ce se întâmpla în sufragerie. Parcă urmăream desfăşurarea unui vis ciudat şi îngrozitor. Lămpile ardeau. De unde făcuseră străinii rost de ulei? La masa la care stătuseră chinezii erau acum aşezaţi doi soldaţi manciurieni şi Yiban. În mijlocul mesei străinilor se afla un ciolan mare, cu carnea înnegrită, aburită încă de la căldura focului. Cine adusese mâncarea? Generalul Capă avea câte un pistol în fiecare mână. A ridicat unul şi l-a îndreptat spre pastorul Amin, care şedea lângă el. Pistolul a scos un sunet metalic ascuţit, dar nu s-a auzit nici o explozie. Toată lumea a izbucnit în râs. Atunci pastorul Amin a început să smulgă bucăţi de carne cu mâinile.

Nu peste mult timp, Capă le-a strigat un ordin soldaţilor lui. Şi-au luat săbiile, au traversat repede

curtea, au deschis poarta şi au ieşit. Capă s-a ridicat atunci şi s-a înclinat spre Adoratorii lui Iisus de parcă le mulţumea că îi făcuseră onoarea unei vizite. Şi-a întins mâna spre domnişoara Banner şi, aidoma unui cuplu regal, au străbătut coridorul până la camera ei. In curând am auzit melodia îngrozitoare scoasă de cutia ei muzicală.

Mi-am întors rapid ochiul spre sufragerie. Străinii nu mai râdeau. Domnişoara Şoricel stătea cu faţa în palme. Doctorul Prea Târziu încerca s-o liniştească. Numai pastorul Amin zâmbea cercetând piciorul fript. Yiban dispăruse deja.

S-a deschis o uşă şi a ieşit domnişoara Banner, cu un felinar în mână. L-a strigat pe Capă, rămas în spatele ei, pe un ton provocator, apoi a închis uşa şi s-a îndreptat spre curte.

— *Nuli*! a strigat ea ascuţit în chineză. *Nuli*, vino! Nu mă face să te aştept! O, m-am înfuriat la culme. Pe cine făcea ea sclavă? Mă căuta, dând ocol curţii. Am scrijelit cu mâna pământul, căutând o piatră. Dar n-am găsit decât o pietricică şi, ţinând zdravăn arma aceasta măruntă, mi-am spus: De data asta, chiar că îi crăp capul.

Am ieşit de după copac.

— *Nuwu*! i-am răspuns eu.

De cum am făcut-o vrăjitoare, s-a învârtit pe călcâie, cu felinarul luminându-i chipul. Nu putea să mă vadă încă.

— Aşa deci, vrăjitoareo, am spus, ştii cum te cheamă.

Unul dintre soldaţi a deschis poarta şi a întrebat dacă se întâmpla ceva. Tăiaţi-i capul, mă aşteptam să spună domnişoara Banner. Dar în loc de asta a răspuns pe un ton calm:

— Îmi chemam servitoarea.

— Vrei s-o căutăm noi?

— A! Nu-i nevoie, am găsit-o deja. Uite-o acolo.

Arăta spre un ungher întunecat în celălalt capăt al curţii.

— *Nuli* ! a strigat ea spre ungherul pustiu. Iute, adu-mi cheia de la cutia muzicală.

Ce tot spunea? Nu eram acolo. Soldatul a ieşit şi a trântit poarta în urma lui. Domnişoara Banner s-a întors şi s-a repezit la mine. Într-o clipă, chipul ei era lângă al meu. La lumina felinarului, i-am citit suferinţa din ochi.

— Îmi eşti încă prietenă loială? a întrebat ea pe un ton blând şi trist.

A ridicat cheia de la cutia muzicală. Înainte să mă gândesc ce voia să spună, mi-a şoptit:

— Tu şi Yiban trebuie să plecaţi în noaptea asta. Lasă-l să mă dispreţuiască, altfel nu o să plece. Ai grijă să fie în siguranţă. Promite-mi. M-a strâns de mână. Promite, a spus din nou.

Am încuviinţat din cap. Atunci mi-a desfăcut pumnul şi mi-a văzut pietricica din palmă. A luat-o şi a pus în locul ei cheia.

— Ce? A strigat. Ai lăsat cheia în pavilion? Proasto! Ia felinarul ăsta şi du-te în grădină. Să nu îndrăzneşti să te întorci până n-o găseşti.

Cât mă bucuram s-o aud spunând toate cuvintele acelea fără sens.

— Domnişoară Banner, am şoptit. Vino cu noi – acum.

A clătinat din cap.

— Atunci o să ne omoare pe toţi. După ce pleacă el, ne vom reîntâlni.

Mi-a dat drumul la mână şi s-a întors prin întuneric în camera ei.

L-am găsit pe Yiban în grădina Negustorului Fantomă, înmormântându-l pe Lao Lu.

— Eşti un om bun, Yiban.

Am acoperit pământul răscolit cu frunze moarte ca să nu găsească soldaţii mormântul.

Când am terminat, Yiban a spus:

— Lao Lu ştia cum să se păzească de orice, numai de gura lui nu se putea feri.

Am încuviinţat din cap, apoi mi-am amintit ce promisesem. Aşa că am spus pe un ton mânios:

— Din cauza domnişoarei Banner a murit. S-a aruncat în braţele trădătorului! Yiban îşi privea pumnii. L-am tras de braţ. Hei, Yiban, ar trebui să plecăm, să fugim. De ce să murim noi pentru păcatele străinilor ălora? Nici unul dintre ei nu-i bun de nimic.

— Te înşeli, a spus Yiban. Domnişoara Banner se preface doar că e a lui Capă, ca să ne salveze pe toţi.

Vezi cât de bine o cunoştea? Atunci îţi dai seama cu câtă înverşunare a trebuit să mint.

— Hnn! Se preface! am spus. Îmi pare rău că trebuie să-ţi spun adevărul. De multe ori mi-a spus cât îşi doreşte să se întoarcă generalul la ea. Bineînţeles, ţinea la tine, dar doar pe jumătate cât ţine la Capă. Şi ştii de ce? Eşti doar pe jumătate străin. Aşa sunt americanii ăştia. Îl iubeşte pe Capă pentru că e unul de-al ei. Nu poţi schimba cu una cu două urmele închegate în noroiul drumului.

Yiban îşi ţinea încă pumnii încleştaţi şi pe chip i se citea o tristeţe din ce în ce mai adâncă. Din fericire pentru mine, nu mai trebuia să spun prea multe minciuni despre domnişoara Banner. A căzut de acord că ar trebui să plecăm. Dar înainte de asta, am mers în colţul de nord-vest al grădinii şi am vârât mâna într-un vas desfăcut, în care mai rămăseseră două ouă de raţă. Nu mai aveam timp să sap după altele.

— Vom merge pe Muntele Celor O Sută de Peşteri, am spus. Ştiu cum se ajunge acolo.

Am stins felinarul pe care mi-l dăduse domnişoara Banner şi i l-am dat lui Yiban. Apoi ne-am strecurat amândoi pe poarta dinspre alee.

Nu am apucat-o pe poteca ce traversa satul. Ne-am strecurat de-a lungul poalelor muntelui, unde creşteau tufişuri înţepătoare. Când am început să urcăm spre prima creastă şi zidul ei, inima îmi bătea nebuneşte de teamă să nu ne vadă soldaţii. Deşi eram fată şi Yiban era bărbat, eu urcam mai repede decât el. Aveam picioare de munteancă. Când am ajuns la arcadă, l-am aşteptat să mă ajungă din urmă. De unde eram, am căutat cu privirea Casa Negustorului Fantomă. Era prea întuneric. Mi-am închipuit cum domnişoara Banner priveşte în noapte, întrebându-se dacă Yiban era în siguranţă. Apoi m-am gândit la Zeng. Îl văzuse pe Capă şi pe soldaţii lui? A fugit de unul singur în munţi? Chiar când mă gândeam la asta, i-am auzit vocea chemându-mă din spate.

— Numunu?

— A?

M-am întors. I-am zărit umbra sub arcadă. Cât m-am mai bucurat!

— Zeng, ia te uită. Mi-am făcut o groază de griji. Am aşteptat şi după aia au venit soldaţii...

— Numunu, grăbeşte-te, mi-a tăiat-o el. Nu mai pierde timpul pălăvrăgind. Hai pe aici.

Tot autoritar era, nu-şi găsea timp să spună: „O, mica mea comoară, măcar pe tine nu te-am pierdut». În timp ce înaintam pe sub arcadă, i-am dat de înţeles că mă bucuram să îl văd, plângându-mă pe jumătate în glumă:

— Hei, când n-ai mai venit, am crezut că te-ai răzgândit şi ţi-ai luat altă femeie, una cu doi ochi.

Am ieşit din tunelul de sub arcadă. Zeng mergea de-a lungul crestei, pe lângă peretele de stâncă. Mi-a făcut semn să-l urmez.

— N-o lua înspre vale, a spus el. Rămâi pe înălţimi, de-a lungul muntelui.

— Aşteaptă! am spus. Mai vine cineva.

S-a oprit. M-am întors să văd dacă Yiban era în urma noastră. Apoi mi-am auzit proaspătul soţ spunând:

— Numunu, astă seară m-au omorât soldaţii. Acum o să te aştept veşnic.

— Ai-ia! Am mormăit. Nu face glume din astea. Astă seară soldaţii l-au omorât pe Lao Lu. In viaţa mea n-am văzut ceva mai îngrozitor...

Yiban se ivi în sfârşit din tunel.

— Cu cine vorbeşti? m-a întrebat.

— Cu Zeng, am spus. E aici. Îl vezi? M-am întors. Zeng? Nu te văd. Fă cu mâna... Hei, unde eşti? Aşteaptă!

— Am să te aştept veşnic, l-am auzit şoptindu-mi în ureche.

Ai-ia! Atunci am ştiut că Zeng nu glumea. Era mort.

Yiban veni lângă mine.

— Ce s-a întâmplat? Unde e?

Mi-am muşcat buzele ca să nu ţip.

— M-am înşelat. Era doar o umbră, atâta tot.

Ochiul îmi ardea şi eram recunoscătoare că era întuneric. Ce mai conta dacă muream acum sau mai târziu? Dacă nu i-aş fi promis acel lucru domnişoarei Banner, m-aş fi întors la Casa Negustorului Fantomă. Dar uite-l pe Yiban, aşteptând să hotărăsc încotro o luăm.

— Urcăm de-a lungul muntelui, am spus.

Pe când eu şi Yiban ne făceam loc printre tufişuri şi ne împiedicam de pietre, nu ne-am vorbit deloc. Cred că era ca mine, îndurerat de oamenii pe care îi pierduse. El şi domnişoara Banner ar putea fi din nou împreună într-o zi. Pentru mine şi Zeng nu mai erau speranţe. Dar atunci l-am auzit pe Zeng spunând:

— Numunu, cum poţi să hotărăşti ce-o să fie în viitor? Şi cu următoarea viaţă cum rămâne? N-aş putea să te iau din nou în căsătorie?

Ua! Când am auzit asta, era să mă prăvălesc la vale. Căsătorie! Spusese cuvântul „căsătorie"!

— Numunu, a continuat el, înainte să plec, o să te duc la o peşteră unde ar trebui să te ascunzi. Uită-te în întuneric prin ochii mei.

Imediat am început să văd prin peticul de pe ochiul orb. Înaintea mea se întindea o cărare îngustă, în penumbră. Orice altceva era ascuns în noapte. M-am întors spre Yiban.

— Haide repede, am spus şi am păşit înainte în marş, curajoasă ca un soldat.

După câteva ore, stăteam în faţa unui tufiş. Când am dat crengile în lături, am văzut o gaură numai bună să se strecoare un singur om prin ea. Yiban a intrat primul. Mi-a strigat dinăuntru:

— E prea joasă. Se termină după câţiva paşi.

Am rămas surprinsă. De ce ne condusese Zeng spre o peşteră atât de nepotrivită. S-a simţit jignit de bănuiala mea.

— Nu e prea joasă, a spus el. În stânga sunt două stânci. Întinde mâna printre ele.

Am intrat în peşteră şi am găsit o deschizătură răcoroasă care se continua cu o pantă dreaptă.

— Asta e peştera potrivită, i-am spus lui Yiban. Nu ai căutat destul de atent. Aprinde felinarul şi coboară după mine.

Gaura era capătul unui pasaj lung şi întortocheat, cu un mic pârâu curgând într-o parte. Uneori tunelul se bifurca.

— Dacă unul o ia în sus şi celălalt o ia în jos, a spus Zeng, urmează întotdeauna tunelul care o ia în jos. Dacă unul are un pârâu şi celălalt n-are pic de apă, a spus Zeng, urmează firul apei. Dacă unul e îngust şi celălalt e larg, a spus Zeng, fă-ţi loc în cel strâmt.

Cu cât înaintam mai mult, aerul devenea tot mai rece, foarte înviorător.

Am tot cotit până am zărit o lumină celestă. Ce era asta? Eram undeva ca într-o încăpere dintr-un palat care ar fi putut adăposti o mie de oameni. Era scăldată în lumină. În mijlocul podelei era un lac – cu apă strălucitoare. Avea o culoare verde-aurie, nu ca lumina dintr-o lumânare, lampă sau din soare. Am crezut că sunt razele lunii strecurându-se printr-o spărtură în acoperişul lumii.

Yiban credea că putea fi un vulcan care fierbea în adâncuri. Sau nişte făpturi străvechi ale mării cu ochi strălucitori. Sau poate o stea care s-a rupt în două, a căzut pe pământ şi s-a scufundat în lac.

L-am auzit pe Zeng spunând:

— Acum poţi să-ţi găseşti singură calea mai departe. N-ai să te rătăceşti.

Zeng mă părăsea!

— Nu pleca! Am strigat.

Însă doar Yiban mi-a răspuns:

— Nici nu m-am mişcat din loc.

Şi atunci n-am mai văzut nimic cu ochiul orb. Am aşteptat să mai spună Zeng ceva. Nimic. Intrase în pământ. Nu tu „Rămas-bun, inimioara mea. Curând ne vom întâlni în lumea următoare". Ăsta-i necazul cu oamenii yin. Nu te poţi baza pe ei! Vin când vor şi se duc când au chef. După ce am murit, m-am certat zdravăn cu Zeng pe tema asta.

Şi atunci i-am zis ce-ţi spun şi ţie acum, Mam' Mare. Că doar acum că ai murit îmi dau seama cu adevărat ce am pierdut.

16

Portretul lui Mam' Mare

Am ascultat-o pe Kuan vorbind cu Mam' Mare jumătate din noapte, iar acum am ochii împăienjeniţi. Aş spune că este cât se poate de încrezută.

Rocky ne conduce la Changmian într-o dubiţă. Corpul lui Mam' Mare învelit în giulgiu stă trântit pe bancheta din spate. La fiecare intersecţie motorul dubiţei tuşeşte la stop, se îneacă şi moare după care Rocky ţâşneşte afară, ridică capota şi loveşte în diverse părţi metalice. Totodată vociferează în chineză „De i-ar lua dracu' pe strămoşii tăi, vierme leneş ce eşti!". În mod miraculos, această incantaţie are succes, spre uşurarea atât a noastră cât mai ales a şoferilor ce claxonează în spatele nostru. În maşină e ca într-o cutie frigorifică; din respect pentru Mam' Mare şi pentru starea ei tragică, Rocky a ţinut căldura oprită. Uitându-mă pe geam, văd ceaţa ridicându-se pe marginea canalelor de irigaţie. Vârfurile munţilor s-au contopit într-o ceaţă groasă. Nu prea pare să înceapă o zi frumoasă.

Kuan stă tot în spate şi sporovăieşte zgomotos cu trupul neînsufleţit al lui Mam' Mare ca şi cum ar fi două fetiţe în drum spre şcoală. Eu stau pe bancheta din faţa lor, iar Simon chiar în spatele lui Rocky, menţinând o conversaţie prietenoasă şi, aş spune eu mai degrabă, fiind cu ochii pe nişte

potenţiale manevre periculoase ale şoferului nostru. Azi de dimineaţă, când am părăsit Sheraton şi am încărcat bagajul în dubiţă i-am zis lui Simon „Slavă Domnului că asta este ultima cursă pe care trebuie să o facem cu Rocky. Kuan s-a uitat la mine înspăimântată spunând: „Ua! Nu spune ultima! Aduce ghinion să spui aşa ceva". Ghinion sau nu, măcar nu va mai trebui să facem zilnic drumul dus-întors de la Changmian. Vom locui în sat în următoarele două săptămâni, fără să plătim chirie, datorită lui Mam' Mare care, după cum zice Kuan, „invitat pe noi stăm la ea chiar înainte murit".

Peste zăngănelile metalice ale dubiţei, o aud pe Kuan lăudându-se femeii moarte:

— Puloverul ăsta pare lână, nu? Dar de fapt e *crilic*-ah, mmm şi... *spălăcit* la maşină.

Kuan pronunţă acrilic şi a spăla la maşină într-o versiune proprie de engleză. După care se apucă să explice cum maşinile de spălat şi uscătoarele sunt reglementate de sistemul juridic american:

— În California, nu poţi să atârni rufele la balcon sau la fereastră, ooo, nuuuu. Vecinii vor chema imediat poliţia ca să te pedepsească. În America nu e atâta libertate cum se crede. Nici nu îţi vine să crezi că sunt aşa de multe lucruri interzise. Totuşi, cred că unele reguli sunt chiar bune. De exemplu, nu poţi fuma decât în închisoare. Nu poţi să arunci coji de portocală pe stradă. Nu poţi să îţi laşi copiii să facă caca pe trotuar. Pe de altă parte sunt şi unele reguli ridicole. Nu poţi vorbi la cinema sau nu ai voie să mănânci prea multe alimente cu grăsimi...

Rocky pune frână de motor şi încetineşte pe drumul accidentat. În momentul ăsta mă preocupă nu numai sănătatea psihică a lui Kuan dar şi faptul că trupul lui Mam' Mare s-ar putea prăbuşi de pe banchetă.

— De asemenea, nu ai voie să îţi pui copiii la muncă! continuă Kuan cu autoritate. Spun adevărul! Mai ţii minte cum mă puneai tu să strâng nuieluşe şi beţigaşe pentru foc? O, da, îmi aduc aminte. Trebuia să alerg peste tot, în timpul iernii, sus-jos, du-te-vino, fă aia fă ailaltă! Degeţelele mele săracele îngheţaseră şi se umflaseră de frig. După care ai vândut lemnele la alte case şi ai păstrat banii numai pentru tine. Nu, nu dau vina pe tine, nu acum. Ştiu că în vremurile acelea toată lumea trebuia să muncească din greu. Dar în America te-ar fi băgat la închisoare pentru felul în care te-ai purtat cu mine. Da, şi pentru palmele pe care mi le dădeai şi pentru felul în care mă ciupeai de faţă cu unghiile tale ascuţite. Nu-ţi aduci aminte? Uite cicatricele de pe obrazul meu, astea două, ca o muşcătură de şobolan. Şi acum că am început să îmi aduc aminte, să ştii că n-am dat turtele alea vechi de orez la porci. De ce aş mînţi acum? Aşa cum ţi-am spus şi atunci, verişoara Wu a Treia le-a furat. Ştiu pentru că am văzut-o cum curăţa mucegaiul de pe ele, una câte una. Întreab-o chiar tu, probabil că e moartă deja. Întreab-o de ce a mînţit şi a zis că eu le-am aruncat!

În următoarele zece minute Kuan este neaşteptat de tăcută şi îmi închipui că ea şi Mam' Mare îşi aplică una alteia tratamentul chinezesc al tăcerii. Moment în care Kuan îmi zbiară în engleză:

— Libby-ah! Mam' Mare întrebat dacă poţi faci o poză? Spus că nici o poză bună când era în viaţă. Înainte să pot răspunde, Kuan îmi mai traduce ceva din limba yin:

— Cel mai bun moment faci poză după-amiaza asta. După ce pune haine şi pantofi cei mai buni. Kuan îi zâmbeşte larg lui Mam' Mare, după care se întoarce către mine:

— Mam' Mare spus că mândră foc avem aşa fotograf celebru în familie.

— Nu sunt celebră.

— Nu contrazice pe Mam' Mare. Pentru ea, tu celebră. Asta contează.

Simon vine clătinându-se în spate lângă mine şi-mi zice în şoaptă: Nu ai de gând să fotografiezi un cadavru, nu?

— Ce pot să spun? – „Îmi pare rău, nu fotografiez oameni morţi, dar pot să vă recomand pe cineva".

— S-ar putea să nu fie foarte fotogenică.

— Nu mai spune!

— Îţi dai seama că de fapt Kuan vrea poza asta şi nu Mam' Mare.

— De ce ţii să spui nişte lucruri fără nici un rost?

— Verificam doar, acum că suntem în China. O groază de lucruri bizare s-au întâmplat deja şi este de-abia a doua zi.

De îndată ce ajungem în Changmian, patru femei în vârstă se năpustesc să ne ia bagajele şi ne ignoră protestele râzând şi spunând că fiecare dintre ele este mai puternică decât toţi trei la un loc. Rămaşi fără nici o povară, ne îndreptăm agale printr-un labirint de străduţe şi alei pietruite către casa lui Mam' Mare. Este identică cu toate celelalte case din sat; o colibă zidită cu un singur etaj, făcută din cărămizi de chirpici. Kuan ne deschide poarta de lemn, iar eu şi Simon trecem pragul. In mijlocul unei curţi neacoperite, văd o femeie bătrână scoţând apă cu o pompă de mână şi turnând-o în găleată. Se uită înspre noi, mai întâi surprinsă după care, văzând-o pe Kuan, strigă încântată: Haaa! Din gura deschisă îi ies aburi de frig. Unul dintre ochi îl are închis, iar cu celălalt se uită într-o parte asemenea unei broaşte în căutarea muştelor. Kuan şi femeia se strâng puternic în braţe, îşi dau câteva ghionturi, după care încep să

pălăvrăgească în dialectul Changmian. Femeia bătrână gesticulează către un perete dărâmat şi aruncă o privire dezaprobatoare focului de care uitase să se îngrijească. Pare a-şi cere scuze pentru starea proastă a casei de parcă ar fi trebuit să organizeze un banchet cu orchestră pentru a sărbători venirea noastră.

— Ea, Du Lili, veche prietenă familie, ne spune Kuan în engleză mie şi lui Simon. Ieri, ea mers la munte, cules ciuperci. Întors şi aflat că eu deja venit şi plecat.

Du Lili se schimonoseşte ca şi cum ar fi înţeles această traducere. Noi dăm din cap în semn de simpatie.

Kuan continuă:

— Mult timp în urmă noi locuit împreună, în această casă. Poţi vorbeşti mandarină cu ea – înţelege. Kuan se întoarce la prietena ei şi îi explică în numele nostru:

— Libby-ah, sora mea mai mică vorbeşte un fel mai ciudat de mandarină, stilul american, adică cu gândurile şi propoziţiile spuse în sens invers. Vei vedea. Iar acesta, soţul ei, Simon, este ca un surdomut. Nu vorbeşte decât engleză. Desigur, ei sunt doar pe jumătate chinezi.

— Aaaaaa! Tonul lui Du Lili e undeva între şoc şi dezgust. Numai jumătate? Şi atunci cum vorbesc unul cu celălalt?

— În americană, răspunde Kuan.

— Aaaaaa! exclamă din nou, cu o notă de aparentă repulsie.

Du Lili mă studiază ca şi cum trăsăturile mele chinezeşti sunt gata să se şteargă.

— Poţi să înţelegi măcar un pic? mă întreabă, vorbind rar în mandarină. După ce dau din cap afirmativ, începe să se plângă pe un ton mai alert: Atât de slăbuţă! De ce eşti atât de firavă? Ţţ! Ţţ! Credeam că oamenii din America mănâncă mult.

Ai probleme de sănătate? Kuan! De ce nu o hrăneşti pe sora ta mai mică?

— Încerc, protestează Kuan. Dar nu vrea să mănânce! Americancele astea vor toate să fie slabe.

În cele ce urmează, Du Lili îi face lui Simon o examinare sumară:

— Ca un star de cinema, şi ăsta!

Se saltă pe vârfuri, ca să îl vadă mai bine.

Simon se uită la mine cu sprâncenele ridicate.

— Traducerea, te rog.

— Spune că ai fi un soţ perfect pentru fiica ei.

Îi fac cu ochiul lui Kuan şi încerc să nu zâmbesc.

Simon face ochii mari. E un joc pe care obişnuiam să îl jucăm la început, când ne-am mutat împreună. Eu îi făceam traduceri anapoda şi amândoi intram în joc până când unul ceda.

Du Lili îl ia pe Simon de mână şi îl conduce înăuntru, spunându-i:

— Vino, vreau să îţi arăt ceva.

Kuan şi cu mine îi urmăm.

— Trebuie să îţi verifice dinţii mai întâi, îi spun lui Simon. E un obicei înainte de celebrarea logodnei.

Ne regăsim într-un spaţiu de douăzeci de metri pătraţi pe care Du Lili îl numeşte camera principală. Este întunecos şi mobilat pe alocuri cu câteva băncuţe, o masă de lemn şi un amalgam de borcane, coşuri şi cutii. Tavanul este ascuţit. De grinzi atârnă carne uscată şi ardei, coşuri şi nici o instalaţie de iluminat. Podeaua e din pământ bătătorit. Du Lili arată cu degetul către o masă de altar din lemn sprijinită de peretele din spate şi îl roagă pe Simon să se aşeze lângă ea.

— Vrea să vadă dacă zeii sunt de acord cu tine, îi spun.

Kuan deschide gura dar eu îi fac cu ochiul.

Agăţate deasupra altarului se regăsesc nişte steaguri din hârtie roz cu inscripţii aproape şterse. În mijloc este o fotografie a lui Mao, lipită cu scotch în dreptul frunţii. În partea stângă se găseşte o ramă aurită crăpată care îl încadrează pe Iisus, cu mâinile ridicate către o rază de lumină aurie. Iar în dreapta se găseşte ceea ce vrea Du Lili să îi arate lui Simon: o poză veche ruptă dintr-un calendar, cu sosia lui Bruce Lee, într-un costum de războinic, şi cu un pahar de suc verde în mână.

— Îl vezi pe starul ăsta de cinema? spune Du Lili. Cred că semeni cu el – păr des, ochi fioroşi, gura puternică, foarte arătos.

Mă uit întâi la poză după care la Simon, care aşteaptă traducerea mea.

— Spune că semeni cu criminalul ăsta care e pe lista cu infractorii cei mai căutaţi din China. Uită de căsătorie. O să primească o mie de yuani recompensă dacă te dă pe mâna poliţiei.

Simon arată către poza din calendar, după care înspre el zicând:

— Eu? Apoi scutură energic din cap şi protestează într-o engleză de afaceri: Nu, nu. Aţi greşit persoana. Eu american, om de treabă. Acest om rău, altcineva.

Nu pot să mai continui farsa şi pufnesc în râs.

— Am câştigat, spune Simon triumfător.

Kuan îi traduce farsa noastră şi lui Du Lili. Pentru câteva secunde, eu şi cu Simon ne zâmbim unul celuilalt. E primul moment de căldură pe care l-am împărtăşit de multă vreme. Mă întreb oare în ce punct al căsătoriei noastre tachinatul s-a transformat în sarcasm?

— De fapt, Du Lili a spus că eşti la fel de arătos ca un star de cinema.

Simon bate din palme şi se înclină, mulţumindu-i lui Du Lili. Se înclină şi ea, mulţumită că

a înţeles în cele din urmă complimentul pe care i-l făcuse.

— De fapt, îi spun, nu ştiu de ce, dar chiar arăţi altfel în lumina asta.

— Hmm, cum aşa? mă întreabă cu sprâncenele ridicate a flirt.

Mă simt ciudat.

— O, nu ştiu, bălmăjesc, cu obrajii înroşiţi. Poate că arăţi mai chinez sau, în fine, ceva de genul ăsta. Mă întorc cu spatele prefăcându-mă a fi foarte interesată de poza lui Mao. Ei bine, ştii ce se spune despre oamenii căsătoriţi, că seamănă din ce în ce mai mult pe măsură ce trece vremea. Mă holbez în continuare la perete, întrebându-mă la ce se gândeşte Simon. Uită-te la asta, îi zic, Iisus chiar lângă Mao. Nu e ilegal în China?

— Poate că Du Lili nu ştie cine e Iisus. Poate e convinsă că-i şi el vreun star de cinema, care vinde becuri.

Sunt pe punctul de a o întreba pe Du Lili despre poza cu Iisus, când o văd pe Kuan că se întoarce şi invită înăuntru nişte figuri întunecate ce stăteau la intrare.

Intraţi! Intraţi! Devine agitată şi protocolară. Simon, Libby-ah, repede! Ajutaţi-le pe mătuşi cu bagajele. Ajutoarele noastre în vârstă ne dau la o parte şi aproape ameninţându-ne termină de cărat valizele şi sacoşele, stropite cu noroi în partea de jos.

— Deschide geanta, spune Kuan şi, înainte să pot comenta ceva începe să scotocească prin ea. Credeam că vrea nişte bani pentru bacşis dar în loc de asta îmi scoate pachetul de Marlboro Lights şi îl dă cadou femeilor, fir-ar să fie. Una dintre ele îl trece voioasă pe la toate celelalte după care pune în buzunar ce a mai rămas. Bătrânele încep să pufăie mulţumite şi pleacă învăluite într-un nor de fum.

Kuan îşi cară valiza într-o cameră întunecată din partea dreaptă.

— Noi dormim aici. Îmi face semn să o urmez. Mă aştept să găsesc un dormitor comunist macabru, care s-ar potrivi perfect cu decorul din restul casei. Dar în momentul în care Kuan deschide fereastra pentru a lăsa lumina de dimineaţă târzie să pătrundă înăuntru, descopăr un pat matrimonial frumos sculptat, acoperit de o pânză contra ţânţarilor. Este o antichitate încântătoare, aproape identică cu una pe care o descoperisem într-un magazin de pe Union Street. Patul este făcut în acelaşi fel în care îl face Kuan acasă: un cearşaf întins peste saltea, pernă şi pătura strânse frumos la picioare.

— De unde l-o fi găsit Mam' Mare, mă minunez.

— Uită-te şi la asta. Simon îşi trece mâinile peste un dulăpior acoperit cu marmură şi oglinzi cu ramele argintate, reflectându-se puternic, pe post de uşi. Credeam că au scăpat de toată mobila asta imperialistă în timpul revoluţiei.

— Uff, vechituri astea, spune Kuan plină de mândrie. La noi în familie de multă vreme. În timpul Revoluţie Culturală, Mam' Mare ascuns sub claie de paie, în şopron. Aşa salvat toate.

— Salvat? întreb eu. Dar totuşi de unde le avem, de la bun început?

— La început, doamnă misionară oferit lui bunicu' mama noastră, plată pentru datorie mare.

— Ce datorie mare?

— Poveste foarte lungă. Asta întâmplat, o, acum o sută de ani...

— Nu putem să vorbim despre asta un pic mai târziu? interveni Simon. Mi-ar plăcea să ne aranjăm în celălalt dormitor.

Kuan afişează un rânjet ironic.

— O! Simon se albeşte la faţă. Să înţeleg că nu există un alt dormitor?

— Celălalt dormitor aparţine lui Du Lili, doar un pat mic.

— Şi unde o să dormim cu toţii? Mă uit prin cameră după încă o saltea şi o pernă.

Kuan arată nonşalant către patul matrimonial. Simon îmi zâmbeşte şi ridică din umeri a scuze într-un mod evident nesincer.

— Patul ăsta de-abia e destul de mare pentru doi oameni, îi spun lui Kuan. Eu şi cu tine o să dormim aici, dar trebuie să îi mai găsim un pat şi lui Simon.

— Unde poţi găseşti încă un pat? Se uită la tavan, cu mâinile ridicate, ca şi cum paturile ar putea să apară din senin.

Încep să intru în panică.

— Ei bine, cineva trebuie să aibă o saltea în plus sau oricum *ceva*!

Kuan îi traduce lui Du Lili, care ridică şi ea palmele în aer.

— Vezi? spune Kuan. Nimic.

— Nu-i nici o problemă, pot să dorm pe jos, se oferi Simon.

Kuan îi traduce şi asta lui Du Lili după care începe să chicotească.

— Vrei dormi cu gândacii? Păianjeni care muşcă, şobolani mari, o, da, mulţi şobolani care mănâncă degetele. Clămpăne din dinţi. Îţi place asta? O, nu. Este o singură soluţie. Noi trei dormim aici în pat. Oricum, numai pentru două săptămâni.

— Asta nu este o soluţie, îi spun eu.

Du Lili se uită îngrijorată şi îi şopteşte ceva lui Kuan. Kuan îi răspunde tot în şoaptă, după care se întoarce spre mine şi Simon. Du Lili pufneşte în plâns scuturându-şi capul şi ne apucă pe amândoi de braţ împingându-ne de parcă am fi fost puşi la colţ.

— Ia ascultaţi, repeziţilor! ne ceartă în mandarină. N-avem destul lux aici pentru pretenţiile

voastre americane. Ascultaţi-o pe mătuşa voastră. Dormiţi toţi într-un pat şi dimineaţă o să vă treziţi încălziţi şi fericiţi ca şi până acum.

— Nu înţelegi, îi spun eu.

Du Lili se smiorcăie în continuare, ignorându-ne scuzele noastre americane.

Simon scoate un oftat exasperat:

— Cred că mă duc să mă plimb până vă lămuriţi voi. Eu voi accepta şi să dormim toţi trei înghesuiţi şi şobolanii de pe jos. Serios, cum hotărâţi voi.

Oare s-a înfuriat pe mine că am protestat atât? Nu e vina mea, îmi vine să strig. De îndată ce Simon iese din casă, Du Lili îl urmează, bombănind în chineză:

— Dacă aveţi probleme, trebuie să le rezolvi. Tu eşti soţul. Ea o să asculte ce hotărăşti tu, dar trebuie să fii sincer şi să ceri iertare. Un soţ şi soţie refuzând să doarmă împreună! Nu e normal.

De îndată ce rămânem singure, mă uit urât la Kuan:

— Tu ai pus la cale toată povestea asta, nu-i aşa?

Kuan se preface jignită.

— Asta nu plănuit. Asta China.

După câteva clipe de tăcere, mă scuz îmbufnată:

— Trebuie să mă duc la toaletă. Unde este?

— Jos pe culoar, la stânga, vezi şopron mic, grămadă mare de paie, cenuşă neagră...

— Vrei să spui că *nu* există baie în casă?

— Ce spuneam? răspunde Kuan, rânjind victorios. Asta China.

Mâncăm un prânz proletar cu orez şi boabe de soia. Kuan insistase ca Du Lili să ne ofere doar nişte resturi. După prânz, Kuan s-a întors la primărie ca să o pregătească pe Mam' Mare pentru şedinţa fotografică. Simon şi cu mine am plecat în

direcţii diferite ca să explorăm satul. Drumul pe care l-am ales eu duce la un culoar îngust de piatră care traversează nişte câmpuri inundate. În depărtare, văd un stol de raţe sălbatice care zboară paralel cu linia orizontului. Oare raţele din China sunt mai ordonate decât cele din America? Oare scot un alt fel de măcănit? Fac o duzină de poze ca să-mi amintesc mai târziu la ce mă gândisem atunci.

Când mă întorc acasă, Du Lili mă anunţă că Mam' Mare aşteaptă să fie fotografiată de mai bine de jumătate de oră. În timp ce ne îndreptăm spre primărie, Du Lili mă ia de mână şi îmi vorbeşte în mandarină.

— Eu şi cu sora ta ne-am jucat o dată în orezării. Vezi, acolo.

Mi-am şi imaginat-o pe Du Lili ca pe o femeie tânără cărând-o în spate pe Kuan în postură de copil.

— Uneori prindeam mormoloci, spuse ea, uitându-se la mine copilăreşte. Ne foloseam de batice ca de nişte plase, uite aşa. Se aplecă de câteva ori, prefăcându-se că se aruncă în apă. În vremurile acelea, conducătorii satului le spuneau femeilor căsătorite că dacă înghit mulţi mormoloci e ca şi cum ar lua anticoncepţionale. Anticoncepţionale! Nici măcar nu ştiam ce înseamnă asta. Dar sora ta a zis: „Du Lili, trebuie să fim nişte comunişti ascultători" şi mi-a ordonat să mănânc vietăţile alea negricioase.

— Nu se poate, n-ai făcut asta!

— Cum puteam să nu ascult? Era cu două luni mai mare ca mine!

— *Mai mare?* Am rămas cu gura căscată. Cum putea fi Kuan mai mare decât Du Lili? Du Lili pare foarte bătrână, cel puţin de o sută de ani. Mâinile ei sunt aspre şi bătătorite. Are faţa plină de riduri şi câţiva dinţi lipsă. Presupun că asta se

întâmplă dacă nu foloseşti ulei de aloe după o zi lungă şi uscată în câmpurile de orez.

— Am înghiţit vreo 12, poate chiar mai mulţi, continuă Du Lili plescăind din buze. Puteam să îi simt cum se agitau alunecând pe gât, înotându-mi în stomac, şi apoi alunecând prin vene. S-au tot vânzolit în corpul meu până când într-o zi am picat la pat cu febră şi un doctor de la oraş mi-a spus: „Tovarăşă Du Lili, ai mâncat cumva mormoloci? Ai făcut gălbează!"

Începu să râdă, dar în momentul următor deveni imediat serioasă.

— Uneori mă întreb dacă nu cumva ăsta e motivul pentru care n-a vrut nimeni să mă ia de nevastă. Da, cred că asta e cauza. Toata lumea a auzit că am mâncat mormoloci şi că nu mai puteam face copii.

M-am uitat la ochii întrebători ai lui Du Lili şi la pielea ei arsă de soare. Cât de nedreaptă a fost viaţa cu ea.

— Nu îţi face probleme, îmi zice mângâindu-mi mâna. Nu dau vina pe sora ta. De multe ori mă bucur că nu m-am măritat. Da, da – să ai grijă de un bărbat înseamnă multă bătaie de cap. Am auzit că jumătate din creierul unui bărbat se găseşte între picioare – ha! Se prinde de cap înaintând câţiva paşi împleticindu-se ca un beţiv după care devine serioasă din nou. Totuşi uneori îmi spun, Du Lili, ai fi fost o mamă pe cinste, grijulie şi strictă în ceea ce priveşte principiile morale.

— Uneori copiii pot fi o adevărată pacoste şi ei, îi spun liniştită.

E de acord cu mine.

— Da, multe dureri de inimă.

Continuăm să mergem în tăcere. Spre deosebire de Kuan, Du Lili pare sensibilă, cu picioarele pe pământ, cineva în care poţi să ai încredere. Nu comunică cu Lumea lui Yin sau cel puţin nu vorbeşte despre asta. Aşa să fie, oare?

— Du Lili, îi spun, tu poţi să vezi fantome?

— Aa, vrei să spui aşa cum vede Kuan? Nu, nu am ochi yin.

— Poate altcineva din Changmian să vadă fantome?

Scutură din cap.

— Doar sora ta mai mare.

— Şi când Kuan spune că vede o fantomă, toată lumea o crede?

Du Lili întoarce capul, oarecum stânjenită. O rog să fie sinceră cu mine.

— Eu una nu cred în fantome. Cred că oamenii văd ceea ce îşi doresc să vadă. Fantomele apar din imaginaţia şi din dorinţele lor. Tu ce crezi?

— Ah! Ce contează ce cred eu? Nu vrea să se uite în ochii mei. Se apleacă şi îşi curăţă de noroi vârful de la pantof. Uite despre ce e vorba. De aşa multă vreme ne-au tot spus alţii ce şi în cine să credem. Credeţi în zei! Credeţi în strămoşi! Credeţi în Mao Tse-tung, în liderii noştri de partid, în eroii morţi! In ceea ce mă priveşte pe mine, eu cred în lucruri practice şi care dau cea mai puţină bătaie de cap. Multă lume de aici face cam la fel.

— Deci tu de fapt nu crezi că fantoma lui Mam' Mare este aici în Changmian. Şi încerc să o împung cu degetul.

Du Lili mă ia de braţ.

— Mam' Mare este prietena mea. Sora ta îmi este de asemenea prietenă. N-aş face nimic care să dăuneze vreuneia dintre aceste prietenii. Poate că fantoma lui Mam' Mare este aici, poate că nu. Dar ce contează? Acum ai priceput? A?

— Hmm.

Continuăm să mergem. Oare voi înţelege vreodată modul de gândire al chinezilor? Ca şi cum m-ar fi auzit, Du Lili chicoteşte. Ştiu la ce se gândeşte probabil. Sunt asemenea intelectualilor care vin în Changmian, atât de deştepţi, atât de

convinşi de ideile lor. Au încercat să crească asini şi au sfârşit prin a se face de râs.

Ajungem la poarta primăriei chiar în momentul în care începe să plouă torenţial, atât de violent încât inima începe să îmi bată cu putere, repede, panicată. Străbatem în viteză curtea neacoperită şi intrăm prin nişte uşi duble într-o cameră mare în care e un frig de-ţi îngheaţă oasele. Aerul lasă o senzaţie de umezeală râncedă, care îmi imaginez că nu poate fi decât produsul oaselor putrezite de sute de ani. Vremea de toamnă tămăduitoare, pentru care Guilin este recunoscut, se pare că încă nu şi-a făcut apariţia pentru că, deşi am o groază de straturi de haine pe sub hanoracul meu Gore-Tex, îmi clănţăne dinţii şi mi-au amorţit degetele. Cum o să fiu eu în stare să fac poze în după-amiaza asta?

O duzină de oameni se găsesc în primărie, pictând nişte steaguri funerare albe şi decorând pereţii şi mesele cu perdele şi lumânări albe. Vocile lor zgomotoase se aud cu ecou în încăpere, acoperind sunetul ploii. Kuan stă chiar lângă sicriu. Pe măsură ce mă apropii îmi dau seama de reţinerea pe care o simt în ceea ce priveşte subiectul pozelor mele. Îmi închipui că nu e tocmai în cele mai bune condiţii. Dau din cap către Kuan de îndată ce mă vede.

Când mă uit în sicriu respir uşurată văzând că faţa lui Mam' Mare este acoperită de o foaie de hârtie albă. Încerc să păstrez un ton respectuos:

— Să înţeleg că accidentul suferit i-a afectat faţa?

Kuan pare nedumerită.

— Aa, te referi la hârtia asta? spune ea în chineză. Nu, nu, aşa este obiceiul, să îi acoperim faţa.

— De ce?

— A? Îşi ridică capul, de parcă răspunsul ar trebui să vină de undeva din cer direct în urechea ei. Dacă hârtia se mişcă, spune ea, persoana încă respiră şi e prea devreme să îngropăm cadavrul. Dar Mam' Mare e sigur moartă, tocmai ce mi-a spus asta. Până să mă pot pregăti, Kuan se întinde şi înlătură hârtia de pe faţa lui Mam' Mare.

Mam' Mare pare moartă, cu siguranţă, dar totuşi nu arată atât de înfricoşătoare. Sprâncenele îi stau împreunate într-o expresie de îngrijorare, şi are gura strâmbă, în forma unei grimase veşnice. Am crezut întotdeauna că, atunci când oamenii mor, muşchii feţei se relaxează, lăsându-i cu o imagine de linişte recunoscătoare.

— Gura ei, spun eu în chineză. Felul în care e încordată. Arată ca şi cum ar fi avut o moarte foarte dureroasă.

Kuan şi Du Lili se apleacă în acelaşi timp pentru a se holba la Mam' Mare.

— S-ar putea, spune Du Lili, deşi acum arată aproape la fel cum era şi în viaţă. Gura asta încordată aşa o ţinea întotdeauna.

Kuan pare a fi de acord.

— Chiar şi înainte de a părăsi China, faţa ei arăta cam tot aşa, îngrijorată şi nemulţumită în acelaşi timp.

— Era destul de grasă, remarc eu.

— Nu, nu, spune Kuan, doar ţi se pare. Acum e îmbrăcată pentru călătoria către lumea următoare. Şapte straturi pentru partea de sus şi cinci pentru partea de jos a corpului.

Arăt către jacheta de schi pe care Kuan a ales-o pentru cel de-al şaptelea strat de haine. Are o culoare mov fosforescentă cu nişte elemente sclipitoare sud-vestice, unul dintre cadourile pe care le cumpărase la reduceri din Macy's, sperând s-o impresioneze pe Mam' Mare. Eticheta cu preţul este încă prinsă de haină, ca să dovedească faptul

că nu e făcută în casă. Foarte drăguţ, comentez eu, dorindu-mi să o port în momentul de faţă.

Kuan pare foarte mândră:

— Foarte practică. Şi rezistentă la apă pe deasupra.

— Vrei să spui că plouă pe lumea cealaltă?

— Sst! Bineînţeles că nu. Vremea rămâne tot timpul neschimbată. Nici prea cald, nici prea frig.

— Păi şi atunci ce contează că haina e rezistentă la apă?

Se uită la mine fără să înţeleagă.

— Pentru că este.

Îmi duc degetele îngheţate la gură şi încep să suflu în ele.

— Dacă vremea este atât de bună pe lumea cealaltă, de ce trebuie atâtea straturi de haine, şapte şi cinci?

Kuan se întoarce către Mam' Mare şi îi repetă întrebarea în chineză. Dă din cap ca şi cum ar asculta la telefon. „Ah, ah, ah-ah-ahaa!", după care traduce răspunsul şi pentru urechile mele muritoare.

— Mam' Mare spune că nu ştie. Fantomele şi oamenii yin au fost puşi sub interdicţie de către guvern atâta vreme încât chiar şi ea a uitat toate obiceiurile şi înţelesul acestora.

— Şi acum guvernul permite existenţa fantomelor?

— Nu, nu, doar că acum nu mai dau amenzi oamenilor pentru că le permit să se întoarcă. Oricum, ăsta este obiceiul corect, şapte şi cinci straturi, întotdeauna cu două mai multe sus decât jos. Mam' Mare crede că şapte este legat de cele şapte zile ale săptămânii, câte unul pentru fiecare zi. Pe vremuri, se presupunea că oamenii trebuiau să îşi jelească morţii timp de şapte săptămâni, de şapte ori câte şapte, patruzeci şi nouă de zile. Dar acum am ajuns la fel de rău ca străinii, câteva zile sunt suficiente.

— Dar totuşi de ce doar cinci straturi pentru partea de jos?

Du Lili pufneşte în râs.

— Înseamnă că două zile pe săptămână Mam' Mare trebuie să umble în fundul gol pe lumea cealaltă.

Ea şi Kuan încep să râdă atât de tare încât ceilalţi oameni din primărie întorc capul holbându-se la ele.

— Stop! Stop! strigă Kuan, încercând să se oprească din chicotit. Mam' Mare ne mustruluieşte. Spune că nu a murit de suficient timp încât să facem asemenea glume pe seama ei.

De îndată ce îşi recapătă stăpânirea de sine, Kuan continuă:

— Mam' Mare nu este sigură, dar crede că cinci se referă la toate acele lucruri simple care îi leagă pe muritori de lumea în care trăiesc – cele cinci culori, cinci arome, cinci simţuri, cinci elemente, cinci sentimente...

După care Kuan se opreşte.

— Mam' Mare, sunt şapte sentimente, nu numai cinci. Le numără pe degete, începând cu degetul mare: Fericire, furie, teamă, dragoste, ură, dorinţă... Încă unul – care este? A da, da! Amărăciune! Nu, nu, Mam' Mare, nu am uitat. Cum era să uit? Bineînţeles că simt amărăciune acum că ai părăsit această lume. Cum poţi să spui asta? Noaptea trecută am plâns, şi nu numai aşa ca să mă dau în spectacol. M-ai văzut. Regretul meu era sincer, nu fals. De ce crezi întotdeauna ce este mai rău despre mine?

Ai-ia! Du Lili începe să plângă lângă trupul neînsufleţit al lui Mam' Mare.

— Nu vă mai certaţi acum că ai murit. Se uită la mine şi îmi face cu ochiul.

— Nu, nu o să uit, îi spune Kuan lui Mam' Mare. Un cocoş, un cocoş care dansează, nu o găină sau o raţă. Ştiu asta deja.

Întreb despre ce este vorba.

— Vrea un cocoş legat de capacul sicriului ei.

— De ce?

— Libby-ah vrea să ştie de ce. Kuan ascultă pentru un minut după care explică: Mam' Mare nu poate să îşi aducă aminte exact, dar crede că sufletul ei trebuie să părăsească trupul şi să intre în cocoş ca să zboare către lumea cealaltă.

— Şi tu crezi chestia asta?

Kuan zâmbeşte încrezut.

— Bineînţeles că nu! Nici măcar Mam' Mare nu crede. Este doar o superstiţie.

— Păi şi dacă nu crede atunci de ce să facem asta?

— Ţţţ! Pentru tradiţie! Şi totodată ca să îi speriem pe copii cu aceste obiceiuri înfricoşătoare. Americanii fac acelaşi lucru.

— Nu, nu facem asta.

Kuan se uită la mine cu o privire superioară de soră mai mare.

— Nu îţi aduci aminte? Când am venit pentru prima oară în Statele Unite, mi-ai spus că iepurii depun ouă o dată pe an şi că oamenii morţi ieşeau din peşterile lor ca să îi caute.

— N-am spus aşa ceva.

— Ba da, şi ai spus şi că dacă nu te ascult, Moş Crăciun o să coboare pe horn şi o să mă bage într-un sac, după care o să mă ducă într-un loc foarte friguros, mai rău decât la frigider.

— Nu am spus niciodată aşa ceva. Şi chiar în timp ce protestam, mi-am adus aminte de o farsă pe care i-o jucasem lui Kuan o dată, de Crăciun. Poate doar ai înţeles greşit ce voiam să îţi spun.

Kuan îşi ţuguie buzele nervos:

— Hei, sunt sora ta mai mare. Crezi că nu înţeleg ce vrei să spui? Hn! Nu mai contează. Mam' Mare spune să lăsăm pălăvrăgeala. E timpul să faci poza.

Încerc să îmi fac ordine în cap în timp ce scot aparatul de măsurare a luminozităţii. În mod cert este nevoie de trepied. În afară de câteva lumânări albe de lângă masa spirituală, lumina disponibilă este nordică, strălucitoare şi vine prin nişte ferestre murdare. Nu există instalaţii de iluminat, lămpi sau orificii în pereţi pentru făclii. Dacă folosesc blitzul, nu voi putea controla cantitatea de lumină de care am nevoie şi Mam' Mare ar putea ajunge să pară chiar mai fantomatică decât este deja. Un efect de clarobscur este de preferat, o combinaţie între luminozitate şi întunecime. O secundă întreagă de f/8 va genera un efect delicat pe jumătate din faţa lui Mam' Mare şi o umbră a morţii pe cealaltă.

Scot trepiedul, îmi instalez Hasselbladul şi ataşez un Polaroid color ca să fac o probă.

— Gata Mam' Mare, spun, nu te mişca.

Oare îmi pierd minţile? Vorbesc cu Mam' Mare ca şi cum aş crede că mă poate auzi. Şi de ce fac atâta caz pentru poza unei femei moarte? Nu e ca şi cum aş putea-o folosi într-un articol. Şi totuşi, orice ar trebui să conteze, sau cel puţin aşa cred. Orice cadru ar trebui să fie cel mai bun pe care îl pot face. Sau oare şi ăsta este unul dintre miturile transmise din generaţie în generaţie astfel încât să ne facă să ne simţim ca şi cum am eşua permanent?

Înainte să continui cu această teorie, o grămadă de oameni se adună în jurul meu, străduindu-se să vadă ce iese din aparatul meu. Fără îndoială că mulţi dintre ei au văzut standurile de fotografii pentru turişti care ofereau poze instant la preţuri fabuloase.

— Staţi un pic, staţi un pic, spun eu de îndată ce m-au înconjurat. Ţin poza la piept ca să grăbesc un pic developarea. Sătenii fac linişte de îndată; probabil le e teamă că gălăgia ar putea să lungească

acest proces. Scot plasticul de pe poză şi mă uit la rezultatele testului. Contrastul este cam mare pentru gustul meu dar le arăt totuşi poza.

— Foarte realist! strigă cineva.

— De calitate! spune altul. Vezi cum arată Mam' Mare – de parcă acum se trezeşte şi se duce să îşi hrănească porcii.

Cineva glumeşte:

— Uaa! ar spune. De ce sunt atâţia oameni în jurul patului meu?

Du Lili se bagă în faţă.

— Libby-ah, acum fă-mi şi mie poză. Îşi netezeşte părul şi trage de mânecile de la haină ca să nu pară şifonată. Mă uit prin obiectiv. A luat poziţia ţeapănă a unui soldat de gardă, cu faţa întoarsă către mine şi cu ochii întrebători aţintiţi în sus. Se aude zgomotul aparatului. De îndată ce scot poza Polaroid, mi-o smulge din mână şi o lipeşte de piept, bătând din picior şi rânjind nebuneşte.

— Ultima oară când am văzut o poză cu mine era cu mulţi ani în urmă, spune ea entuziasmată. Eram foarte tânără.

Când îi fac semn, smulge plasticul de pe poză şi întoarce poza cu nerăbdare. Se holbează cu ochiul ei cel saşiu şi clipeşte de câteva ori.

— Deci aşa arăt acum. Expresia ei arată respect pentru miracolul fotografiei. Sunt impresionată, mândră.

Du Lili îi înmânează cu grijă poza lui Kuan, ca şi cum ar fi un pui acum ieşit din ou.

— O asemănare foarte bună, spune Kuan. Ce ţi-am spus? Sora mea mai mică e foarte pricepută şi dă poza mai departe către ceilalţi.

— Ca şi în viaţă, spune un om foarte entuziast.

Ceilalţi intervin:

— Extrem de clară

— Extraordinar de realistă.

Poza ajunge din nou la Du Lili. O leagănă în palme.

— Deci nu arăt aşa de bine, spune cu o voce ştearsă. Sunt atât de bătrână. Nu am crezut niciodată că sunt atât de bătrână, atât de urâtă. Sunt chiar atât de urâtă, atât de penibil arăt?

Câţiva oameni încep să râdă, crezând că Du Lili glumeşte. Dar eu şi cu Kuan vedem că este într-adevăr şocată. Faţa ei are expresia unei persoane trădate, iar eu sunt cea care a rănit-o. Dar desigur că s-a mai văzut în oglindă în ultima vreme? Deşi felul în care ne privim singuri ne permite să alungăm părţile care nu ne plac la propriile noastre feţe. Aparatul de fotografiat este un alt fel de ochi, unul care vede milioane de particule de argint pe fond negru, şi nu amintirile vechi din sufletul unei persoane.

Du Lili vorbeşte fără şir iar eu aş vrea să îi spun ceva ca să o fac să se simtă mai bine, să îi spun că sunt un fotograf prost, că are calităţi minunate pe care aparatul nu ar putea să le vadă vreodată. Încerc să mă iau după ea dar Kuan mă prinde de braţ şi dă din cap în semn că nu. Mai târziu, vorbesc eu cu ea, îmi spune, şi înainte să pot comenta ceva, o grămadă de oameni mă înconjoară, toţi rugându-mă să le fac şi lor poze. Eu primul! Fă-mi o poză cu mine şi cu nepotul meu!

Hei! boscorodeşte Kuan. Sora mea nu este aici ca să facă poze pe gratis. Oamenii continuă să insiste: Doar una! Fă-mi şi mie o poză. Kuan ridică mâinile şi strigă cu putere:

— Linişte! Mam' Mare tocmai mi-a spus că toată lumea trebuie să plece. Gălăgia începe să se potolească. Mam' Mare spune că trebuie să se odihnească înainte de călătoria ei către lumea cealaltă. Altfel s-ar putea să înnebunească de durere şi să rămână aici în Changmian. Tovarăşii ei ascultă această declaraţie în tăcere după care încep să părăsească sala unul câte unul.

De îndată ce rămânem singure îi mulţumesc lui Kuan.

— Mam' Mare chiar a zis asta?

— Kuan se uită lung la mine după care pufneşte în râs. Încep şi eu să râd, recunoscătoare pentru ideea ei salvatoare.

După care adaugă:

— Adevărul este că Mam' Mare a spus să îi mai faci câteva poze, dar de data asta din unghiuri diferite. Spune că poza pe care i-ai făcut-o o face să pară aproape la fel de bătrână ca Du Lili.

Mă dau înapoi.

— E răutăcios să spui asta.

Kuan se preface nelămurită.

— Ce anume?

— Să spui că Du Lili arată mai bătrână decât Mam' Mare.

— Dar chiar e mai bătrână, cu cel puţin cinci sau şase ani.

— Cum poţi să spui asta?! Du Lili e mai tânără decât tine.

Kuan devine atentă:

— De ce crezi asta?

— Du Lili mi-a zis.

Kuan se uită acum către faţa lipsită de viaţă a lui Mam' Mare:

— Ştiu, ştiu. Dar pentru că Du Lili i-a menţionat asta, trebuie să îi spunem adevărul. Kuan vine către mine.

— Libby-ah, trebuie să îţi mărturisesc un secret. Acum aproape cincizeci de ani, Du Lili a adoptat o fetiţă pe care a găsit-o abandonată pe marginea drumului în timpul războiului civil. Mai târziu, acea fetiţă a murit iar Du Lili era atât de înnebunită de durere încât a crezut că s-a transformat în acea fetiţă. Îmi aduc aminte de lucrul acesta pentru că fata ei era prietenă cu mine şi da, dacă ar fi trăit, ar fi fost cu două luni mai tânără decât

mine şi nu femeia de şaptezeci şi opt de ani care este Du Lili pe care o cunoşti. Şi acum că ţi-am spus asta, Kuan se întrerupe şi începe să se certe cu Mam' Mare din nou: „Nu, nu, nu pot să îi spun şi asta, e prea mult".

O fixez mai întâi pe Kuan şi apoi pe Mam' Mare. Mă gândesc la ce a spus Du Lili. Pe cine şi ce ar trebui să mai cred? Îmi trec prin cap tot felul de variante şi mă simt ca şi cum aş fi în unul dintre visele acelea în care firicelele de logică dintre propoziţii dispar una câte una. Poate Du Lili chiar este mai tânără decât Kuan. Sau poate că are şaptezeci şi opt de ani. Poate că fantoma lui Mam' Mare chiar este aici. Poate că nu. Toate lucrurile astea nu pot fi decât adevărate sau false, yin şi yang. Ce mai contează?

Fii practică, îmi spun. Dacă broaştele mănâncă insectele, raţele mănâncă broaşte iar orezul creşte de două ori pe an, de ce să ne mai îndoim asupra lumii în care trăim?

17

Anul fără inundații

De ce să ne îndoim asupra lumii, chiar așa? Pentru că nu sunt chinezoaică precum Kuan. Pentru mine, yin nu este yang și yang nu este yin. Nu pot să accept două povești contradictorii ca și cum ar face cât un adevăr întreg. Când mă întorc împreună cu Kuan la casa lui Mam' Mare, o întreb în șoaptă:

— Și cum a murit fiica lui Du Lili?

— Este o poveste foarte tristă, îmi răspunde Kuan în chineză. Poate că nu ar fi bine să știi.

Continuăm să mergem în tăcere. Știu că Kuan se așteaptă să o rog din nou să îmi spună așa că în cele din urma zic:

— Hai, povestește-mi.

Kuan se oprește și se uită la mine:

— Sigur nu ți-e teamă?

Scutur din cap în semn că nu în timp ce mă gândesc. De unde naiba să știu dacă trebuie să îmi fie teamă sau nu? De îndată ce Kuan începe să povestească, mă apucă tremuratul și asta nu din cauza frigului.

Pe fetiță o chema Cozonăcel și aveam cinci ani amândouă când s-a înecat. Era la fel de înaltă ca

şi mine, ochii ei la nivelul alor mei şi gurițele la fel de zgomotoase. De asta se plângea mătuşica mea, că vorbeam prea mult.

— Dacă o să mai scoți un singur cuvânt obişnuia să mă amenințe Mam' Mare te voi trimite de aici. Nu i-am promis niciodată mamei tale că te voi păstra.

Pe atunci eram slăbănoagă, mă porecliseră Clătita, *baobing* – o bucățică firavă de Clătită, mă striga Mam' Mare – întotdeauna cu câte patru jurituri pe genunchi şi în coate. Cozonăcel era durdulie, cu brațele şi picioarele dolofane ca un *baozi* afumat şi îmbuibat. Du Yun a fost cea care a găsit-o pe stradă – aşa o chema pe Du Lili pe atunci, Du Yun. Mam' Mare a fost cea care a botezat-o pe Cozonăcel Lili, pentru că atunci când a ajuns la noi în sat singurele sunete pe care ştia să le scoată erau *lili-lili-lili*, ca ciripitul unui graur. *Lili-lili-lili*, asta a ieşit de pe buzițele ei roşii țuguiate, de parcă de-abia ar fi muşcat dintr-o prună crudă. Privea lumea asemenea unui pui de pasăre, cu ochii rotunzi şi negri, în căutarea pericolului. Nimeni nu ştia de ce era aşa în afară de mine, pentru că nu vorbea niciodată, cel puțin nu cu cuvinte. Dar seara, când lumina lămpii dansa pe pereți şi tavan, mânuțele ei începeau să vorbească. Alunecau şi se jucau cu umbrele, se înălțau şi planau apoi, ca nişte păsări palide printre nori. Mam' Mare obişnuia să se uite şi să scuture din cap: „Ai-ya, ce ciudat, ce ciudat". Iar Du Yun începea să râdă ca un prostănac ce se uită la o piesă de teatru. Doar eu puteam să înțeleg ce spunea Cozonăcel prin jocul cu umbrele. Ştiam că mâinile ei nu erau de pe această lume. Vezi, şi eu eram tot copil, încă apropiată de viața mea anterioară. Şi eu îmi aduceam aminte că fusesem un spirit care părăsise acest pământ în trupul unei păsări.

Faţă de Du Yun toată lumea din sat zâmbea şi o tachina: Cozonăcel a ta e cam ciudată, nu? Dar în afara curţii noastre, începeau să şuşotească răutăţi, care treceau de pereţi şi ajungeau la urechile mele.

— Fata aia e atât de alintată încât a înnebunit, l-am auzit spunând pe vecinul Wu. Probabil că vine dintr-o familie de bogătaşi. Du Yun ar trebui să o bată mai des, cel puţin de trei ori pe zi.

— E posedată, a spus un altul. Un pilot japonez s-a prăbuşit din cer şi a intrat în sufletul ei. Din cauza asta nu poate să vorbească în chineză, numai grohăie şi îşi roteşte mâinile ca un avion în cădere.

— E proastă, a mai spus altcineva. Capul ei e la fel de gol ca o tigvă.

Dar în ceea ce o priveşte pe Du Yun, Cozonăcel nu vorbea pentru că Du Yun putea să vorbească în locul ei. O mamă ştie întotdeauna ce e mai bine pentru fiica ei, obişnuia să spună, nu e aşa? – ce ar trebui să mănânce, să gândească şi să simtă. Iar în ceea ce priveşte dansul cu mâinile în umbră, aceasta era dovada, dovada clară – a spus cândva Du Yun, că strămoşii ei erau doamne de la înalta curte. Mam' Mare a comentat la asta:

— Aha! Asta înseamnă că are mâini contrarevoluţionare pe care o să i le taie într-o bună zi. Mai bine ar învăţa cum să îşi apese cu degetul pe nară şi să îşi sufle mucii în palmă.

Numai un lucru în legătură cu Cozonăcel o întrista pe Du Yun. Broaştele. Lui Cozonăcel nu îi plăceau broaştele de primăvară, broaştele cu piele verde mari cât pumnul ei. În amurg, atunci puteai să le auzi cel mai bine, orăcăind ca nişte fantome: *Ahh-oac, ahh-oac, ahh-oac*. Mam' Mare şi cu Du Yun înşfăcau găleţile şi plasele şi îşi făceau drum prin câmpurile inundate. Moment în care toate broaştele tăceau ca şi cum şi-ar fi ţinut respiraţia încercând să dispară în linişte. Dar nu

puteau să tacă pentru prea multă vreme şi de-ndată reîncepeau: *Ahh-oac, ahh-oac, ahh-oac*, chiar mai tare decât înainte, bocind parcă de teamă că puteau fi găsite.

— Cine ar putea să iubească o astfel de creatură? obişnuia să glumească Du Yun.

Iar Mam' Mare răspundea întotdeauna:

— Eu pot – de îndată ce e gătită.

Cu câtă uşurinţă prindeau vietăţile acelea bolnave de dragoste. Le puneau în găleţi, strălucind ca uleiul în lumina lunii. Până dimineaţă, Du Yun şi Mam' Mare ajungeau la marginea drumului, strigând:

— Broaşte! Broaşte gustoase! Zece la un yuan!

Şi aşa stăteam şi noi, Cozonăcel şi cu mine, aşezate pe găleţile întoarse cu fundul în sus, cu bărbiile odihnindu-se în palme, cu nimic mai bun de făcut decât să stăm la soare şi să ne încălzim pe rând obrajii, braţele, picioarele.

Chiar dacă era o afacere foarte bună, Mam' Mare şi Du Yun păstrau întotdeauna cel puţin o duzină de broaşte pentru masa noastră de prânz. Până la jumătatea dimineţii ne târşâiam către casă, cu şapte găleţi goale şi una pe jumătate plină. În bucătăria din curte, Mam' Mare încingea un foc mare după care înşfăca din găleată câte o broască. Cozonăcel se ascundea speriată în spatele meu. Puteam să îi aud inima bătând cu putere, la fel ca şi cea a broaştei care se zbătea în mâinile lui Mam' Mare, trăgându-se în toate părţile.

— Uitaţi-vă cu atenţie, ne spunea Mam' Mare mie şi lui Cozonăcel. Asta e cea mai bună metodă de a găti o broască. Întorcea broasca cu burta în sus şi – repede! – îi înfigea partea ascuţită a unei foarfeci în fund şi o cresta până la gât. Îşi băga degetul prin crestătură şi dintr-o mişcare scotea afară stomacul plin cu ţânţari şi muşte albastre-argintii. Cu o altă mişcare smulgea pielea de

la gât în jos lăsând broasca să atârne de deget ca un costum jerpelit al unui luptător antic. După care din câteva tăieturi broasca ajungea bucăţi, corp şi picioare, mai puţin capul pe care îl arunca.

În timp ce Du Yun pregătea broaştele, una câte una, Cozonăcel îşi ţinea pumnul între dinţii strânşi cu putere, precum un sac de nisip menit să oprească scurgerile unui baraj. Nu scotea nici măcar un scâncet. Când Du Yun vedea faţa în suferinţă a lui Cozonăcel, începea să fredoneze cu o voce dulce:

— Copilaş, mai aşteaptă încă puţin. Te hrăneşte mămica imediat.

Doar eu puteam să ştiu cuvintele îngheţate în gura înţepenită a lui Cozonăcel. În ochii ei puteam să văd imaginile pe care ea le văzuse cândva, atât de clar încât parcă amintirile ei deveniseră ale mele. Pentru că la fel muriseră şi părinţii ei, cu pielea jupuită de pe trup. Pentru că ea urmărise toată această întâmplare ascunsă în frunzele unui copac, acolo unde o dusese tatăl ei. Pentru că în acel copac un graur începuse să strige pentru a o alunga departe de cuibul lui. Dar Cozonăcel nu scosese nici un sunet, nici un plâns, nici măcar un scâncet pentru că îi promisese mamei ei că o să tacă. Din cauza asta Cozonăcel nu vorbea niciodată. Pentru că îi promisese mamei ei.

În douăsprezece minute, douăsprezece broaşte şi piei au zburat în tigaie şi au început să trosnească în ulei, atât de proaspete încât unele picioare alunecau din tigaie – uuh! – şi Du Yun trebuia să le prindă cu mâna, cu cealaltă mână continuând să mestece. Aşa de bună era Du Yun la gătit broaşte.

Doar că Cozonăcel nu avea un stomac care să aprecieze acest talent. La lumina lămpii, ne urmărea cum înfulecam acele creaturi delicioase, căutând cu frenezie carne pe oasele acelea atât de micuţe, precum nişte ace de brodat. Pieile erau

cele mai bune, fine şi pline de gust. Pe locul doi erau oasele acelea micuţe şi crocante, partea elastică chiar de deasupra picioarelor.

Deseori Du Yun căuta cu privirea şi îi spunea fiicei ei:

— Nu te mai juca acum, vino şi mănâncă comoara mea, hai şi mănâncă. Doar că mâinile lui Cozonăcel se zbăteau şi zburau, jucându-se cu umbrele ei. Lucru care o întrista pe Du Yun, pentru că fiica ei nu voia să mănânce felul pe care ea îl gătea cel mai bine. Trebuia să îi vezi faţa lui Du Yun – atâta dragoste pentru o fetiţă abandonată pe care o găsise pe marginea drumului. Fetiţa o urmărea pe Du Yun de-a lungul satului, şi ridica o mânuţă astfel încât mama ei cea nouă să o poată ţine. Doar că în nopţile în care broaştele începeau să cânte iar Du Yun înşfăca găleţile, Cozonăcel se ascundea într-un colţ şi începea să cânte: *lili-lili-lili.*

Aşa mi-o aduc eu aminte pe Cozonăcel. Noi două eram bune prietene. Trăiam în aceeaşi casă. Dormeam în acelaşi pat. Eram ca două surori. Fără măcar să vorbim, înţelegeam una ce simte cealaltă. La o vârstă atât de fragedă, ştiam ce înseamnă tristeţea, şi nu numai a noastră. Ştiam amândouă ce înseamnă tristeţea lumii. Eu i-am pierdut pe ai mei. Şi ea la fel.

Anul în care a găsit-o Du Yun pe Cozonăcel pe stradă, acela a fost un an foarte ciudat, anul fără inundaţii. Pe vremuri, în satul nostru întotdeauna ploua prea mult şi aveam parte de cel puţin o inundaţie în timpul primăverii. Râuri umflate care se năpusteau în casele noastre, măturând podelele de insecte şi şobolani, papuci şi scăunele, pe care apoi le cărau până pe câmpuri. Doar că în anul în care a venit Cozonăcel – nici o inundaţie, doar ploaie, suficientă pentru culturi şi pentru broaşte, suficient încât oamenii din sat să se întrebe: De ce suntem atât de norocoşi? Poate că datorită

fetei pe care a găsit-o Du Yun pe drum. Da, sigur că ea este cauza.

Anul următor, nu a mai plouat. În toate satele din jur, ploaia a căzut ca de obicei, multă, puţină, lungă sau scurtă. Totuşi în satul nostru, deloc. Nici un pic de ploaie pentru aratul de primăvară. Nici un pic de ploaie pentru recolta din vară. Nici un pic de ploaie pentru semănatul din toamnă. Fără ploaie nu au fost nici recolte. Nici un pic de apă ca să gătim orezul care nu crescuse, nici nutreţ ca să hrănim porcii. Câmpurile de orez s-au întărit precum o crustă; iar broaştele zăceau deasupra uscate ca nişte vreascuri. Insectele se căţărau deasupra pământului crăpat, întinzându-şi aripile către cer. Raţele îmbătrâniseră şi noi totuşi le mâncam aşa cum erau, piele şi os. Când stăteam şi ne holbam prea mult la vârfurile munţilor, ochii noştri flămânzi începeau să vadă cartofi copţi dulcegi cu pielea de-abia crăpată. Un an atât de rău, atât de rău încât oamenii din sat au început să spună că fetiţa cea nebună, Cozonăcel, trebuie că ea a fost cauza pentru asta.

Intr-o zi secetoasă, eu şi Cozonăcel stăteam tolănite într-un canal prăfuit ce înconjura casa în care locuiam. Aşteptam ca vaporul nostru imaginar să vină şi să ne ducă pe pământul zânelor. Deodată am auzit un bubuit din cer, după care un altul, după care un trosnet – cuaahhh! – şi o ploaie deasă a început să cadă asemeni unor boabe de orez. Îmi era aşa de teamă dar totuşi eram atât de fericită! Au început să vină tunete şi fulgere. Am strigat, în sfârşit o să vină şi barca noastră. Cozonăcel a început să râdă. A fost prima oară când am auzit-o râzând. Am văzut-o cum întindea mâinile către luminile din cer. Ploaia a continuat să susure – sss, ssss, sss – să se rostogolească dinspre munţi, umplându-le ridurile şi venele. Iar crăpăturile nu puteau să absoarbă

suficient de repede, era prea multă apă. Atât de curând, canalul nostru prietenos s-a transformat într-un râu maroniu, care venea peste picioarele noastre. Apa ne înconjura încheieturile mâinilor şi gleznele. Din ce în ce mai repede ne-am rostogolit, întâi braţele, după care picioarele, până când apa ne-a revărsat în mijlocul câmpului.

Nişte voci şoptite mi-au spus apoi ce se întâmplase. Când Mam' Mare şi Du Yun ne-au scos din apă, eram amândouă palide şi tăcute, învelite în frunze, precum nişte coconi muraţi rămaşi fără suflare. Ne-au scos noroiul din nări şi din gură, ne-au scos frunzele din păr. Corpul meu firav părea rupt în bucăţi, pe când trupul dolofan al lui Cozonăcel nu păţise nimic. Ne-au îmbrăcat în haine de înmormântare. După care s-au dus în curte şi au spălat două albii de porci de care nu mai aveau nevoie, au rupt nişte băncuţe pentru a face capace. Ne-au aşezat în aceste mici sicrie şi au început să plângă.

Timp de două zile am zăcut în aceste sicrie. Mam' Mare şi Du Yun aşteptau să se oprească ploaia pentru a ne putea înmormânta în pământul pietros unde nu creştea nimic niciodată. In cea de-a treia dimineaţă, un vânt puternic a alungat norii. Soarele s-a ridicat iar Du Yun şi Mam' Mare au ridicat capacele de la sicrie ca să ne vadă faţa pentru ultima oară.

Am simţit nişte degete care îmi atingeau faţa. Am deschis ochii şi am văzut faţa lui Du Yun, cu gura larg deschisă în semn de bucurie.

— Trăieşte! a strigat. Trăieşte!

M-a înşfăcat de mâini şi a început să le frece de faţa ei. După care s-a aplecat şi Mam' Mare deasupra mea ca să vadă ce se întâmplase. Eram confuză, cu capul la fel de greu precum ceaţa de dimineaţă.

— Vreau să mă ridic. E primul lucru pe care l-am spus.

Mam' Mare a sărit într-o parte. Du Yun mi-a dat drumul la maini. Le-am auzit urlând:

— Cum se poate una ca asta? Nu se poate!

M-am ridicat.

— Mam' Mare, ce s-a întâmplat? Au început să strige cu putere, atât de tare încât am crezut că o să îmi explodeze capul de groază. Am văzut-o pe Mam' Mare alergând către celălalt sicriu. A aruncat capacul de o parte. M-am văzut pe mine. Cu corpul făcut bucăţi! După care capul a început să îmi vâjâie, trupul mi-a cedat şi nu am mai văzut nimic până la venirea serii.

Când m-am trezit, zăceam pe patul pe care altădată îl împărţisem cu Cozonăcel. Mam' Mare şi Du Yun stăteau de partea cealaltă a camerei, în prag.

— Mam' Mare, am început să mă vait, cred că am avut un coşmar.

Mam' Mare spuse:

— Ai-iaa, uite, vorbeşte.

M-am ridicat în capul oaselor şi m-am dat jos din pat. Mam' Mare a început să plângă:

— Ai-iaa, uite, se mişcă.

M-am ridicat în picioare, m-am plâns că mi-e foame şi că trebuie să fac pipi. Ea şi cu Du Yun s-au dat din prag şi Mam' Mare a strigat:

— Pleacă de aici sau o să te bat cu vergele de piersic!

I-am spus:

— Mam' Mare, noi nu avem piersici.

Şi-a pus mâna la gură. La momentul acela nu ştiam că fantomele ar trebui să se sperie de vergelele de piersic. Mai târziu, bineînţeles, am aflat că asta nu era decât o superstiţie. De atunci până acum am întrebat multe fantome şi toate au pufnit în râs „Să ne fie frică de nuielele de piersic? Nici pe departe!“

Oricum, după cum spuneam, simţeam că îmi explodează vezica. Eram nerăbdătoare să fac pipi, sărind şi ţinându-mă să nu fac acolo.

— Mam' Mare, am zis, mai politicos de această dată, vreau să vizitez porcii.

Lângă ţarc aveam o groapă mică, cu nişte scânduri de lemn de o parte şi de alta ca să te poţi sprijni în timp ce îţi faci treburile, şi cea mică şi cea mare. Asta se întâmpla înainte ca satul nostru să treacă prin procesul de reeducare legat de colectarea reziduurilor. După care nu mai era suficient că îţi donai mintea, corpul şi sângele comunităţii – trebuia să îţi cedezi şi rahatul, la fel ca taxele americane!

Mam' Mare nu mi-a spus că pot vizita porcii. S-a apropiat de mine şi m-a scuipat în faţă. Asta era o altă superstiţie despre fantome: scuipă-le şi o să dispară. Doar că eu nu am dispărut. Am făcut pe mine, am simţit un şiroi cald curgând în jos pe picioare şi o băltoacă neagră a apărut pe podea. Eram aproape sigură că Mam' Mare o să mă bată dar, în loc de asta, a spus:

— Uite, face pipi.

Şi Du Yun a răspuns,

— Cum se poate aşa ceva? Fantomele nu fac pipi.

— Păi bine, uită-te şi tu proasto! Face pipi.

— Păi atunci e sau nu e o fantomă?

Au continuat să se certe în legătură cu culoarea, mirosul şi mărimea băltoacei. În cele din urmă s-au hotărât să îmi dea totuşi ceva de mâncare. Cam asta aveau în minte: dacă eram într-adevăr o fantomă o să accept mâncarea ca mită şi o să plec. Dacă eram o fetiţă, o să încetez să mă mai plâng şi o să mă culc din nou, ceea ce este exact ce am făcut după ce am mâncat un castron cu orez rânced. Am adormit şi am visat că tot ceea ce se întâmplase era parte din acelaşi vis fără sfârşit.

Când m-am trezit a doua zi dimineaţa, i-am spus din nou lui Mam' Mare că avusesem un coşmar.

— Eşti încă adormită, a spus ea. Acum trezeşte-te. Te ducem la cineva care te va trezi din acest vis.

Am mers până într-un sat care se numea Întoarcerea Raţei, la şase *li* distanţă sud de Changmian. În satul ăsta trăia o femeie oarbă pe care o chema Cea de-a Treia Mătuşă. Nu era mătuşa nimănui. E doar un nume pe care îl dai cuiva care poate să vorbească cu fantomele. În tinereţea ei devenise faimoasă în tot ţinutul pentru că putea să vorbească cu fantomele. Când avea vreo patruzeci de ani, un misionar creştin a botezat-o astfel încât a renunţat să mai vorbească cu fantomele, cu toate mai puţin Spiritul Sfânt. Când a ajuns foarte bătrână, Armata de Eliberare a Oamenilor a reformat-o făcând-o să renunţe şi la Spiritul Sfânt. Apoi când a ajuns şi mai bătrână, nu şi-a mai adus aminte dacă era botezată sau reformată. Ajunsese în sfârşit suficient de bătrână încât să uite tot ceea ce i se spusese să fie.

Când am intrat în camera ei, Cea de-a Treia Mătuşă stătea pe un taburet în mijlocul camerei. Mam' Mare m-a împins în faţă:

— Ce e în neregulă cu ea? a întrebat Du Yun cu o voce smerită. Mătuşa mi-a luat mâinile în mâinile ei aspre. Avea ochii de culoarea cerului şi norilor. Camera era foarte liniştită mai puţin respiraţia mea care se auzea cu putere. În cele din urmă, Mătuşa a dat verdictul:

— Este o fantomă în această fetiţă. Mam' Mare şi Du Yun au căscat gura iar eu am început să dau din picioare şi să sar, încercând să alung demonul din mine.

— Ce pot să fac? spuse Du Yun în lacrimi.

Cea de-a Treia Mătuşă spuse:

— Nimic. Fata care a trăit înainte în acest trup nu vrea să se întoarcă. Iar fata care trăieşte în el

acum nu poate să plece până nu o găseşte pe ea. Atunci am văzut-o pe Cozonăcel holbându-se la mine de la o fereastră din partea cealaltă a camerei. Am arătat către ea şi am strigat:

— Uite-o. E acolo! Şi când am văzut-o arătând înapoi către mine, cu gura încreţită şi spunând acelaşi lucru ca şi mine, mi-am dat seama că mă uitam la propria mea reflecţie.

Pe drumul de întoarcere către casă, Mam' Mare şi cu Du Yun au continuat să se certe, spunând lucruri pe care urechile unei fetiţe nu ar fi trebuit să le audă vreodată.

— Ar trebui să o îngropăm, să o băgăm în pământ, acolo unde îi este locul. Cam asta spunea Mam' Mare.

— Nu, nu, se tânguia Du Yun. S-ar întoarce, tot ca o fantomă şi suficient de furioasă încât să ne ia şi pe mine şi pe tine cu ea.

După care Mam' Mare a adăugat:

— Nu spune că e o fantomă! Nu putem să aducem o fantomă acasă. Chiar dacă e... uuff, ce necaz! Va trebui să fim reformate.

— Dar când oamenii vor vedea această fetiţă şi îi vor auzi glasul celeilalte...

Până am ajuns la Changmian, Mam' Mare şi Du Yun au hotărât să se prefacă că nu este nimic în neregulă cu mine. Aceasta este atitudinea pe care oamenii ar trebui să o ia vizavi de multe lucruri din viaţă. Ce înainte era în neregulă acum este normal. Ce înainte era dreapta acum e stânga. Aşa că dacă cineva ar fi spus „ Fata asta trebuie să fie o fantomă", Mam' Mare ar fi răspuns, „Tovarăşe, te înşeli. Numai revoluţionarii cred în fantome".

La înmormântarea lui Cozonăcel, m-am holbat la trupul meu care zăcea în sicriu. Am plâns pentru prietena mea, am plâns pentru mine. Celelalte bocitoare nu înţelegeau încă exact cine a murit.

Plângeau şi strigau numele meu. Şi când Mam' Mare le-a corectat, au început din nou să jelească şi să strige numele lui Cozonăcel. După care, a început şi Du Yun să bocească.

Timp de câteva săptămâni speriam pe oricine auzea vocea ieşindu-mi din gura încreţită. Nimeni nu îmi vorbea. Nimeni nu se juca cu mine. Mă priveau cum mâncam. Mă priveau cum mergeam. Mă priveau cum plângeam. Într-o noapte, m-am trezit şi am văzut-o pe Du Yun deasupra capului meu, rugându-se cu voce plângăreaţă:

— Cozonăcel, comoara mea, întoarce-te la mama ta.

Mi-a ridicat mâinile şi le-a pus în dreptul lumânării. Când le-am tras înapoi, a început să îşi agite mâinile în aer – atât de stângace, atât de disperată, tristă precum o pasăre cu aripile rupte. Cred că pe atunci a început să creadă că este fiica ei. Asta se poate întâmpla când porţi o piatră în inimă şi nu poţi să plângi ca să o alungi. Mulţi oameni de la noi din sat au înghiţit această minciună şi totuşi au înţeles. Au pretins că nu sunt o fantomă. Au pretins că eu am fost întotdeauna fetiţa cea dolofană şi Cozonăcel cea slăbănoagă. Au pretins că nu era nimic în neregulă cu femeia care îşi zicea de acum Du Lili.

Cu timpul, a început din nou să plouă, au apărut din nou inundaţiile, după care au venit noii conducători care au spus că trebuie să muncim mai mult ca să îi alungăm pe Cei Patru Vechi şi să îi construim pe Cei Patru Noi. Recoltele creşteau, broaştele orăcăiau, anotimpurile veneau şi plecau, o zi după alta, până când totul s-a schimbat şi a ajuns la fel că altădată.

Într-o zi o femeie din alt sat a întrebat-o pe Mam' Mare: De ce îi spui fetei tale cele dolofane, Clătită? Şi Mam' Mare s-a uitat către mine încercând să îşi aducă aminte. Era cândva slabă, a

spus, din cauză că nu voia să mănânce broaşte. Acum nu se mai poate opri.

Vezi tu, toată lumea a hotărât să nu îşi mai aducă aminte. Şi mai târziu, chiar au uitat. Au uitat că fusese un an fără inundaţii. Au uitat că pe Du Lili o chemase cândva Du Yun. Au uitat care dintre fetiţe se înecase. Mam' Mare continua să mă bată doar că de data asta aveam un trup mai cărnos, aşa că pumnii ei nu mă dureau la fel de tare ca altă dată.

Uită-te la degetele şi la mâinile astea. Uneori chiar şi eu sunt convinsă că au fost dintotdeauna ale mele. Corpul pe care am crezut că l-am avut cândva poate că de fapt nici nu fusese al meu, poate că fusese un vis pe care l-am confundat cu viaţa reală. Dar apoi îmi aduc aminte un alt vis.

În visul ăsta am mers în Lumea lui Yin. Am văzut atâtea lucruri. Stoluri de păsări, unele venind, altele plecând. Pe Cozonăcel zburând împreună cu mama şi cu tatăl ei. Toate broaştele cântătoare pe care le mâncasem vreodată, de data asta îmbrăcate în pielea lor. Ştiam că eram moartă şi eram nerăbdătoare să îmi văd mama. Dar înainte să o pot găsi, am văzut pe cineva alergând către mine, cu o faţă furioasă şi îngrijorată.

Trebuie să te întorci, mi-a strigat. In şapte ani o să mă nasc, e totul aranjat. Ai promis că o să aştepţi. Ai uitat asta? Şi m-a fixat, m-a fixat până mi-am adus aminte.

M-am întors în lumea muritoare. Am încercat să mă întorc în trupul meu. Dar era făcut bucăţi trupul meu firav. După care ploaia s-a oprit şi a ieşit soarele. Du Yun şi Mam' Mare ridicau capacele de la sicrie. Repede, repede, ce ar trebui să fac?

Aşa că spune-mi Libby-ah, am greşit? Nu aveam altă şansă. Cum altfel aş fi putut să îmi ţin promisiunea faţă de tine?

18

Puiul de primăvară al celor șase filme

— Acum ți-ai adus aminte? mă întreabă Kuan.

Sunt hipnotizată de obrajii ei dolofani, de gura ei mică deschisă. Când mă uit la ea e ca și cum aș privi o hologramă: închisă în spatele acestei suprafețe strălucitoare se găsește imaginea tridimensională a unei fetițe care s-a înecat.

— Nu, îi răspund.

Mă întreb dacă Kuan – adică, această femeie care pretinde că îmi este soră – este o persoană dementă care *crede* că este Kuan? Oare Kuan în carne și oase s-a înecat de fapt când era mică? Așa s-ar putea explica diferența între fotografia copilului slăbănog pe care ne-a arătat-o tata și fata dolofană pe care am întâlnit-o la aeroport. Ar explica de asemenea faptul că Kuan nu seamănă deloc nici cu tata, nici cu frații mei sau cu mine.

Poate că dorința mea din copilărie s-a îndeplinit: adevărata Kuan a murit, iar satul ne-a trimis-o pe cealaltă fată, considerând că nu ne-am da seama de diferența între o fantomă și cineva care crede că este o fantomă. Pe de altă parte, cum este posibil ca Kuan să nu fie sora mea? Poate că de fapt o traumă groaznică din copilărie a făcut-o să creadă că și-a schimbat trupul cu altcineva. Și chiar dacă nu suntem legate genetic,

nu înseamnă că nu e în continuare sora mea. Da, desigur aşa este. Cu toate astea, aş dori totuşi să ştiu care părţi din povestea ei ar putea fi adevărate.

Kuan îmi zâmbeşte, strângându-mi mâna. Arată către păsările care zboară în depărtare. Măcar de ar spune că sunt elefanţi. Aşa măcar nebunia ei ar putea fi dovedită. Cine poate să îmi spună adevărul? Du Lili? Nu e cu mult mai de încredere decât Kuan. Mam' Mare este moartă. Şi nimeni altcineva din sat care ar fi suficient de în vârstă să îmi poată spune nu vorbeşte altceva decât dialectul Changmian. Chiar dacă ar fi vorbit mandarină, cum aş fi putut să îi întreb?

— Hei, ia spune-mi, sora mea este chiar sora mea? Chiar e o fantomă sau e doar nebună?

Numai că acum nu am timp să mă hotărăsc ce să fac. Kuan şi cu mine trecem pragul casei lui Mam' Mare.

In camera principală îi găsim pe Simon şi pe Du Lili purtând o discuţie intensă în limbajul universal al şaradelor. Simon conduce o maşină imaginară şi strigă:

— Aşa că am scos capul pe geam şi am spus: Mişcă-ţi fundul încoace! Apăsă pe un claxon invizibil după care – Bbbbbrr-ta-ta! Bbbbrr-ta-ta! – începu să imite un criminal cu un Uzi care îi explodează cauciucurile.

Du Lili ne spune în Changmian ceva ce pare să însemne:

— Aah! Nu face nimic. Imită un pieton cărând sacoşe cu zarzavat – sacoşe foarte grele, şi ne roagă să fim atenţi cum îşi întinde braţele ca pe un aluat. Deodată se aruncă, se ridică şi aproape că sare pe picioarele lui Simon, aruncând bagajele imaginare şi începe să meargă ca o maşină în zigzag sau mai bine zis ca un şarpe care trece prin mijlocul unei adunături de oameni. În cele

din urmă, ca să pună capăt acestui spectacol, se îndreaptă către şofer şi îl scuipă drept în faţă, adică în acest caz, în găleata care se găseşte lângă pantofii lui Simon.

Kuan izbucneşte în urale şi în aplauze, eu bat din palme. Simon se îmbufnează precum cel de-al doilea alergător din *Regină pentru o zi*. O acuză pe Du Lili că a exagerat – poate că maşina nu mergea la fel de repede ca un şarpe, dar nici la fel de încet ca o vacă oloagă.

— *Bu-Bu-Bu* ! plânge ea, suspinând şi bătând din picior.

— Da, poate că într-adevăr ea mergea cu capul în nori şi din cauza ei a avut loc accidentul.

— *Bu-Bu-Bu !*

În timp ce îl bate cu pumnii în spate, Simon se face mic şi spune:

— Bine, ai dreptate! Şoferii voştri sunt mai proşti!

În afară de diferenţa de vârstă, arată ca nişte îndrăgostiţi care flirtează unul cu celălalt, care se tachinează, se provoacă, căutându-şi scuze ca să se atingă unul pe altul. Simt un fior în inimă, deşi nu poate să fie de gelozie, pentru că cine ar putea crede vreodată că ei doi... chiar dacă povestea lui Kuan legată de Du Lili şi fiica ei ar fi sau nu adevărată, un lucru este sigur: Du Lili este foarte foarte bătrână.

Şaradele s-au terminat acum, ea şi cu Kuan se îndreaptă către curte, discutând despre ce urmează să pregătească pentru cină. Când nu ne mai pot auzi, îl trag pe Simon lângă mine.

— Cum de ai ajuns să discuţi cu Du Lili tocmai despre şoferi proşti, dintre toate subiectele posibile?

— Am început prin a încerca să îi povestesc despre călătoria de ieri cu Rocky, despre accident.

Pare logic. După care îi povestesc ce mi-a spus Kuan.

— Tu ce crezi?

— Păi, în primul rând, nici Du Lili, nici Kuan nu îmi par a fi nebune. Şi în al doilea rând, sunt aceleaşi poveşti pe care le-ai auzit toată viaţa.

— Dar asta e diferită. Nu înţelegi? Poate Kuan chiar nu este sora mea.

Comentează.

— Cum poate să *nu* fie sora ta? Chiar dacă nu sunteţi rude de sânge, tot sora ta rămâne.

— Da, dar asta înseamnă că a existat o altă fată care era tot sora mea.

— Chiar şi aşa, ce poţi să faci? Să o renegi pe Kuan?

— Bineînţeles că nu! Doar că – ei bine, am nevoie să ştiu ce s-a întâmplat de fapt.

Ridică din umeri.

— De ce? Care ar fi diferenţa? Tot ceea ce ştiu este ceea ce văd. Pentru mine, Du Lili pare o femeie de treabă. Kuan este Kuan. Satul este minunat. Şi eu mă bucur că sunt aici.

— Dar pe Du Lili o crezi când spune că are cincizeci de ani? Sau o crezi pe Kuan care spune că Du Lili are ...

Simon intervine:

— Poate că nu ai înţeles ce ţi-a zis Du Lili. Ai spus chiar tu că nu vorbeşti foarte bine chineza.

Sunt iritată.

— Am spus doar că nu pot să vorbesc la fel de bine ca şi Kuan.

— Poate că Du Lili a folosit o expresie de genul – tânără ca un pui de primăvară.

Vorbeşte cu tonul acela sigur al înţelepciunii masculine.

— Poate că ai înţeles chiar că se crede un pui de primăvară.

— Nu a spus niciodată că este un pui. Simt că îmi plesneşte capul.

— Vezi, acum mă iei pe mine cuvânt cu cuvânt. Nu am vrut decât să îţi dau un exemplu.

Nu mai suport.

— De ce simţi nevoia tot timpul să dovedeşti că tu ai dreptate?

— Hei, ce-i asta? Credeam că doar discutăm. Nu încerc să dovedesc nimic...

Moment în care o auzim pe Kuan strigând din curte:

— Libby-ah! Simon! Grăbiţi-vă! Veniţi aici. Gătim. Vreţi să faceţi poză, da?

Încă nervoasă, fug în camera lui Mam' Mare ca să îmi iau aparatul de fotografiat. Şi mă uit din nou la patul matrimonial. Nici măcar nu te gândi, îmi spun. Mă uit pe fereastră, după care la ceasul meu: aproape că s-a înserat, jumătatea de oră de aur. Dacă a fost vreodată un loc şi un moment în care să dau voie pasiunii să intervină în munca mea, China e acela, locul în care nu mă mai controlez, unde totul este imprevizibil, nebunesc. Îmi iau Leica, după care îndes zece role de film în hanorac.

În curte scot o rolă numerotată şi o încarc în aparat. După ploaia torenţială, cerul parcă s-a uscat ca o guaşă albastră, norii sunt ca nişte pete pufoase care înoată în spatele culmilor. Inspir adânc şi miros fumul din bucătăriile de lemn ce se găsesc în toate cele cincizeci şi trei de case din Changmian. Şi pe lângă asta pot să simt ca o adiere mirosul de bălegar.

Identific toate elementele din scenă. Cărămizile de chirpici din curte îmi servesc drept fundal. Îmi place tenta de portocaliu, textura aspră. Copacul din mijloc are nişte frunze anemice – nu-mi e util. Cocina de porci are un potenţial clar de prim-plan – bine poziţionată în partea dreaptă a curţii sub o streaşină de rămurele îndesate. Este de o simplitate rustică, precum o iesle dintr-o piesă pentru copii de Craciun. Dar în loc de Iisus, Maria şi Iosef, sunt trei porci care râmă în noroi. Şi

jumătate de duzină de pui, dintre care unul fără un picior, şi unul fără o parte din cioc. Gravitez într-un arc care se extinde şi apoi se strânge în jurul subiectului meu. Într-un colţ văd o găleată plină cu fiertură de orez şi muşte. Şi o groapă extrem de puturoasă, o gaură întunecoasă şi umedă. Mă aplec şi arunc o privire fugară către o creatură acoperită cu blană gri, înconjurată de nişte grămezi de orez mişcătoare – larve, de fapt.

Viaţa în Changmian pare acum zadarnică. Ar trebui să previzualizez momentul pe care îl doresc, o spontaneitate dorită care să coincidă cu ce trebuie să se întâmple. Dar îmi vin în minte cititorii căptuşiţi cu bani care răsfoiesc o revistă şic pentru turişti plină cu imagini bucolice din ţările lumii a treia. Ştiu ce vor oamenii să vadă. Din cauza asta munca mea nu îmi aduce mari satisfacţii, fiind prestabilită, limitată. Nu e ca şi cum îmi doresc să fac poze neinteresante în mod deliberat. Care ar fi rostul? Nu există piaţă pentru ele, şi chiar dacă ar fi, un realism dur le-ar da oamenilor o impresie greşită, şi anume că întreaga China arată în *felul acesta*, înapoiată, neigienică, extrem de săracă şi murdară. Mă urăsc pentru că sunt suficient de americancă încât să gândesc aşa. De ce trebuie întotdeauna să judec lumea reală? Cui îi trebuie asta?

La naiba cu revista. La naiba cu impresiile bune sau proaste. Verific lumina, f-stopul. O să fac tot posibilul să redau contextul şi semnificaţiile sale de moment. Şi atunci o văd pe Du Lili aplecată către pompa de mână, scoţând apă într-o cratiţă. Focalizez pe ea şi încep să fac poze. Dar de îndată ce mă vede sare în sus şi începe să pozeze, trăgând de haina ei verde veche şi boţită. S-a terminat cu spontaneitatea.

— Nu trebuie să stai locului, îi spun. Mişcă-te pe acolo. Nu mă băga în seamă.

Dă din cap şi începe să meargă prin curte. Şi în dorinţa ei de a uita că aparatul de fotografiat este prezent acolo, admiră un taburet, gesticulează către coşurile atârnate într-un copac, se miră la vederea unui topor acoperit cu noroi, de parcă ar fi scos în evidenţă adevărate comori naţionale. Unu, doi, trei, încep să număr în chineză după care îi fac pe plac şi o pozez de câteva ori.

— Bine, foarte bine, îi spun, Mulţumesc.

Pare nedumerită.

— Nu a fost bine? mă întreabă cu o voce plângăreaţă de copil. Aa – se aştepta la lumina bliţului, la zgomotul declanşator, pe care Leica nu îl scoate. Mă hotărăsc să îi spun o mică minciună.

— De fapt nu fac poze, doar mă uit ca să exersez, îi explic.

Îmi arată un zâmbet satisfăcut după care se îndreaptă către cocina de porci. De îndată ce deschide uşa, porcii guiţă şi fug către ea, cu râturile ridicate ca să primească mâncare. Câteva găini o înconjoară pentru acelaşi motiv.

— Una grasă şi frumoasă, spune Du Lili luându-şi în considerare opţiunile.

Pândesc în jurul curţii ca un hoţ, încercând să nu par indiscretă, în timp ce caut cea mai bună combinaţie de subiect, lumină, fundal şi încadrare. Soarele coboară încă un grad şi trimite nişte raze mai slabe prin acoperişul de nuiele, aruncând o lumină caldă pe faţa blândă a lui Du Lili. Tot acest cadru îmi declanşează instinctele. Pot să simt această schimbare, puterea care mă cuprinde după ce îmi abandonez propriul control. Încep să fac poze fără să respir. Spre deosebire de alte aparate, care mă orbesc când se deschide bliţul, Leica mă lasă să văd momentul pe care îl prind: umbra mâinii lui Du Lili care prinde un pui, zburătăceala celorlalţi pui, porcii care se întorc la unison precum o trupă ce mărşăluieşte. Şi Simon –

îi fac câteva poze în timp ce îşi ia notiţe probabil pentru nişte articole. E ca în vremurile bune, când obişnuiam să lucrăm în acelaşi ritm. Numai că acum nu se mai comportă ca un „om de afaceri" cum face de obicei. Ochii lui au o privire încântător de intensă. Se uită înspre mine şi îmi zâmbeşte.

Îmi întorc aparatul către Du Lili. Se îndreaptă către pompa de apă, cu puiul ţipându-i în mâini. Îl ţine deasupra unui castron smălţuit aşezat pe băncuţă. Cu mâna stângă strânge cu putere gâtul puiului. În cealaltă mână are un cuţitaş. Cum naiba o să îi poată tăia gâtul puiului cu chestia asta? Prin obiectiv, o văd cum apasă lama de gâtul puiului. Începe să taie încet-încet. Un şiroi mic de sânge ţâşneşte. Sunt la fel de şocată ca şi puiul. Întoarce pasărea astfel încât gâtul să fie îndreptat în jos şi sângele începe să curgă în castronul alb.

În spate pot să aud porcii cum ţipă. Ţipă în adevăratul sens al cuvântului, ca şi oamenii când sunt terifiaţi. Cineva mi-a spus odată că porcii pot să capete o febră mortală atunci când sunt duşi la sacrificiu, că sunt suficient de deştepţi încât să îşi dea seama de ce îi aşteaptă. Şi acum mă întreb dacă ar putea să simtă părere de rău şi pentru un pui pe cale să fie sacrificat. Este oare asta dovadă de inteligenţă sau de suflet? În ciuda tuturor operaţiilor pe cord deschis sau transplanturilor de rinichi pe care le-am fotografiat, simt că mi se face greaţă. Cu toate astea continui să pozez. Văd că Simon s-a oprit din scrisul articolului.

Când castronul este pe jumătate plin cu sânge, Du Lili lasă puiul să cadă pe jos. Pentru câteva minute agonizante, îl vedem cum se zbate şi se împiedică. În cele din urmă, cu ochii înceţoşaţi, cade pe spate. Ei bine, dacă Du Lili chiar se crede Cozonăcel, şi-a pierdut cu siguranţă compasiunea pentru păsări.

Simon vine către mine:

— Chestia asta a fost o barbarie. Nu ştiu cum ai putut să fotografiezi.

Replica lui mă irită.

— Încetează să fii atât de etnocentric. Crezi că omorâtul puilor în America e mai uman? Oricum, probabil că a făcut-o în felul ăsta ca să nu aibă carnea toxine. E ca un cuşer sau ceva de genul ăsta.

— Cuşer pe naiba! Ar însemna să omori animalul repede ca să *nu* sufere. Şi sângele este scurs după moartea animalului şi apoi aruncat.

— Eu tot cred că a făcut asta din motive ce pot fi justificate. Mă întorc către Du Lili şi o întreb în chineză.

— Ha, ha, ha, răspunde scuturându-se de râs. După ce am suficient sânge, de obicei îi tai capul imediat, dar de data asta am lăsat-o să mai danseze un pic.

— De ce?

— Pentru tine, spuse ea mulţumită. Pentru pozele tale! Mai interesant aşa, nu eşti de acord cu mine? Îşi ridică sprâncenele în aşteptarea recunoştinţei mele. Mimez un zâmbet.

— Ei bine? Spune Simon

— Păi... ai dreptate, nu e un cuşer. După care nu pot să mă abţin văzându-i privirea îngâmfată. Nu e un cuşer în sens evreiesc, după care adaug, este mai mult un ritual antic chinez, o curăţare spirituală... pentru pui. Mă întorc la obiectiv.

Du Lili aruncă puiul într-o oală cu apă fierbinte. După care, cu mâinile goale, începe să scufunde pasărea de parcă ar fi spălat un pulover. Are atât de multe bătături încât îi acoperă palmele ca nişte mănuşi de azbest. La început pare că mângâie puiul ca să îl consoleze. Dar la fiecare atingere, mâna smulge un mănunchi de pene, până când pasărea este scoasă din vas numai în pielea roz.

Eu şi Simon o urmărim pe Du Lili cu puiul în braţe, în timp ce traversează curtea îndreptându-se către bucătărie. Acoperişul este atât de jos încât trebuie să ne aplecăm ca să nu dăm cu capul de tavan. Dintr-un colţ întunecat al încăperii Kuan scoate un braţ de nuiele pe care le aruncă într-un cuptor de pământ. Rânjeşte către mine:

— Reuşită poză?

Cum am putut să mă îndoiesc vreodată că nu este sora mea? Sunt toate numai scorneli, îmi spun. Doar că are o imaginaţie bogată.

Kuan înşfacă puiul dintr-o mişcare, după care îl despică, cap, piept, picioare, pe care le aruncă apoi într-o supă fierbând. În acest amestec aruncă şi un pumn de verdeaţă.

— Proaspete, îi atrage atenţia lui Simon. Totul este proaspăt.

— Aţi fost azi la piaţă?

— Ce piaţă? Nici o piaţă. Doar în curtea din spate, adunat noi.

Simon îşi notează.

Du Lili aduce castronul cu sânge de pui. A îngheţat şi are acum consistenţa unei gelatine de zmeură. Taie sângele în cuburi, după care le aruncă în tocană. Când mă uit la bucăţelele sângerii îmi trece prin cap imaginea vrăjitoarelor din *Macbeth*, feţele lor luminate de foc, şi aburii ridicându-se. Cum era replica?

— Pentru un descântec puternic de ghinion, încep să recit, ca o supă a iadului ce fierbe şi face spume.

Simon se uită la mine

— Exact la asta mă gândeam şi eu, îmi zice, după care se apleacă asupra tocăniţei. Chestia asta trebuie să fie delicioasă.

— Nu uita că trebuie să o şi mâncăm.

Când focul se stinge, dispare şi lumina pe care o aveam la dispoziţie. Bag aparatul în buzunarul

de la hanorac. Mor de foame! Dacă nu mănânc puiul şi supa sângeroasă, oare am alte variante? Nu există şuncă şi brânză în frigider – nu există frigider. Şi dacă aş fi vrut şuncă, ar fi trebuit să măcelăresc porcii urlători mai întâi. Doar că nu e timp să evaluez alternativele. Kuan e deja aplecată asupra unui vas gigantic. După care se întoarce ameninţător şi anunţă:

— Mâncare!

În centrul curţii, Kuan a făcut un foc de nuiele în forma unui inel de fier. Kuan pune vasul în mijloc iar Du Lili împarte castroane, beţigaşe şi căni pentru ceai. La îndrumarea ei ne aliniem în jurul mesei improvizate.

— Mâncaţi, mâncaţi, ne spune Du Lili gesticulând cu beţigaşele.

Fixez vasul încercând să găsesc asemănarea cu versiunea de supermarket a unei mese la pachet. Dar până să o găsesc, Du Lili pescuieşte un picior de pui din oală şi mi-l trânteşte în castron.

— Nu, nu, ia-l tu pe ăsta, protestez în chineză. Eu pot să mă servesc şi singură.

— Nu mai fi atât de politicoasă. Mănâncă până nu se răceşte.

Simon chicoteşte. Transfer piciorul în castronul lui.

— Mănâncă, mănâncă, îi spun cu un zâmbet, după care mă servesc cu o coapsă. Simon se holbează posomorât la ce fusese odată piciorul mişcător al unui pui. Ia o muşcătură de încercare şi mestecă tacticos. După o vreme, dă din cap politicos către Du Lili şi spune:

— Mmm-mmm. Bun. Foarte bun. După cum radiază, ai spune că tocmai a câştigat un concurs.

— A fost drăguţ din partea ta să spui asta.

— Da' chiar e bun, nu am fost doar politicos.

Îmi înfig şi eu dinţii în marginea bucăţii şi iau o muşcatură mică mică. O mestec şi o las să

alunece pe limbă. Nici un gust de sânge. Carnea este uimitor de aromată şi fragedă! Mănânc mai mult până ajung la os. Înghit şi zeama atât de curată dar totuşi plină de gust. Caut prin oală şi pescuiesc o aripă. O mestec şi pe asta şi trag concluzia că puii de curte chinezeşti sunt mai gustoşi decât cei americani. Oare gustul pe care îl au este determinat de ce mănâncă? Sau este din cauza sângelui din supă?

— Câte filme ai făcut? mă întreabă Simon.

— Şase, răspund.

— Atunci o să numim puiul ăsta, puiul de primăvară al celor şase filme.

— Dar e toamnă.

— Îl numesc aşa în cinstea lui Du Lili, care clar nu e un pui de primăvară, după cum mi-ai subliniat tu. Simon tremură şi se înclină ca un Quasimodo:

— Vă rog, Domniţă, nu mă bateţi!

Fac semnul crucii deasupra capului lui:

— Foarte bine, eşti iertat ticălosule.

Du Lili ridică o sticlă cu lichid incolor.

— Când s-a terminat Revoluţia Culturală, am cumpărat vinul ăsta, ne spune Du Lili. Dar în ultimii douăzeci de ani nu am avut nici un motiv să sărbătoresc. În seara asta am trei.

Scoate un „aaahh" prelungit de parcă şi-ar fi golit vezica, după care ne umple paharele la toţi. Când toate paharele sunt pline, îl ridică pe al ei – *Gan-bei*! – şi soarbe zgomotos, cu capul dat pe spate până goleşte tot conţinutul.

— Vedeţi, trebuie să daţi capul pe spate până goliţi tot paharul. Şi ne face o demonstraţie dându-l pe al ei peste cap. Aaaah! Du Lili îşi mai toarnă ei şi lui Kuan încă o tură.

Ei bine, dacă Kuan, Regina băutorilor de ceai poate să bea chestia asta, înseamnă că nu este foarte tare. Simon şi cu mine ciocnim paharele,

după care dăm pe gât lichiorul şi începem să gâfâim ca nişte amatori de oraş într-un salon cu cowboy. Kuan şi Du Lili îşi lovesc genunchii şi chicotesc. Arată către paharele noastre, încă pe jumătate pline.

— Ce e ăsta? Gâfâie Simon, cred că tocmai mi-am distrus amigdalele.

— Bun, nu? Kuan îi umple paharul înainte să poată refuza.

— Are gust de şosete transpirate, spune el.

— Prea dulce? Kuan mai ia o înghiţitură, îşi umezeşte buzele şi dă din cap în semn că e de acord.

După încă trei runde şi douăzeci de minute, mintea îmi este încă trează, dar gambele nu mă mai ascultă. Mă ridic şi îmi scutur picioarele, clătinându-mă când încep să tremure. Simon face acelaşi lucru.

— Chestia asta are gust de rahat. Îşi întinde braţele. Dar ştii ceva, mă simt *minunat*.

Kuan îi traduce lui Du Lili:

— Zice că nu e rău.

— Şi cum se cheamă băutura asta de fapt? întreabă Simon. Poate că ar trebui să luăm şi noi câteva sticle când ne întoarcem în State.

— Băutura asta, spune Kuan şi face o pauză ca să se uite la paharul ei cu respect. Deci, băutura asta o numim vinul şoarecelui murat, sau ceva de genul ăsta. E foarte cunoscută în Guilin. Are gust bun şi e bună şi pentru sănătate. Ia mult timp ca să o faci. Zece poate chiar douăzeci de ani.

Se îndreaptă către Du Lili şi o roagă să arate sticla. Du Lili ridică sticla, netezind eticheta cu alb şi roşu. Ne-o dă să ne uităm la ea. E aproape goală.

— Ce e chestia asta de pe fund? întreabă Simon.

— Şoricel, spune Kuan. De-asta se cheamă vinul şoarecelui murat.

— Păi şi ce e de fapt?

— Uită-te bine. Kuan ne arată fundul sticlei. Şoricel.

Ne uităm. Vedem ceva gri. Cu coadă. Undeva în mintea mea ştiu că ar trebui să vomit. Dar în loc de asta, mă uit la Simon, el se uită la mine şi izbucnim în râs amândoi. Nu mai putem să ne oprim. Râdem până ne înecăm, ţinându-ne de burtă.

— De ce râdem de fapt? gâfâie Simon

— Probabil că suntem beţi.

— Păi nu mă simt beat. Mă simt fericit că sunt în viaţă.

— Şi eu. Ia uită-te la stelele alea. Nu ţi se par mai mari? Nu doar mai luminoase, ci chiar mai mari? Simt că mă micşorez şi că toate lucrurile din jur se fac mai mari.

— Exact ca nişte şoareci mici, spune Kuan.

Simon arată către umbrele munţilor care se proiectau pe zidurile curţii.

— Şi alea. Vârfurile. Sunt imense, spuse Simon.

Ne holbăm în tăcere la munţi. Kuan mă tachinează:

— Acum nu vezi dragoni? spune ea. Dragoni, unul lângă altul. Da?

Mă clatin puternic. Kuan mă apucă de mijloc şi mă ajută să îmi recapăt echilibrul.

— Închide ochii strâns, îmi ordonă. Scoate-ţi din minte fixurile americane. Gândeşte chinezeşte. Lasă-ţi mintea să viseze. Doi dragoni, un mascul, o femelă.

Deschid ochii. E ca şi cum aş vedea trecutul în prim-plan, iar prezentul este un vis îndepărtat.

— Vârfurile se duc în sus şi în jos, spun, străbătând aerul cu degetul. Acelea sunt spinările lor, nu-i aşa? Şi felul în care culmile din faţă se înalţă printre coline, acelea sunt capetele, cu valea ce le desparte boturile.

Kuan mă bate pe umăr ca şi cum aş fi fost un elev care a recitat perfect lecţia de geografie.

— Unii oameni cred – aaa, satul este aşezat chiar la gura dragonului, ce feng shui prost, fără armonie. Dar după mine, totul depinde de ce fel de dragon. Aceşti doi dragoni sunt foarte credincioşi, înseamnă un *chi* bun – aşa ziceţi voi în engleză, un *chi* bun?

— Vibraţii bune, îi răspund eu.

— Da, da, vibraţii bune. Îi traduce lui Du Lili despre ce vorbim.

Du Lili începe să hohotească puternic. Comentează ceva în Changmian şi începe să fredoneze: „Daaa, doe-da-da".

Kuan începe să cânte şi ea: „Daaa, doe-da-da". Nouă ne spune:

— Bine, ia aşezaţi-vă la loc. Du Lili îmi zice că trebuie să vă spun o poveste de dragoste cu dragoni.

Suntem ca nişte copii de grădiniţă în jurul unui foc de tabără. Chiar şi Du Lili se apropie.

— Aceasta este povestea – începe Kuan şi Du Lili zâmbeşte, de parcă ar fi înţeles engleza. Cu mult timp în urmă doi dragoni negri, soţ şi soţie, trăiesc sub pământ lângă Changmian. Fiecare primăvară, trezesc şi ies la suprafaţă ca şi muntele. Afară, cei doi dragoni la fel ca oamenii, doar că aveau pielea neagră şi foarte puternici. Într-o singură zi, doar ei doi sapă şanţ în jurul satului întreg. Apa care venea de pe munte, prinsă în şanţ. Aşa, dacă ploaie nu vine, nu contează, apă suficientă pentru crescut plante. Libby-ah, cum spuneţi voi la asta, udătură, să curgă singură?

— Irigaţie.

— Da, da, ce a zis Libby-ah, iritaţie.

— Irigaţie.

— Da, da, irigaţionare, ei făcut asta pentru tot satul. Aşa toată lumea iubit cei doi dragoni negri. Fiecare an, făcut petrecere mare, sărbătorit pe ei.

Dar într-o zi, Zeul Apelor, unul de cea mai joasă speţă, înfuriat: „Hei, cineva luat apă de la mine din râu fără să ceară voie".

— La naiba, zice Simon pocnindu-şi degetele. Drepturile apei, întotdeauna drepturile apei.

— Da, da. Aşa că luptă mare început, încoace şi încolo. Mai târziu Zeul Apelor angajat nişte oameni sălbatici din alt trib, nu din satul nostru, din altă parte, de departe. Poate Hawaii.

Îl bate pe Simon pe spate.

— Glumă, eu doar glumit! Nu Hawaii. Nu ştiu de unde. Aşa deci, oameni care foloseau arcuri, omorât femeia şi bărbatul dragon, străpuns trupurile peste tot. Înainte să moară, ei târât înapoi sub pământ şi transformat în dragoni. Vedeţi! Cele două spinări arată acum ca şase culmi. Şi acolo unde intrat săgeţile acum zece mii de peşteri, ca un singur labirint care duce la o singură inimă. Când vine ploaia, apa curge în munte, intră în găuri, ca nişte lacrimi, care nu se mai pot opri. Dacă ajunge jos – inundaţie! Fiecare an se întâmplă asta.

Simon mormăie.

— Nu înţeleg, dacă e inundaţie în fiecare an, unde e *chi* bun?

— Ssst, inundaţie mică, nu mare. Cât să facă curat pe jos. În toata viaţa mea, doar o inundaţie mare. Aşa că e binişor.

Aş putea să îi aduc aminte că nu a trăit decât optsprezece ani în Changmian, după care s-a mutat în America. Dar de ce să îi stric povestea şi buna noastră dispoziţie?

— Şi cu Zeul Apei ce s-a întâmplat?

— Aaa, râul acela – nu mai există. Distrus de inundaţie.

Simon începe să bată din palme şi să fluiere, speriind-o pe Du Lili.

— Finalul fericit. Ce bine!

Du Lili se ridică în picioare, se întinde şi începe să facă curat după cina noastră copioasă. Când încerc să o ajut mă dă la o parte.

— Cine ţi-a spus povestea asta, o întreb pe Kuan.

Ea pune lemne pe foc.

— Toţi oamenii din Changmian cunosc povestea asta. De cinci mii de ani, toate mamele cântă povestea asta copiilor lor. Cântecul numit „Doi dragoni".

— De cinci mii de ani? Cum poţi să ştii asta? Nu e ca şi cum ar fi scrisă pe undeva.

— Ştiu, pentru că... să îţi spun un secret: Între cei doi dragoni, într-o vale mică este o peşteră. Şi această peşteră duce la o altă peşteră, atât de mare că aproape nu îţi vine să crezi. Şi în peştera cea mare, un lac – atât de mare că poţi să mergi cu vaporul! Apă aşa frumoasă cum nu ai văzut niciodată, turcoaz şi auriu. Şi adâncă rău! Chiar dacă uiţi lampa, tot poţi să vezi tot satul antic pe marginea lacului...

— Satul, intervine Simon. Vrei să spui un sat adevărat?

Vreau să îi spun că e încă una din poveştile lui Kuan dar nu pot să îi prind privirea.

Kuan este încântată de entuziasmul lui.

— Da, da, sat antic. Cât de bătrân, nu ştiu exact. Dar casa de piatră încă în picioare. Fără acoperiş, dar cu uşă mică, cât să strecori înăuntru. Şi înăuntru...

— Stai numai un pic, o întrerupe Simon. Tu ai fost în peştera asta? Ai văzut satul ăsta?

Kuan se împăunează:

— Bineînţeles. Şi casa de piatră, multe lucruri, scaun de piatră, masă de piatră, găleată cu mâner de piatră şi doi dragoni sculptaţi deasupra. Vezi – doi dragoni! Povestea la fel de veche ca oraşul de

piatră. Poate chiar mai veche, poate cinci mii de ani nu corect. Poate chiar zece mii. Cine ştie sigur cât de veche.

Încep să simt nişte fiori pe şira spinării. Poate că vorbeşte despre o altă peşteră.

— Câţi oameni au fost în oraşul ăsta?

— Câţi oameni? Oh, nu ştiu exact câţi. Case foarte mici. Nu mulţi oameni pot trăi acolo la un loc.

— Nu, ce voiam să spun. Merg mulţi oameni acolo acum?

— Acum? Nu, nu cred, prea speriaţi.

— Pentru că...

— Oh, nu vreţi ştiţi.

— Haide, Kuan.

— Bine, bine. Dar dacă speriaţi, nu vina mea.

Simon se sprijină de pompa de apă.

— Continuă.

Kuan respiră adânc:

— Unii oameni spun, dacă intri, nu doar peştera asta, orice peşteră din vale, nu mai vii înapoi – ezită după care adaugă – doar dacă eşti fantomă.

Ne verifică să vadă cum reacţionăm. Eu zâmbesc, Simon este uimit.

— Aha, înţeleg – încerc din nou să îi prind privirea lui Simon.

— Asta e blestemul Changmian pe care l-a pomenit bărbatul ieri.

Simon se gândeşte – dacă ar fi adevărat.

Kuan zâmbeşte:

— Crezi bine, eu fantomă?

— Fantomă? Simon râde. Nu, nuu! Mă refeream la partea cu peştera – dacă aceea e adevărată.

— Bineînţeles că adevărată. Zis deja ţie, văzut cu ochii mei.

— Întreb pentru că am citit pe undeva, în ce oare?...Îmi aduc aminte acum. În ghidul turistic, spuneau ceva de o peşteră cu sălaşuri din Epoca de Piatră. Olivia, tu nu ai citit despre asta?

Scutur din cap. Şi acum mă întreb dacă nu cumva am privit prea sceptic povestea lui Kuan despre Numunu şi Yiban.

— Tu crezi că asta este peştera?

— Nu, aceea este o mare atracţie turistică undeva aproape de Guilin. Dar cartea spunea că această zonă montană este atât de plină de peşteri încât probabil că sunt câteva mii pe care nu le-a văzut nimeni vreodată.

— Deci peştera despre care vorbeşte Kuan ar putea fi alta?

— Nu ar fi incredibil? Simon se întoarce către Kuan. Deci tu crezi că nu a mai intrat nimeni acolo?

— Nu, nu, nu spun asta. Mulţi oameni fost acolo.

Lui Simon îi pică faţa – aaa, bine.

— Dar acum toţi morţi, adaugă Kuan.

— Stai – Simon ridică mâna în semn de pauză. Să văd dacă am înţeles. Ceea ce tocmai ne-ai spus este că nu există nimeni în viaţă care să ştie despre peştera asta. În afară de tine, desigur.

O aşteaptă pe Kuan să îi confirme teoria.

— Nu, nu. Oamenii din Changmian ştiu. Dar nu ştiu unde se află peştera.

— Aha – se mişcă încet în jurul nostru. Nimeni nu ştie unde este localizată peştera. Dar ştiu că ea există.

— Da. Multe poveşti din Changmian despre ea. Multe.

— De exemplu. O someză pe Kuan să ia cuvântul.

Îşi încruntă sprâncenele şi strânge din nări ca şi cum ar fi căutat în colecţia ei de poveşti cu

fantome, toate dintre ele secrete, pentru care ar trebui să jurăm că nu le vom dezvălui vreodată.

— Cele mai cunoscute – spune ea după această pauză – implică întotdeauna străini. Când ei mor aduc ghinion!

Simon dă din cap înţelegător.

— Deci, poveste începe aşa. Asta întâmplat poate acum o mie de ani. Deci nu am văzut. Doar auzit oameni din Changmian vorbind. Despre patru misionari, care venit din Anglia, călătorind în căruţe mici, umbrele mari deasupra, doar doi catâri în faţă care cărau oamenii aceia graşi. Zi fierbinte. Au apărut două femei religioase, una tânără şi nervoasă, una bătrână şi autoritară, şi doi bărbaţi, unul cu barbă, iar celălalt, oo, atât de gras încât nimănui din sat nu îi venea să creadă cât de gras era. Şi străinii ăştia purtând toţi haine chinezeşti – da! – dar tot arătau ciudat. Bărbatul cel gras – vorbea chineza, puţin, foarte greu să înţelegi. Spunea ceva de genul: „Putem să facem picnic aici?" Toată lumea răspundea: „Bine aţi venit, Bine aţi venit!". Aşa că ei mâncau, mâncau, mâncau, mâncau, atât de multă mâncare.

O întrerup pe Kuan:

— Vorbeşti despre Pastorul Amin?

— Nu, nu. Cu totul alţi oameni. Am zis deja. Eu doar auzit, nu văzut. Oricum, după ce ei terminat mâncat, omul gras întreabă: „Am auzit că voi aveţi peşteră faimoasă, oraş antic înăuntru. Voi arătaţi nouă?" Toată lumea a început să se scuze: „Prea departe. Prea ocupaţi. Nimic de văzut". Femeia cea bătrână ridică un stilou în sus: „Cine îl vrea, să mă ducă să văd peştera şi e al lui". Pe vremea aceea, mult timp în urmă, oamenii nu mai văzut niciodată stilou – pensulă de scris poate, dar stilou niciodată. Desigur, probabil chinezii inventat stiloul, noi inventat atâtea lucruri –

praful de puşcă dar nu pentru omorât, tăiţeii. Italienii zis întotdeauna că ei inventat tăiţeii – nu adevărat, doar copiat chinezii de pe vremea lui Marco Polo. Tot chinezii inventat şi cifra zero. Înainte de zero oamenii nu ştiut ce înseamnă nimic. Acum toată lumea are zero – Kuan râde de propria ei glumă – ce spuneam?

— Vorbeai despre femeia bătrână cu stiloul.

— Aaa, da. În satul nostru sărac, nimeni nu văzut stilou. Femeia bătrână, arătat lor cum făcut semn doar aşa, fără să bage în cerneală. O femeie tânără, pe nume de familie Hong – care visa întotdeauna că poate să ajungă mai bine decât alţii – ea luat stiloul. Astăzi, familia ei încă are, pe masă de altar, acelaşi stilou care costat viaţa. Kuan îşi încrucişează braţele ca şi cum ar vrea să sugereze că lăcomia merită moarte.

Simon ridică o nuieluşă.

— Stai un pic. Că ceva ne scapă. Ce s-a întâmplat cu misionarii?

— Nu s-au mai întors niciodată.

— Poate s-au întors acasă. Nu i-a văzut nimeni plecând, îmi dau eu cu părerea.

— Poate că şi ea a trecut la creştinism şi a plecat cu misionarii.

Kuan se uită la mine neîncrezătoare.

— De ce ar face cineva aşa ceva? Şi misionarii de ce nu luat cu ei căruţele, catârii? De ce Biserica Creştină trimis apoi după ei soldaţi ca să îi caute? Adus atâta ghinion, bătut din uşă în uşă – „Ce s-a întâmplat? Dacă nu spuneţi ce s-a întâmplat, ardem casa". După ceva vreme toată lumea convinsă de acelaşi lucru: „Oo, atât de trist, tâlharii au fost de vină". Şi în ziua de azi toată lumea ştie povestea. Dacă cineva se poartă ca şi cum ar fi mai bun decât tine îi spui: „Ai grijă să nu te transformi în omul stilou!"

— Ai auzit? îl plesnesc pe Simon.

Kuan se ridică şi îşi ciuleşte urechea către munţi:

— Auziţi?

— Ce? întrebăm şi eu şi Simon în acelaşi timp.

— Cântând. Oamenii yin cântând.

Facem linişte. După câteva minute, aud un sunet ca un fluierat:

— Mie îmi sună a vânt.

— Da, da, pentru multă lume doar vânt, *vuu, vuu*, suflă prin peşteră. Dar dacă ai supărare mare, poţi auzi pe oamenii yin cum te cheamă: „Vino aici! Vino aici!". Dacă te întristezi şi mai tare, strigă mai puternic: „Grăbeşte-te! Grăbeşte-te!" Mergi să vezi înăuntru, oo, ei atât de fericiţi. Acum, dacă tu iei locul cuiva, ei pot să plece. După care zboară către Lumea Yin, în sfârşit în pace.

— Un fel de locul ultimului drum, adaugă Simon.

Incerc să râd dar nu îmi vine. De ce ştie Kuan atâtea poveşti despre cum să faci schimb de loc cu oameni morţi?

Kuan se întoarce către mine:

— Deci acum ştii de unde numele satului meu. *Chang* înseamnă cântec, *mian* înseamnă mătase, ceva fin care merge ca un fir către infinit. Un cântec lin, fără sfârşit. Dar unii oameni pronunţă Changmian în alt fel, prin ridicarea tonului schimbă sensul. Astfel *Chang* devine lung iar *mian* înseamnă somn. Somnul cel Lung. Acum înţelegi?

— Vrei să spui cântecul care te adoarme, spune Simon.

— Nu-nu-nu-nu-nu. Somnul cel Lung – un alt nume pentru *moarte*. Din cauza asta toată lumea spune: „Peştera din Changmian, nu merge acolo. E uşă către Lumea lui Yin".

Dau din cap:

— Şi tu crezi chestia asta?

— Ce să cred. Fost deja acolo. Ştiu. Mulţi oameni Yin blocaţi acolo, aşteptând, aşteptând.

— Păi şi tu cum ai reuşit să te întorci? Îmi dau seama înainte să îmi răspundă – Ştiu, nu e nevoie să îmi răspunzi. Nu vreau să înceapă din nou cu povestea despre Cozonăcel şi Zeng. E târziu. Am nevoie de somn şi nu vreau să simt că dorm lângă o persoană care este posedată de sufletul unei fetiţe moarte.

Simon se întinde către mine:

— Cred că ar trebui să vedem peştera asta.

— Glumeşti.

— De ce nu?

— De ce nu? Ai înnebunit? Oamenii mor acolo!

— Crezi în chestia asta cu fantomele?

— Bineînţeles că nu! Dar se întâmplă ceva rău acolo. Substanţe gazoase, gropi, cine ştie ce ar mai putea fi.

— Locuri în care poţi să te îneci, adaugă Kuan. Mulţi oameni trişti înecat acolo, s-au dus la fund, la fund.

— Ai auzit? S-au dus la fund, la fund.

— Olivia, nu îţi dai seama? Ar putea fi o descoperire extraordinară. O peşteră preistorică. Case din Epoca de Piatră. Vase...

— Şi oase, adaugă Kuan ca să ajute.

— Şi oase, repetă Simon, ce fel de oase?

— Mai ales oase de străini. Se rătăceau, pierdeau minţile. Dar nu vrut să moară. Aşa că zăcut pe marginea lacului multă vreme până împietrit.

Simon se ridică cu faţa către munţi.

Îi spun:

— Oamenii îşi pierd minţile acolo şi se transformă în piatră.

Dar Simon nu mă mai ascultă. Ştiu că deja îşi face drum cu mintea către peşteră şi în lumea gloriei şi a bogăţiei.

— Poţi să îţi dai seama ce o să zică editorii noştri când o să vadă povestea? La naiba! De la supă de pui la o descoperire arheologică fabuloasă! Sau poate că ar trebui să îi chemăm pe cei de la *National Geographic*, sau ceva de genul ăsta. Doar nu le datorăm drepturi de autor celor de la *Lands Unknown*. Şi ar trebui să luăm cu noi câteva obiecte din ceramică, dovadă, clar.

— Eu nu merg acolo, îi spun hotărâtă.

— Foarte bine, mă duc singur.

Îmi vine să strig – îţi interzic. Dar cum aş putea? Nu mai am drept exclusiv asupra trupului, minţii sau sufletului lui. Kuan se uită la mine, şi îmi vine să strig şi la ea: e vina ta! Tu şi poveştile tale nenorocite! Se uită la mine cu faţa aia enervantă de soră, mă bate pe umeri încercând să mă calmeze. Mă smulg de lângă ea.

Se întoarce către Simon.

— Nu, Simon, nu poţi mergi singur.

— Ce vrei să spui? se întoarce către ea.

— Nu ştii unde se găseşte peştera.

— Nu, dar tu o să îmi arăţi, spune sigur de el.

— Nu, nu, Libby-ah are dreptate, prea periculos.

Simon se scarpină pe gât. Îmi închipui că îşi caută argumentele ca să ne dovedească că nu avem dreptate, dar în loc de asta spune:

— S-ar putea. Ce-ar fi să ne culcăm şi să vorbim mâine despre asta?

Zac în mijlocul patului matrimonial la fel de ţeapănă ca şi Mam' Mare în sicriul ei. Membrele mă dor în efortul de a nu mă atinge de Simon. Stăm împreună în acelaşi pat după aproape zece luni. Poartă lenjerie termală de mătase. Din când în când simt piciorul sau fundul lui lovindu-se de coapsa mea şi mă dau cu grijă la o parte, cât să fiu ricoşată de genunchii lui Kuan, de degetele ei

agitate. Am senzaţia că mă împinge special în Simon.

Se aude un mormăit ciudat.

— Ce a fost asta, şoptesc eu.

— Nu am auzit nimic, răspunde Simon. Deci şi el e încă treaz.

— Cântecul din peşteră, v-am spus deja, mormăie Kuan.

— Sună diferit acum, ca şi cum ar plânge cineva.

Se întoarce pe partea cealaltă. În câteva minute începe să sforăie, iar Simon respiră greu. Şi iată-mă pe mine, înghesuită între doi oameni, şi totuşi singură, trează şi holbându-mă la întuneric, vizualizând secvenţe din ultimele douăzeci şi patru de ore: cursa îngheţată cu dubiţa, hanoracul de schi al lui Mam' Mare. Cozonăcel şi Kuan în sicriele lor. Bietul pui şi dansul morţii. Şoarecele mort din vin, misionarii morţi din peşteră. Şi faţa lui Simon, entuziasmul lui când ne-am uitat împreună la culmile dragon. Asta a fost drăguţ, special. Oare e sentimentul acela pe care l-am trăit odată? Poate am putea deveni prieteni. Sau poate că nu a însemnat nimic. Poate că a fost doar vinul cu şoarece murat.

Mă întorc pe partea mea şi Simon mă urmează. Mă îndrept asemeni unui băţ ca să evit orice atingere. Corpul însă nu prea poţi să îl ţii ţeapăn, decât dacă eşti mort. Tânjesc să îmi aplec corpul peste al lui, să îmi permit acest lux. Dar dacă fac asta poate că o să creadă prea mult, că l-am iertat. Sau că recunosc că am nevoie de el. Îşi umezeşte buzele şi pufăie – sunetele pe care le scoate întotdeauna când doarme adânc. Şi cât de curând pot să îi simt respiraţia cum curge pe gâtul meu.

Am invidiat întotdeauna felul în care putem să dormim adânc noaptea, fără să ne deranjeze alarmele de la maşini, cutremurele, şi acum,

zgomotele acelea insistente de sub pat. Sau sună mai degrabă ca un ferăstrău? Da, ăştia sunt dinţii unui ferăstrău, sau dinţii ca de ferăstrău ai unui şobolan, mestecând sub pat, ascuţindu-şi dinţii înainte de a se urca aici.

— Simon, şoptesc. Auzi sunetul ăsta? Simon!

Şi atunci, ca în zilele bune, îmi trece un braţ în jurul şoldului şi îşi freacă faţa de umărul meu. Inţepenesc imediat. Oare doarme? A făcut asta din instinct? Îmi mişc încet şoldul ca să văd dacă îşi ia mâna. Mormăie. Poate mă testează.

Îi ridic mâna de pe şold. Se mişcă şi spune cu o voce adormită:

— Mmm, îmi pare rău, după care se eliberează, respiră adânc şi se întoarce pe partea cealaltă.

Deci îmbrăţişarea lui nu a fost decât o întâmplare în somn. Nu a însemnat nimic. Mi se strânge inima.

Îmi aduc aminte cum îi plăcea întotdeauna să se alinte şi să facă dragoste după o ceartă, ca şi cum felul în care ne împreunam trupurile făcea orice fisură să dispară. Îmi displăcea profund teoria cu totul e bine când se termină cu bine. Şi totuşi rezistam foarte puţin când mă apuca de bărbie. Îmi reţineam furia şi respiraţia şi începea să mă muşte uşor de buze, de nas, de sprâncene. Cu cât mai supărată eram, cu atât mai multe locuri ar fi alintat: gâtul, sfârcurile, genunchii. Iar eu îl lăsam – nu pentru că deveneam slabă şi voiam sex, ci pentru că aş fi fost răzbunătoare, fără motiv, să nu permit această speranţă.

Plănuisem să vorbesc despre aceste probleme mai târziu. Faptul că el vedea ezitarea ca şi normală, eu o vedeam ca pe o avertizare. La fel şi faptul că nu mai ştiam să vorbim unul cu celălalt, că în încercarea de a ne apăra teritoriul propriu pierdeam ceea ce aveam în comun. Înainte să fie prea târziu voiam să spun că indiferent care era

dragostea care ne adusese împreună, acum ea se micşorase şi trebuia reînviată. Uneori îmi era teamă că dragostea noastră nu fusese niciodată atât de multă, că fusese suficientă pentru câţiva ani dar niciodată pentru o viaţă întreagă. Am confundat o gustare cu o recoltă perenă. Eram doi oameni flămânzi după o dragoste abundentă dar prea obosiţi ca să recunoaştem asta, legaţi unul de celălalt până la trecerea definitivă a timpului şi până la părăsirea acestei lumi, nişte speranţe prea slabe, fără vise, doar o altă combinaţie de spermatozoizi şi ovule, de mascul şi femelă, cândva aici, acum nu mai există.

Obişnuiam să mă gândesc la asta în timp ce el mă dezbrăca, urând faptul că el vedea goliciunea ca pe o intimitate. Îl lăsam să mă lovească acolo unde ştia cel mai bine, adică trupul, nu şi sufletul. Îmi căuta ritmul spunând „Relaxează-te, relaxează-te, relaxează-te, relaxează-te". Şi atunci uitam tot ceea ce nu mergea bine. Îmi regăseam ritmul, al meu, al lui, al nostru, dragoste prin exerciţiu, obişnuinţă, reflex.

În trecut, după ce făceam dragoste mă simţeam mai bine, nu mai eram tristă şi supărată. Încercam să îmi readuc aminte grijile – despre recolte şi abundenţă, dragoste fără rezultate şi moarte fără speranţă – şi nu mai erau sentimente, erau doar nişte teorii, prosteşti, aproape hilare.

Acum că mariajul nostru a luat sfârşit, ştiu ce este dragostea. Este un truc al minţii, adrenalină care eliberează endorfină. Inundă celulele care transmit grija şi raţionalitatea, le îneacă cu o beatitudine biochimică. Poţi să ştii toate lucrurile astea despre dragoste şi cu toate astea rămâne irezistibilă, la fel de ademenitoare ca braţele nesfârşite ale somnului lung.

19

Arcada

Sunt smulsă din somn de nişte zbierete – fete tinere violate sau omorâte sau poate amândouă! După care se aude vocea lui Du Lili „Staţi, staţi, creaturi lacome!". Şi porcii guiţă încă şi mai tare în timp ce ea spune: „Mâncaţi, mâncaţi, mâncaţi şi îngrăşaţi-vă".

Inainte să mă pot relaxa, simt un alt motiv de neplăcere. Probabil că în timpul nopţii am gravitat către cea mai apropiată sursă de căldură, aceea fiind Simon. Mai precis, fundul meu este ghemuit de vintrea, care, observ că încolţeşte o erecţie de dimineaţă, la care altădată ne refeream cu afecţiune ca la „cocoşu' de alarmă". Treimea de pat a lui Kuan este goală, şi deja rece la atingere. Când a plecat? Aha, ştiu ce planuri are, şarpele. Şi Simon, oare chiar doarme? Sau râde în sinea lui?

Adevărul cel mai teribil însă este că sunt excitată. In ciuda a tot ceea ce am gândit noaptea trecută, partea de jos a corpului are o dorinţă tensionată, fierbinte, ce tânjeşte. Iar cealaltă parte tânjeşte după confort. Mă blestem în sinea mea: eşti o nătângă fără minte, cu IQ-ul cât o mărgea. Fug din calea pericolului şi cobor din pat pe partea lui Kuan. Simon se agită. Tremurând în cămaşa de noapte, fug către capul patului unde mi-am

trântit bagajul ieri. Temperatura aerului trebuie să fie cam de şapte grade. Mâinile mele caută cu înfrigurare haine călduroase.

Simon geme, se ridică în capul oaselor şi se întinde, după care dă la o parte plasa de ţânţari.

— Am dormit bine, spune ambiguu. Tu?

Îmi scot hanoracul şi îl pun pe umeri. E atât de îngheţat că ar putea să se spargă. Dinţii îmi clănţăne în timp ce vorbesc.

— Mă întreb cum poate să facă cineva baie sau duş aici.

Simon are o privire amuzată. Oare bănuieşte ceva?

— E o baie publică lângă baraca cu toalete. Am verificat-o ieri când făceai tu poze. Are farmecul unui spa. Unisex. Un singur loc, fără aşteptare. Dar nu cred că a folosit-o nimeni de secole. Apa e oarecum spumoasă. Şi dacă vrei baie caldă, trebuie să aduci o găleată cu apă fierbinte.

Eram pregătită pentru rău, dar nu pentru atât de rău.

— Folosesc aceeaşi apă o zi întreagă?

— O săptămână întreagă se pare. Da, ştiu, facem atâta risipă în State.

— La ce te holbezi, îl întreb.

— La tine. Ştiu cât de obsedată eşti de curăţenie.

— Nu. Nu sunt.

— Zău? Atunci de ce, de fiecare dată când stai la hotel, primul lucru pe care îl faci e să dai jos cuvertura de pe pat?

— Pentru că nu le schimbă atât de des.

— Şi ce dacă?

— Şi, nu pot să spun că îmi face plăcere să stau pe resturi de piele şi lichide corporale uscate ale altor persoane.

— Aha! Cred că am spus destul. Acum du-te la baia publică. Te provoc!

Pentru o clipă mă gândesc la ce e mai rău, să fac baie într-o scursură comună sau să par laşă în următoarele două săptămâni.

— Desigur, am putea umple un lighean şi ai face o baie cu spumă chiar aici. Eu aş putea fi băiatul cu apa.

Mă prefac că nu-l aud. Muşchii feţei aproape că mă dor în efortul de a nu pufni în râs. Scot două perechi de jambiere şi le aleg pe cele din Polar, regretând că nu mi-am adus mai multe. Singura propunere bună a lui Simon e cea cu baia cu spumă. Hmm, băiatul cu apa, slabe speranţe. Pot să îmi şi imaginez chestia asta, Simon în rol de sclav egiptean, purtând una din hainele alea ciudate cu curele, cu o privire plină de dorinţă nestăvilită în timp ce îmi toarnă apă caldă pe sâni, pe abdomen, pe picioare. Iar eu să fiu crudă, să îl tratez ca pe un robinet: Mai fierbinte! Mai rece! Grăbeşte-te!

— Aaaa, chiar – îmi spune întrerupându-mi gândurile – să ştii că ai început din nou să vorbeşti în somn.

Evit să îi întâlnesc privirea. Unii oameni sforăie. Eu vorbesc în somn, nu bălmăjesc, vorbesc de-a binelea, propoziţii bine articulate. In fiecare noapte. Tare. Uneori mă trezesc chiar şi pe mine. Simon m-a auzit spunând glume, comandând o masă cu trei feluri de desert, strigând la Kuan să îşi ţină fantomele departe de mine.

Simon ridică o sprânceană.

— Ce ai spus noaptea trecută a fost chiar interesant.

La naiba. Ce dracu am visat? Întotdeauna îmi aduc aminte ce visez. De ce nu pot şi acum? Era şi Simon în visul meu? Făceam sex? „Visele nu înseamnă nimic", îmi spun. Scot din bagaj un maiou termal şi un top de catifea verde. Sunt doar nişte straturi de pus deasupra.

— Nu vrei să ştii ce ai spus?

— Nu prea.

— E în legătură cu ceva ce îţi *place* să faci.

Arunc hainele pe jos şi izbucnesc.

— Nu îmi place chiar atât de mult pe cât crezi tu!

Simon clipeşte nedumerit după care izbucneşte în râs.

— Ba da, îţi place pentru că ai spus „Simon, aşteaptă că nu am plătit încă". Mă lasă câteva secunde ca să diger după care continuă: „Erai la cumpărături. La ce credeai că mă refer?"

— Mai taci. Faţa îmi arde de furie. Îmi îndes mâna în bagaj şi scot nervoasă o pereche de şosete de lână.

— Întoarce-te. Vreau să mă îmbrac.

— Te-am mai văzut dezbrăcată de o mie de ori.

— Foarte bine. Asta nu o să fie a o mie şi una oară. Întoarce-te.

Întoarsă cu spatele la el îmi scot hanoracul şi cămaşa de noapte, încă mustrându-mă că i-am căzut în capcană. Mi-a aruncat o momeală. Şi eu ca o idioată am căzut în capcană. Ar fi trebuit să îmi dau seama că o să mă păcălească. După care îmi dau seama că se întâmplă altceva. Mă întorc.

— Nu trebuie să îţi sugi burta. Arăţi nemaipomenit. Ai arătat dintotdeauna. Nu mă satur niciodată să te privesc – spune Simon ţinând perdeaua ridicată.

— Idiotule!

— Ce?! Încă suntem căsătoriţi!

Iau o şosetă şi o arunc în el. Se aruncă într-o parte, lăsând să cadă plasa de ţânţari, care trebuie să fie bătrână de o sută de ani, pentru că în momentul în care o loveşte şoseta se rupe – poof! – şi smocuri smocuri zburătăcesc prin aer.

Ne uităm amândoi la dezastrul pe care l-am provocat. Mă simt ca un copil care a spart fereastra

vecinului cu o minge de baseball, încântată la modul răutăcios.

— Uuu, oo – îmi acopăr gura chicotind.

Simon dă din cap spunând:

— Ce fată rea!

— E vina ta!

— Ce vrei să spui cu asta? Tu ai aruncat cu șoseta!

— Da' tu te uitai la mine!

— Încă mă uit.

Și așa era, pentru că eu stăteam în pielea goală, înțepenită de frig și cu fundul înghețat.

Arunc și cu cealaltă șosetă, după care cu jambierele, cu topul de catifea, cu cămașa de noapte. Înhaț un papuc și mă arunc peste Simon, lovindu-l peste spate. Mă apucă de mână după care cădem amândoi pe pat, unde ne luptăm și ne rostogolim, ne plesnim și ne împingem, atât de mulțumiți că avem în sfârșit o scuză ca să ne atingem unul pe celălalt. Și după ce ne epuizăm în joacă, ne uităm unul la altul, în tăcere, ochi în ochi, fără nici un zâmbet, fără să mai avem nimic de adăugat. Deodată ne aruncăm amândoi, ca niște lupi regăsiți, căutând lucrul acela care ne dovedește că aparținem unul celuilalt: mirosul pielii, gustul buzelor, netezimea părului, gustul sărat al gâturilor, atingerea spatelui, formele pe care le cunoaștem atât de bine dar par totuși atât de noi. El este tandru, eu sunt sălbatică, sărutând și mușcând, amândoi aruncându-ne până când uităm cine eram înainte de momentul acela, pentru că atunci devenisem aceeași persoană.

Când ies afară în curte, Kuan îmi aruncă una dintre privirile ei atât de inocente dar totuși insinuante:

— Libby-ah, de ce tu zâmbet?

Mă uit înspre Simon și îi răspund:

— Nu mai plouă.

Indiferent cine ar fi Kuan, soră sau nu, mă bucur că ne-a propus să venim în China.

În faţa ei, pe pământ, e o valiză larg deschisă, în care se găsesc tot felul de prostii. După cum spune Kuan, Mam' Mare i le-a lăsat moştenire lui Du Lili, toate mai puţin o cutie muzicală de lemn care cântă o versiune ca un clinchet a *Home on the Range*. Scot aparatul şi încep să fac poze.

Kuan ridică primul obiect. Simon şi cu mine ne aplecăm ca să vedem. Este o Capcană pentru Gândaci.

— În America, îi explică ea cu o faţă serioasă lui Du Lili, chestia asta se numeşte casă de oaspeţi pentru gândaci. Arată înspre etichetă.

— Ahaa, strigă Du Lili. Americanii sunt atât de bogaţi încât fac case de jucărie pentru insecte! Ţ! Ţ! Îşi scutură capul, cu gura strâmbată în semn de dezgust. Îi spun lui Simon ce a zis.

— Da, daa. Americanii îi hrănesc cu o mâncare delicioasă. Şi mâncarea este atât de bună încât gândacii nu mai vor să plece. Rămân acolo pentru totdeauna, mai spune Kuan.

Du Lili o plesneşte pe Kuan peste mână.

— Eşti atât de răutăcioasă. Crezi că nu ştiu ce e chestia asta?

După care îmi spune mie cu o voce încântată.

— Chinezii au acelaşi lucru. Folosim bucăţi de bambus pe care le crestăm şi le umplem cu un suc dulce. Eu şi cu sora ta mai mare obişnuiam să le facem împreună. Satul nostru făcea un concurs ca să vadă cine prinde cei mai mulţi dăunători – muşte, şobolani, gândaci. Sora ta primea de multe ori laude din cauză că prindea cei mai mulţi gândaci. Şi acum încearcă să mă prindă în capcană.

Kuan dezvăluie mai multe comori, şi este evident că mai multe dintre acestea sunt dintr-un magazin de articole sportive. Mai întâi, un rucsac

„suficient de rezistent încât să duci cărămizi, cu multe buzunare, pe laturi, dedesubt, aici, uite, vezi? Le deschizi uite aşa – aa, da aici ce e?" Scoate afară un filtru de apă portabil, un aragaz de călătorie, un kit medical, o pernă gonflabilă, pungi reutilizabile, o pătură şi – incredibil – chiar şi mai multe lucruri: un suport de chibrituri rezistent la apă, o lanternă, şi un briceag elveţian cu o scobitoare încorporată. „Foarte practic." Ca o atotştiutoare, Kuan explică utilitatea fiecărui lucru.

Simon examinează ascunzătoarea.

— Incredibil. Nu m-aş fi gândit la aşa ceva.

— Ziarul, răspunde Kuan. Publicat articol despre cutremur, dacă unul mare vine, asta ai nevoie pentru supravieţuire. Pe de altă parte, în Changmian, nu-i nevoie să aştepţi cutremur. Deja nu electricitate, nu apă curentă, nu căldură.

După care Kuan scoate din valiză o cutie de plastic, genul pe care îl foloseşti ca să păstrezi prostii sub pat. Din ea scoate mănuşi de grădinărit, flacoane cu gel, jambiere, prosoape, tricouri. Du Lili exclamă şi suspină şi se lamentează că Mam' Mare nu a trăit suficient ca să savureze toate aceste plăceri. Fac o poză cu Du Lili înconjurată de întreaga ei moştenire. Şi-a pus o pereche de ochelari de soare şi o şapcă Super Bowl, cu „Champs" scris în relief.

După un mic dejun simplu cu fiertură de orez şi murături, Kuan scoate teancuri de fotografii care descriu cei treizeci şi doi de ani de viaţă în America. Ea şi cu Du Lili se aşază pe o bancă, uitându-se la ele.

— Ia te uită. Asta e Libby-ah la numai şase ani. Nu e drăguţă? Vezi puloverul pe care îl poartă? L-am tricotat chiar eu înainte să plec din China.

— Şi fetiţele astea străine, arată Du Lili, cine sunt?

— Colegele ei de şcoală.

— Şi de ce sunt pedepsite?

— Pedepsite? Nu sunt pedepsite.

— Păi şi atunci de ce poartă toate pălăriile astea nătângi înalte?

— Ha-ha-ha-ha-h! Da, daa, pălării înalte ca să pedepsească contrarevoluţionarii, cam aşa arată! În America, străinii poartă pălării din astea ca să sărbatorească zilele de naştere sau Anul Nou. Asta e o petrecere pentru ziua de naştere a lui Libby-ah. E un obicei destul de întâlnit la americani. Colegele de şcoală îi aduc cadouri, nimic folositor, doar chestii drăguţe. Iar mama îi face un tort pe care pune lumânări aprinse. Copilul îşi pune o dorinţă în minte şi dacă reuşeşte să stingă toate lumânările dintr-o răsuflare, atunci dorinţa i se îndeplineşte. După care copiii mănâncă prăjituri, bomboane, beau suc, atât de multe dulciuri încât li se împletesc limbile şi nu mai pot să înghită nimic.

Du Lili rămâne cu gura căscată.

— Hmm, hmm. O petrecere pentru fiecare zi de naştere. O vrajă atât de simplă pentru o dorinţă. Nu înţeleg de ce îşi doresc americanii încă atât de mult când au deja atâtea. Pentru mine, nici măcar nu e nevoie de petrecere. O dorinţă îndeplinită o dată la douăzeci de ani ar fi suficient...

Simon mă trage de-o parte.

— Hai să facem o plimbare.

— Unde?

Ma conduce afară din curte şi îmi arată arcada dintre munţi, intrarea în valea următoare.

Dau din deget către el ca o profesoară de şcoală primară.

— Nu-i aşa că nu te gândeşti în continuare la peştera aia?

Se întoarce cu o faţă jignită.

— *Moi?* Desigur că nu. M-am gândit doar că ar fi drăguţ să facem o plimbare. Avem lucruri despre care să vorbim.

— Cum ar fi? întreb eu timid.

— Ştii tu. Mă ia de mână, iar eu strig peste zid:

— Kuan! Simon şi cu mine mergem la plimbare!

— Unde? strigă ea îndărăt.

— Pe aici, primprejur.

— Când vă întoarceţi?

— Mai încolo.

— Cum ştiu când să îngrijorez?

— Nu-ţi face probleme. După care am îndoieli în privinţa locului înspre care ne îndreptăm. Aşa că adaug: „Dacă nu ne întoarcem în două ore, cheamă poliţia".

O aud comentând fericită în chineză către Du Lili:

— Spune că dacă se pierd, să dăm telefon la poliţie. Ce telefon? Noi nu avem telefon...

Mergem în tăcere, ţinându-ne de mână. Mă gândesc la ce ar trebui să spun. Sunt sigură că şi Simon se gândeşte la acelaşi lucru. Eu nu sunt gata să las lucrurile să se rezolve automat. Vreau un angajament că o să ne apropiem, o să devenim intimi nu numai cu trupurile, ci şi cu minţile. Şi aşa cu gândurile astea ce rămân încă nespuse, ne îndreptăm către peretele de piatră care separă Changmian de valea următoare.

Plimbarea noastră ne poartă prin curţile oamenilor şi ne cerem scuze acelor familii care se uită la noi politicos, după care ne mai cerem o dată scuze după ce ei aleargă în casă şi ne aduc înapoi monede de vânzare, nişte discuri verzi tocite despre care pretind că sunt vechi de peste cinci sute de ani. Fac câteva poze şi mă gândesc la un titlu care s-ar potrivi: „Locuitorii Changmian holbându-se la intruşi". Tragem cu ochiul în curţile cu porţile deschise şi vedem un bătrân tuşind, în timp ce fumează un ciot de ţigară, o femeie cu copil în braţe, cu obrăjorii grăsuni şi înroşiţi de frig. Trecem pe

lângă o bătrână ce cară pe umeri o boccea imensă cu surcele. Zâmbim la nişte copii, dintre care unii aveau buzele crăpate sau picioarele strâmbe, şi mă întreb dacă acesta este rezultatul încrucişărilor anormale. Vedem toate lucrurile astea împreună, doi străini în aceeaşi lume ciudată. Totuşi ce vedem este diferit pentru că eu mă cutremur la vederea acestei lumi dure, la viaţa pe care a dus-o Kuan cândva, la viaţa pe care aş fi putut-o duce eu. Simon remarcă:

— Ştii, sunt destul de norocoşi într-un fel.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Păi comunităţile astea mici, cu istoriile familiilor legate generaţii de-a rândul, concentrate pe ce e esenţial. Ai nevoie de o casă, îţi chemi prietenii să pui câteva cărămizi una peste cealaltă, nu toate rahaturile pe care trebuie să le faci ca să obţii un împrumut. Naşterea şi moartea, dragostea şi copiii, hrana şi somnul, o casă cu privelişte – vreau să spun, de ce ai avea nevoie de mai mult?

— Încălzire centrală.

— Vorbesc serios, Olivia. Asta e... Ei bine, asta e *viaţa*.

— Devii sentimental. Asta este viaţa la limita supravieţuirii.

— Eu tot cred că sunt norocoşi.

— Chiar dacă ei nu sunt de aceeaşi părere?

Face o pauză după care îşi ridică buza de sus ca un buldog.

— Da.

Tonul lui obraznic prevesteşte începutul unei contradicţii. După care mă gândesc mai bine şi mă întreb ce naiba am? De ce trebuie să transform totul într-o bătălie morală dintre bine şi rău? Oamenilor de aici nu le pasă ce credem noi. Las-o aşa, îmi spun.

— Cred că înţeleg ce spui.

Dar când Simon zâmbeşte superior simt cum mă apucă nervii din nou.

Drumul duce sus pe deal. De îndată ce înconjurăm vârful, vedem două fetiţe şi un băieţel, care au în jur de cinci sau şase ani, jucându-se în noroi. La aproximativ zece metri în spatele lor se găseşte un perete înalt de piatră cu o arcadă, care nu ne lasă să vedem ce este în spate. Copiii se uită la noi, cu grijă şi neîncredere, cu feţele şi hainele acoperite de noroi.

— *Ni hao*! Spune Simon cu un accent american evident. „Bună ziua!" sunt unele dintre puţinele cuvinte pe care le ştie în chineză. Înainte să mă poată vedea, scot Leica şi le fac copiilor câteva poze. Copiii chicotesc după care se întorc la jocul lor. Băiatul face ultimele retuşuri la o cazemată din noroi, cu amprentele încă vizibile pe pereţi şi pe uşă. Una dintre fetiţe îşi foloseşte unghiile ca să smulgă smocuri de iarbă. Cealaltă le transferă cu grijă pe acoperişul în construcţie al unei colibe miniaturale. Lângă colibă se găsesc captive câteva lăcuste maro, prizoniere ale acestui aranjament complex.

— Nu-i aşa că sunt deştepţi copiii ăştia? Zic eu. Şi-au făcut jucării din nimic.

— Deştepţi şi murdari, răspunde Simon. Glumesc, sunt simpatici. Arată către fetiţa cea mai mică: seamănă cu tine la şase ani, ca în poza de la petrecerea de ziua ta.

Când plecăm, îndreptându-ne către arcadă, copiii sar în sus şi băieţelul ne întreabă în mandarină:

— Unde mergeţi?

— Să vedem ce e acolo, şi îi arăt tunelul. Vreţi să veniţi şi voi?

Vin să vadă despre ce este vorba. Dar când ajung la intrare, se întorc şi se uită spre noi.

— Hai, voi primii, le spun eu.

Nu se clintesc şi dau din cap solemn.

— Mergem dar împreună.

Îi întind mâna fetiţei. Ea se dă înapoi şi se ascunde în spatele băiatului, care ne spune.

— Nu putem.

— Ne e frică, adaugă fata mai mare.

Se bagă unul în celălalt cu ochii aţintiţi asupra arcadei.

După ce îi traduc lui Simon, el spune.

— Eu o să intru acum. Dacă nu vor să meargă, foarte bine.

De îndată ce Simon trece pragul arcadei, copiii ţipă, se întorc şi o iau la fugă.

— Ce-a fost asta? se aude ecoul vocii lui Simon.

— Nu ştiu. Îi urmăresc pe copii cu privirea până când trec dealul. Poate că li s-a spus să nu vorbească cu străinii.

— Haide, ce mai aştepţi? mă strigă.

Mă uit la pereţii de pe marginea dealului. Spre deosebire de cărămizile de chirpici din sat, ăştia sunt făcuţi din blocuri de piatră tăiată. Îmi şi imaginez cum i-au cărat muncitorii de altădată până aici. Oare câţi au murit epuizaţi? Oare corpurile lor au fost folosite drept mortar, la fel ca şi cele ale muncitorilor de la Marele Zid? De fapt, acesta arată ca o versiune în miniatură a Marelui Zid. Dar de ce este aici? A fost construit ca o barieră pe timpul invadatorilor mongoli? De îndată ce trec pragul arcadei, simt cum îmi creşte pulsul. Mă opresc în mijlocul tunelului şi mă sprijin de un perete. Tunelul este lung cam de cinci picioare şi la fel de înalt, asemenea unui mormânt. Îmi imaginez armatele războinice de fantome care ne aşteaptă în partea cealaltă.

Ceea ce văd însă este o vale mică, lină, cu o păşune secată într-o parte, un câmp parcelat de partea cealaltă şi o cărare pe care ne continuăm drumul, exact pe mijloc, ca o panglică lată maronie. De o parte şi de alta a văii, se ridică zeci de munţi ca nişte franzele, mult mai mici decât cei

doi din spatele nostru. Ar fi locul perfect pentru o aventură romantică, doar că nu pot să îmi scot din minte feţele speriate ale celor trei copii. Simon merge deja în josul dealului.

— Crezi că avem voie să mergem pe aici? întreb. Adică oare nu e proprietate privată?

Simon se uită la mine.

— În China? Glumeşti? Nu li se spune comunişti degeaba, să ştii. Tot pământul e al statului.

— Nu cred că mai e adevărat. Oamenii pot avea casele şi chiar afacerile lor acum.

— Ee, atunci nu îţi face probleme. Chiar dacă nu am avea voie să mergem pe aici nu cred că o să ne împuşte. Doar o să ne spună să plecăm şi noi o să plecăm. Haide. Vreau să văd ce e în valea următoare.

Tot mă aştept să apară un fermier nervos care să ne pretindă o taxă pentru că am intrat pe pământul lui. Doar că paşunea este goală, câmpurile la fel de liniştite. Nu e zi de muncă? De ce nu e nimeni aici? Şi pereţii ăia înalţi de ce ar fi acolo decât ca să oprească oamenii să vină aici? De ce e liniştea asta de moarte? Nici un semn de viaţă, nici măcar un cântec de pasăre.

— Simon, nu ţi se pare...

— Ştiu, este incredibil. Seamănă cu un peisaj dintr-un conac englezesc, o scenă din *Howards End.*

După aproape o oră traversasem valea şi am început să urcăm un alt deal de data asta, mai abrupt şi mai pietros decât celălalt. Cărarea s-a îngustat şi pot vedea deasupra zidul şi cea de-a doua arcadă, culmile din piatră galbenă ce par nişte corali ascuţiţi care se ridică de pe fundul unui ocean antic. Nori negri se aşază în faţa soarelui iar aerul devine rece.

— Poate că ar trebui să ne întoarcem, sugerez eu. Pare că o să plouă.

— Hai să vedem mai întâi ce e în vârf.

Fără să aştepte să fiu de acord, Simon începe să urce pe cărare. Pe măsură ce mă apropii de vârf, îmi vine în minte povestea lui Kuan despre misionari, şi cum au spus sătenii că fuseseră omorâţi de tâlhari. Poate că e ceva adevăr în minciuna aceea. Chiar înainte să plecăm de la hotelul din Guilin – când asta, ieri, nu? – am răsfoit ziarul *China în fiecare zi*, varianta în limba engleză. Chiar pe prima pagină era un reportaj despre criminalitate, altă dată aproape necunoscută în China, este acum în creştere, mai ales în orăşelele turistice precum Guilin. Într-un sat cu numai două sute şaptezeci şi trei de oameni, cinci bărbaţi au fost executaţi prin împuşcare acum câteva zile, unul pentru viol, doi pentru tâlhărie, doi pentru crimă, crime comise toate în ultimul an. Cinci crime violente, cinci execuţii – şi asta numai într-un sat micuţ! Asta e justiţie rapidă: acuzat, găsit vinovat, omorât. Ziarul mai adăuga că valul de crime a fost declanşat de „Poluare şi gândirea degenerată din Vest". Unul dintre condamnaţi a mărturisit înainte de a fi executat că ideea i-a venit după ce a văzut un cunoscut film american: *Naked Gun 33 1/3*. A jurat totuşi că nu era vinovat de crimă, că bandiţii din deal o omorâseră pe femeia japoneză şi că singura lui vină era că furase ceasul ei Seiko. Aducându-mi aminte de acest episod, încerc să îmi dau seama care este probabilitatea de a fi tâlhăriţi. Ceasul meu e unul ieftin de plastic, Casio. Deşi cine ştie, poate că hoţii de pe deal tânjesc să aibă un ceas digital cu calculator miniatural încorporat. Mi-am lăsat paşaportul acasă la Mam' Mare, slavă Domnului. Am auzit că paşapoartele valorează de ordinul a cinci sute USD fiecare pe piaţa neagră. Hoţii ar ucide pentru aşa ceva.

— Unde ţi-e paşaportul? îl întreb pe Simon.

— Chiar aici, şi loveşte buzunarul de la piept. De ce, crezi că o să dăm peste patrula de pază?

— La dracu, Simon. Nu ar trebui să iei paşaportul cu tine.

— De ce nu?

Înainte să continuăm discuţia auzim un zgomot în tufişuri, urmat de un sunet *clop-clop*. Îmi şi imaginez bandiţii pe cai. Simon continuă să înainteze.

— Simon, întoarce-te.

— Acum, acum. Se apleacă şi nu mai pot să îl văd. După care îl aud cum strigă.

— Hei, tu. Aşteaptă... Hei, aşteaptă!

Se întoarce alunecând pe cărare, strigând:

— Olivia, pleacă de acolo...

Cade peste mine atât de tare încât mă doboară. În timp ce zac în noroi, mintea mea se desprinde de trup. Ciudat, sunt atât de lucidă şi totuşi atât de calmă. Simţurile mele par să se fi ascuţit. Îmi examinez umflătura de pe tibie, vânătaia de pe rotulă. Nici o durere. Nici o durere! Ştiu fără nici o îndoială sau teamă că acesta e semnul clar că moartea e aproape. Am citit asta în nişte cărţi despre cum se moare, că *într-un fel* ştii, deşi nu poţi explica de ce. Momentul se încetineşte. Asta e secunda aceea pe care oamenii care mor o trăiesc, deşi sunt surprinsă de cât de lungă e această secundă. Se pare că am o cantitate infinită de timp în care să mă gândesc la tot ce a fost important în viaţa mea – râsete, o bucurie neanticipată. Simon... chiar şi Simon. Şi da, dragoste, iertare, o pace interioară vindecătoare, ştiind că nu las în urmă nişte fisuri sau mari regrete. Râd: slavă Domnului că port lenjerie curată, deşi cui i-ar păsa de chestia asta aici în China? Slavă Domnului că Simon e aici cu mine, că nu sunt singură în momentul acesta groaznic dar totuşi minunat. Slavă Domnului că va fi lângă mine mai încolo –

asta dacă există într-adevăr Rai sau Lumea lui Yin, sau orice altceva. Şi dacă există acel ceva, ce-ar fi dacă... dacă Elza ar fi acolo? Oare Simon o să zboare în braţele acelea angelice? Gândurile mele nu mai sunt atât de lucide sau de liniştitoare, secundele încep să treacă în ritmul lor normal, iar eu sar în picioare spunând: La dracu cu rahatul ăsta!

Acesta e momentul în care aşa-zişii noştri asasini apar: o vacă şi viţelul ei, atât de speriaţi de zbieretul meu încât alunecă pe noroi.

— Ce s-a întâmplat? întreabă Simon.

Vaca mă întâmpină cu un muuu lung. Dacă autoumilinţa ar fi mortală, cred că de asta aş fi putut muri. Toată această experienţă spirituală nu este decât o farsă pe seama mea. Şi nici măcar nu pot să râd la ea. Atât de stupid mă simt. Nu pot să mai am încredere în propriile mele percepţii, în propria mea judecată. Ştiu cum trebuie să se simtă schizofrenicii, încercând să facă ordine în haos, inventând o logică după care să poată lega nişte teorii care altfel n-ar avea nici un sens.

Vaca şi cu viţelul ei o iau la fugă. Dar de îndată ce ne reluăm drumul pe cărare, apare un tânăr cu un băţ în mână. Poartă un pulover gri peste o cămaşă albă, nişte blugi noi şi adidaşi albi curaţi.

— Probabil că e paznicul turmei, spune Simon.

Sunt precaută în a mai face afirmaţii de acum.

— Ar putea fi foarte bine un tâlhar, spun totuşi.

Ne dăm la o parte ca să îi facem loc să treacă. Dar când ajunge în faţa noastră se opreşte. Mă aştep să ne întrebe ceva dar el nu spune nimic. Are o atitudine amabilă, cu nişte ochi curioşi, aproape critici.

— *Ni hao*, strigă Simon, chiar dacă tipul se află chiar în faţa noastră.

Tânărul rămâne tăcut şi ne măsoară cu privirea. Încep să mormăi în chineză:

— Acelea sunt vacile tale? M-au speriat de moarte. Poate că m-ai auzit ţipând... eu şi cu soţul meu suntem americani, din San Francisco. Ai auzit de locul acesta? Da? Nu?... Bine, suntem în vizită la mătuşa surorii mele în Changmian. Li Binbin.

Nici un răspuns.

— O cunoşti? De fapt, e moartă. Ieri a murit, înainte să o putem cunoaşte, mare păcat. Aşa că acum trebuie să facem...

Sunt atât de agitată încât nu-mi vine în cap cuvântul în chineză pentru înmormântare aşa că spun.

— Trebuie să dăm o petrecere în cinstea ei, o petrecere tristă.

Râd nervos, ruşinată de chineza pe care o vorbesc, cu accent american.

Se uită drept în ochii mei şi îi spun în minte: Bine, ticălosule, dacă vrei să continuăm cu jocul ăsta, o să mă holbez şi eu. Dar după zece secunde îmi las privirea în jos.

— Ce e cu tipul ăsta? întreabă Simon.

Ridic din umeri. Crescătorul de vaci nu seamănă cu nici unul dintre oamenii pe care i-am văzut în Changmian, cei cu mâini bătătorite şi cu părul ciopârţit în casă. E aranjat, cu unghiile curate. Şi pare arogant de inteligent. În San Francisco, ar putea semăna cu un student la doctorat, lector universitar, poet depresiv. Aici e crescător de vaci, care nu e de acord cu noi din motive pe care nu pot să mi le imaginez. Şi din cauza asta vreau să îl impresionez, să îl fac să zâmbească, să mă asigur că nu sunt atât de ridicolă precum mă simt.

— Mergem la o plimbare, continui în mandarină. Studiem împrejurimile. E frumos aici. Vrem să vedem ce se găseşte între munţii aceia – şi arăt către arcadă, în caz că nu a înţeles.

Se uită în sus după care se uită la noi încruntat. Simon îi zâmbeşte, după care îmi spune.

— E clar că nu înţelege ce spui. Hai să mergem.

Insist şi îl întreb pe tânăr.

— E ok? Trebuie să cerem voie cuiva? Poţi să ne dai vreun sfat?

Mă întreb cum se simte cineva care este deştept dar nu are altă perspectivă decât să meargă pe o păşune din Changmian. Poate că ne invidiază.

Ca şi cum mi-ar fi auzit gândurile, zâmbeşte superior şi spune într-o engleză impecabilă:

— Dobitocilor!

Apoi se întoarce şi continuă să coboare pe cărare. Timp de câteva secunde suntem prea şocaţi ca să spunem ceva.

Simon începe să meargă.

— Ciudată chestie. Ce i-ai spus?

— Nu i-am spus nimic!

— Nu te acuz că i-ai fi spus ceva greşit. Dar ce i-ai spus?

— I-am spus că mergem să ne plimbăm şi l-am întrebat dacă trebuie să cerem voie ca să mergem pe aici, ok?

Ne căţărăm din nou pe deal, de data asta fără să ne mai ţinem de mâini. Cele două întâlniri ciudate, mai întâi cu copiii şi apoi cu crescătorul de vaci au pus capăt oricărui fel de plimbare romantică. Încerc să nu mă mai gândesc la ele dar pentru că nu reuşesc să înţeleg mă îngrijorez. Trebuie să fie un semn. E clar ca miroase a ceva în neregulă, duce către ceva putrezit, mort, descompus.

Simon îmi pune mâna pe spate.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic. Şi totuşi aş vrea să îi spun, să sperăm sau să ne fie teamă împreună. Mă opresc din mers.

— Ştiu că o să sune prostesc dar chiar mă întrebam dacă toate lucrurile astea nu sunt un fel de semne prevestitoare.

— Ce lucruri?

— Copiii care ne-au spus să nu mergem acolo.

— Au spus că ei nu pot să meargă. E o diferenţă.

— Şi tipul acesta. Cu râjnetul lui diabolic de parcă ar şti că nu trebuie să mergem în valea următoare, doar că nu vrea să ne spună asta.

— Râjnetul lui nu a fost diabolic. A fost doar un râs. Ai început să te porţi ca Kuan, legând două coincidenţe ca să faci o superstiţie.

Explodez.

— Tu m-ai întrebat la ce mă gândesc şi ţi-am spus. Nu trebuie să mă contrazici de fiecare dată şi să râzi de mine!

— Stai, stai un pic. Îmi pare rău... încercam să te liniştesc. Vrei să ne întoarcem? Îţi este chiar atât de frică?

— Doamne! Urăsc când spui chestia asta!

— Ce? Ce-am mai făcut acum?

— *Atât de frică...* Nu spui chestia asta decât despre femei şi despre căţei, atât de superior!

— Nu am spus-o în sensul acesta.

— Niciodată nu spui despre bărbaţi că le e frică.

— Bine, bine. Sunt vinovat. Nu ţi-e frică... eşti isterică! Cum sună asta? Hai, Olivia, relaxează-te. Ce se întâmplă?

— Sunt doar... ei bine, îngrijorată. Sunt îngrijorată că nu avem voie să mergem pe aici şi nu vreau să creadă lumea că suntem americanii ăia care cred că pot face ce vor ei.

Mă ia în braţe.

— Să îţi spun ceva. Suntem aproape de vârf. Ne uităm repede, după care ne întoarcem. Dacă vedem pe cineva ne cerem scuze şi plecăm. Desigur, dacă nu îţi este extrem de frică, sau, în fine, dacă nu eşti prea îngrijorată...

— Te potoleşti? îl împing într-o parte. Bine. Ia-o înainte. Te prind din urmă.

Dă din umeri după care urcă pe drum cu paşi mari. Mai stau pe loc o clipă, încercând să îmi conving mintea să nu spună ce gândeşte. Dar sunt iritată că Simon nu poate să simtă ce îmi doresc. Nu ar fi trebuit să îi spun nimic, să sune ca o comandă astfel încât eu par acum scorpia zilei iar el tipul de treabă.

Când ajung în vârf, el e deja la a doua arcadă, care este aproape identică cu prima, în afară de faptul că pare mai bătrână, sau poate doar mai bătătorită. O parte din zid este găurită ca şi cum nu s-ar fi întâmplat de-a lungul timpului, ci deodată, sub forţa unui tun sau a unui berbec.

— Olivia, strigă Simon de pe partea cealaltă, vino încoace, nu o să-ţi vină să crezi!

Mă grăbesc înspre el şi când ies de sub arcadă şi mă uit în jos, văd un peisaj care mă uimeşte şi mă sperie în acelaşi timp, un loc de basm pe care l-am văzut în coşmaruri. Este total diferit de valea lină, scăldată de soare pe care tocmai am trecut-o. E o râpă adâncă şi îngustă, marginită de pereţi abrupţi, la fel de văluroasă ca un pat nefăcut, o pătură scămoşată de muşchi cu petice de lumină şi colţuri umbrite, nuanţele palide ale unei înserări permanente.

Ochii lui Simon strălucesc de încântare.

— Nu e minunat?

Din loc în loc răsar grămezi de bolovani, de înălţimea unor oameni. Arată ca nişte monumente, o armată de soldaţi împietriţi. Sau poate că asta e versiunea chinezească a nevestei lui Lot, stâlpi ai slăbiciunii umane, rămăşiţele fosilizate ale celor care au pătruns în acest loc interzis şi au îndrăznit să se uite înapoi.

Simon subliniază.

— Uită-te la peşterile alea! Sunt cu sutele!

De-a lungul pereţilor, de la baza râpei până sus în vârf, sunt crăpături şi fisuri, ca nişte urme

de vărsat, adevărate peşteri. Arată ca nişte rafturi sau depozite ale unei imense morgi preistorice.

— E incredibil! exclamă Simon. Ştiu că se gândeşte la peştera lui Kuan. Urmăreşte un fel de dâră, ce nu se poate numi drum, cu pietre care cedează sub greutatea lui.

— Simon, sunt obosită, încep să îmi cedeze picioarele.

— Aşteaptă-mă aici. Mă uit prin jur câteva minute după care ne întoarcem împreună, ok?

— Nu mai mult de cinci minute, strig eu. Şi nu intra în nici o peşteră.

Se caţără pe drum. Ce îl face să fie atât de atras de pericol? Probabil că una dintre diferenţele biologice între bărbaţi şi femei. Creierul femeii foloseşte nişte funcţii cu mult mai înalte şi mai evoluate, care sunt responsabile pentru sensibilitatea lor, pentru capacitatea de îngrijorare, în timp ce bărbaţii se bazează pe funcţii mai primitive. Vezi piatra, urmăreşte. Pericol, adulmecă, du-te şi caută. Fumat ţigară după. Mă enervează nepăsarea lui Simon. Şi totuşi trebuie să recunosc că mi se pare seducătoare ignorarea copilărească a pericolului, căutarea distracţiei fără să conteze consecinţele. Mă gândesc la genul de bărbat care mi se pare sexi: sunt întotdeauna cei care urcă pe Himalaya, care vâslesc pe râurile invadate de aligatori. Nu e ca şi cum i-aş considera curajoşi. Sunt neglijenţi, imprevizibili, nu poţi pune bază pe ei. Dar la fel ca valurile înşelătoare sau ca stelele căzătoare, ei dau farmec unei vieţi care altfel ar fi fost plictisitor de monotonă, precum zilele care trec una după alta.

Mă uit la ceas. Au trecut deja cinci minute. După care se fac zece, cincisprezece, douăzeci. Unde naiba e Simon? Ultima dată când l-am văzut îşi făcea loc printr-o grămadă de movile, sau în fine ce sunt chestiile alea. S-a pierdut în spatele

unui tufiş şi după aceea n-am mai putut să-l văd. O picătură de ploaie îmi cade pe obraz. O alta se izbeşte de hanorac. Intr-un minut începe să toarne.

— Simon, încep să strig. Simon!

Mă aştept să aud ecoul vocii mele dar este absorbită de zgomotul ploii. Mă adăpostesc sub arcadă. Ploaia cade atât de multă şi de repede încât seamănă cu o perdea. Aerul miroase a metal, a minerale spălate de pe pietre. Culmile şi dealurile se întunecă dar strălucesc. Ploaia curge şi face mici râuleţe care cară după ele pietre. Inundaţie, dacă e inundaţie? Il blestem pe Simon pentru că mă face să mă îngrijorez din cauza lui. Dar într-un minut grija se transformă în panică. Trebuie să părăsesc adăpostul şi să îl caut. Îmi trag gluga de la hanorac pe cap şi păşesc în ploaia torenţială, coborând panta.

Mă bazez pe un curaj altruist care să aibă grijă de mine şi să mă ghideze în direcţia cea bună. Totuşi de îndată ce mă îndrept către râpa întunecată, începe să mi se facă frică, să îmi paralizeze picioarele. Gâtul mi se înţepeneşte şi strig cu voce tare:

— Te rog Doamne sau Buddha, oricine mă ascultă. Fă-l să se întoarcă chiar acum. Nu pot să mai suport. Fă-l să se întoarcă şi promit...

Faţa lui Simon apare deodată. Părul, hanoracul, blugii sunt uzi fleaşcă, dar uite-l, gâfâind ca un căţel care mai vrea să se joace. Momentul meu de recunoştinţă se transformă în mânie.

Fugim către arcadă. Simon îşi scoate hanoracul şi îi scutură mânecile lăsând să curgă un mic râu.

— Şi acum ce facem? bombăn eu.

— Ne ţinem de cald unul altuia.

Îi clănţăne dinţii. Se sprijină de peretele tunelului şi mă trage către el, spatele meu lipit de pieptul lui, cu braţele înconjurate în jurul meu. Mâinile îi sunt îngheţate.

— Hai, relaxează-te. Mă scutură încet. E mai bine acum.

Incerc să îmi aduc aminte cum am făcut dragoste de dimineaţă, acea fericire neaşteptată, izvorul de emoţii pe care le-am simţit amândoi. Dar în tot corpul meu, muşchii se încordează şi se strâng – fălcile, pieptul, fruntea. Mă simt împresurată, constrânsă. Mă tot întreb, cum să mă relaxez? Cum pot să uit tot ce s-a întâmplat? Am nevoie de încredere deplină ca să pot face asta.

După care un alt gând îmi trece prin cap: oare Simon s-a culcat cu altă femeie de când ne-am despărţit? Bineînţeles că da! Bărbaţii nu pot rezista fără sex mai mult de câteva zile. Acum ceva vreme – cu mai mulţi ani în urmă – am găsit un chestionar dintr-o revistă „Viaţa sexuală ascunsă a iubitului tău", sau în fine ceva stupid de genul ăsta. Ii citesc lui Simon prima întrebare cu voce tare: „Cât de des se masturbează iubitul tău?" Şi selectăm mintal răspunsul „niciodată sau uneori", moment în care Simon răspunde:

— De trei sau patru ori pe săptămână. Depinde.

— Depinde? am bâiguit. De ce? Dacă e vremea însorită?

— De plictiseală sau de orice altceva. Şi eu m-am gândit, de două ori cu mine e *plictisitor*?

Iar acum mă întreb. De câte femei s-a mai plictisit de când ne-am despărţit?

Simon îmi masează gâtul.

— Doamne, eşti atât de încordată aici. Simţi?

— Simon, dimineaţa asta...

— Hmmm, a fost chiar drăguţ.

— Dar nu crezi că ar fi trebuit să folosim un prezervativ? Sper să răspundă: pentru ce? Ştii că nu se întâmplă nimic doar. Dar în loc de asta îşi ţine respiraţia. Degetele lui se opresc din masaj. După care mă mângâie pe braţ.

— Hmm. Daa. Cred că am uitat.

Ochii îmi înţepenesc. Încerc să respir calm. O să îl întreb. Orice ar răspunde pot să suport. Şi în afară de asta nu sunt nici eu o sfântă. M-am culcat cu directorul ăla obscur de marketing, Rick – sau în fine am încercat, pentru că prezervativul de pe noptieră nici măcar nu a fost necesar. „Boxerul cel mare", cum îşi numea partenerul meu penisul fleşcăit, a intrat în grevă, lucru care nu se mai întâmplase niciodată până atunci după cum m-a asigurat, niciodată. Şi bineînţeles că m-am simţit frustrată sexual mai ales după ce simulasem prin priviri şi tremurături că sunt stârnită.

Gura lui Simon este aproape de urechea mea. Respiraţia lui îmi aduce aminte de sunetele grăbite ale mării pe care le poţi auzi într-un nautilus, o amintire prinsă pentru totdeauna într-o spirală.

— Simon, în legătură cu prezervativul, vrei să spui că te-ai culcat şi cu altcineva?

Respiraţia i se opreşte. Îşi ridică capul de lângă ureche.

— Păi... păi dacă am făcut-o nu mai îmi aduc aminte. Mă strânge în braţe. Oricum ele nu contează, doar tu. Mă mângâie pe păr.

— Ele? Câte înseamnă *ele*?

— Uuh... la naiba, nu ştiu.

— Zece? Douăsprezece?

Râde:

— Hai, mai lasă-mă-n pace.

— Trei, patru?

Nu spune nimic. Nici eu nu spun nimic. Expiră şi îşi schimbă încet poziţia.

— Ceva de genul ăsta.

— Adică trei sau patru?

— Olivia, hai să nu mai vorbim despre asta. Nu o să facă decât să te supere.

Mă trag de lângă el.

— Sunt deja supărată. Te-ai culcat cu patru femei şi nici măcar nu te-ai deranjat să foloseşti un prezervativ în dimineaţa asta!

Mă duc în partea cealaltă a tunelului şi îl fixez cu privirea mea acuzatoare.

— Au fost trei. Şi am avut grijă. Nu am luat nimic. Am folosit prezervativ de fiecare dată.

— De *fiecare* dată! Cutii şi cutii de prezervative! Ce drăguţ din partea ta să te gândeşti la mine.

— Haide, Olivia. Încetează.

— Cine erau? O cunosc pe vreuna? Spune-mi. Şi după aceea mă gândesc la o femeie pe care o disprețuiesc, Verona, o directoare de artă independentă pe care am angajat-o anul trecut pentru un proiect. Totul la ea era fals, numele, genele, unghiile, sânii. I-am spus odată lui Simon că sânii ei erau prea simetrici ca să fie adevăraţi. A râs la mine şi a spus:

— Dar să ştii că la pipăit par adevăraţi.

Şi când l-am întrebat de unde ştia chestia asta, mi-a zis că de fiecare dată când se uitau la schiţe împreună, se lăsa pe umerii lui şi îşi apăsa sânii de spatele lui.

— Şi de ce nu ai spus nimic, l-am întrebat? Mi-a răspuns că n-ar fi făcut decât să atragă atenția asupra faptului că ea flirta, aşa că mai bine a ignorat-o, având în vedere că oricum n-avea de gând să facă nimic în direcţia aceea.

— A fost Verona una dintre ele? Îmi țin braţele încrucişate în încercarea de a mă opri din tremurat. Deschide gura să zică ceva după care o închide resemnat.

— Ai făcut-o, nu-i aşa? I-ai tras-o târfei ăleia.

— Eu nu spun chestia asta, tu o spui.

Simt că înnebunesc.

— Deci spune-mi, erau adevăraţi? Erau plăcuţi la pipăit?

— Hai, Olivia, renunţă. De ce dracu e aşa important pentru tine? Nu ar trebui să însemne nimic!

— Înseamnă că nu ai intenţionat niciodată să te împaci cu mine! Înseamnă că nu pot să am încredere în tine! Nu am putut niciodată să am încredere în tine. Sunt furioasă, simt că mă înec dar vreau să îl trag şi pe el după mine. Nu am fost niciodată importantă pentru tine! Doar m-am păcălit crezând asta. Iar Kuan te-a păcălit cu trucurile ei cu fantome, la întrunirea aceea. Da, îţi mai aduci aminte? Ce a spus Elza? Trebuia să o uiţi, să îţi continui viaţa. Şi mai ştii ceva? Kuan a inventat toată chestia aia. A minţit! Eu i-am spus să facă asta.

Simon începe să râdă.

— Olivia, te porţi nebuneşte. Tu chiar crezi că eu am *înghiţit* prostia aia spirituală? Credeam că doar vrem să îi facem pe plac lui Kuan.

Izbucnesc în hohote de plâns.

— Hai să râdem în hohote... numai că nu a fost o glumă, Simon, ea era acolo! Jur că era, am văzut-o eu. Şi ştii ce spunea? Să o uiţi? Nici pe departe! Te implora să mă uiţi pe mine. A spus să aştepţi...

Simon îşi pune mâinile după ceafă.

— Tu chiar nu vrei să renunţi, nu-i aşa?

— *Eu* să nu renunţ?! Tu nu ai renunţat niciodată la *ea*!

Simon îşi micşorează ochii.

— Vrei să ştii care e adevărata problemă? O foloseşti pe Elza ca ţap ispăşitor pentru toată nesiguranţa ta. Ai făcut-o mai importantă în viaţa ta decât a fost vreodată pentru mine. Nici măcar nu ai cunoscut-o dar ţi-ai proiectat fiecare îndoială legată de tine asupra ei ...

Îmi pun mâinile peste faţă. Şi în timp ce continuă să arunce în mine cu tot rahatul acesta pseudoanalitic, îmi scotocesc creierul pentru o altă armă, glonţul fatal, final pe care să îl lansez în inimă. Şi atunci îmi aduc aminte de nişte scrisori

pe care le-am citit în secret, pe care Elza i le trimisese lui Simon, cu numele lor de alint, promisiunile lor copilăreşti. Mă întorc către el.

— Crezi că sunt nebună? Poate că sunt pentru că pot să o văd chiar acum! Da, Elza! Stă chiar în faţa ta şi tocmai a spus „Iepuraş, ce vrei să spui cu nu am fost importantă?" Faţa lui Simon înţepeneşte. „Trebuia să mă aştepţi, trebuia să plantăm copacii ăia împreună, unul pentru fiecare an."

Simon încearcă să îmi acopere gura cu mâna. Mă dau în spate.

— Nu înţelegi? Ea e aici! E în mintea ta! E în inima ta! E întotdeauna aici, chiar şi în locul ăsta nenorocit, cu prevestirile ei nenorocite, spunându-ne că suntem blestemaţi, Simon, suntem blestemaţi!

În sfârşit Simon are o privire îndurerată pe faţă pe care nu am mai văzut-o până acum. Mă sperie. Tremură. Picături îi curg pe faţă – sunt ploaie sau lacrimi?

— De ce îmi faci asta? urlă către mine.

Mă întorc şi fug de sub arcadă, afară, în ploaie. Fug de-a lungul văii, gâfâind, cu inima aproape explodând. Până să ajung acasă la Mam' Mare, ploaia se opreşte. Traversez curtea, şi Kuan îmi aruncă una din privirile ei atotştiutoare.

— Libby-ah, Libby-ah, de ce plângi?

20

Valea statuilor

Simon nu s-a întors încă. Mă uit la ceas. A trecut o oră. Îmi închipui că stă de unul singur. Foarte bine, să îi îngheţe fundul afară. Nu e încă prânzul. Scot o revistă şi mă bag în pat. Călătoria noastră în China este acum un dezastru total. Simon va trebui să plece. Aşa pare cel mai logic. Oricum, nu vorbeşte deloc chineză. Şi acesta e satul lui Kuan, iar ea e sora *mea*. Şi în ceea ce priveşte articolul pentru revistă, de-acum încolo va trebui să îmi iau notiţe ca să pot încropi ceva.

Kuan strigă că e timpul pentru masă. Îmi pregătesc răspunsurile în minte ca să pot face faţă inchiziţiei chineze. „Simon unde?“ o să mă întrebe. „Ai-ia, de ce certaţi voi prea mult?“ Kuan e în camera principală, punând un castron aburind pe masă.

— Vezi? Tofu, spic de copac, murături verde. Vrei poză?

Nu am chef nici să mănânc, nici să fac poze. Du Lili se năpusteşte în cameră cu o oală cu orez şi trei castroane. Începem să mâncăm sau mai bine zis ele încep, cu o privire curioasă, critică.

— Mai întâi, nu suficient de sărată, se plânge Kuan, acum prea. Să fie oare un fel de aluzie ascunsă în legătură cu Simon şi cu mine? După câteva minute îmi spune:

— Dimineaţa devreme soare mare, acum uite, ploaia s-a întors.

Oare face o analogie la cearta mea cu Simon? Dar pe tot parcursul cinei, ea şi cu Du Lili nu menţionează măcar o dată numele lui. În schimb, comentează energic oamenii din sat, treizeci de ani de boli şi căsătorii, tragedii neaşteptate şi finaluri amuzante, nimic care să mă intereseze. Urechea mea stă ciulită către uşă, aşteptând semnalul întoarcerii lui Simon. Doar că nu aud decât zgomotul fără rost al picăturilor de ploaie.

După masă, Kuan îmi spune că ea şi cu Du Lili se duc la primărie să o viziteze pe Mam' Mare. Dacă vreau să vin? Mi-l imaginez pe Simon venind acasă şi căutându-mă, îngrijorat, poate chiar frenetic. La naiba, asta aş face eu, nu el.

— Cred că o să stau aici, îi spun lui Kuan. Trebuie să îmi aranjez aparatul şi să fac nişte notiţe pe ce am pozat până acum.

— Ok. Asta faci mai târziu, acum fă vizită lui Mam' Mare. Ultima şansă. Mâine facem înmormântare.

Când sunt în sfârşit singură, caut prin bagaje printre aparate, după nişte cremă. La dracu cu vremea asta! E atât de umed şi frig încât chiar şi cu patru straturi de haine, pielea mea e umedă şi lipicioasă, iar picioarele îmi sunt practic îngheţate. De ce am lăsat mândria să fie mai importantă decât hainele călduroase?

Înainte să plecăm spre China, am discutat cu Simon despre ce o să luăm cu noi. Am împachetat o valiză mare, un rucsac şi geanta pentru aparat. Simon a spus că are două genţi tractabile, după care m-a ameninţat:

— Şi să ştii că nu o să îţi car eu toate porcăriile.

— Cine te-a rugat, i-am strigat înapoi.

— Tu nu rogi niciodată, dar te *aştepţi să* se întâmple asta, mi-a răspuns imediat.

După replica asta am hotărât că nu o să-l las să mă ajute nici dacă o să *insiste.* Ca un pionier cu o turmă de boi decedaţi şi un deşert de traversat înainte, m-am uitat lung la inventarul de călătorie. Eram hotărâtă să îmi reduc bagajul la limita strictului necesar: o valiză pe role şi geanta pentru aparat. Am dat la o parte tot ce nu era absolut esenţial: CD player-ul şi CD-urile, crema exfoliantă, tonifiantul pentru piele, crema de întinerire, balsamul şi uscătorul de păr, două perechi de pantaloni şi bluzele lor, jumătate din stocul de lenjerie şi şosete, câteva romane pe care voiam să le citesc de vreo zece ani, o pungă cu prune uscate, două din cele trei suluri de hârtie igienică, o pereche de bocanci căptuşiţi cu blană, şi, cea mai importantă dintre toate, un polar grena. Hotărându-mă ce-ar trebui să intre în spaţiul meu limitat, am mizat pe un climat tropical, am sperat pentru o noapte că o să fie ca la opera chinezească şi nici măcar nu mi-am pus problema că nu o să avem curent electric.

Aşa că, printre lucrurile pe care le-am luat cu mine şi pe care sunt enervată că le am aici sunt două corsete de mătase, două perechi de pantaloni de in, un fier de călcat, o pereche de sandale, un costum de baie, şi o jachetă sport fosforescentă. Singura operă la care o să port toate astea o să fie telenovela pe care o s-o joc în această curte. Cel puţin am o haină rezistentă la apă. Mică consolarea, mare regretul. Tânjesc după polarul ăla aşa cum visează un om în derivă în mijlocul mării la apă de băut. Căldură – aş da orice pentru asta! La dracu cu vremea asta! La dracu cu Simon care a fost atât de drăguţ şi fierbinte în propriul lui polar ...

Polarul lui e acum ud leoarcă şi inutil. Chiar înainte să plec de acolo tremura, de mânie, am crezut la momentul acela. Acum mă întreb. Ooo doamne! Care sunt primele semne ale hipotermiei?

O amintire vagă cu frig şi furie îmi trece prin cap. Când s-a întâmplat asta, acum cinci sau şase ani?

Făceam poze într-o sală de urgenţă, stocul de poze dramatice pentru raportul anual al spitalului. Paramedicii au adus o targă pe care era o femeie îmbrăcată sărăcăcios şi care puţea a urină. Nu vorbea coerent şi se plângea că ardea toată şi că a trebuit să îşi dea jos haina de nurcă. Am presupus că era beată sau drogată. După care a început să aibă convulsii. „Defibrilator!" a strigat cineva. Am întrebat-o mai târziu pe una dintre asistente ce ar trebui să pun ca titlu – Infarct? Alcoolism? – „Scrie că a murit de Ianuarie", a răspuns asistenta mânioasă. Şi pentru că nu înţelegeam mi-a explicat: „E Ianuarie. E frig. A murit de hipotermie, ca şi alţi şase oameni vagabonzi luna asta".

Asta nu o să i se întâmple lui Simon. El e sănătos. E întotdeauna atât de cald. El merge cu geamul lăsat la maşină când alţi oameni mor de frig, şi nici măcar nu întreabă. E cam nepăsător din punctul ăsta de vedere. Lasă oamenii să aştepte. Nici măcar nu se gândeşte că oamenii ăia ar putea să se îngrijoreze. O să ajungă în orice moment cu rânjetul ăle enervant pe faţă, iar eu o să mă enervez fără motiv.

După cinci minute în care am tot încercat să mă conving de ce îmi trecea prin cap, fug către primărie ca să o găsesc pe Kuan.

În tunelul celei de-a doua arcade, Kuan şi cu mine găsim hanoracul lui Simon mototolit pe jos ca un trup frânt. Încetează cu smiorcăiala, îmi tot spun. Dacă plângi, înseamnă că te aştepţi la ce e mai rău.

Stau pe marginea râpei şi mă uit în jos, căutând un punct mişcător. Mai multe scenarii îmi vin în minte. Simon, în delir, bântuind pe jumătate

gol prin râpă. Pietre care cad de pe dealuri. Tânărul, care nu e un crescător de vaci, ci un tâlhar modern şi care îi fură paşaportul lui Simon. Izbucnesc către Kuan:

— Ne-am întâlnit cu nişte copii, care au ţipat la noi. Şi după-asta un băiat cu nişte vaci care ne-a făcut dobitoci... eu eram din ce în ce mai încordată. Parcă înnebunisem, şi Simon... încerca să fie drăguţ, după care s-a înfuriat. Şi ce i-am spus, chiar nu credeam ce am spus.

Kuan ascultă, tristă. Nu spune nimic care să mă facă să mă simt mai bine. Nu răspunde cu un optimism fals de totul o să fie bine. Desface geanta pe care Du Lili a insistat să o luăm cu noi. Întinde izoprenul pe jos şi umflă salteaua, scoate aragazul de călătorie şi încă o canistră cu combustibil.

— Dacă Simon se întoarce la casa lui Mam' Mare, gândeşte ea cu voce tare în chineză, Du Lili va trimite pe cineva să ne anunţe. Dacă el vine în locul ăsta, tu o să fii aici ca să îi faci cald. Îşi deschide umbrela.

— Unde te duci?

— Să arunc o privire prin jur, doar atât.

— Şi dacă te pierzi?

— *Meiyou wenti*, nu-ţi face griji, îmi spune. Asta e casa copilăriei mele. Fiecare piatră, fiecare întorsătură şi urcuş al dealurilor. Le ştiu ca pe nişte prieteni vechi. Păşeşte afară în burniţă.

O strig ca să o întreb.

— Cât timp o să fii plecată?

— Nu mult, poate o oră, nu mai mult.

Mă uit la ceas. E aproape patru şi jumătate. La cinci şi treizeci vine jumătatea de oră de aur, dar acum înserarea mă sperie. Până la şase o să fie prea întuneric ca să mai mergem.

După ce pleacă, mă îndrept către cele două deschizături ale arcadei. Mă uit pe o parte, nimic, repet figura pe partea cealaltă, tot nimic. Nu o să

mori, Simon. Rahat fatalist. Mă gândesc la oameni care au bătut soarta. Schiorul pierdut în Valea Indiană care a săpat o peşteră de zăpadă şi a fost salvat trei zile mai târziu. Şi exploratorul acela care a fost prins pe o banchiză de gheaţă – John Muir – care a făcut sărituri marinăreşti toată noaptea ca să nu îngheţe. Şi mai e şi povestea lui Jack London, despre un om prins de viscol care a reuşit să facă focul cu nuiele umede. După care îmi aduc aminte şi sfârşitul: o grămadă de zăpadă se prăbuşeşte peste foc şi distruge orice speranţă. Apoi alte sfârşituri îmi trec prin minte: snow-boardul care s-a izbit de un trunchi de copac şi a fost găsit a doua zi. Vânătorul care s-a aşezat să se odihnească la graniţa italiano-austriacă şi nu a fost descoperit decât peste o mie de ani.

Încerc să meditez cu palmele întinse înainte, cu mintea deschisă. Dar nu pot să mă gândesc decât la cât de reci îmi sunt degetele. Oare la fel de frig îi e şi lui Simon?

Îmi imaginez că sunt în locul lui, stând sub aceeaşi arcadă, supraîncălzită în urma discuţiei noastre, cu muşchii încordaţi, dorindu-mi să mă avânt în orice direcţie periculoasă. Am mai văzut asta întâmplându-se. Când a auzit că prietenul nostru Eric a fost omorât în Vietnam, a plecat să bântuie de unul singur şi a terminat rătăcindu-se în desişurile de eucalipt din Presidio. Acelaşi lucru s-a întâmplat când am vizitat prietenii unor prieteni la ţară, şi unul dintre bărbaţi a început să facă glume rasiste. Simon s-a ridicat în picioare şi i-a zis tipului că avea capul plin de tâmpenii. La momentul acela am fost nervoasă că a făcut o scenă şi m-a lăsat pe mine să suport consecinţele. Acum că îmi aduc aminte de acest moment, simt că sunt mândră de el.

Ploaia s-a oprit. Acelaşi lucru trebuie să îl vadă şi el.

— Hei, mi-l imaginez spunând, hai să văd ce e cu pietrele alea din nou.

Merg pe marginea râpei şi mă uit în jos. Lui nu i s-ar strânge inima cum mi se strânge mie. El nu ar vedea o sută de feluri în care să îţi spargi capul. Ar porni pe cărare în jos. Aşa fac şi eu. Oare Simon a luat-o pe aici? La mijlocul drumului, mă uit în jos şi apoi de jur împrejur. Nu e nici un alt drum doar dacă nu s-a aruncat în râpă şi a căzut şaptezeci de metri în jos. Simon nu este sinucigaş, îmi spun. Şi de altfel cei care urmează să se sinucidă vorbesc despre asta înainte să o facă. După care îmi aduc aminte o poveste pe care am citit-o în *Chronicle* despre un om care şi-a parcat Range Rover-ul nou nouţ pe Golden Gate Bridge în timpul orelor de vârf, după care s-a aruncat de pe balustradă. Prietenii lui şi-au exprimat şocul şi neîncrederea: „Ne-am întâlnit la club săptămâna trecută", spunea cineva. „Mi-a zis că are două mii de acţiuni pe bursa Intel pe care le cumpărase cu doişpe şi acum se vindeau cu şaptezeci şi opt. Vorbea despre *viitor*"

Când ajung pe fundul râpei mă uit în sus să văd cam cât timp mai e lumină. Văd nişte păsări întunecate care plutesc ca muştele; se prăbuşesc brusc după care se ridică din nou în înălţimi. Scot nişte zgomote stridente, înalte, sunetele unor creaturi speriate. Lilieci – asta sunt! Probabil că au scăpat dintr-o peşteră, acum înainte de înserat, ora perfectă pentru o vânătoare de insecte. Am văzut lilieci o dată în Mexico – *mariposas*, îi numeau chelnerii, adică fluturi, asta ca să nu îi sperie pe turişti. Nu îmi era frică de ei şi nici acum nu-mi e. Sunt mesageri ai speranţei, la fel de bine-veniţi ca şi porumbelul care i-a adus o nuieluşă înfrunzită lui Noe. Salvarea e pe aproape. Simon la fel. Poate că liliecii s-au năpustit afară pentru că Simon a intrat în culcuşul lor şi le-a deranjat amorţeala cu capul în jos.

Urmăresc drumul întortocheat, inegal, încercând să văd de unde vin liliecii, unde se întorc. Îmi alunecă piciorul şi îmi scrântesc glezna. Şchioapăt până la o piatră şi mă aşez pe ea. – Simon!

Mă aştept ca strigătul meu să sune ca într-un amfiteatru. Dar sunetul rămâne blocat în râpa găunoasă.

Măcar nu mai îmi e frig. Aici aproape că nu suflă vântul. Aerul este greu, aproape apăsător. Ciudat. Nu se presupune că aerul ar trebui să sufle mai tare? Ce scria în broşura aia pe care am făcut-o împreună cu Simon despre Măsura J, cea legată de fenomenul de manhatanizare – efectul Bernoulli, cum pădurile de zgârie-nori creau tunele de vânt, pentru că, cu cât mai mic este spaţiul prin care trece aerul cu atât descreşte presiunea şi creşte viteza – sau creşte presiunea?

Mă uit la nori. Se destramă. Clar că acolo bate vântul. Şi cu cât mă uit mai mult cu atât pământul pare mai nesigur, precum fundul unui amestecător de salată. Şi acum culmile, copacii, bolovanii cresc din ce în ce mai mari, de zece ori mai mari decât acum zece minute. Mă ridic şi încep să merg din nou, de data asta mai cu grijă la cum calc. Deşi pământul pare drept, e ca şi cum aş urca pe o pantă înclinată. O forţă pare că mă împinge. Este oare acesta unul dintre locurile alea de pe pământ în care proprietăţile normale cum sunt gravitatea şi densitatea, volumul şi viteza au luat-o razna? Mă agăţ de marginile unei grămezi de piatră şi trag atât de tare încât sunt aproape sigură că o să îmi plesnească un vas de sânge de pe creier. După care încep să gâfâi. Stau pe o creastă. Dedesubt este un abrupt de douăzeci de picioare, ca şi cum pământul s-ar fi prăbuşit, creând o hazna gigantică. Întinzându-se către munţi e o zonă accidentată brodată cu toate lucrurile pe care le văzusem mai devreme – movile, monumente,

sau orice ar fi ele. Seamănă cu o pădure împietrită de copaci arşi şi o grădină subterană de stalagmite dintr-o fostă peşteră. Oare a căzut un meteorit aici? Valea Umbrelor şi a Morţii, asta este.

Urc până la una dintre formaţiuni şi o înconjur ca un câine, după care îi mai dau o dată roată ca să îmi dau seama despre ce e vorba. Orice ar fi, în mod cert nu a crescut în felul acesta în mod natural. Cineva a pus pietrele astea aşa deliberat – în nişte unghiuri care nu par echilibrate. De ce nu cad pietrele astea? Nişte bolovani mari se sprijină pe pietricele. Alte pietre stau aplecate pe nişte locuri de mărimea unei monede, ca şi cum ar fi bucăţele de fier atrase de un magnet. Ar putea fi luate drept artă modernă, sculpturi din lămpi şi cuiere, aşezate deliberat într-o combinaţie haotică. În vârful grămezii cea mai înaltă piatră seamănă cu o minge de bowling aruncată greşit, cu nişte găuri care seamănă a ochi şi gură, ca o persoană din picturile lui Edward Munch. Văd alte formaţiuni cu aceleaşi trăsături. Când au fost făcute? De către cine şi de ce? Nu mă mai mir că Simon a vrut să coboare aici. S-a întors să mai investigheze. Pe măsură ce înaintez, adunătura asta ciudată seamănă din ce în ce mai mult cu victimele din Pompei, Hiroshima, Apocalipsa. Sunt înconjurată de o armată de statui din calciu, trupuri de calciu ridicate din rămăşiţele calcifiate ale unor creaturi antice ale mării.

O putoare, un miros îmbâcsit îmi izbeşte nările şi simt cum intru în panică. Mă uit după semne de putrezire. Am mai simţit mirosul ăsta şi altădată. Dar unde? Când? Pare extrem de cunoscut, o versiune olfactivă de dejà-vu – dejă-senti. Sau poate că este instinctual, la fel ca animalele care ştiu că fumul înseamnă foc şi foc înseamnă pericol. Mirosul este blocat în creierul meu, o reminiscenţă emoţională a fricii şi tristeţii care strâng stomacul, fără să ştii motivele care au determinat-o.

Mă grăbesc înspre o altă grămadă de pietre. Dar mă lovesc cu umărul de o margine ascuţită şi ţip de durere în timp ce întreaga construcţie se prăbuşeşte. Mă holbez la grămada de pietriş. Oare opera cui tocmai am distrus-o? Am senzaţia ciudată că am rupt o vrajă şi că o să se metamorfozeze în curând începând să mărşăluiască. Unde e arcada? Acum mi se pare că sunt mai multe movile de pietre – oare s-au înmulţit? – şi trebuie să îmi găsesc drumul în labirintul acesta, cu picioarele care mă duc într-o singură direcţie, şi mintea care îmi spune că ar trebui să o iau în alta. Ce ar face Simon? De fiecare dată când nu eram sigură că pot să duc la bun sfârşit aşa ceva, el era vocea care mă încuraja, asigurându-mă că mai pot să merg încă jumătate de milă, că pot să urc şi dealul următor sau că pot să înot până la mal. Şi erau momente în trecut când îl credeam, şi eram recunoscătoare că şi el credea în mine.

Mi-l imaginez pe Simon grăbindu-mă acum. „Hai, hai, mişcă-ţi fundul, cercetaşule." Mă uit la peretele de piatră şi la arcadă ca să mă pot orienta. Dar nimic nu e diferit. Văd doar nişte umbre. După care îmi aduc aminte momentele în care mă înfuriam pe Simon pentru că îl ascultam şi dădeam greş din cauza asta.

Când am ţipat la el după ce am încercat să merg cu rolele şi am căzut în fund. Când am plâns pentru că rucsacul meu era prea greu.

Mă aşez pe pământ disperată, smiorcăindu-mă. La naiba, chem un taxi. Uite cât de ameţită sunt. Chiar cred că pot să ridic mâna şi să fac semn unui taxi ca să scap din ameţeala asta? Asta e tot ce am putut să scot din locul de urgenţă al resurselor mele interioare – disponibilitatea mea să plătesc un taxi? De ce nu o limuzină? Cred că îmi pierd minţile.

— Simon! Kuan!

Auzind panica din vocea mea, intru şi mai mult în panică. Încerc să merg mai repede dar corpul meu cade cu greutate, tras parcă de pământ. Mă lovesc de una dintre statui. O piatră se desprinde şi mă loveşte la umăr. Şi aşa deodată, toată teroarea pe care am acumulat-o în minte iese la suprafaţă şi încep să plâng ca un copil. Nu pot să merg. Nu pot să gândesc. Mă ghemuiesc la pământ. Sunt pierdută! Ei sunt pierduţi! Toţi trei suntem prinşi în locul acesta odios. O să murim aici, o să putrezim şi o să împietrim, devenind parte dintre statuile astea fără feţe. Nişte voci ascuţite îmi însoţesc plânsul. Peşterile intonează cântece de amărăciune, de regret.

Îmi acopăr urechile, închid ochii ca să fac să tacă toată nebunia lumii şi a minţii mele, pe amândouă. Poţi să le opreşti îmi spun. Mă străduiesc să mă conving de asta; îmi simt creierul tensionat de o coardă care se rupe şi mă lasă să zbor, liberă de corpul meu şi de temerile lui. Deci aşa se simt oamenii urmăriţi de psihoze, pur şi simplu se eliberează. Mă şi văd într-un film plictisitor suedez, cu reacţii lente la ironii dureros de evidente. Urlu ca o femeie nebună la cât de ridicol arăt, ce stupid trebuie să fie să mori într-un loc ca acesta. Şi Simon nu o să ştie niciodată cât de *nervoasă* am fost. Are dreptate. Sunt isterică!

O pereche de mâini mă apucă de umeri şi încep să ţip.

E Kuan, cu o faţă îngrijorată.

— Ce s-a întâmplat? Cu cine vorbeşti?

— Oo, Doamne, m-am rătăcit. Credeam că şi tu la fel – mormăi şi bombăn printre gâfâieli – adică suntem, suntem pierdute?

— Nu, nu, nu, spune ea.

Văd că are sub braţ o cutie de lemn. Arată ca un dulăpior vechi pentru argintărie.

— Ce e asta?

— O cutie. Cu mâna liberă, Kuan mă ajută să mă ridic în picioarele care nu mă ascultă.

— Ştiu că e o cutie.

— Pe aici.

Mă conduce de braţ. Nu spune nimic despre Simon. Este ciudat de solemnă şi neobişnuit de taciturnă. Şi de teamă că nu are veşti bune pentru mine, simt cum mi se strânge sufletul.

— Ai văzut...?

Mi-o taie dând din cap în semn că nu. Sunt mai întâi uşurată după care nemulţumită. Nici nu mai ştiu cum ar trebui să mă simt în momentul acesta. Ne facem drum printre statuile cele ciudate.

— De unde ai cutia aia?

— Am găsit-o

Sunt mai mult decât enervată.

— Serios? Credeam că ai cumpărat-o din Macy.

— Asta e cutia mea pe care ascuns acum mult timp. Deja spus ţie asta. Cutia asta totdeauna vrut să arăt la tine.

— Îmi pare rău. Sunt terminată. Ce e înăuntru?

— Mergem sus, deschidem şi vezi.

Mergem în tăcere. Pe măsură ce îmi trece teama, peisajul nu mai pare atât de ameninţător. Vântul mă izbeşte în faţă. Mai devreme transpiram şi acum începe să mi se facă frig. Drumul este în continuare întortocheat dar nu mai simt atracţia aceea gravitaţională. Mă îmbărbătez de una singură: Femeie, singurul lucru care e anapoda aici e mintea ta. Nu am trecut prin nimic mai periculos decât un atac de panică. Pietre, m-am speriat de pietre.

— Kuan, ce sunt chestiile astea?

Se opreşte şi se întoarce către mine.

— Ce chestii?

Îi arăt unul dintre stâlpi.

— Pietre, şi reîncepe să meargă.

— *Ştiu* că sunt pietre. Vreau să ştiu cum au ajuns aici, ce se presupune că sunt? Înseamnă ceva?

Se mai opreşte o dată, îşi aruncă privirea către defileu.

— Asta este secret.

Mi se ridică părul de pe spatele gâtului. Pun un accent nepăsător în voce.

— Haide Kuan. Chiar sunt pietre de mormânt? Traversăm un cimitir sau ceva de genul ăsta? Poţi să îmi spui.

Îşi deschide gura, aproape să îmi răspundă, dar o privire încăpăţânată îi apare pe faţă.

— Spun mai târziu. Nu acum.

— Kuan!

— După ce întoarcem – arată către cer – întuneric curând. Vezi? Nu e timp de pierdut cu vorba. După care adaugă blând – poate Simon a ajuns deja.

Pieptul îmi bate cu speranţă. Ştie ceva ce eu nu ştiu, sunt sigură de asta. Mă concentrez pe convingerea asta în timp ce ne facem drum printre nişte mormane de bolovani, în jos printr-un defileu, după care trecem printr-o crevasă. În curând ajungem pe cărarea care duce către vârf. Pot să văd peretele şi arcada.

Mă strecor în faţa lui Kuan, cu inima bătându-mi cu putere. Sunt convinsă că Simon e acolo. Cred că forţele haosului şi ale incertitudinii îmi vor mai da o şansă ca să îndrept lucrurile. Până sus, plămânii aproape că îmi explodează. Sunt ameţită de fericire, plângând de uşurare, pentru că simt claritatea împăcării, simplitatea încrederii, puritatea dragostei.

Şi acolo! – rucsacul, aragazul, căptuşeala, totul aşa cum am lăsat, nici mai mult nici mai puţin. Frica îmi îngheaţă inima, dar mă agăţ de puterea absolută a încrederii şi dragostei. Merg până în

partea cealaltă a tunelului, știind că Simon va fi acolo, *trebuie* să fie.

Marginea e goală, nimic în afară de vânt și rafalele lui. Mă sprijin de peretele tunelului și mă așez pe jos, cu genunchii la piept. Mă uit în sus. Kuan e acolo.

— Nu plec, îi spun, nu, până nu îl găsesc.

— Știu asta.

Se așază pe cufărul de lemn, deschide rucsacul și scoate un borcan de sticlă cu ceai și două farfurii. Una conține alune prăjite, iar cealaltă boabe prăjite de fava. Îmi curăță o alună.

Scutur din cap.

— Nu e nevoie să stai și tu. Știu că trebuie să te pregătești pentru înmormântarea lui Mam' Mare de mâine. O să fiu ok. Probabil că o să apară în curând.

— Stau cu tine. Mam' Mare mi-a zis deja, întârzie înmormântarea cu două trei zile, bine așa. Oricum, timp mai mult gătit mâncare.

Mă lovește un gând.

— Kuan! S-o întrebăm pe Mam' Mare unde e Simon.

De îndată ce am spus asta îmi dau seama cât de disperată sunt. Așa reacționează părinții copiilor muribunzi, apelează la vrăjitori și la vraci New Age, orice atâta vreme cât există o probabilitate cât de mică în universul acesta sau dacă nu în următorul.

Kuan îmi aruncă o privire atât de blândă încât îmi dau seama că am sperat prea mult.

— Mam' Mare nu știe, șoptește în chineză.

Scoate capacul care acoperă aragazul și îl aprinde. Flăcări albastre ies prin fantele minuscule, însoțite de un șuierat subțire.

— Oamenii yin, îmi explică în engleză, nu știu tot, nu cum crezi tu. Uneori și ei pierdut, nu știut unde să meargă. De-asta unii oameni yin întors

de atâtea ori. Întotdeauna căutând, întrebând. Unde m-am rătăcit? Unde merg?

Mă bucur că Kuan nu își dă seama cât de demoralizată mă simt. Aragazul de călătorie aruncă lumină doar cât să ne vedem ca pe niște umbre.

— Dacă vrei, rog Mam' Mare să ne ajute să căutăm. Facem ca echipă FBI de căutare. Bine, Libby-ah?

Sunt impresionată de dorința ei de a mă ajuta. Asta e tot ce contează în momentul ăsta.

— Oricum, înmormântarea nu mâine. Mam' Mare nu are altceva de făcut.

Kuan îmi toarnă ceai rece într-o cană de metal și o pune pe foc.

— Desigur, nu pot să o întreb în seara asta, spune în chineză. E deja întuneric – fantomele o sperie de moarte, deși și ea e acum fantomă...

Mă uit în gol la flăcările albastre și portocalii care înconjoară cana de metal.

Kuan își ține mâinile îndreptate către aragaz.

— Dacă o persoană e obișnuită să fie speriată de fantome, nu prea se mai poate schimba asta. Eu sunt norocoasă, nu am avut niciodată obiceiul acesta. Când le văd, vorbim ca între prieteni...

În momentul acela o idee groaznică îmi încolțește în minte:

— Kuan, dacă l-ai vedea pe Simon, vreau să spun, ca pe un om yin, mi-ai spune, nu-i așa? Nu mi-ai ascunde...

— Nu-l văd – răspunde imediat și mă mângâie pe braț. Serios, spun adevărul.

Îmi dau voie să o cred, să cred că nu m-ar minți și că el nu e mort. Îmi las capul în palme. Ce ar trebui să facem de acum încolo, ce plan rațional, eficient, ar trebui să folosim mâine dimineață? Și mai încolo, pe la prânz adică, dacă tot nu l-am găsit ce facem? Ar trebui una dintre noi să cheme poliția? După care îmi aduc aminte că

nu există telefoane, nici maşină. Poate că aş putea face autostopul până la consulatul american. Există unul în Guilin? Sau măcar un oficiu American Expres? Dacă ar fi, aş minţi şi aş spune că sunt membră a Clubului Platinum Card, să mă taxeze cu oricât e nevoie, să caute şi să salveze, un zbor de urgenţă.

Aud nişte răzuieli şi îmi ridic capul. Kuan introduce briceagul în gaura cheii cufărului.

— Ce faci?

— Pierdut cheia.

Ridică briceagul ca să caute printre utilităţile lui o variantă mai bună de a deschide. Alege scobitoarea de plastic.

— Cu mult timp în urmă pus multe lucruri aici.

Introduce scobitoarea în gaură.

— Libby-ah, lanterna în bagaj. Scoţi pentru mine, da?

Cu lumină, pot vedea cutia făcută dintr-un lemn roşiatic şi suflat în alamă lucioasă. Pe capac se găseşte o sculptură în basorelief ilustrând nişte copaci groşi, un vânător cu aspect bavarez şi cu o căprioară atârnându-i după umeri, un câine alergându-i în faţă.

— Ce e înăuntru?

Se aude un clic şi Kuan se ridică victorioasă. Zâmbeşte arătându-mi cutia.

— Tu deschizi, vezi singură.

Apuc un zăvor de alamă şi ridic încet capacul cufărului. Se aud clinchete. Uimită, las capacul să cadă. Linişte. E o cutie muzicală.

Kuan chicoteşte.

— Ce credeai – fantome înăuntru?

Ridic din nou capacul şi întregul tunel se umple cu sunetul unei melodii argintii, scârţâind extrem de vesel, un marş militar voios pentru cai ridicaţi în două picioare şi oameni în costume strălucitoare.

Kuan fredonează melodia ce îi este evident familiară. Îndrept lumina către interiorul cutiei. Într-un colţ, sub un panou de sticlă se găseşte aparatul care produce muzica, un pieptene de metal frecându-se de acele unui cilindru care se învârte.

— Nu sună foarte chinezească, nu ţi se pare – îi spun lui Kuan.

— Nu chinezesc. Făcut în Germania. Îţi place muzica?

— Foarte plăcută.

Deci ăsta este izvorul poveştii cu cutia muzicală. Răsuflu uşurată ştiind că măcar o parte din poveste are baze reale. Încep şi eu să fredonez în ritmul melodiei.

— Ahaa, ştii cântec?

Scutur din cap.

— Ţi-am dat cândva o cutie muzicală cadou de nuntă? Ţii minte?

Muzica se opreşte brusc. Melodia pluteşte în aer câteva secunde înainte să dispară. Se mai aude doar sfârâitul enervant al aragazului, ce aduce aminte de ploaie şi frig, de Simon care este în pericol. Kuan deschide un panou de lemn care e în cutie. De acolo scoate o cheie, pe care o învârte într-un orificiu. Muzica reîncepe, şi eu sunt recunoscătoare pentru acest confort artificial. Mă uit la partea din cutie pe care o pot vedea acum. Conţine un bibelou, o panglică boţită, o sticluţă goală – lucruri extrem de apreciate cândva dar uitate până la urmă, lucruri menite să fie reparate şi apoi puse bine deoparte pentru prea multă vreme.

Când muzica se opreşte din nou, răsucesc chiar eu cheiţa. Kuan examinează o mănuşă din piele de ied, cu degetele strânse de o legătură firavă. Îşi suflă nasul în ea.

Eu ridic o carte cu muchiile întărite. *O vizită în India, China şi Japonia* de Bayard Taylor. Între

două pagini găsesc, ca un fel de semn de carte, partea din față a unui plic. Una dintre frazele cărții este subliniată: „Ochii lor ascuțiți sunt la fel de tipici ca și viziunea lor morală ascuțită". Cărui ipocrit îi aparține această carte? Întorc plicul. Scrisă cu cerneală neagră este adresa expeditorului: Russell & Company. Strada Acropolis nr. 2, Cold Spring, New York.

— Cutia asta a aparținut cuiva pe nume Russell? o întreb.

— Ah! Russo. Ți-ai adus aminte, spuse Kuan cu ochii mirați.

— Nu – îi arăt numele de pe plic – spune aici: Russell & Company, vezi?

Kuan pare dezamăgită.

— Pe vremea aia nu știam engleză, spuse ea în chineză. Nu puteam să citesc.

— Deci cutia asta a aparținut unui domn Russell?

Îmi smulge plicul și se holbează la el.

— Aaa! Russell. Eu credeam că e Russo sau Rusia. Tata lucra pentru o companie care se numea Russell. Numele lui era... Kuan mă privește în ochi. Banner, spuse.

— Bine, bine. Ca și pe domnișoara Banner. Desigur. Tatăl ei era un comerciant marinar sau ceva de genul acesta.

— Vase cu opiu.

— Da, îmi aduc aminte acum... după care mă izbește faptul că am încetat să vorbim despre povești cu fantome. Aici e cutia muzicală și lucrurile care teoretic le-au aparținut. Aproape că nu mai pot să vorbesc. Asta e cutia muzicală a domnișoarei Banner?

Kuan dă din cap.

— Cum o chema? Nu mai îmi aduc aminte. Cum am putut să îi uit numele?

Scoate dintr-un sertar un cubuleţ negru. Am crezut că e o bucăţică de cerneală până când rupe din ea şi aruncă în ceaiul care fierbe pe aragaz.

— Ce e asta?

— Iarbă – spune în engleză – dintr-un copac special, numai frunzele tinere, foarte lipicioase. Am făcut chiar eu pentru domnişoara Banner. Bun pentru băut şi pentru mirosit. Îţi relaxează mintea. Te face să te simţi liniştit. Poate că îmi aduc aminte.

— E din copacul sfânt?

— Aaa, ţi-ai adus aminte!

— Nu, îmi aduc aminte povestea pe care ai spus-o.

Mâinile au început să îmi tremure. Am nevoie disperată de o ţigară. Ce naiba se întâmplă? Poate că am devenit şi eu la fel de nebună ca Kuan. Poate că apa din Changmian e contaminată cu halucinogene. Sau poate că am fost muşcată de un ţânţar chinezesc care infectează creierul cu nebunie. Poate că Simon nu lipseşte. Şi eu nu ţin acum în poală lucruri aparţinând unei femei care mi-a apărut într-un vis din copilărie.

Aburul şi mirosul puternic al ceaiului se ridică în aer. Mă aplec asupra cănii, cu aburul care îmi inundă faţa, cu ochii închişi, inhalând aroma. Are un efect calmant. Poate că de fapt acum dorm. E un vis. Şi dacă aşa e înseamnă că pot să ies din el...

— Libby-ah, ia uite.

Kuan îmi întinde o carte scrisă de mână. Coperta e făcută din piele fină şi moale de căprioară, culoare bej. REZISTENŢA NOASTRĂ scrie cu litere gotice îngroşate. Urmele unui strat de aur se găsesc pe marginea literelor. De îndată ce deschid coperta bucăţele de hârtie încep să cadă şi văd acum de pe interior că pielea de dedesubt nu are aceeaşi culoare palidă, ci un vişiniu intens, o culoare ce

îmi aduce aminte de o poză din Biblie pe care am văzut-o în copilărie: un Moise cu privirea fioroasă, stând pe o movilă, cu ochii la cer şi rupând bacnotele în faţa unei adunături de păgâni cu turbane pe cap.

Deschid cartea. Pe partea stângă e lipit un mesaj, scris inegal: „Încrederea în Dumnezeu ne fereşte de tentaţiile răului. Dacă eşti una cu Spiritul Sfânt, nu poţi fi mai împlinit de atât". Pe partea cealaltă e scris „Colţul adevărat". Şi sub asta, cu cerneală groasă e mânjită o listă ciudată: „boabe râncede, ridichi putrezite, frunză de opiu, spanac sălbatic, traista-ciobanului, artemisia, varza nebunului, seminţe uscate, păstăi veştejite şi bambus lemnos. Mai bune servite reci sau în ulei de ricin. Dumnezeu să aibă îndurare". Paginile următoare conţin combinaţii similare, de inspiraţie creştină, legate de salvare şi sete, de foame şi împlinire, cu răspunsul într-un Colţ al Credinţei unde se enumerau mâncăruri pe care posesorul acestui jurnal le-a găsit jignitoare deşi totuşi utile pentru umorul eretic. Simon ar adora să vadă asta. L-ar putea folosi în articolul nostru.

— Ascultă asta – îi spun lui Kuan. Cotlete de câine, tocană de pasăre, holothuria fiartă, viermi şi şerpi. Un festin pentru oaspeţi de cinste. În viitor, voi face tot posibilul să nu fiu atât de pe cinste! Pun jurnalul jos – mă întreb ce înseamnă holothuria.

— Nelly!

— Holothuria înseamnă Nelly? întreb.

Începe să râdă.

— Nu, nu, nuu. Domnişoara Banner, o chema Nelly. Dar eu îi spuneam întotdeauna domnişoara Banner. Din cauza asta aproape că nu mi-am adus aminte. Ce memorie proastă. Nelly Banner. Chicoteşte de una singură.

Strâng jurnalul. Îmi ţiuie urechile.

— Când ai cunoscut-o pe domnişoara Banner?

— Data exactă, stai să-mi aduc aminte...

— *Yi ba liu si.* Îmi aduc aminte cuvintele în chineză dintr-o poveste de adormit pe care mi-o spusese Kuan cândva. „Pierde speranţa, alunecă spre moarte. Unu opt şase patru."

— Da, da. Tu memorie bună. Atunci când Regele Sfânt pierdut Marea Revoluţie pentru Pace.

Regele Sfânt. Îmi aduc aminte şi partea asta. Chiar exista cineva numit Regele Sfânt? Aş fi vrut să ştiu mai multe despre istoria chineză. Îmi frec palma de coperta moale a jurnalului. De ce nu mai fac cărţi din astea şi în zilele noastre? – cărţi care par prietenoase şi calde în palmele tale. „Capetele smulse ale luciferilor (agonizând). Înghiţind frunza de aur (extravagant). Înghiţind clorură de magneziu (nebunesc). Mâncând opiu (fără dureri). Bând apă nefiartă (sugestia mea). În legătură cu subiectul sinuciderii, Miss Moo m-a informat că este strict interzisă printre adepţii Taiping, mai puţin dacă se sacrifică în bătălia pentru Dumnezeu."

Taiping. Tai înseamnă „Minunat". *Ping* înseamnă „Pace". *Taiping* – „Pacea Minunată". Asta s-a întâmplat – când? – cândva pe la mijlocul secolului al XIX-lea. Mintea mea este încordată dar rezist. În trecut, am menţinut întotdeauna suficient scepticism încât să am un antidot pentru poveştile lui Kuan atunci când era necesar. Dar acum mă uit la cerneala vişinie de pe paginile îngălbenite, la medalionul fără luciu, la mănuşa mototolită, la literele agăţate: REZISTENŢA NOASTRĂ. Ascult muzica plină de viaţă, o melodie de modă veche. Examinez cutia ca să văd dacă este vreo dată pe undeva. După care îmi aduc aminte de jurnal. Pe spatele paginii cu titlu scria: Legătoria Fericită, MDCCCLIX. În latină, la naiba. Transform literele în numere: 1859. Deschid cartea lui Bayard

Taylor: G.P. Putnam, 1855. Ce dovedesc datele astea? Nu înseamnă că Kuan cunoştea pe cineva numit domnişoara Banner din timpul Revoluţiei Taiping. E doar o coincidenţă, povestea, cutia, datele din carte.

Dar în ciuda îndoielii şi logicii mele, nu pot să ignor ceva mai important ce ştiu despre Kuan: că nu obişnuieşte să mintă. Orice spune, e convinsă că e adevărat. A spus despre Simon, că nu l-a văzut printre fantome, ceea ce înseamnă că e în viaţă. O cred. Trebuie. Şi apoi, dacă cred ce spune ea, asta înseamnă că o să cred şi în ochii yin? Că e posibil să vorbească cu Mam' Mare, că există cu adevărat o peşteră cu un sat din Epoca de Piatră în ea? Că domnişoara Banner, generalul Capă şi Johnson jumătate erau oameni adevăraţi? Că ea era Numunu? Şi dacă toate astea sunt adevărate, toate poveştile pe care mi le-a spus până acum... trebuie să mi le fi spus cu un motiv.

Ştiu motivul. Il ştiu de când eram copil, chiar îl ştiu. Cu mult timp în urmă l-am îngropat bine, la fel cum a făcut şi ea cu cutia muzicală. Din vină am ascultat poveştile ei, de fiecare dată având îndoieli asupra sănătăţii mele psihice. Multă vreme am refuzat să îi dau ce îşi dorea cel mai mult. Spunea:

— Libby-ah, îţi aduci aminte?

Şi eu dădeam întotdeauna din cap în semn că nu, ştiind că ea speră să spun:

— Da, Kuan, desigur că da. Eu eram domnişoara Banner.

— Libby-ah, la ce te gândeşti – mă întreabă Kuan acum.

— Păi, la Simon. Mă tot gândesc şi totul îmi pare din ce în ce mai rău – răspund eu cu buzele amorţite.

Se apropie de mine astfel încât să stăm una lângă cealaltă. Îmi masează degetele îngheţate, şi simt cum încep să mă încălzesc.

— Ce-ar fi să vorbim? Nimic de vorbit, despre asta vorbim. Bine? Vorbim despre film văzut. Despre carte tu citit. Sau despre vreme – nu, nu, nu asta, că te îngrijorezi din nou. Bine, politică, ce am votat, ce ai votat, poate ne certăm. Aşa nu gândeşti prea mult.

Sunt confuză şi îi zâmbesc cu jumătate de gură.

— Bine, tu nu vorbeşti, vorbesc eu. Da, tu doar asculţi. Să vedem, ce să vorbesc?... Aaa, ştiu. Îţi spun povestea cu domnişoara Banner, cum s-a hotărât să îmi dea cutia muzicală.

Îmi ţin respiraţia.

— Bine.

Kuan trece pe chineză.

— Trebuie să îţi spun povestea asta în mandarină. E mai uşor să îmi aduc aminte aşa. Pentru că atunci când a avut loc eu nu ştiam engleză. Desigur, nu ştiam nici mandarină, doar hakka şi un pic de cantoneză. Dar mandarina mă lasă să gândesc ca o chinezoaică. Desigur, dacă nu înţelegi un cuvânt pe ici pe colo, mă întrebi. O să încerc să găsesc cuvântul în engleză. Hai să văd, de unde să încep...? Ei bine, deja ştii asta despre domnişoara Banner, cum ea nu era ca alţi străini pe care îi cunoşteam. Avea mintea deschisă către păreri diferite. Doar că uneori cred că asta o încurca un pic. Poate că ştii cum e. Crezi un lucru. Ziua următoare, crezi exact opusul. Te cerţi cu alţi oameni, după care cu tine însăţi. Libby-ah, tu faci asta vreodată?

Kuan se opreşte şi se uită în ochii mei aşteptând un răspuns. Dau din cap afirmativ şi asta îi dă satisfacţie.

— Poate prea multe păreri este un obicei american. Cred că pentru chinezi nu e plăcut să aibă mai multe păreri în acelaşi timp. Credem un lucru şi rămâne aşa timp de sute de ani, o sută, cinci sute. Mai puţină confuzie în felul acesta. Desigur,

nu spun că chinezii nu se răzgândesc niciodată. Putem dacă avem un motiv bun pentru asta. Spun doar că nu facem ba aşa ba altfel, stânga sau dreapta, când ne place, doar ca să fim mai interesanţi. Deşi poate că în zilele noastre, chinezii au devenit prea schimbători, în funcţie de bani, asta e direcţia pe care o vânează. Libby-ah, nu crezi că am dreptate? In China se cresc mai multe idei capitaliste decât porci.

Răspund cu un râs politicos.

— Americanii ţin minte prea puţin, cred eu. Nici un respect pentru istorie, doar ce e la modă. Dar domnişoara Banner avea o memorie bună, foarte neobişnuit. Din cauza asta a învăţat să vorbească limba noastră atât de uşor. Putea să audă un lucru numai o dată, după care să-l repete ziua următoare. Libby-ah, tu ai o memorie ca a ei – nu-i aşa? – doar că tu ţii minte cu ochii nu cu urechile. Cum numiţi voi genul acesta de memorie în engleză?... Libby-ah ai adormit? Ai auzit ce te-am întrebat?

— Memorie fotografică, îi răspund. Îşi foloseşte toate atuurile. Nu o să mă mai lase să mă ascund de data asta.

— Fotografică, da. Domnişoara Banner nu avea aparat, deci ea nu era fotografică, dar avea partea cu memoria. Îşi putea aduce aminte ce spuneau oamenii, la fel ca un casetofon. Uneori asta era bine, alteori rău. Putea să-şi aducă aminte ce spuseseră oamenii la cină, şi cum au spus apoi exact opusul săptămâna următoare. Îşi aducea aminte de lucruri care o deranjaseră, nu putea să şi le scoată din minte. Îşi aducea aminte pentru ce oamenii se rugau, şi ce primeau în schimb. Totodată, îşi aducea întotdeauna aminte promisiunile. Dacă îi făceai o promisiune, nu te lăsa până nu îndeplineai ce ai spus. Era parcă partea ei preferată din memorie. Şi îşi mai aducea aminte şi

de promisiunile pe care le făcuse ea altor oameni. Pentru unii oameni a promite ceva nu e totuna cu a îndeplini o promisiune. Nu şi pentru domnişoara Banner. Pentru ea o promisiune ţinea o viaţă întreagă şi nu numai o singură dată. Ca şi jurământul pe care îl făcuse după ce mi-a dat cutia muzicală, când moartea era din ce în ce mai aproape de noi. Libby-ah, unde te duci?

— La aer curat.

Mă îndrept către arcadă, încercând să-mi scot din minte lucrurile pe care mi le spune Kuan. Îmi tremură mâinile şi ştiu că nu din cauza frigului. Asta e promisiunea despre care vorbea Kuan tot timpul, cea de care nu voisem să aud, pentru că îmi era teamă. Din toate momentele posibile, de ce trebuia să îmi spună chestiile astea tocmai acum?...

După care mă gândesc: de ce îmi e teamă de fapt? Că aş putea să cred această poveste – că am făcut o promisiune pe care am respectat-o, că viaţa este repetitivă, că viaţa înseamnă suferinţă, că primim o a doua şansă? Ce e atât de rău în asta?

Mă uit pe cer care nu mai are acum nici un nor de ploaie. Îmi aduc aminte o altă noapte de acum multă vreme petrecută cu Simon, când am spus eu ceva prostesc despre cer noaptea, cum stelele la care ne uitam erau probabil aceleaşi cu cele la care se uitaseră şi primii îndrăgostiţi de pe pământ. Speram pe atunci din toată inima că o să mă iubească mai presus de oricine altcineva. Dar asta s-a întâmplat doar pentru scurtă vreme, pentru că speranţa mea părea prea infinită, la fel ca şi raiul, şi era mai uşor să-mi fie frică decât să-mi iau zborul către înălţimi. Acum privesc din nou aceste înălţimi. Eu şi cu Simon ne uităm acum la acelaşi cer, acelaşi pe care l-am privit de-a lungul întregii vieţi, împreună sau separaţi. Acelaşi cer

pe care îl vede şi Kuan, pe care l-au văzut toate fantomele lui Kuan, inclusiv Domnişoara Banner. Doar că acum nu mai simt că sunt o gaură neagră pentru speranţe sau un ascunziş pentru temerile mele. Văd ceea ce este atât de simplu, atât de evident. Este locul pe care se sprijină stelele, planetele, luna, tot ce înseamnă viaţă, pentru eternitate. O să le găsesc întotdeauna acolo şi la fel şi ele pe mine. Este infinit, lumină în întuneric, întuneric în lumină. Nu promite nimic altceva decât să fie constant şi misterios, înfricoşător şi miraculos. Şi dacă reuşesc să îmi aduc aminte de asta, să mă uit la cer şi să mă minunez, îl pot folosi ca pe o busolă. Pot să îmi găsesc drumul prin haos indiferent de ce se întâmplă. Pot să sper din tot sufletul, iar cerul va rămâne întotdeauna acolo, ca să mă încurajeze.

— Libby-ah, iar gândeşti prea mult? Trebuie să mai vorbesc?

— Doar mă întrebam.

— Ce te întrebai?

Stau în continuare cu spatele la ea, uitându-mă spre cer, găsindu-mi drumul din stea în stea. Lumina şi strălucirea lor au călătorit milioane de ani lumină. Şi ceea ce văd acum este o amintire îndepărtată, la fel de vibrantă însă ca însăşi viaţa.

— Tu şi cu domnişoara Banner. V-aţi uitat vreodată împreună la cer într-o noapte ca asta?

— Da, de multe ori – Kuan se ridică în picioare şi se îndreaptă către mine – pe atunci, nu aveam televizor, desigur, aşa că singurul lucru pe care îl puteam face noaptea era să ne uităm la stele.

— Ce voiam să spun, tu şi cu domnişoara Banner aţi trăit vreodată o noapte ca asta, când eraţi amândouă speriate şi nu aveaţi nici o idee despre ce o să urmeze?

— Aa... da, adevărat.

Îi era teamă că o să moară, teamă pentru că tocmai pierduse pe cineva, un bărbat pe care îl iubise.

— Yiban

Kuan dă din cap.

— Şi mie îmi era teamă – face o pauză înainte să şoptească răguşit – eu eram motivul pentru care el nu era acolo.

— Ce vrei să spui? Ce se întâmplase?

— Ce se întâmplase era că... nu ştiu dacă vrei să auzi asta.

— Este... este trist?

— Trist, da, fericit, şi asta. Depinde de cum îţi aduci aminte.

— Atunci vreau să îmi aduc aminte.

Ochii lui Kuan s-au umezit.

— Ohh, Libby-ah, am ştiut că o să-ţi aduci aminte odată şi odată asta împreună cu mine. Am vrut întotdeauna să-ţi dovedesc că am fost prietena ta fidelă.

Se întoarce, îmbărbătându-se, după care mă strânge de mână şi-mi zâmbeşte.

— Ok, Libby-ah... Acum îţi spun un secret. Să nu mai spui nimănui. Promite, Libby-ah... Şi da, îmi aduc aminte că cerul era întunecat, ascunzându-ne. Între cei doi munţi a apărut ceva din ce în ce mai strălucitor. Un foc portocaliu începuse să ardă.

Şi încep să ascult, fără să-mi mai fie teamă de secretele lui Kuan. Îmi întinde mâna pe care o apuc fără teamă. Împreună zburăm către Lumea lui Yin.

21

Când a ars cerul

Mai devreme eram cu Yiban în peşteră – aceea cu lacul strălucitor şi un sat de piatră pe mal. Şi când eram acolo, am făcut un lucru îngrozitor, care a atras după sine un altul. Am făcut din ultima mea zi pe pământ o zi a minciunilor.

Mai întâi mi-am încălcat cuvântul dat domnişoarei Banner. Am făcut-o ca un gest de bunătate. I-am spus lui Yiban adevărul:

— Domnişoara Banner se prefăcea că e cu Capă. Voia să te apere, să se asigure că eşti în siguranţă. Şi vezi, acum iată-te aici.

Să fi văzut ce faţă a făcut! Uşurare, bucurie, furie apoi panică – aşa cum îngălbenesc frunzele, toate anotimpurile dintr-odată.

— La ce bun că m-aţi ţinut în viaţă dacă ea nu e cu mine? a ţipat el. Am să-l omor pe ticălosul ăla de Capă.

Şi dintr-un salt a fost în picioare.

— Ua! Unde te duci?

— Să o găsesc şi să o aduc aici.

— Nu, nu, nu trebuie. Atunci am spus prima minciună din ziua aceea. Ştie cum să ajungă aici. Am fost împreună aici de multe ori. In sinea mea, îmi făceam griji pentru domnişoara Banner, pentru că, desigur, nu era adevărat. Şi atunci am spus a doua minciună. I-am spus să mă ierte, dar aveam

nevoie de puţină intimitate, treburi muiereşti – asta însemna că trebuia să găsesc un ungher întunecat ca să mă piş. Am luat felinarul pentru că ştiam că, dacă îl luam cu mine, Yiban nu va reuşi să nimerească ieşirea din peşteră. Apoi am străbătut în grabă culoarul întortocheat, jurând s-o aduc pe domnişoara Banner înapoi cu mine.

Pe când ieşeam din pântecele muntelui, am simţit că mă nasc din nou în lume. Era zi, însă cerul era alb, nu albastru, golit de culoare. În jurul soarelui se vedea un cerc în culori şterse. Oare lumea deja se schimbase? Ce se afla dincolo de munţii aceştia – viaţa sau moartea?

Când am ajuns sub arcadă, puţin mai sus de Changmian, am văzut că satul era cum îl lăsasem, piaţa aglomerată, totul arăta ca înainte. Erau în viaţă! Toţi erau în viaţă! Asta mi-a dat speranţe în privinţa domnişoarei Banner şi am plâns. Pe când străbăteam în grabă cărarea, m-am întâlnit cu un om care mâna un bivol. L-am oprit, i-am dat de ştire ce se întâmplase şi i-am spus să-şi avertizeze familia şi cunoscuţii.

— Îndepărtaţi orice urmă de „Buna Vestire", Dumnezeu sau Iisus. Nu ridicaţi glasul şi aveţi grijă ca oamenii să nu intre în panică. Altfel soldaţii se vor prinde ce facem. Atunci nenorocirea va veni peste noi azi, şi nu mâine.

Am dat fuga să le spun şi altora acelaşi lucru. Am bătut la poarta caselor circulare unde trăiau hakka, câte zece familii sub acelaşi acoperiş. Am alergat de la o casă la alta. Ha! Mă credeam deşteaptă foc că pun în gardă satul cu atâta calm şi orânduială. Până am auzit un om strigând:

— Vezi că te caută moartea, vierme mâncător de rahat ce eşti!

Iar vecinul i-a strigat ca răspuns:

— Haide, acuză-mă. O să le zic manciurienilor că eşti fratele bastard al Împăratului Ceresc.

În clipa aceea – *chi-chec*! – toţi am auzit, parcă trosnea un lemn uscat. Toată lumea a tăcut. Apoi încă un trosnet ascuţit, de data asta de parcă se despica un copac înalt şi gros din miezul trunchiului. Un om din apropiere a urlat:

— Puşti! Soldaţii au ajuns deja!

Şi într-o clipă oamenii au năvălit afară, agăţându-se de mânecile celor care o luaseră la fugă pe străzi.

— Cine vine?

— Ce? Au împuternicire să-i omoare pe toţi hakka?

— Du-te! Du-te! Găseşte-ţi fraţii. Fugim de-aici!

Avertizările s-au preschimbat în strigăte, strigătele în urlete şi, deasupra vacarmului, auzeam vaierele ascuţite ale mamelor care-şi strigau copiii. Stăteam în mijlocul aleii şi oamenii care fugeau se ciocneau de mine, azvârlindu-mă când într-o parte, când în alta. Uite ce făcusem! Acum întregul oraş avea să fie omorât dintr-o singură rafală de gloanţe. Oamenii urcau pe munte, risipiţi peste tot ca stelele pe cer.

Am fugit pe alee, spre Casa Negustorului Fantomă. Apoi s-a mai auzit o împuşcătură şi mi-am dat seama că venea de undeva din dosul zidurilor casei. Când am ajuns la poarta dinspre aleea din spate, s-a mai auzit o explozie, care a reverberat de data asta pe alei. M-am năpustit în curtea din spate, apoi am rămas nemişcată. Trăgeam aer în piept şi ascultam, apoi îmi ascultam răsuflarea. Am luat-o tiptil spre bucătărie şi mi-am lipit urechea de uşa care dădea spre sufragerie. Nici un sunet. Am deschis uşa şi am alergat la fereastra dinspre curte. De acolo i-am văzut pe soldaţii de la poartă. Mare noroc! – dormeau. Dar apoi m-am mai uitat o dată. Un soldat avea un braţ răsucit, celălalt avea un picior îndoit. Ai! Erau morţi! Cine a făcut asta? Îl înfuriaseră cumva pe Capă?

Acuma se apucase să omoare pe toată lumea? Şi unde era domnişoara Banner?

Când am străbătut coridorul spre camera ei, am văzut trupul gol al unui bărbat zăcând zdrobit cu faţa la podea. Muştele ţineau un ospăţ în rana proaspătă din creierii lui. Ai-ia! Cine era ghinionistul? Doctorul Prea Târziu? Pastorul Amin? Am trecut tiptil pe lângă cadavru, de parcă l-aş fi putut trezi. Câţiva paşi mai încolo, am văzut cina din seara trecută, ciolanul de pe masă, acum cafeniu din cauza părului şi a sângelui. Generalul Capă trebuie să fi făcut asta. Cine mai fusese omorât? Înainte să mă pierd în întrebări, am auzit nişte sunete răzbătând din Casa Domnului. Cutia muzicală şi pastorul Amin cântau de parcă această A Şaptea Zi era ca oricare alta. Pe când mă apropiam în grabă de Casa Domnului, cântecul pastorului s-a preschimbat în plâns, apoi în urlete animalice. Şi pe deasupra vocii pastorului am auzit-o pe domnişoara Banner – nu murise! – mustrând pe cineva de parcă ar fi vorbit cu un copil obraznic. Însă nu după mult timp a început să se tânguie, „Nu, nu, nu, nu!“, apoi o explozie puternică i-a întrerupt vaierul. M-am repezit în încăpere şi când am văzut ce se întâmpla, trupul mi s-a făcut de piatră, apoi de nisip. Lângă altar zăceau îndoiţi şi încovoiaţi domnişoara Banner în rochia ei galbenă şi Adoratorii lui Iisus în haine negre şi lucioase de duminică, precum un fluture şi patru cărăbuşi striviţi de podeaua de piatră. Ua! Ce iute muriseră – încă mai auzeam ecourile ţipetelor lor în încăpere. Am ascultat mai atent. Nu erau ecouri, ci...

— Domnişoară Banner? am strigat.

Şi-a ridicat capul. Părul îi era despletit, gura, o gaură din care nu răzbătea nici un sunet. Pieptul îi era plin de sânge. Ai, poate chiar murise.

— Domnişoară Banner, eşti cumva o fantomă?

A gemut ca o fantomă, apoi a clătinat din cap. Şi-a întins braţul.

— Vino să mă ajuţi, domnişoară Mu. Am piciorul rupt.

Pe când mă apropiam de altar, mă aşteptam să se ridice şi ceilalţi. Dar au rămas nemişcaţi, mână în mână, adormiţi pentru vecie în bălţi de sânge de un roşu intens. M-am ghemuit lângă ea.

— Domnişoară Banner, am şoptit cercetând ungherele încăperii. Unde e Capă?

— E mort, a răspuns.

— Mort! Atunci cine i-a ucis...

— Nu sunt în stare să vorbesc despre asta acum.

Vocea îi tremura de încordare, ceea ce, bineînţeles, m-a făcut să mă întreb dacă nu cumva ea... Dar nu, nu mi-o puteam imagina pe domnişoara Banner omorând pe cineva. Apoi am auzit-o întrebând cu chipul înfricoşat:

— Zi-mi repede. Yiban – unde e Yiban?

Când i-am spus că era în siguranţă, într-o peşteră, trăsăturile i s-au relaxat dintr-odată. Nu şi-a putut stăpâni plânsul. Am încercat să o liniştesc.

— In curând o să fiţi din nou împreună. Peştera nu e departe.

— Nu pot să fac nici măcar un pas. Piciorul.

Şi-a suflecat poalele rochiei şi am văzut că piciorul drept îi era umflat, o bucată de os îi ieşise prin piele. Acum am spus cea de-a treia minciună:

— Nu-i aşa de grav. În locul în care am copilărit eu, un om cu un picior ca al tău putea şi aşa să străbată tot muntele, nici o problemă. Bineînţeles, pentru că eşti străină, nu ai atâta forţă. Dar de cum îţi leg cumva piciorul, o să fugim de-aici.

A zâmbit, iar eu m-am gândit recunoscătoare că un om îndrăgostit e în stare să creadă orice îi dă speranţe.

— Aşteaptă aici, am spus.

Am alergat în camera ei şi am scotocit în sertarul cu lucrurile ei intime. Am găsit veşmântul care îi strângea mijlocul şi îi ridica pieptul şi ciorapii cu găurile de la călcâie. Am dat fuga înapoi şi i-am imobilizat piciorul cu ele. Când am terminat, am ajutat-o să se ridice şi să meargă şchiopătând până la banca din fundul Casei Domnului. De-abia atunci, departe de cei ce fuseseră vii nu cu multă vreme în urmă, s-a simţit în stare să-mi spună cum şi de ce fusese ucis fiecare dintre ei.

La început mi-a povestit ce s-a întâmplat după ce Lao Lu şi-a pierdut capul şi eu m-am prăbuşit la pământ leşinată. Adoratorii lui Iisus, a spus ea, s-au luat de mână şi au cântat cântecul din cutia muzicală: „Când Moartea ne iese în cale, la Domnul venim".

„Terminaţi cu cântatul!" a ordonat Capă atunci. Şi domnişoara Şoricel – ştii că nu a stat niciodată prea bine cu nervii – i-a strigat lui Capă: „Nu mi-e frică de tine şi nici de moarte, doar de Dumnezeu. Pentru că, atunci când o să mor, o să merg în rai, aşa cum o să meargă şi sărmanul ăsta pe care l-ai ucis. Iar tu, ticălos vândut diavolului, o să fii pus la frigare în flăcările iadului". Da! Poţi să ţi-o închipui pe domnişoara Şoricel spunând aşa ceva? Dacă aş fi fost de faţă, aş fi izbucnit în urale.

Dar Capă nu s-a speriat de cuvintele ei. „La frigare?" a spus el. „Îţi arăt eu ce-i place diavolului să pună la frigare." Şi-a chemat soldaţii: „Tăiaţi-i un picior mortului ăstuia şi puneţi-l să se rumenească la foc". Soldaţii au râs, crezând că era o glumă. Capă şi-a zbierat din nou ordinul, iar soldaţii s-au repezit să i-l urmeze. Străinii au plâns şi au dat să plece. Cum să se uite la o privelişte atât de crâncenă? Capă a mârâit că dacă nu se uită şi râd, mâinile lor stângi vor

ajunge deasupra flăcărilor. Aşa că străinii au rămas şi au râs. Au râs şi şi-au vărsat maţele. Toţi îi ştiau de frică lui Capă, toţi în afară de Lao Lu, de vreme ce era deja mort. Şi când şi-a văzut piciorul la proţap – ei bine, cât poate îndura o fantomă fără să caute răzbunarea?

Dis-de-dimineaţă, înainte de răsărit, domnişoara Banner a auzit un ciocănit în uşă. S-a sculat, lăsându-l pe Capă să doarmă dus în patul ei. A auzit un glas furios de afară. I se părea cumva cunoscut. Era un bărbat care striga într-o cantoneză aspră, de muncitor: „Generale Şarlatan! Generale Şarlatan! Trezeşte-te, câine puturos! Vino de vezi! A sosit fratele Iisus. A venit să-ţi târâie hoitul în iad!" Ua! Cine putea să fie? Sigur nu era unul dintre soldaţii lui. Dar cine mai vorbea ca un *culi* grosolan?

Capă a început să înjure. „Lua-te-ar naiba, omule, o să te omor că mi-ai stricat somnul."

Vocea de chinez i-a urlat drept răspuns: „Prea târziu, pui de câine bastard. Sunt deja mort".

Capă a sărit din pat şi şi-a înşfăcat pistolul. Dar când a dat uşa în lături, a început să râdă. Era nebunul ăla de pastor. Înjura ca un *culi* dintr-a cincizecea spiţă, cu piciorul fript din seara precedentă pe umăr. Domnişoara Banner şi-a spus: Ce ciudat că pastorul ştie atât de bine limba băştinaşilor. Apoi a dat fuga la uşă să-i spună nebunului că ar face mai bine să plece. Când Capă se întoarse spre ea s-o oprească, pastorul repezi ciolanul şi-i crăpă capul falsului general. Îl izbi iar şi iar, cu atâta forţă, că îi scăpă una domnişoarei Banner în fluierul piciorului. Până la urmă pastorul azvârli ciolanul la podea şi-i strigă duşmanului său, mort de ceva vreme: „O să-ţi ard câteva cu piciorul cel bun când ne vedem pe lumea cealaltă".

Atunci a început să bănuiască domnişoara Banner că fantoma lui Lao Lu se aciuase în mintea

golită de gânduri a pastorului. Îl privi pe omul acesta viu şi mort totodată. Pastorul luă pistolul, traversă în fugă curtea şi-i strigă pe soldaţii care păzeau poarta. De unde zăcea, domnişoara Banner auzi o explozie urmată imediat de o alta. Apoi îl auzi pe pastor ţipând în limba lui străină: „Doamne, Dumnezeule! Ce-am făcut?" Vacarmul îl trezise din visarea lui înceţoşată.

Domnişoara Banner a zis că, atunci când a dat din nou cu ochii de pastor, acesta arăta ca o fantomă vie. A pornit-o clătinându-se spre camera lui, însă dădu mai întâi peste cadavrul lui Capă şi apoi peste piciorul rupt al domnişoarei Banner. A cuprins-o frica de parcă pastorul avea s-o izbească din nou.

Pastorul şi ceilalţi Adoratori ai lui Iisus discutară ore în şir despre ce se întâmplase şi ce trebuiau să facă. Domnişoara Banner îi ascultă cum îşi întorc pe toate părţile soarta potrivnică. Dacă vedeau manciurienii ce făcuse pastorul, le atrase atenţia domnişoara Şoricel, el şi toţi ceilalţi vor fi schingiuiţi până-şi dădeau sufletul. Care dintre ei avea destulă forţă să salte cadavrele şi să le îngroape? Nimeni. Ar trebui oare să fugă? Încotro? Nu ştiau nici un loc unde să se ascundă. Atunci doctorul Prea Târziu propuse să pună capăt suferinţelor şi să se sinucidă. Dar doamna Amin se împotrivi. „Ar fi un păcat îngrozitor dacă ne-am lua singuri vieţile, ca şi cum am omorî pe cineva."

„Mă voi îngriji eu să ne găsim odihna veşnică", spuse pastorul. „Eu deja sunt osândit la chinurile iadului pentru că am omorât trei oameni. Măcar lăsaţi-mă pe mine să vă eliberez de chinuri."

Doar domnişoara Banner încercă să-i facă să se răzgândească. „Întotdeauna există speranţe", le zise ea. Ei îi răspunseră că singura speranţă care le mai rămăsese îi aştepta dincolo de mormânt. Aşa că îi privi rugându-se în Casa Domnului,

mâncând pâinea veche de împărtăşanie şi bând apă pe post de vin. Apoi înghiţiră pastilele doctorului Prea Târziu ca să-şi uite chinurile.

Ce s-a întâmplat după asta; ştii deja.

Eu şi domnişoara Banner nu aveam destulă forţă să-i înmormântăm pe Adoratorii lui Iisus. Dar nu puteam să-i lăsăm pradă muştelor flămânde. M-am dus în grădină. Am luat de pe sârmă cearşafurile albe pe care le spălasem cu o zi în urmă. M-am gândit la toate grozăviile care se întâmplaseră cât timp se uscaseră rufele. Pe când îi înfăşuram pe prietenii noştri în giulgiurile acestea funerare improvizate, domnişoara Banner s-a dus în camerele lor şi a încercat să găsească un suvenir pentru fiecare dintre ei pe care să-l pună în cutia muzicală. De vreme ce Capă le furase deja lucrurile de preţ, nu mai rămăseseră decât nişte mărunţişuri jalnice. Pentru doctorul Prea Târziu, a ales o sticluţă în care-şi ţinuse cândva pastilele cu opiu. Pentru domnişoara Şoricel, o mănuşă din piele pe care o strângea în palme când o copleşea teama. Pentru doamna Amin, nasturii care-i ţâşneau de pe piept când cânta din toţi plămânii. Pentru pastorul Amin, o carte de călătorii. Şi pentru Lao Lu, cutia de tablă cu frunze din tufişul sfânt. A aşezat toate aceste lucruri în cutie, alături de albumul în care-şi aşternea gândurile. Apoi am aprins lumânările de altar aproape topite. Am scos din buzunar cheia pe care mi-o dăduse domnişoara Banner noaptea dinainte. Am întors cutia şi am pus-o în funcţiune. Iar domnişoara Banner a cântat cuvintele atât de îndrăgite de străini.

Când s-a terminat cântecul, ne-am rugat la Dumnezeul lor. De data asta am fost sinceră. Mi-am plecat capul. Mi-am închis ochii. Am spus cu voce tare:

— Am trăit alături de ei şase ani. Au fost o familie pentru mine, deşi nu i-am cunoscut prea bine. Insă pot să spun cu toată sinceritatea că i-au fost prieteni credincioşi fiului tău şi nouă. Te rog, primeşte-i în casa ta. Şi pe pastor.

Cât timp mai aveam până veneau manciurienii? Atunci nu ştiam, dar acum pot să-ţi spun. Prea puţin.

Inainte să fugim, am rupt partea de jos a rochiei de fiecare zi a domnişoarei Banner şi am făcut o boccea în care să car cutia muzicală. Mi-am aruncat-o pe umărul stâng, domnişoara Banner s-a sprijinit de cel drept şi am pornit-o şontâcăind ca un singur trup. Dar când am dat să ieşim din Casa Domnului, o pală de vânt suflă deodată pe lângă noi. M-am întors şi am văzut giulgiurile Adoratorilor fluturând de parcă trupurile lor şi-ar fi recăpătat suflarea. Teancuri de „Buna Vestire" s-au împrăştiat peste tot şi hârtiile care aterizară pe lumânările aprinse izbucniră în flăcări. Nu peste mult timp am simţit mirosul Negustorului Fantomă, de ardei iute şi usturoi, foarte puternic, de parcă se pregătea un ospăţ în cinstea întoarcerii sale. Şi poate că a fost doar imaginaţia mea iscată de frica insuportabilă. Insă l-am văzut – nu şi domnişoara Banner – în mantia lui lungă şi sub aceasta, picioarele noi în încălţări cu talpă groasă. Se plimba de colo colo şi dădea din cap mulţumit, în sfârşit reîntors în căminul său lipsit de noroc.

Şontâc, şontâc, eu şi domnişoara Banner am urcat munţii aceia. Din când în când se împleticea, se sprijinea în piciorul beteag şi ţipa:

— Lasă-mă aici. Nu mai pot să merg.

— Termină cu prostiile, o certam eu de fiecare dată. Ne aşteaptă Yiban şi deja am întârziat din cauza ta.

Era de-ajuns ca domnişoara Banner să mai facă o încercare.

Când am ajuns la capătul primei arcade, am privit în urmă, la satul pustiu. Casa Negustorului Fantomă era pe jumătate cuprinsă de flăcări. Un nor mare, negru, se lăţea deasupra ei, ca un mesaj trimis manciurienilor să ajungă mai repede în Changmian.

Când am ajuns la a doua arcadă, am auzit exploziile. Nu aveam cum să ne mişcăm. Se lăsa întunericul şi vântul se potolise. Hainele ne erau leoarcă de sudoare după ce ne chinuiserăm atâta să ne îndepărtăm. Acum trebuia să urcăm de-a lungul porţiunii stâncoase a muntelui, unde, dintr-un singur pas greşit, ne puteam prăvăli în râpă.

— Haide, domnişoară Banner, am îndemnat-o. Aproape am ajuns.

Îşi privea piciorul bolnav, acum umflat cât două.

Mi-a venit o idee.

— Aşteaptă aici, i-am spus. Am să dau fuga la peştera unde se află Yiban. Aşa vom reuşi amândoi să te cărăm la adăpost.

M-a apucat de mâini şi i-am citit în ochi frica de a rămâne singură.

— Ia cutia muzicală, a spus. Pune-o la loc sigur.

— Mă întorc, i-am răspuns. Ştii asta, nu?

— Da, da, sigur. Nu am vrut să spun decât că ar trebui să o iei acum ca să nu mai trebuiască s-o cărăm după noi mai târziu.

I-am luat cutia cu suveniruri şi mi-am continuat împleticit urcuşul.

De câte ori ajungeam în dreptul vreunei peşteri sau crăpături, se auzea o voce care-mi striga dinăuntru:

— Asta e deja ocupată! Nu mai e loc!

Deci aici fugiseră oamenii din sat. Peşterile erau pline până la refuz, o sută de guri care-şi ţineau suflarea. Am luat-o în sus şi-n jos în căutarea

peşterii ascunse în dosul stâncii. Alte explozii! Am început să înjur ca Lao Lu, regretând orice clipă irosită. Şi atunci – în sfârşit! – am găsit stânca, apoi deschizătura şi m-am strecurat înăuntru. Felinarul era încă acolo, semn bun că nu mai pătrunsese nimeni acolo şi că Yiban nu ieşise. Am lăsat jos cutia muzicală, am aprins felinarul şi mi-am găsit încet drumul prin măruntaiele încâlcite ale peşterii, sperând la fiecare pas că mintea mea ostenită nu mă va face să rătăcesc calea. Şi atunci am zărit lucirea în faţa mea, ca primele raze ale soarelui într-un tărâm ferit de orice griji. Am dat buzna în încăpere ţipând:

— Yiban! Yiban! M-am întors. Hai repede s-o ajuţi pe domnişoara Banner! E afară, între adăpost şi primejdii de moarte.

Nici un răspuns. Aşa că l-am mai chemat o dată, ceva mai tare. Am dat ocol lacului. Un potop de temeri îmi înţepară inima. Oare Yiban încercase să nimerească ieşirea şi se rătăcise? Căzuse în râu şi se înecase? Am căutat prin preajma satului de piatră. Ce era asta? Fusese dărâmat un perete. Şi de-a lungul unei alte porţiuni de stâncă fuseseră îngrămădite blocuri de piatră unele peste altele, până sus. Mi-am plimbat privirea de-a lungul şi am văzut cum puteai să te agăţi de stânca de aici, să pui piciorul acolo şi tot aşa până la o crăpătură din tavanul peşterii numai bună să se strecoare un om pe acolo. Şi am văzut cum îşi luaseră zborul toate speranţele noastre prin gaura aceea.

Când m-am întors, domnişoara Banner îşi scoase capul din tunelul de sub arcadă şi strigă:

— Yiban, eşti acolo? Când m-a văzut singură, a ţipat: Ai-ia! L-au ucis?

Am clătinat din cap şi i-am povestit cum ajunsesem să-mi încalc cuvântul.

— A plecat să te caute, am zis pe un ton spăsit. E numai vina mea.

Nu a spus ce gândeam eu: că dacă Yiban ar mai fi fost în peşteră, toţi trei am fi fost salvaţi. Ci s-a întors, a şchiopătat până în celălalt capăt al tunelului şi s-a uitat după el în noapte. Am stat în spatele ei, cu inima sfâşiată în bucăţi. Cerul era portocaliu şi vântul avea gust de cenuşă. Acum vedeam mici puncte luminoase înaintând în vale, felinarele soldaţilor, zvâcnind ca nişte licurici. Ne păştea moartea şi urma o aşteptare îngrozitoare. Dar domnişoara Banner nu a plâns. A spus:

— Domnişoară Mu, unde vei merge tu? In ce loc după moarte? Raiul tău sau al meu?

Ce întrebare ciudată. De parcă aş fi avut de ales. Nu hotărau zeii în numele nostru? Dar nu aveam chef de discuţii în contradictoriu în ultima noastră zi pe pământ. Aşa că am spus pur şi simplu:

— Unde au mers Zeng şi Lao Lu, acolo mă voi duce şi eu.

— Adică în raiul vostru, atunci. Am rămas amândouă tăcute o vreme. Unde mergi tu, domnişoară Mu trebuie să fii neapărat chinez? Crezi că mă vor primi şi pe mine?

Era o întrebare şi mai ciudată decât cealaltă!

— Nu ştiu. Nu am vorbit cu nimeni care s-a întors de acolo. Dar cred că, dacă vorbeşti chineza, poate e de-ajuns. Da, cu siguranţă.

— Şi Yiban, de vreme ce e jumătate-jumătate, unde o să meargă? Dacă o să alegem tocmai pe dos...

Aha, acum îi înţelegeam întrebările. Am vrut s-o liniştesc. Aşa că i-am spus ultima minciună:

— Vino, domnişoară Banner. Vino cu mine. Yiban mi-a spus deja. Dacă va muri, veţi fi împreună din nou în Lumea Yin.

M-a crezut pentru că îi eram prietenă credincioasă.

— Ia-mă de mână, te rog, domnişoară Mu, a spus ea. Să nu-mi dai drumul până nu ajungem acolo.

Şi am aşteptat împreună, fericite şi triste şi speriate de moarte până am murit.

22

Când lumina se îngemănează cu întunericul

Când Kuan şi-a terminat povestea, stelele nu mai străpungeau cu atâta forţă cerul din ce în ce mai luminos. Stau pe culme căutând din ochi vreo mişcare printre umbrele dese.

— Aminteşti cum murit? întreabă Kuan din spatele meu.

Clatin din cap, însă îmi amintesc ceva pe care l-am crezut întotdeauna un vis: sulițe zburând prin aer la lumina flăcărilor, textura peretelui de piatră. Încă o dată o văd, o simt, groaza care-mi striveşte pieptul. Aud nechezatul cailor, tropotitul nerăbdător al copitelor în timp ce o funie aspră îmi cade pe omoplaţi, apoi îmi zgârie gâtul. Trag cu disperare aer în piept, vena de la gât mi se zbate nebuneşte. Cineva mă strânge zdravăn de mână – Kuan, însă în imagine trebuie să fie mai tânără, cu un ochi acoperit de un petic. Sunt pe punctul să spun nu-mi da drumul, dar cuvintele îmi sunt smulse din gură şi mă înalţ spre cer. Simt că plesneşte ceva şi temerile mi se scurg pe pământ în timp ce mă avânt în continuare prin aer. Nici un pic de durere! Ce minunat e să ţi se redea libertatea! Dar nu sunt liberă, nu cu totul. Pentru că mai e Kuan, care tot nu slăbeşte strânsoarea mâinii.

Mi-o strânge din nou.

— Aminteşti, a?

— Cred că ne-au spânzurat.

Îmi simt buzele amorţite în aerul rece al dimineţii.

Kuan se încruntă.

— Spânzurat? Hmm. Nu prea cred. Pe atunci soldaţii manciurieni nu spânzurat oameni. Prea multă bătaie cap. Şi nici copac.

În mod ciudat, sunt dezamăgită să aflu că mă înşel.

— Bine, atunci cum s-a întâmplat?

Ridică din umeri.

— Nu ştiu. De-asta întreb pe tine.

— Ce? *Tu* nu ţii minte cum am murit?

— Întâmplat aşa repede! O clipă fost aici, următoarea, trezit acolo. Deja trecut mult timp. Până dau seama ce întâmplă, deja murit. Ca atunci când fost spital, făcut şocuri electrice. Trezit şi hei, unde sunt? Cine ştie, poate viaţa trecută picat fulger, luat pe dată în cealaltă lume. Negustorul Fantomă crede tot aşa întâmplat cu el. *Pao!* Dus! Rămas doar două picioare în urmă.

— Rahat! zic eu râzând. Nu-mi vine să cred că mi-ai turnat toată povestea asta fără să ştii sfârşitul.

— Sfârşitul? întreabă Kuan clipind. Când mori, nu sfârşitul. Înseamnă doar că povestea nu sfârşeşte... Hei, uite! Soarele aproape sus pe cer. Îşi întinde mâinile şi picioarele. Acum mergem găsim Simon. Adu lanternă şi pătură.

O ia înainte, sigură că îşi va găsi drumul înapoi. Ştiu încotro ne îndreptăm: spre peştera unde a promis Yiban să rămână, unde sper că s-a dus Simon.

O luăm la pas pe creasta bolovănoasă, cercetând de fiecare dată cu grijă unde punem piciorul. Simt furnicături în obraji pe măsură ce îi învăluie

căldura. Cel puţin o să văd peştera asta – blestem şi speranţă totodată. Şi ce vom găsi acolo? Pe Simon, îngheţat dar încă viu? Pe Yiban, aşteptând-o la nesfârşit pe domnişoara Banner? Pe când mă gândesc la toate astea, mă împiedic pe o porţiune de pietriş nesigur şi pic în fund.

— Grijă! ţipă Kuan.

— De ce-ţi spun oamenii să ai grijă când deja e prea târziu?

Mă culeg de pe jos.

— Nu prea târziu. Data viitoare, poate nu cazi. Uite, ia mâna.

— N-am nimic. Îmi îndoi genunchiul. Vezi? Nu mi-am rupt nimic. Ne continuăm urcuşul, iar Kuan se uită în urmă după mine din cinci în cinci secunde. Nu peste mult timp dau peste o peşteră. Mă zgâiesc înăuntru, căutând semne că a fost locuită, în preistorie sau ceva mai recent.

— Ascultă, Kuan, ce s-a ales de Yiban şi de ceilalţi oameni din Changmian?

— Eu murisem deja, răspunde ea în chineză, aşa că nu sunt sigură. Tot ce ştiu am aflat din bârfele pe care le-am auzit în viaţa asta. Aşa că de unde să ştim ce e adevărat şi ce nu? Oamenii din alte sate au adăugat de fiecare dată propriile exagerări şi au lăsat zvonurile să picure la vale ca dintr-un acoperiş găurit. La bază, toate bârfele s-au preschimbat într-o singură poveste cu fantome şi de acolo s-a dus vorba în toată provincia că Changmian-ul e blestemat.

— Şi... care e povestea?

— A, stai un pic, lasă-mă să-mi trag sufletul. Se aşază pe un bolovan mare şi turtit gâfâind. Povestea e următoarea. Oamenii spun că atunci când au venit soldaţii manciurieni, i-au auzit pe oameni plângând în peşteri. „Ieşiţi!" au poruncit ei. Nu i-a ascultat nimeni – tu ai face-o? Aşa că soldaţii au adunat rămurele uscate şi tufişuri

moarte, după aia le-au pus la gurile peşterilor. Când au izbucnit flăcările, vocile din peşteri au început să urle. Dintr-odată, peşterile au scos un geamăt colosal, apoi au vărsat un râu negru de lilieci. Cerul se întunecase de jivine înaripate, atât de multe de parcă s-ar fi deschis o umbrelă peste toată râpa. Au înteţit focul şi apoi toată valea a izbucnit în flăcări. Arcada, creasta – totul era înconjurat de un zid de foc. Doi sau trei soldaţi călări au reuşit să fugă, dar restul nu au avut cum. O săptămână mai târziu, când a venit o altă trupă la Changmian, n-au mai găsit pe nimeni, nici viu, nici mort. Satul era pustiu, ca şi Casa Negustorului Fantomă, nu se vedea nici urmă de cadavre. Iar în râpă, unde se duseseră soldaţii, nu mai rămăseseră decât cenuşa şi pilonii de piatră a sute de morminte. Kuan se ridică. Hai să mergem.

Şi o ia din loc.

Mă grăbesc s-o ajung din urmă.

— Sătenii au murit?

— Poate da, poate nu. O lună mai târziu, când un călător din Jintian a trecut prin Changmian, a nimerit într-o zi de târg şi satul fremăta de viaţă. Câinii zăceau prin şanţuri, oamenii se certau, copiii zburdau pe lângă mamele lor, de parcă viaţa continuase de la o zi la alta fără nici o întrerupere. „Hei", îl întrebă călătorul pe bătrânul satului, „ce s-a întâmplat când au mărşăluit soldaţii în Changmian?" Iar bătrânul îşi încreţi faţa şi spuse: „Soldaţii? Nu ţin minte să fi venit soldaţi aici". Aşa că drumeţul zise: „Dar conacul de colo? A fost înnegrit de foc". Iar sătenii făcură: „A, ăla. Luna trecută s-a întors Negustorul Fantomă şi a dat un ospăţ în cinstea noastră. Una dintre găinile fantomă care se prăjeau pe cuptor a zburat pe acoperiş şi s-au aprins streaşinile." Când s-a întors călătorul la Jintian, se formase un lanţ de oameni din vârful muntelui până la poale, care spuneau

toţi că Changmian-ul era un sat de fantome... Ce? De ce râzi?

— Cred că Changmian a devenit un sat de mincinoşi. I-au *lăsat* pe oameni să creadă că erau fantome. E mai puţină bătaie de cap decât să meargă la peşteri în viitoarele războaie.

Kuan bate din palme.

— Ce fată deşteaptă. Ai dreptate. Mam' Mare mi-a povestit odată despre un om din alte părţi care l-a întrebat odată pe un tânăr din sat: „Hei, eşti cumva o fantomă?" Omul s-a încruntat şi şi-a întins braţul spre un teren neîngrijit, plin cu pietre. „Spune-mi, ar fi fost în stare o fantomă să crească aşa un lan bogat de orez?" Străinul ar fi trebuit să-şi dea seama că săteanul îl păcălea. O fantomă adevărată nu s-ar lăuda cu cât orez are. Ar minţi că de fapt sunt piersici. A?

Kuan aşteaptă să-i înţeleg logica.

— Mi se pare normal, mint în buna tradiţie din Changmian.

Kuan continuă:

— După o vreme, cred că sătenii s-au săturat să-i creadă toată lumea fantome. Nimeni nu mai voia să facă afaceri în Changmian. Nimeni nu le mai îngăduia fiilor sau fiicelor să se căsătorească cu tineri din Changmian. Aşa că mai târziu le-au spus oamenilor: „Nu, nu suntem fantome, bineînţeles că nu. Dar e un sihastru care trăieşte într-o peşteră două creste mai încolo. Poate că el e o fantomă sau poate că e nemuritor – are părul lung şi barbă. Nu l-am văzut niciodată cu ochii mei. Dar am auzit că nu se lasă văzut decât la răsărit şi la apus, când lumina se îngână cu întunericul. Păşeşte printre morminte, în căutarea unei femei care a murit. Şi, neştiind care mormânt e al ei, le îngrijeşte pe toate".

— Vorbeau cumva despre... Yiban? întreb eu ţinându-mi răsuflarea.

Kuan dă din cap aprobator.

— Poate că povestea asta a apărut când Yiban trăia încă şi o aştepta pe domnişoara Banner. Dar când aveam şase ani – puţin după ce m-am înecat – l-am văzut cu ochii yin, printre morminte. Atunci chiar era o fantomă. Mă aflam chiar în râpa asta şi culegeam crengi uscate pentru foc. În jumătatea de ceas când apune soarele, am auzit doi oameni certându-se. Am luat-o printre morminte şi i-am găsit punând pietre unele peste altele. „Uncheşilor", am spus eu ca să mă arăt politicoasă, „ce faceţi?"

Chelul era foarte arţăgos. „Rahat!" a spus. „Cască bine ochii, acum că ai doi. Tu ce crezi că facem?" Cel cu părul lung era mai politicos. „Uite, fetiţo", a zis el. A ridicat o piatră de forma unui cap de topor. „Intre viaţă şi moarte există un loc în care se pot îngemăna lucruri imposibile. Noi căutăm acel loc." A pus cu grijă o piatră deasupra alteia. Dar s-au prăvălit amândouă pe piciorul chelului.

— Futu-i! înjură chelul. Era să-mi retezi piciorul. Nu te grăbi. Locul potrivit nu e în mâinile tale, prostule. Foloseşte-ţi tot trupul şi mintea ca să-l găseşti.

— Era Lao Lu?

Kuan zâmbi larg.

— Mort de mai bine de un secol şi tot mai înjura! Am aflat că Lao Lu şi Yiban se împotmoliseră, nu puteau să meargă în următoarea lume pentru că aveau prea multe regrete viitoare.

— Cum poţi să ai regrete *viitoare*? Nu are logică.

— Nu? Îţi spui: Dacă fac asta, o să se întâmple asta şi o să mă simt în următorul fel, aşa că n-ar trebui s-o fac. Te împotmoleşti. Ca Lao Lu. Îi părea rău că-l făcuse pe pastor să creadă că el îi omorâse pe Capă şi pe soldaţi. Ca să se înveţe

minte, a hotărât să devină soţia pastorului în următoarea viaţă. Însă de câte ori se gândea la viitorul lui – că va trebui să-i tot asculte pe oameni zicând amin după asta sau aia în fiecare duminică –, se punea din nou pe înjurat. Cum să se facă nevastă de pastor când firea spurcată tot spurcată îi e? De-asta s-a împotmolit.

— Şi Yiban?

— Când n-a reuşit s-o găsească pe domnişoara Banner, a crezut că murise. S-a întristat tot mai tare. Apoi s-a întrebat dacă nu cumva se întorsese la Capă. S-a întristat şi mai tare. Când a murit, Yiban s-a înălţat în rai ca să o găsească pe domnişoara Banner şi când a văzut că nu e acolo, a crezut că s-a dus în iad cu Capă.

— Nu i-a trecut prin cap că s-a dus în Lumea Yin?

— Vezi? Aşa se întâmplă când te împotmoleşti. Îţi trece vreun gând bun prin cap? Mm-mm. Dar gânduri rele? O groază.

— Şi a rămas împotmolit?

— O nu-nu-nu-nu-nu! I-am spus de tine.

— Ce i-ai spus?

— Unde erai. Când te vei naşte. Iar acum te aşteaptă din nou. Undeva pe aici.

— Simon?

Kuan îmi zâmbeşte cu gura până la urechi şi gesticulează în direcţia unei stânci. În dosul ei, aproape invizibilă, e o deschizătură strâmtă.

— Asta e peştera cu lacul?

— Una şi aceeaşi.

Îmi vâr capul înăuntru şi strig:

— Simon! Simon! Eşti acolo? Eşti bine?

Kuan mă apucă de umeri şi mă trage uşor înapoi.

— Intru eu, iau pe el de acolo, spune în engleză. Unde lanterna?

O scot din rucsac şi apăs pe buton.

— Rahat, a rămas probabil aprinsă toată noaptea. A murit bateria.

— Dă văd. Ia lanterna, care se aprinde imediat. Vezi? Nu moartă. Bun!

Se împinge în peşteră şi o urmez.

— Nu-nu, Libby-ah! Rămâi afară.

— De ce?

— Dacă se întâmplă să...

— Să ce?

— Dacă se întâmplă ceva! Nu mă contrazice. Îmi strânge mâna atât de tare că mă doare. Promiţi, a?

— În regulă. Promit.

Zâmbeşte. Apoi, într-o clipă faţa i se crispează într-o expresie de durere şi lacrimile i se preling pe obrajii rotunzi.

— Kuan? Ce s-a întâmplat?

Îmi strânge din nou mâna şi bâiguie în engleză:

— O, Libby-ah, aşa fericită pot în sfârşit plătesc pentru ce făcut. Acum cunoşti toate secretele mele. Împăcată.

Mă simt nervoasă. Întotdeauna m-au stânjenit izbucnirile emoţionale ale lui Kuan.

— Să mă răsplăteşti – pentru ce? Haide, Kuan, nu-mi datorezi nimic.

— Da-da! Tu prietena mea loială. Îşi trage nasul. Pentru mine, tu mers Lumea Yin, pentru că eu spus la tine: Sigur-sigur, Yiban vine după tine acolo. Dar nu, el mers rai, tu nu fost acolo... Aşa vezi, vina mea pierdut unul pe celălalt. De-asta bucurat atâta când întâlnit Simon. Atunci ştiut, a, în sfârşit!...

Mă dau înapoi. Simt un zumzăit în inimă.

— Kuan, în seara în care l-ai întâlnit pe Simon îţi aminteşti dacă ai vorbit cu prietena lui, Elza?

Se şterge la ochi cu mâneca.

— Elza?... A! Da-da! Elsie. Amintesc. Drăguţă fată. Evreu-poloneză. Înecat după prânz.

— Ce a spus, că Simon ar trebui să o uite – ai inventat toate astea? Nu a spus altceva?

Kuan se încruntă.

— Uite pe ea? Spus asta?

— Aşa ai zis tu.

— A! Amintit acum. Nu „uite". *Ierte*. Voia el ierte pe ea. Făcut ceva ca el simtă vinovat. El crezut vina lui că ea murit. Ea spus nu, vina ei, nici o problemă, nu face griji. Aşa ceva.

— Dar nu i-a spus să o aştepte? Că se va întoarce?

— De ce crezi asta?

— Pentru că am văzut-o! Am văzut-o cu simţurile acelea secrete de care spui tu mereu. Il implora pe Simon să o vadă, să ştie ce simte. Am văzut...

— Ţţ! Ţţ! Kuan îmi pune mâna pe umăr. Libby-ah, Libby-ah! Ăsta nu simţ secret. Simţit îndoiala ta. Simţit îngrijorarea ta. Simţit aiurea! Văzut fantoma ta implorând Simon: Te rog, ascultă-mă, vezi-mă, iubeşte-mă... Elsie nu spus asta. Acum două vieţi, tu fost fiica ei. De ce dorească la tine nefericire? Nu! Ea *ajutat* pe tine...

Ascult încremenită de uimire. Elza a fost mama mea? Fie că e adevărat, fie că nu, mă simt uşurată, ameţită, eliberată de o povară inutilă de resentimente şi, odată cu asta, de un morman murdar de temeri şi îndoieli.

— De atunci crezut că ea vânează pe tine? Tu vânezi pe tine. Simon ştie şi el asta. Mă sărută pe obraz. Acum merg găsesc pe el, spună el totul la tine.

O urmăresc cum se strecoară în peşteră.

— Kuan?

Se întoarce.

— A?

— Promite-mi că n-o să te rătăceşti. Că o să te întorci.

— Da, promit-promit! Sigur. Se ghemuieşte şi intră în prima încăpere. Nu face griji. Vocea i se aude în urmă, profundă şi sonoră. Găsesc Simon, întorc repede. Aşteaptă pe noi...

Vocea se pierde.

Îmi înfăşor pătura spaţială în jurul umerilor şi mă aşez, rezemându-mă de stânca care ascundea intrarea peşterii. Să speri, nu-i nimic în neregulă cu asta. Arunc o privire pe cer. Tot cenuşiu. Oare o să plouă iar? Şi în faţa acestei unice perspective neîmbucurătoare, deprimarea şi bunul-simţ preiau controlul situaţiei. Oare am intrat într-o transă hipnotică ascultând povestea lui Kuan? Sunt la fel de ruptă de realitate ca ea? Cum am putut să-mi las sora să meargă singură în peşteră? Sar în picioare şi-mi vâr capul prin deschizătură.

— Kuan! Întoarce-te! Mă strecor în gura peşterii întunecate. Kuan! Kuan! La naiba, Kuan, răspunde-mi!

Mă avânt înainte, mă ciocnesc cu capul de tavanul jos, înjur şi urlu din nou. Câţiva paşi mai încolo, lumina se subţiază şi când dau colţul, dispare. E ca şi cum cineva mi-a aruncat o pătură groasă peste ochi. Nu intru în panică. Am lucrat în camere obscure jumătate din viaţă. Dar aici nu cunosc limitele întunericului. Bezna e ca un magnet ce mă atrage spre el. O iau înapoi spre deschizătura peşterii, dar sunt dezorientată, mi-am pierdut orice simţ al direcţiei, nici înăuntru, nici în afară, nici sus, nici jos. O strig pe Kuan. Vocea îmi sună din ce în ce mai răguşit şi trag cu disperare aer în piept. Oare a fost golită peştera de aer?

— Olivia?

Îmi înăbuş un scâncet.

— Eşti bine?

— O, Doamne! Simon! Chiar tu eşti?... Îmi dau lacrimile. Eşti în viaţă?

— Aş mai vorbi acum cu tine dacă n-aş fi în viaţă?

Râd şi plâng în acelaşi timp.

— Nu se ştie.

— Uite, întinde mâna.

Bâjbâi prin aer până simt atingerea cărnii, mâinile lui pe care le cunosc atât de bine. Mă trage spre el şi îmi încolăcesc mâinile în jurul gâtului său, mă lipesc de pieptul lui, îmi plimb palmele pe spatele său ca să mă asigur că e real.

— Doamne, Simon, ce s-a întâmplat ieri – eram nebună. Şi mai târziu, când nu te-ai mai întors – ţi-a spus Kuan prin câte am trecut?

— Nu, încă nu am fost la casa mătuşii.

Mă încordez din tot trupul.

— O, Doamne!

— Ce s-a întâmplat?

— Unde-i Kuan? Nu a rămas mai în spate?

— Nu ştiu unde e.

— Dar... s-a dus să te caute. A intrat în peşteră! Şi am tot strigat-o! O, Dumnezeule! Nu se poate să se întâmple asta. Mi-a promis că n-o să se rătăcească. Mi-a promis c-o să se întoarcă...

Vorbesc fără şir în timp ce Simon mă conduce spre ieşire.

Ne împleticim afară din peşteră, unde lumina e atât de intensă, că nu mai văd nimic. Pipăi orbeşte chipul lui Simon, cumva aşteptându-mă ca atunci când voi putea vedea din nou lumea, el să fie Yiban şi eu să port o rochie galbenă pătată de sânge.

IV

23

Înmormântarea

Kuan a dispărut acum două luni. Nu spun „a murit“ pentru că încă nu mi-am îngăduit să cred că asta s-a întâmplat.

Stau în bucătăria mea, mâncând cereale şi uitându-mă la pozele cu copii dispăruţi de pe spatele cutiilor de lapte. „Se oferă recompensă pentru orice informaţii“ scrie. Ştiu cum se simt mamele acelor copii. Până nu ţi se dovedeşte contrariul, trebuie să crezi că sunt pe undeva. Trebuie să-i mai vezi o dată până vine vremea să-ţi iei rămas-bun. Nu poţi să le îngădui celor pe care-i iubeşti să te lase în urmă, pe lumea asta, fără să-i pui să-ţi promită că vor aştepta. Iar eu cred că nu e prea târziu să-i spun lui Kuan: Am fost domnişoara Banner şi tu ai fost Numunu şi vei rămâne veşnic loială şi la fel şi eu.

Acum două luni, ultima dată când am văzut-o, am aşteptat lângă peşteră sigură că, dacă-i cred povestea, se va întoarce. Am stat pe cutia muzicală, alături de Simon. A încercat să se arate optimist, dar n-a făcut nici o glumă, aşa mi-am dat seama că era îngrijorat.

— O să apară, m-a liniştit el. Îmi doresc să nu fi trebuit să treci prin toată agonia asta, mai întâi cu mine, acum cu Kuan.

După cum am aflat, fusese tot timpul în siguranţă. După ce ne-am certat, şi el părăsise tunelul de sub arcadă. Înainta anevoie spre casa lui Mam' Mare când s-a întâlnit cu văcarul care ne făcuse tâmpiţi. Doar că tipul nu era de fapt văcar, ci un fost student din Boston pe nume Andy, nepotul din America al unei femei care locuia într-un sat aflat undeva mai spre poalele muntelui. Au mers împreună acasă la mătuşa lui, unde au turnat în ei duşcă după duşcă de *maotai* până le-au amorţit limbile şi creierele. Chiar dacă nu şi-ar fi pierdut cunoştinţa, Simon n-ar fi păţit nimic şi îl durea să recunoască faptul că asta se întâmplase. Avea în borsetă o căciulă de lână pe care şi-a pus-o pe cap după ce am fugit eu. După care îşi vărsase o vreme nervii, aruncând cu pietre în râpă, până când transpirase de-a binelea.

— Ţi-ai făcut griji degeaba, a spus el distrus.

— E mai bine decât să aflu că mi-am făcut griji pe bună dreptate, am zis.

M-am gândit că, dacă eram recunoscătoare că Simon nu se aflase niciodată cu adevărat în pericol, voi avea parte de un asemenea noroc şi în cazul lui Kuan. „Pare rău, pare rău, Libby-ah", mi-am închipuit-o spunând. „Luat pe unde nu trebuia în peşteră şi rătăcit. Luat toată dimineaţa vin înapoi. Tu făcut griji degeaba." Mai târziu am modificat pe ici-colo scenariul, pentru a justifica trecerea timpului. „Libby-ah, unde fost capul meu? Văzut lac, căzut în visare. Crezut doar o oră trecut. Ha! – nu ştiut că era zece!"

Eu şi Simon am rămas lângă peşteră toată noaptea. Du Lili ne-a adus mâncare, pături şi pânză impermeabilă. Am împins deoparte stânca ce bloca intrarea peşterii, apoi am intrat şi ne-am făcut un culcuş în încăperea strâmtă. M-am uitat la cer, o sită cu stele în loc de găuri şi m-am gândit dacă să-i spun povestea lui Kuan, cu domnişoara

Banner, Numunu şi Yiban. Însă m-a cuprins teama. Priveam întreaga poveste ca pe un talisman pentru speranţe. Şi dacă Simon sau altcineva lua în râs până şi o parte din ea, atunci o posibilitate din univers, cea de care aveam nevoie, avea să fie înlăturată.

În a doua dimineaţă de la dispariţia lui Kuan, Du Lili şi Andy au organizat o expediţie de căutare. Sătenii mai în vârstă se temeau prea tare să intre în peşteră. Aşa că au venit mai mult tineri. Au adus lămpi cu ulei şi frânghii. Am încercat să-mi amintesc cum se ajungea la grota cu lacul. Ce spusese Zeng? Urmează firul apei, nu urca, preferă calea strâmtă celei largi. Sau era cea strâmtă, nu cea largă? N-a fost nevoie să-i cer lui Simon să nu se ducă în peşteră. Mi-a rămas aproape şi amândoi am privit posomorâţi cum un om îşi lega funia în jurul mijlocului, iar alt om stătea afară, şi ţinea zdravăn de celălalt capăt al funiei.

În a treia zi, căutătorii străbătuseră un labirint care îi dusese în zeci de alte peşteri. Dar nu se găsise nici urmă de Kuan. Du Lili a mers la Guilin să înştiinţeze autorităţile. A trimis şi o telegramă pe care i-o scrisesem cu multă atenţie lui George. După-amiază au sosit patru dube aducând soldaţi în uniforme verzi şi oficiali în costume negre. În dimineaţa următoare, un sedan bine-cunoscut urcă pe drum şi din el ieşi Rocky, însoţit de un cărturar cu un aer sumbru. Rocky mi-a confirmat că profesorul Po era mâna dreaptă a paleontologului care descoperise Omul de la Pekin. Profesorul a intrat în complicatul labirint de peşteri care putea fi explorat mai uşor prin adăugarea frânghiilor de ghidare şi a lămpilor. Când a ieşit câteva ore mai târziu, a anunţat că, în urmă cu multe dinastii, locuitorii din această zonă au săpat prin pereţii a zeci de peşteri, creând intenţionat fundături, dar şi tunele care se intersectau după un model complicat.

Era foarte probabil, a teoretizat el, ca oamenii din Changmian să fi inventat acest labirint ca să se adăpostească din calea mongolilor şi a altor triburi războinice. Invadatorii care intrau în labirint se rătăceau şi goneau dintr-o parte în alta ca nişte şobolani prinşi într-o capcană mortală.

A fost adusă o echipă de geologi. În toată agitaţia care a urmat, aproape toţi au uitat de Kuan. În schimb geologii au găsit vase cu grâne şi urcioare cu apă. Au dat buzna în vizuinile liliecilor şi au gonit mii de jivine speriate, care şi-au luat zborul spre soarele orbitor. Au făcut o importantă descoperire ştiinţifică – rahat de om vechi de mai bine de trei mii de ani!

În a cincea zi, George şi Virgie au sosit de la San Francisco. Primiseră diverse telegrame pe care le trimisesem, cu mesaje din ce în ce mai îngrozitoare. George credea cu tărie că soţia lui nu a dispărut; doar ne despărţiserăm temporar din cauză că nu prea ştiam să vorbesc în mandarină. Oricum, seara George era terminat. A luat un pulover de-al lui Kuan şi şi-a îngropat faţa în el, fără să-i pese cine îl vedea plângând.

În a şaptea zi, echipele de căutare au localizat lacul strălucitor şi străvechiul sat de pe mal. În continuare, nici urmă de Kuan. Dar acum satul se umpluse de oficialităţi de toate rangurile şi de încă vreo zece echipe de oameni de ştiinţă, care încercau cu toţii să stabilească din ce cauză strălucea apa.

În fiecare dintre aceste şapte zile, a trebuit să dau raportul unui alt birocrat în plus, povestind mai în detaliu ce i se întâmplase lui Kuan. În ce zi era născută? Când a trecut oceanul? De ce s-a întors aici? Suferea de vreo boală? V-aţi certat cumva cu ea? Nu cu ea, ci cu soţul dumneavoastră? Şi soţul dumneavoastră era supărat pe ea? De asta a fugit? Aveţi vreo fotografie cu ea? Dumneavoastră

aţi făcut această fotografie? Ce tip de aparat folosiţi? Sunteţi fotograf profesionist? Serios? Câţi bani se pot lua pe o poză ca asta? Aşa? Atâţia bani?! Aţi putea să mă fotografiaţi?

Noaptea eu şi Simon ne ţineam strâns în braţe în patul nupţial. Am făcut dragoste, dar nu din pură dorinţă. Când eram împreună în felul acesta, puteam să sperăm, puteam să credem că dragostea nu ne va mai lăsa să ne despărţim. Odată cu trecerea zilelor, nu mi-am pierdut speranţa. Am luptat să capăt şi mai multă. Mi-am amintit poveştile lui Kuan. Mi-am amintit când mi-a bandajat rănile, m-a învăţat să merg pe bicicletă, şi-a lipit mâinile de fruntea mea fierbinte pe când aveam şase ani şi mi-a şoptit: „Dormi, Libby-ah". Şi adormeam.

Între timp, Changmian se transformase într-un circ. Antreprenorul care încercase să ne vândă mie şi lui Simon chipurile monede antice le lua căutătorilor de curiozităţi zece yuani pentru a putea pătrunde sub prima arcadă. Fratele său le cerea douăzeci celor care voiau să treacă prin a doua. Mulţi turişti au zburdat în voie prin râpă şi locuitorii din Changmian au vândut pietre din morminte pe post de suveniruri. S-a stabilit un acord între mai marii satului şi oficialităţi, stipulând cine deţinea peşterile şi cine se alegea cu obiectele de acolo. Deja se scurseseră două săptămâni, iar eu şi Simon nu mai suportam. Am hotărât să luăm avionul spre casă în ziua prestabilită.

Înainte de plecarea noastră, Mam' Mare a fost în sfârşit înmormântată. Au venit doar unsprezece oameni în acea dimineaţă în care a plouat mărunt – doi lucrători angajaţi să care sicriul până la groapă, câţiva săteni mai în vârstă, George, Virgie, Du Lili, Simon şi eu. M-am întrebat dacă Mam' Mare se îmbufnase că nepoată-sa îi punea

în umbră înmormântarea. Lucrătorii au aşezat sicriul într-o căruţă trasă de un catâr. Du Lili a legat tradiţionalul cocoş gălăgios de capacul sicriului. Când am ajuns pe podul de pe primul iaz de irigaţie, ne-am trezit că o echipă de televiziune ne blochează calea.

— Mişcaţi-vă fundurile! a strigat Du Lili. Nu vedeţi? Trebuie să treacă convoiul funerar!

Echipa a venit la noi şi i-au cerut să respecte dreptul cetăţenilor de a auzi de minunata descoperire de la Changmian.

— Minunată pe dracu'! Ne distrugeţi satul. Acuma căraţi-vă din calea noastră.

O femeie stilată într-o pereche de jeanşi după ultima modă a luat-o pe Du Lili deoparte. Am văzut-o oferindu-i bani, pe care Du Lili i-a refuzat furioasă. Mi-a crescut inima de admiraţie. Femeia a mai vânturat nişte bani. Du Lili a arătat spre echipa de filmare, apoi spre sicriu, făcându-le observaţii în gura mare. A fost scos un teanc şi mai gros de bancnote. Du Lili a dat din umeri.

— În regulă, am auzit-o spunând în timp ce îndesa banii în buzunar. Măcar decedata poate cumpăra de banii ăştia o viaţă mai bună în următoarea lume.

Moralul meu a intrat în vrie. Simon s-a încruntat teribil. Am făcut un ocol larg, înghesuindu-ne pe tot felul de alei până am ajuns la cimitirul comun, pe o pantă ce ducea spre munţii de la vest.

La mormânt, Du Lili a bocit mângâind faţa pârjolită a lui Mam' Mare. Mie mi s-a părut că trupul se păstrase nemaipomenit de bine după o pauză de două săptămâni între plecarea dintre cei vii şi ceremonia de despărţire.

— Ai, Li Binbin, spuse Du Lili pe un ton cântat, eşti prea tânără ca să mori. Eu ar fi trebuit să mă duc înaintea ta.

I-am tradus lui Simon cuvintele ei.

Simon s-a uitat la Du Lili.

— Vrea să spună că e mai bătrână decât Mam' Mare?

— Nu ştiu. Nu mai vreau să ştiu ce înseamnă nimic.

Pe când lucrătorii închideau capacul sicriului, am simţit că răspunsurile la atâtea întrebări erau pecetluite pentru totdeauna: unde era Kuan, cum îl chemase cu adevărat pe tata, dacă oare Kuan şi o fată pe nume Cozonăcel se înecaseră într-adevăr.

— Staţi! am auzit-o pe Du Lili strigându-le muncitorilor. Era să uit.

A vârât mâna în buzunar şi a scos teancul de bancnote. În timp ce înclesta mâna lui Mam' Mare în jurul mitei luate de la echipa de filmare, am început să plâng, cu credinţa restabilită. Apoi Du Lili a vârât mâna pe sub haina căptuşită şi a mai scos ceva. Era un ou de raţă conservat. I l-a pus lui Mam' Mare în cealaltă mână.

— Mâncarea ta favorită, a spus. Dacă ţi se face cumva foame pe drum.

Ouă de raţă! „Am făcut atât de multe", am auzit-o pe Kuan spunând. „Poate au mai rămas câteva."

M-am întors spre Simon.

— Trebuie să plec.

Mi-am dus mâna la stomac şi m-am strâmbat, prefăcându-mă că mi s-a făcut rău.

— Vrei să te ajut?

Am clătinat din cap şi m-am dus la Du Lili.

— Mă doare stomacul, am spus.

M-a privit plină de înţelegere. De cum am fost sigură că nu mă mai vedeau, am început să alerg. Puţin mi-a păsat de calcularea şanselor. Mă predasem speranţelor. Jubilam. Ştiam că îmi pusesem toată credinţa în ceva şi asta voi găsi.

M-am oprit la casa lui Mam' Mare şi am înşfăcat o sapă ruginită. Apoi am luat-o în grabă spre sala comunală. Când am ajuns la poartă, am mers încet, căutând semne familiare. Iată ! – cărămizile de la temelie – erau pline de pete negre, ca nişte ciupituri de vărsat; eram sigură că erau ruinele arse ale Casei Negustorului Fantomă. Am alergat prin clădirea pustie, bucurându-mă că toată lumea era la râpă, căscând gura la un rahat de trei mii de ani. In spate am văzut grădina, fără alei unduitoare şi pavilion. Terenul fusese netezit pentru curtea de instructaj. Dar, aşa cum mă aşteptasem, pietrele din zidurile împrejmuitoare erau şi ele înnegrite şi băşicate. M-am dus în colţul de nord-vest şi am calculat: zece vase de-a curmezişul, zece paşi lungime. Am început să toc noroiul cu sapa. Am râs cu poftă. Dacă m-ar fi văzut cineva, m-ar fi crezut la fel de nebună ca şi Kuan.

Am săpat un şanţ de un metru jumătate lungime şi şaizeci de centimetri lăţime, aproape numai bun pentru un cadavru. Apoi am simţit sapa izbindu-se de ceva – nici piatră, nici sol. Am căzut în genunchi şi am început să scurm în pământul umed şi negru cu mâinile goale. Atunci l-am văzut, lutul mai deschis la culoare, tare şi neted ca un umăr. Nerăbdătoare, am spart gura vasului cu mânerul sapei.

Am scos un ou înnegrit, apoi încă unul şi încă unul. Le-am strâns la piept, unde s-au făcut praf; toate aceste vestigii ale trecutului nostru s-au dezintegrat într-o pulbere cenuşie. Dar eram departe de a-mi face griji. Ştiam că deja gustasem din ceea ce mai rămăsese.

24

Cântece fără sfârşit

George şi Virgie tocmai s-au întors din luna de miere petrecută la Changmian. Ei zic că n-aş mai recunoaşte locul acela.

— Capcane de turişti peste tot! spune George. Tot satul s-a îmbogăţit, vând creaturi marine din plastic, din acelea care strălucesc în întuneric. De-asta lucea aşa lacul. Peşti şi plante străvechi care trăiau în adâncul apei. Dar acum nu. Prea mulţi oameni şi-au pus dorinţe şi au azvârlit monede norocoase în lac. Şi toate creaturile marine – otrăvite, cu burta-n sus. Aşa că mai marii satului au instalat lumini subacvatice verzi şi galbene, foarte drăguţe, le-am văzut cu ochii mei. Frumos spectacol.

Cred că George şi Virgie au ales să meargă la Changmian ca un fel de scuză pe care i-o datorau lui Kuan. Pentru a se putea căsători, George a trebuit să o declare pe Kuan moartă din punct de vedere legal. Încă nu ştiu ce să cred despre asta. Kuan avusese căsătoria în minte de la bun început. Cumva trebuie să fi ştiut că nu se va mai întoarce acasă. Şi nu l-ar fi lăsat niciodată pe George să-şi ducă restul vieţii fără destulă mâncare. Cred că ar fi zis râzând: „Ce păcat Virgie nu bucătăreasă mai bună".

Am avut aproape doi ani la dispoziţie să mă gândesc la Kuan, de ce s-a ivit în viaţa mea, de

ce a plecat. Ce a spus despre soarta care-şi aşteaptă sorocul şi ce înţeles dăduse poate acestei fraze. Doi ani sunt de-ajuns, ştiu, pentru ca amintirile a ceea ce a fost să se îmbine cu ceea ce ar fi putut fi. Şi asta e bine, pentru că acum cred că adevărul nu se găseşte în logică, ci în speranţă, atât trecută, cât şi viitoare. Cred că speranţa te poate lua prin surprindere. Poate supravieţui sorţilor potrivnice, contradicţiilor de tot felul şi, cu siguranţă, argumentelor oricărui sceptic că ar trebui să ne bazăm pe dovezi din domeniul faptelor reale.

Cum altfel pot explica de ce am acum o fetiţă în vârstă de paisprezece luni? Ca toată lumea, am rămas uluită când am mers la medic şi mi-a spus că eram însărcinată în luna a treia. Am născut la nouă luni după ce făcusem dragoste cu Simon în patul nupţial, la nouă luni de la dispariţia lui Kuan. Sunt sigură că unii au bănuit că tatăl era vreun iubit de-o noapte, că nu fusesem destul de atentă şi rămăsesem însărcinată printr-un accident. Dar eu şi Simon o ştim: Copilul acela e al nostru. Desigur, există o explicaţie plauzibilă. Am mers din nou la specialistul în fertilitate şi a mai făcut nişte teste. Şi ce să vezi? Testele anterioare nu erau corecte. Trebuie să se fi făcut vreo greşeală la laborator, încurcaseră graficele, pentru că sterilitatea nu e reversibilă. Simon, a anunţat el, nu fusese de fapt niciodată steril. L-am întrebat pe doctor:

— Atunci cum explicaţi că nu am mai rămas niciodată însărcinată?

— Probabil că v-aţi dat prea tare silinţa, a spus el. Uitaţi-vă câte femei rămân însărcinate după ce adoptă un copil.

Nu ştiu decât ce vreau să cred. Kuan mi-a dăruit o fetiţă cu gropiţe în obrăjorii rotunzi. Şi nu, nu am botezat-o Kuan sau Nelly. Nu sufăr de un sentimentalism morbid. Îi spun Samantha sau

Sammy, uneori, Samantha Li. Am adoptat amândouă numele de familie ale lui Kuan. De ce nu? Numele de familie ce poate fi altceva decât afirmarea unei legături viitoare cu cineva din trecut?

Sammy îmi spune „mama". Jucăria ei favorită este „ba", cutia muzicală pe care mi-a dăruit-o Kuan la nuntă. Sammy mai ştie un cuvânt, „ta", aşa îi spune lui Simon, „ta" de la „tata", deşi nu mai locuieşte cu noi tot timpul. Încă ne rezolvăm problemele, hotărâm ce-i important, ce contează, cum să fim împreună mai mult de opt ore la rând fără să ne ciondănim încercând să hotărâm ce post de radio să ascultăm. Vine vinerea şi stă tot weekendul. Stăm toţi culcuşiţi în pat, eu şi Simon, Sammy şi Bubba. Învăţăm cum să fim o familie şi suntem recunoscători pentru orice clipă petrecută împreună. Certurile meschine, nervii şi nemulţumirile continuă să se adune. Dar e mai uşor să ne amintim cât de puţin contează de fapt, cum îţi împuţinează inima şi îţi scurtează viaţa.

Kuan a vrut să-mi arate, cred eu, că lumea nu e un loc, ci vastitatea sufletului. Şi sufletul nu e altceva decât dragoste, nemărginire, nesfârşire, tot ce ne pune în mişcare pentru a afla ce e adevărat. Odată am crezut că dragostea e fericire curată. Acum ştiu că e şi îngrijorare, durere, speranţă şi încredere. Şi să crezi în fantome înseamnă să crezi că dragostea nu moare niciodată. Dacă oamenii pe care îi iubim mor, dispar doar pentru simţurile obişnuite. Dacă ţinem minte, le putem găsi oricând cu ajutorul celor o sută de simţuri secrete. „Asta secret", o aud încă pe Kuan şoptind. „Nu mai spui nimănui. Promite, Libby-ah."

Îmi aud copilul chemându-mă. Gângureşte şi îşi repede mâna spre cămin, nu ştiu la ce anume. Insistă.

— Ce e, Sammy? Ce vezi acolo?

Inima începe să-mi bată nebuneşte când am presentimentul că poate e vorba de Kuan.

— Ba, gângureşte Sammy cu mâna încă ridicată. Acum văd ce vrea. Merg la consolă şi dau jos cutia muzicală. Intorc cheia. Îmi ridic copilul în braţe. Şi dansăm; bucurie revărsată din tristeţe.

PROZĂ XXI

Amy Tan este autoarea bestsellerurilor *Clubul Norocoaselor* şi *Fiica tămăduitorului de oase*

„Nimeni nu poate nega plăcerile oferite de stilul seducător al lui Amy Tan şi de măiestria cu care îţi dezvăluie lent multiplele planuri ale poveştii."

Publishers Weekly

„Cel mai rafinat roman al autoarei. [...] Amy Tan este o povestitoare minunată, iar numeroasele fire narative ale cărţii – copilăria Oliviei, idila şi căsnicia ei, legendele populare şi poveştile cu fantome ale lui Kuan – conduc în forţă spre un final dulce-amar de maximă intensitate."

USA Today

„O poveste bogată şi nuanţată despre dragoste, credinţă şi magie, ce poartă, ca întotdeauna, marca talentului şi stilului captivant al lui Amy Tan."

Colorado Daily

EDITURA POLIROM

www.polirom.ro